

ventionem, ut inquit gl. in l. quies, ff. de iure dotum, & in l. summa ter. inf. C. eo. sic & numeratio significat dominij translationem: cum in dubio causa subfusione, i. dominum transferri dicatur, i. sita distractatur. ff. de contrah. empt. & l. 1. s. & eft. quies. ff. pro date.

5 Ceterum respondet, non esse bonam consequiam, dominum transfert ergo est maura, cum possit alias esse contractus in quo dominum transferat.

6 Secunda est opinio, quod hic est contractus innominatus pro quo datur actio in factum prescriptis verbis. Ita Roma. in d. l. cum quid. num. 16. idem alius. num. 32. & z. sum. 42. idem Z. sum. lib. 2. f. 2. r. 2. v. 13. Primo motu fuit textus. l. 1. ff. de prefaciis verbis. vbi in factum prescriptis verbis redditur. Exempla illa in loco recente Papinianus. Ita pariter in l. si gratuitam. cod. tit. Cum ambiguitat, etiam commodatum, vel precursum, dicitur contractus innominatus, pro quo datur actio prescriptis verbis. Et apertius in l. 1. ff. de afflatis. actio. lib. 1. quoties enim de nomine contractus ambiguerat. J. Et in dubio prefaci contractum innominatum affirmant glo. Bart. & Bald. in l. eleganter. 6. i. de dole. Bart. in l. 1. mon. 7. in f. 2. de rerum permutat. Iafon. ml. 2. in prim. num. 9. & ibidem Dec. in l. lectura. n. 5. & in 3. lect. num. 22. hoc nroff. 1. & altos refert Tyraquell. utr. s. de retrat. cosanguin. 6. 30. gloss. 1. num. 30. Cum ergo nroff. non in causa non appearat, quia de causa, quo nomine tradita sit pecunia. Ergo dicendum videtur contractum esse inominatum, & ob id reddi actionem in factum, prescriptis verbis.

Respondet primò Decius in d. l. cum quid in l. lectura. n. 23. & in 2. lectura. n. 53. id contingere, quando nulla est facta numeratio, sed numeratio facta, praefumitur mutuum. Verum huic interpretationi repugnat textus, fatis manifestus. l. si Titius. cod. tit. de prescriptis verbis.

R. respondet secundo Bolognet. in d. l. cum quid. num. 64. in fin. quod in d. l. & in l. si gratuitam de prescriptis verbis est actio, & recipiente illo aliquod heret, acce ita apparabit contractus suffice correspiciunt: Et propter ea, si de nomine non conflat, contractus innominatus praefumitur. At nroff. in cau. diuersum est, cum conuentum non fuerit de restituitione, vel quod quid auidi fieret a fulcipienti pecuniam. Non ergo pars sunt termini.

Ceterum nec haec interpretatio retinenda est: cum repugnat d. l. si gratuitam, vbi gratuitus domus ad habendum fuit concessus. Praeterea contractus innominatus, tali que sunt correspiciunt: vt quatuor illi commemorati in l. naturalis de prescriptis verbis. a. Inquit vero & mullo plures sunt non correspiciunt, vt tradidit Bart. in d. l. naturalis in prim. Iafon. in l. iuris gentium in prim. num. 3. ff. de p. i. & in l. cum mot. a. num. 2. C. de trans. l. Et si ergo contractus iste de quo agimus, ex correspiciunt dici non possit, non tamen inde fit quod sit innominatus ex non correspiciunt.

R. respondet itaque tertio, negando carere nomine: quia in modo non haberet, vt in sua demonstrabimur.

Secundum virgore videtur, quod i. contractus innominatus tunc dicatur, quando non habet nomen speciale. I. iuris gentium in prim. vbi Bart. & Iafon. num. 9. ff. de patre. Idem Bart. ml. v. 16. num. 6. ff. de conf. d. ob. eas. / am. Arqui contractus i. non habet speciale nomen. Ergo non est contractus nominatus, sed innominatus.

Verum respondet, quod quando appareat de contractu certo: & ille non habet nomen speciale, tunc dicuntur contractus innominatus. sed cum fumus adhuc in dubio, non possumus iudicare esse innominatum, antequam ex eo confit. De subtilitate enim prius confare debet, deinde de qualitate & nomine.

Tertio est opinio, quod nullus sit causatus contractus, sed determinatio possit florita retinendi. Ita Fulgo. in d. l. cum quid. num. 5. hoc tuta. Idem fuit Imola in l. Tiro. num. 4. de verb. oblig. a. Et ratione motus est. Fulgo. quod haec sit munda quodam traditio, qui rei traditio dominium non transterrat. l. nunquam munda. ff. de acqui. et. dom. Non enim traditio haec aliquam habet causam antecedentem.

Ceterum responderet Dec. in d. l. cum quid. in 2. lectura. n. 53. in ff. procedendo, quando pecunia non fuit numerata: sed quod fuit numerata, praefumitur quadam causa tacitum mutandi, propera numerationis naturam. Quae quidam Decii confidatio recipienda non est: cum numeratio causa non inferat, vt animaduictus Curt. junior & Bolognet. alias nequeam dari poterit causa, quod numeratio efficit sine causa: quod est inconveniens. Nam cum traditio specierum plenissime facit, sine ex. reflectione causa sit munda.

d. l. nunquam munda, eodem modo numerope pecunia, quae est naturalis traditio pecunia: l. ff. de contractab. & pro. facta sine causa nulla erit. Et rursus (vt ait Bolognetus) quando quis promittit vel dat munda promissio, vel dato dicitur, aequo ita non obligat. l. unde indebito. 9. vitam. ff. de probato. Ita etiam quando quis actu numerat sine causa, numerope actio erit munda. argu. vlt. C. ad l. F. de.

Respondet secundò Curt. iun. in d. l. cum quid. num. 15. quod in dubio lumen interpretatio, vt actus valeat. l. 3. ff. de effam. mi. et. & l. quies. ff. de rebus dabo. sum. finalib. Ergo praefumitur debet talis contractus, qui valere possit.

Verum haec confidatio probanda non est, quandoquidem regula, quod summa fuit interpretatio, vt actus valeat, intelligitur: quando habet debitam formam, & est dubium an valeret, non: ita declarat post aliis iaf. in l. iuris gentium in prim. ob. lib. Dec. in l. contractab. a. n. 13. de reg. in. & Alius in d. tract. de praefumpt. reg. pr. regula. 3. 4. num. 3.

Respondet itaque tertio, quod d. l. nunquam munda, intelligatur nuda est causa habili ad transfundendū dominium, vt si est depositum, vel commodatum. Ita declarat Alber. ibi post Jacob. in Buttrigarium, alios qui nunquam deficerit causa, quia donatio presumit potest, vt infra dicemus.

Quarta est opinio, quod hoc sit depositum. Itaglo. & Bald. in l. iuris gentium in prim. 9. 2. ff. de deposit. C. in d. l. cum quid. num. 9. & ibidem Alex. and. num. 11. C. in d. l. cum quid. 12. Alius in num. 33. & Bologn. num. 63. & Cora. in fin.

Primò afferatur confidatio haec, quod praefumitur id, quod est factum favorabile. l. cum in indebito, in prime. ff. de probato. Et hinc scripti Bart. Bald. in l. praeludis fendorum num. 11. & cons. 23. Primò quartus statu. colum. 2. vers. pr. tere a. cum dubitatur. lib. 1. in dubio contractum i. praefumi nominatum, cum sit innominatum favorabile. Atqui depositum est maxime favorable. l. prob. 1. C. de pagin. & l. vltima. C. de compensa. Ergo praefumitur depositum.

R. respondet omnia responsum Curti, quam ipsiem impredit, dicti cuncte, & mutum esse maximè favorable, cum ci tributa sit multa praeludia. l. longiora. ff. 5. et. per. Et præterea, ob numerationem non dicunt hoc propriè depositum, sed poterit dici mutuum. l. Lucan. 1. 1. ff. deposit. & propter eos certa argumentum.

Secundum suffragari videtur, quod in dubio eligenda est: vt via illa que est magis turca, & quia virtute purum consultum, vi. r. a. dant. C. in d. l. cum fin. ff. quid. anno Dec. ml. 2. in prim. in 2. lectura. n. 8. & in 3. lectura. n. 11. 12. hoc nroff. 1. & scriptib. 2. de arbitrio ad iudicium. ex. 199. num. 2. p. 2. Baldum in Liberator. quod. 3. C. qui admittunt. Acquie depositum habet viam medianam, & eo virtute purum consultum, nam consultum est tradens, qui rei sua dominium non perdit, et etiam consultum recipient, qui non tenetur, si res sine sua culpa vel perit, vel deterior efficitur. Ergo depositum praefumitur. R. respondet non esse consultum recipient, qui si exclaimat et pecuniam habet libet tradiri causa custodias, can non receperit: & interpretatio sit contra traditentem. l. vltima. ff. deposit. & dicimus: v. p. 4.

Quinta itaque opinio i. proponi & defendi fatis potest, quod sit factus contractus donationis. Et prætermittendum arct. praefumendum est hic traditentem pecuniam scienter tradere, atque neclusus contractus dici possit causatus. Hoc supposito.

Primo mouet me text. l. quod quis sciens. ff. de cond. indeb. quo locis i. qui i. indebitum dat repetendi animo, non repetit, quia in dubio non praefumitur animus repetendi, nisi expedita. Ergo praefumitur donatio, quae repetitionem non admittit.

Secundum confert text. l. de condit. indeb. & l. cultus per errorem. de reg. i. cuius per errorem dati repetitio est, cōsulēt. dat. d. donatio. l. cum itaque sciens i. se dedet, nec animus repetendi declaratur, dicendum est donare voluisse.

Tertio accedit text. l. donari. ff. de donatio, qui repetitio videtur in l. donari. de reg. dum iurisconsult. a. donari i. illud videlicet, quod nullio iure cogente conceditur. J. Hic nullum ius nullum iure causa cogitare tradere. Ergo dicitur donatio. Nec repugnat quod iurisconsult. i. conceditur, quod verbum sui naturalis significat donationem, vt dicimus infra. Nam respondetur, quod illud est causa iurisconsult. exponens, nec in verbo illo fundamentali facit: sed folum in eo, quod traditum sit, nullum iure causa cogente: aliquo iurisconsult. dixit, donari videtur, quod conceditur. Et verbis concedo. i. generali est, & potest trahi ad multas causas, vt magna gloss. n. c. s. de iuris. lib. 6. Polium enim conce.

cōcedere ex causa cōmodati precari, mutui, domacionis & simil.

Quarto & vltimō, cum fūmus in dubio, sumēda est t̄ interpretatio contra dantem. *L. verbi. ff. de p̄dūt. l. 1. s. de contrab. emp. L. quidquid abfringend. t̄ oblig. & c. contra eum. de regal. spt. in 6.* Et ergo sumēda interpretatio contra hunc humerantem, quod donare voluerit, cū legem apertius dicere potuerit, & non dixerit.

Nec obſtit, quod donatio in dubio non pr̄fumatur ex d. cū de indebito, in prin. ff. de probat. quia respondent. d. l. cū de indebito probare quidem, quod hac interpretatio est Fictiōna contra foluentem in fauorem recipiens, cū pr̄fumatio sit t̄ contra ipsū foluentum, quid noluerit factare fūm, & ob id habet probare causam & errorem, sed quod interpretatio hac fieri debet in fauorem foluentis, & in odiū accipientis, ibi non dicitur, im̄ potius contrarium.

Praterē & secundū respondetur, pr̄mitendum, quod condic̄tio, ī fine causa conceditur, quando quis foluit indebitum per errorem, vel falsa causa exp̄la. l. ff. de condic̄t. fine causa.

Cāmen probat vel error vel falsa causa, nulla pr̄fumari potest causa, quia pr̄fumari faciat valere traditionem. Cum autem in casu d. l. cū de indebito. illi allegaret, ex fālfa causa & per errorem foluisse, nec id probauerit, pr̄fumatur fatus, ex quo nil aliud diciat quām se īne causa foluisse, nec pr̄fumatur: quod diligēt paternam, si ita fatus, vt voluerit factare fūm īsta causa. Dilectionem probat vel error vel falsa causa, nulla pr̄fumari potest causa, quia pr̄fumari faciat valere traditionem. Cum autem in casu d. l. cū de indebito. illi allegaret, ex fālfa causa & per errorem foluisse, nec id probauerit, pr̄fumatur fatus, ex quo nil aliud diciat quām se īne causa foluisse, nec pr̄fumatur: quod diligēt paternam, si ita fatus, vt voluerit factare fūm īsta causa.

Dilectionem in casu nostro, in qua nulla causa nec vera nec falsa fūt exp̄la: nec error affuit, sed simpliciter sciens dedit, ob id donatio pr̄fumatur: Et hic locum habere non potest condic̄tio fine causa, ex quo resultat causa donationis, ut fūrū demōstrauimus. Et accedit quod scribunt Doct. m. l. ff. de condic̄t. fine causa, quod vbi potest pr̄fumari fāca donationis, tunc cefat illa cōdicio fine causa. Ex quibus cefat & illa obiectio, que fieri solet ex l. nū. quam mūda, ff. de acq. rerum dom. Nam nuda i. traditio dicitur, quando falsa ex causa traditur, vt is habeat animū folendum: cum tamen nihil debet, foluit, dicitur nude tradere, quae ita donūm non transferit. Secūs vero quando sciens tradit, quia tūc non dicitur nude traditio, cū pr̄fumatur causa donationis.

Hac pr̄fumatio, quod scilicet pr̄fumatur donationis, locum habet multò magis, quando qualitas per idem fuderet, ficiuti quando ita dictum suifit fanguine coniunctio. Ita d. l. cū quid. num. 11. Anton. Capitolum in deī. ff. num. 11. & 12. & Gor. Adm. in conf. 33. num. 11. Nec recognat quod scripūt in commentariis de arti. et r. r. indicūt, lib. 2. cū 18. r. 17. explicando. Procula. ff. de prob. 2. foliam ipsam confangiuntur non operari pr̄fumitionem donationis, quia refodetur, quod si in cūsū nōfro folia pī verborum significatio in extraneo offendit donationem, multò magis in sanguine coniunctio, sic pariet quando t̄ scholarii pr̄ceptori, pecuniam numerat, in cūlo pr̄fumatur donatione. Ita Bolognet. in d. l. cū quid. num. 6. Ruris hac pr̄fumatio locum habet multò magis, quando aliquod aliquid verbū t̄ adiunctum id operatur, vt si dixit, [t]olle hanc pecuniam, quam tibi concedo.]

30 Nam verbum i. [concedo] significare donationem, scripūt Alexander. in d. l. cū quid. num. 15. Curtius. num. 19. & Alciat. num. 32. sic & Felin. in cap. sc̄utus. num. 11. ff. de fidē inſtrument. & alios conselli in d. cū quid. num. 38. & in conf. 191. num. 8. lib. 2. Difffentia tamen Bolognet. in d. l. cū quid. num. 6. inſtr. Idem quanto dixit quis fūme, tolle hanc pecuniam quam tibi do.] Hoc enim ī verbum, [do, dñm] in translationē significat, ff. ita ite, in infit. de alt. Eccl. non apparet aliiquid dicitur, ff. ita ite, in infit. & donatione pr̄fumatur. Ita nūquām ff. de acquirend. rerum dom. Ita pī Petrum Pericenū agnoscunt Alexan. & Iaso. in d. l. cū quid. ille num. 12. qđe num. 38.

Caterium à predictis difflentiam Imola in l. à Tito. num. 4. & in l. s. fundū certa d. num. 5. ff. de verbū. oblig. & Felin. in c. sc̄utus. c. 2. cū de fidē inſtrument. ea ratione moti: quod in simplici traditio neccesaria sit causa. Ita nūquām nuda ff. de acquirend. rerum dom. & l. 8. c. 2. ff. de except. Sed respondetur, quod cum ita conceditur, ut dominum transfiguratur, neccesaria non est causa: cū domino pr̄fumatur. Ita ut per errorem. ff. de regulat. & dīx supra. Et hinc apparet non repugnat, quod subiungit Imola: quod & si verbū (d) significat dominum transfiguratum: attra- men non offendit id fieri posse fine causa. Non inquit, hoc re- cognati: cū in donatione alia causa quam ipsa donans libera- litas requiratur. Quām quidem liberalitatem offendit hic dāns, cū de reſtitutio[n]e pacificatur. Ex quo cefat & illud quod dicebat idem Imola, telle posse mutuum. Non enim mutuum est

DE PRAESVMPT.

cū de reſtitutio[n]e actum non sit & accipienti ex illis maliter de- bere restituere, forte non accipiet.

Porr̄ ab hac pr̄fumatione receditur alii signis & conie- tris. Quarum prima est, quia colligunt ex pr̄fatione ipsius con- fessionis talē emī indicamus t̄ actum & contractum, quem pr̄fationis verba ostendunt. Ita ut sem noīt. am. pī gl. & Bart. ser. pī. in Pappara. in d. cū quid. num. 50. Alciat. num. 32. & Bologne. in d. l. in fin.

Secunda est coniectrura diuina t̄ qualitate perforarum, que nō solent donare, vel mutuo dare: sicuti si scholarii t̄ tristes pecuniam aliquam mercatori, pr̄fumendum non est, quod vel do- naeret, vel mutuo dederit: sed quod depositur. Ita Bald. in l. in- cendium. in fin. c. sc̄ut. pī. & De cōf. l. cū quid. in 1. leīta. num. 23. in fin. & in 2. num. 53. ad fin. resell. a opinione Cajet. ibidem.

P R A E S V M P T I O XXXV.

Donatio quando pr̄fumatur inter viuos eti mortis mentio in ea facta sit.

3 V M M A R I A.

- 1 Donatio causa mortis pr̄fumatur, quando mortis mentio facta est.
- 2 Donatio cōfusor facta inter viuos si donari id exprimit, eti mortis etiam mentio facta fuerit.
- 3 Certitudinem ostendit pro querenda indicat, informis est intel- lēctus.
- 4 Donatio inter viuos dicitur mortis mentione solūmodo causa dilata- tions facta.
- 5 Donatio causa mortis requirit quinq. testes.
- 6 Codicillos facere voluisse testator pr̄fumatur, cū plures quam quinq. quod est in ultima dispositione non aliquid.
- 7 Donatio cōfusor inter viuos si in ea barenum & successorum mentio facta sit.
- 8 Donatione causa mortis, cor repugnat pactum, vt ad barenes transcat. Nostri tamen virgintos conjectura aliud suadent, nu. 9. Vel mentio barenum in verbo exceptuā facta sit, nu. 10.
- 9 Aut donatio laqueum inter viuos valere non posuit, nu. 12.
- 10 Verba postea in exceptuā instrumentis & contractibus, non immutant eorum naturam.
- 11 Donatio mortis precedentibus cōfusor inter viuos, mentione etiam mortis facta.
- 12 Donatio facta omni melior modo, nōre, & forma, quib[us] potuerit do- nator, inter viuos pr̄fumatur, mortis etiam mentione facta.
- 13 Mortis mentione facta in genere etiam tamen, donatio cōfusor inter viuos.
- 14 Donatio facta in specie, donator in cū superēnitiam filiorum, cōfusor facta & mortis facta sit mentio.
- 15 Donatio causa mortis ob superēnitiam filiorum non resupinetur.
- 16 Usus fructus legatis maritis vxori, & alienationem prohibet, propria- tatem ac pr̄fumationem relinquit.
- 17 Exceptio de genere regula esse debet.
- 18 Donatio cōfusor inter viuos, etiam si mortis facta mentio, quando causa donationis inter viuos pr̄cedit.
- 19 Donatio qua adiunctione barenes pactum de non renunciando, cōfusor inter viuos facta etiam mortis mentione.
- Id pī. pr̄fumatur si inventum accedit, nu. 22.
- Vel alii duplex, vt pactum donatoris & notarii signatio, num. 23.
- 20 Donatio causa mortis cōfusor inter viuos yis in cōfibus, quibus pro- missio de non renunciando facta est.
- 21 Donatio inter viuos sui natura tamen est renunciabilita.
- 22 Donatio facta cum promissione de non renunciando, nisi causa ingra- titudinis, quod ad illū cūsum cōfusor causa mortis, quo ad alios, inter vienos, lābū declarat, num. 23. 29. & seq.
- 23 Argumentum de cōf. ad partem per amīsum est.
- 24 Donatio facta in testamento, cum promissione de non renunciando, re- nunciari tamen potest.
- 25 Eam tamen donationem, testamento annulato, non cōfusor renunci- tam, nu. 31.
- 26 Confessionis facta in testamento irrenunciabile esse, ex qua parti esti nisi quiescit.
- 27 Donator facta multa bona reservauit, de quibus testori posuit inter vi- uos pr̄fumatur donare voluntate, cū mortis fecerit mentionem.
- 28 Donatio insinuat, inter vienos facta pr̄fumatur.
- 29 Insinuatione in donatione causa mortis non requiriatur.
- 30 Donatio habens clausulam constituit, quia dominum & pīficiū trans-

- transversiter senserunt inter viros.*
Id est, si factio non superponeret, nec causa mortis dictum sit, no. 37.
38 Donatio cum claspsa, ad latens per tenendum, &c. presumatur in
ter viros.
39 Donatio satis per personam coniunctam, etiam sub commemoratione mortis,
conferetur latens inter viros.

QUANQVA M pro regula traditum est, donationem t causa
mortis presumi, quando mox ris mentio est facta, ut probat
S. Iacobus in propria de dono eius mortis annis in l. qua dono,
si solus mortuus fuit, non comprobatur Roland. in conf. 1. n. 3. & in conf. 2.
nos. 6. libr. 2. & aliquos admittunt M. s. fuit ad intrat. de probabilius, in
conf. nos. 5. n. 1. attamen aliquando conjecturis & presumptio-
nibus dictum donatum inter viros: quod exquidem scribunt
Cornelius in conf. 2. cap. 3. libr. 2. & Crast. in conf. 21. cap. 1. v. 13.
& apertius Roland. in conf. 1. num. 25. libr. 2. qui dixit, facile ab hac
regula & conjectura recedi. Idem scribunt alii, quos statim
memorabimus.

la 90. num. 4. libr. 3. & Sacerdos minor in conf. 21. ad finem, libr. 2. 3.
In conf. 1. numero 22. libr. 2. & Rinaldus in minor prelato libr. 2.
numero 9. 2. & ibid addo Crastetum in conf. 1. 2. num. 4. & in conf.
22. 27. in propria. Statim in conf. 1. num. 25. libr. 1. & in conf. 6. 45.
27. in propria. Ita statim. Et huius lenienter & ratio, quia non presumt
ut donator elegit viam, quia sua dispoliti subvertitur, & se-
destruet. Ita simile quod dicimus, quod quando est debitu-
m, an testator voluerit condere testamentum, vel codicillus,
& confit adhibuisse quinque telles tantu, cum plures adhibere posse-
tur, si voluntatis presumitur voluntas codicilli non autem
testari, ut traducatur enies in oblationem C. de testamento & dicimus
sufficiere in libro, praesuppos. 8. Ita quoque contra dicimus, quod
si donator adhibuit quinque testes, presumitur voluntas donare
causa mortis.

Quarta est conjectura, quod in t donatione facta est men-
tio haredium donatoris, ut puto si dictum est, quod donat pro &
& hereditibus ac successoribus, vel pro scilicet & descendentiis.
Ita Baldwinus in 1. cœlum n. 2. C. de iure dationis. Arretinus in conf. 2.
libr. 2. 27. in propria. Ita statim in conf. 1. 2. cœlum n. 2. & cœlum 2. in propria.

His conjecturas & presumptions satis accurate & diligenter explicavit eruditissimus Hypolitus Riminaldus in commentariis ad rationem de donatione, in locutione in princip. num. 917. quo loci recenset decem casus seu conjecturas , quas ex illius ordine prosequuntur, & aliqua adiiciuntur.

Prima est coniectura, quando donans dixit, † sed donare titulo

Prima ex parte etiam quod
et causa donationis inter viuos. Hoc calueti in alia parte donationis facit fit mortis mentio, nihil ministrum dicunt donatio inter viuos. Ita tria Bartoli, Iusta, C. obreg. Consens. Alexander et Iason in t. que dicit. si sancti matrimonii idem Bartolus in vlt. column. penult. nro. et C. probat. Alexander in cons. 4. consim. bbr. r. Iason in cons. 3. column. penult. et vlt. ult. et in cons. 62. column vlt. bbr. s. Decimus in cons. 25.

Et hoc quidem consummatur ut fecunda est summa non habet praestitum loco nisi 47, secundum nostrum interpretationem. Et haec de non est multum dubitandum, cum in claris non sit, (videlicet p[ro]p[ter]e Reginam) loci dicuntur Baldus, l. contraria, s. causa, deversor, oblique, quo loci dicuntur Baldus, quod omittere certitudinem pro quaerendi indicis est infinitas intellectus. Ita hoc quidem dictum non per propria coniectura, iuxta et quia de coniectura diximus super lib. i. q. 7. num. 27.

Secunda et conjectura, quando mortis mentio facta esset solum per mundum dilationis, arque ita solum in verbis executi-
nis, ut si quis akeri fundum donaret, rescribatur sibi ususfructu usi-

Etiam si quis dicit, quod omnes mortales sunt, et quod non sicut omnes, sed sicut omnes sunt in tempore mortis. Hoc etiam cuiusdam, domino dictum inter viuos. Et illa mortis mentio, cum dilatatione portaret, sed ad demonum transvectionem facta est. Ita Baldus in additamento ad Speculator, institutum de mortuorum editione, colamus, ut sis ipsa qui donat, item in confessione, non in defuncto. libr. 2. Alexan. in que dato, ann. 25. & de donis laicorum, cap. 22. libr. 2. Mortuorum donum Alexander in confessione, ann. 25. & de donis laicorum, cap. 22. libr. 2. Sacerdotum, in conf. 3. cap. 2. calumna, libr. 2. & in conf. 3. cap. 3. calumna, libr. 2. Ite in conf. 3. cap. 3. libr. 2. Ratiōne in confessione, ann. 25. & de donis laicorum, cap. 22. & de donis laicorum, cap. 23. & de donis laicorum, cap. 23. & de donis laicorum, cap. 23. Chassanensis in conf. 65. manu 2. Gallicanus sent. libro 2. Raymone, poterio, tñg. auctoritate d. 4. manu 2. de testam. Ber. in quæst. 3. mon. 12. Cratensis in conf. 21a. manu 1. Natta in conf. man. 3. & in conf. 3. cap. 7. libr. 3. & Roland. de donis, manu 2. 3. 32. & mon. 42. libr. 2. & Romualdus in ter pietatis ad loco, manu 2. pro traductis reueget. Et illi accedunt Romanus in conf. 3. ritu. 1. & mon. 1. in conf. 2. mon. 2. libr. 3. Et ratione vius est Baldus in confessione, dicitur, refutando illius vimfum, utrumque (qui multis modis finitur, & finitur in locis de vestigis) mortis mentionem, sed ad monstrandum, quod non nisi per mortem finiri, coequit in vita vesti veluti, profumantur abesse. Et inde cum ea de causa sit mortis mentio, operari non debet alium effectum, l. legata in malitia, d. adl. 1. g. & conf. 1. mon. 1. mon. 1. si cert. pet.

Tertia est conjectura, quando in donatione quinque tales interuenient: sicuti requiruntur in donatione causa mortis, et rem, & de donante causa mortis, sed duos tantum. Hoc sane casu, si mortis causa est mentis, attinent adhuc presumitur donatione inter viros. Ita Petrus, & Cyprianus in libro I. capitulo Alexander, in quo donatio mortis, & de donante causa mortis, & de donante causa mortis, idem Alexander, in libro I. capitulo hoc modo causa mortis, & de donante causa mortis, idem Augustinus, libro de Genesi capitulo 25. lib. 11. capitulo 23. etiam in libro 11. capitulo 20. et de donante causa mortis, & de donante causa mortis, idem Ambrosius, libro de Genesi capitulo 25. lib. 11. capitulo 23. etiam in libro 11. capitulo 20. et de donante causa mortis, & de donante causa mortis, idem Galatianus in capitulo 1. lib. 1. capitulo 9. qui dicit, numero, et rebus non obligatus. Bertrandus in capitulo 2.

la 90. mon. 4. libro 3. & Sacrorum clavis in confusio 27. ad finem, libr. 2. 28.
Lxx. in confusio 8. numeros 22. libro 1. & Reginulus maior predictis misce-
nitur. 92. Et ibid. ad C. Crisostomam in confusio 12. numer. 1. & in confusio
227. in fine. Natura in confus. num. 5. & 4. libro 1. & in confus. 645.
numero 4. libro 1. Et huius sententia ratio, quia non praeferim
ut donator elegit viam, qua sibi dispositio subveniat. L. 2. f.
& de testam. multa. Et hinc quod dicimus, quod quando est di-
cumentum, ut testator voluntarie conferat testamentum, vel codicilles,
& constat adhibitus esse quinque telles tantum, cum plures adhibeatur po-
tuissit, si voluerit praefixum ut voluntate codicillari, non autem
telleti, ut tradidit omnes in Nom. codicilli. C. de testam. et ex dicimen-
tis foliis in libro. p. 149. l. 3. Ita quoque contra dicimus, quod
si donator adhibuit quinque telles, praeferim voluntate donare
causa mortis.

Quarta est conjectura, quia in t. donatione facta est men-
tio hareredum donatariorum, ut puta si dictum est, quod donat pro le-
gitime ad successores vel pro scilicet & descendentiis.
Ita Baldus in l. 2. colvum 2. C. de test. datum. Actio in t. confusio 2.
numero 7. versic. tertio manuor. Alexander in confus. 13. volumen 3. in cen-
sus 7. colvum. penitentia. libr. 6. Reginulus facit in vltim. colvum. 4. c.
l. 2. f. Corvus in confus. 223. colvum. 2. libr. 2. Iason in confus. 1. colvum.
vltima. dr. 3. & in l. quatuor. num. 4. f. 5. f. 5. f. in armis. & in l. nona.
num. 4. f. si certum portat. Et huius. Decimus num. 3. Alciat. volum. 3. Sacri-
mon senior in confus. 3. numer. 3. libro 1. & in confus. 7. libro. 3. A drea al-
Exira in tractat. de p. 18. num. 50. 4. Brevius in quatuor. 223. colvum. 2. libr. 2. Fer-
rarius in cedula 30. ad finem. C. de pal. 3. regis. p. 109. cap. 9. num. 7.
Crisostom in confus. 24. num. 16. Bolard. in confus. 6. num. 19. 20. &
21. num. 32. libro 1. & Reginulus maior predictis differente in predictis
commentariis de donatio, in princip. num. 297. Et illis accedunt Reginu-
lus in confus. 99. num. 10. 10. confus. 126. num. 5. libro 1. & in confus. 123. num.
mer. 2. libro 2. Dicimus ergo in pal. extre. de testam. in teretta parte,
mer. 25. versic. 7. et alius casu. Roldanus in confus. 6. num. 37. & na-
mer. 5. libro 2. quia communem esse testator. Et receptu huius for-
matum ratio a predictis afferunt, 1. quia natura donationis can-
ceris, repugnat pacium, quod trahant ad harredum, cum dona-
tio ipso praeconitate euangelizat.

Ceterum à predicta recepta opinione visi sunt dissidentes Baldus in consiliis, Domina Iosina, verius oblati, quod sicut erat in*mentio heretici*. Decius in consiliis, agn. 70. non 10. versi. 2. respondet & Alciat. in*refut. hys. g.* 2. & in*l. iust. omni. g.* si cert. per. Et apertius Crot. in*l. stipulatio hic modo concepta*, ill. 12 ff. deverb. obli. qui tribus invenit argumentum.

Declaratur prius hinc coniectura ut locum non habeat, quod talia virginiores extarent in contrarium coniectare, quibus apparebat poterit, donatorem voluisse potius donare causa mortis quam inter vires, etiā hardeam remittentem intentionē fecerit. Ita respondet Dec. in cap. 47. m. 49. n. 9. f. 11. & n. 10.
Et Decium fecunt similic. *Non enim n. 4. eff. sic certum pet.*
Rimi lxx. et atato in loco p. 629. contrarias coniecturas confidens
rauit Dec. v. quando facta est alioquin mortis , ut diximus super
p. 1. et rursum, quando adhibiti fuerunt quinque refutes ut atq[ue] p.
pr. 3. coniectura. & sicutus dicimus in subsequenti p. 4. sup. m. 4. &
testor illa as. nam coniecturas respondit Decius praesulare huic pa-
cto, quod ad hardeas transeat.

Declaratur secundo hoc conjectura, ut locum fibi non vendicet, quod i mento hæc donec donata facit in verbis excusis. Nam tunc non profumitur donatio inter viatos. Ita de *lata et Gratia in conf. 313, 10, 27*. & *Rite praesertim in loca, imm. 10, 27*. Non enim verbas posita in exercitus instrumentis & contractus, immutatur concursum naturam. Ita in specie donationis, quod non dicunt inter viatos, ob id quod in clausula executio dictum fuerit, quod non possit renouari, respondit Doc. in conf. 313, 5. *M. I. queretur fatus sum in conf. 10, mu. 32, lib. 2.* Quod de re dicimus infra in 10, 260, testatur in declaracione.

Declaratur tertio, ut haec coniectura cesseret, tunc alias dominatio non valeret, ut donatio inter viros. Nam tunc valeret, ut domino causa mortis, vixit si donaret omnia bona presertim & futura. Nam tunc ex quo non vixit valere, ut donatio inter viros sequitur et tali facilius, dicuntur voluntarie donec causa mortis, et si hacten in eam mentio facta sit. *Ita declaratur conf. 70, n. 6, b. 20. C. Bonaud, prædictus in loco, ann. 9.2.*

par. ante no. 97. C de renat. donat. & Rimaldus in Institut. de donati. primit. no. 93. Quod quidem tribus egregi rationibus comprehensum, idem reverendus Rolandus in conf. de in. 41. lib. 2. eti à predictis differentia. Cen. in conf. 26. num. 6. lib. 6.

- 24 Sexta est conjectura, quando donatio omni meliori modo, iure & forma, quibus modis potuit poterit, facta fuit. Nam tunc prae sumitur donatio inter viuos, non autem causa mortis, eti aliqua mortis mentio in ea facta sit. Ita utroque de in. Cor. in conf. 23. col. 7. lib. 4. & Crat. in conf. 23. in fol. Paris. fol. 9. col. 2. lib. 5. & Roland. in conf. 3. no. 2. lib. 2. quos sententia Rimaldi. *prae tractatis*, no. 93. Ea est ratio, quia melior est modis donationis inter viuos, que refutari non possit, quam donationis causa mortis, que facile renocatur.

- 25 Septima est conjectura, quando mentio t mortis facta est in genere tantum, utrumque si mulier aliqui donaret [quicunque modo solut. matr.] sib[us] quibus verbis generalibus causa erat mortis comprehendetur. hoc etiam causa preluminatur donatio inter viuos. Ita Alex. in quodam. no. 10. ff. *mod. scimus* sententia in *teleologia glo. & Doct. abv. & vnde. Cland. Agnus. no. 9. qui eu[m] sententia sententia Salicet. no. 2. in fol. C. de iure dot. Ideo ut *agm. natus Secund. sec. incus. 73. num. 5. lib. 2. Galob. Berthold. n. c. Raymunt. in verbo, testamento. lib. 4. num. 23. in fol. 12. fol. 13. & Rimaldus in *practato in loco*, no. 95. quippe prediles commoneantur.**

- 16 Octaua est conjectura, quando quis donat irreuocabiliter, nisi in causa superuenientia filiorum. Hoc etiam casu, eti mortis mentio facta est: attamen adhuc prae sumitur donatio inter viuos. Ita Rimaldus in conf. 23. num. 7. lib. 3. & in conf. 62. num. 2. lib. 2. Tym. in fol. 9. in quan. in verbo, *donatione*, no. 23. C de reuec. donat. quos sententia esti Rimaldus *un. practato in loco*, no. 95. aliis recentez.

- 17 Ea ratione morti sunt, quod cum donatio causa mortis per superuenientiam filiorum non renocatur, facie in ea locum non habeat dispositio. I. si in quam, C. de reuec. donat. sequitur, quod enim causas iste exceptus, non conuenient donationi causa mortis, sed donationi inter viuos tantum, arguit donationem factam esse inter viuos. Ita in similis probatur ex L. Proculius. ff. de viffruct.

- 18 vbi Bald. scribit, quod f maritus leges vxori viffructum, & prohibet alienationem, prae sumitur relisperfe proprieatem, quia alias verba non deservirent intentionem, cum viffructus etiam remota illa prohibitione alienari non posset, ff. de viffruct. in *prae sumpt. 125. lib. 2. fol. leg. in viffructu de fieri*. Praterea affteri potest ratio, quod exceptio t debet esse de genere regulari, vt tradit. *esse in l. ff. de reg. sur. cum ergo exceptio causis in vnam. sit de donatione inter viuos, sequitur dicendum, quod regulam ipsam praefuppont eti eadem donatione.*

- Caterum a predicta opinione diffidentiis Caffren. in conf. 42. lib. 1. & Corn. in conf. 24. lib. 4. quos sic referit T y raquel, *practato in loco*, no. 198.

- 20 Nonna est conjectura, quando t praedicti causa donationis inter viuos, vixuta causa matrimonij vel alimentorum, quibus donans obstruxit era. Hoc etiam causa praefumitur donatio inter viuos: & si mortis mentio facta est. Ita Bart. & Caffr. in. lib. nam & si cummeriar. ff. de cond. indeb. Alex. in conf. 77. col. 2. lib. 4. Bertrandus in conf. 1. num. 29. lib. 2. Grammat. in decf. 73. num. 12. Gulelmus. Benedictus in cap. Raymunt. in verbo, *testamento*, lib. 4. num. 23. vers. tertio *limita a de testament. Dicatur in rubro de testament. in secunda parte, num. 11. ff. nec r. & Rimaldus junior in Institut. de donatione, in p[ri]nc. num. 92. Et huius quidem sententia est ratio t Bart. recte perp[etra]ta, quod ficiunt donatio illa tota dicitur inter viuos, quando donator promisit eam non renocare quoniamcausam, d. l. donator. ff. de donatio. causa mortis. Ita etiam dicitur inter viuos, atque ita irrenocabilius quo ad certum causam ab ipso testatoris promissum. Permissum est t enim argumentum de toto ad partem, l. que de tota ff. de reverendat. com similius. Et haec quidem recepta opinio retinenda est in iudicis praefertim, tamet ab ea differenter nonnulli in dicta l. si alienam. g. 1. & Angel. in confilio 25. numero 4.*

- Decimae est conjectura, quando in donatione adiectum fuit pactum de non renocando ipsam donationem. Hoc etiam causa praefumitur donatio inter viuos, & si aliquia mortis mentio facta est. Ita Bart. & Caffren. in. lib. vbi tis donatur. ff. de donat. Bart. in 1. lib. 11. C. de padu. Dyms in conf. 44. in 3. dubio. Angel. in conf. 75. num. 6. Caffren. in conf. 62. num. 1. & in conf. 75. s. 2. lib. 2. & in conf. 98. Notandum est, lib. 1. Abbat. in e. confitatu. de relig. dom. Aret. in conf. 41. num. 6. in fine. & in conf. 74. col. 2. fol. 7. etia. Alex. in conf. 14. num. 3. lib. 1. Carnes in conf. 1. ad forenem lib. 3. Rimaldus. sen. in l. lib. column. 4. C. de padu. Rimaldus in conf. 1. in fol. 2. & in conf. 42. num. 6. lib. 1. late. Iason. in l. lib. 1. etiam. num. 2. ff. nec r. & in l. lib. 1. in quae datur. num. 37. fol. 1. matrim. Ferreto in cael. 30. Rimaldus. lib. 1. & conf. 1. in fol. 2. & in conf. 42. num. 6. lib. 1. Et haec accedit Bella. in conf. 1. 1. 3. Cart. in conf. 1. num. 2. & 6. Andreas ab Exa in commentarij propter unum. num. 10. Baldus in Institut. in p[ri]nc. Manua. confusa. col. 1. Natura in conf. 1. num. 6. lib. 1. Dicatur in rubro ex de test. in secunda parte, num. 11. Et huius Clavis. in 5. donatio. quaf. 4. p[ri]nc. Rolandus in conf. 23. l. 4. &

DE PRAE SVMPT.

in conf. 61. num. 5. lib. 2. Rimaldus in Institut. de donat. in p[ri]nc. 97. & Mafcard. de probat. co. cluf. 5. lib. num. 6. & iij omnes moti sunt ex 1. vbi tis donatur, ff. de donat.

Hic conflat hanc esse receptam opinionem, eti differentium permitti sibi at Gabriele in conf. 9. num. 2. vers. tamen contra r[ati]onem, vbi referit Acurium, Baldwinum, Angelum, Alexandrum, Crotum & Iasonem. Et quibus addo Curtium lumenorem in conf. 6. num. 2. & num. 3. Part. in conf. 16. num. 52. lib. 3. Soc. lun. in l. fol. 1. foliandus, num. 40. de legat. 1. & in l. q[uo]d Roma. 6. das. & vice, num. 93. de verb. abg.

Et predicta quidem opinio locum habet multo magis, quam ad subditum t effi iuramentum de non renocando. Ita Gabriel. in iud. conclus. 9. num. 11. recenset scriptisse permulitos. Quibus accedit Rolandus in conf. 8. num. 26. & 27. lib. 1. & in conf. 61. num. 44. libro 2.

Differentiam tamen Corneus in conf. 126. column. 2. lib. 1. Iason in conf. 60. column. 5. vers. 2. ref. in fol. 1. lib. 3. Deci. in l. monach. column. 3. ff. sicut per. & ibidem Alciatus. Paris. conf. 6. num. 14. lib. 2.

Prætrahere haec conjectura locum habet multo magis, quam duplex actus inter se, nempe donatoris pactum de non renocando, & stipulatio notarii. Ita Arrian. in conf. 74. column. 2. vers. 2. mense. & quibus opiniones refert & Barol. in d. l. q[uo]d deu. foli. m[ar]t. ext. l. c. mar. 6. ff. v. de pass. d[icit].

Extenditur haec conjectura, vt locum etiam habeat, quando t facta est promissio de non renocando donationem certo casu, vel aliqua exentiene conditione. Nam illis in quibus quibus facta est promissio non renocandi, donatio prae sumitur inter viuos, in aliis vero dicitur esse causa mortis. Ita Bart. in fol. 1. foliandus. g. 1. ff. de donat. causa mortis, qui distinguendo dixit, q[uo]d quidam donat facta est in contractu, hoc est, actu inter viuos, & promissio donat facta est in contratu, hoc est, actu inter viuos, & promissio facta est in contractu, hoc est, actu inter viuos, & promissio facta est in contractu, hoc est, actu inter viuos, & promissio facta est in contractu, hoc est, actu inter viuos, in quibus est promissum non renocando, eti donator inter viuos, quod non posset renocari, nisi proximamente donatario, & eo casu quo donatoris proximeretur, donatio eti causa mortis, in reliquo vero casu, in quibus est promissum non renocando, eti donatio nisi in causa ingratitudinis, efficeri, vt quo ad hunc casum donatio fit causa mortis, reliquo vero in casibus, in quibus promissio est de non renocando, eti donatio inter viuos. Idem in pacto de renocando per foli am r[ati]onem alterationem, respondit idem Ruini. in conf. 2. num. 10. sicut fecit Barto, featur Andrea Pomata in addito ad Bartol. in d. l. si alienam. g. 1. Andreas ab Exa in commentarij de p[ri]nc. num. 303. Gulelmus. Benedictus in cap. Raymunt. in verbo, *testamento*, lib. 4. num. 23. vers. tertio *limita a de testament. Dicatur in rubro de testament. in secunda parte, num. 11. ff. nec r. & Rimaldus junior in Institut. de donatione, in p[ri]nc. num. 92. Et huius quidem sententia est ratio t Bart. recte perp[etra]ta, quod ficiunt donatio illa tota dicitur inter viuos, quando donator promisit eam non renocare quoniamcausam, d. l. donator. ff. de donatio. causa mortis. Ita etiam dicitur inter viuos, atque ita irrenocabilius quo ad certum causam ab ipso testatoris promissum. Permissum est t enim argumentum de toto ad partem, l. que de tota ff. de reverendat. com similius. Et haec quidem recepta opinio retinenda est in iudicis praefertim, tamet ab ea differenter nonnulli in dicta l. si alienam. g. 1. & Angel. in confilio 25. numero 4.*

Declaratur primò haec conjectura, vt locum habeat, t quantum promissio de non renocando, eti adiecta ipsi substantia donationis. Sicut si polita est in parte executiva. Ita declarat Laj. in conf. 61. num. 3. Deus in l. monach. num. 10. ff. certum petatur, idem in conf. 30. num. 5. & in conf. 47. num. 2. Cartonius tunc in conf. 5. lib. num. 2. & 3. Et haec refert & sequitur Gabriel. in d. l. conclusione 9. num. 4. sic & Rimaldus tunc in loco seu sequi citato, num. 9. Ita declaratur de testament. in 2. parte, num. 12. & 13. Narrat in conf. 6. num. 6. Ita etiam intelligo Paris. in conf. 6. num. 10. lib. 2. cum dixit, quod promissio de non conuenient donationi, intelligitur sequi naturam ipsius donationis, sic & Gabriel. in confilio 6. lib. 1. & Mafcard. in tract. de pref. imp. lus. luf. 5. lib. num. 2.

Declaratur secundò, vt locum habeat, t quando actum est vt nullo casu renocari possit. f[ac]ciūs vero si certo tantum casu, quin in alij manet donatio causa mortis, vt diximus supra in extentione.

Declaratur tertio, vt non habeat locum haec conjectura in donatione facta in testamento. Nam tunc eti facta esti a promissione

8. Sicut quinque t. siles adhibiti fuerunt. Hoc etiam casu praesumitur donatio causa mortis. Ita responderemus Corineo conf. 129. num. 7. & in conf. 126. num. 3. libr. 1. Decimus in conf. 370. col. 2. Gor. ad conf. 38. num. 1. quos fecerit ei Rinaldo. in praeclaris commentariis ad titulum donati. in testis. in prime. num. 997. Et hi accedunt laetius conf. 3. col. 4. ver. iteris in dictis testamentis. lib. 3. Dec. in conf. 35. in fine. Natura in conf. 133. num. 3. Decimus in conf. 3. num. 3. lib. 1. Ea est huius sententiae ratio, quod ita facta sunt t. verbis voluntas declaratur. I. Paulus. si rem. stat. bel. et. & copiose scripti in commentariis de resipere. pofessi. remed. 15. ann. 124. cum ergo hoc factum admissionis est quinque talius conuenientis donationis causa mortis. sequuntur dicendum, in dubio donatum causa mortis. argum. non codicilium. C. de testis. Et accedit quid si praesumetur inter viuos, tres alijestes superueracient silent.

Ceterum ab hac opinione dissident Ripa lib. 3. respondetur, cap. 9. nro. 4. Natura in conf. 10. num. 13. libr. 1. & Rolandus in conf. 6. num. 19. libr. 1. qui scribunt, hanc vel leuem, vel minus veram esse: cum nil repugnet, quin & in donatione inter viuos, adhibiti possint quinque testes. Et quamquam testes tres ultra necessarium fuerint adhibiti, attamen abundans caeca non nocet. Quia mutuum, si non dicitur repugnat testi. nro. 6. codicilium. C. de testis. quia ille procedit, quando id quod adhibetur, repugnat substatte actus, ficiunt repugnat harridis institutio codicilis, ut declarabimus in sequenti libro. m. 3. prafumpte.

9. Quinta est conjectura, quando t. donatio fit tempore pestis, sive ab infirmitate ex peste: sive a quoniam alio existente in loco contagioso. Ita Corineo in conf. 14. libro 4. & Ripa in tracta de peste, titul. 2. de privilegiis contrarium causa pestis. num. 172. & num. 176. quo multa comprobant. & Rinaldo in testis. in legato de donat. in princip. num. 102.

10. Eadem est in alio argotante, si modis aliquis alia conjectura concurreat. Ita Roland. in conf. 3. num. 51. & 36. libr. 1. sic declarando Corineo in conf. 126. libr. 1. & Gor. ad conf. 30. col. 3.

11. Sexta est conjectura, quando quis ingredetur t. religionem protestat, quod ingreditur animo probandi, vel quod per actu illum ingrefsus, non intendit prospicere: & simpliciter donare monasterio bona sua, vel alteri. Hoc etiam casu praesumitur donare causa mortis, & si nullus mortis mentio facta est, cum donare videatur iub coddicione, si mori ipsa cuiuslibet hoc est, profectio sequitur. Ita Holier. Ioan. Audr. Cardinalis, Albas, Anchar. & Imola in c. pen. de regulo. Ls. in auth. s. quia mulier, in s. C. de fact. ecccl. Rimaldo in loco praeleg. num. 375.

12. Septima est conjectura, quando fit mortis mentio, in alia t. parte in instrumentis, ad quam deinde habetur relatum. Nam & tunc praesumitur facta donatio causa mortis. Paris. in conf. 16. num. 5. lib. 2.

13. Octava est conjectura, quando t. donans dixit, srelinquo tibi bona mea.] Quo enim verbis srelinquo, jad mortenes tantum pertinet. l. 3. vlt. ff. de tab. exhibend. praesumitur donatio. Ita Guido Papa in singul. 317. Ripa in tract. de peste, in tit. de privilegiis contrarium. num. 177. & Mafcard. ad. coval. 361. num. 20.

Nona conjectura est, quando donatione simpliciter facta, is donans cōficit latim tellamem, in quo fecit mentionem dictae donationis. Ita Chassan. in confutato. Borgundia, tit. 7. de success. 6. 3. nov. 10. ex sententia Curti securi, in conf. 4.4. super duobus publicu. 4. colum. 3. & fecerit ei Mafcardus de probacionibus, conclusione 361. numer. 21.

PRAESUMPTIO XXXVII.

Donatio causa mortis quando renocata
praesumatur.

S V M A R I A .

1. Donatio causa mortis secundum Infini. tribus casibus censetur reponerata.
2. Donatio causa mortis & legatus ap. p. ari procedunt, ideo ab uno ad alterius renocationem licet argumentari.
3. Donatio renoculatur a infinitate in qua denavit, praesumitur renocata donatio. Id. q. p. o. s. lib. 1. alio p. a. lib. 1. nro. 4.
4. Donatio nullo grau pericolo instaurata mortis facta, per renocationem non praesumitur renocata.
5. Donationem quod est renoculatur diuina renocata, quid probare debet.

7. Donatio mortis, em. q. bereda afferente donationem renocata am suis obrecomulcentem a priori, quid probare debet.
8. Donatio causa mortis renoculante donatore non renocatur, sed se de declaratur.
9. Donatio causa mortis non patiuntur donatoris renocatur.
10. Quia penitentia, vel verbu declaratur expresse, vel factu tacite, nro. 10. Et dubius probatur testibus, secundum Decimum, nro. 11. Verbo tamen est expressum quunque, tacitum dubius probari, nro. 12.
11. Donationem penitentia renocatam indicio est, si nulla necessitate urgente donator rem donatum alicet. Id autem quonodo accipitrum. nro. 14. & 15.
12. Immunita inter donatorem & donatarium exorta, signum est donationis causa mortis renocata. Id est in legato & testatore, nro. 17. Idq. procedere, est in testamento vel codicilium postea cœlatis, nro. 18. revoletur donatione mentionem fecerit, nro. 18. Aut etiam per eorum facta facies legati solutio nro. 19. Nec riferit etiam donatio ob specialem donatorum benemerita provocatur, nro. 20.
13. In causa inter donatorem & donatarium culpa donatoru intermetitur, non praesumitur donationis factula renocatio. Contraria tamen opinio probatur. & ratio eius, nro. 22. Id est in testatore & legato, nro. 22.
14. Partire proprie dictum qui proprium errorum defensatur, & a proprio factu est edit.
15. In mortuis quoniam donatio causa mortis renocata praesumatur, gravissime debet.
16. In mortuis quoniam que sint inter donatorem & donatarium, aut testatorem, legatum est, nro. 27. 28. 29. 31. 33. 34. & 36.
17. Ad utrumque ex oris immunita ceperit sufficiens, ob quoniam donator vel testator vel donatorem causa mortis renocat.
18. Occidere si dicunt, qui grau infirmitate laborantem desiderat & negligit.
19. Altera est verba manu argentea legi renocationem.
20. Invenit quoniam aut atrox, induc vel iniquus arbitrio.
21. Invenit quoniam renoculatio, donatio vel legatum factum renoculatur.
22. Donatione causa mortis vel legati, expressa vel tacita penitentia, nro. 20.
23. Decedere si habeat, quando inter dum quis posuit.
24. Donans causam erit alterius, non potest renoculatur renocare.
25. Donatario pro oriente, causa mortis donatio caduta sit, & resolutur.
26. Donatio facta vixit ipsa præmonitio resolutio, in dubio praesumitur donatorem præ decipiente, si validata donatio.
- E XPLICAVI superiore presumptione, quibz conjecturis donatio causa mortis praesumatur facta. Nunc dicendum est, quibus praesumitur renocata. His prius dicendum est, t. tres tantum causis, in quibus dicitur renocata donatio, enumerari à Iustiniano in 6. in test. de donat. Quos sane causas explicatur, prius admonemus, licet & argumentari à renocatione legati ad renocationem donationis causa mortis: cum a pari procedant. illud est de donat. causa mortis.
- Primum est, quando t. donator qui infirmitate laborans donat, ab ea agreditur & reconculcat. Hoc sane causi praesumitur sua voluntate renocata donatio. Ita scribunt glo. in test. de donat. in prim. in verbo superius, q. latè post alijs Rinald. in test. nro. 11. Bart. & reliquo in 1. non omne. ff. sicut petra. Et manifeste probatur. l. 1. in prin. ff. de donat. causa mortis, cum dixit Jurisconsult. cum qui causa mortis donat, ea mente dare, ut statim quidem accipientis sit, futurum conulescet, velit id ad se reverti. Ea enim conditione confirmus donat, si ex ea infirmitate decedat. Ergo sub contraria conditione, nempe si reconcilescat, renocare dicitur, iuxta. alij. quibus.
- Et haec quidem renocatio i. ipso fieri sit abuso aliquo pacto. Itastradato parte m. 1. p. 1. ff. de donat. causa mortis. Baldus mil. vlt. C. de postibus hered. infat. Corineo in conf. 126. num. 10. libr. 1. Guelph. Benedict. in R. Raymundo. in verbo. testa. etiam. lib. 4. num. 4. de testamine. Modern. Par. sive s. in commentariis ad Confutationes. Paris. in 9. 2. num. 22. Alcatum in d. L. non omni. Alvin in 9. 65. num. 2. & Rinaldo. in praesertim in loco. num. 10. 6. teltatur eis receptam omnium epionem,

nionem. Quam quinque iuriis lochi egregie probauit. Et rationes Decimam. *I. non omnes* differentientur confutauit.

Declaratur primò hac præsumptio & conjectura, vt locutus non habeat quando donatio facta fuī, tñulo graui periculū insistantis mortis. Nam tunc nō præsumitur facta donatio ob immensos mortis periculum, ex quo nullum instabat, & properetē per reconualecentiam ab ea infirmitate non censetur reuocata donatio. Ita *Casir. I. de Deci. & Alciat. in d. l. non omnis* ff. scilicet *per. Didac. in rub. de testam. p. 3. nro. 13. Riminal. na. in loco soprā alleg. nro. 1033.* Quibus accedit *Caſit. in conf. 38.5. si queritur virrum. num. 2. lib. 1.* qui de domine causa mortis, ob leuem fabriliam, qui vexabat, sic respondit. Ita quoque *Julius Clarus in 6. donat. conf. 15. m. p. 16.* Et hanc in re obseruandū est primò, quid sūt qui dicti donationē tñ conferunt reuocatam ob reconualecentiam, probare debet, infirmitatē quia determinat donator quidam donatū, grauem & pericularem fuisse. Ita *Casir. in d. l. conf. 38.5. num. 2.* Coniecturā autem infirmitas hac ad mortem probat, vt si medici id affirmant, vel cultodes qui eius cura prærant, attempent graues ciascueras & lamentationes fuisse, vel si alia dedit signa timoris mortis, vel si facrofanctia ecclésie sacramenta scripti, *Caſit. sp. if. explicat.* Est & fecido obseruandum, quid donator postea mortuo, si eius hæres afferat id donationem ob id censeri reuocatam, quod ipse donator ab ea infirmitate, ob quam donavit, reconculat: etiā inde ex alia decelerat, in quaue hæres probare id debet. *Ita d. l. in Riminal. in practico loco, hoc est, in Infract. de donationibus, in princip. nume. 1032. autoritate gloſſe in l. licei ff. de dimat. causa mortis. In d. l. in Senatus. 9. sed mortis causa. ff. col.* & *Parisi in conf. 115. nn. 13. lib. 4.*

Declaratur secundò, vt locutus non habeat hac conjectura, quando ipse donator post reconualecentiam, declaratur velle decedere cum eadem voluntate. Nam tunc firma manet donationē, qualia ex noua & recenti dispositione. Ita *respondit Casir. in d. conf. 38.5. m. p. 16.*

Secundus est casus, in quo reuocata & extincta censetur id donatio haec causa mortis, quando ipsum donatorem pertinet donationis, *g. 1. in Infract. de donat. & ibid. glo. in verbo. patet suffit.*

Caterū penitentia hac foler vel expliche esse verbis, vel tacita, vt faciat. Verbis expressa, vt donator ipse dixit, se donationis ponere.

Eius huius quidem penitentia declarationem dubios testib⁹ *ff. 1. ppbari poſſe ſcriptis Dec. in d. l. non omnis. in prim. nro. 9. ff. scilicet per. & in conf. 38.5. num. 5.*

Differentiunt tamen à prædictis Alciatus in *l. 2. num. 17. in fin. ff. de leg. 1. & Nata in conf. 38.5. & 379. q̄ multi rationibus & argumentis vituperant. Et si enim tñ dicatur *Decius*, donatio hac sola penitentia reuocetur, sicut & legata attamen aut est explica penitentia, aut tacita. Illa explica debet tñ probari quinque testibus tacita verò dubit. Ita in legati reuocatione ob penitentiam, ita plures tradunt *Talton. in l. 1. in fin. ff. de leg. 6. quod fer. in fin. ff. de patr. & late Caelianus Cotta in mem. arabil. in verbo. immittit.* Et in hoc conuenient donatio causa mortis, & legatum, ut dicimus in sequenti libro, *in præf. 170. vbi agemus de reuocatione legati ob superuenientem inimicitiam.* Penitentia tacita multis signis declaratur.*

Primum est signum, si donator tñ nulla virgente neſſitate, atque ita voluntarie alienavit rem donatam. Ita *Dyne & Baldus in l. p. mortis. 9. Paulus. num. 2. ff. de donat. causa mortis. & in conf. 15. num. 2. 1. o. d. l. in Stichon. in fine. & tholde. alexand. & Flaviano. Lefon & Alciatus. Ita quoque *Ramus in conf. 123. nume. 4. lib. 1. & in conf. 7. nume. 15. lib. 3. Martini in singul. 136. Chaffanau in confutat. Burgund. in titul. de fuscet. rubric. 9. 5. num. 4. mons. 4. mons. inn. 1. l. 2. num. 3. ff. de leg. prima. Roland. in conf. 61. nume. 2. libro. 2. & *Didacus in rubric. de testam. in tercia parte, num. 16.* Hoc recessit & sequitur *Riminalius junior in prædictis commentatoris in Infract. in titul. de donat. in princip. nume. 1035. & nume. 1056.* qui opinione argumentis fatis validē comprobavit. Et *Etatius. nume. 1037. auctoritate Aretin. in 74. nume. 14. Crater. in conf. 14.4. num. 10.* Dicimus in dicta 3 parte, *num. 18. lib. 1. ad finem.* intelligit, quando tñ donator alienavit rem illam singulariter, scis sūt in vinculum, vt si in omnibus suis bonis alius hereditē fecerit. Nam tunc intelligitur falsa re donata illa instituita, & idem scriptit *Ioan. Lupus in rubric. extr. de donat. rater virrum & vxorim. 8. 69. num. 10. ver. 16. ex quibus.* & dicimus subseqenti lib. *in præf. 140.* vbi de reuocatione legati per alienationem rei differuntur.**

M. 6. b. præf. 16.

Præterea alienatio hac intelligitur, quando tñ verē res ipsa fuit distraicta, scis verò si solummodo obligata. Ita *Tyras. in l. 1. vñp. 2. in verbo. libertu. num. 120. in fin. C. de reue. don. poli. i. oan. Fabri quem re- centēt.*

Secundum est signum penitentiae donatoris, quidam tñ superuenient inimicitiam inter donatorem, & donatarium. Nam hanc ob causam donatio censetur reuocata. Ita *Alexand. Lefon & Alciatus in l. non omnis. ff. si ceterum petatur. Chaffanau in controverbiis ad cunctitudines Burgund. in titul. de fuscet. rubric. 9. 5. num. 4. Riminalius in Infract. de donat. in princip. num. 1036.* Et hoc quidam vera est sententia, etiā *Decius in d. l. 1030. 9. num. 1057.* Et hoc quoque dicimus, quid legata tñ haec huic donationi acquiparant, *libid. 1. de don. 2. cau. mortu. & l. 2. vbi Doller. ff. de legat. 1. reuocata dicuntur ob superuenientem inimicitiam inter testatorem & legatū, l. 1. 3. 4. 5. 6. 7. ff. de admīn. legat. & difference in sequenti libro, in præf. 170.* Et comprobatur text. *Locum hic statuſ. 5. quod si diuinitas si de donat. inter virum & uxorem, vbi donatio facta inter virum & uxorem, que donationi causa mortis acquiparatur, ex quo morte donantis valeat, reuocata censetur ob superuenientem inimicitiam inter ipsos virum & uxorem.* Ita quoque egregie scriptit *Roman. in conf. 4. 5. num. 2.* quamcumque liberalitatem ex superuenienti inimicitia intelligi reuocatum. Et ob id illo in loco respondebit, beneficium civilitatis, liberalitatem ciuitatum concilium aliquibus, censeri reuocatum ob inimicitiam superuenientem.

Extenditur primò hac præsumptio & conjectura reuocatæ donationis causa mortis ob superuenientem inimicitiam, vt locutus habeat etiam, quando contraria ipsa inimicitia, donator tñ confiteftamentum, vel codicillos, in quibus nullam mentionem fecit reuocata donationis. Nam adhuc tacita illa ademptio locum habet. Ita de legato reuocato ob superuenientem inimicitiam, ferunt *Bart. in l. 1. lib. 5. ff. de alimēnd. legat. Aretin. in conf. 3. num. 5. veris. hac conclusio qui rationem, qua haec maximè pertinet, considerat. Et aliis plures commemorabimus in sequenti libro, in præf. 140. 4. vbi de reuocatione legati ob superuenientem inimicitiam, differentiis.*

Extenditur secundò, vt hac conjectura locum eriam habecat, etiā cato, quando tñ res donata errore soluta fuisse. Nam adhuc ob tacitam precedentem ipsius clausis reuocationis soluto ipsa repeti poterit. Ita de legati reuocatione scriptit *Ripa. in l. 1. vbi. num. 15. 2. C. de reuocat. donat.*

Extenditur tertio, vt locutus habeat etiam, tñ quando testator donatū ob specialia benemerita ipsius donatarij. Nam adhuc ob superuenientem inimicitiam præsumitur donatorem penitentile donationis, atque ita eam reuocat. Ea est ratio, quia ipsius donationis causa mortis natura non censetur mutata explicatione meritorum, sicut dicimus, confessionem factam in testamento esse reuocabilem ob naturam ipsius testamenti, qua non mutatur, ut docuit *Par. in l. 1. can. quis decedit. & codicilla. nro. 4. ff. leg. 3.*

Declaratur primò, vt locutus non habeat hac conjectura & præsumptio, quidam tñ inimicitiam inter donatorem & donatarium superuenienti cuip̄ ipsius donatarij. Nam tunc donatio ipsa hō præsumitur reuocata. Ita in specie donationis causa mortis, doctit *Riminalius junior in legit. de donat. in princip. num. 1032. adductus es magis recepta Doctorum traditione, qua dixerūt, tñ legatu non præsumit ademptum & reuocatum à testatore, qui superuenienti inimicitia causa præbuit.* Quia quidem in opinione fuerit per multi concegit *to Catellano Cotta in memor. arabil. in verbo. immittit. necm̄p. Bart. in l. 1. cum tabula. 8. quatenus ff. de bī quib⁹ vi indig. Calren. in l. 1. fideicommiss. C. de fiduciocommiss. Roman. in singul. 16. Tu babs. Franci. Aretin. in l. 2. 5. 6. ten. s. in fallo. in tertio notab. s. de verbis obligatio. Barbat. in tral. de præf. a Cardinal. in 3. questione secundū partis. column. 3. lumen. Angel. Aretin. in 6. item. s. propter inimicitiam, veris. qualiter autem, in legit. de excusat. testor. Alexand. in additio. ad Bartolom. m. 3. 4. ultim. ff. de admīn. legat. Bertachinus in reportis. in verbo. mons. ita. questione 23. His a Cato commemo ratis adiungit *Riminalius junior in loco. name. 1036.* Roman. in l. 1. column. 3. veris. & idem. C. vnde vir & uxori. & jul. s. de hisd. 7. permut. num. 15. ff. soluto matrimonio. Perutimus. m. 1. c. mons. 1. column. 7. de apposite. Alexand. in conf. 99. lib. 5. s. Decum m. 1. column. 2. de iudic. Marcellum in l. 1. 5. præterea. name. 59. de quaglio. & Grammat. in vato 30. mons. 29. His ego addo *Barbatum. in conf. 56. column. permut. veris. & adduo. obris. & m. 1. column. name. 3. veris. in allega. de donatio.**

Caterū tñ communis hac est opinio, & in iudicij forte obierat.

obseruanda, attamen ab ea recesserunt Iason in I. filiam, nunc. 2. c. de tñca, testamen. Petracanthal in singulis, & verificat adde quod Barto. Iason. Lupus in rubric, extr. à donatio, inter virum & vxorem, §. 78. num. 25. Ripa in L. ultima, nume. 151. C. de reuocand. donat. & in c. 1. name. 14. de indig. Iason. de Amicis, in confil. 4. Bernardus Diaz in regul. 21. 2. Didacus in rubric, extr. de testam. in secunda parte, num. 9. vers. quarto ex premis. & Fernandus Valquius in tract. de successione, libr. 3. de successorum progeffu, in tit. de legatu. §. 28. num. 9. Et huc quidem mihi magis probatur, & cum negari iure non posse, quin donator seutelator ipse eum odis habere coepit, quem diligebat & beneficio donationis affecterat. Si enim ipsa voluntate ab eius amicitia, qua donationi vel legato causam praebuit, se subtraxit, presumendum est quod donationis eum penitus. Nec ad rem pertinet consideratio illorum, qui dixerunt quod testator, vel donator non dicitur penitus, quia si penitus, facile declarare id potuerit. Nam responderet satilis illos declarasse ipso facto offendendo donatarium, vel legatarium, quorum per sonas si offendere & ledere voluerint, multo magis & bona. Et sententiam hanec verè probat. 4. ff. de adm. legat. in illis verbis: [Et penitus testatore prioris officia] is enim pensare dictum, qui deliquit, erroremque committit, c. p. tentia, s. l. 2. de pententiaria, dym. 3. Nec satisfact interpretatio eruditissimi Riminaldi in loco predilectus, num. 107. cum dixit d. c. pententia, loquitur in foro conscientia, nos verè in foro contentio. Nam verius est in quibus disputatione, propriè eum dici p. penitentia, qui proprium errorem detellatur, vel à proprio facto recedit. Ouidius de Pon- to sic cecinit:

Paret & si quid miserorum creditur vili.

Paret & saepe tor quae ipse meo.

Et Cicero in oratione pro Cælio: Nam quod obiectum est de im- pudicitia, quodis; omnium acculacorum non crimibus, sed vo- cibus, maledictisq; celebratum est, id nunquam tam acerbè feret M. Cælius vt eum non peniteat, non deformè effe natum. Et in hunc nostrum pafsum dicunt, testator vel donator penitentia dis- positionis, vel donationis è fæcie, d. s. in tentia, de donat. & quia n. ortu s. de dona, causa mortis, sic & in l. si quis mibi bona, §. vlt. ff. de ac- gnis, hanc penitentia proprii iusus dicunt pater.

Non etiam reputant consideratio enidem Riminaldi praci-
tato in loco, num. 103. cum dixit l. 4. p. intelligendā secun-
dum textum l. 3. vlt. antecedentem, qui loquitur de admēptio-
ne legati ob inimicitiam causatum ab ipso legatario: non autem à
testatore. Est hæc mera diuinatio. Et ratio perpenitia ab ipso Ri-
minaldo, cum dixit, quid alii sequeretur, testatore addidisse
malum malo, cum ultra causam, quia dedidit inimicitia, admē-
nit etiam legatum, non fatis vera est. Nam quod causam deiderit,
inimicitia malum quidem est: at quod ademerit legatum, malum
non est, cum à sua voluntate & liberalitate id pendeat. Nil etiam
virget interpretatio Catelianii Corre in loco sopra allegata, quia dum
Iurisfidelius in d. 4. dixit, donatione reintegrari, si testatorem
prioris officia penitus: presupponit in necularium antecedens,
ob officiam à testatore illatum iam reuocari legatum. Hic pra-
terea alia, que pafsum nostrum interpretes hac de controveria op-
tione, scripta reliquerunt.

Declaratur secundò predicta coniectura, vt locum habeat,
quando inimicitia f. superueniens inter donatorem & donatarium
est gratis, feci si leuis. Ita de inimicitia inter testatorem & lega-
tarium manifeste respödit Vlpianus in d. 3. §. vlt. de adm. lega-
& scibunt vbi glo. Bartolus, ac etiam alijs, quos flatim commemo-
rabimus. Et huius sententia rationem affert Natta in conf. 62. num.
13. & 1. lib. 2. Et conserit rex. notab. -cum hic statu. §. quod si di-
uotrium, ff. de donat. inter virum & vxo. lib. Frigulianum,] haec
est leuis ira, & discordia modica. Hoc tamen in commentarij verbo-
rum curia, in verbo, Tribulatum.

Ceterum quo dicitur possit & debet gratis, vel leuis inimicitia,
dubitari sapient. Et inter gratis & ut his primis dicam ex-
stimator, quando f. legatarius reip. offendit grauita ipsiun te-
statorum, vt si cum vulneribus affectet, vel occidat. Ita Baldus in l.
his consequenter, s. 2. lectio, in p. f. famili. erit, quia in specie scri-
bit, hinc efficiunt causam gratis inimicitia, quia conseruit muta-
ta testatoris & donatoris voluntas, & conseruent reuocato-
ratio, vel legatum. Idem quando donatarius, vel legatarius f. in-
terfecit, vel vulneratum patrem, vel confangueum testatoris, ita
Bar. in d. 3. §. vlt. num. 2. Natta in conf. 62. num. 9. lib. 2.

Secundo gratis est inimicitia, & quando donatarius seu lega-
tarius accusauit testatorem capitali de criminis, ita probat in specie

text. l. filio. §. Scia. ff. de adm. legat. Et accedit text. l. 1. ff. de hi quibus
vt indig. vbi Barto. & in specie declarat Rain. in conf. 62. num. 2. verificu-
ne etiam, libr. 4. & Riminal. innot. inter conf. matrimonialis, confil. 81.

Tertiò est gratis inimicitia, f. donatarius committit adultere-
rium cum vxore ipsius donatoris vel testatoris. Ita in specie glo. in
l. fiducie commissum, in fin. C. de fiduciam. & ibid. Bar. Alex. in l. 1. lib. 1. confil.
forare, num. 1. C. de his quibus vt indig. Rain. in confil. 62. num. 3.
libro 4. & Ripa in L. ultima, nume. 153. C. de veno. et. donat. Et idem
et, quando donator vel testator donat, vel legat proprie-
vxori, quia t. deinceps adulterium committit. Nam & hæc dictum
gratus tenuerunt inimicitia, que arguit donatorem vel te-
statoris penititio donationis, vel legati, atque ita reuocare illud
voluisse. Ita probat d. l. fiducie commissum, & ibid. C. de fiduciam, in
confil. 62. num. 3. lib. 4. lat. to. loan. Lupus in rubr. de donat. inter viam &
vxo. §. vlt. num. 2.

Quarto gratis etiam exigitur inimicitia, quando f. legatari-
us vel donatarius negat, curam testatoris vel donatoris egra-
tant, nam ex hoc censeretur causatum quoddam graue odium, &
gratus inimicitia inter ipsum donatarium, legatarium, & testato-
rem, vel donatorem, qui ob id præsumitur mutata voluntate,
atque ita admifit legatum. Ita in specie respondit Natta in confil. 62.
num. 11. & 12. Et hæc minus sententia ratio, quia occidere, t. est dictur,
qui in informitate gravi laborante defert, atque negligit, vt ex illo texto scribunt omnes in l. ff. de b. obit. §. vlt. vxorem, ff. de
matrimonio. & copiosè respondit in confil. 25. 6. libr. 3. quod si
maritus deserit vxorem agrotantem, & necessaria ei non sub-
ministrat, dots lucro priuatur. Quam sententia multipliciter
declarari.

Quinto gratis inimicitia exigitur & illa, que exoritur ex
elite, & contra cuius omni bonorum, vel maioris partis ipsius
testatoris. Ita Bar. in d. 3. §. vlt. ff. de adm. leg. Natta in confil. 62. num. 9.
10. Lupus in rubr. extr. de dona, inter vir. & vxo. §. 79. ex propter item,
ff. de esc. fati, ut. Ant. s. dicat. C. de testif. & forif. in Commer-
tarij de Arbitrijs indicum, lib. 2. s. a. 110. vbi multas hanc sententia De-
bet & commenuat.

Sexto gratis etiam inimici citi t. exoritur ex verbis graubus,
in iuriors, prolatis à legatario contra ipsum testatorem. Ita in specie
responderet Rain. in confil. 62. num. 2. lib. 2. Natta in confil. 62. u.
12. & ibid. num. 21. Scribit t. verba altercatoria non arguere legati re-
uocatoem, ex sententia Socin. Sen. in confil. 62. col. 3. lib. 2. Et probat
l. in inimicitia ff. de his quibus vt indig. vbi glo. & Bar. Et de-
matis gratis inimicitia exoritur t. ex omni atrocì inuria, & impot-
entia. Bart. in d. 3. §. vlt. num. 4. ff. de adm. leg. que autem dicti posuit t. atrocì
inuria, relinquunt arbitrio iudicis, vt s. q. in commentarij de Ar-
bitrijs indicum, lib. 2. s. a. 26. 28.

Septimo creditur gratis inimicitia inter maritum & vxorem
ab aliquem actum impudicum ab vxore commissum, vt si imput-
at deculosla c. et aliquid, quod odium operatur, vt prelum-
par maritum reuocare legatum ei factum. Ita Rain. in confil. 62. nu-
m. 4. lib. 4.

Declaratur tertio vt non habeat locum prædicta coniectura,
quando subsedit deinde f. inimicitia reconciliatio. Nam rūc
præsumitur remilium odium, & inimicitia, & consequenter re-
conciliandum legatum, l. 3. §. ultim. cum. l. seq. vbi Bart. ff. de adm. lega-
t. Iason in autem non licet, name. 20. C. de liberis præter. latè dixerit
Petr. f. d. singul. 3. & dem. responderet Paris. in confil. 1. nome. 139.
l. Socin. in confil. 5. num. 19. libr. 3. & Alius respon. vbi. 62. inf. quis
de exhortatione idem scribunt. Quia tamen de re suo loco d. f. seruus in
lib. seq. in præsumpt. 10. num. 13.

Prædicta penitentia tam expressa quam tacita t. ita demum op-
eratur reuocationem donationis causa mortis, & legati, quando
donans baremid reliquit: fecit vero nullo superflite hercet, quia
penitentiam, arq. ita reuocationem obijcit. Si scribit dotti. Rimal-
din. in l. 1. ff. de don. in p. num. 103. autoritate walteri, nmp. Ang.
in d. 1. cap. incip. After miles, in l. circa. 9. vlt. vt etiam isti ff. ad leg. Edic.
Alex. in l. 1. num. 1. ff. de leg. pet. Ang. Aver. in eo. 11. ff. de don. s. p. p. in
l. confil. 62. col. 3. lib. 4. Marfil sing. 63. Ripa in d. 2. num. 19. & ibid. Socin.
num. 1. & Socin. num. 11. ff. de leg. t. qui communem esse opinione-
testar. Et his accedit Alex. in quotes col. 3. de leg. t.

Ceterum à prædictis difflentient Corine in confil. 5. libr. 3.
Ias. & Deci. in m. 1. vbi omnis ff. certum pet. a. ille. nome. 9. ille. nome. 12.
Ripa, qui pro contraria opinione à Riminal. allegatur, is in quam
in d. 1. num. 19. de legat. s. Andr. ab Exca in rubr. ff. de p. num. 159. &
Didac.

Liber Tertius.

PRAE SVMPT. XXXVIII.

293

Didac. in rub. de leg. i. in 3. part. m. 2. Et hoc quidem opinio, que auctorum cimeratione inferior ad precedenter non est, nihil à magis probatur. Nam iste l. s. qui fine manumis ad liber peruenit, ut Ex. & Didaco diligenter perpenitus, & huic ipsi opinioni suffragatur. Et praterea accedit, quod frustis disputare videtur Doct. hac de rescu nullus sine herede decedat, ex quo postremo loco succedit fiscus, l. i. f. de tate fisci, & l. C. de bon. va- can. quare non poterit esse locus illi primae opinioni Angeli, & sequacium. Nisi dicamus fieri interdum post, ne & fiscus i. heres sit, ob id quidam clamoribus hereditatem adire recusat: ut animad- vertatur Dec. in d. nos omni. m. 12.

Est etiam considerandum, donationem hanc non renuocari plementitia ipsius donatoris, quidam promisit donationem ipsam certo tantum causa reuocare, vixplo lola donatorii precedenter, vel causa ingratiudinis tantum, vel columnmodo per alienationem, fiscus ex sententia Cofr. Ruin. & aliorum scriptor. Riminali, praecato in loco, num. 10. 6. Qui quidem & num. 10. 11, post Franc. Baldwin. & Thibaut Nonnius ibidem annotauit, quod t' quandoq' q' dona- uit causa mortis alterius, non potest ipse donator sua plementita renuocare donationem ipsam, iuxta l. mortis causa capitulo ff. de donat. causa mortis, & l. C. eod.

Tertius est causus in quo renuocata presumitur donatio, hoc causa mortis, quem idem Iustin. refert in d. 5. i. in iust. de don. quando dilicitur donator i. superiusq' ipsi donator. Nam precedente donatario, tanquam caduce extinguitur atq' refoluitur donatio, d. 5. i. & l. f. vir. xxvi. 5. xviii viro ff. de donat. inter vir. & vxi. vbi Bart. annotauit. idem scriptor Bart. in l. 2. C. de eis dotatio, Alex. in conf. 14. vir. 7. p. 47. Dicimus in l. uen. omni. num. 7. ff. si certus peta. His conuenienter, & sequitur Riminalis in Institut. de donat. in princ. num. 10. 2. Quibus accedunt Dec. in conf. 305. & l. C. eod. in respon. 639.

Et simile addunt Dec. & Riminali, praecatio in loco, quod dicimus, donationem i. faciat a marito vxori, praeconitate ipsa vxori refoluitur, l. f. inter virum & de rub. & L. amar. C. de dona. inter virum & uxorem. & responderet Bald. conf. 29. Vir donat, colum. 2. lib. 3. & Caffren. in conf. 3. 3. alliegatis à Riminali. Et his addo alios, quos congesi in conf. 3. name. 15. q' quod illos diligiturq' tres causas declarati, rationemque retuli. Et idem num. 14. scriptor, quod quando ambo simili moriuntur, & ignorantur quorum p' decesserit, donatio valeat, quia presumitur donatorem p' eius decessisse, d. 5. lib. inter virum ff. de rub. & de lib. 1. p' qui inimic. ff. de donat. casu mortis, & tradit Didacus in lib. 2. variante refoluit. cap. 7. num. 8. vir. hinc oritur. Non hic repeto alia que ad rem hanc illo in responso scripsi.

PRAE SVMPTIO XXXVIII.

Contractum secundum sui naturam & legis disposi-
tionem confectam presumi.

S V M M A R I A.

- 1 Contractum secundum sui naturam & dispositionem legi p' se sumit falso.
- 2 Locat' prouittus non expellere conductorem, quomodo intelligatur.
- 3 Laudo arbitrii si quis stare promiserit, quomodo accipienda pro- missio.
- 4 Maleficio non velle qui promiserit, intelligitur si causa ipsius pre- beatum.
- 5 Heres petens cautionem ab uxore vel a filia vel a filiula, non dicitur contravenire promissio falso de non molestando.
- 6 Feudum vel emphyteus concedens, presumitur in perpetuum con- cedere.
- 7 Mater se obligans pro filio, parte solamente existente, animo repetendis presumuntur se obligasse.
- 8 Contractus presumuntur etiam statim voluntatem suam confor- mem effe voluntate.
- Idem etiam de consuetudine, m. 9.
- 10 Doct' ad legendum conductus, presumitur secundum e' consuetudinem Gymnasi.
- 11 Clericus contractus regulantur secundum legem modum contra- hendi resipientem.
- 12 Clericus solare tenet monem secundum formam e' statu ex- pressam, nisi contraaria pro ipso est constituta.
- Membri, Presump.

13 Centralis secundum sui naturam & dispositionem legi p' se sumit falso.

14 Pater presumitur p' filiarum si quis, non ut filii, sed ut bareculis.

Es ratione & aquitati consentanea haec iuris presumptio, qua dicimus, contractum i. praelium secundum sui naturam & legis dispositionem confectum, l. quatuor. 5. m. 1. t. loc. atorem, ff. locata. quo loci respondit Paulus, promissionem a locatore fac- tam, & non ex propellendo conductore, intelligi, dummodo recte colatis, & debitan pensionis soluat. Et hec responso adductus tecum scriptor Alcia, in tract. de presumpt. reg. 2. p. 47. cap. 32. m. 1. ex sententia etiam Bart. in d. 5. inter locatorem & empat. & in Lopidam. in situ. ff. de verb. oblig. & tholida. la. 21. qui scripserunt, quod esti quis pro- misit stare laudo arbitrii & arbitratoris, & non petere aliquam reductionem ad arbitrium boni viri: atque intelligitur promis- sio fisci, si modo laudem erit aqua, fecis vero fini quam, ne de- terret delinquere occasio. Ita etiam dicimus secundum naturam fisci, & ad- iungit idem esse de primogenitura, vt in finita & ordinata presum- pat' iuxta propriam naturam. Id quod securioriter Calixt. Ab- barti, & aliorum quamplurim probat, & tradit idem Molina in lib. 10. cap. 14. 17. num. 26. Hinc etiam dicimus, quod si quis promisit non moleolare, vel inquietare, intelligitur, nisi ei initia causam probetur. Ita Bart. in d. 5. inter locatorem, m. 1. & in Lopidam. in situ. ff. locata. qui loci respondit Ruin. in conf. 8. lib. 1. & in lib. 7. num. 4. lib. 2. ex sententia Bart. in l. 1. C. de r. i. p. f. & Alex. m. 1. quod de boni. 5. lib. 1. ff. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249.

294 IACOB. MENOC
cepta pro filiis masculinis, & femininis, adhuc enim censetur stipula-
tus esse prior pro masculinis, & deinde pro femininis. Ita Bart. in con-
tra Quatuor iusta, lib. 1. & Alex. in Gallo. 9. quidam recte in s. p. liberi,
& postibum. Eta est huius sententia ratio, quia haec stipulatio verba
referuntur ad terminos iuriis, secundum quos & quartetus filii
sunt heretici, ita etiam admittit debent. Nam pater in dubio pre-
sumitur stipulari filios, non ut filii, sed ut heredites, sed ut traditio den-
tum illam Barto. in s. 9. qui dam recte, & diceamus recte in praesumpt. 48. it traditione
nominis illam Barto. in s. 9. si liberi ad rem nostram perpendit Aclat.
In d. praesumpt. 22. nom. 2. qui ait communiter recipi. Reliqui vero
qua tradit Alciatus ibi, explicabimus infra lato s. imprimita
vitima, vbi declarabimus, quando voluntas testatoris praesuma-
tum legi conformis.

PRAESUMPTIO XXXIX.

**Contractus an nominatus vel innominatus
præsumatur.**

SUMMARY

- Contratum in dubio praesumti immunitatum, Bartoli est opin.*
  - Vxerit permittentem bonum & utilitatem, & aliam suam à marito, non de tua domo, sed ex contratu immunitato per tuum concusse.*
  - Reputamus pensare dat, vel employtistica, tel ex immunitato con tractu concepsa praesumitur.*
  - Contractus immunitatus sit in prisa terminis contractus.*
  - Centralium nomin. tunc in dubio: praesumi Baldi est opin.*
  - Centralium nominatus virum non potest faciatur abilior.*
  - Interpretatio stricta sumit ut in contractibus.*
  - Centralium nominatus potestiores sunt: & fortior.*
  - Verba in potentiori significari sicut debet e., & verba proprie esse intelligenda, id est dicere.*
  - Regula i. s. q. in perpetuum si siger recte, vel employt. pet. quomodo in leguleta.*

CONVENTO est celebris , an contractus in dubio praesumatur nominatus vel innominatus? Et prae summae cotaquam
1 innominatus, senit glo. In eleganter, §. in verba ex*s* i*p*u-
at usq. de d. o. quam sibi sunt fecuti Bar. & Bal. Ita etiam Bart. m. l.
num. 7. vers. quicca extra glasian. in ss. de rerum permis. dixit, quid
quando ex parte vnius contrahentius datur res, & pecunia, ex parte
verò alterius datur res tantum: & sumus in dubio, praesumitur
potius contractus innominatus, do. vt des, quare contractus no-
minatus emptionis, & venditionis. Et Bart. illo loco fecuti fuit
Fulg. & alij plures congelata Tylaque. m. tralda. de recta
de conf. g. 30. gl. num. 36. Ita quoque idem Bart. in ss. i*p*u-
tatione 7. Miser habeti. col. 2. vers. septuaginta prebo. dixit, quid i quan-
do mulier permitteri bona sua possideri, & administrari a marito,
praelumur potius ex contractu quodam innominato ea conce-
sse, docti facias, scilicet vt admittantur, quam ex contractu dotis
nominatio. Ita pariter Bald. in liberto. num. 36. C. de operi libert. r. m.
2 scriptura reliquit, rem datam pro f. annua pensione, praedumi vel
enphyteutican, vel conceffiam ex contractu innominato. Huc
facit, quod quando quis aliquid dicit, [accipit,] totum hanc pecuniam, i
is contractus dicitur innominatus. Ita Renaud. l. l. cum quid. ss. 56. ff.
si car. p. sibi Alce. num. 38. & Zafina. m. 2. & idem Z. sibi b. 2. finge.
ff. 1. 2. 3. 4. Ceterum aduersus Romanum in ea specie, et re-
cepta magis Doctorum opiniio, qui disserunt, esse mutuum , qua de
re diximus supra in presump. 3. vbi in secunda opinione diximus,
veram non esse Romanum traditionem, ut apertius Ial. l. 2. impr.
col. 2. gen. 9. ff. p. c. p. & in l. 1. col. 2. ff. de ejusmodi. & in l. 1.
in f. 5. ff. de rerum permis. in praledicti sed. num. 23. vers. non tamen, & in
in conf. 7. col. 1. lib. 2. Et hanc viuis effl probate Tylaq. m. d. tralda. de
retendi. cons. 2. 2. 2. in l. 1. 2. 2.

Et si quidem moti sunt ex l. si pecuniam, in prin. ff. de condic.
ob causam, ex l. naturalis. & ac cum do. ff. de prescript. verbis, &
ex l. 1. Inflst. de locat. & conduct. et apertiss probat text. l. 1. ff. de
a. stimat. &c. in illis verbis: [quoties enim de nomine contractus
ambigeretur, &c.]

Et accedit ratio, quia contractus in nominatus stat in puris terminis contractus, cum specificum nomen non affirmat, sicuti de pacto nudo dicimus in subsequenti presumptio.

Ceterum, presumti potissimum contractum, non nominatum respondit Bald. in conf. 261. Primo, quia ita statutus, solam iuris certitudinem.

D. DE PRAE SVMP T.
dicitur libro 1. idem affirmatur ipse Baldus in praludij suis, et in column, 4. versic. pro mulieratu, & in sua Margarita, in verbis centralibus, & a Baldio vitius est non differentia Catelianus Cotta in memorabilibus, in verbis contractus an in dubio. idem docuit Currius in iuris pascenda, n. 11. C. de patib. ex ratione vitis est Baldus, quod contractus nominatus est et favorabilior innominato. Quae ratione repugnat dispositioni juris, ut diximus supra. Etin i contractibus iuristica sumitur interpretatio, s. quidquid astringere, q. de verbis obig.

Secundò mouetur Curtius, † quia contractus nominati sunt potiores & fortiores, ut tradant omnes in *l. servientium, in primis de pact.* Atqui verba contractus debent sumi in potiori significacione, *i. s. qui imperatum f. si ager rectig. vel emph. per.* Ergo praefumitur contractus nominatus.

Verum responderetur, quod idem est dicere, verba sumi debent in posteriori significatu, & dicere, verba intelligi debere proprietatem. Ita *fratrum Sociorum confitentium* 3. vers. non oblitus videtur, lib. 3. tract. 3. *Zachardini mil. 1. num. 13.* Cuius admitti. Propriè autem contractus est in nominatis, ex quo (ut dixi supra) non affluit specimen nomen. De eo ergo debet intelligi. Respondeant & secundo, regulam tñ dñs, qui in perpetuum locum habet, quando aliis accusis de se non valeret: quia dum sit interpretatio, fit ut in posteriori significatu verò valeret, non sit. Ita *de larvâ Soci. Sen. in cons. vñ. iun. lib. 2. quem fecerunt eis A. ciat. in report. l. 1. f. 5. quia ista nro. 26. mro. & vi. 14. 9. Cato. mm. 99. ff. verb. oblig.* Cum ergo nostris in calu contractus ipse fati valeret, sed dicendum est cessare regulam dñs, qui in perpetuum.

PRAESUMPTIO XL.

Pac^{tum} pr^asumi nudum , c^{um} pa^tti simplex
mentio fit: & quando pr^asumatur
vestitum.

SUMMARY

1. *Pallum in dubio nomen praesumti.*
  2. *Verba in dubio sive platica. & non secundum quid intelligenda.*
  3. *Pasta vestita tanquam species constitutur propria sub nomine pasta ingredi.*
  4. *Leborum nomen tanquam genus dividitur in species nomine differentes. & omnes continent descendentes.*
  5. *Pisiblum nomen tanquidem generale, omnes possiblum in species comprehendit.*
  6. *Alstro in duas dicitur species.*
  7. *Benficium non est genus, dividitur in tres species.*
  8. *Institutione tanquam genus dividitur in duas species.*
  9. *Pactum non nomen, quonodo dividatur.*
  10. *Mentitione ad adoptionem, beneficium institutionis, pacti, quo modo disponere rationabiliter possunt.*
  11. *Quod si latere tanquam accident non praesumitur.*
  12. *Pactum vestitum praesumti quando subiecta materia id significat.*

DEVITARI folet, cum pauci simplex mentio fit aliqua in dispositione, et paucimurum pactum velutum, vel potius nudum; atque ita simplex promisum est. **P**raefumini inuidum scribunt Bald. & Reginald. Sen. in rubris. **C.** de **p**act. ad fin. & **I**studem Deici. **n**ome. **5**. **A**lciat. **s**uus. **Z**uchard. **n**ume. **8**, & **I**oan. **E**logiatus **n**ume. **45**, qui communem esse sententiam testatur. **T**erquam enim probavit Cacciatal. in **r**ati. **d**e **p**act. **q**uestio. **4**, qui dixit, quod si in instrumento scriptum est, pactus intelligitur de pacto nudo. **S**anctum sententiam fecutus est Didac. in **q**uestio. **2**, part. **2**, **q**uestio. **4**, num. **1** de **p**act. **1**.

Et quanquam text. l. lecta. ff. si certa. qui pasim à predi-
ctis allegatur. nil ad rem pertinet. ut recte aduerterit Zuchardus.
Nec minus l. viti. C. de p̄ct. ab eo considerata. attamen fatis ful-
tūr tentia hæc. l. legitimita. ff. de p̄ct. lib. & Ideo interdum ex
actio nascitur. P̄ctum ibi pro nudo fumitur. aliquo non
diffidet interdum. J. et Accurſius sic intellexit. Idem prob-
at. l. C. de vtr. vbi pariter Accurſius illam explicat. Huic ten-
tione ratio à predictis affectur. quod in dubio verba intelligi
debet simpliciter. & non secundum quid. vñ scribunt Bartol. in l.
hot legatum. & in L. cœu. §. quatinus de leg. s. & idem Eat. in turb. ff.
mater. mat. 12. vs. Alex. MA. 22. & Des. in l. Velle non creditur. num. 3. d.
eg. ius.

LIBER TERTIVS.

Porro cum pactum nudum sit simpliciter pactum: pactum vero vestitum sit secundum quid, presumitur pactum nudum, non autem vestitum.

Nec repugnat consideratio Bolognæ in d. rob. c. paci. sum.
q. si quod inmo pacia velita fuit propria paci, facit pacium nullum
diuini & illa fuit species paci, *in regnum in primis*, ff. de paci.
Et species continetur sub genere, & proprie, *Si quod carnis, & suer
ceptum, de lega, 3. Dei, in rob. ff. de nos, de fide, am. in l. in t.o. mo
2. de reg. in. Nam facile responderetur, prædictos Doctores non
negare, quan pacia velita tanquam species continetur proprie
tate nomine paci in genere, licet equis tanquam species reque
proprie continetur sub genere animalium, fuit continetur & ho
mo, sed dicunt, quod pacia velita ob nomen certum, quod fun
pferunt, dicuntur pacia secundum quid, hanc ob cuiuslibet propri
etatis non intelligi. Alia ratione vix est Bolognet, qui tam
non differt ab illa Doctotorum, ut pectorum dicimus. Rem hanc plan
ius explicando, ut dicimus, ut diffingimus priuim tres causi
vñ cum Zuchardio in *probatione C. de boc. pdf. contra et.**

Primum est, quando genus dividitur in suas species, que omnes afflunt nomen speciale, vt animal, quod dividitur in species nomine differentes, vt in hominem, equum, bouem, & similes. Et ita nulla species retinet nomen generis. Exemplum est in iure nostro in nomine liberorum, t quod tanquam genus dividitur in species nomine differentes, vt in filii, nepotes, praeceptores, & alios descendentes. *I. liberorum, de verbis signis.* I ergo dico libertatem, ita proprietatem & vere comprehenduntur nepotes, vt filii, & econtra. His casus non fit ad adaptatur.

Secundus est *catus*, quando genus dividitur in suas species, quae omnes retinent nomen generis, & atque ita nulla carum fibris affutum speciale nomine. Exemplum in *t* nomine *polithum*, quoque tanquam generali continet sub se *polithum* natum mortuo & vivo adhuc ipso patre, & *polithum*, *hoc est*, *filium* legitimum, mortuo per te legitimum, ut explicit *Dicitur in rubr. ff. de lib. & polithum*, quod ibid affirmant, quod si *polithum* fiat mentem etiam in materia stricta, tam de vna species, quam de altera intelligi. Hic pariter causa non nobis nonconuenit.

Tertius est casus, quando genus diuiditur in suas species, quae
rum una retinet nomen generis, alia vero solum nomen specie-
ficale, facta adoptio quo in genere consideratur, & diuiditur in duas
species, hoc est in adoptionem in specie, & in arrogationem.
7. s. in *Utrum ad Ite & beneficium, vt genus, diuiditur in be-
neficio in specie, in priuilegium, & recompensam.* *Bart. in leg. 11. 2. 1.*
8. *man. 3. ff. de confit. princip.* Ita in institutione, tamen quam
nisi diuidatur in institutione in specie, & substitutione, va-
serbit p[ro]p[ter] eas *Sanc. Gen. in l. r. 1. c. 2. z. in f[ac]t. de. valig. & pupill.*
9. *substit.* Ita in causa nostra, pactum tamen genus, diuiditur in pactum
simplex, quod refinet nomen generis, & in alias species, que spe-
cialia nomina solum, vt nomen emptionis, & venditionis, lo-
cationis, & condicioneis, & finalia, *in part. si de p[ro]p[ter] d[omi]n.*
10. *Cum ergo in aliquo dispositio fit mentio ad adoptiones, be-
neficiis, institutionis, paci, & profumari disponentes, illi tensifili
de adoptione, beneficio, institutione, & pacto in specie, que re-
tinent nomen ipsum generis, non autem de alijs species, que alia
nomina specialia a generi suo differunt a sumptuerant.* *Ita i[n]tra
Bart. in leg. vii foliis matr. ann. 12. & m. d. b[us] legatum. de p[ro]p[ter] 3. & aliis
predilectis.* Ratio est, quia veritatem est, quod partes contrahentes,
vel disponentes, sicuter certa ipsa specierum nomina, &
quid si vo[lo]nter intelligere de ea specie, que non retinet no-
men generis, sed alius certum nomen aliusfupluit, quod, in qua-
certum illud nomen exprefilunt, vt p[ro]p[ter] leuent contractantes,
quid si pactum trans in contrarium empionis, & venditionis,
nomen illud affuerit. Et quod si pactum manet in finibus, & pu-
ris terminis conuentiones, retinet nomen paci, ergo contrafieri
est nominando pactum, intellexisse de emptione & venditione,
cerre exprefilient proprium eius nomen. Ita etiam cum dis-
ponentes nominant adoptionem, si intellexisse de arrogatione,
ne illam suo nomine exprefilient. Et ergo dicendum, quod non
nominando pactum, vel adoptionem, intellexisse de speciali
pacto & adoptione, quae nomine ipso speciali differunt ab empi-
one, venditione, & ab arrogatione, quae specialia nomina habent.
Considerari etiam potest ratio h[ab]et in pacto, quod nomen specie-
ficalis quod non alium pactum, est propter aliquam affectum
qualitatem, *d. l. u. negotiatio*, *in prou. At qualiter t[em]p[or] ac den[si]t non
profundimur.* *J. v. p[ro]p[ter] 3. p[ro]p[ter] qualitate, q[ui]c[on]siderat. cog. et
ad. 11. 2. 1.*

PRAESYMPT. XL.

295

scriptis post alios in cons. i. numm. 121. lib. 1. Non ergo presumitur pactum nullum. sed illud simplex, siccus nudum.

Declaratur primo non procedere, q; quando subiecta ipsa materia significat, disponentes, vel contractantes intellectus etiam de pacto velitio. Ita declarat Zacharias in d.s.r. C. de padu. num. 59. in fam. *conde tradit Alexan. in le.3a, num. 4.* q; si cert. pat. & videtur inf. numer. 5. verific. *in cap. num. 9. 2. verific. 5. limita;* quod verbis, *[n] proutem* i prolam in materia contractuum immunitarum, intelligitur de pacto nudo, & si alias intelligi debeat de pacto velitio, hoc est, de stipulatione: & attingen in subsequentiis disputatione.

PRAESYMPT. XLI

Pactum nudum, vel stipulationem iniuisse at
præsumantur, qui verbo conuentionis,
vel promissionis, vel pla-
citi vi sunt.

SUMMARY

- 1 *Conuenit, verbum generale est, & ad omnes refertur contractum.*
In dubio tamen de suo polo nudo intelligent, nro. 2.
Quod procedit, est in scripturā vel instrumento profratū, nro. 3.

4 *Conuenit, verbum prolatum in actu iudicij atq. praeſumtū median
ſtipulationē conuentum.*

5 *Pronous, verbum, in publico instrumento redactum, stipulacionem im
partit.*

6 *Promissum regati, pollicetur videri.*

7 *Promisit, verbum, etiam in scriptura priuata stipulationem signifi
care.*

8 *Instrumentorum appellatione venient etiam scriptura priuata.*

9 *Promisit, verbum, in actu iudiciorū, intelligitur post stipulacio
nem.*
Id, etiam si ab ignato faciat prolatum, nro. 10.
Idem est si in consilio parti representatur, nro. 11.

12 *Premissa, verbum in instrumento possumus, quando solum nudum p
ossumus significare, m. 15. 1. 4. 16. 13. C. 19.*

13 *Contractus transmutus: modo pacto conſentimur.*

17 *Promisum, quid stipulationem significat, unde proueniat.*

CONGRUVS facis est hic locus, ut aferamus, an paucum nunc
Cum, vel stipulationem iniunxisse praefumantur, qui verbo con-
uetionis, vel promissionis, vel placita vni sunt? Hac de re
copioso disseruerunt post alios Iaf. in *Lect. a. num. 5.* ff. scilicet pet. &

ibid Doc. minu*s*. Cagniol. *num. 57.*
Verbum, *conuenit*, *si* (*vt de hoc primum dicamus*) *generale* *et*, *ob id ad omnes contractus referri posse*, *i.e.* *si de patre*. *Vn de* *& filiatione significat*, *si appetere partes stipulari voluisse*, *I. ferme ea. si de jure export*, *in dubio i autem intelligitur de solo* *pacto nudo. Ita Bart. Angel. & Alex. *ad d. l. lella*, & *dilectum Doc. me.**

9. Alciat. num. 48. & Cagniolus num. 52. *qui communem esse opinione teletur, adhuc tibi. d. l. lecta, in quo verbum, *conuenit*, *si erit stipulationem promissum significat*. *Idem probat*, *qui Roma. 4. Flauius. si de verb. oblig. & l. sibi c. locari. Et probabili* *erit exercitio raro perferba al Alciato, quia eti stipulatio, & refelio contractus nominati, mediante conventione conficiuntur atamen preter ipsam conventionem requiritur forma, & iuris approbatio. Et ideo in dubio verbum, *conuenit*, *si significat* *solum pactum modum, cum non ita conventionem nudam habeat*. *Quan. sanec ratione emen pries pris. Fin. *ad d. lella*.***

Extenditur primus, ut locum etiam habeat, quando verbum, [conuenit], ita prolatum in scriptura & instrumento. Nam adhuc significat pacium nudum, non autem stipulationem. Ita tradunt Bart. Dec. & Cagn. nu. 87. nu. 88. qui ob id inferunt, quod si instrumento ita scriptum sit, [hoc acto & conuento], non presumi quo modo instrumentum sit, sed sicut.

tur quod intercederit stipulatio, sed pactum nudum tantum.
Declaratur primò, vt locum non habeat hæc præsumptio, quando verbum, [conuenit,] i] fuit prolatus in actis iudicarij. Nam tunc præsumptio conuenit, mediante stipulatio. Ita bal. in l. scindendum, in 2. let. ad f. de verb. ob. quam declarationem dicit singularem Fr. Cremen. In pag. 1. 40. nos ipsi quan. quam. Id est scripsit Iah. in d. lega m. v. et lib. 6. nota.

Verum Cagnol. in d.lleda, xvi. 91. dissentit, qui animaduer-
tit, l. cum ostendimus, & vlt. ff. de fidei iussor. ruit, que pro hac de-

claratione allegatur, nildiceret de verbo, [convenit.] De verbo, [promisit] dixeramus nec. Et dicimus communem esse opinionem, quod in publico & instrumento redactum, importet stipulationem, ita affirmata omnes in L. et lib. ff. cert. p. lib. 1. cap. num. 5. & Cognos. num. 9. Ruris in conf. 131. num. 1. lib. 1. refutatur causam eum est se opinione m. & Rot. 416. deif. 683. in prima parte, in non sicut edita. Et si manu scripta probatur. L. C. de contra tend. & committit da filialat. & si scripta, in instrumento de invenitib. filialar. lex enim præsumit promissione fuisse sollemiter factam, mediante scilicet præcedenti interrogatio, & subsequenti responso. Ita Cognos in d. l. lect. 4. num. 9. vers. quod si limita. Nam (vt Grammatici scribunt, & docet Alciatus in d. L. et lib. 1. numer. 20.) pollicetur ut vtrum pro-mittimus rogari. Et propter præsumitur neminem promisisse, nisi præcedente interrogatio, argument. l. cum de mibito, ff. de probat.

Excluditur primò, vt locum habeat etiam in priuata scriptura, ratiq. quia verbum, [promisit] si significat stipulationem, facit etiam ad Cognos. in d. l. C. de vñ. Socim. in conf. 267. num. 1. lib. 2. Decim. in d. l. lect. 4. num. 9. & communem testatur ibidem Cognos. num. 9. ver. sic. non esti text. d. s. si scriptum, loquitur de instrumento: attamen appellatione instrumentorum t' venient etiam priuata scriptura, l. i. ff. de fide instrum.

Excluditur secundò, vt procedat etiam quando in actis iudiciorum fuit i prolatum verbum, [promisit] Nam & tunc per stipulationem intelligitur, ita tñm in d. l. lect. 4. num. 9. vers. 6. limit.

Excluditur tertio, vt habeat locum etiam, quando verbum, [promisit], fuit prolatum ab ignaro & imperito. Nam adhuc præsumitur per stipulationem. Ita communem esse opinionem testatur Cognos. in d. l. et lib. 1. num. 9. vers. 4. limit.

Excluditur quartò, vt non procedat, quando verbum, [promisit], reperitur in confidione parti, affl. in deif. 120. nu. 4. dubitante Alex. in conf. 131. nu. 4. lib. 1.

Declaratur primo, vt locum non habeat, quando t' in codem instrumento adfert plura capitula, & in omnibus alijs capitulis partes expressae appoluerunt stipulationem, si posita in alio capitulo similiiter vñi verbo, [promisit]. Intelligitur pacto nudo, ita id in d. l. lect. 4. num. 9. vers. 4. limit.

Declaratur secundò, vt non procedat, quando verbum, [promisit], fuit i appositum super actu, qui valet de iure communis factus si super actu, qui folium valet de iure speciali. Nam tñc præsumitur & intelligitur pacto nudo promissum, vt si quis simili- citer promisit docto pro muliere, intelligitur pacto nudo promissum. Sic declarant Bald. in l. 1. de iure p. 5. in d. l. lect. 4. num. 9. vers. 3. limita. & idem docuit Arct. in l. 1. scindens ff. de verb. oblig. Et ratione moti sunt, quia plures specialitates concurrent non possunt simul, d. l. 1. C. de iure p. 5. sicut hic concurrent specialitas, quod promissio docti incerte valent, l. c. u. s. ff. gener. ff. de iure dotum. & quod verbum, [promisit], significat stipulationem.

Ceterum à predictis diffinetur Alex. & Aquen., in d. l. scien- dom. & Brinus in tract. de form. iustit. de prob. & præsumpt. quos fecutis est Cognos. in d. l. lect. 4. num. 9. vers. 5. secundum limita.

Declaratur tertio, vt locum non habeat, quando t' ex subiecta ipsa materia præsumetur, & intelligetur de pacto nudo factu, t' quando verbum, [promisit] fuit prolatum in materia contra- dictiorum in nominatorum, qui s' contrahit pacto nudo con- cunctantur, ut Bald. in l. 1. exp. placito, C. de rerum perm. l. a. in d. l. lect. 4. num. 5. vers. 4. limita. & Ruru. m. conf. 131. num. 3. lib. 1. & dixi in fine pre- cedenti præsumptio fidei confessio Socin. fen. in conf. 213. num. 4. verbi secundum principiis, lib. 2. & Alex. in conf. 131. num. 4. lib. 6.

Declaratur quartò, vt non procedat, quod confareret, t' quod illo promissione tempore, non procedat interrogatio nec fecuta est responso. Nam t' quod promissio importet stipulationem, prouenit à præsumptione legis, quod præsumit solemnitatem inter- tenet, t' dixi in supra: cum ergo appareat solemnitatem interrogatio, & responsum non interuenient, cessat ipsa præsumptio. Ita declarat Cognos in d. l. lect. 4. numer. 9. vers. quod si limita.

Declaratur quintò, vt locum non habeat, quando verbum, [promisit], fuit i prolatum in epistola, qua cum soleat mitti ab- senti, significare per stipulationem promissum non sufficit, quia non præsumit, sed absentia præsumitur, ita in specie declarat Imla & Arct. in l. 1. Tract. gen. ff. de verb. oblig. & egregii Ruman. in d. conf. 131. num. 5. lib. 1. qui nu. 4. comprobatur finaliter.

Declaratur sexto, vt non habeat locum, t' quando verbum, [promisit], prolatum fuit a telibus. Nam tunc præsumitur pa- cto nudo promissum. Ita Alciat. in deif. 120. num. 2. cui tamen in- telligit, non procedere contra producentem ipsos telos. Näm tunc præsumitur promissum mediante stipulatione, & rufus non ha- bet locum, quando telos deponunt super factu promissione, ex quo resultat stipulario, ita Socin. fen. in d. conf. 213. num. 4. versi. quo- nam ad hoc simpliciter, lib. 2. idem sensit Alex. in conf. 131. num. 1. lib. 1.

P R A E S V M P T . X L I I .

Pactum præsumit ex promissione facta presenti, & tacenti, cum de eius utilitate & com- modo agitur.

S V M M A R I A .

1. Pactum aliud expessum, aliud tacitum.
2. Pactum expessum quid.
3. Pactum tacitum quid sit.
4. Promissio presenti & tacenti, aliiquid ioffrile pacifici dicunt. Reieci sententia eorum, qui dicunt politicitatione esse nu. 1.3.
5. Pactum tacitum confusa perspectus, factus ioffrile, & nu. 1.4.
6. Confusio ex presenti taciturnitate ut eis agatur commendo, colli- getur.
7. Mandare intelligitur, qui ab alio mandari patitur.
8. Intelligitur verbum, etiam præsumptionem significare.
9. Præsumptio est de re dubia, scito super veritate.
10. Tacens diffidente dicitur, cum de iure danno agitur.
11. Regulam est, qui tacet, de regulatur in d. locum habere solum, ubi de- tenti commodo agitur.
12. Taceret eti medium tenere inter consentire, vel dissentire, & nu. 22. Quod declaratur, nu. 23.
13. Stipulanti decem virginis promittens, in decem tantum obligatio oritur.
14. Diffinitione verba, in causa vero & proprio intelligenda, quomodo in- telligendum, nu. 17.
15. Confusio qui ex taciturnitate colligitur, præsumptio dicuntur, non fi- lium.
16. Actu potius vi iniurii, quam vi rebemantur damnosus sit, quando sit interpretandum.
20. Scient & volentes non insertar damnum.
21. Expressum sicut dicuntur, quod lex præsumptione & conjectura ex- presit.
24. T. a. en. vbi de danno agitur, dissentire, vbi de commendo, confusio præsumitur.
25. Donatio inter vines, bode nudo pacto fallit, confitit.

C V 28. de pactis disputarem, atque differerem, placuit vñ- cum Iurisconfutis Paulo & alij, in l. 2. in l. 1. vñ. & penult. ff. de pati. diuidere t' pactum in expessum & tacitum. Ex- pressum t' dicebant eile, quod verbis expressis fit, tacitum vero, quod ex signis t' & tacto confusa colligitur, quod recte præsum- pum appellatur: cum lex præsumat ita esse inter partes actum. Quemadmodum inter multa exempla extat illud quod dicimus, quod si t' presenti & tacenti aliquid promitto, quod vtile & pro- ficiunt ci sit, cum eo pactum inire dicor, sicut recepta est magis Doctorem sententia, & communem esse traditionem testati sunt Ripa in rubr. C. de pati. nu. 3. & thid. Alciat. num. 6. & Torniel. in rubr. ff. de verb. oblig. num. 60. Quoniam quidem sententiam veram, & reti- rendam existimat, eo præcipuo argumento, quod t' pactum co- ficiunt diutorum sententia, l. 1. ff. de pati. & l. pati. ff. de poli- citat. Et sufficit consensus tacitus, d. l. 2. ff. de pati, cum illi similes. Ex præsentia autem, & taciturnitate, cum de tacenti t' commodo agitur, consensus colligitur, qui patitur, ff. mand. dum Vlpia. ita re- pondit: Qui patitur ab alio mandari t' vt libi credatur, mandare intelligitur. I. Quo responso intelligimus eum consentire man- dato, qui patitur mandari vt libi credatur, atque mutuo detur pecunia. Si me patiente manus argentario, vt mihi numeret, mu- tuoque det centum, ego ipse mandare intelligor ipsi argentario. Nam patientia haec me operatur consensus, vt ego dico argen- tario mandare, vt mihi numeret. Nec recipienda est interpretatio glossa ibi dicentis, quod ego videar mandare tibi, vt tu ma- des argentario. Nam responsum lib. idemque, si i quis Tito. ff. co- dem tit. mandati, quod ab Accurso citatur, ad rem non pertinet.

cum

cum ibi loquatur Vlpianus de eo qui suscipit mandatum, quo data est facultas suscipiendo mutuo ab actoribus mandantibus, qui quidem mandans contra eum cui mandauit, suscepit ab eo mandato, agit de mutuo cum mandatum censeatur impletum ex sola susceptione, ex quo est in facultate mandatarij, si pecuniam non est ab actoribus illis confecuta, illam confequi, atque ita erga mandatorem tenetur ex iustitu, quippe quod videtur recipere pecuniam ab ipsorum mandante. Qui fanè causus est longe diuerius à causa dicta: l. qui patitur, vbi agitur solum, an ego qui plus sum mandari argentario, vt mihi credat, actione mandati agere possum adiutori ipsum argentario, vt suscepimus mandatum impletum, atque ita mihi numeret. Et respondet Vlpianus, quod agere possum, cum ego mandare intelligar. Illa ergo sola patientia operatur conseruendum. Nec retinenda est interpretatio Galliaule in rubro de verb. oblig. num. 5. cum dixit, quod in c. d. qui patitur, interuenient ultra patientiam, actio politius, hoc est, numeratio, qui alii quoque conseruendum significat. Clement. de procurat. & scribit post aliis Iason in l. que datur, no. 50. ff. solus matr. Est enim falso, quod actio politius ibi intercesserit, cum (v. recte) ibi adseritur Zuchard. in rubr. C de patr. num. 50. ratione pecunia adhuc subsecuta non est, sed numeranda erat. Et (siculi nos diximus) ibi erat dubitatio, an ego actione mandati ad conseruandum numerationem experi pofsum contra ipsum argentario. Non etiam est admittenda in interpretatio cuiusdam Galliaule præstat in loco, cum dixit, quod in c. d. l. qui patitur, est conseruendum fictus, scilicet significat illud verbum, [intelligitur] ut alia in iunctu, in proposito C de rebus, actio. & l. hares quandocumque, ff. de acquirend. hered. & servit Debet in l. quis actionem, numer. 5. ff. de regul. iur. Non est, inquam, admittenda hac interpretatio, cum verbum, [intelligitur], significat etiam presumptionem, l. ff. mister. ff. de rebus, & 1. ann. ff. de condit. & demorat. & in specie nostra probat. l. 2. ff. de pacto. & scripto super a lib. t. quaff. no. num. 5. Et nro in causa quod significat praudentem, fatis constat, quia est adiutum super re dubia. Potest enim esse, quod tacitus consentiat, potest etiam esse, quod non consentias, lex autem praefuit ob commodum, quod consentias. Et hoc est secundum naturam presumptionis, tamen, quod est de dubia, vt dixi supra lib. t. quaff. 3. num. 2. quo loci diximus ecclora, quod fieri est fieri veritate. Nra finit esse, quod verè non est, qua finit esse non potest non in causa, in quo non est certum, sed dubium, vt diximus, quod est tacitus consensit, lex ita, præsumit conseruendum, ex quo tacitum mandatum oritur. Non etiam parcer recipienda explanatio Zuchardi in rubr. C de patr. no. 53. cum dixit, quod in l. l. qui patitur, agebat ut in commendatio eius, pro quo fuit mandatum. Est falso falsa interpretatio hæc, quandoquidem illud incommunum in causa potest esse debet diffensum, quam conseruendum: Cum tacens dicatur differre, tunc, quando de eiusdam agitur, l. filius anal. ff. annuit ff. de procurat. & scribit Tornelli, que datur, num. 121. ff. foli. lat. matr. Dixit Tornelli, quod in c. d. l. qui patitur, conseruendum ille est etiam patientia fumpsum, non venit ad perficiendum actum imperfictum: sed confundit mandatum iam perfectum, nempe mandatum factum, & a mandatorio suscepimus. Diuersum est in causa nostra, quando quis promittit prefentis, & tacenti Nam inter eos nihil adiut est actu, nihil perfecte factum. Non mirum ergo, si taciturnitas non operatur conseruendum, ut actus perficiatur. Hæc fanè non interpretatio vera non est. Non enim in c. d. l. qui patitur, illa patientia confideratur, nec veratur circa perfectum: sed fūr imperfecto. Nam si me sciente, & paciente, mandanti argentario, vt mihi credat, ego mandare video ipsi argentario. Intercedit mandantis, & argentario mandatum suscepimus, actus quidem est perfectus: fed inter me, & ipsum argentario, cum nil intercesserit, prater patientiam meas, actus est omnino imperfectus. Et tamen conseruendum illa, ortus ex patientia, operatur ex cito mandatum. Et præterea, vt etiam recte animaduerit bene eruditus Albertus Bologn. in comment. ad rubr. de verb. oblig. cap. 16. num. 13. tacitus, atque ita praefutus conseruendum, potest est perficere actum imperfectum, si nūnos meos me sciente & non contradicente mutuo dederit, conseruens inde meus præsumit, & mutuum ad meum commodum perficiatur, & vt notri dicunt reconciliatur, l. certi conditio, ff. immunes, ff. si ceterum petatur. Illa ergo patientia in d. l. qui patitur, conseruendum arguit, vt mandare intelligatur. Ita etiam explananda fuit l. si remunerandi, g. si pa-

fus. & l. qui fidei, si mand. & l. si fideiinsfor. C. cod. Etsi enim inter fiduciobrem, & creditorem intercedat actus fiduciisconservans, sique ille perfectus attamen inter me, qui plus sum fideiobrem, & creditorem meum nil actum est, immo nec inter me & te fideiinsfor. rem, & tamen mea ipsa patientia conseruendum arguit. Hanc quoque receperam sententiam probat text. I. donations, ff. species, ff. de donatio, cuius verba hac sunt: [ff. species extra dotem à matre, filia nomine, viro tradita, filia, qui praefuit fili, donatis, & ab ea viro traditis videri, &c.] Ecce quod praefanta & patientia, illa filia, operatur conseruendum, & approbat e donationis à matre ibi facte. Et quoniam in commentatoris de Arbitris iudicium, lib. 2. c. 6. ff. 85. nn. 3. & 4. scripferim, quod ibi lex ultra patientiam in traditione filia factam à matre, & per filiam marito, breui quadam manu, nra. 1. in rubr. C. de patr. nn. 14. cum dicit in c. d. 5. species, donacionis fuisse perfectam traditione. Non enim traditio aliqua facta fuit à matre filia, sed filiam patientiam, siue conseruendum adiubavit filia, dum mater eius marito tradidit. Postrem fulcitur sententia hæc illa iurius regula, quia tacet conseruere videtur, & quia tacet, deregul. in b. que t regula locum habet filium, quando de tacitum commodo agitur, fucus si de domino, l. spissi familiari, ff. annuit ff. de procurat. & l. penit. ff. de factis. & tradit. post aliis 1. in l. que datur, num. 97. & num. 10. ff. foli. matr. Nisi ergo dicuntur praefanta & taciturnitatem operari conseruendum, cum de commodo agitur, fructu edita est illa iurius regula. Nec repugnat illa taciturnitas regula c. 5, qui tacet, de regul. iur. in b. fumpsum ex l. qui tacet, ff. de reg. iur. in quibus scripferim est, quod illi qui tacet, ne conseruere, nec diffidere videtur. Nam tacere, tenere dicut medium t inter conseruare, & diffidere. Eius obiectio in infra respondemus. His defenditur recepta opinio, p. actum esse praefutum, quod oritur ex promissione facta praefanti, & tacenti, adiut uti patientem & commodum. Dissentient tamen, & male muli, qui scripferunt, hanc esse pollicitationem, quia in opinione fuerunt Galileum, Cun. Bal. & Corn. in l. sensu, C. qui tefas facere posse. Hofsten. in fumus, ex v. de patr. Crot. Alcia. Alba, & Tornelli in rubr. de verb. oblig. Cagni in rubr. C. de patr. num. 18. & idem in l. Bologn. num. 36. & Duaren. in l. in verbs, duximus, ff. de patr. Et hanc forte hodie esse receptionem, scripferit Albertus Bologn. in rubr. de verb. oblig. 17. num. 1. Et si quidem adducatur fuit multis argumentis. Et primo, quod Vlp. in l. 1. ff. de pat. & in l. 2. p. c. 1. ff. de pollicit. dixerit, pacium veluti duorum plurimum per conseruendum. Qui fanè conseruendum non oritur aptus, & sufficiens, ex praefanta & taciturnitate, cum illi sit quidam tacitus conseruendum, quo pacium non conficit, l. 2. & l. 3. credatores, C. de patr.

Verum respondeatur fallitum esse, quod in conscientia patientia conseruendum omnino expellit. Cum t. tacitus est iam fūficiat, l. 2. & l. 3. ff. de patr. Nec repugnat d. l. 2. & l. 3. credatores, C. de pacis, quia, vt animaduerit Zuchard. in rubr. C. de patr. num. 52. loquuntur de pacto ficto, sicuti Bart. Bald. & reliqui ibi fūnt interpretantur.

Secundo perpendi foliet text. l. 1. ff. stipulanti, de verbor. obligatio, vbi tibi stipulanti decem, t promitto virginis, obligatio duxantur contrahitur in decem. Ettamen tacente stipulatore, debet fatalem naturaliter ad alia decē obligari pacto nudo, quod non fit, vt ibi dicitur. Ergo non contrahitur pactum cum patiente, & tacente.

Caterum respondeatur in causa d. 5. si stipulanti, acutum fūfis inter partes, vt stipulatio tantum in decem conarratur, licet præter Doct. ibi scripferit Matthel. in notab. 127. Et idcirco acutus ultra intentione partium nihil operatur, nra. 1. non omnia, ff. c. eti. pat. & pactum non inducitur in alijs decem. Et præterea dici potest secundum Chardam in rubr. C. de patr. non fūfis ibi cauatur pactum, quia is, qui stipulandi animum habebat, tacitus, & ideo non habetur pro conscientiente, cum aduersus eum fūmatur interpretatione, nra. 1. veteribus ff. de patr. Tertio affectur text. l. ex pollicitatione, ff. de pollicitatio, quo loci appellatur pollicitatio, qm quis promittit praefanti & tacenti. Ergo non est pactum. Quod autem ibi praefanti & tacenti facta fuerit promissio, significat illa verba, apud Remp. fecit, jpsq; sic exponuntur, id est, apud magistratus, & officiales R. cipib; qui ipsam Remp. representant, ratiagl. in rubr. C. que si longa coniunct. & servit Bart. an. in ter populi;

TA COI MENOC
in 2. quest. prim., de insp. & iur. Et idem est apud iudicem, quod in praesentia iudicis, s. apud quem, C. de pati. Respondet Curt. Iun. mvr. C. de pati, num. 15, diuibus modis: secunda explanatio probabilior videtur, dum aut, quid quod pollicitatio fit fauore rei publ. non curamus, an fit praefit & tacenti, quia tempore producit actionem quam etiam producit pati, sed nos loquimur, quod ex pati o. solum oritur obligatio naturalis, quis non oritur ex pollicitatione. Volut dicere Curt. ne refutem, quod eo in cufi sit pollicitatio, vel pactum, qui tempore Refup. consequitur fibi promissum. Que interpretatio retinenda non est, cum ibi clare iuriscons. affirmet illam esse pollicitationem, namque eo appetitur nomine. Retinenda forte est interpretatio Zuchardi de mvr. C. de pati, num. 32, cum dixit, d.l. lex pollicitatione, sic esse legendam, ut il- la verba, apud Rempub. coniungantur cum illis verbis, sed ho- norem, hoc modo, ex pollicitatione quam quis fecit ob hono- rem apud Rempub. Et sic hinc intelligitur, conseqwendum. Vel etiam secundum Gallia Gallum mvr. de verb. ob l.m. 33, dici potest, in d.l. lex pollicitatione, dici, ut id factum fuisse pollicitationem apud Rempub. quia ipsa Refup. actionem habet: non autem ob id quod facta sit in praesentia Refup. Quarto virge videatur argumentatio Zuchardi in d.r.b. C. de pati, num. 37, cum dixit, quod verba diffinitionis I debet intelligi in cufi vero, & proprio, B. et in l. omnes populi, num. 39, de insp. & iur. in l. 1. col. 3, ff. acquirere, poff. p. Porro cum in diffinitione pati ponatur confusio, l. 1. s. ff. de pati, & in l. 1. padum, ff. de pollicito. Confusio ergo versus re- quiritur. At ille consentitus, qui furnitur ex praefonta & taciturnitate, non dictur versus confusio, sed fictio: non ergo illi apparet ad causandum pactum. Illa minor videtur probari in l. 1. 34, voluntatem, s. l. solut. matrimon. ibi, [videtur consentire:] quod quidem verbum, [videtur,] significat fictionem, l. 1. s. deinceps d. vi, & vi arm. Bart. in l. 1. s. vnu. 9. pati, celam, penit. ff. de pati, & Dec. in l. 1. quod actionem, num. 3 de reg. insu. Et item significare videtur illa verba, [quis] confusio. Quia saner fabicia non signifi- carre solet, l.m. suis, vbi Bald. ff. de liser. & poftsum. Et quod in cufi d. 6, voluntatem, confusio fit fictus, admittunt Bald. Imo. Co- menf. Alex. Socin. & Ripa.

Vèrum altero de citobus modis argumentum diluitur. Et pri
mum, falso si, quod verba diffinitiones debeant esse propria.
Nam verius est, quod eti proprium id sit, quod diffinitione de-
monstratur, *secondum Bart. an d. annes populi, num. 5 g de iust. & iur.*
¹⁷ attamen verba *t ipsa, quibus res definitur, possunt esse inproposita,*
vi declarat Rota in rubr. ff. sciat. matr. num. 2. p. Bart. ub.
¹⁸ Responditur secundum, quod in mō t confitens, qui ex tacitu-
nitate colligitur, est praesumpitus, non autem fictus cum (ut supra
diximus) res sit dubia: Nam esse potest, quid tacens confitentis
est etiam potest, quid non confitent. In re dubia praesumptio
sumitur, cum exoneretur fictio fingit super certo. Et hinc confe-
sum esse praesumptum significant l. 2. & l. 3. vnu. 6. penult. ff. de
pactis. Et in causa d. 5. voluntatem, confitentis esse praesumptum,
rectius affirmavit ibi Bart. Nec repugnat illud verbum, [videtur.]
cum significari etiam praesumptionem, *l. 1. chro. ap. sum. ff. de pro-
bat. I. 1. foudant. num. 7. de verb. ablig. & scriptum sup. a lib. 1. queſ.
10. num. 3. Non pariter repugnat illa dictio, [quali] quia poena est
ad significandum, confitendum illum non clare expressum. Non ta-
men efficit, vt dicatur fictus confitens.*

Quintus motus est Zuchar. In d. rubr. C. de pæt. n. 39. quod cum illud promittere, & spondere, respiciat communidem eius, qui pro fens est, & taceat; si quisque in potestate est, apertis mentem & voluntatem suam declarare, tunc debet contra eum interpretatione, *Litteraribus, & de pætia, & ut Ipsi. I si in emptione ff. de contr. ab. cnp. Ergo non debet habent pro conscientie, sed pro tacente.*

Verum respondeatur primò, quod d. l. veteribus, non procedit, quando alias actus redderetur nullus, & inutilis, vt ibi declarat Bar. sciri redderetur inutilis actus ite promissionis, quando causatum non fuisset pactum. Ne repugnat, quod agit potius id est interpretari inutilis, quam ut fit valde aliqui dños, vt hic est. Ita declarat in L. Novig. §. si quis inutil. fit, ex eo quod certo loco, & Deinceps in semper in contraria, ubi, nr. 17 de regul. usus. Nam respondetur procedere, quando non conflat de mente eius cui a-liqui dannum inferatur. Non enim tunc fumitur interpretatio validitatis actus: at feci quando conflat cum, qui dannum inferatur, ita scilicet, & voluntate cum t. scilicet, & voluntate dannum non inferatur, e. scienti, de regul. usr. in b. Cum ergo hic promittens, quantum in se est, significaverit animus suum, quod promittere voluerit, actus contra eum est interpretatus. Præter

et secundò respondetur, hunc præsentem, & tacentem, non
habuisse necesse exprimere consensum, ex quo iure excludatur,
satis dici posse exprium iuris præsumptione, que est, quod vbi
agitur de commido tacentis, **is** consentire credatur, **ut** dicitur
not. 4.

Nam satis dicitur expressum, † quod lex præsumptione, & coniectura exprefit, *Ilicet Imperator, vbi taf. num. 3. de leg. 1. & finis plenus suprà lib. 1. quæst. 4. 5.*

Sexto & vltimo vrgere videtur text. l. qui tacer, ff. de reg. iur. &c. i. qui tacer, de regul. iur. in 6. vbi habetur, quod ille t. qui tacer, non dicitur consentire nec dissentire, sed tenet medium. Cum autem pactum requirat consensum, sequitur dicendum, hoc non esse dicendum.

Verum respondet, quod tacere tenet medium inter confessum expressum, & exprellam contradictionem, non tamen sit, quia dicatur confessus tacitus, quando lex illum praesumit. Ita Dyn. in d. c. ii, qui tacer, qui in fine ait, quod tacer est medium, quando medium datur in actu, ut in causa l. s. sententiam, *de tribus & tradit casu*, in l. 3. in f. de reg. sed quando non datur medium, tunc applicari vini extremorum. Et ideo vbi agitur de tiammo, dicitur diffinire, vbi vero agitur de commodo (vt hic) conferre censetur. Probata itaque ac recepta illa communis sententia, subinfertur, quod cum tamen donatio inter vires facta pacio nudo hinc confitatur, si quis arguit, s. yle. et den. si quis praesenti promittit donatio, valebit donatio, quia ex illa taciturnitate resultat pacis presumptio. Quia de re coni copioso disputatum a nobis sit supra lib. quaebus a. m. 7. non est illud quicquid immorensum.

PRAE SVMPT. XLIID

*Paustum & conuentum presumi inter contrahentes,
de his quæ usu & consuetudine adhiberi so-
lent in contractibus.*

SUMMARY

- 1 *Contributio ex profimuntur promissa, qua confusa sunt, & visuatis ratione & loci & persona.*
Etsi, presumptio inre, num. 4.
Id tamen de confunditur ordinaria accipiendo, num. 9.
  - 2 *Procurator qui pignori dare potest, quando posset agere pignoratitia.*
  - 3 *Aqua descendit ferentibus promissam, intelligitur ferendibus id quod accidit conuenit.*
  - 4 *Nostrum ex profimuntur regatum de clausulis, qua in similibus contractibus adhibetur solent, & n. 6.*
  - 7 *Procurator constitutus ad mercatoe ad mutuo accipiendo pecunia, intelligatur ut etiam ad cambia, & remittenda.*
  - 8 *Mandatum facit ad mercatoe ad negotiandum, presumantur sicut secundum folium mandante.*

V^m ambiguit, quid in confe^cto contrac^tu promissum sit, pr^osumptio fuit, promissa si fuisse ea quae solent confuetudine, & viu, vel loci, vel persona adhiberi in contrac^tibus, sicut probat l. quod si nolit, qui asfisida, ff. de officio dicit^o, vbi cuiuslib^e pr^osumptio promissa, ob id quod in alienariis, viu & confuetudine adhiberi potest. Ita in l. vel in alienariis, ff. de pignorat. actio, vbi procurator, i qui potest, pignori dare, potest etiam agere pignoratifica, quod intelligatur, quando habuit speciale mandatum ad pignorandum: vel quando dominus conuexit dare pignori, & ideo glo. de s. p. p. pr^osumptio sumi folitis, sic & in l. iuriis p. s. t. ff. de aqua plu. arced, vbi qui pr^omissum feruimus aquae t^rducenda, intelliguntur promissio secundum id quod diuina confuevit. Et hac pr^osumptio, de qua loquimur, iuris est, cum less ipsa confuetudinem approbarerit, sicut explicat Ioh. Andr. in addit. ad Spec. in rit. de pr^osumpt. ff. specia, i. m. seruo, in predictis concord. Et idem frigida Lucas de Penitenti. in pr^osumpt. 15 C. de epoch. publ. nr. 10. Et properet hinc dicimus, Notariu^m pr^osumi rogatrum adhibere clausulas, quae in finibus contrac^tibus adhiberi solent, sicut clausulari expressa hy-
poteze, quae apponuntur in instrumentis dictiorum, quae mulieribus viri suis dantur, & docuit Baldwin l. i. in fin. ff. se-
cundum. Et huius sententia multos commenstrans conf. 37. num. 30.
1.

Huc etiam pertinet quod *eodem in cons. 37. num. 31.* scripsi No-
rium presumi rogatum apponere † clausulam cessionis ita-
rium

ritum hinc inde in transactione, & idem in donatione ex sententiis Socin. Sen. m. conf. 9. col. 1. lib. 1. Et in loco idem scripti de clausula renunciacionis, quae adhiberi co[n]venit[ur] & declarauit quomodo id locum habeat. Et de multis alijs clausulis eo in responso differunt. Huc etiam pertinet quod responderunt Roman. m. conf. 214. & Dec. in conf. 4. 4. col. pen. & in conf. 562. procuratorem constitutum à mercatore ad multos accipientium pecuniam, intelligi erat ad cambia, & recambia, si ita mercator ipse confeuerit aliquid fuisse. Idem affirmauit Benuenut. Scraacha in tract. de mercatura, in tit. de mandato, num. 19. qui eiusdem sententie recfer. Ruinum in conf. 93. libro 5. & si Partitus in conf. 91. libro 1. alter sententia.

Confert quod resp[on]dit Paris. in conf. 47. num. 36. libro 1. cum dicit mandatum factum à mercatore ad negotiandum, praefumū factum secundum coniunctudinem, & solitum negotiandi ipsius mercatoris.

8 Declaratur prædicta præsumptio, vt locum habeat in contractu ordinaria: fecis vero i[us] extraordinaria, sicut in l. S. 9. modic. num. 3. ff. de annis legat. Secin. Sen. in conf. 9. col. ultim. lib. 1. m. conf. 159. colun. 4. lib. 2. Dec. in conf. 430. num. 7. & Paris. in conf. 3. num. 10. lib. 3. & in conf. 79. num. 1. lib. 4.

PRAE SVMP TIO XLIL

Promittens aliquid facere, & præstare, an & quando præsumatur contra scipium ea promissione.

S V M M A R I A.

1 Promittens præstare vel facere contra querencium, non præsumitur contra scipium.

Eis fieri generali sit vel viuus/fal[us], n[on] a[ct]u.

2 Procuratio confusio omnibus creditoribus solutum esse, non comprehendit procuratorem loquenter.

3 Dicere vel facere contra scipium, nemo præsumitur.

4 Diligens plus scipium, quam alium, non dicitur in dolo.

5 Adiutor pro se Eccl[esi]a tenetur clericus, non tamquam cetera scipium.

6 Procurat[ur] vi factum domini reuersus, non tamquam præsumatur confititutu[m].

7 Vafallus dominum contra scipium defendere non tenetur.

8 Vafallus dominum periclitantem in conflictu defenserit, quando excusatur.

9 Subditi & vafalli dominum pele infelictum, aut locu[m] suffi[ci]t, qui venientem ei, eispiem non coguntur.

10 Empyphenus concessus alteri compromissione de non concedendo alteri, dominum pro se recipere potest.

11 Gabellum condicione a cunctate quae immunit[ur] est in rebus a se emptis, non habet in exigendi ab ipsa.

12 Statuta omnia confirmans cunctas, non præsumitur confirmare quae sunt contra scipium.

13 Statuta omnia se tauris obseruantur, de his quae contra se sunt, intrasse non præsumuntur.

14 Allium cedens, non præsumitur cedere contra se ipsum.

15 Ligare scipium voluisse præsumitur nemo.

16 Appellationem à festina ut interpolat formam præfribes pontifex, non præsumitur præcipite ha[bit]us quæ a se late sunt.

17 Confirmationem deroga pontifex, de fato non intelligitur.

18 Episcopum cum clericis cunctatis galles imponentes, contra scipium non præsumuntur cunctentes.

19 Statutum Principi, ut quadam solemnitates obseruantur in contrahib[us], quip non legit.

20 Ferraria Dux qui sedens Apostolicam defendere promisit, contra scipium non intelligitur.

21 Cofixum vel turritum contra querencium, personam accommodare pro matrem, non præsumuntur contra scipium præmissive.

16. 19. et 21. episcopu[m] sua effectu[m] sic minime, nu[m] 2.

22 Promittere contra scipium vel nemo, sic neque contra suos præsternatur.

23 Promittere contra quo[rum]quer[unt]ur, continet etiam promittere per personam, cetera quo legio diffinitione in quo[rum] addiscingeretur.

17. Idem si impræmissione alias quam laqueo in persona comprehendit non posset, nu[m] 26.

Vel id siadat ad fabri et a materia, nu[m] 27.

Ait etiam si ratio in persona promittente, qua est in alia, nu[m] 28.

Vel appareat conetur per sonam loquenter in iudic. no. 50.

Idem si simu[m] in materia favorabilis, nu[m] 31.

29 Seruus nomine domino non bona obligata, dicitur & scipiu[m] obligeare.

EGREGIA & celebris est sententia, qua dicimus, quod is qui promittit aliquid facere, & præstare t[em]p[or]e quamcumque per sonam, non præsumitur promittere contra scipium, ut mercedem, & ultim. ff. de actio. emp. vbi si venditor in venditione domus, pafus est excipi habitacionem, non intelligitur excepta contra ipsum venditorem, cuius persona in ea exceptione non contingit. Et illo in loco amatoruit Bart. num. 2. quod si aliquis vendit fundum, fulu[m] iure coloni, seu laboratori, intelligitur de omnibus alijs, præter quam de ipso venditore. Et manifestius probat text. in i[us] inquisitio, C. de solut. vbi confitio procuratoris, quod si solutum fuerit omnibus creditoribus, non comprehendet pars ipsius procuratoris loquentis. Afterri etiam folio 1. in fin. ff. de senat. vbi accep. Bart. & ali. Huius etiam sententia ea est ratio, quod in dubio nemo præsumitur vilie aliquip dicens, vel facere contra scipium: cum ordinata charies a lepro[pi]o incipi, L. præf. C. de serv. & aqua. & late serv. iugis in l. 1. & 2. quis manu[m] num. 7. f[ac]t[us] ad S. C. syllana. Quocirca dicimus, quod ille non dicitur in illo dolorari, qui plus diligit fe[bus] quam alium, ut scribut post alio in Calcan. in conf. 12. nu[m] 9. & Cr. auer. in conf. 3. nu[m] 15. & 16.

Hinc licet Specul. in tit. de aduocato, ff. 1. vers. 5. sed nonquid clericu[m], quod licet clericus teneatur aduocare pro sua ecclesia, non tam tenetur contra scipium. Et item fr[ater] perfrater Bald. in petrionem, C. de aduocat. diversu[m] sub. Bartab. in conf. 15. colun. 4. lib. 3. & Alcat. in art. de præsumpt. s. equal. 1. præsumpt. 32. & in l. qui acutare, ma. 13. C. de eden.

Huc etiam pertinet, quod respondit Barbat, præcato in loco, quod si procurator nunquam præsumitur constitutus, ut redire causa domini, & alii ad rem i[n] scripti.

Confer, quod tradit[us] in l. cylind. de aliena fendi paterni, & in c. in priu. vbi fr[ater] Rapa, quibus modis fendi amittit, quod licet vafallus teneatur i[us] defendere dominum: non tam tenetur contra scipium: cum faleste propriam faldri domini anteponere teneatur. Quan[do] traditionem probaruit Alciat. in d. præsumpt. 11. Hinc dicitur, vafallum f[ac]t[us] exsucari, vt si mortis periculum emittaret, deferuntur dominum in conflictu periclitantem, ita Proph. & alij in c. 1. ff. est & alia, quo[rum] sunt prima causa beverie, amittere. Idem respondet Grauan. conf. 15. nu[m] 31. & nu[m] 32. in criminali.

Huc etiam pertinet quod tradit[us] Ripa in tract. de pele, in tit. de remedio ad conseru. vafall. nu[m] 23. subdiros, & vafallis, qui iusti recusare posse recuperare in oppido, vel ciuitate, dominum pelle infectum, vel iusti suscipiunt viceinent. Cum non teneatur subditu[m] iuste domini, illi[us] prodebet contra scipio.

Et ad rem hanc pertinet, quod scripsit idem Ripa in eodem tract. de pele, in tit. de remedio ad seruacionem contra scipium, num. 26. cum dixit, quod eti[us] dominus in concessione i[m]p[er]tibus præmisit, cum non concedere quām illi primo, cui debeat: nibil minus potest pro scipio retinere. Idem de locatione decidit Alcat. in dec. 290. num. 7. & 8.

Huc quoque spectat quod docuit Bald. in l. si en. pror. C. de bar. vel alto. rend. quod si quis conductus gabellam a[cc]iuitate, que pro rebus a se emptis immunit[ur] est, non tenetur ipsa ciuitas solvere ipsam gabellam. Cum non præsumatur vendidisse ius sue immunitatis, atque ita in exigendi gabellam contra scipiam, n[on] sicut Bart. in l. iustitio, ff. 5. ff. de public. & v[e]l[ig]al. & sequitur affectu[m] decr. 290. num. 9.

Huc etiam pertinet, quod si ciuitas confirmare omnia iustitia non dicitur confirmare ea quae sunt contra scipium. Ita et respondit Castr. in conf. 129. statuta Pisan. lib. 1. quem fecut est Crac. in conf. 3. num. 17. Et accedit, quod si quis iustitiam obseruat statuta, non præsumitur iurare se obseruantur ea, quae contra scipium sunt, sic respondit Branno in conf. 35. num. 16. Huc fit quod codens actiones i non præsumuntur cedere contra scipium, ff. de pecul. legat. & respondit Decim. in conf. 10. col. 1. & 3. Et co-textu adductus i[us]cripti Crac. in tract. de antiqu. tempor. in q[uo]d articulo quartu[m] et partu[m] principali, nu[m] 113. quod nemo i præsumit vel scipiu[m] ligare.

Huc quoque spectat quod respondit Gozad. in conf. 10. num. 20. vers. 2. em. qua. quod si Pontifex dat formam appellationis à sententia interpolitis, non præsumitur dedicari formam contra sententias à f[ac]tis. Et hoc quidē comprobatur q[ui] respondit Crac.

JACOB MENOCH DE PRAESUMPTI

³⁰⁰ TACOB. MENOCE
in cons. 296. col. 7. xviij. quarti d. principaliter. cum dixit, quod si Pontifex derogat confirmationibus, non praefumitur derogatio illi quam inde fecit.

Hinc etiam respondit Barbat, in conf. 3.2. column. 3. lib. 4. quod si Episcopus, & Clerici conscienti cuitati imponeantur gabellias, non plagiuntur, quod conferente contra se ipsos, ut feliciter eorum immunitas tollatur. Ita quoq; respondit Rom, in conf. 4.4.19. in finitum t' editum à Principe, ut quedam follementis offenserint in alienationibus & contracibus , non ligare ipsum Principem, cum non plauratum volumen contra ipsum aliquid flattere. Et Rom, locutus est Roland, *Vale in tristia de luce dorata*, qm. s. quo loco scripsit, flatum de lucro doto non ligare Principem, qui statuum illud condidit. Ita que de re copiose respondit in enig. 50. lib. 3. Hinc etiam Ruina in conf. 4.2. num. 15. libro 2. ergo respsondit Serenus, D. I. Duxem Ferraria, qui sedem Apostolicam defendere, & tuam promittere, intelligit promissile contra alios, non autem contra seipsum. Ita etiam iurisdictione & potestis tributa à Principe vallo, ut posfit etiam facere leges & flauna in castro & oppido sibi infestando, intelligetur dummodo non sine statuta contra ipsumsum Principem, si *Gram. in voto 28. nro. 6. in finit. 10. enig. 50. num. 26.*

23. Extenditur primò, ut locum habeat hac sententia in ferme
ne generali, i. nō uniuersali, vñputa lì que promulgat aliqui facere
et præfari contra omnes, & quicunque personas, adhuc tam
nō presumuntur promulgatis contra scipionem. Ita communem esse
lentitatem testatur Cagol. In *la frater à sacer. num. 93* de cond. no-
deb. qd. scipioni opinionis multos recentes, praesertim faciobus
S. Georgio in *mæstria seduli, in rebus, Qui quadam mæstria sol.*
aliamnam, quod promulgat eni accommodare castrum, & turrim
contra quicunque personam, non præsumi promulgatis contra
scipionem, atque ita sit et respondere pro Dominis Caltri Truffa-
li ad eiusdem Cherianos. Et predictis accedit Alcias. in *trad. de
præf. scip. 93* p. 29. p. 52.

Extunditur secundum ut huc presumptio locum habeat etiam ad factores confinantes eorum cuius qui promittit. Nam ficiunt ut presumfunt quis velim promittere contra se ipsum, ita nec contra suos. Ita tamen angelus in tractatu de peccatis legimus, capitulo 51, manu 79. Et capitulo 51, tractatu de peccatis, capitulo 106, folio 2 recto, sub libro quod est de fundatione fratrum minorum, dicitur: *Deinde fratres fratres sunt. Ruris in confusione 2 menses 6 libras 4 Alcianas in quatuordecim dies 12 decies.*

Extenditur tertio ut procedat etiam si is, qui promisit, immo
sua causa & culpa officiatus finimicet eius, cui promisit. Nam
ad huc non tenetur contra seipsum concedere turrim. Ita aduersus
Pileum q. a. do. ut Alcibiades in d. l. quis accusare, m. 112.

Declaratur primo, vel lo. si non habeat hanc presumptio in dicta sententia legis: Ceterum quoniam promittit id ad quod, & ipse a factis eius, et ceteram personam in ea promissione continxerit, ita declaratur. Baldus in *Si ueritate, sicut ueritas, non fit, de eundem indebet, quem fuisse sibi alexand. & secundum bident. & decimus in consilio 4.6. colum. 2.7. sicut fit.* Et traditione hanc veritate esse fatetur Cagnolo et *de iure a fide, nro. 109 qui tamen libunior, non est proprie huius reguli declaracionem.* Et recte quidem, cum hoc in casu non obligetur hic promittens sua ipsa promissione sed lege, quam scilicet volunt. Reliquia a Cagnolo obiecta nul ad rem pertinent, et diligenter perpendantur.

Declaratur secundo, ut non habeat locum, quando in sermo-
ne ipso i*t* comprehendit non posse alia persona, quam illa loquen-
tis. Non tamen dicetur comprehensa. Bart. in l*s*i*o* leguntur, d*e*
leg. i*A*lex. et m*ad*dar, ad Bart. in l*s*i*o* mercede*n*, s*u*i*m* ff*d* ex*a*, empe-
r*o* m*is*lim*u*, i*s*, i*f* s*r*au*ff* de*q*uestio*n*, & Caguel in d*id*la*l* fr*at* e*st* a*fr*at*u*
num*u*.

27 Declaratur tertio, vt non procedat haec presumptio, si quando
subiecta materia aliud suaderet, sicut declarat Corne. in cons. 24. in 2.
dubio, lib. 5. quem secundus est Cognal...n.d.l. frater à fratre, num. 113. Et il-
luc accedit Crat. in con. 27. 4. nro. 12.

Declaratur quartus, ut locum non habeat, quando eadem effe-
ratio in ¹ persona loquuntur, quae est in alia. *Bart. s. l. Paulus, in fine
ff. de pgn. adicet.* *in qua qstio. C. de solut. & C. gen. in d. f. frater
tre. novi. 10. ff. de condit. indeh. Exemplum est in casu d. l. Paulus
exponit.*

29 quando t' fecerit nomine domini obligat omnia bona ipsius domini, dicitur obligare etiam seipsum. Cum non consideretur fieri us, ut homo, sed vt res quedam, sic ut sit in loco declarat.

30 Declaratur quinto, quando t' confidetis aliquidibus coniecturis personam loquens includit, *Salve et d. Iacopino & Cogol. a d. S. Peter ab aliis etiam n. 115.*

Declaratur sexto non habere locum in † fatorib⁹ sicuti
reſpondetur Gozadim. in confil. 76. numer. 14. & Cœnæ. in confil. 274.
num. 12.

PRAE SVMPT. XLV

Creditor recipiens vinum, vel quid simile mutuo datum, an presumatur remissum interessè quanti plurimi, ad quod debitor ratione mortis tenebatur.

CEMMAKTA

- Vixit, vel rei simili nuncio nuntio sufficiet, moram in restituendo nellen debitor, tenetur ad interesse quam plorato.
  - Intereste quanti plorimi ob moram debitorum remissoe praesumitur credor, vixit, vel rei simili nuncio nuntio datam recipiendo.
  - Contentio affectus opinio, nuntius.
  - Solvitio rei principali, tollere obligatio accessoria.
  - Sunt enim recipiens creditor, videtur tenere ipsius panam.
  - Intereste quam plorato dictari patet ipsius nuntius.
  - Pretium recipiens potest elapsum diem ex legi consummatoria praesumitur, videtur remissoe dispositionem illam legalem.
  - Et declaratur, nuntius.
  - Canonem iuri praeerit recipies ab eo protestatione dominus praesumitur conductus est panam remissoe.
  - Et quia causa sit, nuntius.
  - Ainde esse si protestatur, nuntius.
  - Renuntiatio enim donat ipsi, sicut nemo est de iure suo facere et praesumitur.
  - Intereste aut per ea delata, ut ipsa dispositione, non dictari renuntia, res ipsa forte principali.
  - Intereste quanti plorato bonorum novi legi dispositione debet.
  - Intereste quanti plorato ipsius creditor expedit donare.
  - Debet principalem recipiens creditor, non dictari remissoe accessoria.
  - Debet autem suum eum cum date ipsa principali.
  - Panam ex dispositione hominum debitorum, recepta a sorte principali, remissoe certificatur.
  - Ideo procedere etiam si creditor protestet et salvo se iure consequenti ad iustitiam, em quam plorato favebit, nuntius.
  - Intereste quanti plorato remissoe non certificatur, si in sorti receptione creditoris protestatio: certificans debitor.
  - Ideo fit summi debitor, nuntius.
  - Vel etiam expiabitur contractus, nuntius.
  - Protestatio contra ea quia ad leges dispositione pendent, nisi operatur.
  - Panam aliquam loco obligacioni, à legi subrogatam, alter natum datur.
  - Alternativa in obligatione vnuam recipiendo creditor non petit alternativam.
  - Sunt solutiores enim tollere obligatio.
  - Fidei consiglio solventi, & actiones sibi cedentibus, si ante solutioem perfectam in factum credidebat.
  - Res redditus deterior redditus non certificatur.
  - Transferenda sit aliquo d. a. vel retento.
  - Protestatio factio contraria in operatur.

CVM vini, famisive rei mutuo ist suscepto, debitor in eare
moram facit, ad interesse quanti plurimi tenetur,
ut servat omnes in l. name p[ro]f. contemp[er]t. Ceterum dubitari
solet, an si creditor mora commissa, vinum remve aliam mutatio-
nem recipit, illud interesse quanti plurimi, quod ob moram con-
sequi a debitore poterat, prefatur ei remisitio? Et si praudem
remittit, scripturam Dec. & Iean. Bologn. in d.d. vinum, illa res, a-
fertur ad iudicium, ut videtur.

Primo ea adduci ratione, quia facta solutione rei principalis, tollitur obligatio accessorii, l. a. C. depositi, & ibi Bald. Responderi potest, quod immo non est accessoriuum, ex quo aquae principali peti potest, ut scribit hic East. n. 15.

Praterat his affirmatio dictum pars recte inf. ad dictum. Rur-
fus d. l. q. loquitur, cum à iudice late et sententia super refutatio-
ne rei principialis, nulla facta mentione virarum, ob id dictum
debitor per sententiam liberatus.

- tionem quanti plurimi, quia dicitur esse pars ipsius rei, *I. S. Ier. 6.*
cum per venditum, ut de aliis supra.

Tertio accedit *I. v. tectigal.*, & de publi. & vestigial. ad quam
respondet Isidorus, quod ibi loquitur in *vñris pensionum*, que peti-
ti non possunt lumen ex explicatione, ne conductor duplicit posse
nam patitur ex eadem causa, nempe contumacia. Praterea
ibi alternativa pena vel res principalis debetur, unius ergo ele-
ctione, altera cetera, ut infra dicimus.

Quarto conferre videtur *I. post diem. ff. de lege commissarii.*
vbi recipiens i premium post clausum diem praestitutum ex*l. co-*
misiuria, vt scilicet, nill intra certum tempus solutum sit p[ro]p[ri]o,
res fit inempta, recipiendo, inquam premium, dicitur remisit il-
lam dispositionem legalem.

Ceterum resp[on]deret *I. d. post diem*, procedere i in
duobus remedii contraria: Quorum unum si eligitur, altere re-
nuntiationem dicitur. Secundus quando sunt duo diem *I. post diem* & *I. post la-
t[er]num d. 2. num. 12. verba* *eg[o] p[ro]p[ri]o, C. de ure emp[ot] p[ro]p[ri]o abler. ab[er]*
l[et]is Alexand. in conf. 206. colam. 2. verba *non oblat d. 1. post diem, libra*
*6. & clare probat l[et]is fund. 5. eleganter, cunctu ritul[us] de lege comuni-
for. Nostro in clau estimatio quanti plurimi, non est contra-
ria i fortis principali, t[em]p[or]e diversum quid, vel vnum & idem. Er-
go, &c.*

Quintu[m] non parum vrgere videtur illa recepta Doctorum o-
pinio, qua dicunt, quod vbi i dominio emphyteuta recipit ab
emphyteuta pensionem praeferit tam temporis, nulla adhibita
protectione, saluum sibi esse ius declarandi caducitatem, dici-
tur enim caducitatis penam remisit. *I. aff[er]mat gl[ori]a & portu-*
re locat. & communem afferens I. s[ecundu]m d. 2. num. 12. verba *eg[o] p[ro]p[ri]o, C.*
de ure emp[ot]. Decim in conf. 329. num. 5. & lat[er]ne Bozini quies 20.
num. 5. Verum resp[on]deret diversar[um] est rationem illius tradic-
tionis i nostra. Nam illa ob id procedit, quia dominus conque-
pit melioram, quia amittit emphyteuta, ut *I. post laf. at. 1. in d. 2. in m. 6. notab.* & video iniquum est, quod emphyteuta duas pec-
cas patiatur, contra c[on]tra i clerici. 9. vitium, de indic. Praterea illa
doctrina procedit, quia ipse dominus non fenit tantum danni, vt
meretur emphyteuta priuari sua emphyteuta, ratione danni da-
tis id est facti ratione contemptus, & inobedientia ergo d[omi]ni
minus, *I. s[ecundu]m in Autent. qui res, numer. 16. C. de facio[n]al. eccl[esi].* Et
proprietate creditor recipiendo pensionem, videtur cum iniuriam
remisit.

Contra itaque opinio videtur senior, eti[us] in specie nemo
haec tenet, qui eam prober, nempe ex receptione fortis, non
conferi remisit hanc estimationem quanti plurimi. Et si hunc
propter huic nostram, facti speciem definit *Alexand.* conf. 206. lib. 7.
Quo opinio videtur ita plura fidei.

Primo, quia nemo preluminari i remittere atque renunciare
iuri suo, cum renuntiationi fit donatio, i. g[ener]a de laur. vbi Bart.
ff. de solitu. Decim in l. p[ro]p[ri]o q[ui] est i. lib. 15. & diff[er]entie Cart. nu. 5. C. de
pac[er]t. Alex. in conf. 206. colam. 2. in lib. 7. Ergo creditor recipiendo
fortem principalem, non dicunt remisite estimationem quanti
plurimi.

Ceterum responderi potest, remisitionem atque donationem
hoc in cau[us]a prafundi, cum lex haec presumptionem facit, *scilicet*
in iusta d[omi]ni ex l. 2. in p[ri]me, ff. si qui canto. Et causis malis in quibus
lex donationem praefundit, recentrum lib. 2. de Arbor. iudicium,
cau[us]a 88.

Secundu[m] vrgere videtur, quod estimatio hac quanti plurimi
debuit dispositione legit, non autem homini, ut videtur hic De-
cimus, & probare videtur text. no[n] s[ecundu]m, & alia super suis locis alle-
legata. Atqui vbi ponit vel inter se i debet legis dispositione,
non dicunt remisit recepta forte principalis, *I. profuse, 9. 1. m[od]o*
de consil. fori. & scilicet I. s[ecundu]m L. vit. calum. antep[os]it. de eo quod certo lo-
co. Ergo hic creditor recipiendo forteem, non dicunt remisit sive esti-
mationem quanti plurimi.

Verum responderi potest primò, negando illam maiorem
propositionem, si quidem verius est, hanc estimationem i quanti
plurimi debeti dispositione, sive factio homini, & si lex illud
deinde approbat. Cum enim creditor mutuo d[omi]ni, & debitor fusci-
piat, inter eos actum lex premitus, quod res in sua generis retinu-
tur, cuiuscumque, & bonitatis, *i. cum quid. 1. p[ro]p[ri]o, p[er] p[ro]p[ri]o.* Prater-
ea hanc estimationem quanti plurimi potest creditor expref-
sare, & remittere, vt certi iuri est. Ex quibus sequitur, hanc
esse hominis dispositionem, ut *I. post laf. at. 1. in d. 2. in m. 6. notab.*
de d[omi]ni abler. & Alcia m. 1. 6. Cato m. 1. 2. ed. 11.

Tertio adcedit *I. marito. 5. vit. ii. foliat. matr. vbi i mulier*
Menon. Praep[ar]t.

Refundetur, quod est lex inducat hanc liberacionem ab estimatione quanti plurimi, recepta solutione à creditore, at tandem id facit ex praesumptione quadam, quod recipiens praefatus remittere illud afferetur. Et ideo adhibita propositio certus mentem & animum declarat, sicutce celat illa legis presumptio.

Secundò adfertur hac consideratio, quando lex ut hic subrogat loco obligationis aliquam poenam: tunc illa subrogatio diciatur [†]alternativa, ac si debitor alternatiè esset obligatus, I.ules 6.

- ²⁴ decem. in iugis p. de cuius, & si hinc Bart. in l. stipulations non dividuntur, quia illi. Et verborum obligat. Atque in t. obligatione alternativa, si creditor recipit unum, impossibile est, quod res p. sit alterum, I. p. non solum, sed & si decem. r. s. de iug. indeb. Ergo propositio non operatur contra ea que sunt impossibilis, finalis arg. vitre Gaid. Pap. 9.72. col. 1. contra & s. ratio.

Ceterum facile respinetur in specie nostra esse falsam illam
maiorem propositionem, cum affirmatio quanti plurimi, non sit
alternative subrogata loco fortis principali, quandoquidem cre-
ditor si vult posse utrumque; conseq[ue]nter, hoc responso iuliani pro-
batur, & alijs similibus supra allegatis.

Tertiò accedit, quod aut volvimus dicere hanc cæstimationem peti prima actione: & hoc dici non potest, quia t' solutione fortis

- 25 p[ro] p[ro]m[is]o actione, et hoc dicit non potest, quia i[ust]itiae for[us] omnis tollitur obligatio, & per consequens actio. At noua c[on]a-
ctione: & hoc etiam dicit non potest, quia nulla potuit contrahere
obligatio, ex quo n[on] acutum fuit. Ergo protellatio vel operatio,
cum restringere non posset, quod non est. Respondeatur argumentum
potest procedere, quando ipse creditor recepta solutione for-
tis fuit & proelletus. Nam ferò nimis id fecisse, nempe iam ex-
tinguita omni obligatione, secundum e[st] nos tro in causa, vbi proelletio
adhibetur ante receptionem, vel in eo inflati. Ita finis traditio
Bart. in l. Modif. Iust. c. 1. l. 2. m[od]. ff. de solut. cum ait, quod si fide-
i[ust]issim[us] f[ac]ilius, & petit fib[re] c[on]actio[n]es, erunt illi c[on]cl[us]ione, se
pertin[er]it s[ic] ante perfectam solutionem. Prtege[re] c[on]tra in causa no-
26 r[es] f[ac]iles, & d[omi]n[us] f[ac]iliter reddita, non dicatur redditio, l. 1. b[ea]t. in un. ff.
de c[on]c[on]at. tr. 1. 3. ff. redditio f[ac]it c[on]summ[ation]em. l. 1. q[ui] de verb. obig. Ergo
non est existens obligatio.

Tertius est casus, quando i debitor exp̄sē contradic̄t protestationi fact̄e à creatore sibi saluum esse ius consequendi astimatione in quanti plurimi. Hoc in casu poterit adhuc creditor agere, ut eam astimationem consequatur.

Primum ca ratione, quia creditor recipiendo forte m principia-
lem, dicitur liberalis debitorum sub quadam conditione, ut a li-
matione quanti plurimi deinde praeflaret, ergo I. si multus, & I. si qui
debet pro inf. de cor. de causa dat, vbi qui dedit aliquia ex causa, ea non
secunda condicione potest, quia sic sub conditione di. itur dedisse,
v. causa sequatur.

Secundo lati superque fundata est intentio creditoris recipiens, qui protestatione sua conferuat libi ius suum, *I. si simus amici, f. ad Senatum consule, Macedoniam.* & dixi suo loco. Nec debitoris contradictione aliquid operatur, vt mox diluendo contraria dicemus.

- Ter tertiū accedit (vt dicebat hic Dec.) quod creditor iustè protestatur, ex quo non cogebatur recipere fortem sine estimatione quanti plurimi, iuxta acceptam C. Iesu. Ergo econtrā illa debitoris contradic̄tio est iniusta, & proprieṭà reiicienda.

Non obstante nunc aliquot rationes, quae in contrarium adseruntur, et primo adferunt ratio, quia vius est in famili Bart. in iure nomine, res ipsa seruit quia ff. de solut. quando debitor solutus, & contradicit pretulatio creditoris, dicitur ex animo solutore, vt nullius amplius ab operario, quod repete potest solutum. Ergo profatio creditoris nil operatur, repugnante contradictione debitoris. Ceterum responderit Deci. colum. 3. vestis in contrarium est, quod non obstante contradictione debitoris solutus potest creditoris reiherere solutum, ex quo est ei solutum, quod iure debetur: casus ergo repetitio, l. repetitio, ff. de cond. indeb. Et, sicut dixi supra, creditor huius pretulatur, ex quo non tenebatur recipere credita fine viriis. At in illa questione 3 Bart. proposita diuersum est (et Deci.) quia illi creditor iniuste agebat: cui ad debitoris voluntatem est fieri pecunia computandata.

Secundo aderetur test. in l. 1. in fin. princip. si quis cautio in illis verbis. Ergo requiritur utriusque partis consenserit, quo deficiente protestatio nil operatur. Et hunc hunc multum vrgere contra Bartol. & aliorum relataam opinionem, ait Iason in d. 1. vñ. 10. colun. penultima in fin. de ea. quod certo loca. Verum facile respondet ex sententia Currij iuroris hic num. 3. dictam. l. si quis cau-

tio, loqui in transactiōne, que ut valent, à parib[us] debet esse approbata. Et quia modis transactiōne facilius est, etiam interēs sufficiunt; & vnum fine alteroflare non potest, nisi exp̄eſe dicatur. Ibi enim transactiōne receſſum est à pena, cum transactiōne sit aliquo tempore, vel retinēto inde ī ſt[atus] de transactiōne. cum erit agam partim conuentione reſervata fuerit a pena, v[er] illa debetur ex transactiōne, debet de ea ſpecialiter iudicari actum in ipsa transactiōne, cum non nisi virtuſe ſpeciali conſensu cōficiat.

Tertio alia ratione virus est Iafon ind. l. vlr. colum. penult. in fin. de es, quod certe loo. quam ita deducit: Proletarii contra tria iafon. nil operari. c. inim. Feruntur de operis, &c. foliaturum de apelata, & vero, non in loco Dolores. Atquic quando creditor recipit forte alibiuta proleteratione, illa propter facio receptionis auctoratur. Ergo nihil debet operari. Ceterum facile respondetur, quodcumque proletarii non est contraria factio, cum faciat verteretur circa vnum, nempe circa fortent principalem, & proletaria curcircula, nitempere referentemur iuriis, quo ad eliminationem omniu. plurimi, vel interesse.

PRAESESVMPT. XI-VI

Contra hentem aliquid ve acquirentem, præsumi proprio, non autem alieno nomine contraxisse, & acquisiuisse.

SUMMARY

- Couer aherre nomine propria quilibet praesumitur.
  - Negata propria curare quam aliena res, non praesumitur.
  - Charatum a se ipso recuperatur, a natura omnia conditum est.
  - Soluere sive immovere praesumunt solueret.
  - Alius quilibet pro proprio nomine gestio praesumitur, et si geri alieno nomine quoque potugisset.
  - Nouatorem accens, sensim liberata voluntariae praesumuntur, sed obligatio pro alio.
  - Acquisita prae sumuntur propria pecunia que sit.
  - Centahrens nomine alieno praesumuntur contraxisse, sed ad id etat obligata.
  - Idem si contraxerit nomine ejus, namq.
  - Vel id apparente conexione sua, id.

V contrahit aliquidque acquirit, presumitur proprio nomine, non autem alieno | contrahere, & acquirere, |. Iuram & Manum, & perficius f. de adum strat ut. & ibid. Bart. & idem in l. patrum. C. communia virtus quae iudic. idem respondunt Cor. ne in confi. & colan. 2. libro 1. Decim in conf. 7. nom. 5. Et ratio dicitur ut alia iuria presumptione, quia quantumlibet presumi prius t' curare propria negotia, quam aliena. *Alia queruntur*, f. de presump. & c. qui vult, de punit. dicitur. & scribit Alciatus intradila de presump. regula 1. presump. s. 2. qui rationem rationis subiungit, quia natura iniuriae est homini, ut et charitas a felipo incipiat, p. ex. c. de feru. & aqua. Hanc presumptionem comprehendit, quia dicimus, si loquenter praelatum solvere fuit nomine. & magis f. de solut. & decimus iust. in presump. s. 16.

Confer & I. Papinianus, si mandat, qua probatur, fideicommissum soluenter, prafatum nō nomine soluere, quem textum sic in hanc sententiam annotauit Lucas de Penna t. 3. column. 4. res. tripl. presump. C. de epocha publ. lib. 10. Ut decimus, quod quilibet actus, i. quicunque potuit nomine proprio, & nomine alieno, presumitur gelus nomine proprio quem admodum tradit flattus. L. gerit. nom. 9. f. de acquirend. bart. Corne. t. 15. 15. nom. 5. libro 3. Secund. Sem. in conf. 113. lib. 4. Aliatus de presump. 2. presump. 2. nom. 5. in j. m. In accedit quod respondit Crato in conf. 22. column. 3. p. ex. octauo confidit, cum dixit, eum t' qui nouationem fecit, prafatum volufile se ipsum liberare, non autem pro alio obliisse.

Conserit quod dicimus, acquisita presumti propria pecunia,
non autem aliena. Bartulus in L. 2. f. pro ficio. &c. in L. 1. ratione. §. altero.
namer. 2. servat versus dubitatio. f. de admisitio. ut. Bald. in L. ratione.
num. 2. C. de pugnac. Decim. in cons. 20. num. 19. et 20. Parvus in consil. viii.
ratione. 19. Cratul. in consil. 19. num. 1. et in consil. 24. num. 6. vide
quod scripsi in consil. 213. num. 26. vbi de emente ex pecunia har-
ditaria.

Caterina

Ceterum hac de re verba faciens Bald. in l. si patrum, num. 4. C. communia viri que iud. scribit, configundum est ad conjecturam, quas infra commenabarimus.

Declaratur primo hæc præsumptio, vt locum non habeat, quando hic contrahens & acquirens t̄ erat obligatus contrahere & acquirere nomine alterius. Nam tunc est contrahens acquirens, quod præsumitur ea fecisse nomine illius. Ita Bald. in d. l. si patrum, num. 3. C. communia viri que iudic. quem fecerit ei. A cetero intradictio de præsumpt. regul. 2. præsumpt. 4. num. 2. similia dicemus m̄a in præsumpt. 3. Confert quod scribent Arer. Socim. & Decius in l. singula ria in 2. notab. ff. 2. cert. per. quod si iusfi meo debitor, vt solutus ei, cui vel mutuare, & si numerare, præsumitur numeralis in executionem mei mandati a se suscepit.

Declaratur secundū, vt non procedat, quando quis t̄ nomine officii contraxit, & qualius. Nam non præsumuntur contrahentes, & acquiri eis, quorum nomine & causa cerebat officium, ita Alciat. in d. præsumpt. 2. o. num. 4. vers. & non posse allegare. Ideo scripserunt Bart. in l. Titum. §. Altero, column. 1. & 2. ff. de administrat. & Bald. in l. si patrum, C. communia viri que iudic. uti toru, & de re spectante ad papulum, præsumuntur nomine pupilli contrahere, & ita emis in l. præsumpt. 4.

Declaratur tertius, vt locum non habeat, quando t̄ conjecturis constaret contrahentes & acquirentem voluntate contrahere & acquirere nomine alieno, sicut in eo, qui nomine communis negotiorum solet, si enim communis etiam nomine acquirere præsumitur, ita Bald. in l. si patrum, num. 4. C. communia viri que iudic.

PRAESUMPTIO XLVII.

Contrahentes pacientemque præsumti etiam contrahere, & pacifici nomine suorum haeredum.

S V M M A R I A.

- 1 Hæredum suorum nomine pacifici & filiulari quia præsumitur.
- 2 Hæres eadem per fiduciam disfunctio.
- 3 Stipulatio & pactum videlicet primi in persona pacientem, transfit ad haeredem.
- 4 Stipulaciones & pacta realia non personalia sunt, & in haeredes ultime transfit, & pacifici, n. 5.
- 5 Pacientem etiam tacitum ut pacientem haeredem proferat, factum præsumitur.
- 6 Privilégia etiam prehaeredibus acquisiti præsumuntur.
- 7 Stipulatio ut pacientem in dānum promitteret, haeredibus suis præsumitur filiulari.
- 8 Et dicitur, quoniam testatio pro fiducia est stipulatio, n. 9.
- 9 Etia de haerede iste legendum etiam est, quia prater defuncti fieri sucedidit, n. 10.
- 10 Stipulatio autem patrum super te ad haedem non transmittit, nisi ibi non comprehendit haeredem.
- 11 Stipulatio aut haerede non transmittitur.
- 12 Embryensis Ecclesiastica, non ad omnes, sed quoque tantum haeredes transfit.
- 13 Feudum quod de natura non est transmissibile, pro haeredibus non præsumuntur acquisitum.
- 14 Patrum circa fiduciam per se cohærentem initum, non præsumitur pro haeredibus invenitum.
- 15 Patrum per se non potest, non egreditur persona pacientem.

DISSERVIMVS superiori præsumptione, quod contra haem præsumit contrahere nomine proprio, differamus nunc, quod contrahens, pacientem, & filiulari præsumit ea etiam facere t̄ nomine suorum haeredum, l. si patrum, ff. de deposito, cuius sententia est ratio, quia haeres ei eadem persona cum ipso t̄ defuncto, qui contraxit, ut in Archen de voto, a notariis præsumpt. Et ratione hanc conferunt Alci. in l. 3. parerg. 10. cap. 13. & latissime Calcan. msc. 18. 1. ostendit haeredem eandem esse per sonam cum defuncto, & Crauer. in co. 2. 1. n. 2. Et hanc iuris præsumptionem probarunt omnes in l. si patrum. Luce. De Pto. in l. 3. column. 7. & 12. præsumptio. C. de apost. publ. lib. 10. l. 1. Lquid dicitur, n. 12. de verb. obig. qui in lib. 1. p. 1. p. 1. ff. stipulatio non t̄ priore radicari in persona pacientis, deinde transfit in eius haeredem. Ex quo intelligimus, pacium & stipulacionem in præsumi realia, non autem personalia, sicut ex d. si patrum, ann. 14. Meoch. Præsumpt.

ibi Florian. num. 1. Et idem dicimus omnia peccata actiū & passiuū transire in haeredes, l. veter. C. de contrab. & committ. ff. quam sententiam late comprobant taf. in conf. 217. colom. 1. vers. primi quia, l. 2. & Tyraquel. de retralitate contra iusticiam, ff. 1. glori. & ann. 1.

Excedit hæc præsumptio, vt locum habeat, etiam in ipso tacto. Nam & ilid præsumitur factum, vt profitari haeredes pacientis, l. si patrum, in prim. ff. de patr. vbi Bart. & l. inf. 3. flor. 1. l. si patrum, n. 1. qui dixit, etiam pactum tacitum præsumit reale.

Excedit secundū, vt locum habeat hæc præsumptio etiam in t̄ priulegii, que acquirita præsumuntur pro haeredibus, l. veter. 7. 5. & quoniam ff. de conf. & in spece respondit Socin. Sen. in cōf. 19. num. 7. l. 1. & de priulegio exemptionis & immunitate idem confit latè in l. conf. 217. l. 2. idem scripit Flor. in d. l. si patr. n. 1. & ann. 10. cum dixit, priulegium præsumit reale, non autem personalia, quod re diceatur in præsumpt. 4.

Excedit tertius, vt procedat etiam ad dānum ipsius promittentis, sicut quod venditor promittit de cunctione pro suo dato, & factio, præsumit etiam promissum pro factio fui haeredis. Ita Alexan. in conf. 8. column. xliii. l. 2. num. 5. quod habet locum secundum cum, etiam taxatue facta est promissio, qua de re mox dicimus.

Excedit quartū, vt locum habeat etiam, quando t̄ taxatū quod pro se tantum possit, stipulatusque est, vt fui venditor pactū adiecte, ut etiā hæretum rem venditum redimere. Nam & hoc cafo præsumit pactum hoc adiectum pro ipsius venditoris hereditate, vt & ipse redimere posuit. Ita Tyraquel. in tract. 4. ff. 4. glori. & ann. 10. in via, etiā aliter scripserunt Cagn. in l. 2. num. 4. C. de pat. inter emp. & vend. Bertrand. in conf. 15. l. 2. & Börign. Caual. in dec. 16. num. 2. part. 2. quoniam rationes & argumenta confutauit in conf. 7. ff. redemptio pro Pico Cafalen. & ibi dixi opinionem Tyraquel. maximē procedente in filio haerede, qui non dicitur exclusi, etiā promissio est taxatū facta, & idem respondit latè Crauer. in conf. 25. num. 4. & 9. l. 2. & latissime comprobavit eo similis, quod si quid aut fui obligatio nē promittit taxatū, dicitur etiā promittere pro suo dato, & factio tantum, dicitur etiam promittere pro factio fui haeredis.

Excedit quintū, vt locum habeat hæc præsumptio etiam pro haerede, qui præter spem defuncti luccet, ut in extendit Flor. in d. l. si patrum, in prim. ff. de probis adductus notab. text. l. 1. & patr. 5. vbi ff. de patr.

Declaratur primo hæc præsumptio, vt locum non habeat, quando t̄ pacium, vel stipulatio adiecta fuit super re & acta non transmissibilis ad haeredes. Exemplum adferri potest primum in v. fructuaria, scilicet non t̄ transmisitrum ad haeredes, l. stipulatio ff. 4. ff. quid. de verb. obig. & l. si patrum, ff. de novat. Et propter eam propositum v. fructuaria, non prodest pacium haeredi eius, cui promittitur, ut in specie annotata Flor. in d. l. si patrum, num. 5. ff. 1. & secundum exemplum in emphyteusi in ecclesiastica, quae non transfit ad omnes haeredes, sed ad quoddam tantum, & proprieitate eius est filii etiā stipulatus, non præsumit etiam pro haerede, ita Flor. in d. l. si patrum, num. 6. Est huic simile quod dicimus de feudo, quod i. cum sit natura non sit ad haeredes transmissibile, non præsumit acquisitum pro haeredibus, ut patr. 1. ff. 2. scriptor Oſſat. in dec. 15. num. 12. in fin. Ceterum haec de difference infra præsumpt. 9. vbi explicabitur, an feudum præsumatur haereditarium, vel ex pacto, & prouidentia. Tertium est exemplum in facto, i. quod coharet per sonam, sicut in industria hominis. Nam tunc non præsumitur pro haerede pacium initium, si in specie scriptor Flor. in d. l. si patrum, num. 7. & ibid. l. 2. num. 5. pp. Bart. & alias in l. si patrum, ff. de verb. obig. & in l. veter. C. de contrab. & committ. ff. 1. Quartum est exemplum i. in pacto personali de non petendo, quod si natura non egreditur per sonam pacientis, & idem haeredi non prodest, l. si patr. 5. ff. 1. & l. si patr. ff. de patl. & ibid. 6. & in specie Flor. in d. l. si patrum, num. 9.

PRAESUMPTIO XLVIII.

Patrem acquirentem pro se & filiis, præsumi acquirere voluntate filiis, vt haeredibus.

S V M M A R I A.

i Pater acquirentem pro filiis, præsumit, quod si patrem, haeredibus acquirere.

- Ratio huius que sibi, num. 2.*
3. *Hoc credere habere, honor est non modicum.*
  4. *Stipulari alteri nemo nisi heredi potest.*
  5. *Stipulari potest pater filio, non tamen ut ei acquiratur.*
  6. *Stipulari pater filio ut heredi, tanquam extraneo id acquiritur filio.*
  7. *Pater filii ut filii tantum presumuntur stipulatus, si filii stipulatus non sit.*
  8. *Idem si pater alteri filii, alteri filii, si stipulatus, num. 2.*
  9. *Aut stipulatus aliquod persona coherens, i.e. u.*
  10. *At tale quod ad filios, ut tale, non tanquam hereditis transacte, num. 10.*
  11. *Vel additum a filiis aliqua conditio id significans, num. 15.*
  12. *Emphyteus Ecclesiasticus stipulatus pater filii, eam ut talibus, non ut hereditibus presumuntur stipulatus.*
  13. *Et eam conseq[ue]ntia pater filium, etiam ut hereditate repudiat, num. 12.*
  14. *Detinere pater filium stipulatus, presumuntur stipulatus tanquam filius, non tanquam hereditibus.*
  15. *Donare pater filio tanquam tali, non tanquam hereditate presumuntur.*
- C**VII. pater aliquid pro se & filiis acquirit, acquirere t[em]p[or]e presumuntur pro filiis, non ut filii, sed vt hereditibus, ita gl[ori]a. in l. sibi, 6. & patim. ff. de paci. & ibidem Bart. num. 8. & idem Bart. in Lquid dicitur patrem ff. de verbis obligat. & ibidem Bart. num. 27. & al[ter]at. num. 28. Alexan. in confi. 12. lib. 5. & in confi. 31. num. 7. lib. 6. Cora. in confi. 28. solam. 2. lib. 1. & in confi. 13. num. 5. lib. 5. Aret. num. 49. Galli. 6. quidam recte, colum. permittit. in fin. & d[icit]. Rube. num. 49. & idem in confi. 19. num. 2. Alcat. in tract. de presumpt. reg. 3. presumpt. 31. & in reg. 3. presumpt. 32. num. 2. Soc. Iust. in confi. 4. num. 77. lib. 3. & scrisi in confi. 25. num. 17. lib. 7.

Eandem esse rationem effluit autem glo. in d. §. stipulat. quia verisimiliter est, patrem t[em]p[or]e filium sibi heredem futurum, l. scripto ff. unde liber. Et accedit, presumunt patrem consilere voluisse proprio honori, qui non modicus exsillimatur, heredem habere, q. valde, in angl. quibus ex cas. manumittere liceat, vel non. Presumuntur etiam habere voluisse filium heredem, vt aet[er]num solvit, ipsiusque partem conscientiam exoneret, c. tusa. de u[er]o. affter etiam folia altera ratio, quod nemo ultra stipulari possit, s. alteri. in l. scripto de inuit. stipul. fed h[ab]et tantum. l. scriptio ff. de probat. & licet a patre t[em]p[or]e posse filio, q. ci[er]o qui, in his de inuit. stipul. attamen id operatur, vt patri acquiratur, non autem vt acquiratur ipsius filio, vt no[n]ro in cau[us], in quo d[icit] t[em]p[or]e pater stipulatus filio ut herediti, stipulatur, ut ei, tanquam si est extraneus, acquiratur.

7. Declaratur primo, vt non procedat, t[em]p[or]e pater non est sibi stipulatus, sed tantummodo filio. Nam tunc presumuntur, stipulatus esse illis tanquam filii, non autem tanquam hereditibus, cum stipulatio non a persona patris, sed a persona filiorum incipiatur, a de locat. Alexan. in d. Lquid dicitur patrem. & l. scripto, 27. ff. de verbis obliga. & ibidem Alcat. & idem in d. presumpt. 31. num. 1. verificando limitatur. quam quando declarationem probant per l. quodcumque sibi, q. quis ita. ff. de verbis obligat, vbi patre im- pliciter stipulatus filii dari post mortem suam, intelligitur quod ei sit stipulatus tanquam filii, ex quo siam ipsam personam non admittunt. Differunt tamen ab hac declaratione Rube. in d. §. quidam recte, num. 15. duabus rationibus, quis referre supercedo. Et hac quidem declaratio locum habet etiam, quando pater filio stipulatur ab eo, de quo ipsi filii esti benemeritus. Nam & tunc presumuntur eti stipulatus esse vt filio, non autem vt extraneo, sicuti hanc esse veriori & aquo[rum] lententiam scripsierunt Ias. in d. l. quid dicitor. num. 20. ff. de verbis obliga. & Alcatius de presumpt. reg. 3. presumpt. 31. ad fin. recte opinione Bart. in l. scripto §. patim. num. 4. ff. de pass. & in d. l. quid dicitur. num. 3. vbi Alex. num. 15. dixit, esse connumerem, quod hereditum non esse existimat.

Declaratur secundum, vt locum non habeat, quando pater alter sibi, alter filio est stipulatus. Hac enim diffinis stipulatio arguit parentem stipulatum fulle filio, vt filio, non autem ut herediti. Bart. in d. Lquid dicitur patrem. num. 3. & ibid. Aret. num. 4. Alex. num. 3. l. scripto, 28. & Alcat. num. 15. & idem in d. presumpt. 31. ff. recte opinione Bart. in l. scripto §. patim. num. 4. ff. de pass. & in d. l. quid dicitur. num. 3. vbi Alex. num. 15. dixit, esse connumerem, quod hereditum non esse existimat.

in d. §. quidam recte, num. 15. eidem rationibus, quibus improba- uit & precedenter.

Declaratur tertio, vt non procedat hoc presumptio, t[em]p[or]e quando pater stipularetur aliquid coharente persona, vt pura, vt sum fundi, vel priuilegium immunitatis. Hoc sanè catu presumuntur, quod pater sit stipulatus filio, vt filio, non ut herediti declaratur. Alcat. in d. presumpt. 31. verificando limitatur, post Bald. In mal. & aliis in d. Gallo. q. quidam recte ff. de lib. & p[ro]f[ession]ib[us].

Declaratur quartu[m], vt non habeat locum hoc presumptio in his, quae tranferunt ad filios, tanquam ad filios, non ut ad heredes, vt est emphyteus ecclesiastica. Hoc enim catu presumuntur, quod pater can stipulatus sit filii, vt filii, non autem ut herediti Bart. in l. scripto l. scripto, ff. patim. num. 9. ff. de pass. & in d. l. quid dicitur. num. 4. ff. de verbis obliga. & ibid. Ias. num. 29. qui testatur hanc esse communem sententiam, quam probauit etiam Alcat. in d. presumpt. 31. verificando limitatur, post Bald. In mal. & aliis in d. Gallo. q. quidam recte ff. de lib. & p[ro]f[ession]ib[us].

Quocirca inferunt, filium, cui pater stipulatus est emphyteus ecclesiastica, t[em]p[or]e illam confequi, repudiat patris hereditate, sicuti praeclarus Doctor scribit. & alijs accedit Ambros. in confi. 21. Alexan. in confi. 13. num. 4. & in confi. 27. num. 5. lib. 3. in confi. 19. num. 6. & in confi. 29. num. 9. lib. 5. Corne in confi. 13. lib. 3. Iason in l. scripto. 6. libertus. num. 15. ff. de conducta indebet. Decius in confi. 21. & in confi. 41. num. 7.

Idem de feudo respondit Dec. in confi. 78. num. 5. Verò, quia hoc pender ab disputatione, an in dubio fendum presumatur hereditarium, vel ex pacto, & prouidentia proprie[ti]tate suo loco explicabimus. Prædictus accedit, quod e[st] ergo respondit Corne. in confi. 28. colum. 2. in fin. & colum. 3. lib. 3. cum dixit, quod si pater stipulatus dotem filiabus, presumuntur illi stipulatus non ut hereditibus, sed vt filiabus. Ea ratione vius est Corne, quia dotare filii proprium est patris, t[em]p[or]e liberos ff. de rerumruptu. Non autem hoc conuenit extraneo, nec ab eo possut. Nam haec esse potest extranea, quam stipulatus docere non tenetur. Nec solent homines habere curam nuptiarum extranearum.

Declaratur quintu[m], vt locum non habeat h[ab]et presumptio, quando pater donauit filio. Nam tunc presumuntur ei donec t[em]p[or]e lib[er]o, non ut herediti. Ita in specie declaratur Bart. in l. scripto, num. 7. C. fam. erit. Et ratio esse potest, quia hic consideratur affectio quadam singulari erga personam ipsius filii.

Declaratur sexto, vt non procedat predicta presumptio, quando stipulatio id actio fuit aliqua conditio, significans patrem stipulatum sibi filii, vt filii, non ut hereditibus, vt patr[is] fratre inimico stipulati sunt doctes pro filiabus, s[ed] relictis illis stipulatus legitimi & naturalibus decelerint, ita respondit Corne in d. confi. 22. 3. verificando limitatur, post Bald. In mal. & aliis in d. Gallo. q. quidam recte confinatur, lib. 1.

Fictio potest illa egregia disputatione, quando concessio facta est alicui pro se & hereditibus, de quibus intelligit debet, an feliciter de filiis & descendantibus, vel de extraneis. Quia de re copiose differui in confi. 25. num. 17. cum multu[rum] subiectu[rum], lib. 3. ubi confitui atque diffinxi octo causis, quos breuitatis gratia non reperio.

PRÆSVMPT. XLIX.

Quando procurator nomine sui principalis contraxisse presumuntur, & quando quis non nomine alterius idem fecisse credatur.

S V M M A R I A.

1. *Procurator ad contrahendum constitutus, nomine consignetur & contrahere presumuntur.*
2. *Idq. procedit etiam certo tempore adiutorio, num. 13.*
3. *Si post aliquod tempus procurator ut contrahens, num. 14.*
4. *Ad sequentem presumuntur fatus in excusacionem precedentem tractatu.*
5. *Stipulationem de reddendum decem, ob mutuum procedens fatus presumuntur.*
6. *Fideiussor presumuntur fideiussore pro causa, pro quo in actu procedens fatus tractat.*
7. *Tuter contraheundo de re ad papillam tractante, nomine papilli agere presumuntur.*
8. *Creditor mandans debitori, vt numeret Sempronio, quod causa mutu[rum] debet presumuntur numerando causa mutu[rum] facere.*

LIBER TERTIVS.

- 7 *Vafallus fufcipiens infeftitaram, & iurans fidelitatem, in executio-
ne mandati ad dominum facto facere prefumitur.*
- 8 *Nauta promittente merces vehere, alii in nauem illam, ad executio-
ne precedens tractat fallum praefumitur.*
- 9 *Laudum ab arbitro prolatum praefumitur eam ob causam, ob qua fer-
ri debuit.*
- 10 *Adsumpti ratione reddi potest, quid exprimere debeat.*
- 11 *Premittere nomine proprio qui tenet, si id factum appareat, praefu-
mitur ob causam antecedentem.*
- 12 *Mandato facto de interficiendo Seio, homicida in executionem illius
praefumitur fecisse.*
- 13 *Tradito seni per consequentiam contractus venit.*
- 14 *Procator nomine consenserunt contractis praefumti, lecum quo-
modo non habeat contra terrium.*
- 15 *Leges nemo praefumitur ignorare.*
- 16 *Procurator contrahens, non expresso nomine procuratori, suo nomine
contractis praefumitur.*
- 17 *Havedem si in instrumento contractu afferens, contractum tanquam
tituli in genere praefumitur.*
- 18 *Nuncius alter, in fundo Sempronij fabricet, tanquam illius pro-
curator faceret et praefumitur.*
- 19 *Cuius fo afferens in contractu, cum eo ut cito praefumitur in istis.*
- 20 *Procatur habens mandatum generale simpliciter contractando prae-
fumitur nomine proprio facere.*
Vide de claris, num. 25.
- 21 *Alius qui nomine tam proprio, quam alieno fieri potest, praefumitur no-
mine proprio fiduci.*
- 22 *Personae extrinseca in actu non subintelliguntur.*
- 23 *Procator contrafide super negotio, quod ad dominum pertinere
non potest, ut adquaratur.*
- 24 *Procator a nomine non praefumitur quis contractis, vbi delictum
refulset.*
- 25 *Procator non acceptans mandatum, vtrum contrahendo praefum-
tur nomine mandanti facere.*

PROCUTOR constitutus ad emendum, vel alium contra-
ctum celebrandum, si simpliciter emit, vel alter contrahit,
praefumitur contrahere nomine illius, à quo iam fuit con-
stitutus procurator, s. pignori, s. vitem s. ff. vif. ap. Bald. in l. pof. acq.
C. commun. vtric. q. in d. Bart. in l. qui in aliena, s. si qui patet, s. ff. acq.
bared. & vif. Angel. Insl. Comenc. & Alex. in l. pof. detem. ff. foliat. mar-
trina. & ibid. in l. sum. 7. adem in l. s. viciatio, num. 5. ff. de quo oper-
munciat. Marfil. in l. foliat. vobis, num. 8. ff. de quo. Socin. in tract. folient.
in verb. mandatum, aliis q. de regul. 2. 5. Alciat. in tract. de prefumpt. reg.
2. prefumpt. 2. 4. num. 2. & Tyraque. in tract. de veritate, commento ad fo-
num. 9. Bologn. in d. pof. dorem. num. 10. Habet fententia ex eſ-
ratio, quia illius hic mandatum suscepit, delinqutere fallendo
fidem mandantis. Bald. in l. felicitas, C. de q. qui non domino ma-
nunt. & Aret. in d. L. qui in aliena, s. si qui patet s. ff. de acq. bared. Et
confert egregius ad rem hanc locutus M. Cicer. in Orato. pro sex.
Rofe. Amer. cuius verba haec sunt: *In priuatis rebus si quis rebus
mandat non modo multo itius gessit fulquis, aut com-
modi causa, verum etiam negligenter, cum maiorum sumnum
admisit deducet exiliimabant. Itaque mandati constitutum est
iudicium, non minus turpe, quam furi.* Hæc Cicer. qui ten-
tione huius egregiam commoratur rationem, quam, ne nimis
sim, referre superedeo. Accedit & ratio, quod actus sequens pre-
fumitur factus in executionem precedentes tractant. l. a. 9. vnde
quasi patet s. ff. de manumiss. l. pof. detem. ff. foliat. martrina. ibi. folia volun-
tate, qui in aliena, s. si qui patet, s. ff. de acq. bared. l. foliat. vobis
commun. ff. de foliat. jernor. & l. vlt. verific. quod eam. C. per quis person. no-
bus aquar.

Hinc scripsit Bart. in l. tric. num. 5. ff. de verb. obligat. quod
ff. stipulatio de redditis decem, praefumitur facta propter munus
precedens. Et hanc volumen fecur fuit in d. L. tric. Alexan. & Iaf.
num. 25. Marfil. in d. l. foliat. vobis, num. 8. ff. de quoniam. Alciat. in d.
de prefumpt. 2. 4. num. 2. Cracau. in conf. 13. num. 1. & similiter quod
tradit. De ci. in certi condit. s. si monach. num. 13. & 15. ff. si cert. pet.
fecuta numeratione praefumti factum ob precedentes stipula-
tionem, vt illa implatur.

Hinc etiam respondit Alexand. in conf. 25. lib. 2. fiduciiforem
praefumi t fiduciifile pro causa, pro quo fuerit tractatum in
actu precedens. Et praefumitur de capitulo actum, quando incō-
tingenti contrahit et secutus. Idem Alex. in conf. 57. num. 12. lib. 2.
Et illum fecur est Alciat. in d. pof. acq. 2. 4. num. 2.

Menochi. Praefumpt.

PRAEFUMPT. XLIX.

Hinc etiam dicimus, t quod tutor contrafide de respectan-
te pupillum, praefumitur nomine pupilli contrahere, & agere,
l. qui negotiatio est, in prou. s. ff. de administrat. tut. t. pof. metter. s. i.
ff. quando ex falso intento. Et tradidit Bald. in l. sp. partu. column. 2. c. cem-
pum. 2. 4. num. 2. & script. supr. in prefumpt. 4. 6. in 2. de clarat. num. 9.
Et in specie procuratoris idem respondit Dec. in conf. 77. num. 3. in
fin. Idem de alio administratore respondit Capra in conf. 13.
num. 6. & Gratius in conf. 18. num. 16. lib. 1.

Hinc etiam dicimus, quod si t creditor mandat debitor, vt
numeretur quod debet Sempronio causa mutui, & is debitor sim-
pliciter numerat, praefumitur numerare ob causam mutui man-
datum, ita Socin. in l. fen. in l. foliaria, m. 2. notab. ff. si cert. pet. & ibid. De-
cius & Cagol. in l. leit. num. 20. 1.

Hinc etiam dicimus, quod si t creditor mandat debitor, vt
vasallus t fufcipiens infeftitaram, & iurans fidelitatem, id facere
praefumitur in executionem mandati ad dominum facti.

Hinc tradit Socin. in l. 2. column. s. l. verific. aliquando & quart. ff.
de cond. t. & demonstrat. at. quod si t nauta promittit vehere merces a-
liquas, & deinde apparet illatas fuille in latum, praefumitur id fa-
ctum in executionem procedentes tractant. Et Socin. fecutus est
Ruin. in conf. 122. num. 7. lib. 4. qui simile adferit.

Ita pariter dicimus, t laudum ab arbitrio pronuntiatum, pre-
sumi prolatum ob causam illam, quam ferre debuit, s. si respon-
dant. Caffer. in conf. 36. vif. & consider. at. lib. 1. Corn. in conf. 126. lib. 4.
& Crat. in conf. 202. num. 19.

Idem pariter idem Crat. in conf. 237. num. 14. quod t petens
reddi rationem administrationis, exprimere debet res & quanti-
tates administratis: si ergo Actor in prosecutione causae limpi-
citer res ipsa exprimit, & specificat, praefumitur id fecisse ob ca-
usam in administrationis.

Huc facit, quod respondit Socin. fen. in conf. 68. column. devenit.
verific. unde non video lib. 3. quod si quis tenet, promittit proprio
t nomine, & deinde apparet eum promisisse, praefumitur ob ca-
usam antecedentem, nempe proprio nomine.

Hinc etiam dicimus, quod si quis mandatibus Scium t interfici,
homicida praefumitur fecisse in executionem procedentes man-
dati, ita innocent. inc. ad. aduentum, de his uic. Bart. in l. Non. foli. 8.
mandato ff. de in.
foliat. martrina & ibidem Alexan. & Iaf. in l. s. viciatio, num. 3. verifi-
catione facit. s. ff. de quo oper. num. 1. qui hoc verum esse affirmat,
etiam si Selius ille fuerit ex intervallo occisus. Idem tradidit Cist.
Seni. in l. pof. a nonpana, C. de ps. & Marfil. in l. foliat. vobis, num. 7. ff.
de quo. & in l. vlt. num. 42. C. de rapto virgin. Et conferunt que
max dicimus.

Extenditur primò, vt procedat etiam, quando t procurator
fit constitutus ad celebrandum contractum, certo affecto pa-
tio, sicuti in eo, qui factus fuit procurator ad vendendum affecto
pacto, de retrorendendo. Nam tunc si procurator simpliciter
vendi, praefumitur vendidisse cum eo pacto, modò empitor
procuratorem ipsum si fuille constitutum, ita Alciat. decif.
25. num. 21. & Tyraq. de ret. et. concord. ad fin. num. 16.

Excedunt secundò, vt procedat hæc presumptio, t etiam si
procurator per temporis intervalium emitt, actuven mandatum
executus est. Nam adhuc praefumitur fecisse in executionem ip-
sum mandatum. Ita Imol. Comenc. in l. q. qui in aliena, s. si qui patet, s. ff. acq.
detem. & Alex. in conf. 25. num. 7. lib. 2. & Socin. in tract. folient. in ver-
bo. mandatum habens. Nec oblit. l. multum, in fin. C. si quis alteri,
vel libi. qui responderet Alciat. quod ibi procedens ille contractus
erat invalidus, & propter eam tradidit ad illum non refut: & hinc
etiam fit, quod ibi non adhibetur distinctione, an incontinenti, vel
ex intervallo sit.

Declaratur primò, vt locum habeat presumptio quid ad man-
dantem, & mandatariu[m] seculis vero quod ad terrium. Nam cim i-
pse procurator simpliciter contraxerit, poterit t tertius contra
illum agere tanquam libi obligatum nomine proprio, ita Bart. in
d. l. qui in aliena, s. si qui patet s. ff. de acq. end. heredit. Contraf. in l.
post detem. ff. foliat. martrina. & ibidem Alexan. & Lajon. num. 7. &
idem

Idem ius in l. 1. §. nunciat. ff. de oper. noni nunciat. Scicn. Sen. in conf. 18. col. pen. lib. 3. & Alciat. in d. pr. presumpt. 2. d. 11. & Tyr. in tract. de ter. tract. content. ad fin. num. 10. Et moti i sunt argum. I. fed iulianus, §. lib. ad Macedon.

Et ratione illam esse scribit *pracitato in loco Alciat.* quia iste tertius est in presumpta ignorancia mandati praecedentis, merito compelli non debet, ut agat contra dominum, cum quo forte non contrahitur, si scitul esset suo nomine contrahit.

Verum (inquit Alciatus) ille sit et mandatum, seculi est, et quod non presumit, qui ignorare leges. Et confert. post morte, verl. nisi forte creditor. It. quando ex factu tuto.

Et non posset tertius illi alegare hanc ignorantiam, quando in ipso contractu apposita fuerit certa qualitas, que significaret tamquam contrahere cum illo tamquam procuratore, vixit si nominaretur ille procurator. Nam illud nomen significat officium, sub quo dicitur contrahere, *viz. ff. de inst. actio. & Comp. p. 3. §. ff. de adm. in l. 1. Et r. Angel. Atre. in l. 2. tr. malefic. in serv. merc. ad querelam. nu. 27. verf. tertio non admissit.* Sic enim contrahit, quod procurator contrahit non expresso nomine procuratoris, sed falso nomine proprio, presumit suo nomine tantum voluntate contrahere, *ut Corne. in conf. 9. nu. 8. lib. 2. I. s. l. post docem. nu. 73. ff. fol. matr. & in l. 1. §. nunciat. nu. 10. ff. de oper. non. nunc.*

Huc pertinet doctrina Angel. in l. 1. §. p. propens. §. 1. ff. de iniqu. se. 19. ff. amant. cum dixit, quod si quis in instrumento aferuit tibi habendum, presumit cum eo fuisse celebratum contractum tamquam cum herede.

Hinc etiam docuit Iml. in l. 1. §. ff. de acq. hered. si quis in iudicio afferuit se patrem suum. Et cum ex fuit litigatum, non potest deinde ille cōtrarium dicere, ex quo tamquam cum tali, si fuit tractata, *rg. 1. Pompom. §. 9. ff. de oper. procur.*

Huc etiam pertinet fact. tibi pater, qui duxi, vbi Bald. ff. de ad. optio, vbi confidatur qualitas deducitur in contractu, et quo nomine fiat, ut secundum eum valeat contractus, *ius l. in amand. C. famili. erit.*

Huc etiam pertinet quod docuit Bart. in l. 1. ab vno. C. de negot. gess. ex illo textu, si quis vendit domum, presumit videntem tamquam procurator Titii. Et Bartolum feciit est Alexan. in d. l. §. manut. ff. de non oper. nunciat.

Similiter pertinet traditio Bartol. in l. 1. fundum per fidem communis, de legat. 1. & ibidem 1m. & idem Bartolus in dictu l. 1. §. nunciat. nu. 7. ff. de oper. noni nunciat. si quis tibi alteri nunciat, ne edificet in fundo Sempronii. Idem scripsit Feimus in c. cim. M. num. 17. de constitutionib. & luf. in dictu l. post docem. num. 73. ff. foliat. matrimonio.

Hinc etiam respodit Dec. in conf. 23. num. 10. si in contractu quis alterut te ciem, presumitur contractus cum eo tamquam cum tui celebatur.

Declaratur secundum, ut non procedat hac presumptio, quando mandatum praecedens fuisse validum generale. Nam licet tunc talis contractus poterit in eo mandato comprehendendi, attamen ex quo potest etiam esse, quod de eo non fuerit actum, quando procurator sūt simpliciter contrahit, presumit potius nomine proprio, l. 3. §. fed quod de iure, verf. & si quidem, ff. foliat. fol. Ita tradunt in specie Alexan. & Ias. in d. l. p. detem. ff. foliat. mar. Alciat. in d. reg. 2. presump. 2. d. 11. numer. 5. verf. limitatur secundo, qui motus est traditione Bart. in l. 1. gess. num. 2. ff. de acq. hered. Cum dicit, quod quando actus fieri potest nomine proprio, & nomine alieno, in dubio presumit hanc nomine proprio, *argum. I. & mag. ff. de folat.* Et dicimus infra, vbi explicabimus, cuius nomine & causa presumatur facta solutori.

Et præter accedit, quod persona extrinseca in tactu non sub-intelligitur, *ff. ita stipulatu. §. Chrysogon. de verb. obig.* Ceterum declaratione hanc intelligit Roma, in d. l. post docem. ff. foliat. mar. nisi procurator tibi generalis contrahetur super re domini, vel communi, vel sub commemoratione offici. Nam tunc tamquam procurator diceretur contrahit.

Declaratur tertio, ut non procedat hac presumptio, quando

26 agitur de re & negotio, quod pertinere non potest ad dominum, sed ad procuratorem tantum. Nam tunc non observatur, quod sit facienda mente mandari, vel non, sed acquiritur ei, cui acquiri potest, *ta declarant glo. in l. p. morum. §. 1. ff. quando ex factu teste. Bart. in l. 1. nunciat. & ibidem 1m. 4. ff. de oper. noni nunciat. Ias. l. post docem. num. 73. ff. foliat. mar. & Alciat. in d. pr. presumpt. 2. d. 11. numer. 7. verf. limitatur quartu.*

27 Declaratur quartu, vel locum non habeat hanc presumptio,

quando refutetur aliquod delictum, si diceturum procuratorem contrahisse procuratorem nomine. Sic enim quando statutum prohibet foremen immobilla acquirere: prout extra statutum hoc in dominio Mediolanensis, *in nona confit. in tit. de pen.*

Hoc sane casu si foremen mandauit Caio subditu, vt emat, & emerit, non presumit enim nomine mandantis, siquicunque illius foremen, sed nomine proprio. Ita in specie declaratur acclar. in d. pr. presumpt. 2. d. 1. ex sententia Baldi in l. felicitatis. C. de iis qui sunt domino. & Arret. in l. qui in dicitu, §. si qui potest, ff. de acq. hered. Idem docuit Iason in l. §. nunciat. num. 3. verf. quartu facit si ff. de oper. noni nunciat.

Declaratur quintu, vt locum non habeat hanc presumptio, quando i procurator ipse non acceptat mandatum. Nam tunc non posset dici contrahisse nomine domini, *ta declar. acclar. in d. pr. presumpt. 2. d. 1. in specie sententia Baldi. in l. qui litera. C. mandat. & Alexand. in d. l. 1. numerato. ff. de oper. noni nunciat.* Verum (in Alciatus) si procurator faceret actum, qui non posset pertinere ad dominum, ex ipso facto videtur acceptasse mandatum. Quod (inquit Alciatus) probatur in l. qui seruum. *Idem in eo. ff. de negot. gel.*

P R A E S V M P T . L.

Acquisita à filio, quando ex bonis patris,
vel proprijs acquisita pra-
sumantur.

S V M M A R I A .

Bona filij habentia cum parte, & negotia illius administrantur, pra-
fentia presumantur.

Nisi tamen vi gentiles coniectura in contrarium adstat, nu. 2.

3 Boni p. habentes seorsim à patre adiectivitate presumantur, & un-
ius industria acquisita.

4 Agere cōtra poss. forem, an probandi incumbit.

5 Boni filij nec cum parte, nec ab eo seorsim habentia, qualia pra-
sumantur.

6 Multis enim filio à patre habente bona obligata, virtus expens
mia creditur presumamus emptam.

D V B I T A R I frequentier solet, an quæsta à filio presum-
mantur vel ex proprijs bonis, vel sua industria, vel bonis
patris acquisita, atque ita an adiectivitate, vel profecta
presumantur? Baldus in l. cōm. opert. a p. p. r. p. n. 12. C. de ben.
qua libet. visus est distingue re duos casus, tertium adiungemus
nos.

Primum est casu, quando filius habitat cum parte, & bona-
ita patris administrat. Hoc casu presumptio est, quod si acquisi-
tum profectio, arque ita ex bonis patris. Ita Bald. in d. l. cōm. opert. num. 12. quem sententia est Calcan. in conf. 19. num. 4. Relat. in conf. 19. num. 8. lib. 2. quis multo r. et. & sequitur Magard. in conclus. 22. Et inquit Calcan. in d. conf. 19. num. 6. hanc est presumptio naturale, & vehementer. Et eo in responso Calc. column. multi-
tudinibus & argumentis sententiam hanc comprobat, & pre-
fertur l. famili. & l. cōt. & l. filii, C. de collatio. Idem senit Alciat.
intract. de presumpt. regel. 3. presump. 23. Quæ quidem presumptio
maxima procedit, quando conflat patrem dedille aliquam
summarum pecuniarum ipsi filio, vt negotiaretur, sicuti confidat
Calcan. in conf. 19. num. 5. Erratus hanc presumptio magis &
magis confirmatur, quando pater deinde filio tangere, & confidente-
re, declarat illa acquisita esse ex proprijs bonis: quæmadmo-
dum quando pater rebus ipsiis acquisiti, filium ipsum emanci-
par, & patrem ipsorum acquisitorum, vel omnia pro sua por-
tionē assignat, ita confidat Calcan. in d. conf. 19. column. 1. verf. sexti
iust. iust. partem.

Declaratur tamen hanc presumptio, vt locum non habeat,
quando alij virgintoribus i. coniecturis appareat pofit, filium a
aljone acquisitus, quām ex bonis patris, vixit si ab extraneo
habuit pecuniam, & ipse pater elatè pauper, vt verisimile non
sit, filium ex bonis patris acquisitus vel si filius est artifex, & ex
alio labore negotiacepit præteractare. Hoc sane casu presumatur,
quod non ex pecunia patris acquisitur. Ita feuit Bald. in d. 1. cōm.
opert. num. 12. p. glo. lib. Roman. in conf. 19. infine. Et idem con-
cedit Calcanus in dicto confil. 19. numer. 6. dum vult, esse confide-
randam perflorarum qualitatem. Idem manifeste docuit Lasc. de
Penna.

L I B E R T E R T I V S.

Pentia in l. facultate, in fine C. de iure fijis, libr. x. Idem respondit sciam. Sem. in confil. 2.49. in fine, libr. x. & accedit Acanthus Clemens in Com. meatus et de patre postfato, effectu x. num. 46.

- Secundus est casus, quando filius seorsum habitat a pare, & negotiator. Hoc casu praefumuntur filii suis tū industris acquisitiu[m] & argute ita illa bona praefumuntur aduenticia. Ita sensu Bar. in tracta. de dubio fratribus, num. 5. & in d. L. cōm oport. num. 5. & apertus Bald. abd. in principiū nom. 22. idem Bald. in l. vita ff. de dona, matr. virum & vxorem. *Calcare. d. conf. 19. num. 11.* Et ratione motus est Baldus, quia non tenetur filius dicere titulum fīz poffeffionis: sufficit enim dicere pofſideo, cum agenti tū contra pofſellorem incombatur onus probandi, i.e. qui, & l. circa ff. de probatio, cum similius. Et hic facti tex. Quandocunq[ue], si de verbo obliga, quo dicimus filium stipulando patri prafum ex cauſa aduenticia. Et ibi annotarunt Bar. & reliqui.

- 5 Tertius est casus, quando tū filius non omnino habitat cum parente, nec omnino seorsum, vnu[m] quando est in caſtris, militia a ſe empta. Horū caſu militia illa prafumuntur empta pecunia patris, *L. pli. C. de pugn. & tunc illi eius prafumuntur ex eis debitis loan. And. in additionibus ad Speculat. in tit. de prafumpt. S. Specie, num. 5. in verbo, in prædicta. ut probatur Lucas de Penna in l. 3. in verbi. 18. prafumpt. C. de apoc. publice, libr. 8. & Alcias, in tractatu de prafumpt. regul. 2. prafumpt. 23. Et haec quidem prafumptio hanc habet vitilitatem, iusta d. l. vlt. C. de pugn. quia si quae habens omnia bona sua obligata, emit militaria filio, poret creditor intentare ius hypothecæ aduerſus filium ipsum, quia lex prafumt, tūptam illæ militiam ex pecunia ipsius creditoris patrem per ad patrem. Et ex d. l. vlt. sic docuit Bartoli, in l. Imperator, 8. vlt. nu. 3. de legat. 2. quem fecuti fuit Ruini, in confil. 19. num. 12. libr. 8. & in confil. 2.2. in libr. 5. & Capic. in decr. 94. num. 15. & Alcias in d. prafumpt. 2.5. qui fibuigit, hodie procedere, quando ſpecialiter mutuatum fuit ad emendationem militiam.*

Quartus casus, quando verè fūmus in dubio. Hoc casu prafumuntur pro pofſellore: & ideo qui non pofiderit, ſi aliter emptum ex pecunia patris, probare debet. Ita gl. d. l. cōm oport. in verbo, ex eius ſubſtantia, quam fecuti fuit Alex. in confil. 1.0. num. 3. libr. 5. & Mafcard. in tract. de probatio, in conclus. 11.4. num. 13. qui alioſ ſimiliter comprobavit.

P R A E S V M P T I O L I .

Acquisita per vxorem, quando ex bonis mariti acquifita prafumuntur, diligens & accurata explanatio.

S V M M A R I A .

- 1 Acquifita à muliere, ex bonis mariti prafumuntur quaſita, iuri prafumptione, nu. 2.
2 Ut ilius videtur debet, quod honestius eſt.
3 Mulierem tenuit illi industria, viri, operari tenentur.
4 Acquifita etiam ab uxore patritina, ex bonis mariti prafumuntur.
5 Vxor etiam patritina de adulterio accusari potest.
6 Concupiscentia ex bonis mariti prafumuntur acquifitissima.
7 Concubina qua dicatur.
8 Quaſita turpi in concubina facilis, quam in vxore prafumt.
9 Concubina à lege bona perſene loco habetur. Et an diuerſum fit hoc, nu. 12.
10 Comprehensione dicuntur, non extenso, que eadem habet rationem.
11 Donatio inter concubinarios permittit eſt, nisi concubinarius miles fit.
12 Vuidua intra annum lucis, ex bonis mariti prafumuntur aquififufe.
13 Vuidua intra annum lucis, eadem quam in matrimonio casit atē prafflare debet.
14 Acquifitissima mulier ex bonis mariti, vel vuidua intra annum lucis prafumuntur, eſt illud negat. Reſedit opimone Baldi & aliorum, nu. 25. Distinguunt Alcias, nu. 26.
Et licet matrimonio conſtantem adulterium committit, nu. 17. Procedit etiam prafumptio hac contra singularē mulieris successorum, nu. 18.
Et ad communiam bareo mariti, tum etiam successor singulařia, num. 19.
Nec refert ſi ante matrimonium contrallum ſe, pecuniam eam baſiſſe afferat, nu. 21.

P R A E S V M P T . L .

307

- 2 Exceptio de iure tertii obij potest, quando intentionis agentis exclusa eſt.
22 Bonis reporta pote mulierem matrimonio cōſante, vel intra annum lucis, matri prafumuntur.
23 Prælato poſt beneficium ad eum acquirent, prafumptio eſt pro Le- cieſta ex eis bona ex quodcumque fuſſe.
24 Mulieres quoniam pote datu[m] aquaſtentur.
25 Pecunia reporta pene, mulierem, ejus prafumuntur, si maritus id fit conſejus.
Et ſequitur prafente, & faciente marito, mulierem pecunia ſu[m] nominata numerare, nu. 29. 30. & 31.
Mulier indiffrata que verſimiliter ex iuxta negotiationibus ac quireat pote, non prafumantur ex bona mariti acquifitissima.
Nisi tamen foris ipa[m] principali fuerit maritus, nu. 34.
Vel in contrarium exet conſuetudo, vi omnia vixores mariti acqua- ranta, nu. 31.
33 Mulier quas operi marito prafflare teneat.
34 Mulier habet a pecunia à conſanguineo, nam prafumuntur bona deinceps acquifita, ex eis bona mariti acquifitissima.
Idem ſi ab amico, vel etiam ex torti quaſita, tunc id donatum in iſſu domino permanet, nu. 37.
35 Mulier dimes, nuptia paupertis, ex ſua patribus, quam mariti pecunia ac- ceptare prafumuntur.
36 Mulier admixtratrix bonorum alieniorum, ex illis potius, quam ex turpi quaſita prafumuntur acquifitissima.
40 Marito tranſfemus ad donum vxori, mulier ex propriis bonis, non mariti prafumuntur acquifitare.
41 Mulier proprieatatem rei habens consolidat ad dominum cum ſuſfructu, ex propriis prafumuntur acquifitare.
42 Mulier ex bonis mariti acquifitissima prafumt, quomodo non habeat locum quad bonorum recuperationem, fed preuum tenuit.
43 Res empta ab te pecunia mea, non mea, ſed tua fit, pecunia mibi ſolū reipublice competente.
44 Mulier que peregit pofſidere bona acquifita, in iudicio pofſeffio obtinet.
Id tamen quomodo accipitendum, nu. 45.

Q. Mutius Scœula, vt refert Pomponius in l. Quintu[m] ff. de do- mar inter viros & vxi, ita répondit: [Cum in cōtroversiam venit, unde ad mulierem quid pertinet, & verius & ho- nestius eſt, quondam dictonistrudinatur unde habeat exſtimari à vi- ro, aut qui in potestate eius eſt, ad eam peruenire.] Rationem Pomponius aſſert, cur ita reſponſum sit, cuſtodiſſilicet turpis queſitus gratia. Quam quidem Scœula & Pomponius ſententiam conſimilauit Alexander Seurus in l. Etat. C. de donis, inter virum & vxorem, hi verbis: [Nec eſt ignotum quod cum probari non poſſit, vnde vxor matrimonij tempore honeste queſitum, de ma- ritu boni eam habuisse, veteres iuriu[m] auctores merito credile- rint. His adducti reſponſis, vno ore interpretes noſtri pro re- gula ſtaruntur, acquifita à muliere, tū prieſtit quodquaſita ex bonis mariti. Ita gl. Bartol. & relquind. Quintu[m] & in l. Etat. & in l. cōm oport. num. 5. C. de bon. quaſita, ſic & gloſ. inc. 2, de donis inter virum & vxi. Ioan. 1.0. in addit. ad Speculat. in tit. de prafumpt. S. Specie, num. 5. in verbo, in prædicta concordant, qui recte ſcrip- tis, idem in confil. 2.3. prafumptio, quod quidam, & in confil. 3. Alcib. lib. 4. Angel. in confil. 2.5. pofſum pante. Alcib. in d. Etat. verbi, qua- riſ Vberni. Socinus Sen. in confil. 2.49. in fine, lib. 2. Cremen. in ſingul. 6. in princip. Alcias in tract. de prafumpt. reg. 3. prafumpt. 26. Dac. in quell. 8.1. num. 1. & num. 5. ver. 1. Cram. in confil. 2. num. 4. & Mafcard. in con- cluf. 2.14. nu. 1.

Et alijs multo, quos inſra commemorabimus. Nec huic prafumptio repugnat, quod dannofa hac mulieri videatur. Nari ſummoque turpi ſuſpicione, magis recipienda eſt, & vi- tilius tū videtur debet, quod eſt honestius. Si enim dicimus mulieri ab illo vtiliter donati eſſe, in honeſte aciuſus donationis ſuſpicio quidam obviatur. Quod præclarus Plautus in Cagli. Mirinian Cloſtratam ita alloquitur. [Vnde ca tibi eſt? Nam pe- culi probam nihil habere ad decer clam viro, & quod habet partem, ei hand cōmodi eſt, quin aut viro ſubtrahat, aut stupro inuenierit, hoc viri cento nunc quicquid tutum eſt.] Hac Plautus. Nec dici potest, mulierem ex honestis operis ſibi quidquam queſitissimam.

C. 4 cum

I A C O B . M E N O C H . D E P R A E S U M P T .

- 4 cùm quod tenet t admodum esse soleat mulierū industria, tūm etiam quod virū operari debant, sicut ss. de oper. libe. & lat. et trad. Tyra. de legib. concubinalib. i. nu. 2.
- Extenditur primo hac presumptio, vt locum habeat etiam in vxore putativa. Nam & quæfita ab hac ipsa, presumitur ex bonis mariti quæfita. Ita tradit. Tyra. q. intrad. de legib. concubinalib. in glo. 6. nu. 263. Et hoc quidem sententia magis & magis compræbatur ex his, quæ mox subiiciemus. Ea est ratio quod & in vxore putativa, honesta ipsa considerabilis est: quare de adulterio t accusari possunt. I. s. vxor. ss. d. l. Iul. de adul.
- Ei haec quidem operari debet marito, t quo alitur. Et accedit, quod & ratio illa euitandæ suspicionei furti, locum habet & in hac ipsa, sicut in vera vxore. Que verò à Tyra quod aduersus traditionem hanc asseruntur, facili negatio diffoluntur.
- 7 Extenditur secundum, vt procedat etiam in concubina t quæ pariter ex bonis viri acquisitive presumitur, sicut scripferunt Bal. in L. ann. 1. C. de donat. liber. Barb. in tra. de gloria Cardinale, parte i. q. 3. Crotus in l. frater. s. fratre. num. 120. ss. de condic. indeb. t. Cremen. in foli. 6. I. oan. Lupi in rub. extra de donat. inter virum & ux. s. 6. Aut. Gabr. in l. oan. Lupi in primo conclusione, rati. de prosp. concup. 15. num. 2. & Magardum in consil. 340. nu. 1. Quam quidem sententia fati mili probare videtur d. l. 1. 6. ipsa. C. de natura lib. vbi si illi que fenoris vxor non est, sed concubina, aliiquid quæfuit, vel commendandum dicitur, reddi viro id debet, quod si negat mulier aliunde iustè quæfuisse, tormentis subicenda est.
- Nec repugnat confidat Alciat in d. præsumpt. 26. dicentes, illam præsumptionem nō esse legis, sed hominis. Est enim verius præsumptionem legis esse, cum lex exsistat, concubinam e bonis viri subtrahere, & ob id questionibus subiiciendam esse. Et accedit quod in concubina eadem militat ratio, quæ & in vxore. Nam d. l. d. l. 1. l. illa sit, quæ in domo maritali affectu retinetur, ut scripsit Bar. in l. concubina ss. de consuli. & reliquo in s. fratre illius. C. ad Orphtianum. ob id vxori equiparatur, sicut respondebat Ceph. in consil. 390. nu. 27. l. b. 3. Et pro honesta muliere haberit dicitur. Ex quo sequitur, quod sicut in euitanda turpem suspicione in vxore, sumitur præsumptio haec, ita & in concubina.
- Ceterum ex hac opinione, diffidentur Alcia. in d. præsumpt. 26. nu. 1. & Parisius in consil. 30. nu. 23. l. b. 1.
- 9 Ea ratione prima, quæ facilis turpis quæfusus t præsumitur in concubina, quam in vxore, & idea non procedit argumentum de vxore ad concubinam, quia illæ argumetur de maiorâ ad minus, hoc modo sumitur interpretatio, vt præsumatur vxore quæfusus ex bonis viri, ob eius honestate. Ergo etiam idem præsumitur in concubina, quod quidem q. Alciatus genitus argumentum iure non recipiatur.
- Verum recipi debet quod etiæ verum est, facilis præsumi turpitudine in concubina, quam in vxore: attamē non inde fit, quia & aliqua extet suspicio in concubina, & illa fit considerabilis, quan doquidem concubina t à lege honestæ persona loco habetur, l. M. s. forma. s. Alciatus. de verb. sign. & Palesto de nobis ss. vng. g. l. in c. 10. nu. 3. Et præterea accedit, quod ratio illa honestatis considerat à Iurecululo in d. l. Quint. locum etiam hic habet. Cum etiam duas sumi posint præsumptions; via quod ex bonis mariti mulier quæfuerit altera, quod ex illico quæfuit, benignior sumitur interpretatio & præsumptio, quod ex bonis viri acquisiterit. Hæc enim ratio militat etiam in concubina. Est ergo dicendum, quid & hic casus comprehendatur in dispositione d. l. Quintus, cùm non extensio, sed comprehensio t effe dicitur illa quæ can dem habet rationem, sicut in specie respondebit Parif. in d. consil. 80. nu. 2. in fol. 1. b.
- Secundum ea ratione morus est Alciatus: quod etiæ hæc quæfusa peruenient ex bonis concubinarij, non tamen effert ita simpli citer restituenda ad concubina ipsi concubinario, cùm inter corpora permittat illi donatio, nisi concubinarius miles sit, l. C. de donat. inter virum & ux. Bart. in l. offrenda ss. de dona. & Rapa in l. miles. nu. 10. ss. d. re. inde.
- Verum respondet argumentum nil ad rem pertinere. Nil enim inter se communice habeat, præsumi quæfusus ex bonis mariti t ut euitandæ suspicionei turpis quæfusus cum illo, quod donatio fœtua concubina valeat. Nam verum est potest utrumque.
- Tertiū confidat Alciat, iura quæ hæc præsumptionem introduxit, præcise loqui de vxore, & ob id in concubina locum habere non possunt: sed facile respondebit, iura illa loqui de vxore, non tamen taxatiū, aut præcisè, sed simpliciter, & ob id comprehendunt etiam concubinam in qua militat (vt diximus) eadem ratio, et accedit quod si confidat Alciati effet vera, id forte dicendum in vidua infra annum lucutus, de qua d. l. Quintus, non loquitur, & tamen contrarium est, verius, sicut dicimus in subsequenti extensione, ex cuius Alcia. sententia.
- Quartū huic opinioni Parif. & Alcia. suffragari videtur, quod etiæ colim t concubina persona fuerit habitu honesta, attamen diuini officii debet, sicut et responderunt Doc. in consil. 15. col. 1. Parif. in consil. 80. nu. 3. l. b. 1. & Cras. in consil. 66. nu. 3. & in consil. 229. nu. 6. Cum ergo semel mala fuerit, presumitur semper in eod. genere mali, iustæ semel, de reg. ius in 6. Presumti ergo debet, quod etiam cum alijs turpem quantum exercerit.
- Verum responderunt nos locū de concubina, præsuppositis terminis habilibus, nempe quod sit verè concubina, atq. ita quod cum alijs non coeat: aliquoī concubinæ nomen non obtinet: sed potius meretrici.
- Extenditur tertius hoc præsumptio, vt locum habeat etiam in vidua intra annum lucutus. Nam & illa præsumitur acquisitissime ex bonis mariti: sicut scripferunt Alber. in L. ann. 1. C. de donat. inter virum & uxorem. Bald. in consil. 130. Proposuit quod quandoque loqueretur, l. b. 4. Capra in consil. 12. Angel. in consil. 1. 1. super 1. num. 2. versi secundo cito. At etiæ in consil. 31. Prosp. in c. significavit, infuso de donat. inter virum & ux. Alexan. in consil. 3. num. 1. l. b. 2. Crotus in l. frater. s. fratre. num. 4. 5. ss. de condic. indeb. Doc. in consil. 157. num. 9. Rama in consil. 4. num. 4. l. b. 5. Iano. Lupi in rubr. extra de donat. inter virum & uxorem. 4. 6. num. 5. Iano. de Garremus in rubr. C. de secunda nupt. num. 27. Cremen. in fol. 6. Alciat in tradit. de præsumpt. 26. num. 1. ver. secunda declar. Neut. in l. b. 4. folia nupt. num. 21. Betram in consil. 231. nu. 4. l. b. 2. Paris. in consil. 26. num. 3. & num. 28. l. b. 1. de Rapa in repet. l. fratre. s. 20. C. de secunda nupt. Bar. in q. 8. nu. 7. Crotus in l. b. 2. m. f. el. a. 1. nu. 4. Aut. Galer. in l. b. conclusio, tit. de præsumpt. coul. 15. nu. 4. & Magard. in consil. 212.
- Et iij quidem ea præsumptione vñ sunt, quod eadem caffitas t requirunt in vidua intra annum lucutus, quis recautur confit t ipso matrimonio, l. vñm. ss. de dux. & repud. & q. solatam in Aeth. de nupt. & tradit. glo. in l. vñica. q. exadi. C. de re vxo. allio. Quod admodum ergo ad euitandæ turpem suspicionei mulieris nupta, sumitur præsumptio quod acquisiterit ex bonis mariti, id est pariter dicendum est in ipsa vidua. Et rectius dicere possumus, quod sicut in muliere nupta, ex duabus præsumptionibus sumitur hæc honesta, quod ex bonis viri acquisiterit, & nō illa, quod ex turpi quæfusa. Ita pariter idem dicendum est in vidua.
- Extenditur quartus, vt hæc præsumptio locum habeat, etiam si mulier ipsa consil. ipso matrimonio, vel intra annum lucutus t negaret, le acquisitive ex bonis mariti. Nam adhuc contra eam præsumitur Ita Neut. l. b. 4. folia nupt. num. 21. ver. tertia amplia. & Anton. Gabr. in d. consil. 15. nu. 6. ex sententia Iano. Lupi in d. 6. nu. 5. ver. finita prim.
- Verum quomodo procedat hæc extensio, dicimus infra in 8. extens.
- Extenditur quintus, vt locum habeat, etiam si mulier, constans t ipso matrimonio commisit t adulterium. Nam adhuc quæfita ab ipsa vxore præsumuntur ex bonis mariti acquisita. Ita Iano. Lupi in d. 6. nu. 6. & Anton. Gabr. in d. consil. 15. num. 9. ex sententia Baldi. in l. c. opere. num. 12. C. de boz. qua l. & Barb. in c. de pecul. al.
- Verum si diligenter perpendantur verba Bald. contrarium is affirmare videtur.
- Extenditur sextus, vt locum habeat, etiam si mulier, constans t singularem ipsius mulieris successione, vel cõtra eam qui deinde ab ipsa muliere emit. Nam hæc præsumptio operatur contra emptorem illum: sicut contra ipsam mulierem. Ita tradit. Alb. in L. ann. 1. C. de donat. inter virum & ux. Lupi in d. 6. nu. 15. ver. amplia tertio. Neut. a. in d. l. b. 4. folia nupt. num. 21. ver. secunda amplia. & Ant. Gabr. in d. consil. 15. num. 10. Et huius sententia ex eis ratio, quod nemo plus iuriis in alii transferre potest, quād ipse habeat, L. ducimus q. de contrah. emp. & l. tradit. ff. de acqui. rerum domin. Cū ergo mulier nullum iurius habeat in his acquisitis, ex quo mariti præsumuntur, sequitur dicendum in emptore illum transmittere non posuisse.
- Extenditur septimus, vt hæc præsumptio locum habeat, non solum ad commodum t hereditatem mariti, sicut de hæredie respondit Parif. in consil. 62. col. 2. l. b. 2. sed etiam ad commodum singulare successoris ipsius mariti. Nam & ite aduersus mulierem obiectare potest-

Potest hanc iuris presumptiōem, ita respondit Decimus in conf. 237. etiam, vltimā quēm fecerunt Neutrius in d. l. ab. & fr̄s mpt. num. 21. verificā, quartū ampliā. Alciatū intradūtū de presumptiōē b. regn. 3. prae-
sumpt. 26. num. 1. verificā declarāt. & Anton. Galo, in d. conclus. 15. num. 11. Et huius traditionis ratio affteri solet, quod praeumptio
hac est à lege inducāta, ad cuitandam supſpcionem turpis quæſtus.
Quæ quidem praeumptio rem ipsam quodammodo ſequitur, ita
vtr quous poſſeffore objici aduerſus mulierē iure posſit. Et com-
probatur, quia ſi exceptio de iure tertii objici potest, quando eft
exclusiō intentionis agentis, 1.2.vb Socin. num. 4. de exceptio rei-
dicta, ita à fortiori ſuccellor ille singulari obiecte potet exceptionem
hanc ſuo auctori competentem, cui ipſe ſuccellit. Nam &
in ſingulari ſuccellorum tranſuent omnia iura ſui auctori, re-
ſpectu illius rel in qua ſuccellit.

Nec reputat quod Baldus in 1.5.vir. nn. 7. C. de cond. infirmit. &
Alex. in 1. qui iure ſanctuariorum, n. 5. f. de acquir. poſſit, & in conf. 1. lib. 1. a predicta opinioni diſſentire videantur. Quandoquidem
nullo iure vel ratione horum traditum fulcitur. Non enim texd.
1. Quintus, quem allegat, ſuffragatur: Cū eius ratio militet
tam pro ſuccello mariti, quām pro ipso marito, vt iam diximus.
Et præterea Bald. non loquitur de ſuccello singulari, fed ex
traneo, ſicut Bal. ipſum declarauit Dec. in d. conf. 237. in fine.

Excedit octauo, vt hæc praeumptio locum etiam habeat,
† quando mulier dicetur, ſe habuimus pecuniam illam ante contra-
rium matrimonium. Nam adhuc praeemptio eft, quod imo illa
pecunia fit ex bonis mariti, nī mulier ipſiā ſiam illa affectione
prober. Ita ex sententiā Vberti de Bobis docuit Alciat. in l. etiam. C. de
donat. inter virum & vxō, quem fecit Aretin. in conf. 31. num. 5. Lupus
in d. sub. ext. de donat. inter virum & vxō. no. 16. ver. ſed quānum.
& Didac. in 1. c. no. 6. de tefam.

¶ vii ſunt rationes, quia cū bona † reperiantur apud ipsam,
vel conſante matrimonio, vel eo ſolū, intra tamen annum lu-
citus, preſumptiō bona mariti, cui ſubdit eft, vel fuit. Et quia pof-
tent bona in dotem data, in inuentariū redigi, 1.5. ego. 5. vltim. f.
de ure dötum. Et ideo cum hæc non reperiantur in eo deſcripta,
mariti preſumptiō. Et ad rem optimè conſert text. in Authen-
ticiantia. C. de epifcop. & cler. vbi cōm. dubitatur an res acquisi-
tio ex piaſtā & fuerit queſtitus poſt adempti ſeſſum, vel an
te preſumptiō pro Ecclesia, quod poſtuerit acq'uita poſt: & ſic ex
bonis Ecclefia. Et ratio eft: quia cū praluitus ab initio non diſtin-
xerit res ſuas per libellum ſeu inuentariū, ab rebus Ecclefie, ſi
cūti diſtingueret debet, & manuſcripta. 2. quæſtitio. 2. preſumptiō eft
contra eum, quod nulli proprias tempore promotionis habue-
rit, ex quo fuit in culpa, non obferuando cautele legi. Ita ſcribit.
Imponit in e. cūm in ejus. & in iflam. Quæ ſunt ratiō optimè cauſa
noſtro conuenit. Nam mulieres † piaſtis comparatur, ſicut
Innoc. & ali. ſuprā commorari affirmant. Et accedit, quod
ſi alter dicereſet, facile mulieri vel eius hæredibus dicere
illa bona fuſſa quæſtitante matrimonio. Et hoc modo tran-
ſferre onus probandi contrarium in maritum, vel eius hæredem,
arque ita reddere eluforū iuriſ dispoſitionem. Et absurdum cer-
te eft, quod ſola mulieri negatione, illa bona fuſſa quæſtitanta
ſtant matrimonio, gravi debetur maritus probandi onere.
Quibus conſat, minus recte ſentit Bald. in 1.5.vir. C. de con-
di. infirmit. Salic. in 1. etiam, in fine. C. de donat. inter virum & vxō. Alex.
in conf. 2. num. 3. lib. 5. Claude de ſeyel. in 1. qui ſanctuariorum. f. de
acquir. poſſit. & Crater. in conf. 31. num. 5. Cum diuerxint, quod imo
negante muliere ſe acq'uitiſſi confiante matrimonio, probandi
onus pertinet ad maritum vel eius hæredes, ſi ſane minus recte
ſenſerunt.

Ceterum Alciatū in d. preſumpt. 26. num. 1. verificā tertio inelli-
gi, viſu et conciliare opinioneſ. Inquit ille, quod aut mulier
† verificālitter non potuit acquirent ante matrimonium, ſicut
non potest filia quæ eft ſub potestate patris, vel foror que dum
eſt cum fratribus, & industria caret, operas tantum domēticās ad
commodū fratrum preſeat. Et hoc cauſa procedit prima illa op-
nio. Aut verò verificālitter mulier haec acquirere potuit: & tunc
procedit ſecunda Baldi & ſequiū opiniō. Et tradiſtūtū haec
probabunt Didacus & Antonius Gabrial preſatit in locū. Et apertis an-
te eis Aret. in conf. 31. num. 4. verſi ſuppoſito quod. 10an. Lupus in d. 6. no.
na. 1. verſi. & iſtud maxime.

Declaratur primo, vt locum non habeat hæc praeumptio,
quando maritus ſe acq'uitiſſi eft, pecuniam illam fuſſe ipſiſiſſi
vxoris. Nam tunc præſumetur et pro ipſa muliere, quod cuitan-
dam ſupſpcionem turpis quæſtus. Ita declarans Signoril. in conf. 122.

Alberic in d. l. etiam. C. de donat. inter virum & vxō. Salic. in ſe-
cunda. C. ſi quæ alteri vel fibi. Alex. in conf. 22. num. 7. lib. 4. ſent. ſum-
pria. conf. 65. num. 20. verſi. 20. lib. 1. 10an. Lupus in d. 6. no. 10. Ripl. lib. 3. et ſe-
cunda. cap. 4. et four. Tryag. in 1. vngā. in verbo, la. ſigill. num. 100. C. de te-
moc. don. leon. Cor. in 1. vngā. lib. 2. n. ſigill. num. 100. C. de te-
moc. Boer. in qnaſt. 8. auſce. 5. in fine, qui ex ſententiā Specul. de Saliceti
ſcripit, quod ad rollendam ſuſpcionem et d. Quintus ſufficit,
quod ſi mulier praefente & tacente marito, numerus ſuo nomine
pecuniam, afferat, cuſum eſſe. Et idem aſſiſtrant Fulgoſ. in conf.
192. colum. 2. Rimpland. ſen. in conf. 2. 24. in fo. libr. 2. Crater. in compl.
61. num. 7. Olafus in d. ſigill. 2. 24. auſce. 8. & Macardus in compl. 53. 3.

Quibus intelligimus hanc eft, receptam opinionem, & ſi ab
ea differenter Bald. in conf. 6. P. ſent. 1. et 2. in libro Cataphr. libr. 1.
Salicet. in 1. ſi mater. C. de contrah. en p. Aretin. in conf. 31. num. 8. verſi.
ad ſecondū diuinū (meo in codice corruptis) eft locus, cūm ita ſcri-
pſit ſuſt, quod etiā maritus non dicat, &c. illa negatio eft tranſi-
ponda (polo polo). Alex. in conf. 8. col. 2. lib. 3. & Paris. in conf. 62.
mu. 2. lib. 1. Horum autem precepta ratio & argumentū facile con-
ſutari potest, kribum iij. confeſſionem faciat inter perfonas pro-
hibitas donare, nil operari, ſed aliquid ſumendas eft prohibitas,
nūc in fraudem legi facia preſumatur, L. quod in ſent. 31. ſi de
prob. & iſt. ſeſſe. ff. de Cafen. peſci. Atqui confeſſio hæc facta in-
ter virum & vxō, facta eft inter perfonas donare prohibitas, L.
& iſt. ſeſſe. ff. de donat. inter virum & vxō. Ergo nil proderit confeſſio
hæc, & per confeſſionem credendum eft, ne turpis quæſiſſi praſu-
mat, pecuniam illam à marito accepit.

Huic argumento facile reſpondet, omiſſa Alciatū confeſſatione. Hic enim (ſicut etiam inſta dicentur) duo impeditū conſiderantur, quorum viuam eft, preſumptiō ſuſpicio turpis quæſtus. d. l. Quintus. Hac praeemptio tollit confeſſionem mariti. Alterum, quia cūm donatio prohibita fit inter virum & vxorem, nod adhucſerit fides confeſſionem mariti. Hoc impeditū nil ad rem non pertinet: fed ad titulum, de dona, inter virum & vxorem. Conciliando tamen prædictas opiniones Alciatū in ratiō. de pre-
ſumptiō. reg. 3. preſumpt. 26. verſi. 30. declarāt a liquo callo diſſingit.
Quorum primus eft, quando t pecunia numeratur ab ipsaſent vi-
xore emente, vel maritus facetur pecuniam illam eft ipsius vxoris,
& agitur de polo detrimēto ipsius mariti. Hoc callo adhucſerit
fides huic confeſſionis: atq. ita tollit preſumptio d. l. Quintus.
Ita (inquit Alciatū) proceſſit ſecunda illa opinio Signoril. Albo-
rici, & ſequacium. De veſtate huius callo, mox dicemus.

Secundus callo (inquit Alciatū) eft, quando ipem maritus emet
nomine vxoris, & fatetur pecuniam eft ipsius vxoris. Hoc in ca-
ſu non creditur illi confeſſionem, quia praefumetur maritus dona-
tio. C. de donat. inter virum & vxō. Et quo maritus numerat pecu-
niā, lex preſumit eam numerantur. 1. ff. pro ſacio. vbi. Bart. Quare
confeſſio mariti aduerſus legis preſumptiōem, inter perfonas
prohibitas nil operari. Hinc callo vere non differt a prece-
denti, in quo Alciatū aſſiſtrat illi adhucſerit fidem aſſertiō
mariti, nulla cūtē habenda eft ratio, quod ipam mulier numerat,
vel ipem maritus, quia aut confeſſio eft ſalfā, & tunc e-
tiam confeſſia ſeſſū eft potest numeratio à muliere facta: cūm
facile maritus callo træderepotuit ipsi mulieri pecuniam vi illa
tacita, ne aliquo vxoris leno fuſſe videtur, conſentiendo illius
inertericio. Et hoc in caſu verō eft illi confeſſionem, quā facit
Aretin. in conf. 31. col. penul. verſi. ad ſecondū diuinū: & Fulgoſ. in
conf. 192. col. 1. Non enim hic preſumit potest turpis quæſtus: cūm
maritus ipse fatetur, pecuniam eft vxoris, et cefat illi preſum-
ptio furti, ab illis confeſſare. Alterum illi impeditū, quia
donatio eft prohibita inter virum & vxorem. Et idem confeſſio
mariti, quia aliquo inducit ipam donationem, fides non adhi-
betur. Hoc impeditū nil pertinet ad materialia huius no-
tūtia preſumptions: fed addiſiſtione, & toris tituli, ſi
de donat. inter virum & vxō. Et propter eft dicendum, quod
niſi adiuit aliquis preſumptions, quibus colligatur confeſſionem
mariti.

mariti esse veram, dicendum erit, confessione non valere,

31 Tertius est casus (inquit Alciatus) quando agitur de praedium terreni. Hoc casu confessione mariti nulla adhibetur fides. Ita Alciatus scribit: *de causa Salutationis in d.l. si mater. C. de contrah. enq. & sic probari argumento q. aliud. ver. si vero non fuerit, in Athene, de qualitate dotis. vbi si maritus in instrumento dotis fateatur, autem fuisse dote, fieri confessio illa praejudicet marito confitentem tamen praefiducat creditoribus. Hic casus duo patiter habet. Vnum quoam presumptionem d.l. Quintus. Alterum quod presumptum fraudem contra creditoris. Illud primum ita hoc in casu collitur confessione mariti, sicut solitum in precedenti casu. Illud vero secundum permanet, nisi extenuat contraria presumptiones & coniecerit quibus apparere posuit, confessionem mariti veram esse, sicut quando mulier bona aliunde habebat, ut in *casu Salutis* in d.l. si mater, quem fecerit e.l. *Craet. in trailla de antiquo tempore in 3 partis. 1 pars prima ipsa, ipsa. Quarto limitatur, 2. 3. 11.* Hic casu secundum Alciatus presu. in loco, multo magis locum habet, flante flamo, quod ad remouendas fraudes, acquisita per vxorem, censetur acquista marito. Nam huiusmodi statutum non constituit fundamentum super presumptione & ratione. In Quintus, sed propter tollendas fraudes maritorum, qui vt circumuenient creditores, et curant instrumenta acquisitionum a se factarum, nomine vxorum confici.*

Declaratur secundum hanc presumptum, vt locum non habeat, quando mulier t. est ad eadē industria, vt verisimiliter ex suis negotiationibus potuerit acquirere bona illa, ex lucris se facere. Sicut ei effectu mali chirurgia, vel oblitrix, vel maliciose aliove fuisse multis artificio per ira, vel mercatum exercituit, sicut in Gallia, & Italia, multis in locis mulieres negotiari videmus.

Hoc sane casu, quidquid acquirit mulier sibi acquisit, cestente emini turpius quisque. Ita *Baldus in l. i. am. sportis, num. 12. C. de bonis quae liberi. & in conf. 299. Dicitur Petrus & Cyrius, in fine, l. b. 1. Rotamus in conf. 159. Alexander in conf. 4. l. b. 3. & in conf. 132. l. b. 4. Petrus & Cyrius in sagd. 99. motu. inter virum. versu. & sic. Crat. in l. frater a fratre, num. 120 ff. de condit. indeb. Rapalib. 3. respos. cap. 4. Alciatus in trailla de presumptum, regul. 3. praf. p. 26. in sexta declaratione. Thomas Ferratus in cedula 41. num. 4. Bellonius in conf. 17. in fine. & Antonius Gabrielius in libro 3. misella iuris, cap. 3. num. 3. versu. rufus.*

La ratione ij motu sunt, quia hic celsat illa suspicione turpis quisque, que mouit Mithum Scavolani, ad respondendum acquisita a muliere presumptu quicunque ex bonis mariti. Hac itaque suspicione ratione & causa celante, celsat illa suspicione hinc.

Nec reprehendit quod practicus Papiensis in *foris libelli, quo mulier agit ad datum, in verbo, atque ipsius bona ex parte hereditatis, a predicta recepta ienitentia differentia, ea ratione, quod mulier tenetur operari marito, q. consequtitur alimenta. I. sed eti virum, impingu. si de doceat inter virum & uxorem. & i. fact. ff. de operi libert. & propero fibi acquirere non potest. Nam si respondetur mulierem tenetur t. illo praeterea operas reuerentiales & obsequios marito, non nam tem industriales, ita gl. in l. sicut. de operis lib. 4. in quid diez 33. quod. 5. & in hisie se explicant & respondent Baldus in l. etiam, colum. 2. C. de condit. infecti. Boer. quo lib. 21. num. 6. Ripa lib. 2. respon. cap. 4. & Tyroquel. ml. b. impugnat. in verbo, donatione, num. 100. C. de reservatione donatio.*

Ceterum declarationem hanc intelligi Alciatus in *della presumptum 26. in sexta declaratione, non procedere, quando fors i. ipsa principalius cum quod mulier ipsa negotiata est, mariti fuisse.* Nā tunc nominis mariti negotiatione exercuisse presumitur, & propter lucrum ei acquisitum dicitur. Ita dicimus, filii acquirent patri, cum ex illius pecunia negotiatio. *Bald. & reliqua in l. c. op. t. C. de bonis quae libera. & dicimus hoc lo. Et praeferre intelligi Alciatus declarationem hanc, nulli in contrarium extaret t. cōfutatio, quia obseruari soleat vt acquisita mulier industria, marito acquiremunt. Ita ali Alciatus colligit ex Hofhien. & alijs in signis, causis, de donat. inter virum & uxorem.*

Declaratur tertio, vt non procedat hanc presumptum, quando apparet mulier in habitu pecuniam a confangente. Nam tunc non presumitur quod bona deinceps acquisita, fuerit empta pecunia mariti. Et ex sententi Ricardi & Cyri scripsit Baldus in *l. c. op. t. in prim. num. 14. C. de bonis quae libera. ita quod ib id tradidit Caesarem, quia tunc mulier possit tibi acquirere, vt faciliter certificet pecuniam sibi a confangente dari, & deinde praedia emat. Hic caulus t. v. recte docuit Baldus peccatum continet, quo circ.*

caendum est, quia estis de his non cognoscit iudicere Ecclesia militans: Illa tamen triumphantis, cui nō occulsum est, securè vindicabit. Et præterea (inquit Baldus) haec caula nō operaretur, quando probaretur, pecuniam illam statim refutavit fuisse a muliere confanguineo, inst. l. C. *C. si feruor extero.* Quando autem verè confaret pecuniam illam fuisse donata a confanguineo, vel ab alio ipsi mulieri, res certe et probabili dubitatione. Nam in claris veritatem, scitis etiam responderint *Cassanes in conf. 29. num. 12. & Crat. in conf. 6. num. 7.* & idem affirmant Alciatus in *conf. 29. num. 12. & 4. versu. idem est: p. 501 Fulgoftum in conf. 198. & alberianus in d. Lestiam.* Et subiungit Alciatus, declarationem hanc procedere etiam quando huic mulieri fuisse donata pecunia, vel res alia ab Amatio. Ita scriptis Alciatus affirmasse Angelum & Præt. Pop. ac etiam Guid. l. ap.

Declaratur quartò, vt locum non habeat quidam mulier probavit, se habuisse ab t. amio, vel ex viro quelli. Hoc casu celsus presumptum d.l. Quintus, & illud sic donatum manet in dominio ipsius mulieris, cum datum mulieri etiam ex turpi causa, officiatur ipsius. *I. idem. 6. ff. quod meretrici. de cōd. ob turpe causam.* & probat d.l. Quintus. *A. sensu contrario.* Ita *specie declarat Præt. P. ap. pennis informa libelli, quo viror agit ad dotoem. in verbo, tamquam, num. 4. q. alij comprobat.* Verum hac declaratio est non de redubitate in casu claro.

Declaratur quino, vt locum nō habeat hanc presumptum, quando constaret mulierem fuisse doliu diuitem, & t. viro pauperi nuplie. Nam tunc presumitur potius ex proprie pecunia illi, quam ex illa mariti. Ita *Batrini & Anchazawa in c. 1. in secundo notab. de peculio clericorum. Socin. seu in conf. 2. 9. in fine. lib. 2. Alciatus in trailla de presumptum, regul. 3. praf. 26. num. 4. ver. noua declarat. Cora lib. 3. m. folia. 2. 1. 5. name. 3. & Antonius Gabrielius in lib. 1. c. coniugorum. in situ. de presumptum conclus. 15. num. 24.* Hoc sane casu celsa illa dispositio turpis quellus.

Declaratur sexto, vt non procedat hanc presumptum, quando t. mulier administratur bona aliquis. Nam est regulariter non presumatur administrator acquisitum ex bonis administratis, vt si loco dicesset attamen hoc casu presumptum mulierem potius acquisitum, quam ex turpi causa fuisse. *Et respondit Alex. in conf. 12. num. 1. lib. 2.*

Declaratur septimo, vt non procedat hanc presumptum, quando t. maritus traduxit le. ad vxorem: atque ita cum init ad dominum vxoris. Nam tunc deinde ab ea quiesita, presumuntur ex bonis propriis, non autem mariti quiesita. *Ita Baldus. in l. lib. 2. matr. 2. C. de uxori pro marito. Socin. Sen. in conf. 2. column. 2. versu. seconde pro hoc accedit. lib. 1. c. quos fecerit e.l. Craet. in conf. 6. num. 7. versu. tertio dicuntur. Et idem affirmavit Antonius Gabrielius in d. conclus. 15. num. 25.*

Declaratur octavo, vt non habeat locum hanc presumptum, quando t. mulier habebat probat re: & deinde finito vifructu, illa est consolidata cum eo. Ita *declarat Gabr. in d. conclus. 15. in fine, ex sententi Cassanes in commentariis ad confutand. Burgundia.* Quo sane declaratio de re clara & certa est, in qua celsat omnis suspicio.

Declaratur nono, vt non procedat hanc presumptum quo t ad recuperationem bonorum. Et si enim elemus in cau. d.l. Quintus, atamen maritus, vel eius successores, non possent recuperare bona ipsa acquisita, sed foliunmodo pretium numeratum. *Ita Baldus in l. verbo marito, num. 5. C. de donato inter virum & ux. & in l. lib. 2. Bald. in conf. 137. super eo quod queritur, colum. 2. lib. 2. & in conf. 66. Punktus talis est, in libro catalogi, lib. 3. Signor in conf. 122. num. 20. & in conf. 26. *Cras in l. frater a fratre, num. 120 ff. de condit. indeb. Leon. Lupus in l. frater, extra de donato, inter virum & uxorem. 6. num. 20. Alciatus in d. praf. 26. num. 4. versu. etiam intellige. Ripa lib. 2. respon. cap. 4. in fine. Beitr. and. in conf. 198. lib. 1. Boer. in q. 11. num. 5. in fine. Caspari lib. 3. misella. num. 6. num. 7. Crau. in conf. 81. num. 4. & Ant. Gabr. in d. compl. 15. num. 14.**

Et huius sententia ea est ratio, quia t. res t. te empta ex pecunia mea, non efficiunt mea, sed tua, ergo vero t. te pecuniam repete possum. *I. C. si quae altera vel filii.* & in specie probat l. multum. 40. tit.

Declaratur decimo & ultimo, vt locum non habeat hanc presumptum, t. quod iudicium postillorum. Nam in eo iudicium obtinetur mulier. Ita Baldus in l. fr. v. et ux. num. 7. de condit. inferius. *Socin. Sen. in conf. 137. column. 2. lib. 1. Alciatus in d. presumptum. 26. num. 2. versu. quod non declarat. Leon. Lupus in d. rubric. extra de donato, inter virum & uxorem. 6. num. 21. Neitz. an. lib. 2. filia impia. num. 23. versu. quod non*

LIBER TERTIVS.

¶ *Antonius Gabriel. in d. concil. 15. m. 15. Et hanc quidem declarationem comprobaret Alciat. praeclarus in loco similis traditione Baldi in L. hem. aperte, et prim. C. de bonis que libet. c. dixit, quod filii habitans securum a pare, est tutus in postierlo, quod fecerit bona, que posidet, non fint profectitia. Quia de re diximus super eam presumptio.*

Hanc declarationem veram esse intelligit Alciatus, quando vxor si sola posideret, alia si posidet, vna cum marito, praesumetur potius postierlo ipsius mariti : et ipsam vxoretur familiariatis posidere, secundum Alex. post alios. Qui tute familiariatur, m. 7. ff. de acc. p. ff. & tradit. Bal. m. 1. ob maritorum. C. ne vxor pro marito. & in specie idem scripti Corali. m. 8. usc. 1. m. 2. Hec traditio (inquit Alciat.) est egregia extenso ad d. l. qui iure familiaritatis, virile qui habet titulum presumatur posidere iure familiaritatis, quando scilicet ille titulus iuri presumptio ad alium spectatifici in causa nostro titulus, quo habet mulier pertinent ad maritum presumptio iuri, ex d. l. Quintus.

PRAESEMPPTIO LIL.

Acquisita ab administratore bonorum Principis, vel Reipub. quando presumantur quæstia propria pecunia vel illa principis & Reipub.

SUMMARIUM.

- 1. Administratore res principis vel Reipub. ex publica pecunia datum presumi.
- 2. Centuria opinio refutatur, m. 4.
- 3. Tertia opinio, m. 5.
- 4. Quarta opinio, m. 7.
- 5. Quinta quod ad iudicium arbitrii recurrentum sit, m. 1.
- 6. Administrator Reipub. administratore ecclesie auctoratur.
- 7. Prelatus ecclesie administrator, ex bona ecclesie presumitur acquisuisse.
- 8. Praeceptio bona & beneficia in dubio ad delictum exitum summa fames da illi.
- 9. V. ad alium in dubio, ex propria industria, non ex bonis fealdibus acquisuisse.

Recet a superiori presumptio annexitur haec, quidam sicut acquista ab administratore bonorum principis, aut Reipub. presumatur quæstia propria pecunia, vel illa principis, vel Reipub. Quia quidem in re extant interpretationes opiniones. Vna fuit Accurij in facultas. C. de iure fisci, lib. 10. qui affirmat, ut administratore hum. presumi diutinem effectum arrebat ita acquisuisse ex publicis pecuniis. Hanc opinionem fecuti sunt Baldi in 1. 2. m. 12. C. de iure opere, et in m. 4. de contentio inter dom. & vasallum, de inuesti. feudi, vbi et de ipso vasallo ita scribit. Coriolanus lib. 3. usc. 1. vniq. cap. 5. m. 6. & Alcianus Clemens in tract. de partopatente, opere secundo, m. 6. Et iudicati sunt illo text. d. l. defensionis facultas. Quia quidem non probat. Secundum vñ fuit ea ratione & argumento, quod si administrator Reipublica acquiratur administratori ecclesie, sicut ipsa Reipub. ecclesie comparatur. I. str. C. de sacrof. eccl. Atque iurius est presumptio, quod si Prelatus ecclesie administrator, acquiratur ex bonis ecclesie, et in fabrique presumpcio dicuntur. Ergo idem dicendum est in administratore Reipub.

Ceterum ratione hanc confutant Baldus in c. 1. m. 4. de contentio inter dom. & vasallum, de inuesti. feudi. & Dec. in conf. 6. m. 1. & in conf. 27. 5. in fin.

Tertio motu sunt argum. I. Quintus ff. de donatione, inter virum & vxo. de qua superiori presumptio dicitur. Verum loqui est differentia inter causam d. l. Quintus, & hum. nostrum. Ille enim est de presumptio honesta. Hic de turpi.

Secunda est opinio precedentibus contraria, quod immo hic administrator non presumitur effectus diutine, atque ita acquisuisse ex pecunia Reipub. Quia in opinione fuerunt Baldi in d. l. facultas. C. de iure fisci, lib. 10. Baldi in L. aperte, m. 1. C. ff. c. p. & in l. ff. de fundis. C. arbitrio testa. in l. c. aperte, in præc. m. 13. C. de bonis que libet. Dec. in conf. 6. m. 1. & in conf. 17. 5. in fin. Terranea et in conf. 13. 1. m. 6. lib. 6. Benemer. Str. acha. m. 1. 1. de mercatura. q. p. art. 4. m. 37. & Maf. car. concil. 216.

PRAESEMPPTIO. II.

Et h. q' quidem ex ratione primum mori sunt, quia in dubio p. presumptio bona & honesta sumenda est, vt dellatum est in i. merito. q' pro fato. conser. & quod in dubio. Et conser. quod ita discutitur in iure, qui non presumitur subtrahisse bona per illi. culus tutelam & administrationem gesit: sed tantummodo tenetur reddere rationem administrante tutela, & restituere, quod apud se habeat, i. l. de iustitia. C. arbitrio tutela, & explicatio supra. Præterea accedit quod non repertitur (al. Baldus in L. i. i. o. p. art. 2.) iure cautorum, ita esse contra hunc administratore presumendum. Et ob id contenti illi debemus penitus legalibus, iuxta. l. quis. ne r. f. de negot. ges. & l. ff. regulato. de verbor. obligatio. legalis autem pena est, vt si apparat hunc administratorem subtrahisse, puniri debeat. Non tam ita statim dicere debemus, cum subtrahisse.

Tertia fuit t. opinio Ioan. de Platea in d. l. facultas, in vers. sa. 6. in fine. C. de iure fisci, lib. 10. qui sic diffiniuntur. Aut hic publicus administrator est ex his qui prohibiti sunt negotiari & contrahere, & tunc presumuntur intellec. acquisuisse. I. non licet ff. de contraben. empt. & L. aperte. C. si certum per. Verum causis illi non conuenit nostris, si recte perpendatur. Aut eti. ex his, quibus permisum est contrahere & negotiari, & pecunia publica administratori apud ipsum non est, & tunc (inquit Platea) non presumitur acquisuisse ex pecunia publica. I. regredi si certum per. Hic casus extra rem nostram est. Aut (at Platea) est ex his quibus est contentum contrahere & negotiari, & apud eum erat administrator pecunia publicæ, & de administratione ipsa redditum bonum contum. Hoc calo (inquit Platea) non presumitur acquisuisse ex pecunia publica. Et hunc causum admittit etiam in specie Baldus in d. l. 1. m. 4. & contentio inter dom. & vasallum. Et hoc quidem causis nil penit ad rem nostram pertinere videtur, cum sit de re clarata. Aut (inquit Platea) nullum reddit rationem: Et tunc presumuntur acquisuisse ex pecunia publica. Hic causus illi est, qui in controveriam venit. De quo quidem ipse Platea fuit cum glo. in d. l. facultas.

Quarta fuit t. opinio Ripe in l. ff. veneti. §. seruorum in fin. ff. de privilegio credit. qui vitus est ita distingue. Aut dicimus, quod administrator & officialis est, dum exercitat officium factus est datus, atque ita multa acquisitum. Hoc casu dicendum non est, quod presumuntur id fecisse ex bonis suis, cum præcisè hoc lex non præmit. Ita procedit secundum illa opinio Bar. Baldi & sequenti. Aut dicimus, administratori hunc repente factum diutinem causum officii, sive modo ex bonis suis, sive pretiatur. Et hoc casu dicendum est, quod ita presumuntur effectus duos. Verum nec opinio haec fatis tuta est.

Quinta & ultima fuit t. opinio Luce à Penna in d. l. facultas, in fine. C. de iure fisci, lib. 10 qui tandem hoc iudicis arbitrio relinquendum esse centiat, vt si pro qualitate personæ administratoris officialisque arbitretur, an si acquisitum ex propriis bonis, vel ex publicis. Et properat ad conjecturas at Lucas recurrentum est. Id quod docuit & Baldus in d. l. i. i. o. p. art. 2. in fin. C. de bonis que libet. Ia quoque Bartoli in tract. de dubio fratribus, num. 15. declarando, quando officialis presumuntur factus duos ex pecunia publica, inquit eis recurrentum ad conjecturas. Perpetrat autem index, quod si administratori title habeat aliquia bona, & erat ita industrius & diligens, & administrator tenius erat, quod verisimiliter non ex bonis publicis, sed ex propriis adhibita propria industria, acquirere poterit. Et tunc existimari potest ex bonis publicis non acquisuisse. Si vero contra eis sit admodum inops & negligens, non acquisuisse. Et tamen effectus est ad d. l. d. l. defensionis facultas. Et illa traditio Hieron. in c. 1. m. 5. de contentio inter masculum & feminam, quia ibi multum commenda. At fuit, num. 25. cum dixerunt, vasallum in dubio non presumuntur acquisuisse de bonis fealdibus sed ex propria industria. Ex predictis enim traditis hoc explicari potest.

His distinctioni poterit & illa traditio Hieron. in c. 1. m. 5. de contentio inter masculum & feminam, quia ibi multum commenda. At fuit, num. 25. cum dixerunt, vasallum in dubio non presumuntur acquisuisse de bonis fealdibus sed ex propria industria. Ex predictis enim traditis hoc explicari potest.

PRAESUMPTIO LIII.

Acquisita à clero & ecclesia Prelato, ex quibus bonis quæ sita præsumuntur.

S V M M A R I A .

1. *Prelatus aut clericu non habent bona, vel officium aut exercitum, quoniam ex bono ecclesia præsumuntur acquisuisse.*
2. *Clericus ultra bona ecclesia, patrimonio habent, aut officium, vel exercitum, ex bona non ecclesia, sed bonis acquirunt.*
Ide, præsumit si bona sita sit, nn. 3.
3. *Prelatus habens bona ecclesia, quæ tamen exigit finis redditus, patrimonialis vero opulentia sita, ex illius præsumuntur acquisuisse, & è conuerso.*
4. *Prelatus tam patrimonium situs amplius habens, tam bona ecclesia magnus redditus, tam ex ecclesia bona, quam proprii præsumuntur acquisuisse.*
5. *Prelatus ad officium non promovet, sed certam tantum habens pensionem, non præsumuntur ex bono ecclesia acquisuisse.*
6. *Prelatus de quo non constat, ut bona propria habeatur, vel officium, ex quo poterit datur bona post prælaturam adaptant ex bono ecclesia præsumuntur acquisuisse.*
Quod autem est dubium sit, virum ante vel post prælaturam, acquisitum, nn. 3.
7. *Opinio prima est, ut hereditum prælati in possessione existentium pro eo sit præsumpto.*
Secunda si ecclesia posideat, nn. 9.
8. *Contraria est aliorum opinio, indistincte ex bono ecclesia censeri, acquisitum, nn. 10.*
9. *Prelatum tempore qui dignitatem afferatur, teneri confidere invenientur de rebus, quæ ex patrimonio above titulo habet, secundum Baldum.*
10. *Prelato confidente fratrem vel consanguineum administratorem ecclesiæ sua, utrum bona acquisita ab eo, ex redditibus ecclesia præsumatur, nn. 12.*
11. *Confundatur concilia, in prælatis consanguineos contrahentes circa bona ecclesia, utrum ad arguendum fraudem sufficiat.*

CONVENIT, ut hunc loco differamus, quando bona acquisita à clero & Prelato ecclesia, præsumuntur acquisita ex bonis vel ecclesia, vel propriis. Quæ quidem de re, cum plura scriperimus in commentariis de arbitrio sive lib. 2. cap. 193. paucæ huc affectare statu. Distinx illi in loco quartuor causas.

Primum, quando clare constat alicuius bona non habuisse quan illa ecclesia, nec aliquod officium vel exercitum, ut inde aliquid lucrari posset. Hoc casu dixi in d. cap. 193. nn. 3. præsumit acquisita ex bonis ecclesia. Et huius sententias commenoramus Abbatem, Romanum & Socinum Seniorem. His ita accedunt *Laplus* in al. 12. nn. 1. *Cornelius* in *conf. 314. nn. 1. lib. 3. & in conf. 79. nn. 3. lib. 4.* *Capella* in *conf. 316. lib. 1. pen. 1. vers. 6* sed vbi *Prelatus* in *conf. 316. lib. 1. pen. 1. vers. 6*. *Barba* in *conf. 319. col. pen. 1. lib. 3. Decim* in *conf. 75. in fin. Lucas* in *Penn. 1. facultas, in fin. C. de ref. 1. lib. 1. cap. 1. decim. 1. cap. 1. lib. 1. cap. 1. fin. 1. de p. credit. Boer* in *q. 21. n. 6. & apertus Neuz. in conf. 3. nn. 25. & Didac. in *c. 1. nn. 1. lib. 1. & Aferius Clementis in commentariis de patria potestate, effectu 2. nn. 46. Rel. in *conf. 90. nn. 1. lib. 2. & Mag. in conf. 202. nn. 25.***

Ez iij quidem modi sunt ex c. 1. de testam. & c. 1. de pecu. cler. & argu. Quintus, ff. de don. inter virgo & virso. & aperte probat. c. 1. q. 3. Et hoc in casu non habetur ratio, quod ille clericus, vel eius heres in possessione. Non enim possedit præsumptionem hanc tollit, siue tradunt *Propri. in d. 3. fuit manif. 2. lib. 4. inf. 12. q. 1. & Neuz. in d. conf. 93. nn. 25.*

Secundus est casus, quando clericus ultra bona ecclesia habebat bona patrimonialia, vel officium, ut in curia Romana, vel exercitum, ut quia erat Doctor & publicè docebat, & confitabat eo quæ sita, siue quæ ex propriis bonis, vel in industria, non aut ex bonis ecclesia. Hoc in casu verum in claris. Nam illi non autem ecclesia acquirunt. Ita si *scipio* in d. cap. 193. nn. 4. & 5. Addo nam multo ita in specie affirmantes. *Ita fuit Cornelius in conf. 314. nn. 4. lib. 1. Capella in d. conf. 316. lib. 1. pen. Proprius in d. 3. fuit manif. 2. col. 1. vers. 6. cap. 1. lib. 1. cap. 1. decim. 1. cap. 1. lib. 1. cap. 1. conf. 75. in fin. Lucas* in *Penn. 1. facultas, in fin. C. de ref. 1. lib. 1. cap. 1. decim. 1. cap. 1. lib. 1. cap. 1. fin. 1. de p. credit. Boer* in *q. 21. n. 6. & apertus Neuz. in conf. 3. nn. 25. & Didac. in *c. 1. nn. 1. lib. 1. & Aferius Clementis in commentariis de patria potestate, effectu 2. nn. 46. Rel. in *conf. 90. nn. 1. lib. 2. & Mag. in conf. 202. nn. 25.***

Et hic quidem casus maxime procedit, quod ille Prelatus

latus est bona vita. Nam pro eo multum præsumuntur *fusca in p. ce respondit Cornet in d. conf. 214.*

Tertius est casus, quando Prelatus habebat bona propria & ecclesia, ut supra, sed tamen bona ecclesia erant modici redditus, & redditus patrimonii fatis opulent. Hoc casu præsumuntur, quod acquisita fin ex bonis propriis & econtra quod bona ecclesia sunt multa, illa vero patrimonii modica, præsumuntur quod acquisita sunt ex bonis ecclesia. Ita *Propri. in d. 3. fuit manif. 2. col. 2. vers. 6* & *vers. 12. lib. 4. q. 1. & 2. lib. 1. cap. 1. decim. 1. cap. 1. lib. 1. cap. 1. fin. 1. de p. credit. Boer* in *q. 21. n. 6. & apertus Neuz. in conf. 93. nn. 25.*

Quartus est casus, quando Prelatus habebat bona propria & ecclesia, ut supra, & tam bona ecclesia, quam propria tot sunt, vt veritatem habet ita ex quibus quæ in illis ecclesia, acquisita reponitur. Et non conflat ex quibus bonis acquisit. Hoc casu præsumuntur acquisuisse, tam ex bonis ecclesia, quam ex propriis. Et propter eam iudicis arbitrio diuidi illa debet inter ecclesiam & haereses Prelati. Ita auctoritate multorum scripti *inpræstatu communi tyros de arbitrio in iudic. lib. 2. cap. 193. nn. 25.* Eiudem sententie addo nunc *Propri. in d. 3. fuit manif. 2. col. 2. vers. 6* & *vers. 12. lib. 4. q. 1. & 2. lib. 1. cap. 1. decim. 1. cap. 1. lib. 1. cap. 1. fin. 1. de p. credit. Boer* in *q. 21. n. 6. & apertus Neuz. in conf. 93. nn. 25.*

Quintus est casus, quando clericus non fuit promotus ad a. liquidum beneficium, sed habebat solūmodi aliquam pensionem, vel salarium, aut vicarium temporalem in ecclesia. Hoc casu non præsumuntur quod illa fuit deinde quæta acquisit ex bonis ecclesia. Ita *Propri. in d. 3. fuit manif. 2. col. 2. vers. 6* & *vers. 12. lib. 4. q. 1. & 2. lib. 1. cap. 1. decim. 1. cap. 1. lib. 1. cap. 1. fin. 1. de p. credit. Boer* in *q. 21. n. 6. & apertus Neuz. in conf. 93. nn. 25.*

Sextus est casus, quando est dubium, *jan* Prelatus alia bona, quam illa ecclesia habuerit, vel aliquod officium, ita ut acquirere poterit ex propriis bonis, vel ex bonis ecclesia, & conflat bona acquisita siue post affectum prælaturam beneficium.

Hoc in casu præsumuntur ex bonis ecclesia acquisita. Ita scribunt *Abbas* in *c. 1. c. 1. off. num. 2. 4. in fin. de ref. 1. & *Socius Senior* in *conf. 91. colum. 3. vers. 6* & *confinatur* hec in *cap. lib. 3. ques. secundum d. cap. 193. nn. 25.* Eiudem sententia nunc addo *Dysonius* in *conf. 316. in fine, de reg. iuri, in 6. Lucas* in *Penn. 1. lib. 3. colum. 4. vers. 2. præsumptio. C. de epocha public. lib. 10. & in l. facultas, in fine. C. de ref. 1. lib. 10. *Propri. in c. 3. fuit manif. 2. num. 3. 12. qualific. 1. 10. lap. lap. extra, de donatio. iher. virum & vxori. 6. 6. num. 16. inf. 1. & num. 17. Didac. in c. 1. num. 6. in fine. & *Tyraquellus in tracta de privilegio pl. causa, in privilegio 220. & Mastardum in d. camlof. 202. num. 4.****

Septimus est casus, quando est dubium unam Prelatus alia bona quam illa ecclesia habuerit, & dubium etiæ est, an bona acquisita, fuerit ab eo quæ sita, ante prælaturam, vel post? Hoc casu multum dubitationis habet. Nam *Goffredus in summa de fœcundatione ab intestato* distinguere, quod aut heredes Prelati sunt in possessione ipsorum honoris, & tunc præsumuntur, quod bona quæta fuit ante prælaturam, & propter eam omnes probandi contrarium, incurrunt ecclesia. Aut vero ecclesia est in possessione, & tunc præsumuntur bona quæta siue post susceptum beneficium & prælaturam, atque ita contrarium probare tententur heredes Prelati. Nam *Goffredus distinctionem probavit. Abbas* in *c. 1. de ref. 1. & in c. 3. inf. de p. cler. *Boer* in *conf. 319. colum. pen. 1. vers. 6* *tertio cap. 1. Cardinalis Zabarella* in *conf. 79. col. 2. Barba* in *c. 1. inf. de pecu. cler. Salut. in *Autent. Licetiam. C. de episc. & cler. Decim* in *l. facultas, num. 3. 12. C. de editio. Dini. Adrian. tollend. Rapa. in *c. 3. fuit colum. 1. vers. 6* *extremum de ref. 1. lib. 1. Berrachius* in *tracta de episcop. lib. 4. part. 4. num. 6. Alicias in conf. 1. num. 19. vers. 4. quod respondeo. *Catelinus Cottam in memor. in verbo. possessionis comoditas. & Tyraquellus in tracta de iure primogen. quesi. 7. episcop. 1. num. 9.* Et hos quidem fecutus sum in commentariis de arbitrio in iudic. lib. 2. cap. 193. in fine. & accedit Rota Romana referente *Puteo* in *decis. 228. lib. 2. que obid sit, lic posse definiti illud dubium, quando us patrimonius adductus a clericis, dicte debent seculari, vel ecclesiasticum. Et iij quidem adducti sunt notabilis textus, c. 1. 12. q. 5. vbi D. Gregorius tertius, censit, bona illa non esse auferenda à legataria illius Constantini Episcopi testatoris, nisi ecclesiæ actores probauerint, post ipsam dignitatem à Constantino acquisita fuisse.*****

Casterius *Dialectus in c. 1. num. 9. de testam.* scribit, d. c. 1. 12. q. 5. siue desumuntur ex *Diuo Gregorio lib. 10. episcop. l. 10. apud 1. apud 1. ad Deodat. episcop. Mediolanensem.* Quoq. fuit in loco non tam monus est *Diuo Gregorius* ex præsumptione dicta à professio. ne legataria, quam quod fama perita fuerat ad ipsum Diuum Gregorium, illa bona siue acquisita à Conflantino ante episcopatum.

Contraria opinione, quod scilicet præsumuntur hoc in calvus

- 10 casu bona acquisita t exbonis ecclesie, etiam si prelati heredes possidentem affirmarunt Iohan. Andreus, Butrius, Zubarella, Imola, & Abbas in d. ep. 3. de pecunia cler. Henricus Boic in e. v. o. Anchar. & Imola in d. ep. 3. de testam. Beld. in Authen. lscientiam C. de episcop. & cler. & Beld. in Alber. Aetimus in conf. 31. col. penult. Barbat. m. 1. nr. 2. de refut. Corneus in conf. 31. col. 3. quos fecerunt ei Dicat. in d. 1. num. 9. de refut. idem senitus Alcici. in e. 1. num. 28. de con. trever. inter misericordiam & sennon. Et si quidem adducti sunt ex d. Authen. lscientiam. C. de episcop. & cler. ibi. quocumque ante episcopatum probatus fuerit habuisse.]

Vero intelligi potest, quando a p̄fscopi heredes non sunt in possessione ipsorum bonorum. Ita cuiuslibet potest ex. c. sicut manifestatur 12. quæst. 1. qui adolufo sole in illis verbis ea, quæ episcopi esse probantur. IT erit & miles affert ratio in Baldio, Didaco & alijs, quod t̄ Pralatus tenetur tempore quo dignitatem illam conuegitur, conficer inuentarium earum rerum, quæ ipse ex suo patrimonio aliove titulo habet, & sicut usitata. 28. dist. c. manifes. & c. sicut manif. 28. g. & tradit. Abbas in d. 3. nr. 2. abvo. si ergo Pralatus ipse non confeicit hoc inuentarium, presumptio & fraudis non cessat, quin scilicet acquisiterit ex bonis ecclesie.

Ostatu est casu, quando bona haec suissent empta à fratre, vel confanguineo ipius Pralati, qui cum procuratore, & administratore in bonorum sive ecclesiæ constitutur. Hoc fanē casu bona illa acquisita, non presumi quebita ex bonis ecclesiæ scripsit Alcici. in tract. de præsumpt. reg. 29. in fine. à quo non difficit Dicatus in d. 1. nr. 10. ver. quibus illud. de t̄p̄t. An idem respondit ipsenam Alcici. in conf. 18. num. 1. Quia idem ea ratione, & argumento motus est, quia ratio illa c. primi de p̄fscopi clericis. quod scilicet Pralatus non potest negotari, celiſt in procuratore, & administratore, qui potest aliam lucrari. 1. s. de p̄fscopi. C. arbitriuſ intell. Verum ratio haec: leuis eſt cum euuenire idem potest in Pralatuſ, qui ex officijs, vel aliquo honore exercitio, ut p̄fſit profindit mūre, lucrari iustè potest. Et verè, data terminatio, paritate, nulla extat differentia inter Pralatum, & cius procuratorem.

Quocirca recte Dicatus p̄c̄tit in laco admittunt, iudicent attempate ac discrete perpendere debere, an ex hoc fraus sit ecclesia. Nam sicuti solet per se Pralati ementes ex pecunia ecclesiæ, conficeri facere instrumenta acquisitionis, sub conficto & supposito confanguineorum nomine, & tracte abbatis u. c. cunctis generale, de foro coepit. Ita faciliter in concedunt administrationem bonorum ecclesiæ suis ipsiis confanguineis, ut cum gravi ecclesiæ detimento ditentur opulentique hanc. Et quamcum coniectura t̄ confanguinitate ad arguendam fraudem non sufficiat, ut in p̄fscopice sit Alcici. in d. 1. nr. 28. nr. 2. tamen coniuncta conjectura argumento acquisitionis bonorum abunde fatis sufficere videtur. Et in p̄fscopice sit senitus Prepositus me. episcopuſ, en. 1. 12. quæſt. t.

P R A E S U M P T I O L I V.

Quando fraus à Pralato commissa præsumatur in alienatione bonorum ecclesiæ, facta in propriis affinis & sanguine coniunctos.

S V M M A R I A . A.

1. Alienatio bonorum Ecclesiæ facta à Pralato in consanguinitate sive obseruita alienatio recipiuita, & in visitatorem Ecclesiæ, valēt & conficitur.
2. Pralatuſ Ecclesiæ t̄ ex bonis Ecclesiæ elemosynam largiri sive potest, ita & alienare in eos. cum Ecclesiæ non difſiudetur.
3. Exequorū testamenti in ecclesiæ panpercurto, potest eligere sanguine sibi coniunctos.
4. Alienationem bonorum Ecclesiæ actum à Pralato in consanguinitate sive præsumta in dubio factam in fraudem Ecclesiæ.
5. Enip̄cī circumspecto & conſigilio neci dicuntur.
6. Papa & confessor beneſicim conianguineos, præsumptum mutuū affectione ne sanguine, non resolute p̄fſit.
7. Papa quando peccat alienando bona Ecclesiæ in consanguineos sive.
8. Emphrygii vel spes traditionem nouam, conceitam à Pralato conianguineis p̄fſit fraudulentam.
9. Pralatuſ ejſi t̄p̄t. vel rufiſtūlūrū u. t. m. bonorum ecclesiæ. Menach. Peſumpt.

Q uod in fine præcedens presumptionis diximus, efficit, ut hic differamus, quando præsumatur fraus in alienatione bonorum ecclesiæ à Pralato, facta in propriis affinis & sanguine coniunctos. Quia quidem in re dāo casu distinguienda sunt.

Primus est, quando t̄ constat alienationem fusile factam in ecclesiæ virilitatem. & obſeruatis fusile solemnitates à legge requiritas. Hoc tāne caſu cellat omnis præsumptio & ſuspicio fraudis, & alienatio ipa valer, ac si cuius extraneo facta fuiller. Ita ſeſt. Bar. in authen. quibusdam. C. de ſacra. eccl. Freder. de ſea in conf. 52. Tract. am Pralati. Abbat. in conf. 4. num. 2. lib. 1. quos fecerunt ei Alcici. in tract. de præsumpt. reg. 29. num. 4. & alios congelli in conf. 79. num. 19. lib. 1. vbi auſtoritate multorum probat, Pralatum & quæ poſte fuis confanguinei concedere rem in emphrygium, vel feudum, ſicuri extraneis modo ecclesia non fraudetur. Nam si poteſt Pralatus t̄ ſuis beneficere & elemolynam ex bonis ecclesiæ dare, e. non fā. difſim. & e. quæ 12. q. 2. ita etiam potest in eos alienare bona ecclesiæ, modo ecclesia non fraudetur. Imo laudandus est Pralatus, qui in his elemolynis anteponit confanguineos extraneis, vt ait Gennad. e. quæſque. Et hinc dicimus, & excusat. t̄ ſententiā in electione pauperium, eligere poſſe & bifi confanguinei ſanguine. Ita 10. an. 1. utrem in adit. ad Spec. i. ſit de inſtrumento u. oratione. 6. mon. ver. aliq. in additione quæ ſunt, continuo hic ait quæſio. & Aubain in conf. 33. In hiu dulc. Et ſi ab d. ſeſt. & Bald. in tūtor p̄fſit. 9. 1. de excus. ut.

Secundus est casu, quando furuit in dubio. Hoc in casu t̄ præſumitur fraudus alienatio & conceitio ad fraudandam ecclesiæ ſententiā colligit ex Authen. quibusdam. C. de ſacra ſan. eccl. vbi Bar. Bald. & Alber. & apertus probat c. decim. 89. difſim. & respondit Barbat. in conf. 17. col. 2. lib. 4. 10. 1. 1. 2. 1. De Lomardis inter confit. br. in conf. 4. num. 17. & 1. ſol. in conf. 13. col. vlt. ver. non ſig. lib. 2. Confert glōſſ. & peruenit. 1. q. 1. q. 3. Cum dixit, quod Epifcopi ſunt circa circinopeſ & alios confanguineos. Hinc etiam Bald. in tūtor p̄fſit. 9. 1. de excus. ut ex illo teſtu colligit, quod Papam t̄ conferens beneficiū confanguineo ve nepoti, quem ad Cardinalatum promouet, præſumatur motus affectione ſanguinis, non autem reuelatione ſpiritus. & Bald. fecerunt ei Bar. in conf. 4. num. 16. colum. 2. in ſol. 1. & in conf. 17. col. 2. lib. 4. Et scribit Archibald. in ſent. 12. quæſ. 2. Papam t̄ peccare si alienar bona ecclesiæ in ſanguine fibi coniunctos, ut eis dōnes efficiat. Et ad rem magis pertinet, quod ſcripit Alcici. in d. præsumpt. 29. num. 2. ex ſententiā Guilielmi Papae nouam infudientem t̄ vel emphrygium conceitam in fraudem ecclesiæ. Nec obſit quod Abb. in d. conf. 4. num. 3. lib. 1. diſſidente videatur, & existimet. d. Authen. quibusdam quæliqui in economo, qui quidem non habet ita pinguis uſus ſicue Pralatus. 1. 1. 3. q. 2. Nam repondetur vna cum Alcici. in d. præ. 29. 29. candem effic rationem in economo, que ell in ipso Pralatuſ, cum ita vnu ac altera lege prohibetur alienare bona ecclesiæ. Nam etiſ prelatus maius ius habeat ipſo economo, quo ad commodity fructuum, attamen ell t̄ ſolummodo vñiarius, vel ſuſſiſtūlūrū, ut p̄fſit alios responderint Socin. in ſea. ſ. 32. colum. 2. lib. 1. & Bellau in conf. 3. & propter rebus ipius ecclesiæ diſponere ad libitum non potest.

P R A E S U M P T I O L V.

Quando pecunia à Pralato mutuo ſuſcepta ecclesiæ cauia, præſumatur vera in ipius ecclesiæ virilitatem, & ibidem de alijs his ſimilibus.

S V M M A R I A . A.

1. Bonis ecclesiæ pretio numerato ver. dīti ſi empator ad coram confitentem & t̄ ſum in ecclesiæ virilitatem conseruum eſe probare de debet.
2. Pralatuſ autem ad recuperationem eorum agenti, probatio incumbit, num. 2.
3. Socium contral uſo ſocium quando obligat.
4. Pecuniam in visitatorem Ecclesiæ conuerſam præſumptionib. & coniulario probari.
- Quarum prima est ab indigenia, tempore pecunia accepta. nr. 3. Ata ab adiumento ratiori uilla prebitate, & integritate. nr. 6.

D

Tertia

Tertia in summa modica, nu. 3.

Quarta si satis datum sit causa, ab quam pecunia accepta fuit, nu. 8.

Quinta quando codicis administratione habebet aduersarii, eo quod edere recusat, nu. 9.

10 Dolus contra eum praesumitur, qui quod facere tenetur non fuit.

PER M V I T I sunt casus, in quibus praetus, qui eccliesie cau-

sa mutuo suscepit pecuniam, probare debet, pecuniam illam

mutuo veram in ipsius eccliesie utilitatem, quemadmodum copiosi differni in lib. 2. de arbitrii indicum, cap. 432. Cum vero res

eccliesiae pretio numerato fuit vendita, et empor si rem adhuc non

est confecuta, & agit ut tam conlequeatur, debet probare pretium

mutuo veram in utilitatem eccliesie, secus verò si conuenientia à

Prælato, tui vult rem ipsam recuperare. Nam tunc ipse Prælatus probat. Ita post Albatrem, Sosmum, & aliis responso in cons. 114. mu.

7. 8. & g. lib. 3. Ita quoque dicimus, quidam focus tui obligatio suo contractu focum, quando appetit, quod ab eo auctum est in communem societas vatum & utilitatem esse conuersus. *L. iure societas, si proficit & ibidem scribitur Bald. Albert. & Fulg. & responderunt Alex. in cons. 10. infra. libr. 3. Ruini in cons. 29. num. 4. lib. 3. & Cras. in cons. 129. num. 12. Quia quidem de re differni in cons. 375. num. 4. & numero 31.*

Ceterum dubitari solet, quomodo probari possit, pecuniam esse veram in utilitatem eccliesie, vel societas. Et dicendum posse probari per presumptum & conjecturam, cum aliquo diffi-

cilem probacionis sit, scilicet scribent Bartol. iud. Anteber in peregrinum, mon. 17. C. de sacra fund. eccl. & ibidem Bald. in l. vnu. c. 5. C. aduersus cred. Caffren. in cons. 338. Primum queritur posito, num. 2. lib. 1. R. minald. f. in l. citat. a. column. vlt. verò ex quo coligatur si f. certum pos.

& ibidem Decim. num. 10. & Alciat. num. 6. Idem respondit Ruini, in cons. 142. num. 4. libr. 2. Quos quidem fecutus sum libr. 2. de arbitrii iud. capa 432. num. 33.

3 Prima est conjectura, & presumptio, quando constat quod t tempore accepta pecunia eccliesie, vel societas, vel ciuitas maximè indigebat ipsi pecuniam. Nam tunc praesumitur pecunias veras fuisse in carum utilitatem. Ita glossa d. Aaben. hoc ut peregrinum, quam alij multi probant, & idem respondit Ruini, in cons. 176. sed. 4. qui communem esse aliter.

Vetus scripsi in d. capa 432. num. 34. dissentire ab hac sententia multos, & illis accedit Ripain. In l. vii quibusnam. num. 10. vers. contrarium, ff. de pign. qui hanc eum sententiam testatur. Dixi ego in d. num. 34. vna cum Alciato, hoc esse iudicis arbitrio relinquentum.

6 Secunda est conjectura, ducta prouidentia & probitate Prae- lati, socii, & administratioris qui confluuerunt negotia suorum principialium summa fide pertractare. Ita scripsi in d. capa 432. num. 36. ex sententia multorum quos ita recensui.

7 Tertia est conjectura, cum modica summa tuit mutuo data. Nam tunc praesumitur vera in utilitatem eccliesie, societas, vel ciuitatis. Ita scripsi in d. capa 432. num. 37. ex sententia Alciat. ibi commen- dorato.

Quarta est conjectura, si confessum quo mutuo data fuit pecunia, reperitur t factum illi causa, ob quam pecunia fuit accepta. Ita scripsi in d. capa 432. num. 38. ex multorum sententia. Illis accedit Bald. in cons. 25. Quidam loannes. col. s. ver. item iste f. libr. 3. cum respondit, quod si focus macelli fuerint, & conflat eo tempore in macello fuisse occisa fuerint: & propterea illa empta fuisse vera in utilitatem societas.

Quinta conjectura considerari potest, quando Prælatus, ad- ministerator, vel focus, qui alii erit pecunias fuisse veras in utili- tem eccliesie, vel ciuitatis, caret illis libris, & codicibus t adminis- trationis, qui quidem extant apud aduerfariorum qui eos edere recusat. Hoc causa praesumitur pecunias veras in prædictam utili- tem. Nam praesumptio insurget contra recusantem edere codices illos, qui aliquo edendi sunt, iuxta ea quae tradunt Alciat. in l. i. nu. 22. de eden. & Bero. in cons. 10. num. 35. lib. 1. Dolus t enim praesum- mitur contra eum, qui non facit, quod facere tenuit. L. si præcava- torem. §. dolos. ff. msnd. & responderunt Soc. sen. in cons. 21. 3. nu. 3. lib. 2. & Cras. in cons. 1. nu. 2. & dicens in lib. 3. præfam. 3. lib. 2. de præsum- ptione dolos. Quare in eo responso quod Baldus redidit, scripsi, quod cum liber administrationis societas esset apud reum, qui negabat focusum non conuertere latus a se emptas in communem societas utilitatem, & recuperari libet editionem, presumé- dum esse quod latus ita veras fuerint, aliqui facile libris reu- diderunt, tum maxime, quia id alius probari non poterat.

Societas omnium bonorum, vel alicuius negotiatio- nis, quando contrafacta praesumatur interfra- tres, vel alios sanguine con- iunctos.

SVMMA RI.

- 1 Solet etiam dubiis modis contrahitor.
- 2 Societas expresse verbis claris stipulazione adhibita, contrahitur.
- 3 Societas si tacite contrahitor per actus sociale.
- 4 Idg. pender à conjectura, nu. 4.
- 5 Fratres habitantes sumi patre eorum viro, non praesumuntur satis- tatum inesse.
- 6 Fratres vel alii plures sumi habitare, populi aliquibus ex us exi- stentibus, nulli omniis societatem praesumuntur.
- 7 Licet etiam unus excoferit atatem pupillarem, sit tamen minor 25. annis, habetque curaorem, nu. 9.
- 8 Item quantum de re utilitate tractatur, ut etiam responso.
- 9 Societas contra dictum ultro citroq. obligatorum est, ex eo populus obligatur, aut alia carens legitimo consenserit.
- 10 Vel qui tractare necesse non potest, nu. 8.
- 11 Minor curatore habens sine ipsis auctoritate, neq. expresse obliga- tur neq. tacite.
- 12 Societas quando nomine pupilli, cum alijs fratribus, à tuteore contra- facta praesumatur.
- 13 Tuteore in verba auctoritate ateni sua interponere debet, in quibz alijs b. verum sit.
- 14 Societas à tuteore nomine pupilli, cum alijs fratribus contraria nō pra- esumitur, si tuteor ipse unus sit ex sociis.
- 15 Societas inter fratres in re iusta praesumitur, mandante parte ut negotiatio communis reservetur exercitatur.
- 16 Idem si pupilli maior fatus, ex societatem ratificet, nu. 17.
- 17 Peccatum pupilli quod pater vendi in testamento mandat, siue Prætori decretu alienari.
- 18 Societas inter fratres, etiam compupillo, inita praesumitur, quod fru- bus bonorum ac lura negotiatio.
- 19 Societas cum maioribus pupilli capta, tacite cum pupilo praesumitur contrata, ut per seipsum aliquibus concordem sententiam.
- 20 Fratres aut affines omnes maiores, non negotiantur, sed hereditatem indistram possidentes, societatem contraxisse non praesumuntur.
- 21 Nisi contra exstante conjectura, nu. 21.
- 22 Vel si sumi habitantes communicant redditum, nu. 22.
- 23 Fratres aut affines natu maiores omnes sumi habitando, si sumi tamen negotiatur, non praesumuntur inesse societatem.
- 24 Nisi tamen reliqui communicant ea, quia alius fuit obueniente, num. 24.
- 25 Fratres aut affines omnes maiores negotiando, lura communicando contraxisse societatem praesumuntur, quo ad illam negotiationem, ab auctoritate quo ad relativa, nu. 21.
- 26 Nec refert quod diversi negotiations exercant, dummodo lura ob- communica, num. 20.
- 27 Familia exercitando iudicio et tantum venient, qua quis fecit ut be- res.
- 28 Communis dividendo iudicium, ad dividendum tantum, non etiam communicandum datur.
- 29 Alius voluntari ultra quam geruntur, non extenduntur.
- 30 Fratres aut affines quando negotiando & lura communicando pra- esumuntur societas inesse, quo ad omnia bona, prædicta scilicet & sumi.
- 31 Idg. si corpus communis consensu bona posita sunt in catastro, seu com- munis effuso, nu. 32.
- 32 Vel id constet ex aliqua confessione extra iudiciale, nu. 33.
- 33 Item si longo tempore tenuimus communis possederint, nu. 34.
- 34 An ex communis pecunia aliqua prædicta empta sunt, nu. 35.
- 35 Societas inita quia ad lura negotiatio, si ex ea pecunia propria ideo- mine sociorum unus aliquip emat, communicare non tenetur, sed re- fuisse solum pecunia partern.
- 36 Fratres & affines omnes natu maiores, hereditatem possidentes di- minutam, sumi vienent & lura indifferenter communicando, omniū bonorum societas tempore praesumuntur contraxisse.
- 37 Differunt etiam Caffrense & alijs, nisi expresse sit dictum, n. 18.
- 38 Prior tamen opinio ut recepta, Joann habet etiam in laetiis doloibus non ex iudicibus, nu. 22.

LIBER TERTIVS. PRAESUMPT. LIVI.

315

- Item laicus Dolosus fit et dicitur habitudinem communis affectus. *nu. 40.*
Nec referre utrum vnu altero plus luitetur, probat tamen concurrens
tibus. *nu. 2.*
41. *Taciti & expressi per virtutem est.*
42. Fratres etiam mores vel affines simul habitando, atque *intra communica-*
cando, nec inveniunt rationes, quando tamen non confeantur, omnium
bonorum in ipsis societatem.
- Ibid. primo sive ex his librorum rationum conscriperit, cuiusdam tamen*
affectus spicendum est. nu. 44.
- Vel si ab initio colabatur & communicationis, vnu ex his nomine*
proprio emerit, & castro nomine proprio catervam scientium infra-
ret. nu. 45.
- Idem est omnes ement nomine proprio. nu. 46.*
- Denuo, si patre mortuo vel vno ex fratribus, incipit alter nonas libro-*
rum inscriptiones suo nomine tamen facere. nu. 47.

In iudicis & foro frequensissima est haec disputatio, quando inter fratres, vel alios sanguine coniunctos, qui alicui bona habent individua, contracta prafumatur societas, vel omnium bonorum, vel alicuius negotiorum. Quo clarius habet explicitur tractatio, prius sciendum est. Societatem contrahit duobus modis expresse & tacite. Expressi quidam tamen per verba clara adhibita stipulatione contrahitur. *Societas per propositum.* Tacite contrahitur per actus i sociali. *Ita Socia. in conf. 4. num. 4. liber. 4. post t. fece-*
memoratus. Crater. in conf. 65. num. 5. liber. 3. & Decianus in conf. 97.
num. 2. liber. 1. De illa prima, nostra non est disputatio. De tacita itaq;
differendum est. Haec societas, vt dicatur tacite contracta pendet a conjecturis & praefumptuosis. Ut responderint Bald. in
conf. 30.4. Non est nouum, colum. 2. liber. 1. & in conf. 4.5.2. liber. 3. Anchora.
in conf. 30.3. colum. 1. Ista in conf. 2. colum. 6. liber. 3. Decianus in conf. 21. colum. 2. verbi predicti tamen non obstantibus. Rota Roman. in decisi. 169.
nu. 1. in 2. parte, in nonum editio. & aliis plures quo statim commemo-
rabimus. Hac in re sunt distinguendi utique constitutio confundendi
casus.

Primus est, quando fratres simul habitant, patre eorum vi-
vo. Hoc in cau non prafumatur inter eos contracta societas. *Ita Bald. in l. sum. operari. imprime. num. 9. C. de bonis qua liberi. Roman. in conf. 30.7. num. 2. verbi tamen dicendum. Alexand. in conf. 4. num.*
5. liber. 1. Ista in l. num. 12. verbi secundum intellige. Quia tegumenta facie-
*re possunt. Decianus in conf. 97. num. 1. & Decianus in conf. 36. num. 3. liber. 1. Aet. tamen sententia ratio, quia lucra omnia, que vel ex ipsa negotiorum, vel ex bonis ipsi aliunde obviuent filii, corrum vniuersitate acquirunt patri, d. l. sum. oper-
ter. Nil ergo affinit quod communicari potuerit inter ipsos fra-
tres.*

Declaratur hic casus, vt non habeat locum quando filii habi-
tant seponit, & negotiorum utrumpat. Hoc caput vel potest
contrahere societatem scriptur Petrus. *Vnde Bald. in trahit de duabus fra-*
tribus part. 3. nu. 3. quem tamen in specie damnat Decian. in d. conf. 36
num. 3. quem sequitur, quando filii acquirent patrem, feci sibi.

Secundus est casus, quando plures fratres, vel affines vna simul habitant, sed eorum aliqui pupilli adhuc sunt. Hoc casu absolutum etiam est, cum illis contractar non prae sum, nec esse societatem. *Ita tradidit Bart. in L. Titium. 9. altero, num. 5. verbi ex pre-*
dictis. si de administrato. rito. In Cau. duobus. s. f. Nam Papinius. s. f. proponit.
Bald. in l. sum. patrum. num. 15. communione virg. ind. idem in conf. 26.
Vnu videlicet ion. 2. liber. 1. lib. 2. Angel. in conf. 6. Vnde teffamento Rem. in
conf. 43. num. 14. Caster. in conf. 30.2. Ex quo iste. nu. 2. liber. 1. Alexan. in
conf. 49. nu. 1. liber. 1. & in conf. 37. num. 3. liber. 4. Cærneus in conf. 1. num. 2. liber.
1. & in conf. 21. num. 3. liber. 3. Capellus in conf. 40. nu. 1. in cimi. Lib. Boeg. in
conf. 5. num. 2. Barbi. in conf. 37. col. 13. liber. 1. & in conf. 5. col. 5. & lib. 6.
4. Ista in l. num. 6. C. qui regla faciem posse. Socia. in conf. 6. col. 4. lib.
2. Decianus in l. in eo quod plus. s. f. pupilli. s. f. de reg. irr. & in conf. 21. col. 1.
verbi secundo in c. afa. & in conf. 21.2. Paris. in conf. 84. num. 8. & num. 53.
lib. 1. Actas in tr. de presumpt reg. s. f. presumpt. 25. num. 2. Cœræt. in
conf. 28. col. 1. verbi secundum. Et tamen factus sum in conf. 12. num. 11.
Quibus accedit Martinus Laudenius in conf. 24. num. 2. Ioan. Baptista Fer-
retius in conf. 166. num. 5. & Magardus in conf. 21. num. 11. & 12.

Hanc sententiam probat text. clarus l. vt in conductibus illis. ff. pro loco. Etratio est manifesta, quia contractus societas est
vltro circospe obligatorius. *Societas contractans. s. f. vt pro*
ca. propter pupilli, qui obligari non potest. Lib. 2. liber. 1. ff. de au-
ditu sive. non etiam contrahere societatem potest. Hac ratione
de dicimus in furioso. & alij, qui legitimo conseruarent. A-
ctas. in d. presump. 21. num. 2. Idem est Bald. respondit Barbi. in conf. 37.
Menob. Praesumpt.

46.2. verbi adduco quod in *Iust. lib. 2.* Idem est in alij, qui non nego-
tia trare noui potest, vt in clericis. *Fred. de Sem. in conf. 20.7. s. f. 2.*
quem. sive sum in conf. 12. liber. 1.

Exceditur primò hic casus, vt locum etiam habeat, quando tamen horum fratrum, vel affinium excellit pupillarem aetatem, sed tamen adhuc esset minor 25 annis, & curatorem haberet. Nam & tunc non prafumatur contracta societas inter eum, & alios fratres, vel affines suos. *Ita Alex. in conf. 49. num. 4. liber. 1. & in conf. 5. nu.*
7. liber. 1. Ista in l. num. 6. verbi tertio limita. C. qui regla facere posse. Ea
est ratio, quia minor tamen habens curatorem non potest expedit obligari, sine ipius curatoris auctoritate. I. si curatorem habens. C. de
in integr. s. f. minor. Ergo nec tacite, perleuerando in honore communione.

Exceditur secundò, vt locum etiam habeat hic casus, quando tamen prae-
dicta retraetur de utilitate ipsis pupilli, vel minoris. Nam adhuc non prafumatur contracta societas. *Ita Bald. in l. sum. operari. in prim.*
nu. 9. verbi auctor. C. de bonis que liberi. & Ista in l. num. 6. verbi amplia-
ta. C. qui regla facere posse.

Declaratur primo, vt non procedat hic casus, quando tamen pupilli habet tutorem, qui communicabit bona, & negotiaciones alij fratris, & fratres illi ppterutori, nomine scilicet pupilli. Hoc in cau prafumatur nomine pupillaris respectu negotiations, quam omnium bonorum (in modo alia habilia concurrunt) contracta societas. *Ita Bald. in l. sum. operari. num. 15. verbi auctor. C. comuni-*
vtrumq. iudicem in l. mandatum. in secunda epoca. C. mand. Mart. Landé.
in conf. 5. nu. 3. Alex. in conf. 49. nu. 2. in prim. lib. 1. Rati. in conf. 1. liber. 6.
verbi caro hoc est. lib. 1. Corine in conf. nu. 8. lib. 1. Abi. in conf. 1. liber. 2.
Ista in l. num. 6. verbi primo limita. C. qui regla facere posse. & inconf. 3. col.
2. liber. 3. & alias plures commemorat Tyras. in art. de legib. comit. in
gloss. 5. nu. 20. Cœræt. in conf. 28. col. 1. verbi secundo dico. & Decian. in d.
conf. 36. num. 15. liber. 1. & Magard. in d. conf. 21. num. 16. Et probat. sex. d. l.
in conductibus s. f. pro loco.

Nec obstat, quod tutor debet verbis interponere auctoritatem suum pro pupillo. *Ita Bald. in d. null. tutu.* Nam responderit Bald. prae-
dictio in loco, & reliqui sequuntur quod in illis cibis, qui verbis expeditum, auctoritas debet etiam verbis interponi: lecus vero in illis, qui factis explicantur. Nam tunc sufficit tacita auctoritas, arg. 1. *l. f. f. f. fundam. ff. de contr. ad. emp.* Hoc autem declaratio locum non habet, quando tutor vel curator esset vnu ex sociis. *Ita Decianus in d. conf. 21. col. 1. verbi. 2. in ea cuja usus.*

Declaratur secundò, vt non procedat hic casus, quando pater ipsius pupilli mandat, & negotiatioem communis nomine exercit. Nam tunc contracta dicitur societas, etiam si alter frater est pupillus, vel minor. *Ita Bald. in d. conf. 20. operari. in prim. num. 9.*
verbi auctor. C. de bonis que liberi. Alex. in conf. 49. num. 1. lib. 1. Bald. in
conf. 31. col. 3. liber. 1. & Ista in l. num. 6. verbi secundo limita. C. qui regla facere posse. & inconf. 3. col.
2. liber. 3. & alias plures commemorat Tyras. in art. de legib. comit. in
gloss. 5. nu. 20. Cœræt. in conf. 28. col. 1. verbi secundo dico. & Decian. in d.
conf. 36. num. 15. liber. 1. & Magard. in d. conf. 21. num. 16. Et probat. sex. d. l.
in conductibus s. f. pro loco.

Declaratur tertio, vt non procedat, quando pupillus factus maior respondeat. *Alex. in conf. 49. num. 9. liber. 1. & in d. l. sum. 6. ver.*
lib. 1. num. 1. C. qui regla facere posse. Ex lib. 1. si pupilli. imprime. ff. nouas.
Idem affirmat Petrus de Baldus in tract. de duobus fratribus in 3. parte
princ. col. 2. Cœræt. in conf. 21. num. 3. liber. 3. Socia. in conf. 21. liber. 1. col. 4.
verbi respondere & aliter. lib. 2. Decian in conf. 21. col. 1. Cœræt. in conf. 28.
col. 2. verbi secundum. Non est auctoritatem.

Declaratur quartu, vt non procedat quod ad fructus tam bo-
norum, quam lucrorum negotiatiois, & qui in dies consumuntur, in iis prae-
sumuntur, ut ipsi prae sumuntur contracta societas, etiam cum pupillo, vel
minore. *Alex. in conf. 49. num. 4. liber. 1.*

Declaratur quintu, vt non procedat quando agitur de contracta
societate iam cepta, cum maioribus ipsius pupilli. *Bald. in l. sum. operari. num. 16. C. comuni-*
vtrumq. iudicem in virg. indec. Cœræt. in conf. 21. num. 3. liber. 1. lib. 2. lib. 3.
Nec dicitur tamen Barbi. in conf. 5. col. 4. verbi secundo obstat
quod valere. lib. 2. eti. ibid. 6. m. primp. pol. Ang. in conf. 5. alteri vi-
sus. tamen sententia. Alex. in conf. 32. col. 3. lib. 5. Abi. in conf. 21. lib. 2. Ista in
conf. 3. col. 2. liber. 3. & Cœræt. in conf. 28. col. 1. verbi secundum. & lib. 2.
verbi respondere quod. Et haec quidem declaratio maxime procedit
quando aliquis conjectura concurrit, quibus coniug. iur. illos a-
tem maiores, voluisse continuare, societatem cum pupillo, vel
minore illo, quemadmodum conjectura aliquis ex affectione

Dd 2

et amore

& amore ac alijs considerauit Corne. in d. conf. i. nn. 3. & nn. 4. lib. i.
qui idem sensit, quando frater, vel alij mis negotiaretur cum pecunij pupilli. Idem apertius respondit Crasser. in conf. 266. nnn. 1.
Nam alioqui praesumeretur delinquerre, hoc est, velle convertere
pecunias illas, in proprium viam ad decrunturum pupilli.

pecunias has, in proprium vitium adserunt etimorum pupilli.
Tertius est causus quando omnes i spiti fratres, vel alii res sent
xatae meliores, & nulla negotia gerunt: sed solitudine patern-
am, vel maiorum suorum hereditatem induitum possident,
sicut contingit in nobilibus, qui ex propriis redditibus vivunt.
Hoc in causa non praesumitur inter hos contrariae societates. Ita se-
tul. in L. Tertius. §. altera. num. 1. tertius prouincia fidei admissus accep-
tum in spatu natus, q. non fidei. C. communia etiatis, inde Angel.
in. ex tribus q. neq. reg. c. in cons. 13. Viam. Au. hanc. m. cap. 26.
Quia quiescit. C. tenui. sp. patrum, & fidei. Salicet. & Fuligine. C. com-
muni. verius queasit. Alexander. mens. q. non. m. l. b. t. 1. I. ann. L. m.
7. C. quiescit. facere possum. M. statut. in trial. de praesump. reg. 1.
praecept. & r. vicef. fidel. & fecut. summis. f. a. x. num. 13. Ideo
vobis. alios res. Quibus. ac. culm. N. cur. in cons. 6. no. 8. Non. in. v. 26.
& num. 1. & M. ad. in. v. 26. no. 20. Et si quidem adduc-
ci. fuit. l. ex. part. & fidei. s. famili. erit. Et corroborabit ex
his. cur. dicimus. infra in. 6. e. 5.

Ex hinc inferatur, quod accipitare à singulis horum fratribus, vel
unum, propria sunt ipsius acquirētis. *Rog. 1. in conf. 291. num. 7.*
conf. 292. dictat. intrad. de presumptio. rog. 2. præsumptio. 27. num. 2.

19. de Anno eius in cons. 16. VIII. 11. & Missis card. in d. consensu. 31. VIII. 22.

Declaratur primo, ut non procedat hic casus quando extant & coniectura, quibus collegi potest huius fratres vel aitines vniuersitate contrahere societatem. Ita Bald. in l. si patrum, num. 15. vers. 2, sed ergo dicit C. communia virum, qd. quamvis non de auctoritate Comitis, in l. Tizianum, qd. ait, num. 15. qd. de adiutorio iust. & Lof. in l. Amm. 7. vers. 29, et ergo C. quis regiam sacerdoti passi. Idem lenocinans Romanam d. 205. 33. numer. 21. lib. 1. Socin. iun. in conf. lib. num. 3. lib. 2. & Alcia. in d. prel. p. 17. num. 2. cum dixerint, quid si jijic vna habientes, curantur se quiescita reponi & descripsi in catastro seu ultimo conseruare acquisitam communis nomine, atque ita inferre contractam huius societatem.

Declaratur secundò, vt locum non habeat hic casus, quando i
diu simul habitantur, & reditus communicauntur. Nam tunc ob
temporis diuturnitatem, & communem vim viintendi, iuncta
sanguinis coniunctione, praestimunt contra factas. Ita ut, in
d.l.s.m. 7 in p.vr. *veritas secunda*, C. communia viribus, sed post Oldr.
Baldwin, & Alberto abz. & S. alio in s.p. patrum, col. vlt. C. communia viribus,
sed idem alter agit. Anch. in p.vr. 2. Materis viribus, s. v. & Beld.
etiam. Et haec est *secunda* p.vr. *confessio*, 2. et 3. v. ver., secundu[m] p.vr.
Inter. lib. 2. His accedit Alex. in conf. 49. ad. 6. in p.vr. lib. 1. *Rati confessio*,
ad. 2. His de Credib. in conf. 1. ad. 1. & 2. ad. 1. in p.vr. lib. 1. *confessio*.

Quartus est *catus*, quando fratres, vel affines si *timunt* habitan-
tes, state maiores quidem *lumen*, sed *corum vniuersitatem* negoti-
at. *Hoc in cato non praefumitur cum aliis contraxisce societatem.* Ita *Bart.* in *4.1. Tatian.* *q. altero. ms. 5. vesp. secundo capi. ss. de admis-
tuto. Cato in l. patrum. C. communia virgo. q. inde. & *videtur Fulgentius.*
*Iam de Aran. in conf. 6. num. 1. Corinthe in conf. 29. num. 2. lib. 1. Iason
in L. nazim. S. C. qui testam. facere possunt. & alios referat. *Masias in con-
fess. 31. num. 21.* Et *ea ratio*, quia *cum non negotiantur*, nihil de *fio ponant* in *negotiatione*, *dic* non potest *contrahere* *societas*.
I. et fine. ss. pro posito. Et *praterea accedit*, *quod cum acquiuita* *hoc negotiatio eius propria efficiantur*. *L. can. dñe. 6. & m. inter fratres.*
ss. pro posito. & l. s. patrum. C. communia in q. dñi. lequierunt dicendum, non *uffle contractam* *societatem*, *aliocum* *acquilita illa*
*effecta effient communia.***

Declaratur hic causa, ut non habeat locum, quando reliqui fratres, vel affines i communicant eis, qui sibi aliunde obuenient, vixit dona, fructus bonorum ecclesiasticorum & famili. Nam tunc praefumitur contra factum scilicet illo negotio, ut lucra efficiantur communia. Ita Bald. in *Liber propositio*, m. 15. C. *caenam virium*, *ind. anchora*, in conf. 32. *Materua ist. a. nov. 7. Alexan.* in conf. 4. m. 9. 5. fol. 7. & *Iacob. a. monach.* in *do. 2. q. ipsa facie pof. 46.* *Ez. 15. conf. 3. col. 6. v. 7. & 3. fol. 2. q. 3. idem refutatio Copula in conf. 49. 29. 3. in *epistola ad Corin.**

Quintus et **fatis**, quando frates vel affines illi sunt erate
maiores, & omnes negotiantur, & lucra ipsius negotiacionis si-
mul communicantur. Hoc in causa, i primum in contracta societas
quod ad incrementum illam, ita **parte**, in l. **Utrum**, s. **alterum** mag.
versus **tertia** causa, si de administratio nis causa in con*s. 2. 3. 4. 5.* & *A. 6. 7. 8.* in con*s. 12. 13. 14.* in con*s. 49. num. 3. lib. 1.* & in *ad 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53.* & in *con*s. 12. 13. 14.**

*libr. i. Corin. in conf. 27. num. 2. libr. 2. & in conf. 299. n. 2. lib. 4. **Babar.** in conf. 22. libr. 2. **Saturn. fin. in conf. 57. num. 8. vers. circ. secundum. libr. 1. in conf. 100. libr. 2. Igitur l. 1. m. 1. C. qui patet. scire poss. idem in conf. 2. 2d. 2. vers. in prefatis. & col. 9. ver. non obstat ergo lib. 3. **Dicit.** in conf. 21. num. 3. C. in conf. 22. num. 3. Paris. in conf. 4. num. 10. lib. 1. **Alicat.** in libr. 1. de preceptis. ergo 1. et 2. quoniam 29. num. 2. vers. ita quando. **Clement.** in conf. 28. num. 1. Cephala. in conf. 2. 27. num. 26. libr. 2. & **Bobus** finit sum in conf. 22. num. 10. lib. 2. **Barba.** in edam Capitul. in conf. 289. num. 1. & **Dorean.** in conf. 36. num. 1. & 11. libr. 2. & in conf. 57. num. 3. libr. 2. **Ea** diligens ratio. quia actus illius diei non posuit celebrati circa ius. & nomine scilicet. Ergo societas preluminorum contracta. arg. pro herero. **P. & P. pauperum.** in conf. 2. 28. **Barba.** Non enim diu potest donatio cum in fine actus illius ex liberalitate. Nam vnuus conferit. quia & alijs coferunt. Non etiam hoc ex natura hereditatis rerente prouent. Et sic non venient in indicio familiis creduntibus , cum eo in indicio ea tantummodo venient. quia factis ut hares. l. 2. **Lement.** & **Latif.** 1. 2. 3. tali dolo. si. falso. ex*scrl.* Non etiam veniente in indicio communii diuidendum. Cum illud indicium t detur ad diuidendum. non autem ad communiamdem. Relata ergo ut dicamus. tunc foletas haec luc a fidei communiam.***

Hincaf intelligitur, ut statim super ut columnam ipsius negotiorum praesumant contracta societas, quo kilicet eius lucrat. Non etsi prae sumunt contracta societas, quod ad reliquias. Ita illas, id est, altero, non sive, sed quod duo. Earente vites illarum, quia actus non nulli voluntari, non extundunt ultra quam geruntur. Iustos quoque, sive, i. e. administrat, i. e. h. interdicto, sive, auctoritate, priuata, i. e. a. Cada nego, ergo. Erat arguimus, ita in fuit, eum qui extinximus, comprobabimus.

— Verum Aliud est, quod per eum 25. nn. 2. vers. unde patet: scribit, iam in fratre suo cum privato contractam societatem omnium bonorum: quia plus cum summo linguis nisi operatur. Quia sane ratio leuis est cum vere sanguinis contractio, non operatur contractum societatis. Iacem enim conjecturam quandam facit, ut in ea dicimus.

Extenditur hic casus, ut locum etiam habeat, quando fratres, vel affines sive fratres & discipuli negotiorum ex exercitu, vtpa, si, in vnu eis mercator pannorum, alter feri consim, certius argentariis seu nummulariis, singuli tamē lucra communicarent. Nam adiuc quoā ad lucra illa praeiunctum contrafacta costituit non autem quo ad alia bona. Ita *fingit* Batt. in d.l. *Titulum*, 4. altera, non. 6. *versus* ergo. *Abbas in conf. 66. lib. 1. Alex. in conf. 68. libr. 2. & apertus Alcasar in d.p. 25. mon. 20. versetum* quando. Et tandem opinione vere probarunt Salicet, s. l. patrum, col. pen. *verso antea vel predicti*, dum concludit lucra, & fratribus communicari, non autem ipsorum fundos, vel capitale, & Roma in conf. 291. mon. 5. & si hos alter intellexerit Iasian. l. num. 12. C. qui testam, facere possunt. Ex predicti mori sunt, ex tunc duobus 5. si fratres, pp. focio, & in L ex parte, 5. filii, si famili, erit, vbi retendo hereditatis ob-
uentia fratribus pro induito, non significari contrac̄taū esse loca-
cioneat quo ad aliquam bona. Ergo & nostro in casu communica-
tio lacrorum negotiorum, non infert communicationem
omnium bonorum. Et apertus hanc tentientem probat d.l.
cum diobus, & cum duo erant argentarii, vbi communicari lu-
cri ex negotiorum argentariae, non infert communicationem a-
horum lacrorum. Ergo nulto minus allorum bonorum. Et ratio
est affert, quam & sup̄a cum Batt. commemoramus quisque
sufficit actus voluntarijnon vltra extenditur quas gerantur d.l.
tacitores cum nob̄. 6. *lib. 6. editio tertia cum fund.*

His intelligimus minus recte sensiles Bald. in l. si patruo, m. 16.
C. communione iusq; iud. Barb. in eoss. 37. col. 13. vers. multa rideatur, lib.
2. & Ias. in d. i. m. 12. vers. quid tunc videntur C. qm; tefia, facere poss. Nec
ratio à Baldō cōsiderata, quod actum disformitas infera com-
municationem bonorum iure prohibet.

Et hoc quidem lucrorum communicatio solum procedit, quo ad tempus vel prateritum, vel praesens: non autem quod ad futurum. Quandoquo possum in futurum non communicare. Ita Sal. in d. si parvo col. pecc. in. fieri, quid plora. & t. Nisi (ad Sal.) ea anno iam capite sic comunicare. Et Sall. fecutus est Barba. m. d.

deut. 37. sol. 13 vers propterea inquit lib. 2.
Declaratur nunc hic causa, quando extant talia que collectur,
quibus coniugi pollo, hos fructus, vel a finis ita communicantes
laetitia negotiacionis, voluisse etiam communicare bona ipsa omnia
sua capite, prædicta, & similia, sicut declaratur in d. cons. 291.
vñ. 7. & 8. Et hanc videtur esse. 37. sol. 13. Et lib. 2. Quo quidem con-
sideratur, aliquot coniechuras. Quarum prima est, quando tibi
mainis

na ipsa sufficit communis consensu eorum posita in catastro, & ultimo, communis nomine. Ita Rom. ad. conf. 291. n. 7. & Iacob. ad. conf. 37. cap. 14. lib. 2. & comprehenditur ex hi quae diximus supra in i. declaracione ter. 3. cap. 10.

34 Tertia est conjectura, quando longo tempore poscedissent reliqua bona tamquam communia. Ita Barb. in d. conf. 37. col. 14. ver. 4. item in casu nostro lib. 2.

Quarta est conjectura, quando aliqua $\dagger$ prædia communione
mippe fuissent ex his lucris empta. Ita Batri. in conf. 71.

Ex predictis autem inferatur, quod quando folium quo ad Iuram circa dictum contracta focietas, si ex pecunia ipsius lucri, venus ploriorum emit propriam tamn nomine fundum, non tenetur communicare fundum ipsum: fuit tenebris restituere tantummodo partem pecunia communis, ceteris Socijs. Cum quo ad empionem praedictorum non dicatur contracta focietas, sed foliumundo quo sit lucrum, ita de Bono, id est L. Tit. 6, altera et v. 7, et de s. f. forste, ff. de adm. ret. cum quidem ex dictione copiae approbamus nos, 2. 20. 2.

37 Sextus & vlt. est casus, quando fratres, † vel affines aetate maiores, mortuo patre, hereditatem possident individuali, vna simul vivunt, lucra & redditus omnes intuicem, & indifferenter communiant, non redientes de actis gellis, & tractatis negotijs rationem. Hoc in casu praesumitur contrafacta societas omnium bonorum. Ita

Propter causa praesumtionis contractus locutus omnibus in bonis & manefactis omnibus prima scripta Oldi querens est Bart. in lib. Titus, §. altero ann. 1. s. de adm. trit. & Bal. in bipartitum. In libro communis virtutis, iud. quod si fortior & idem in l. Cognitio sua post & lib. In Iacob. 5. vers. subiungit Bal. Idem Bal. in conf. 9. Tres sunt fratres, lib. 1. Ang. in conf. 35. col. 2. vers. de tertio dicendum est. Ambr. in conf. 32. Materies & m. 4. Ide fons Bart. in conf. 32. Iacobus Alex. in conf. 49. m. 5. lib. in conf. 48. m. 1. lib. 2. Idem sententia Corn. in conf. 299. lib. 1. datur fons patrum. Ang. & Aob. est in Codice Corinnae corrupte legatur negativa. Sacra sententia in conf. 30. col. 1. vers. 1. coll. lib. 2. late 1. s. in conf. 2. col. 5. & in conf. 3. col. 2. lib. 3. Dec. in conf. 21. col. 2. in conf. 66. m. 2. & 3. conf. 44. m. 2. 35. conf. 5. 48. m. 1. & in conf. 65. col. 1. Rube. in conf. 57. m. 4. & in conf. 95. m. 1. & Crat. in conf. 26. m. 3. & conf. 268. col. 1. vers. sed premisso non obstante, qui ex dubiis tantum, hoc est, communis habitatione, & patrimonio communicatione, sensit societatem omnium bonorum contractam praesumti. His accedunt Alcia, in tract. de presump. reg. p. presum. 25. m. 1. Neat. in conf. 5. ann. 3. Grat. in conf. 1. lib. 10. Reg. Fer. in conf. 166. m. 6. & Magist. in conf. 32. m. 10. & in conf. 328. m. 2. Hanc quidem ut magis receptaculum veracium sequitur nequor, eti alia fortè in conf. 12. m. 10. lib. altera scriperimus. Et iti quidem morti sunt t. x. coire, profec. ciuitus verba hec sunt. [Coxi societatem, & simpliciter licet. Et si non fuerit difficultum, videtur coita esse viuere formularum quae ex quaestione venient, hoc est, quod lucrum ex exceptione, vel editione, locatione, conductione descendit.]

Cæterum ab hac opinione virus est diligenter Calstr. in conf. 310.
Ex die quo Epaphro. col. vir. iuxta placita queritur lib. 1. cum
enim Calstr. lib. col. recitat opinionem Olda. & lac. de Arc. An-
nec iam clare affirmatur, subiunxit in d. col. vir. Societatem omnium
honorum, t non dici inter aliquos contractam, nisi exprefsi, & spe-
cialiter conuentum ita fit. Alex. in conf. 6. nu. 12. lib. 4. Capit. in conf.
4. 2. nu. 1. Idem sequit. Soc. in conf. 3. nu. 9. lib. 1. Bar. in conf. 1. nu. 1.
pen. lib. 1. Ram. conf. 3. col. 1. lib. 1. quis virus sum feui in conf. 12. nu.
10. lib. 1. hbi commemorabil. & Crat. in conf. 26. nu. 5. qui tamem co-
trarium dixit, cum frisper. Calstrensem male respondisse. Et
Calstrensem virus est feui Aicht. in epif. 13. nu. 5.

Eti quidem adducti sunt tex. l. §. i. pro socio qui loquitur de societate omnium bonorum expresa , non autem de tacita Non enim negat text. ille , quin tantum contrahit possit Societas omnium bonorum , quae quidem ex conficietur , & presumptionibus , ut diximus , colliguntur . Ita declarat Barb. in cons. 22 col. 9 lib. Iafon in conf. 2. eod. 10. ver. 3. non obstat isti §.

Extenditur primo hic causis, ut locum etiam habeat, quodad lu-
39 cra, que obuenienti ex fratribus ex dote lucrata. Ita gloss. in
quod si tempore profectio. Rom. in cons. 406. n. 2. & in cons. 471. nu-
trit. In cons. 292. n. 7. Barb. in cons. 37. col. 14. lib. 2. Dec. in cons. 66. col.
2. vers. non obstante altera. & in cons. 68. col. 2. vers. 1. in locis.

40 Extenditur secundò, ut procedat etiam in Doctore, † qui di-
abitasset cum suis fratribus, & lucrā se factā communicasse.

Contrarium tamen opinionem, & male quidē probantur Luc, de Penna*l. i. lib. viii. C. de silentia. lib. vi. Rom. fibi parum collāns in conf. 145. n. 2. 20. fin. & Alcia in resp. 530. n. 3. 4.* Et ita quidē ad-
dūtum fuit ex l. *inbus. C. de silentia. lib. ii.* quia tamē loquit
se quisit, viuentē patre refūdit. Et prædicta opinio Capre,
qui & alteri argumento refūdit. Et prædicta opinio Capre,
& lequacium multō magis habet locum, quando extract flatus,
quod ex honborum communione, & ex cohabitacione, præsumita
ter cōtracta societas fieri extat in chitare Clivi, vt meminit Ca-
prina d. qn. 2. Extat & in chitare Lauda, vt refer Alcia. in resp.
339. qui qndam Alcia, tam in d. resp. 530. quam in d. præfus. 25. de-
clarat, quomodo procedunt, & intelligi debent hanc statut.

Exordium regiū;

Si procedat ergo si vnu plus, alesco

Extendit tertio, ut procerat etiam ut viplus us
creatur. Nam adhuc pugnatur contra omnium bonorum fo-
cetas, si modo predicta concurrunt, nempe communis habitatio
lucrorum communicatione, & de admittantibus ratis non reditudo ratione
Hanc extencionem ferunt Bal. in d. Epist. ad Tit. nro. 16. C. Etiam vita
usq. iud. & Anch. in conf. 302. Materia de qua, nr. 2. verf. circa dñm terti
etiam. Nam is qui plus altero lucratur, donare dicitur alteri illu-
plus.

Declaratur primò ita casis, ut locum non habeat, quando
vnustratum confriceret librum rationum, & faceret debito-
res, & creditores ceteros fratres, causa impensarum, & redditus
rum. Nam ex hoc anno non videatur contracta Societas omnium bonorum.
Ita Decius in conf. 21. num. 8. vel ultimo predicta conclusio,
quod declarando responsum Butrius in conf. 7. inquit ilium loqui, quan-
do apparet iam contractam esse societatem, & deinde us in sociis
rum aliquid agit, ut deroget ipsi societati, id enim facere non pos-
sunt in predictiū aliorum: & huc etiam pertinet quod diximus
precedenti extensum. Dierum eft (aut Decius) quando adhuc non
confat coniecerit predictis contractam fuisse societatem. Nam
tunc si vni sicutorū confricribit librum rationum, reddituum
& lucrorum, ac etiam impensarum, significare videatur, contra-
stant non esse societatem, cum animus non habuerit contrac-
tandi.

Ceterum ab hac Doctri traditione diffident Alcät. intrat. ad presumpt. reg. i. presumpt. 25. su. 2. vesp. tertio adiutorie, qui dixit, hoc effe rei inquit quendam iudicis arbitrio, ex quo solent mercatores, immo & ali diligentes patres familiæ, confidere libros rationum, redditum, & impériarum domus separatis a libro negotiorum, non vt diffensus a societate arguitur; sed vt sciant, quas pecunias accipiunt pro impietate, quae in domo sunt: & quos pro vnu negotiacione. Crediderim ego spēctandum esse effectum i' conscientiōis libri rationum si confecto libro fratre, vel affines ipsi, vel filii suis annis vel certis temporibus calculos inuenient, reddentes rationem de se gefisi. Hoc in cauſa existimauerim recte sensisse Decium prestatam mlo. Et hoc in cauſam etiam recte loquitor Ias. in conf. cantic. col. 4. vesp. decim facit. lib. 3. Cum dixit, quod si vnu fratrium factetur fe clie debitorum alterius, significat, non esse inter eos co-facieientes omnium bonorum. Hoc sane intelligendum, quando (vt dixit) redita effe inter eos ratio. Et ita etiam sunt intelligenda quae respondi in tenu. 12. mon. 17. lib. 1. Et acerbit quod hoc in cauſa deficit vnum ex tribus requisitis, quibus diximus societatem omnium bonorum contractam presumi, nempe communis habitatio, redditum & lucrorum communicatio, & de gefisi nulla hinc inde redditaria ratio. Deficeret enim nolito in cauſa hoc postremum. Si vero confecti ipsi libris rationum, nunquam conficiuntur calculi, recte sensis Alcät. rationes ab copernensi.

Declaratur secundum, ut locum non habeat hic casus, quando tiam ab ipso initio communis habitationis, & communis bonorum, & lucrorum, unus iporum fratum vel affinium, emeret aliquam nomine proprio, & ea defribi saceret in catastro, seu ultimo nomine etiam prout erit, sibi possidere. Namque

præsumuntur societas omnium bonorum: sed folum eorum, que inuicem communicantur. Ita *Crauet. in conf. 26. num. 2. pg. 20.* multas ab eo confessos: Et *lumen scientia fuit in conf. 2. num. 2. vers. 3.* renouata.

46 Idem quando omnes ipsi fratres vel filii separati nomine eorum proprio emerent, omnibus scientibus. Ita *Alciat. in ref. 539. colum. vii.* acque ita declarari potest responsum Anchis. in conf. 39. 2. num. 7. & quod tradit *lumen. 1. num. 17. C. qui regiam facere possit*, qui loquuntur quando cepta societate eorum vnu tantum emit, carteris inscripsit, & predictis accedunt *Bald. in conf. 57. lib. 5. & Declar. mon. 5. 6. num. 28. lib. 1.* qui fortiori in cau responderant.

Declaratur tertio, vt non habeat locum hic cau, quando mortuo patre, vel altero ex fratribus, inter eos erat societas omnium bonorum, vnu deinde frater, nouus & fecit liberorum inscriptiones sub suo nomine tantum, vel suo, & alterius volummodo. Hoc in cau non præsumuntur continuata illa antiqua societas omnium bonorum, sed noua negotia separatis, vel vna cum eo tantum à se inscriptis velle tractare. Ita respondit in conf. 2. num. 16. lib. 1. & in conf. 121. num. 96. lib. 2. pg. 20. multos usi commemoratos, & attingant in subsequenti præsumpt.

P R A E S U M P T I O . L V I I .

Societas dissoluta, quando renouata præsumuntur.

S V M M A R I A .

- 1 Societas semel dissoluta, nisi probetur, renouata non præsumitur.
- 2 Societas renouata vel verbi expressio, vel tacitū facta, coniecturis probatur.
- 3 Societas renouata præsumitur, forte principali in negotiatione re- lata.
- Idg. præsumi si apud illum socium, qui communī nomine administrat, lib. 1. num. 4.
- 5 Capitalis dimissio apud socium antiquum, a calculo prime societatis finita, iam facta, si suu nomine soli vt ante, libros rationum conservat, nomine, antrenouata præsumuntur societas, opinione duas sunt, num. 6. & 7.
- 8 Societas transiens ad heredes expellit, si societas in forma & modis non immutatur, capitale apud folum dimissum, præsumit societas continuatam.
- 9 Voluntatis continuatio prius, quam mutatio præsumitur.
- 10 Societas prima tempore finita, redditus & rationibus, si post fortis & lucis receptam partem, secy denuo pecuniam pro capitali conferit, renouata præsumuntur societas.
- 11 Confusio ex facto inducit, sicut voluntas facta declaratur.
- 2 Falsum positum confusio argere.
- 12 Societas prima tempore facta, redditus & rationibus, capitale dimis- tuit apud socium, qui nomine communis negotiabatur, non tamen renouata præsumuntur societas, cum modis & forma negotiis alius permittantur.
- 14 Societas renouata coniecturis est, noui luiris communicatio.
- 15 Confusio extante, vt societas continuata dicatur, si non renouetur ex parte, secundum eum contraxisse præsumuntur mercatores aut socii.
- 16 Socii bona post dissolucionem communiter posse videtur, renouata societas est coniectura.

2 **E**XPLICANDVM nunc est, quando societas dissoluta, renouata, atque ita noua inchoata præsumuntur. Quia in re confi- tuenda est regula, societas non præsumit renouata, sed qui renouata fuisse affert, probare debet. Ita responderunt *Caffr. in conf. 73. in causa que vertitur inter Gabrielem. col. 1. lib. 1. & Corne. in conf. 1. num. 2. ver. 1. & stat. lib. 1. quod secutum sum in conf. 121. num. 70. in fine. lib. 2.* Et manifesta ratio, quia renouatio huc dicitur esse quid facti, ob id non præsumitur. Ita *bello. 5. facta. ff. de cap. & pg. 10. reuers. & dicimus infra lib. 6.*

Renouatio autem societas i probatur facta, vel ex manife- stis verbis, nacta t. a. cum seq. ff. pro. & tradit *Sac. in conf. 87. num. 21. in finib. 1.* vel tacita, quando feliciter confutat, qui conie- turis colligunt alii, t. planz. ff. pro. & scriptoribus molti à me congelli in conf. 121. num. 2. lib. 2. vbi aliquor conjecturas renouata societas commemorauit, & quae pauci hic repeatant.

Prima conjectura renouata societas est, quando finit ipsa prima illud totum capitale, quam forte in nostri appellat, relin-

quatur in ipsa negotiatione. Verum in hac conjectura distingue- di sunt aliquot casus, ut *scriptor. in d. conf. 21. num. 73.*

Primum est, quando finita prima facta societas, illud totum capitale relictum fuit apud folum illum, qui confutat communis nomine negotiari, quem admodum ante, nempe in scribendo cartinis, vt communis, nihil immutando ex prima societas formam. Hoc cau præsumuntur renouata & quodammodo continuata so- cietas. Cum nulla debet disformitas inter primam & secundam, ita multorum auditorum respondit in d. conf. 121. num. 73. vers. primus & secun- datus.

Et casus iste amplius magis procedit, quando non solum am- quis negotiandi modus, anti quaque forma observatur, sed etiam lucrum in communis ponitur, *sicut in b. sc. f. c. e. respondit Alb. in conf. 87. lib. 2.*

Secundus est casus, quando apud socium dimissum est capitale antiquum factio scilicet calculo prime societatis finita: & non constat esse mutatum, vel formam, vel modum negotiationis, vix quia socius qui negotiatur, erat solitus negotiari expresse suo solo nomine, inscribendo suo solo nomine libros rationum, dando literas de negotiis, suo solo nomine, sed tametacē com- munis nomine negotiabatur, quia communicabat lucru cum altero socio. Hoc in cau, in illa sola dimissio capitals apud socium qui negotiationem profequitur, arguit continuatum, seu renouata societatem, etiam si non constet de communicatione lucri, eti dubium. Nam haec de re fuit opinione. Vna enim fuit opinio eorum, qui scripserunt, præsumi renouatum faciet. Ita Pet. de *Vbal. in trist. de duob. ff. att. p. art. 5. num. 39.* cum diffinit questione de rustico, qui retinet vacas facti elapso tempore primi facti, & apertus Alexan. in conf. 121. num. 4. lib. 1. Ita enim intelligi possunt Socin. *fen. auent. 97. num. 12. vers. 1. coaudit ergo lib. 1. & clarus Paris. in conf. 121. num. 56. lib. 1.*

Secunda fuit opinio eorum, qui dixerunt, ex ea dimissione t̄ capitalis apud antiquum folum, non præsumi renouatum faciet. Ita *Caffr. in conf. 41. 1. s. f. a. societas, in 2. dub. lib. 1.* qui loquitur fortiori in cau, quando scilicet finito primo societatis tempore, nec capitals, nec lucri factio est aliud nisi, led totum apud antiquum folum dimissum sit. Idem & apertus respondit *Crot. in conf. 5. num. 15.* Ex posteriore hanc opinionem fecutus sum in d. conf. 121. num. 82. vers. alterius facti opino. & quibus argumentis hanc defendit: & quibus primam illam consenserunt ei in responsu scripsi, ea propter hic de industria non repeatem.

Tertius est casus, quando societas à socio primo transire in h̄ redem ipsum factio, ex pacto conuento, & ipsius societas forma & modis non inmutatur, & ille hares defuncti socij dimittit capitale apud socium, qui suo solo nomine negotiabatur. Hoc in cau societas præsumuntur continuata vt prius. Ita *logatur Par. in conf. 8. num. 36. & 37. lib. 1.* Nam hoc cau sola dimissio capitals arguit voluntatem heredes esse, velle continuare societatem a suo predecessore contractam. Arguit etiam voluntatem esse eandem loci retinientis. Et hic casus differat a precedenti, quia in illo extincitā era omnino societas illa prima: & Ideo ibi agitur de eius renouatione. Hoc vere in cau de sola continuatione, quae continuatio præsumitur, rebus ipsiis omnibus eodem principio in sta- tute permanentibus, excepta morte viuis sociorum. Et si dicatur, ergo que erat dubitatio in ea specie Par. dico dubitationem illam fuisse, quia videlicet dicendum, heredes non confusile continuatione societatis, ex quo, illo facto non declarauerat animū fuisse. Et tamen quod socius retinientis apud pecuniam, nō videbatur adhibitus confusis continuandi. Verum tamen aliter & recte respondit Parisius, quia quod heredem aliud factum non requirebat, quam traditionis pecunias, quae sunt traditio factis inducitur ex illa dimissione, & patientia, postea quā non probatur heredem tunc esse alterius opinionis, quam perfenera- re in societe. Voluntatis enim continuatio, non autem mutatio præsumuntur. Ita nam de ea. ff. condit. & demonstrat. Quo etiam ad relinem, eadem præsumuntur voluntas continuandi societi- ten, nisi contrarium declarat. Hanc causam ita explicauit in d. conf. 121. num. 83.

Quartus est casus, quando finito tempore prime t̄ societatis, reditque hinc inde rationibus vnuquā fuit sociorum fumit partem suam capitalis, & lucri. & deinde paulo post, adhuc in cō- mutat ponunt capitale & non constat (vt superioribus in causis) mutatum esse formam negotiationis. Hoc in cau præsum- muntur renouata societas. Ita *intelligi Caffr. in conf. 73. in causa que vertitur inter Gabriel. colum. 1. lib. 1. & p. p. p. cap. 1. alio in communis. lib. 2.* Ea est

LIBER TERTIVS.

Et si ratio, quia hoc dicitur quoddam factum, non autem nisi factum, ut superius catu. Quoniam conseruam inferi, cu' conseruam factus ex facto inducatur, facti ex facto voluntas ipsa declaratur. I. Paulus. s. 11. et non rati. hanc. & impedita respondit. conseruam in conf. 202. Materia de qua curiam. vnu. Le scribit Inno. me. abv. de reg. 100. quem fecerat illi Empl. in l. si mort. qm. s. solu. metr. factum politissimum. et. feo. fortioris effectus ipso negari. Et factum politissimum arguere conseruam, respondit Soc. Sen. in conf. 160. col. 2. imprim. 15. hanc. hanc. conseruam ex explanandis in conf. 21. 23. 24. & 25.

Vita patetimque requiri atque recomponi.
Secunda est conjectura, & praedictum renovare societas,
quando denou lucaj communicantur. Ita Petr. de Vbd. intrad. de
duob. vbiq. p. 3. q. 2. num. 36. & egregie Soz. Sen. in conf. 2. col. 3.
vers. confirmatur hec lib. 2. Et hos focus sum in d. conf. 2. num. 15.
quo loci dixi, hanc conjecturam non procedere, quando focus
negotiator alteri assignetur, partem debitorum prateritae soci-
tatis, ut illos suo nomine exigere.

Tertia est conlectura, & praefumptio renouatae societatis, quae
dicitur in confutendis mercatorum. Nisi exat confutato, nisi
expresum dicatur, societas non debet continuari nec prae-
renouata, mercatores censent sub ea censuendae in iusitiae fo-
rimenta, ita illa non continuabitur, seu censetur renouata.
Ita Soci. Sen. in conf. 160. no. 8. & in conf. 162. no. 11. lib. 2. quem fecer-
sum in conf. 21. n. 10. quo loci dixi post Caltrren. idem esse proba-
dum, quando tacentibus, & nihil dicentibus focis confutendo in-
duxerit, ut censetur societas renouata. Et ibid. m. 107. dixi proce-
dere, nisi apparuit de disensiū expresto. Et traditio Soci. compro-
barit auditorie Baldi in l. 1. q. 2. c. pro finis. & Paris. in conf. 95. no.
4. lib. 2. c. 1. cum dixerint, societas prae sumi contractam fecunda-
loci confutendum.

Quarta est coniectura renouata societatis, quando socij possunt bonorum divisionem, adhuc illa communiter possident. ita Roma. conf. 4.13. Crat. in conf. 7.3. n. 13. quos fecerit sum in conf. 12. num. 51.

PRAESENTATION. LVIIL

Pecuniam solutioni paratam fuisse quando praesumatur: & in mutuo speciale non esse, quod pecunia solutioni parata dominium in

卷之三

imprinting, we'll soon consider mi-

- 1 Privilegium in mutuo nullum considerari, ad transferendum dona
num pecuniam solutionis summa definire.
  - 2 Domini pecuniam solutionis definitam, etiam in alijs contractibus
quam mutuo transferri.
  - 3 Pecuniam solutionis paratam snifice, et eiusdem probatur, secundum
alicit.
  - 4 Pecuniam solutionis definitam esse, non praefundi, ratio bniu,
nro. 7.5.
  - 5 Pecuniam solutionis paratam saepe conciliatur propter.
Pote quod sitas, nro. 10.
  - 6 Considerandam latronem esse debiti summam, nro. 10.
Si quis sit debitor depositarius, nro. 11.
Et de quo deposito accipitrum, nro. 12.
Si seneat pecuniam in promptu debitor adseritur, nro. 13.
Si creditor efficiens debitori se paratam habere, fidem est vel offen-
tione, nro. 14.

P R A E S V M P T . L V I I I

379

- Sit tamen de plurimum patrum praeditio auctoritate agatur, non. 7.
Si ergo affirmari se penes debitoventur tantum, que solutionem sufficiat, ut
sit placuisse.

Lacopis, & apud eum pecuniam praesentimur habere in promptu.
Meritorum vili, & pauperi affirmantur gemmas habuisse, non habem-
dum si dicitur.

Res quoniam libet, adhuc praesumuntur libere.
Illa, tam in mobilibus, quam immobilibus, ut sit.

Cui mutui tractationem auditoribus explicarem, affirmavimus esse receptam Doctorum sententiam, nomen cōfiderari priuilegium i in mutuo, ut transferatur dominium pecunia, quae solutioni parata est: quemadmodum scriptum erat. *i. l. singularia, 6. de Cahr. & reliqui, & non Bologn. na. 37.* Est enim vetus etiam in reliquis contracibus, i transferri dominium rei, quae solutioni parata est: *sicut probant tex. Leucret. cum l. seq. ff. de rendit. si fuerit alio s. f. de sur. dat. 3. s. f. de debitorum. cum l. seq. ff. de don. sur. vir. & vso. & l. falsum. s. fid esti u. ff. de sur. Dubitari autem solet, quomodo dicti possint comparare pecunia fusile solutioni parata. *Ancil. a. l. singularia, n. 6.* docuit confutare posse i præsumptionibus, & coniecturis. Re hanc parte diligenter explicando, dicitur eius pro regula continendum, præmissa pecunia non esse parata solutioni. *Tu manif. sita refendit Bald. in cas. 37 prædic. a curia. claus. 2. ver. deo quid debitor. b. 1.* E ratione monus est quia haec est mera negariaria non coarta, que non est obiectum sensus, vel vitus, cum non terminetur ad aliquod subiectum visibile. Et haec ilpia negariaria non est iniqua Bal., substantia, nec qualitas, nec aliquod de predictamentis. Itēquid non est en naturale, & per consequens nec probable, nisi per confessiōnem, *in xta. L. auct. C. deprob. & c. de confes. in 6.* Recedit tamen ab ha- regula, & præsumptione contraria præsumptionibus, & coniecturis, quibus præsumit pecuniam fusile, eisq; solutioni parata, et inter coniecturas hec communiter.*

Prima et quæ: lumen ex equalitate perfixa, *texta*, *fixed*, & *si* *quæ* *satia* *eg*. *Cum* *ta* *qui* *est* *locupl*, & *opulent* *pecunio**fus*, *per* *luxum* *pecuniam* *habere* *parat*, & *in* *promptu*. *Ita* *dicitur* *Bart.* *in* *di* *singularia*, *ff.* *scit* *pet.*, *in* *ta*, *quæ* *de* *factis* *pet.* *Alex.* & *la* *Parpa.* & *Alicia.* *n. 3.* *Item* *affir* *matus* *Sad.* *alii* *ex* *preter*, *sol* *q. c.* *Si* *cert* *pet.* *Cræst.* *in* *confusione* *q. s.* & *benes* *mit.* *Strat.* *in* *trah* *de* *merci* *part.* *2.* *num.* *20.* *Et* *pro* *simile* *quod* *colligitor* *Ex* *Abb.* *et* *mln.* *in* *ta*, *hi* *qui* *va* *metue* *cau*. *Cum* *dixit* *non* *esse* *habendam* *videm* *vi* *panperique* *mercatoris*, *affirm* *te* *habuisse* *gemmas*, *ergo* *contra* *in* *mercator* *dixit*. *Et* *quo* *que* *simile* *pro* *quod* *scrifpi*. *Bart.* *in* *l. 3.* *spqrat.*, *nomer* *j. c. d.* *be* *bem* *quod* *liber*, *cum* *doci*, *quod* *res* *præsumfunt* *ff* *filio* *quæsta* *eg* *proprijs* *pecunij*, & *bonis*, *non* *auctem* *ex* *pecunia* *paris* *quando* *ipse* *filius* *crat* *vir* *industrijs*, & *qua* *negorianto* *lucratur*. *Hac* *autem* *confœctura* *ff* *Bart.* & *fequacibus* *probata* *argum* *l. 4.* & *6.* *melior* *ff* *de* *in* *diem* *addicti*, *qua* *tamen* *loci* *lurid*, *non* *expla* *car*, *que* *ff* *per* *ta* *la*, *qui* *dic* *posit* *paratam* *habuisse* *pecunia*, *qui* *medio* *offer* *barbat* *venditor* *co* *ditionem*. *Crediderim* *confœctura* *non* *esse* *ff* *its* *abfolut*, & *latè* *intelligendam*, *ve* *eam* *D.* *no* *ff* *confidant*, *sed* *habendam* *ff* *ratione* *l. quantitat* *pecunia*, & *qualitat* *ipfus* *duinit*, & *opulent* *mercatoris*. *Nam* *tam* *leng* *summa* *et* *elle* *pofit*, *ve* *il* *mercator*, *qui* *non* *confuse* *ut* *relinquere* *pecuniam* *in* *arca* *otio* *fa*, *in* *promptu*, *paratamq* *non* *habeat* *ff* *solendum*, *scuti* *quotidian* *ipfa* *experience* *dec*.

Secunda est coniectura, quando quis est debitor depositorum. Nam praefumit habere pecuniam ipsam iam depositam in promptu, & paratum restituenda. Ita Cfr. *in L. I. singularia, nomine, 26. alex. in fin. Purparat. s. fin. & Aclat. mro. 3.* Et ratio, quia alioquin praefumeret delictum, semper contrafatu ipius rei depositari, contra l. 6. si rem s. depositari. Ad eundam ergo delictum praefumitionem, praefumit pecuniam sive paratum restituenda, humile prope tradit Bar. *m. comparsa, m. 7. c. de la que li. cum dixit, quod ad eundam delictum praefumit tutorem ex proprijs pecunia acquisitum, non autem ex illis nullum.*

Hac tamen conjectura intelligitur procedere in deposito regulari: factis vero in irregulari, hoc est: quando data fuit facultas vendi pecunia ipsa deposita, *sicut in Latrone & de falsis agorarum &c. i. deposito*. Nam tunc cessat illa ratio prælegata, quod pecunie distractio non praesumatur, et ratio quod pecunia prefumatur delictum, ita declarat Alex. Pryn. & reliqui qui *fuerint commensurati*.

- TACIS. MENOCHI**

promptu, & parat am solutio[n]i alia, his, num. 2. Ea fratur, quia qui t[em]p[or]e rem habuit, adhuc presumit[ur] rem habere, l. si p[ro]fessu[s]. C. de pro[fe]ssu gl. Bald, & rel. quo. Quis sententia procedit? non iolum in rebus immobilibus, sed etiam in mobilibus, reser- bent Bart. in s. f. si quis ex argenti arg. & auer[io] brevi, num. 1. ff. de eden. E[st]iam, scribitur, col. v. l. s. f. si quis ex argenti arg. & auer[io] brevi, num. 1. c. ex. 2. verbi amplia, de caus. p[ro]fessi, & propriet. & Alciat. in d. ult. de presump- reg. 2. p[ro]fessu[is] 21. n. 4. Et haec quidem communis est sententia, eti[am] ab ea diffinient nonnulli communis memorati, & probata i. l. s. f. quo ex argenti arg. & auer[io] brevi, num. 1. 2. ff. de eden. & in l. quad. te. m[od]i ff. circu- tum petat. & Purpurat. in d. l. significaria, m[od]i. qui ob id conjecturare hanc non recipit.

Quarta est conjectura, quando debitor affirmat se habere pecuniam paratum; illi assertione confessit creditor. Nam & tunc presumit[ur] ita esse, si dicit[ur] hie A[nc]iatis, num. 3. si modo depli- run partium praed. i. c. tantummodo agitur solutio[n]em enim illi assertione, iuxta gloss. s. a. in i[n]t[er]pret. de acto. & tra[n]s[lat]i lat[er]na f. fed sicut, num. 8. s. m. Institut[us] de acto. Secus vero cum agitur de alterius praeditio, & creditor dicit se habere pecuniam solutio[n]em paratum. Nam tunc illi assertione non creditur: sicut in fab[ri]bus scribit Bart. in L[et]ter. omnes, & scilicet, num. 1. ff. de fort. Detinunt, non in fin. de iudic. & Alciat. in d. actu[m] de presump[re]g. 3. p[ro]fessu[is] 26.

Quinta est conjectura, quando testes affirmant se videlicet in crumenta debitoris pecuniam ipsam. Hoc cau[er] presumit[ur] solutio[n]em parata fuisse, ita Purpurat. in h[ab]it. significaria, n[on] 10. qui tamen hoc intelligit, quando afferit tantam hec videlicet pecuniam, quanto ad solutio[n]em sufficere poslit. ex traditione Bart. in L[et]ter. seru[us], in s. f. de cond. & dem[on]str. & Baldini acceptam q[ui]r. 9. C. de for[ti]t. & in l. s. f. ex caution. q[ui]r. 7. C. de non num. pecun. & lenitus etiam Alciat. in d. l. significaria, num. 8. i[n]f[er]ni.

PRAESUMPT. LIX.

Mercator[us] presump[er]tur soluendo, vel non.

S V M M A R I A.

Mercator habet multas merces, que difficulter exportari possunt, ob- nendo esse presump[er]tur.

Idem sicut in artate habeat nomina debitoru[m] in magnis summis, ait ergo, fuga, celsis sufficio, num. 2.

Soluendo non esse presump[er]tur mercator accipiens pecuniam sub- futu[r]a.

Idem si es[tem] mercer, dilata solutio[n]em empat[er] at, praesenti pecunia ini- nor[um] p[ro]p[ri]et[er] vendat, num. 4.

Idem si merces habeat in locis periculosis, num. 5.

V[er]o bona illam vendantur, num. 6.

CVM supradisputatum a nobis sit, quando inter fratres præsumptum contra bonorum socios: nunc explicandum ap- que differendum est, quando inter eos præsumptum facta ap- forum bonorum diuiso. Quia in re dicimus primū, si divisione non præsumit[ur], cum quid facit. It in specie tradit Mafcard. in concis. 32. num. 1. isti Doctores, quos commemorat, hoc non scripserint.

Cateruntur coniecturis, & præsumptionibus factam fulisse diu- sionem probari satis potest, quemadmodum affirmant omnes, quos infra commemo[r]amus.

Prima conjectura, & præsumptio est, quidam longo tempore fratres t[ri]p[art]ite separatis habitarunt, necmē decenniis inter praefates, & viungit inter absentes, & quilibet solus possit partem suam, subsecundo onera pro ea parte tantum, & emolumentū ex ea per- cipiendo. Ita gl. in l. penale, C. communis dividund[u]m vbi Bart. Bal. & Albert. idem Bart. in L[et]ter. in rem v[er]o, num. 1. ff. de for[ti]t. & in l. quinque aliena, in primis ff. de acq[uis]it. heret. & abd[ic]at. Bald. angel. Alexand. & 10ff. idem Bald. in l. coll. i. C. qui adiutori, & in l. 1. m[od]i 13. C. de fiduciomis in consil. 4. 37. quiddam pro nulla, in fin. libr. 2. & in consil. 28. 2. preponitur quid minor, n[on] 2. C. Coffrer. s. f. C. de pet[ri] heret. & in consil. 26. ven- sione ordinari, num. 2. libr. 2. Roman. in consil. 20. num. 3. verbi, tertii principaliter, & in consil. 4. num. 2. Alex. in consil. 92. num. 5. libr. 2. & in consil. 25. moner. 3. libr. 3. Calcan. in consil. 23. moner. 4. libr. 1. si fieri anno, num. 11. & moner. 37. C. de pacif. & in l. 1. moner. 15. verbi, 4. moner. 3. qui ad. & in 3. quidam, in finis de alio & idem in consil. 28. libr. 1. & in consil. 17. num. 3. libr. 3. Roman. Seu in consil. 64. colum. penit. 2. Rau in consil. 6. col. v. in consil. 62. num. 5. libr. 3. Deo in consil. 79. insl. Bald. intrat[ur] de præs[er]v. 3. part. principi, q[ui]r. 9. præcipit. numer. 30. Ioan. de p[ro]p[ri]et. de S. Elagia inter confilia Bart. confil. 65. numer. 35. & in 37. Gratius in consil. 12. libr. 1. libr. 2. Ripa in cap. f[ac]e. num. 1. verbi, duode- cimū, de rebus, sp[irit]us Alciat. in consil. 9. 4. numer. 7. Boer. in q[ui]r. 14. Rabe in consil. 15. num. 5. Alba in consil. 11. numer. 1. Petri. in q[ui]r. 14. Cremon. in consil. 30. numer. 1. in p[ro]p[ri]et. Tyrraeus in trans. de præs[er]v. 3. 4. 5. 6. 7. de iniquitate. Tyrraeus de præs[er]v. glo. 4. 5. 6. 7. fed & omnibus. T[er]tia est conjectura, quando mercator habet merces in locis, deponit, conculcit, numer. 28. A ratione fulcitur sententia haec, quam perpendit Bartol. in L[et]ter. in rem v[er]o, num. 3. ff. de visu. & in disca-

LIBER TERTIVS

PRAESES VMP T. LXI

221

disputatione 7. que impio, molar habens, ins. quia agitur de modi-
co prelucio. In d. Hart. fecit fum Calver. In d. I. filius u. C. de
petuo hereditate. Et cap. in d. I. ann. 15. x. sexagesima. C. qui admetti-
tis. Et fane leprosum predictum, cum prelupsum partis esse regu-
les. Et haec quadam prelupsum operum retrò re picens primad-
pium. Nam prelupsum quod ab initio fratres tui distinserint. Ita
Eald. d. I. l. ann. 37. C. qui admetti-

et. 56. sciat quando fratres causa melioris administrationis feci-
derint. alerantur præponunt magistratus. sed altera predicit de cle-
ra. Et ergo quidam Cratius d. ann. 518 n. 2. x. sex. fid. du et aliquo
vbi plura libri.

Scindit eti coniectura, quando vnius fratrum, qui vna summa
cum aliis fratribus negotiari confluens, separavit et negotiari ce-
pit et sibi acquirere. Ex quo sententia autem confiteri difficultate
loquitur.

Extenditur primò hæc conießura, ut locum habeat, quando

minor diuina bona suis cum fratribus, tempore minoris aperte
fuit curatore, vel iudicis decreto, quo causa diuina non valeat pro-
supponito quod est et pabes, & nō iurauerit, secundum disportionem
Actu. sacramenta pobrern. C. adiuverit vendit, & l. penult. C. de
prad. m. & l. t. y. & c. omittim. s. de rub cor. Attam. si p. mol-
torem tacere faciat per decennium, posseidendo pro diuina, efe-
tuar industria tacta, & foliemis diuina, adeo quod non potest am-
plius vera curia. Et extenda Bald. in d. consil. 281 proposuit quod mi-
nus ab aliis quecum probant. Ralbm. in d. pref. interst. ter-
tius p. g. p. q. o. p. m. p. n. o. n. o. Et dicit affior. cariss. Rum. in d. consil.
177. p. 3. Tyrann. in d. consil. de pr. p. q. g. 4. vesti. decanu-
& Mafard. in d. eml. 225. n. m. 4.

Extenditur secundo, ut locum habeat etiam, ut tanti temporis
stacione natare, id quam penitus fuit redditio rationis, presumam
quod omnia in dicta diothice fuerint terminata. & ratio hinc
inde redditia, cum non sit veritatem, quid tandem tacuerint
Iusti respondet Casperius coni. 226. non sequenda est in etiam, solus, i. veri-
tatis etiam, sibi, exponit securius est Balbus in d. q. ro. min. 4. Et ita quidem
adducti sunt tex. 1. Proculis iste de probatio in dicta g. d. p.
C. communis diuidit. Et rursum quis à communiter acciderint, quid
do fratres sunt diuisiri bona communia, prius hinc inde redditio
rationes de à fe administratis & gestis, iuxta L. c. iuniorum, ff. de con-
dit. & demissis. & scriptis in lib. 2. de arbitri. sed. Quidare proflamatur
quod fratres rediderint in iuventute rationes, cum tanto tempore
diffuso profumatur.

Declarata primò, vt non proceda hac præsumptio, tu quando
partes illent iniquas. Nam tunc non presumatur facta diuini-
tate Beldi & Caffredi, ind. p. C. communis dividit. Alexander in co*st*. 25.
num. 16. libr. 9. Felius ac. sciat, colum, 15. vers. 1. Nam fidei sententia, ut et in
quis sic respexit & sequitur Beldi ad q. gen. ann. 43. & 44. Et hoc accedit
Nitol. de Neapolis in 6. quidam q. in Inglit. de alk. Caffr. in L. filiius
no. 3. C. de pecc. hacte. Rulin. in gen. 16. num. 17. libr. 3. qui ob id m. 4.
respondit, non presumi factum diuini, quando vnu posse
totum. Eadem sententia fecit Trigona in sing. 23. Boet.
in gen. 38. num. 3. & Matfer. in d. c. sing. 127. num. 8. & 11. Et ratione fulci-
tur horum traditio, quod nemo praesumatur iactare fiuum, *Lacu-*
deindebet. ff. probat. Non est ergo presumendum, quod is qui
minorem partem possident, confundentur diuini iniquas. E
præterea collat hic illarum, qua dicunt. *Doctors praefacti faci-*
diuiniorem, neque quia agitur de modo preiudicio. Nostri
enim in causa agitur de magno, ex quo partes sunt iniquas. E
cuiusmodi auctoritas a longe diuina pars equum, & non potest
negari, ut etiam in aliis.

7 ruribus accedit, mutat eadem latus inquit atq; premium, vt aquatius te
 uerter inter frater, sicuti diximus supra. Cum ergo de inqualitatibus
 appare, discendum est, non praeclara diuisionem. His intelligi-
 mus minus recte sensisse Salicet, in d. i. penult. C. canonicum ducimus
 quem fecuti sunt Alex. in coisi. g. 2. num. 5. l. 2. Angel. Areti. m. v.
 in legit. de faceta. In l. 1. misl. 2. ut. 2. verific. quod non obstat. lib. 10. c. 2.
 Ruin. in cap. 17. misl. 1. b. 2. & Tefuramus in d. c. 2. misl. 2. ut. 2. Qui
 dem ea ratione mori sunt, quia licet partes in equalitate sint, utram
 alter frater, vel locus potuit recipere compensationem in pecunia.
 Quia sane ratio vera non est. Non enim sequitur, potuit recipere
 compensationem, ergo cum recipit. Ita ratione hic con-
 futatur Fran. Balb. and q. n. 4. n. 4. Et accedit secundum Ruin.
 d. c. 16. 2. m. 7. hanc eti. solemnitatem materialem, quod felicitate
 interieruerit recompensatio facta pecunia, & propterea quidem
 solemnitas materialis non est prouisum. §. preterm. in l. 1. de eng.
 & vend. Et praeterea inquit Ruin, inducerentur duo specialia
 eodem cursum temporis, hoc est diuina facta, & dancu pretio la-
 rei. Quia duobus specialibus concurreat non nullum certu eadem auct.
 L. 1. de d. prob. Hac autem declinatio locum habet, quando
 magna tellus inqualitatibus se remittit, & modica. Ita Alex. in
 v. 1. g. 2. n. 4. & manif. fons lib. 10. misl. 2. 2.
 8 Declarant secundum nos habere locum in loribus & incorpora-
 9

libus. **Ita 10.** Bsp. p. 2. S. Bl. f. inter confila Brum; in Cpf. 66. nn. 58. V.
rum alter scriptis Crat. in conf. 318. col. 1 & 2.

*nv. 36. sicut quando fratres causa melioris administrationis securi-
di, altermutus proponunt magistratus. sed aliter praedita declarat,
et egregii quidem Crat. in d. conf. 318 nv. 2 vers. sed dñe et aliqui
vbi plura scribit.*

Secunda est conjectura, quando vnde fratrem, qui vnde simili cum aliis fratribus negotiis confusus, separatis negotiis capti & liberi acquiruntur. Ex his enim acta conseruare difficultate, item, quae renunciatio, Ita Hart. in L. Titum & Minorum, ad. 37, p. de adm. m. t. Bald. in C. can. opere, c. 1. Et de bou, qualibet Romanis conf. 47. Et de b. de Vald. in tract. de dubiis script. part. 11. p. 11. p. 9. Alio, in conf. 53. m. 1. & in conf. 9.2. m. 3. lib. 2. See. in conf. 12. c. 2. vestrum non sum per vacuum nullum, lib. 2. Et hanc opin. ante securius sum in conf. 12. lib. 6. p. 1.

Ceterum diffinit Bald. in conf. 425, dñs fratres simili pieternit,
lib. 3. repetitum in conf. 427. estem lib. 3. qui respondit, immo nō dic
dissolutam societatem, cùm non adire cōlēns illorum frarum,
scuti omniū consensu requiritur in dissoluenda ipsa societas
v. & in extra mercantia, aliove. q. duximus p. prof. Et Bald. docu-
tus est ab ea mercantia, v. lib. 1.

Diligendum est, quod aut is, qui cepit separatum negotiari, id facit scientibus, & patiensibus aliis fratribus, & hoc in easculum habet illa Bart. Ial. Pet. Vbal. & sequestrum opinio si verò alicij ignorant, disfollata dici non potest societas & idem que sit fratres ipso communiter debent. Ita procedit Bala ld. m. conf. 452 & Nat. vbi sumitur. Et rur fus conjectura hinc locum non habet in

Ita etiam in libro *Scriptar. et Cittatis* de scriptis et locutis societatis. Ita *Alexander* 92. no. 8. lib. 2. quoniam fecerat *Macrini* in d. c. m. 516. nam et. 15.

P R A E S V M P T . L X I .

PRAESESVMPT. LXI

Divisionem factam inter fratrem ætate minorem,
& maiorem, præsumi factam prouocante
ipso maiore, quando verum sit.

SUMMARY

- Dividere bona communia, est species alienationis, id est sine decreto Pratorum minus potest.
  - Diviso bonorum inter minorem, & maiorem fratres, pratorum de cunctis aliibutis, maius est prouocare facta praefumitur; scilicet si fratres extra quicunq; ceteri, sicut, s.
  - Pratorum auctoritate gesta, prae sumuntur gesta solemittere.

CVM diuidere t bona communia alienacionis species sit, *i.e.* **C.** communia utrumq[ue] ad. et traductio Rerum in conf[er]ta nos, numer. 9.
libr. 5. & Simmonec. in tract. decret. l. 2. t. 2. s. a.m.i. ea propter
minor non potest fine Pratoris decreto, et si prouocante propter
diuidere: scilicet post aliud librum h[ab]it in lib. 2. de arbitris ad. cap[itu]lo 13. non p[ro]p[ter]
& idem scripta Simmonec. in d. tract. de decreto, tra. 1. cap[itu]lo 13. non p[ro]p[ter].
Dubitari suorum contingit, an diuini, quia facta apparet inter
fratrem minorem, & maiorem, preflamur facta prouocante ipso
maiore? Distingendiunt fuit duo calus, quorum primus est, quan
do diuidit facta fuit iudicitaliter, & dubito Pratoris decreto. Hoc
fan[ti]ca[re] causu preflamur facta prouocante fratre maiore. Ita in p[re]ce
cessione[nt] Cal. in consil. 2. t. 2. s. 2. quem fecit ut Herrenburg G[ra]m.
in corp[us] 35. nos. 2. lib. 1. Et a ratio, quida per Pratoris auctoritate,
et eiuscum admittit decreto, preflamminut solemitate gelas, non
terribilis superior libro, in ipsa assumptione 75. vbi in s. 2. ac scripsi,
solemitates modica cognitionis praetium, si enunciatur que
nisi.

Secundos est casus, quando diuissio facta fuit extra iudicium
ter. Non in iuris respondit Gabriel, in d. consil. 36. num. 42. non pro-
fumitur facta prouincante maiore. Ita si intelli-
git Angelum in consil. 66. nra.

Librum societatis, & mercatorum, presumi scriptum
consensu fociorum, & ob id probacionem
inter eos facere.

S V M M A R I A .

- 1 Liber scriptus ab uno sociorum, qui scribere & confuerat, aliorum consensu scriptum presumitur & probat contra socios, num. 3.
- 2 Mandatum ex scientia & patientia presumi.
- 3 Liber ab eundem focii differentia scriptum, omnium voluntate presumitur, & facta fiducia inter eos.
- 4 Liber ab inflatore sociorum scriptus, mandato omnium presumitur.
- 5 Liber mercatoris scriptum ad favorem tertii, presumitur scriptum mercatoris consensu.

SOLET dubitari, an liber societatis mercatorum fratum, & filium, qui res, bona, & negotiaciones communes habeant, conscriptus presumatur voluntibus & consentientibus alijs focij & fratribus? Quia in disputatio constituto aliquot casus.

- 1 Primus est, quid liber scriptus est ab uno focij, qui scriberet & conficeret. Hoc cali scriptus presumitur & consensu aliorum. Ita respondit Alex. in conf. 386. n. 1. lib. 2. *quoniam secutus est Crat. in tract. de antiqu. temp. in 6. part. prius. & pater. numer. 57.* Ea est ratio, quia presumitur sic illud ab alijs focij, qui scriberet pali sum illum scribere. Mandatum enim presumitur ex scientia & patientia, vt scribunt Innoc. &c. ex parte Decau, de re iud. & alijs, quos reguli superiori libro presum. 15. in 2. declar. vbi explicita, quid mandatum presumatur. Ex quo sequitur, quod hic liber probat pro scribente contra socios, sicut econtra.
- 2 Secundus est casus, quando libet esse communis sicut indifferenter scriptus ab ipsis omnibus focij. Hoc etiam cali a fortiori presumitur scriptus voluntate & consensu omnium, & propterea inter eos fides facit. Ita Bald. in Rubr. C. de fide instrum. num. 37. vers. sequitur de scriptura fociorum. Alex. in d. conf. 386. n. 1. lib. 2. *Corn. in conf. 39. num. 16. lib. 3. Scim. in conf. 62. num. 15. in conf. 24. 20. colum. 68. num. 2. in fine. & Crat. in d. 6. part. 1. pat. principal. numer. 59.*

- 3 Tertius est casus, quando liber scriptus non ab ipsis focijs, sed ab inflatore ipsorum fociorum. Hoc etiam cali dicimus, librum presumi scriptum mandato omnium locorum, cum eorum consensu fuerit ex propulsis negoziacioni. Ita respondit Caste. in conf. 31. 4. enijs primo, col. 2. vers. & quod pater, lib. 1. quem secutus est Crat. in d. 6. part. 1. pat. numer. 59.

- 4 Quartus est casus, quando mercator habet aliquod scriptum contra se in suo libro negotiacionis, & disputatio est non cito, sed cu' tertio, ad cuius favorem scriptum legitur. Hoc etiam cali quidquid legitur scriptum in ipso libro, presumitur voluntate & consensu ipsius mercatoris scriptum. *Sic docut Rad. in Rub. C. de fide instrum. num. 33. vers. sed hic quo. quem secutus est Alex. in conf. 37. num. 9. lib. 2. & in conf. 24. 3. col. 6. Deci. in l. v. t. num. 36. C. de edit. D. Adria. tol. in c. 2. m. 24. de fid. instrum. & in conf. 10. num. 7. vers. non obstat. qui simile respondit, de literis quicunque aliquis signillatus, ut presumuntur voluntate & consensu domini signilli- latus. Baldum quo. secutus est Crat. in tract. de antiqu. temp. in 6. part. 1. pat. principal. numer. 28.*

P R A E S U M P T . L X I I I .

Librum mercatoris presumi continere vera in reli-
quia parcellis, cum carum aliquam fuerunt pro-
bat & iustificare.

S V M M A R I A .

- 1 Liber mercatoris in aliquibus particulis probatum & iustificatum, pres-
sumitur verae etiam in non iustificatis. Dissecente de his cum alijs,
num. 5.
- 2 Scriptura continens falsum in una parte, presumitur etiam in reli-
quo.
- 3 Confessio mariti de date recepta a matrimonio constante, in aliqua
parte probata, presumitur vera in totum.

- 4 Executio testamenti, qui secundum regulam voluntatem repetuit
fieri recte aliquod ergo si similiter presumuntur de reliqua.
- 5 Libro scribente & scripto suo scribente in conexu.
- 6 L. conuenire, ff. de pacis dotal. quando procedit.
- 7 Falsitas communis a Notario ab una parte instrumenti, quoniam redi-
dat infidelium in alijs.
- 8 Quid autem sit in instrumento diversis, n. 9.
- 9 Librum mercatoris in multis particulis approbatum, etiam in aliis
verius presumi, quamvis magis momentum sit.
- 10 Adhuc talen presentia indicis arbitrio, n. 11.
- 11 Libri mercatoris particulam aliquam aduersario negante, si vera illa
esse probetur, reliqua omnes verae presumuntur.
- 12 Doctor negans dobitatum, de n. endicio causit, perdui cestum in
negoscium.

ET ad hanc tractationem pertinet hæc presumptio, qua dici-
mus, quod quando parcellæ seu partita libri mercatoris, vel
alterius prius privati probata & verificate fuerit, liber
presumitur verus in reliquis omnibus parcellis, etiam non verificatis.
Ita responderet C. Strom. in conf. 302. at ben exanimandum, col. 1. libr. 1.
Come. in conf. 136. col. 1. libr. 1. vers. quinque dato. Corre. in conf. 1. col. viii.
vers. & saltem videtur, libr. 4. ar. gel. areti. m. 9. libr. 1. vers. quatuor ante
datur, in inst. de Attila. tute. & in 9. actione. q. 9. 2. n. 1. fit. de ali. sc.
in repet. Ladmanni, num. 28. vers. quinque principaliter termina. fit de re
terior. Run. in conf. 1. col. 2. vers. sicut, libr. 1. Paris. in conf. 99. num. 5.
& num. 26. lib. 1. aliae in tract. de presum. 1. & presum. 58. libr. 1. Gram-
mat. in conf. 158. col. 1. in cuius. auto. Galv. in libr. 1. censit. fit de presumpt.
conf. 1. n. 1. & Crat. in conf. 15. 2. n. 6. Et huius sententia est ab eo ratio,
qua quando plures parcellæ sunt verificatae, non est verificabile,
quod liber in ceteris falso continet: sicut econtra dicimus,
quod quando liber, aliae scriptura continet falso in vna pa-
te, presumitur etiam in reliquis falso continere. *L. sex falsis. C.
de translat. & explicacionis infra lib. 5. presum. 58.*

Et predictis accedit simile, quod respondit Socin. Sen. in conf.
3. col. 2. lib. 3. quod vbi confessio mariti l. de date recepta confite
matrimonio aliquo in parte probatur vera, in totum vera presum-
tur. Est etiam simile quod respondit Anch. in conf. 35. inde
dubius, col. 2. vers. præterea presumendum. Cum dixit, presumi ex-
cutorum testamento vero erogarie quandam sumnum certum lib-
brarum, secundum reparatoris dispositionem, potest aquilam apparuit,
residuum verè & rectè ab eo erogatum fuisse.

Caterium ab ea Castrensis, Comenius, & sequacium opinione
dissentient: *Deci. in d. 1. num. 3. vers. & c. conclusio. C. de elem.
2. colum. 2. vers. secundum eph. de fid. instrum. & in conf. 37. numer. 7.*
Ripa in *admonit. num. 125. ff. de invent. & cibis purpur. n. 200.*
Affidit in comment. ad Constitutiones. Ne capitulo in ist. de me B. filij, numer.
23. Crat. in tract. de antiqu. temp. in 7. part. prime pars
princip. numer. 12. & in conf. 25. numer. 1. & Caphal. in conf. 85.
num. 3. lib. 1.

Primum ex ratione motus est Ripa, quia si in conexis statutis lib-
bro pro scribente sequitur dicendum, quod in separatis fidei non
faciat & contra fei scripta vera esse presumuntur.

Vero non facile respondet, quod in conexis statutis libro ratio-
num, etiam pro fei scripta, nulla ab eo facta probatio. Sed in separatis non statut, nisi multe parcellæ iustificantur, quia
tunc infligit presumptio, quod in reliquis vera scripferit.

Secundo ex ratione vñus est Ripa, quod si credetur in separa-
tis dare materiam delinquendi, contral. conuenire, ff. de
pac. dot. Nam posset quis faciliter suo in libro scribere multa ver-
& deinde inferre vnum quod esset falso, quod non est admittendum, ut inquit Imperator in Comparationes. C. de fid. instrum.

Ceterum responderi potest, non esse hoc verisimile, ex quo la-
multa parcella sunt verificatae, *vt dixi supra.*

Nec repugnat regula l. conuenire, quia illa l. procedit, quando
directo quis inuitatur ad delinquendum: sicut post Alex. & Alexan-
derat in L. s. m. n. 10. posse est, in l. ied. num. 27. ff. de leg. 1. & ibid. Rep. nu-
mer. 16. Præterea d. l. conuenire, procedit, quando intentio legis
est ad hoc ordinata, ut explicat item Ripa in l. ex safo. 5. ff. quinque
temp. 50. ff. de fid. In Treb. Hoc autem nostro in casu lex non concedit pre-
sumptionem hanc, ut directo inuitatur ad delinquendum. Et pre-
terea quod creditur huic libro, non excluditur contra iusta-
tio. Et id ille, qui scribit parcellam, de qua est contentio, falso
probare id potest.

Tertiò restorquetur Ripa argumentum illud, quod pro recepta
sententia adducatur, cum diximus, quod sicuti instrumentum
in vna

LIBER TERTIVS.

in vna parte falso sum, præsumuntur etiam falsum in alia parte, d.l. si ex falsis. C. de translat. Ita econtra liber in vna parte verus, sic præsumuntur verus in altera. Inquit Ripa id non procedere in separatis & propter hoc in separatis falsum invna parte, non arguit falsum in altera parte separatis; econtra verum in vno, non præsumuntur verum in altero. Respondet, quod aut agitur de vno eodemque instrumento & tunc falsitas a persona Notarii proueniens, commixta in vna parte eius, redditus superfectum totum ipsum influumatum, & in alijs suis partibus, tria separatis. Est ratio, quia eti instrumentum continet plures actus, attamen instrumentum ipsum dicatur quid indiu dum, ex quo vno eodemque tempore cœfatum fuit ab eo Notario, cuius persona fuit approbat, quod actuū illum totum simul concidens, ut servatus Bart. in d.l. ex f. i. in r. l. et. lib. v. v. v. res. leon. & ihu. alex. colum. yl. & cur. sen. num. 4. Et de eiusm. inf. lib. 5. p. 5. Et casus iste convenit huius nostris, cum & nos disputemus de pluribus parcellis libri rationum scriptis ab eodem mercatore, pro eadem persona cum qua negociauit est, & vnicum quadammodo negotio confeatum videtur, & eadem fides vnius mercatoris approbatas ea persona, que cum eo negotia peracta erat. Aut vero agitur de fiduciis instrumentis, & tunc falsitas a persona Notarii perueniens commixa in vna parte, non arguit falsitatem in altera parte, quemadmodum præcitat Doct. sc. ribut.

Hic casus nostrus non conuenit quia (vt diximus supr.) hic agitur de vno acito, seu scriptura diuersarum parcellarum, ab eodem mercatore pro eadem persona debitoris scriptarum.

10 Exenditur haec sententia & traditio, ut procedat etiam si parcella est magni momenti. Ita Angel. Areti in g. aliorum, numer. 33. in Infis. de a. Corne. in confi. 3. num. 3. vesti. & est adserendum, libr. 4. Rota in confi. 8. num. 3. libr. 4. & Cracv. m.d. confi. 15. num. 6. qui eiusdem sententia recensens Paulum Castren. Quam quidam declaracionem intelligo, quando verisimile est, quod mercator vel de derit, vel mantereretur fumis illam: atque ita in hoc tribueretur & multum iudicis arbitrio. Ex his sequuntur minus recte fensis Ripam in d.l. ad mendem, dum intelligit Castren. in d. cons. 30. loqui folium de parcellis minimis. Et communis illa sententia procedit multò magis, quando concurrente alia conjectura, vt cōcurrerant in casu Cracv. in d. confi. 15. ut ipsemet declarat in d. tral. de antiqu. tempor. in 7. artis. num. 3. 14. Et ibidem num. 24. intelligent communem opinionem posse procedere verisimiliter plurimis partibus. Et preterea multò magis procedit relata communis opinio, quod adserius mercatoris negatissima vna cum ex parcellis contentio, & illa deinde sufficit ab illo mercatore verificari. Nam tunc reliquie fine contraria vera præsumuntur, scilicet similis in causa criminis Angel. Areti in g. vlt. cel. rit. in Infis. de a. L. in g. aliorum. num. 33. eadem. & Deci. m. L. num. 2. p. 5. de reg. nr. quod si debitor negavit debitum, & postea cōsulētate fatur, perdere beneficium cōsiliis, propter mendacium. Ita & nostro in casu, si de mendacio coniunctur debitor in vna parcella magna, contra eum infigit præsumptio quodam alia.

P R A E S V M P T . L X I V .

Signa & nomina præsumptionem & conjecturam facere, res illorum esse, quorum incripta, vel imposta sunt ipsa nomina & signa.

S V M M A R I A .

- 1 Nomina ad res demonstrandas immensa.
- 2 Res illius causa nomen obtinet, præsumuntur.
- 3 Stigma multorum, habuit etiam claram, sola factum notat.
- 4 Vestimentorum signa per qualitera significare.
- 5 Cadaver occidit cum se, si facies non inducer signa & signata corpora perquideris.
- 6 Marcis ex signis inscriptis agno cantor.
- 7 Verx illius insignia manuis impoista, dominum demonstrante.

Q UEMADMO VVM nomina & inuenta sunt, ut res ipsa de monstrarentur. Libro. ff. de suppellebit, legato. & Land recognoscendo. C. de ingenio & manu. ff. & Ideo dicimus, ut præsumuntur illius, cuius nomen obtinet. Bald. in l. Galli. §. mvo. ff. de l. lib. & p. 5. p. 5. & Capilla in confi. 3. colum. vnum. Ita & signata, signata,

P R A E S V M P T . L X I V . L X V . 223
C. de fabrica libr. n. Hinc apud Romanos, serui, qui venum expo-
nentibus, paleo capiti impolito, ostendi confuerant, ut firib.
Gellum libr. 7. nov. Acta. cap. 4. Ita dicimus, ut lignatum militem, hoc
bitum clericum, solam sacerdotem, & quae propria eorum sunt
signa, significare. Baldus in l. d. lib. C. de reg. man. & Deci. in
c. us. san. matrimonij. num. 3. de prob. at. Sic pariter signa vestimentorum, per force qualitatē significare responsum est, in. item apud
Labeonius, ff. p. 5. p. 5. ff. de iniun. & l. speciosas, ff. de verbi. signi.
vbi Cap. Aliat. & l. brechaw. & scripferunt Deci. in confi. 12. s. num. 6.
Maf. in confi. 9. num. 9.

Ita pariter dicimus, signum demonstrare, culis sit equus. Rott.
in d. l. signata. & ibidem Lucas de Perna. & tom. à Plat. Relatio in
tral. de iugurta. q. 9. Benven. Strachia in tral. de mercatoria. p. 2.
2. m. 73. & proxim egregiam recognoscendi, culis sit cadaver loci
cisi, culis facies dignoſci non potest, ut corporis signa & lignata
inſpicuntur, docuit Bar. in d. l. signata. & Anton. Corle. in sign.
in verbo. testa. incipit. Dicunt testi.

Sicut etiam dicimus, merces seu farcinulas, que vulgo, le balle,
appellamus, cognoscere ex signis eis inscriptis. Baldus in auth. dat.
data. C. de donat. ante nopt. Petr. Vbal. intrat. de doibas factriis. p. 5.
1. num. 72. Francus in. s. fiducia. & idem, extr. de finem. excuson. in 6.
De d. c. us. san. matrimonij. num. 3. de prob. aff. in deci. 2. s. num. 4.
& Strachia in d. p. 2. num. 71. Rota Gementis in deci. 20. Maf. ard. 19.
cenu. 160. & in coul. 551. Ceterum Strachia prædicto in loco dixit
præsumptionem hanc esse fallaciem.

Sic quoq; respondit Ias. in confi. 172. col. 4. lib. 2. ex vexillis seu
infiguis familiae Medicear. seu Reipubl. Florentinae impositis
nauj, illam præsumi esse fallacem.

P R A E S V M P T . L X V .
Socius, mercator, & debitor, qui nulla contradictione
ne facta, literas ad se datas accipiunt, an uis eis scri-
ptam obligationem, contractum & debi-
tum approbasse præsumantur, di-
ligens explanatio.

S V M M A R I A .

- 1 Literas recipiens, eas approbare præsumuntur, & vera esse in eis scri-
pit.
- 2 Et secundum aliquos idem esse in recipiente mandatum. num. 2.
- 3 Id, tam in persona extranea quam coniuncta obtinet, num. 7.
- 4 Procedet etiam cum verbis a literis scripta, non principaliter, s. ob 4.
lind empha. fuit. nu. 9.
- 5 Arbitrus recipientem compromisum instrumentum, nulli faci eum
contradicione, præsumi omnia cognoscendi & landam preferendi, acce-
ptasse.
- 6 Landi prolati scripturam litigantes recipiendo, nulla cum contradic-
tione præsumuntur landam acceptasse.
- 7 Landi reductionem ad vires boni arbitrii, usque ad 30. ann. possesse.
- 8 Prosternuntur instrumentum sine contradictione recipiens, præsumun-
tur ei confessus.
- 9 Noncum etiam finis littera recipiens, si non contradicat, præsumuntur
nuncius approbato.
- 10 Literas recipientem præsumi confessare, veru esse in obligatione spon-
te & voluntate fuit, non in ea qua inuitu accidere.
- 11 Alius qui se inuitu geripotis, subscivens, non datur approbare in
suspicionem.
- 12 Literas recipientem præsumi approbare adūm in eis contentum, non
temere sateri, quod sit a gestu fuerit.
- 13 Id, si literas etiam scimus recuperet. nu. 13.
- 14 Easq; aperte & legit. nu. 14.
- 15 Literas recipiens non præsumuntur in eis descripta approbare, si dati &
accepti in eisdem calculi contentiatur.
- 16 Literas recipientem contenta approbase præsumi, verum est, si testes
qui deserventia abūd. & contra contradictione deponunt, scribant quae in
literis descripta, contentabatur.
- 17 Id, etiam si littera vno mittente ad manus recipientis pertineret,
aliud enim ex mortuo. nu. 17.

CONTINGIT sapissime inter socios & mercatores, mit-
ti literas absentibus locis & debitoribus, quibus significa-
tur eos aliquid debere, quare dubitamus, an litera ipsa

& Alex. in annot. ad Bar. in d. l. si filius fam. & Anto. Gabr. in d. conclus. a. num. 2.

- 224
 scilicet presumatur fateri & approbare contraria, obligationis & debitum in his scriptis? Hanc disputationem explicari ali quando in lib. i. de arbitrijs indicium, &c. c. 21. Verum hic paulo copiosius & diligenter protracta, cum huius maximis pertinet.
 1. Est sane constituta haec iuris sententia, recipiente literas & presumi illas approbare, & fateri vera esse, que in eis sunt scripta. Ita scripsit utr. Bart. in filio fam. ff. ad Macedon. in c. cum tabernac. 9. s. in fine ff. de pign. m. l. Titius in s. ff. de confit. pecu. & in L. quo enim. 9. s. in ff. rem. etiam b. Bald. in l. capti. s. Lucius. ff. de post. in s. ff. procur. impr. ff. de postor. in d. l. Titius de confit. pecu. l. si absent. colum. 2. vers. in d. quod quando. C. si cert. per. t. vlt. colum. 3. vlt. ff. quer. si contrahitur. C. ad Macedo. & in verb. C. de fide instru. col. pen. vers. quibus quid de literis. & in vlt. col. pen. vers. quid de paginae. de inventariis. Angel. in d. l. si filius. Fulgo. in d. l. emptor. 9. Lucius. Sicut in d. l. ultim. colum. 2. vers. quid de filio. C. ad Macedon. Roman. in consil. 29. s. apn. 5. Apb. in c. cum mons. quip. de procurat. & in consil. 88. col. pen. vers. quid autem interuenit scientia. libr. i. & in consil. 18. m. s. lib. 2. Mathef. notab. 23. In mod. n. non solam. 9. morte. colum. 3. ff. de operi noui nuntiat. & in c. cum M. Ferrariensis. colum. 18. vers. quart. col. de confit. Alexand. in consil. 78. colum. 1. libr. i. & in consil. 137. col. 3. vers. fortificans predicta. libr. 2. Capella. castell. 9. Quae pede Barbis. in consil. 15. colum. 3. in ff. 2. Feli. in d. c. cum M. num. 26. de consil. & m. 2. numer. 26. de fide instru. Iason. in l. admonendi. in repet. na. 138. de inventario. in l. que dicitur num. 92. ff. solito mat. mentio. & in consil. 47. numer. 2. libr. 1. Decus. in m. consil. 28. in fine. & in consil. 62. numer. 16. Ripa in l. admonendi. numer. 132. de inventario. & in d. c. cum M. Ferrariensis. num. 132. de confit. Gor. adin. in consil. 23. num. 6. Marfil. in rub. C. de probat. numer. 140. & in predicta criminali. 6. diligenter. numer. 138. Francisc. Camna. libr. 3. comment. inris. in lib. 1. cap. 4. numer. 1. Paris. in consil. 47. numer. 15. in consil. 91. num. 3. in consil. 100. numer. 1. & in consil. 17. num. 3. libr. 1. & in consil. 5. num. 26. libr. 4. Anto. Gabr. in sua conclusione. libr. i. titul. de praesumptione. conclusio. 2. numer. 1. & non usitata Rosa Genesuina in dict. p. 90. num. 1. Et hanc quidem sententiam probari omnes existimant ex d. l. si filius. ff. ad Macedon. & ex Clemenc. 1. de procurat. quod tamen dubitatione habet, non mediocrem, ut forsan in dicto c. 21. numer. 5. Et ex predictatis multo diuersi scripferint, in l. recipiente mandatum, ut confiteretur illud acceptasse; ut vere hoc probat d. Clem. 1. de procurat. Et præter iam commemorationis, ita in specie affirmarunt Bald. in leg. ff. de fundis in princ. ff. de procurat. & in l. litteris. infuse. C. mandata. Romanor. in d. l. qua doct. colum. 10. vers. qd. ex autem. Deci. in c. cum M. numero 23. de confit. Eft simile quod scribit Roman. vbi sū pra. arbitrium recipiunt instrumentum compromissum nulla contradictione facta, premissi accepte omnis cognoscendi & profredi latitudine. Ita quoque econtra dicimus, litigantes & qui copro miserantur, recipiendo scripturam laudi prolati, sunt contradictione facta, præsumi accepte ipsum laudem. Ita Abbas in consil. 18. n. 5. libr. 2.
 Ceterum dissentit Ripa in c. cum M. numer. 132. vers. ex predicta. de confit. post Bart. in l. 1. num. 6. C. de relat. & Felin. in cap. c. 1. in ore peritus. colum. 3. de off. deleg. Et ratione adiunctu, quod dista et faculta petendi reductionem ad arbitrium boni viri, vise que ad 30. annos, in scribit Bart. & post eum ceteri. inl. si societas. 9. arbitrorum. ff. proposito. Et ideo iste tecum cum scis hanc filia consilii facultatem non presumfirte accepte laudem. Haccecum tem presumptio eo meliori simili comprobari potest, quo dicimus, recipiente instrumentum protestationis, nulla facta contradictione, præsumi illam approbabile, eti. confitens. Ita Alex. in. m. consil. 6. morte. num. 27. de operi noui nuntiat. Capella in cast. 2. & Feli. in d. c. cum M. num. 37. de confit. & ibidem Decus num. 23. qui intelligit, quando presenti fit protestatio. & Rubens in d. 9. morte. num. 262. & Alex. prædicto in loco intelligit, nisi agatur de magno prædicto. io. & damno.
 7. Et predicta præsumptio procedit tam in persona & extraneis, recipiente has literas, quam in persona coniuncta, ut patet patre, & filiilibus, cum iuxta magis receptam interpretationem d. l. si filius. ff. ad Maced. seu eius ratio, locum habeat tam in extraneis, quam in patre, eti. dissentiant a communis hac opinione Castren. in d. l. si filius. & in l. interdum. ff. remittat haberi. vbi & Comens. 5. rem haberi. in d. c. cum M. num. 23.
 Exterritus haec præsumptio, ut locu etiam habeat in recipiente, tñntum fine literis cuiusque nuntio referenti si non contradicit præsumptio approbare ab eo remittantur. Ita c. 21. lib. 1. in d. l. non solam. 9. morte. colum. 3. vers. nuntio quando inveniatur. de operi noui nuntiat. C. in d. l. interdum. ff. remittat haberi. & ibidem Comens.
 8. Exterritus haec præsumptio, ut locu etiam habeat in recipiente, tñntum fine literis cuiusque nuntio referenti si non contradicit præsumptio approbare ab eo remittantur. Ita c. 21. lib. 1. in d. l. non solam. 9. morte. colum. 3. vers. nuntio quando inveniatur. de operi noui nuntiat. C. in d. l. interdum. ff. remittat haberi. vbi & Comens. 5. rem haberi. in d. c. cum M. num. 23.
 Exterritus haec præsumptio, ut locu etiam habeat in recipiente, tñntum fine literis cuiusque nuntio referenti si non contradicit præsumptio approbare ab eo remittantur. Ita c. 21. lib. 1. in d. l. non solam. 9. morte. colum. 3. vers. nuntio quando inveniatur. de operi noui nuntiat. C. in d. l. interdum. ff. remittat haberi. & ibidem Comens.
 Ceterum differtur videtur Bart. in d. l. si filius. & in d. l. quo enim. Alex. in d. s. morte. num. 27. & Feli. in d. c. cum M. num. 32. dum scripferunt præsumptionem hanc procedere, ratione retentiois literarum ex quo sequitur, quod vbi non adest literarum retentio, non præsumfir illa confitens, & approbatio. Sed respondei potest adest hic retentio relationis facta à nuntio; cui quidem ita ponuit contradicere facili literis. Nec mea sententia, illa nuda charta retentio, quid plus significat, quam responso vel contradictione non facit hinc nuntio.
 Exterritus extendit huc præsumptio, vt procedat, tñ etiā verba in literis illis scripta, clientem illam non principaliter, sed propter aliquid. Ita Aeb. in Clem. 1. in quinque notab. de inventur. quinque tñnt. & probat Ant. Gabr. in d. conclus. 2. num. 7.
 Declaratur primo, vt procedat predicta præsumptio quod ea ad quod recipiens sua ipsa voluntate, & sponte se obligasse dicitur ut puto, si recipio literas, in quibus sit scriptum, me à te scribente, munio uscipe pie centum Coronatos. Secus vero quod ea, ad quod recipiens inuitus obligaretur: exempli gratia, recipio literas, in quibus scripsi pecuniam, quam milii debes, sufficere lectorum iudicis mandato, me aliquia de causa. Hoc sane catu illa recipio literarum à me facta non inferit, quod ego confermiserim illi i lequel rosum illud me inuita factum sit. Ita ex ergo declarat Comens. in consil. 17. Supositi flatius. colum. 2. vers. Nec abs. s. literarum. & colum. penale. vers. Non est stat. igitur. Exi eo nos dicat, sequiturationem non omnino fieri inuitu debito. Attame vbi sum hoc exemplum, quo apertius declaratur explicetur. Et suam hanc declaracionem probat Comens. ex l. Caius. vbi glori. vltim. vers. tu at tenet dicas. ff. de pignor. action. vbi subscriptio. actus, quo eo inuite geri potest, non dicitur confitentes, & illum quondam pri judicidum approbare. Ita ergo hic recipiens literas, quia continentia tñ, qui geri ponuit inuitu ipso recipiente, ei contientre non dicitur, fed opus sit, quod continetur actum, quicquid actus datur voluntate ipsius recipiente. Quibus intelligimus erat Antonius Gabrielem in sua conclusio. lib. 1. art. 13. de praesump. corcio. 2. numer. 8. qui dum male intellexit Comens traditionem, ab eo diffringit.
 Declaratur secundum, vt procedat hæc præsumptio, quod hic recipiens literas, vel instrumentum præsumatur quidem approbante actu ipsum: non autem fateri, quod re vera fuerit. Ita declarant Comens. in d. consil. 17. colum. penale. vers. 1. Namq. ad quod respectu. Ripa in c. cum M. Ferrariensis. num. 132. vers. tertio declarata de confit. & in l. admonendi. num. 132. ff. de inventur. et. aeb. in l. testatio. num. 5. de verbis. signific. Anton. Gabriel. in dicta corcio. 2. numer. 9. quis fecutum sum in d. l. 2. de arbitriis. iudicium. 2. numer. 11. decus. in l. testatio. num. 5. Quia sane traditio procedit, nisi post retentioem scripturae tantum tempus effluxerit, ut veri simile sit, illum recipiente vidisse, & legile scripturam illam. Ita in Clem. 1. in fin. de procurat. & Anton. Gabriel. in d. corcio. 2. numer. 12. Atque ista potest intelligi, & declarari Anchara in d. Clem. 1. colum. 2. de procurat. cum dixit, ex presentatione literarum, præsumi scientiam, etiam si non appareat de ipsius scriptura lectione, loquiri sane Ancharam, quando post scripturam literarum aliquod tempus elapsum est, quo veritabile sic eas legisse.
 Declaratur quartus, vt non procedat, quando in scriptura tñnt. interpretetur calculus dari & accepti. Nam tunc recipientis non præsumfir tam approbare. Ita a Capella in d. c. castell. 9. 1. in repet. l. admon. num. 132. de inventur. Dec. in c. 2. num. 11. de suis inst. Ripa in d. cap. cum d. num.

LIBER TERTIVS.

M. num. 132. verbi secundū intelige & de confit. & Anto. Gabriel. in d. consil. 2. num. 13. Ea est ratio, quia non presumit retinere, ut dicitum significat, sed ut videtur, an recte calculus ille fuerit confessus, iuxta l. c. i. c. seruiss. ff. de cond. & demiss.

16 Declaratur quinto, vt procedat haec presumptio, quando testes illi, qui atestantur de retentione ipsius scripturae & contradictione non facta, dicunt, que scripta erant in ea scriptura, alias fecis. Ita Matheus in d. notab. 21. Capolla in d. cautele 9. Alexand. in annotat. ad Bartolom. in l. Quo enim, & ff. rem et am. hab. Deci. in d. e. 2. num. 15. de fide instru. Ia. in repe. d. 1. ad monendum. in 158. verbi. & ex hoc. & Berou inter Zas. Zas in d. confi. 4. column. 1. verbi. Adverso. & Anton. Gabriel. in d. consil. 2. num. 14.

17 Declaratur sexto, vt procedat haec presumptio, quando hoc scriptura, viuo mitente, perenit ad recipiētēs sc̄i eo mortuo. Nam tunc locus non est huc presumptio. Ita Roma in d. vnde ratio ff. de donat. Deci. in d. 2. num. 15. de fide instru. Ia. in d. repe. 1. ad monendum. in 158. verbi secundo limita de iuratur. & Anto. Gabr. in d. consil. 2. num. 26.

PRAESVMPT. LXVI.

Quando ac quomodo subscribens alterius scripturam, vel eam sua manu scribens, vel in scriptis, eam approbare presumatur, accurata & diligens explicatio.

S V M M A R I A.

1 Scripturam alienam manu sua totam scribēs, approbare presumitur in ea contenta.

Quod extenditur, etiam nolis ipsius signo apposito. num. 3.

Item lucet si sua manus scripta non afficerat. num. 4.

Fallit id, si scripta non continetur causam aptam, quae scribenti nullam adierit et praudem. num. 5.

2 Scripturam manu propria scriptam, scribentis subscriptione non indigere.

6 Notarii scripturam confidens ratione officij non presumitur in ea contenta approbare.

7 Scriptura ab alio confessa subscribens, presumitur eam approbare. Quod etiam loco non habet in penalibus. num. 8.

Eis si scripta generaliter. num. 10.

Nostrae opinione Bartoli, sic recte intelligatur. num. 11.

9 Dispositio punitio negantem scripturam propriam, locum habet etiam in falsi scribente.

12 Statu oratione ut ex quo sit detur contra scribentem, de subscribente quoque, in eligi.

13 Scriptura ab aliquo subscripta, ipsius mandato & causa subscripta presumetur.

I. d. etiam quando scriptura pro forma requireretur. num. 14.

15 Scriptura aliena nomine alieno subscripta, eam non presumitur approbare.

20 Si tamen subscriptio alii illi, proprio iuri detrimentum adferret. num. 16.

17 Subscribens scriptura aliena, officij ratione, eam non presumitur approbase.

18 Notarium subscriptus alterius ratione officij, eum non presumitur ad suis praedictis approbare.

19 Agnatus cum confessus ex dispositione requiritur, subscriptendo alii celebrato ab agnato, in sui praudem non presumitur approbase.

Quod tamen quomodo accipendum. num. 20.

21 Scriptura non lege subscripta, non presumitur eam approbase.

22 Ratificatio autem nisi de sua fulta per se presumitur, que a ratificante lecta cogitur, & recte intellecta fuerint.

23 Subscribens scripturam legi per se presumitur, si visus, & lectu supra scriptis signis efficerat.

Idem si teleg. & operant, illum scripturam ad se receptam in domum, exhibicione, aut bollitione accepit. num. 24.

Indicatur tamen ab horum communiterendam esse. num. 25.

Et quid si scripturam per aliquod tempore internullum penes se detinuerit. num. 26.

Aut subscriptus sit vir diligent, & in re domesticā causatus. num. 28.

Et quid impetratio facili & canto. num. 29. 30. & 31.

27 Hoc ut transfigurata super testamento, presumitur sine in ea contenta. Mendicis. Presumpt.

PRAESVMPT. LXVII.

125

3 S. iustitia alienam non scribent, aut ei subscribens sed supra scribit tamquam præsumit eam approbat.

14 Aut in locum non habet in testamentis, & alijs que requirunt subscriptio. num. 33.

E ficit procedens disputatio, ut hoc loco explicem, quod alibi eram explicatur, quando subscribens alterius scriptorū, vel eam sua manu scribens, vel inscribens, ei approbare presumatur. Quae sane disputatio ut summè villis sit, ita non indigeret a nobis protractanda est. Hac itaq; in re, tres precipiosi causi distinguuntur, atq; constitutus.

Primus est, quando quoniam alterius totam ipsam scripturam t̄ sua ipsa manu scripta, presumimus eam, seu id quod in ea continetur, approbare. Ita Bart. in l. c. i. t. etern. 9. idem quiescit. num. 1. verbi, item fort. ff. de pignori, & ibidem Angel. in d. notab. & Salicet. in versu. idem notab. Bald. improbat. Dicte form. numer. 12. verbi, sed seff. vnuen. Cum dixerum, scripturam manu propria scriptam, non egere quod ciudem scriptoris manu subscrībatur. Idem in l. c. i. t. etern. 9. in ultimo n. tab. C. de teſſa. & subd. Caſſi. in ſi. Rouza. in confi. 30. num. 1. Butrin. in d. c. column. 2. verſicul. vitrum antem in ipſa, de fide inſtrument. & ibidem Cardinal. col. penult. verbi nam quando obſtit. & Imola col. 5. verbi, intelligi quando. Idem Imola in Cleven. i. num. 20. verbi idem si non efficit de procurat. Areti. in confi. 6. col. 5. verbi. idem si non per disce. alexand. in l. ad monendum. manu. 32. verbi. item addicte. & m. ff. de iure uera. idem a. ex. in Lc. antiquitas. column. 2. in ultima n. t. C. de teſſa. & ibidem in Iaſon. num. 12. Socin. in confi. 1. num. 8. in fine. l. b. Decim. in l. hoc confit. ſlavia. num. 27. C. qui teſſa. facere posſ. Purpur. in l. ad sonendum. numer. 166. ff. de iure uera. Crates in tract. de act. tempo. ut quanta particula prima pars primi. pars. num. 42. Anto. Gabriel. in sua conclusio. sub l. b. 1. t. de presumpt. can. 1. f. 2. numer. 11. Beuenor. Stratocla in tract. de mercator. tit. quomodo in causis mercatorum procedendum. t. 1. num. 30. Quam quidem sententiam probat tex. t. fiduciari. & pater. ff. de pign. & tex. in d. 1. Inst. de empt. & vend. b. lib. 1. inſtrumenta fuerint conscripta vel manu propria contrahentium, vel ab aliо quidem scripta, a. contrahebant autem subscripta.]

Extenditur primo, vt procedat etiam si nullum ipsum scriberis t̄ nam appositum fuit. Nam neceſſari illud minimè effici tradidunt Bart. in d. l. c. i. t. etern. 9. idem quiescit ff. de pign. & Butr. in d. c. 2. col. 1. verbi in ipſa exercitator. de fide inſtrum.

Extenditur secundo, vt procedat etiam si quando in isti, qui scripsit, non afficerit, his manu scripsiſſe. Ita Bart. in d. 4. idem quiescit. num. 2. & apertus Crat. de antiqu. temporis. in d. quā partim eprouva pars principali. num. 63. fati enim superque est, quod coſteret scripturn illius scriptoris scriptam. Nec obſtit autem Feliſini in d. column. 2. verſicul. octava causula. de fide inſtrumen. & Purpur. in d. l. ad monendum. num. 167. de iure uer. qui difſimile. Nam respondet eos moueri ex Lc. cum antiquitas. ff. vlt. C. de teſſa. quem tamen loquuntur, quidam subscriptio requiriſſit pro for. mar. Sicut ad rem noſtrā declarat. Areti. in confi. 6. col. 4. & Crat. vbi. sicut ad rem noſtrā declarat. Areti. in confi. 6. col. 4. & Crat. vbi.

Declaratur primo, vt procedat haec causus, quando scriptura cōſideratur cuiuslibet alii illi, proprio iuri detrimentum adferret. Ita Bart. in d. c. 2. num. 7. de fide inſtrum. & Anto. Gabr. in d. consil. 3. num. 1. Quibus addit. Alex. in confi. 4. n. 3. lib. 1. l. b. in d. Lc. antiquitas. num. 2. C. de teſſa. p. 9. Caſſi. & Alex. in d. & Parifam in confi. 2. num. 5. lib. 2.

Caterūn declaratio huius a Gabrielio proposita, non satis videatur congruere huic disputatio, que quidem est an scribens presumatur ad sui praudem approbisse ea, que in ipſa scripta fuerint, non autē effici disputatio de scriptura subscripta, vel non subscripta. Quocorū rectius dicere possumus, non procedere hunc calum in notario, ob id, quod ipse ratione sibi officij ea scriptum conficit, ut dicimus subscriptis in causa, in secunda declaratio.

Secundus est causus, quando quis subscriptis scripturam tab. altero scriptam. Hoc in causa pro regula traditum est, subscriptis enim prouisiū approbasse scripturam illam. Ita Bart. in Lensor. ff. Lc. 1. ff. de teſſa. & ibidem Ang. Fol. Caſſi. l. c. column. 1. verbi sed notar. Id. in Bart. in l. f. 2. ff. non creditur. ff. quibus modis pagin. vel hypothec.

E e foliū.

solutus, idem in l. que dicitur ad finem sif soluto matrimonio. Et ibidem Alex. col. pen. ver. successione in qua natus. Bal. in rub. C. de fide instrum. nu. 7. & in c. eccl. col. 1. ver. & sic Caecilius de cler. Ange. tu. 1. sita fipa-
latus. § Chrysogonus. ver. & sic nota. ss. de verbo obligat. Et ibidem Imola
col. 2. ver. istam nota. Castr. col. 1. ver. imprimita parte. Areti. in column. 2.
ver. ista prima. Alex. column. 1. Istan prima nota ab. & alia. num. 3. Idem
Angel. in. platon. suprin. ff. de verbis obligat. Imol. in c. 2. column. 2.
verbi non a declaratio de fide instrum. Castr. in. 1. si proscriptio absentem, column. 1. de proscripto. & in l. item antiquata. in si. C. de testamen.
Et ibidem Iason col. 2. ultima. Ancharen. in conf. 1. 2. column. 1. Ro-
man. in l. qua. data. num. 49. ff. solut. matrim. & in conf. 20. 2. column. 1.
Areti. in conf. 6. col. 1. verbi dicat aliquis. Abbas in. quam con-
tra. num. 32. Verbi. sed quero de probat. & ibidem Felini. numer. 35. &
Decius mu. 10. Alexan. in conf. 47. column. 1. & in conf. 51. col. pen. verbi.
& dicit Ludo. libr. 2. & ibidem in conf. 18. col. 2. verbi. & dicit lib. 4. Ang.
Areti. in present. Infl. col. 1. verbi. ex dicta nota. Balba. in conf. 36. column. 3.
verbi. sive loquuntur. lib. 3. Istan in respect. ad monendum. column. 1. Verbi.
item adde de tenebris. & in l. quod dicitur. numer. 63. ff. solut. matrim. &
in authen. si quis in aliquo col. 2. verbi. confirmo. si quis subcribens. C. de
eden. Socia. in. tral. fallitur. reg. 385. Felini. in. 2. n. 7. & 8. de fide instru-
menti. in conf. 21. num. 1. lib. 1. in conf. 22. num. 5. & in conf. 76. in finit. 4.
Deci. in conf. 17. num. 16. column. pen. ver. comprobatur hoc. & in conf. 4. 16.
num. 2. Marsh. in rub. 1. probat at. 75. Plaut. in. 1. admonendi. & in conf. 4. 16.
de incertitudine. Paris. in conf. 82. num. 3. & in conf. 94. num. 5. & in confi-
tor. num. 37. lib. 1. in conf. 12. num. 107. lib. 2. & in conf. 77. num. 23. lib. 3.
Socin. Iun. in conf. 62. num. 5. lib. 2. & in conf. 106. num. 4. & lib. 3. Cras-
tina. in conf. 73. num. 1. Antonius Gabriel. in sua causa fipalatu. lib. 1. ita de
presumpt. conclus. 3. numer. 3. & Roland. in conf. 44. numer. 30. lib. 1. Quie
sancte sententia multiplici iure probatur. nempe in. Imperator. §. Lucius.
ff. de pacto. in l. 9. 1. de confit. sicut. in. sicut. non invictus. ff. quibus
modi pugnus vel hypurb. solutus. lib. 1. sita fipalatu. § Chrysogonus. de
verbis. obligat. in l. 9. inter fidem. ff. ad l. Cornel. de fal. §. in. insit. de
empt. & vendit. in aut. si modo. C. famula. exercitum. & in si qui presby-
terorum. de rebus eccl. nov. alienat.

8 Extenditur primò. vt procedat etiam in penalibus, sicuti vi-
demus, quodlibet dispositio puniens negantem scripturam propriam,
loci etiam habet contra eum, qui nequit scripturam, cui ipse sub-
scripsit. Ita Bal. in autib. contra qui propriam. col. 2. verbi. scilicet. item quo-
quid c. de non numer. pecun. Castr. in conf. 75. Quantum ad contenta.
col. 1. verbi. super id quaeque. lib. 2. Dei in. ambient. si quis in aliquo.
num. 17. C. de edend. in c. 1. quantum contra. column. avi. pecun. veri. circa.
secundum. de priu. Porpara in. 1. admonendi. num. 166. de iure nostro.
Areti. in d. 6. Chrysogonus. num. 3. Anto. Gabriel. in d. conf. 5. num. 2.
Et ratio est illam, quia ita confitentur in penalibus ex subscrip-
tione quam in cateris: cum differentia ratio alignari non possit
inter penalia & pecuniaria, cum subscriptio efficiat, vt scriptura
illa proprie dicatur, cum non solum mandato subscriptio-
nis scripta, ut in Gemina. in. 1. sive. pro. de ref. 6. lib. 6. sed etiam pro-
pria manu subscripta. Quicquid male dissentiant ab hac opinio-
ne. Salic. in d. ambient. contra qui propriam. column. 2. verbi. quo. quid
si esti kryptographon. C. de non numer. pecun. Iason. in. 1. Imperator. §.
Lucius. column. 1. verbi. tertio addit. ff. de pat. in d. 1. sita fipalatu. §.
Chrysogonus. num. 3. de verbo. obligat. & in aut. si quis in aliquo. column.
3. verbi. pato. quod sit falfum. C. de edend. iijam ea ad dictu sunt ratio-
ne, quod aliud est scribere, aliud subscriptere, & subscriptis
tuliciter fieri scribere. I. dinu. §. item Senatus. & l. s. ergo. §. datu. ff. fol.
mat.

Verum respondeatur, quod cum tota vis approbationis in sub-
scriptione sit, estis eti illud in quo scriptura efficacia vertitur,
manu debitoris esse factum.

10 Extenditur secundò, vt procedat etiam subscriptio genera-
lis fit. Non enim requiritur specialis. Ita Bald. in ambient. si quis in
aliquo. column. 2. verbi. viterme qua. anno. C. de edend. Angel. in. 1. sita
fipalatu. § Chrysogonus. column. 1. verbi. attendit etiam. deverbis. obligat.
Et ibidem Imola. column. 2. verbi. adverte tamen. Castr. column. 1. verbi.
item addit. tercio. Alexan. col. 2. verbi. secundo amplia. & Areti. num. 4. Idee
scriptor Ancharen. in conf. 2. 2. 2. col. 2. verbi. non obstat dictum. Alex. in.
qua. datu. col. 1. verbi. & subdit. ff. soluta matrim. & in conf. 1. 2. col. 2.
verbi. secundum magis communem. lib. 2. Iaf. in. 1. cum ant. quid. col.
verbi. res. limitat. min. arbitrio. C. de fipalatu. Felini. quoniam contra. verbi.
limita. securi. de probat. & item Deci. mu. 48. verbi. ex prima. qui con-
mune habet esse opinionem efficitur. Item Deci. in conf. 17. in. 1. Ro. & Lan.
Vale in conf. 4. num. 58. lib. 1. & Areti. in d. 6. Chrysogonus. num. 49.
Natta in autib. quod sine. num. 48. verbi. res. limita. agitur. Hanc sancte genera-

lis subscriptio approbationem & confessum arguit. Nec obstat
auctoritas Bart. in. 1. dinu. §. item Senatus. ff. ad l. Cornel. de fal. qui
specialem esse oportere subscriptioem dixit. Et Bartolomus vilis
et sequi Socin. in. tral. fallent. regu. 31. 5. item. 5. Nam respondetur
primo aduersus Bartolomus esse communem opinionem, vt
ex relatibus multi teftantur, praesertim Decius & Roland. prae-
dicti in loco dicitur. I. dinu. §. item Senatus. vbi ad ipsa scribendi
punitur, non autem confessus: & idem vt pone locutus est, spe-
cialis subscriptio esse debet. Ita declarant. Bald. in. autib. §. qui in alle-
guo. Angel. Imola. & Areti. in d. 6. Chrysogonus. Alexan. in. d. conf. 1. 2. 2.
Feli. in d. 1. cap. quoniam contra. num. 22. verbi. limita. sexi. & ibidem De-
cicus mu. 48. verbi. dictum Bartoli. Scriptor Bart. traditione proce-
dere, quando nominatur requiritur exemplum. Et exemplum etiam
adferri potest in cafo Castr. in conf. 209. Vt si quidem in
instrumento continente. celo. vlti. verbi. praeferre etiam. lib. 1. quando no-
trum committit alteri notario, vt uno nomine conferatur instrumentum. Nam tunc notarius mandans habet speciali subscriptio-
ne eam scripturam comprobare. Ruris Castr. in conf. 216. re-
formando quae perferri. ad finem. lib. 1. intelligit Bartolomus loqui, quod
de scriptura continent aliquo pro scribente, & aliquo contra. Ne
tunc requiritur specialis subscriptio, cu aliquo generalis subscriptio
referatur ad eum solum que pro se faciunt, non autem ad ea que
contasciunt muls probat ipse Castr. Et eidem seni Gofred. in
conf. 4. num. 57.

Extenditur tertio, vt procedat etiam flante statuto, t. quod co-
tra scribentes detur executio ad inflantiam creditoris: Nam te-
nunt executio datur contra debitorem subscriptibilem. Ita Angel.
in d. 6. ita fipalatu. §. Chrysogonus. column. 1. verbi. fipalatu. de verbo.
oblig. & ibidem Imola. col. 2. verbi. & per hoc infert. Castr. col. 1. verbi. item
adde quodlibet. Areti. col. 1. verbi. nota 1. Alex. col. 1. verbi. & per hoc inf.
et. 3. ver. & anf. autib. Balb. in conf. 36. col. 1. lib. 3. Deci. in. autib.
§ qui in aliquo. n. 18. verbi. sed tamen dictum. C. de edend. & in d. quoniam
contra. num. 48. verbi. ex scriptum de probat. Gratian in conf. 158. column.
vlti. verbi. nec obiecto. lib. 2. Bertrand. in conf. 9. column. 2. verbi.
et quoniam. lib. 1. Natta in autib. quod sine. num. 46. C. de testamen.
& hanc ratio esti qui aut. Gabriel. in d. conf. 5. num. 7. Ea est manifestatio-
ratio, quia non mandato & causa, presumitur confecta illa scriptura.
& ob id perinde est, ac si plo. fia. pl. manu scripta. Ita erit
ergo quod recipi confitentur, quo obligatio fia causa, locum
habet & hoc in cafo. Quibus consuetate male sensisse Angelum int.
item antiqua. in letitia Florentia. & Ancharen. in. 1. Imperator. &
Iason. col. 1. verbi. quodlibet. ff. de probat. & ibidem Iasonem in. 1. Imperator.
§. Lucius. col. 1. verbi. quodlibet. ff. de probat. & in d. 6. Chrysogonus. col. 2.
verbi. sicut. nota. & in d. autib. si quis in aliquo. col. 2. verbi. verde. per illum
cum edere suis catere feruntur.

Extenditur quartio, vt procedat hoc sententia eiiam. t. quando
scriptura requiritur pro forma. Nam eti subscriptibus non faci-
tis dispositioni legis attacch. ipse approbat. Cetera scripturam
illam a subscriptibus. Ita festinat. in leg. item antiqua. num.
14. 12. verbi. & edem modo. C. de testamen. Post Castr. & Alexander
& Deci. in huc confitentissima. num. 26. C. qui testamento. facere p-
sent. Ea est ratio, quia non sit causa in facti, sed aliena, & ob id omnis
confitens se obligandi absit. Et actus agentium non operantur
vitruam intentionem. Non omnibus ff. fieri posse.

Hanc tamen declaracione intellexerunt gl. & Imo. in d. cap. 5.
quis presbyterorum. non habere locu, quando subscriptibus subscripti-
beret ac fia. qui iuri proprii detrimentum adferret. Nam tac-
ti illum impeditio posset, & non impedit, libi praesudicare.

Declarator secundò, vt non procedat, quidam qui ratione of-
ficij subscriptibus scrip. alteris, vtpsum quando tellis
subscripti scripturae, & significet se adfuisse, cum illa scribere-
tur. Nam tunc subscriptibus ille non dicitur approbasce actum il-
lum. Ita tradit. glos. 5. in d. si quis presbyterorum. de rebus eccl. non
aliceret. & glos. in. 1. sicut. §. mon. videtur. ff. quibus modo pugna. vlt.
hypoth.

hypoth. fol. Bart. col. 2. dat. col. 3. verbi quarto quod. ff. foli. matr. Bald. in d. Tita. §. Lata. infide. leg. 1. & 1. l. sp. C. de fiducia. Cofr. in t. emper. §. Lata. col. 2. verbi & les quatuor. ff. sp. p. & b. dem. lat. ex v. & idem. Cofr. in d. Cofr. leg. 2. col. 2. verbi quod est verbi. & idem. lata. col. 2. verbi & dict. ipse. 1. col. 2. verbi. fol. a. script. mortale. & Alcian. 7. Soc. in tract. fallen. pp. 385. fol. 1. R. in conf. 293. na. 6. lib. 2.

Adferri etiam potest exemplum in notario, qui tanquam notarius ratione sui officii subscriptus instrumento, de quo fuit rogatus. Nam tunc illa subscriptione non prestatimur ceteris utroque approbatice ad sui praedictum actum illum eo in instrumento de scriptum. Ita Part. in d. l. fact. §. non videtur. ini. notar. ff. quod mod. p. ipse. vel hypoth. fol. Bald. in d. l. sp. C. de fiducia. Corn. man. 2. col. 2. verbi nec ob. fol. lib. 4. in d. Lata. num. 4. & in d. §. Chrysogonus, num. 6. & idem Alcian. num. 2.

Potest citam adferri exemplum in agnato, iuxi ex dispositio-
ne debet autoritatem suam interponere contracrum celebrato ab
agnato. Nam subscriptibendo ipsi contracrum, non prestatimur illum
approbatice voluisse, ad fili praedictum. Ita a rem se non habet, hoc ex-
empla vnu est Alcian. in d. §. Chrysogonus, num. 8. & conservat querelam
Cras in illa quaest. de indemnitate multorum, & impensis pro filiis de au-
tig. tempore. & post eum consensu cons. 23

Ceterum haec declaratio intelligitur, quando iste qui ratione
& causa officii subscriptip., causa probatioris subscript. fecit si
recepit subfiantiz. & idem voluntaria subscript. Nam tunc ad
sui praedictum conseruatis prestatimur acceperit. Ita Socia.
Sem. in conf. 4. col. 3. verbi. ff. postmod. lib. 4. quem fecit Cras.
in d. quaest. de mulierum at mulier. n. 2. & idem script. Anto. Gabr.
in d. Conf. 3. num. 22. qui alias declarations, que tamen haec sub una
contineunt, commemorat.

Decratur tertio, ut non procedat haec presumptio, ita quod subscriptibens non legibiliter scripturam cui subscriptip. Nam tunc non prestatimur eam approbatice. Ita i. fol. 2. iud. 2. ff. qui prescripsit non
de reb. eccl. notari. Bart. in Lata. dat. col. ultim. verbi. quatuor. ff. foli. matr. matr. Bald. in d. l. ultim. verbi. non. quod sub-
scriptibens ff. foli. matr. Bald. Nam tunc ad
C. plus valere quod agitur, quam quod sumit. conc. Angel. in d. l.
fol. 1. script. fol. Chrysogonus. col. 2. verbi. & sic nota. de rebus obligat. & statim. in d. l. col. 3. verbi. item secunda. Cofr. & Alcian. col.
1. in fol. 3. verbi. script. limita & Alcian. num. 9. Idem affirmatur Ab. G. in ex. laevi. col. 2. verbi. Goffredus de tra. salt. Angel. in d. l. in proposito.
Infr. colun. 3. verbi. sexta nota. C. cedip. in tract. de tr. ac. quest. 12.
num. 14. Alexand. in Lata. dicit. colum. pen. verbi. successione iniquitatem.
ff. foli. matr. matr. Iason. in l. p. p. Lata. num. 4. sicut. sem. lim.
ff. de patris. Socia. in tractat. fallen. regal. 35. Filius in c. quoniam
contra. numer. 4. deprobato. Alcian. in d. §. Chrysogonus. numer. 9.
verbi. hinc etiam. Gram. in conf. 66. num. 71. in cedula. Anto. Gabriel. in
d. l. fol. 1. lib. 3. num. 2. ut hinc pertinet, quod dicimus ratificatione
non prestatimur factam, nisi de his, que lecta, cognita, & recita in-
tellexi fuerint a scriptante, & si scriptum. vel. Cofr. de tra. salt. 29. Haec
allegationem. colum. 2. verbi. Bald. in conf. 170. Presumendum est id eviden-
tia. lib. 2. & Cras in conf. 197. num. 14. & alios communos alios
vnu.

In dubio autem, an prestatimur hic subscriptibens legibile & cognoscible ea in scriptura continebantur, ita distinguedi sunt multi-
ta causas.

Primus est, quando in ea subscriptione dictum fuit, vni & le-
gitimi imprcript. &c. Hoc casu ita factum prestatimur, ut argu-
to duci & fieri contrario probat. vlt. C. plus valere quod agitur, quam
quod sumit. conc. & in specie tradit. Imola in d. §. Chrysogonus.
col. 3. verbi. in dubio autem dic. qui subfiantiz, idem esse quando te-
stes affirmarent eum audiuisse & legisse. Et idem. script. ipse.
in d. §. Chrysogonus. num. 4. Qui sane causus caret probabilis dubitatione.

Secundus est causus, quando in subscriptione noli fuit dictum, &
testes testantur solim, quod subscriptibens cor. si non legit, sed
quod fecit derelicti in dormitu, vel cubiculum, vel sibi bibliothecam, & quod statim reuersus est, et ea scriptura subscriptio. Hoc casu
exclusim Imola in d. §. Chrysogonus. col. 3. verbi. fieri contra, non
prestatimur lecam vel cognitum. Ego hac in re multum tribuerem
iudicis arbitrio, ut considerat scriptura qualitate loci dictationis,
temporis brevitatis, & his similibus arbitrii positis, an is subscriptibens
legere eam scripturam posuerit, vel non.

Tertius est causus, quando non apparet, quod dictum subscriptio-
rit, sed quod per affectum temporis in intervallo spiss. & retinue-
rit. Hoc sane in cau. prestatimur, quod eam scripturam legere le-

tit levata in d. §. Chrysogonus. colum. 3. verbi. si re vera non apparet. &
idem. aleator. moner. si. arguit. c. confutant. de subscriptib. cum in vota. &
cofert. i. non est probat. ff. de translat. & in similis tradit. Dicitur. in
qui Roma. §. duobus fratribus, vbi Birra. num. 13. & Rijana. 10. ff. de ver-
bar. obligat, clam disputant, an haeres & transfigens superstellen-
to, prestatimur scire in eo contenta: & dicunt presumti, quando
constat testamento suile per aliquod tempus apud eum. Ita et
refert. Deut. in conf. 67. m. 4. Grammat. deys. 3. num. 32. Alia manifest. 8.
col. 3. s. etiam declarari art. & intelligi debet Nata. in art. quod fin. u. 50.
C. de test. 1.

Quartus est causus, quando non constat hunc subscriptibentem vi-
dile & legibile scripturam illam nec etiam confit. quod penes ie
habuerit, sed hunc subscriptibens est vir diligens. solers & cautus in re
domestica. Hoc casu prestatimur videlicet, legibile ac considerabile
scripturam illam. Ita tradunt imol. ind. 9. Chrysogonus. colum. 3.
verbi. si re vera non apparet. & Alcian. num. 13. qui communem esse senten-
tiam alienum.

Ea est ratio, quia non prestatimur, quod suum laetare voluerit,
iuxta & locum desiderat. si prim. ff. de proba.

Quintus & vii terminus est causus, quando non constat hunc subscripti-
bentem videlicet & legibile scripturam, nec etiam comit. quod pe-
nitentia habuerit. Et hunc subscriptibens est nota neglegit. & in re
familia familiaris patrum causus. Hoc in causa suarum opiniones. Vta fuit
Imola in d. §. Chrysogonus. col. 3. res script. m. 1. confit. qui dist. pre-
sumti in hunc ignorantiem.

Alter fuit opinio Alexian. in conf. 147. num. 3. lib. 2. quod est in d.
prostatimur legibile & scitu in ea descripta. & Alexian. sententia
est fat. in d. §. Chrysogonus. num. 14. qui eiusdem sententia recentior
Castr. in conf. 350. lib. 2. est hodie in conf. 12. De sua present. num. 7.
3. s. Eadem opere ipsius probatur. Felt in d. C. quoniam sententia. num. 48.
verbi. fuit ex fido al fine de probat. M. r. in rub. C. de probat. num. 15.
R. in conf. 19. num. 2. & num. 6. lib. 2. Porpo in l. admodum. id. no. 179. de re
renunt. Inan. de Amico in conf. 137. xii. 28. Paris. conf. 72. no. 26. & conf.
81. num. 3. lib. 3.

Etra fuit opinio cornut. qui scripserunt. Imol. & opinione
procedere, quando in alia qualia conjectura concurredit. Ita Aret. in
d. §. Chrysogonus. & ibidem Claudius Syphil. no. 7. dicit. u. m. 1. p. r. ergo
1. in d. §. Et vna est conjectura (inquit Alcian.) ut si probatur etiam
te subscriptioem de vii creditoris debitoris, ut syngraphus sub-
scripterit, in qua locatio continetur, deinde apparet, & subscriptum
venditioni. Nam tunc conjectura sit, illum subscriptibentem
non legibile syngrapham illam, uixit. rit. C. plus valere, quod agi-
ter. ter.

Alters est conjectura (inquit Alcian.) ut si magna exhibenter eos
coniunctio, & vnu de altero maximis confidit, sicut contingit
inter socios, aut inter parentes & filium, & ceter. Aet. C. de donat. Est
hanc conjectura quod hic subscriptibens non videtur, ne legitur scripturam
illam.

Tertium haec conjecturam consideravit Alcian. in d. §. Chrysogonus.
num. 2. verbi. & porarium ho. vt si dies vel alia manu ad scripta appareat,
vel ex atramentis diversitate videatur, non eodem tempore adie-
cta, vel lignum aliquod rafraue adiit. Et hoc in re matutinum tribuit
Alcian. iudicis arbitrio.

Tertius est causus principalis huius disputationis, quando quis
non scripsit, vel subscriptio scripturam: Sed i. superscriptio. Hoc
etiam in causa huius suprascripti subscriptibens prestatimur approbatice scripturam.
Iam. 1. Aret. 1. n. 5. q. ex agno. xvi. §. situation. num. 33. p. r. ergo
re vera haec dixerunt. ff. de edict. Alex. in conf. 167. num. 1. lib. 2. to Gabr.
in conf. castib. fol. 1. tit. de probat. emol. 3. num. 16. & Nata. in amb.
quod sine. num. 5. 2. C. de test. m. 1. Et hinc causus recipit omnes declaratio-
nes, quas recentius superiore eau. in testamento tam & aliis
qui requirent subscriptioinem, non sufficiunt subscriptio, & ita
Nata. in amb. quod sine. num. 12. in fin.

P R A E S V M P T . L X V I I .

Mutuum prestatimur ita contractum, vt tantumdem
iudicem bonitatis restituatur, & an haec fictio
legis vel presumptio.

S V M M A R T A.

i. Mutuum pro tanto habet, vt tantumdem eiusdem bonitatis restituatur;

- Et hanc esse fiduciem legi ex sententia Decr. au. 2.
Presumptuorum legi secundum alios num. 4.
Fiduciam autem in presumptione fundatam secundum Socin. Iunio. num. 6.
3. Intelligatur, & habetur verba presumptionem significare.
5. Probatio contraria contra presumptionem, non fiduciam admittatur.

CVM res mutuo datur, et si nil agitur de illius restitutione, at-
tamen pro cauto habetur, ut tantundem eiusdem bonitatis
restituiatur. *I. c. quid. ff. 5. f. ceterum petet.*

Ceterum dubitari corrigendum hoc in legi fictio, vel presum-
ptio facit in re sum opinions. Prima fuit corum, qui dixerunt,
hanc esse fictionem. In Decr. d.l. l.c. quid in r. l.c. n. 4. post Aret.
in v. 4. ff. Cato ff. de verb. a. l. opinione ell., fictionem legis esse, cum
Iuriscons. in d.l. l.c. quid. dicitur, sicut intelligitur, quod sanxerit
verbum significat fictionem. L. in prim. C. de re vxo d.l. Et rursus dicit
Iuriscons. pro cauto habetur. Quod verbum, [habetur], significat pariter fictionem. *Bal. m. l. de fin. & leg.*

3. Verum facile responderet, quod verbum [intelligitur] &
verbum [habetur], significat presumptionem, sicut dicitur supra
ib. 1. q. 10.

4. Secunda fuit opinio, quod hoc sit presumptione + legis. *Ita Soci.*
Sen. in d.l. 4. 8. Cato. de verb. oblig. Parpar. *l. c. quid. num. 23. &*
vid. apertus Alciat. num. 13 & idem in d.l. 4. 8. Cato. nro. 5. & in lib. 1.
paradox. cap. 20. Ea ratione motus est Alciat. quia recepta est Doct.
sententia, agi posse inter mentes. Et res minoris bonitatis re-
stituiatur. Et quod habetur pro cauto tantundem debere re-
stitui, recipit probatorem in contrarium. Non ergo est fictio,
sed presumptione, cum contra presumptionem admittatur + con-
traria probatio, non autem contra fictionem: *fictio declaratur*
supra lib. 1. q. 8. nro. 1. Et famili e, quod dicimus infra sub sequenti
lib. in presumptione, declarando l. iam hoc iure ff. de vulg. & pupill.
subtili. Idem cum, in qua, un pupillaris tacita comprehensio sub vul-
gari expressa, dicatur substitutio a legi fictio, vel presumptione, sum-
me etiam explicabimus *edem lib. in presumptione*, in illa dispositio. l.
cum sua ff. de cond. & demonstr. Et fictio legi, vel potius pre-
sumptione. Et hoc quidem opinio senior est.

Tertia fuit opinio Soc. Jun. m. d. l. 4. 3. Cato. nro. 8. ff. de ver. oblig.
qui docuit, hanc esse fictionem, fundatam tamen in presumptione.
Lex enim (ait Socin.) præsupponit, contrabentes ita voluisse,
quod presumptione fingit ita cautum sūle. Et ideo respectu can-
tionis, quod pro cauto inter partes habeatur, dicitur (sub-
iungit Soc.). Vera fictio: *de respectu voluntatis est presumptione.*
Hoc opinio contradictionem quandam implicat. Inquit Socin.
quod lex præsupponit, hoc præsuppositum deinde appellat Soci.
presumptionem. Et si lex præsumit ut contrahentes eque, non
potest dici fictio, quae præsupponit verē vel penitus actum.

Retinenda est itaque secunda illa opinio, quod sit præsum-
ptio.

P R A E S V M P T. L X V I I I .

Mutuum pecuniam à scholari, à legato, & à milite su-
ceptam, presumi in causis scholasticis, legationis,
& militiae impensam, ut eam pater restituere te-
neatur, & cellet Senatus consilium
Macedonianum.

S V M M A R I A.

1. *Filio pecuniam mutuo suscepit am in causam patris convertire, cellet*
S. C. Maced.
Quoniam ab inicio suo nomine mutuo suscepit. *nro. 2.*
2. *Studiores causa ab sensu filium mutuum suscepit pro quantitate, quā*
pater præstare solebat, non facit locum S. C.
Maced. Idem in eo quod legationis causa ab ipso mutuo.
3. *Filio studiorum causa vel legationis ab sensu, mutuum suscepit am in*
causam studiorum, vel legationis causam convertire.
Hanc autem non esse presumptionem iura & de rebus. *nro. 11.*
4. *Mutuum suscepit pater tempus & penuria, presumit in alimenta*
familia charactere.
5. *Matrimonij onus amaritum suscepit, presumit id ab dotem fe-*
cisse.

8. *Mutuo de filio studiorum vel legationis causa absentie, repetit ipsa-*
tre aliis.
Idz. etiam si patre invito mutuo datum sit. *nro. 9.*
10. *Filius am. miles mutuum suscepit pro presumitur in causam Cestren-*
se, veritate, & de ea tunc quādam patet am. reveratur.
12. *Filius am. mercator de patre coenit, & specunam mutuo suscepit,*
negotiationem id causa presumitur facere.

CVM filii acceptam mutuio pecuniam in causam patris ver-
tunt, celiare S. C. Maced. respondit Cefthus in l. sed. pol. num. 6.
proinde ff. ad S. C. Maced. Nam (v) ille dixit patris, non autem
filius mutuo accepit. Imo idem ell. quando ab inicio suo nomine
acepit, deinde in rem patris veritatis, sicuti idem Cefthus stabilitate.
Cefthus etiam S. C. Maced. quando filius ipse studiorum + causa
absens mutuum pecuniam accepit pro ea tamen quidatur, quā
poterat solebat subiungit. Ut idem Cefthus adiunxit sibi in h. quid.
dicitur. Item flatus Alexan. Seuerus in l. Macedonian. C. est. ad S.
C. Maced. qui idem esse voluit, quando filius absens + causa legis
mutuum lucepit pecuniam. Est enim presumptione, quod
pater ipse non recusaret illi mutuo dari pecuniam ob prædictas
causas: sicuti Alexander ipse coniecurat hinc fact. Est etiam pre-
sumptio, quod filius ipse in causam studiorum + legationis, pecuni-
am ipsam veritatis, quemadmodum scripserunt Bart. in l. vir. ff.
ad S. C. Maced. & Socin. Sen. in conf. 6. nro. 10. lib. 3. qui quidem Soc.
respondit, quod quando patre mutuo + accepit pecuniam tempore
penitentie, presumitur illam Impendisse pro alimento famili-
ae. Ita & Crœta. in conf. 6. nro. 10. lib. 3. sicuti Bartol. & Socin. re-
spondit, maritum qui diu sustinuit onera matrimonii, presumi-
ti fecile ob dorem, fine quo tot onera non sustinuerit. Quocir-
ca is qui mutuo dedit pecuniam filio causa studiorum, vel lega-
tions, ab ipso patre reperire poterit. Id quod intellexit glori. d.l.
fed & Iulian. ff. quod datur, etiam si patre ipso + immo, pecunia
mutuo data fuit, & glor. illam fecit iam Bart. ibi. & Bald. Nouel.
intratatu de doce, part. 6. in præleg. 40. nro. 1. Cefthus etiam S. C.
Macedonianum, quando + filius familiæ miles mutuo accepit
pecuniam. Nam presumitur in causam caffenreim vertile, & ob
tunc quam patre familiæ teneatur. *J. viii. inf. C. ad S. C. Maced.*
Et hanc esse presumptionem iura & de re, scripserunt Specul.
in titul. de presumptione, p. 2. & videtur Iann. Andri. in
addit. in verbo, in prædicta concord. ver. dicitur contra, & attigit supra
in lib. 1. quid. 50. in fin. Sed verius existimo, non esse presumptionem
mutui iura & de iure, cum lex non recipiat contrarium probatio-
nem, quae facile possit, probando pecuniam sūle in alliam
causam veram. Prædictis accedit simile, quod si filius + est mer-
cator confessus patris, & mutuo suscepit pecuniam, presumitur
mutuo accepisse causa negotiationis & mercaturae. *Ita Bart. in d.l.*
Macedonian. vbi Bald. & idem Bald. in d.l. viii. numer. 6. C. ad S.C.
Macedon.

P R A E S V M P T. L X I X .

Mutuum vel depositum, an presumatur, quando
pecunia in sacculo aliqui traditur.

S V M M A R I A.

7. *Pecunia in sacculo aliqui tradita, presumitur deposita.*
Idq. cum maxime, si in recipio custodire, dicitur non mutuo. *nro. 2.*
Aliud esse si conceperit fuerit illius viii. nro. 3.

Dubitari aliquando contingit, an mutuum, vel depositum
presumatur, quando aliqui traditur pecunia in sacculo.
Recepit ei Doct. opinio, depositum presumi. *Ita Petrus*
& Cyri in l. incendiar. C. f. ceterum pet. Angel. Cof. & Alexand.
in l. cum quid. ff. ed. sicut. pet. & videtur idem respondit Ruin. in conf.
10. nro. 2. lib. 3. Et hanc quidem presumptione locum haber multo
magis, quando + tradens pecuniam dixit recipiēti, quod eam cu-
fodiōret. Cum propriè custodia cœterum ipsi deposito. *I. in prim.*
ff. depositi. Ita in specie Ruin. in conf. 10. nro. 3. qui declarat, non
habere locum, quando recipiēti data fuit facultas vendi. Nam
tunc mutuum presumitur, *itax. l. Lucio. l. a. & l. die ff. in salierum.*
5. ff. depositi. Mutuum etiam presumitur, quando sūle actum
quod alia eiusdem generis possit restituiri. Et vel ipsi erit ager mercatu-
rem sub Cambijs. Ita respondit Bart. in conf. 14. nro. 50. & 57.
lib. 1.

P R A E-

Mutuum sub vñis cuius gratia celebratum
præsumatur.

S V M M A R I A.

- 1 Matuum datum sub vñis gratia recipiem u præsumi.
- 2 Ls qui nec can. l. s. si cert. pet. de claratur.
- 3 Centrallum præsumit factum gratia & causa eius, qui regat fieri.
- 4 actum præsumit factum causa & gratia eius, qui ex eo sentit communiam.
- 5 L. 2. §. 6. tñs & mea. f mandati, declaratur.
- 6 Gabellam pro mutuo solvere debet mutuatorum, non autem mutuantur.

CV a mutui sub vñis celebratur, dubitari solet, cuius causa si id factum præsumatur? Et recepta est sententia præsumit factum mutuum causa & gratia recipientis. Ita loff. in l. si quae nec causam, s. si certum petatur, quam fecit sunt Bartol. & reliqui, & communis refutatur. Dec. in colum. i. vers. in glossa prima, & Par. 2. part. numer. 20. Et ij quidem motu sunt textu: si quis i nec causam, qui tam non probat. Cui ibi fatus costare animum mutuantis non suffit dare mutuo. Est ergo credendum, quod mutui fuerit scilicet rogante mutuatorum atque ita eius causa. Nec reputat quod immo in eo casu videatur factum mutuum gratia virtus, que ex quo recipiens in digestu illa pecunia, ut emere predia, ille vero mutuum habetur necesse profici, & depone pecuniam. Nam refutatur ex sententia. Deci, quod esti illi mutuans habebat necesse profici, & depone pecuniam: non tamne necesse habebat depone apud mutuatorum. Et propter sua causa non mutuantur. Secundo melius probatur sententia hoc ex argumento, tñquod contractus per alium factus gratia, & causa eius qui rogauit. I. f. gratianum, §. 1. ff. de prescr. verb. Porro dubium nol est, quin à communitate contingentes arguitur dueto, is qui mutuo suscipitur, roget mutuans. Ergo causa & gratia mutuatorum factum præsumuntur. Tertio accedit quod factus præsumitur factus gratia, & infinita eius, qui sensit maiorem utilitatem & comunitatem, arguitur, constitutio, de restitu. & sensit Bart. m. 1. deputata. §. quinque præteri, num. 19. ff. de oper. sua. num. Atqui mutuatorum maiorem utilitatem sensit ex mutuo, quia mutuans ex vñris: quia mutuatorum aliquid ex suis bonis potius vñderer, quam sub vñris mutuo acciperet. Et ergo præsupponit, quod eius causa & gratia factum sit mutuum. Hec opinio communis retinenda est; eti Salic. nr. 1. Cadeb. sed. c. 1. Bartach. intral. de gabell. in 7. part. prim. l. & Soc. sen. in conf. 27. nu. 2. lib. 2. senfent. per mutuum sub vñis præsumit factum causa & gratia mutuantis. Et primum quidem Salic. allegant d. l. si quis nec causam, que forte a sensu contrario potest inducere, quod si mutua ha būt factum animus & propofitum mutuandi, præsumetur factum mutuum gratia ipsius mutuans, ob vñrarium utilitatem. Sed facile eiuratur argumentum: quia esti habuisse animum mutuandi, attamen ex parte mutuarii ad eum præsumpta postulatio, & maior utilitas, qng (ve) diximus arguit, eius causa factum mutuum. Secundò afferri potest tex. I. rogofti, in prin. ff. si cert. pet. Veru respone deri potest secundum Dec. in d. si quis nec causam, s. si cert. Tertio vñgire videatur tex. l. 1. §. 6. & mea. f. manda. [Tua & mea (inquit Galus) veluti i mandem tibi, ut sub vñris credores es, qui rē me mutuari.] Huius est significare Galus mutuum sub vñris factum senserit causa & gratia virtus, factum non autem factum mutuatorum. Sed factile prædictetur, id dicti respectu mandati, quod dicitur causa mandantis & mandatarij non autem inter illum mandatarii & mutuarem, & cum cui mutuo datus fuit. His dubia redit, & tñ tradicio Salic. Bartach. atq. Soc. Sen. c. dixerunt, quod si statutum tantum sit gabellum soluere de debito, nec diuidit factum à quoque mutuo facta sub vñris (inquit Salic.) solvere debet mutuans cum sit utilitatem & emolummentum habeat. Est fâne dubia hac traditio ex iuri dicitur, cum maius sit comunitum senior, utilitas mutuatorum quia mutuans. Quando vero in alijs contractibus censeantur illi facti gratia vñris, vel amborum, explicat Bart. in l. si cert. ff. interdum ff. command. & in leon pñrfect. ff. del. s. quâd & proxim articulandi docet.

Metoch. Prafcript.

Mutuans absentis nomine, an ipsi absentis dona se præsumatur.

S V M M A R I A.

- 1 Mutuans absentis, non præsumatur donare. Nisi forte quid medicum sit, num. 4.
- 2 Donatio vbi alia coniectura sumi potest, numquam præsumetur.
- 3 Negativo alterius nomine generis, non præsumetur donare.

QVI absentis nomine alii mutuo pecunia dat, ipsi absenti donare non præsumitur. Ita Col. Can. & Barrig. Coll. & Alex. in L. cert. condit. §. 6. numer. ff. si cert. pet. d. in l. si absent. C. ed. Soc. in d. §. 6. numeros. num. 6. & Dec. n. 8. & Parpar. m. 1. Et hæc quidem lenitentia probatur ex tex. d. si numeros. ibi ut nullo nomine creditor numeret, futuro debitari nos tro.] Et accedit ratio, quod donati non præsumuntur, quidam alia coniectura sumi potest. L. 1. num. 6. in indebet. s. in ff. de don. & copiosi differens in communi tyris de Arbit. iud. l. 1. c. 1. ff. in l. 1. c. 1. ad l. 1. Porro coniectura sumi hic potest, quod mutuans voluerit confidere absentis negotiorum, sicutque eius nomine & causa mutuo datur. Ex coher. quod i gerens negotium nomine alterius illi donare non præsumitur. Bart. & rel. qui in l. quia datif. s. filii. matr. Nec respugnat tex. l. vñf. ff. de don. quia præter Dec. interpretationem dicere possumus, quod ibi nō erat dubitatio, in illa estet donatio, cum pro consiliis præsupponeretur, donationem suffit, fed dubitabatur, an estet perfecta & irretrucabilis, ut respondit Scipio, a perfecta suffit donationem, cù debitor estet obligatus Labio, cuius nomine autem mutuum pecuniam ipsi debitor dederat.

Declaratur recepta hæc sententia, ut locum non habeat, quantum de pecunia mutuo data erat modica. Nam rūc donatio præsumitur. Ita declarat Alex. in d. §. si numeros & subsequenter Dec. n. 8. Parpar. m. 1. & conferunt quod diximus supra hæc in pñf. 3. 4. cum explicauimus, quia contractus præsumuntur celebratus, quando quis alii dixit, [sume tolle hanc pecuniam.]

Satisfactio quam arrogator præstat de restituendis rebus arrogati, an præsumatur vel fingatur.

S V M M A R I A.

- 1 Arrogator de bono arrogati restituenda s. si dñe debet.
- 2 Quia satisfactio ouissa, lex tam pro interposita habet, num. 2.
- 3 Satisfactio etenim arrogatoris ouissa præsumptam certa, sive & de iure præsumptam, opini. Ios. Andr. Fidem am. est. Bart. autem, num. 4. & verius, nec sicut au. est, nec præsumptam, sed legem equitate suadente, actionem hauc reddere, num. 5.

CV a aliquis in filium arrogat, satisfactio tñdebet, se arrogatio dissoluta, restituendum accepta ab arrogato, eis ad quos illa pertinet, l. non alter, ff. de adopt. Caterom si omisita est promissio auctoritate, lex tñ habet ac si sufficeret interposita, lba verbis, in fin. ed. tñ dñm inuit, omisita satisfactio clari actionem vñlum. Quæ tanè actio non rediretur nisi promissio, & satisfactio pro appolita haberetur. Caterom dubitari solent lex præsumat, vel lingat filiulationem & satisfactioem hanc. Una fuit opinio Ios. Andreas in addit. ad Spec. in tit. de prescrib. & specie, num. 5. in verb. præstib. concord. qui scripsit, hanc esse præsumptionem & de iure. Secunda fuit opinio, quod haec sit fictio. Ita Bart. in l. 1. in prim. 2. ff. de verb. ob. & alii multi, qui recensent ibid. Soc. in m. 19.

Tertia fuit opinio corum, qui scripserunt, nec singuli nec præsumunt satisfactioem, sed legem ipsam suadente acquirent quadam, actionem hauc reddere. Ita auctor. & Alia quo commandat & probat Albert. Bologn. in commentarij de vñb. obig. 4. 29. num. 1. & verò idem sensit Sosius, in d. 1. num. 21. & nobis magis probatur.

P R A E S U M P T . LXXIII.

Pretij quantitatem conjecturam facere, an res comprehendatur in emptione, & in divisione: significare etiam an contractus sit emptionis, vel locationis, vel emphyteus, vel feudi.

S V M M R I A .

1. *Pretij quantitas rem vel comprehensum, vel non comprehensionem ostendit.*
2. *Valor rei conjecturam facit, an res in portione viuis ex fratribus vel socij dividenda continetur.*
3. *Pretij quantitas locationem ab emphyteus distinguat.*
Item locationem a locazione numeri.
4. *Pradus que & quo in locatione emphyteus censeatur pretij indicat quantitas.*
5. *Pradus rufus & an in pitione eastris feudali continetur indicio est pretij quantum.*
6. *Idem an continetur iurisdictio, num. 2.*

QUANTITAS pretij conjecturam facit non mediocrem ad cognoscendum, an in emptione & venditione certa res continetur. Cum enim quantitas ipsa conuenit, t̄ presumuntur res illa comprehensas & contra, quando non adaptatur. Ita Bart. in l. 1. u. 1. t. 1. col. 1. verbi gratia inter dixi ff. & in semper in pitionibus & idem Decim. 6. ff. de rub. Bal. in rub. C de contractis. pt. m. 15. & idem c. littera, num. 2. de dicit. Alex. in conf. 26. pp. 1. lib. 4. in conf. 63. m. 1. lib. 5. in conf. 222. m. 1. lib. 6. & in conf. 14. m. 1. lib. 7. Calca. in conf. 3. col. 1. verbi. 3. lib. 1. in Lopuonius. quod non s. ff. de flum. in l. 1. m. 1. c. de fam. tr. & fide. c. Autem Borges in t. 4. ad mortuorum. m. 1. lib. 1. de empt. & vend. Dec. in conf. 2. in fin. & in conf. 3. lib. 2. & hoc confirmatur. Neutra in conf. 3. m. 3. & in conf. 3. lib. 4. Affid. in decis. 68. m. 2. Cart. non in conf. 1. m. 2. Soc. in conf. 3. lib. 1. lib. 3. & Crat. in conf. 2. & 4. lib. 3. verbi. quod ad quidam Dida. Ita. Prad. quaff. c. 3. n. 3. verbi. hacten verò.

Ita pariter dicimus valorem rei significaret conjecturam facere, an res continetur in portione viuis ex fratribus, vel locis, qui boni communia dividuntur. Se respicit Alex. in conf. 26. num. 4. lib. 1. & apertus docuit Soc. in l. 1. in art. 4. ff. de rub. d. b. idem conf. 9. solu. ultim. libr. 1. quem fecerunt Cort. in conf. 2. to. numer. 7. Crat. in conf. 2. & 4. lib. 3. verbi. quod ad quidam Dida. Ita. Prad. quaff. c. 3. n. 3. verbi. hacten verò.

Ita quoque ex quantitate pretij conjectura sumitur, si contractus sit locationis, vel emphyteus: quia si magna est pensio, presumuntur locatio, si modica presumunt emphyteus, gl. m. 1. lib. 1. ff. de superficie quam singulariter ad rem habet dicit Cor. in conf. 1. in verb. cest. actu. mepr. contr. art. Alex. in conf. 3. lib. 2. m. conf. 9. m. 5. lib. 4. & in conf. 189. num. 3. lib. 5. & Affid. in decis. 62. num. 9. & decif. 80. in fin.

Ita etiam dicimus, pretij quantitatem declarare conjecturam facere, an sit contractus feudi, vel locationis. Rui. in conf. 30. m. 18. lib. 3. Nat. in conf. 460. m. 13. Crat. in conf. 127. Rul. in conf. 8. m. 2. lib. 2. & Sord. in conf. 151. num. 7. lib. 2.

Ita quoque dicimus pretij quantitatem declarare & presumptionem facere, an contractus sit emptionis & venditionis, vel conductionis, & locationis, ut tradidit Bart. & alij in Lex contractus. C. de pastu. lat. in conf. 3. 4. colum. 2. verbi. secundum ex quantitate, libr. 5. Secundum hanc in conf. 1. 2. m. 2. & in conf. 4. 5. num. 2. & num. 8. lib. 2. & Tyr. in l. 1. lib. 5. hoc ferme, limit. 12. num. 2. de verb. signib.

Sic etiam dicimus, quod ex pretij quantitate conjecturam sumimus, que & quod pradua censentur in locatione comprehensa. Ita Bart. in L. Empor. empl. n. 1. Col. 1. & condidit ita & in conf. 1. 2. m. 1. 4. respondit ex quantitate pretij cognosci, an preda rustica sit comprehensa in emptione eastris feudi. idem censuit Roland. in conf. 8. 2. m. 5. lib. 2.

Confer quod scripsit Barba in Rudolph. nu. 83. de rescript. cum dixit, ex pretij quantitate duci conjecturam, an in venditione & castris continetur etiam iurisdictio, & repetam infra in praesumpt. gg. num. 47.

P R A E S U M P T . LXXIV.

Pretij & estimationis mentionem argueat contractum esse emptionis & venditionis.

S V M M A R I A .

1. *Pretij mentitur falla, euphia & venditio praesumptio, sed q. etiam praesumptio, si pretij mentionem pretij dicatur indegeamus, num. 2.*
2. *Aestimatione contractum emptionis & venditionis facit praesumptio.*
3. *Rebus in datom date estimatione falla, non res, sed estimatione venit in restitutione.*
4. *Aestimatione rei in datom date in arbitrio collata, si ipsi non estimant, ea censetur facta qua emptione faceret ad pretium quod tempore transactionis illa solle rebatur.*
5. *Date in certa quantitate constata & promissa, si aliquates marito traducant, presumuntur estimata illa estimatione que faceret emptionem.*
6. *Ideo procedit si secundo marito res aliqua simpliciter data fuerit pro date certa quantitatia primo viro constituta, num. 7.*
7. *Et etiam si res illa praesentes non sint, num. 9.*
8. *Idem in rebus quae usq[ue]a coniuncturant, quibus non conflent numero posse vel mensura, quis non remansit in dotales, & in rebus consuetibus in pondera, numero vel mensura, etiamq[ue] nullius sunt fallatae, verbum estimatione, num. 11.*
9. *Dos d[icitur] a priori vero, videtur etiam promissa secundo.*
10. *Mores nobilis estate moratu traditio in d. res, estimantur sine transactione & non officiante dotales, sed a marito debitor obligatio.*
11. *Et quid in immobilibus estimatio a tutori sine indicu de reto, num. 13.*
12. *Aestimatione rei in datom date non operatur nisi effectu venditio.*
13. *Aestimatione rei in datom date fallta ad aliom finem quam ut faciat in prop[ri]etatem, non operatur quies res ipsa dotala remaneat.*
14. *Idem si consentient fuerit, quod felato matrimonio res illa date in tempo resiliuntur per codicem praeceps quo estimata fuerint, num. 16.*
15. *Idem si dictum, quod restituantur ex existimare extabunt, habita mensura augmentatione & diminutione, viri bona arbitriatu, num. 18.*
16. *Quod procedit etiam si nulla sit facta mentio augmenti vel diminutionis, num. 19.*
17. *Ei quid p[ro]d[icit] tam fieri quod electione mariti et vel estimatio restituantur, num. 20.*
18. *Aestimatione rerum in datom datum efficiuntur.*
19. *Aestimatione res in datom date quantitate non expressa, remaneat res dotale, non praesument falla venditio.*
20. *Idem si tempore estimatio: ut maritus datur recipiens, non habet in bonis vel illis, num. 22.*
21. *Idem quando estimatio non equivalens ipsi res, sed est longe minor, numer. 23.*
22. *Aestimatione rerum in datom tradicuntur falla postea ex interuello, confessione matrimonio, non facit praesument emptionem, sed remaneat res dotales.*
23. *Fundus datus in datom cum pecunia quam maritus promisit restituere remaneat donec datus.*
24. *Idem est maritus obligatus bona sua pro restitutio pecuniae, pro restitutio verò fundum datus, num. 26.*
25. *Maritus impendens ex fructibus per eftu ex bonis habilius in meliorando nonne domu accepto, praesument de lazar fundum illellus esse dotalem.*

CVM pretij mentitur, contractus emptionis & venditionis t̄ praesumentur. Ita scribitur glossa. Lapid. Celsum. §. fed cum legitima, ff. de dolo male & met except. & in l. 1. v. 1. C. de pred. datur. libr. 1. Bal. in ex conventione. C. de pastu & in l. 1. m. 1. d. 1. m. 2. C. de ib. 2. Soc. in tr. fallent. reg. 116 & 141. 1. a. 1. m. 1. m. 2. C. de ure eng. & in conf. 4. 5. m. 2. h. Fab. in art. 2. lib. 1. de emp. & vend. q. 1. adm. 1. 2. in L. Imaginaria. n. 1. ff. de reg. 1. 2. lib. 1. cap. Affid. in decif. 72. in fi. Par. in conf. 8. 2. m. 7. & in conf. 2. 3. m. 1. lib. 2. Soc. in conf. 1. 2. m. 7. lib. 1. lib. 2. illa in conf. 1. m. 2. 47. Adm. Ferre. m. 1. in conf. 1. 2. m. 2. 26. ff. si eti. pet. Tyr. de retrall. g. 2. 2. m. 1. Mar. ff. 1. 2.

Et hac quidem recepta sententia locum habet etiam quando

- Facta pretij mentione concedens ipsi dixit: "Iudicamus." Nam
aducit praefratum contractus empionis, non autem feudum. Ita
legit. In l. 11. sicut. c. de ser. emplo. Et in maf. 45. libr. i. pof. Bald. m.
qui se patitur in ver. fidei. Cade libet.

Quod diximus de pretij promissione, vel numeratione, idem
est descendens de affimatione, t. que praefati facit contractum
dele empionis & venditionis. Hoc probat l. quorius, f. de iure
dor. & l. affimatio f. folior. matr. & manifestil. l. quorius. C. de
iure dor. vbris data in dotem, affimatione facta, non dictur do-
talis, sed tanquam a marito empta, in eius dominium ita transi-
vit ab eo vendi posita, & foluit. matrim. non ipse pos. fed cuius
affimatio & reffitio debet. Id quod & paſſim admittunt Dd.
in d. l. affimatio f. fol. matr. & in l. quorius, gl. in f. inter. C. de iure dor.
Bart. in l. vi. tertio anno videndum, sicut contineat. Ex. in conf. 15. num. 1.
lib. 6. Bart. in conf. 15. scil. per. 4. R. num. 19. conf. 15. 2. & 11. a. ver.
dicitur autem Sce. Senia in conf. cl. 1. p. 1. et in eos. 17. nu. 2. ver. sept.
mon. cap. 1. Deo. in l. 1. in l. 1. lib. nu. 23. & in 2. nu. 3. f. p. 1. pet. par.
Sca. num. 1. in conf. 14. num. 1. lib. 1. in conf. 13. num. 1. lib. 3. Par. in conf.
6. mon. 20. in 2. 4. Robe. in conf. 15. 2. 3. Tym. de retrata conf. 1. g. gl.
1. nu. 20. & Didac. in lib. 1. et al. quatt. 2. scil. nu. 23. nu. 1.

affimatio tutoris, & decreto iudicis, non etiam caruies non i. in
mentis dotalis, sed affimatio debetur eueniente causa refutacionis
ipius donis. Ita Didac. in d. 26. nu. 10. qui in vers. quod si rerum invi-
mabilitate & dixiderit esse descendens, cum erit in immobilium fa-
cta sit affimatio a tutori abique decreto i. iudicis, & ita date fue-
rant res in dotem, poterit vxor soluto matrimonio natam habere
hanc affimationem, & illius pretium eliger, si electio illa vita ei
erit villor. Est autem in disputatione obseruantum, quod esti a-
ffimatio hinc operatur, vt hanc dicante vendicio quedam: at tam
non i. obtinet omnes effectus venditionis: Non enim in cau-
tions tenetur mulier ad duplam. Ita Bald. Neell. in tract. de do-
te, in 7. part. pruid. 23. & Neu. in lib. 2. f. linea nupt. na. 72. vers. simula-
ceptum.

Declaratur primo, vt locum non habeat predicta traditio,
quidam f. affimatio facta fuit ad alium finem, quam vt faceret em-
ptionem, vt f. affimatio res, ad cognoscendum valorem rei, vt
probaret posita, ut polet maritus fundum damnificare. Hoc sane
cauus affimatio non facit empionem & venditionem, sed fundus
ipse dotalis manet. Ita Ius in l. vi. Ex. conuentio, nos. 3. C. de p. 2. Bald.
& aliis quo. f. securi sunt. Secun. seu. in conf. 17. num. 3. ver. quartu. cap.
1. in conf. 18. num. 1. lib. 1. in conf. 19. num. 1. lib. 1. & 2. & 3. & 4. & 5. &

Extenditur primo haec traditio, ut locum habeat etiam quādā dantur res in dictū fīrmā certā affirmatio, pāto tamē ex-prefatio, quod res ita affīmuntur per arbitrios ad id electos, atque ita dantur res in dictū illā affirmatio, quae per arbitrios definierunt, quod si illi arbitrii eam affirmationem non diffinierint, tunc confidetur dicta res illi affirmata, et affirmatio quae facta empionem ad illū p̄mitit, quā tempore traditionis res illae iūtū valēbant. Et dicunt ita fieri affirmatio ipa legē, et fa-vore dōtois arbitriis non arbitriatus locus fit arbitrio dīcētur.

18. *Ex a. S. in conf. 73, col. pen. n. 7, lib. 1, et in mon. 60, lib. 3, fol. Nouell. in l. affirmatio, s. fol. matr. quovis si referet & sequitur Didac. in d. c. 28, col. 1, et primū etenim.*

Expenditur secundum, ut non procedat etiam quando praefit promissio dotti in certa quantitate, & secuta est aliquarum rerum traditio pro dicta ipsa promissa. Nam adhuc illa res profumatur ultimata illa estimatione, quae facit emptionem. Ita Soci. sen. in conf. 69. num. 15 lib. 4. Nem. in lib. 2. syl. mpt. ann. 70. & Did. in d. 5. cap. 1. ver. 2. apparet.

Ex extendit tertio, ut locum habeat etiam si priori marito fuit promissa dominus certar quantitas, & deinde secundo ac posteriori marito promissa dominis ab his certa quantitate mentione: & alii quare pro domine simpliciter hunc secundum maritudo dat fuerit. Hoc etiam cuius sententia dñe pro quantitate primo viro promissa, & affirmata, illa se invenire, i quae emptionem facit. Ita respondit sacerdos suus, in d. l. cap. 69. col. pen. lib. 4. quem festum est fiducia, in lib. præst. quæsi. s. 2. col. 3. tert. vestib. quod nub. Ea ratione vius est Sos. quia dñs data priori viro videatur etiam promissa t secundo, l. dñe. & d. festum, i. de rite dñe. & diximus supra hoc lib. præsumpt. m. me. et. vbi me habet extensionem probatumus.

Extenditur quartus, ut procedat etiam si res in dotem datae & estimatae presentes non sint. Nihil enim refert quod praesentes sint, vel non, ita Didac. d. e. 28, in fine, recte contra opinione. Neque in his 7. filiorum eius, ut 2. ver. 13. inquit a festo.

Extenditur quinto, ut locum habent etiam in estimatione de rebus illis, qui eis non constat numero, pondere, vel mensura consummatur tamen vix. Hoc etiam casu profimuntur facta vē-
ctio, acque res non manet dotal. Ita Dido, s. d. 21. m. 5. ref. quādū
f. mentem ex tentia Mart. de aliorum ml. estimate, f. foliis. matr.
cum dixerunt in aratum teneri ad estimationem rerum vīa con-
sumptarum, & accedit Socia. fin. in cons. 289 col. 2. lib. 2. qui latē
difficit, declarando statuum Pisanum.

Extenditur sexto, ut procedat etiam, quando data sunt in domum res consuetae, sicut in ponde, numero, & mensura, nonnullum factum est verbum affirmationis. Hoc fane casu res non sunt effectorales, sed affirmatio debetur, & ob id periculum confunditionis ad ipsium maritum cuncta culpa carmentem periret. Ita probat textus, l. res in domum, ff. dicitur dicit, quoniam explicit Didac. m. 2. 28. nro. 10, qui recte post Iacob & Ioan. Lyp. adserit glorificari scriptum, narratur solut. matr. non teneri ad refutationem illorum rerum, sed tandem enim eiudem in generis & qualitatis, quod quidem tantundem affirmatio ad ipsam unum rerum in dato datum, iuxta rationem l. 2. 6. mutui, ff. si cert. pet. quam Didac. ipso locutus.

Extenditur septimò, ut habeat locum etiam quando res mobiles mulieris astate minoris reduntur marito et illate sine

titute tūtoris, & decretu fūlūtis. Non enim casu rebus non iuris
item dotalis, sed affirmatio debetur suentio casu restitutiois
sunt dota. Ita Dicatu. n. 28. m. 20. qui in vers. quod sicut remaneret
obligatio. &c. dixit idem eti dicendum, si rerum in mobiliis fa-
cita est affirmatio a tōtore absque decreto fūlūtis. & ita dñe fue-
rit in dōtēm, poterit vix soluto matrimonio ratiū habere
cum affirmatioem. & viiux pretium eligere, si electio illa vita ei
erit vellior. Est autem in disputatione obseruandum, quod eti affir-
matio hinc operatur, ut non dicatur venditio quadam; at tam
non obtinet omnes effectus venditionis: Non enim in casu
affectionis tenetur mulier ad duplam. Ita Bal. Nonnulli narrant, de ho-
mīnibus in p. part. priul. 23. & Neu. lib. 2. sylla nupt. sa. 2. vers. simula-
cepsim.

Declaratur primò, vt locutus non habeat predicta traictio, quod si affirmatio facta fuit ad alium finem, quam vt faciat cunctationem, vt si affirmatur res, ad cognoscendum valorem rei, vt probari possit, si postea maritus fundum dannificaret. Hoc secundò si affirmatio non facit exceptionem & venditionem, sed fundus puto de talis manet. *Ita iustitia Lex conseruativa, art. 3.c. de cibis, p. 3. Ed. et alias quoque factis suis Saxon. Scov. in conf. 72. num. 3. ver. quartus casus, et in eius 9.3. num. 7. ver. tertius dictio lib. 1. cap. 10. in conf. 72. num. 4. ver. quartus casus, et in eius 9.3. num. 7. ver. tertius dictio lib. 1. cap. 10. in conf. 72. num. 4. ver. quartus casus, et in eius 2. Sylva. num. 72. ver. finita prima pars. In conf. 81 numeris 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450.*

Declaratur secundum, ut locum habeat, quando conuentum fuit, quod soluta mater res date in dotem restituantur pro codice nostro, quo estimare fuerunt. Hoc etiam casu res haec dotalis mater

presto, quo cuncte rurum et locorum sunt
nomen, non autem debet estatim. Ita propositi s. si inter virum C. da
s. ut vir. Bas. Bald. Sali. & reliquo, confert etiam ex. h. y. f. de pac.
et al. & feruam. Secundum s. conf. 37. m. 2. res. Secundum casu tib. Bar.
ba. m. conf. 3. col. parv. In conf. 10. m. 2. res. lib. 4. Bald. Novus. in
der. 17. p. 2. pr. 2. nov. Et in lib. 2. Sylva noz. m. 7.2. ver. 1. mitr. ac-
tio. Dicatis in lib. pral. quaf. 2. m. 3. ver. formos ex hocque, vbi m. 2.
retulit R. B. m. conf. 3. qui aliter respondit, & huius quidem atti-
mationis effectus. Quod soluto matris, res ipsa ultimata, si
extant non diminuit, nec aliqua ex parte deteriories facta, relict
tum: si verò culpa mariti facta line deterioris, prefabritur a-
fflato. Ita fatebitur omnis praesatis in loco scriptum. Dicatis.
Porro maritus hoc in causa tenetur etiam de culpa leuisima
ver. scribunt Casl. s. si aliamna. m. 3. & in l. pen. 6. manuscr. ff. fulmis-
t. m. 1. s. i. si inter virum. C. da. m. 2. da. S. S. v. d. s. conf. 3. 10. 2. lib. 1.
& Dicatis. In loco praeal. Quocirca, quando maritus caret omni
culpam, res his datas perierunt, periculi mulieris dicuntur per-
septi, vt recte Dicatis. ipse pot. alios scriptum reliquit.

Declaratur tertio, vt non procedat, quando adiiciuntur paucum, quod res affilata solut. matr. refitantur vxori, si tunc exstant, habita tamen ratione augmenti, & diminutionis, viribonum arbitratu. Ita Caltr. Et reliqui in d.l. si affilata, ff. s.u. matr. extex. addit. s.u. in d.l. si inter virum C. de re ut. Socia, sex. in conf. 57. nu. 19. vix. tertius cap. lib. 1. & Didac. in d.c. 28. m. e. qui ex eodem Caltr. scripsit, res ipsas dotales etiam apud tertium existentes, à muliere recuperari posse: cum vere dominum transflam minime fuerit in maritum, & ob id alienare nō potuit.

Declaratur quartò, ut lo' um non habeat etiam, quando factū

est, quod res ipsa in dorem data restituatur sol. mar. Esti enim nulla est facta mentio augmenti vel diminutionis, ut in precedente declaratione: attrauenedictu dorales manent, tra. Calir, in l. t. si affinare, ms. 5. Soc. fcn. m. d. 207, n. 23. 2. 29, quatuor caus, lib. i. & Dolar, in lib. pralt. quae lib. 28, n. 4. 2. et cetera colliguntur.

Declaratur quinque, vt non procedat, quando pactum fuerit quod sol. mat. res ipsa, vel eamur affirmatio arbitris & electio- ne mariti restituatur. Hoc etiam caus res manet dotalis: non tam enim est empirio, ita probat. I. Petrus, ff. de iure dom. & scribent. Calir, in l. d. affirmata est sol. marit. Dolar, in l. d. 207, ms. 5. Qui quidem post ipsum Calir, Rom. & Soc. fiduciam habent, quod nihil omnibus, i. res haec etiam si aliqua culpa mariti perierunt, mulier consequetur affirmacionem.

Declaratur sexto, ut locum non habeat, quando t̄ expressa non est quantitas ipsius estimationis. Hoc autem causa res manet dotales; atque ita illae sunt restituitae, non sunt estimatio. Ita Barbara in sive certo, sive videndum non sive commun. Cart. tunc. in l. ex conventione, na. c. d. de paci. & Didac. in d. c. 28. n. 7.

Declaratur septimò, vt non procedat, quando eo tempore
quo sit estimatio; maritus dotean recipiens non est soluendo, ne

habebat et ex quibus assimilacionem rerum localium solueretur. Ita sicut erant *Crux*, *Crem*, *an*, *ing*, *la*, *in*, *lex*, *convenit*, *num*, *ver*, *quarto singulariter*, *de*, *pa*, *si*, *ad*, *iam*, *nam*, *is*, *infect*, *de*, *alio*, *an*. *Lupus* in *rubro*, *ext*, *de*, *donas*, *inter*, *virus* et *casus*, *g*, *et*, *n.s.* *Sacrum*, *in*, *conf*, *is*, *num*, *z*, *lib*, *z*. *Neuvel*, *in*, *tralat*, *de*, *int*, *partim*, *z*, *Neuvel*, *in*, *lib*, *z*. *Sylva*, *mpt*, *z*, *z*, *ver*, *limita*, *qua*, *ri*, *&* *Maf*, *for*, *g*, *fin*, *w*, *ca*, *ratio*, *z*, *is*, *funt*, *quod* *lex* non poterit fingerre *primum*, *assimilatio* *res* *datum* *suille* *a* *marito* *iphi* *vxor*; & *rursum* *illud* *primum* *recepitum* *in* *dotem*. *Quam* *quidem* *ratione* *leuem*, & *luris* *confutis* *indigam* *exsiliuit* *Didac*, *in*, *d*, *ap*, *25*, *num*, *z*. *Nam* *ethi* (*inquit* *Didac*), *ve*, *rum* *et*, *Jegem* *non* *fingerre* *impossibiliter* *attinabat* *nihil* *in* *hac* *specie* *singulis* *impossibiliter*: *sequitur* *maritus* *ille* *pauper* *potuisse* *habere* *natura* & *iure* *primum* *illud*, *qui* *fuerit* *res* *dotale* *assimilata*. *Crediderim* *aperitus* *sic* *dici* *posse* *nullam* *hic* *extare* *impossibilitatem*. *Cum* *res* *data* *pro* *affirmato*, *et* *scilicet* *tempore* *refutatio*, *refutuit* *debet* *assimilato*, *quoniam* *facile* *maritus* *habere* *et* *tempore* *potest*, *faitem* *disvalendo* *resiliat* *in* *dotem* *data*. *Quicquid* *vnacm* *ipso* *Didac* *arbitrus* *dubium* *effe* *ad* *medium* *receptam* *hanc* *traditionem*.

Declaratur ostendit, ut non habeat locum, quando estimatio non aequaliter ipsi rei, sed est tamen longe minor. Nam & tunc non praefumitur facta a estimatore, sed remanentem doratas. Ita Bald. galic. 1. q. 1. & De ser. ex connectione C. de past. idem Bald. in l. 1. quæf. 3. C. commod. Ares. in conf. 3. s. mun. 4. Barb. in conf. col. 4. l. 4. l. 1. s. mun. 23. 1. fin. C. de ure employ. & in conf. 3. s. 5. l. 2. l. Soc. in conf. 2. au. 21. l. 5. l. 10. Lupin. in perscrut. super text. §. 21. s. 4. de donat. in 3. ter. p. & vsor. & Didac. in d. c. 2. l. 9. qui quidem recte intellexit procedere, quando estimatio facta sicut pretio minus iusto ex deceptione vltra dimidiat. Etenim hoc in casu ob maximato iusti prejij diminutionem, vel augmentum praefumirunt ad alium effectum facta fuisse estimacionem, non autem ad conscientiam empitionem.

Declaratur nonò ut non procedat, quando exstimator facta est tempore traditionis, vel confitimationis doctis, aut paulo post: fideliter est, quando dote ipsa tradita, ex interculo posita, i consonante ipso matrimonio facta est afflumatio. Hx enim non facit empionem: cum verisimile non sit contrahentes notatione vohuisse a primo contrafieri recedere. Et præterea nec domino fieri potest inter vir. & vxor, que ex hac afflumatione sequi possit. Ita Bald. Sals. 1*s.* & alijs in *Ex. conventione C. de pax. Aret. in conf. 8. col. 2. Barbat. in conf. 1*s.* col. 1. lib. 2. Aene. Lipsius in *Conf. 2. s. 21. num. 4.* de donat inter vir. & vxor. Neut. in lib. 2. *Sylva. nupt. 72. vers. 1.* multo secundum *Sext. in conf. 4*s.* 1. num. 2. lib. 1. & Didas. in d. cap. 28. col. 1*s.* vnde cum illud.**

Declaratur decimò, vt non procedat, quando maritus nomine dotti accipit pecuniam, & predium, & promisit restituere pecuniam, & de pretio fundi nullam mentionem fecit praesumitur conuentum quod fundus esset dotalis. Ita Hier. Galr. in conf. 62. no. 2. fab. 2.

Declaratur undecimò, quando maritus, accepta pecunia & fundo dotti causa, obligauit bona sua pro restituitione i pecunia, pro restituitione vero fundi nihil dixit. Hoc etiam causa fundus manet dotalis. *Hier. Gabr. in d. cors. 63. exum. 3.*

Declaratur duodecimum, vt locum non habens, quando man-
tus accepto fundo nomine dotti impedit ex fructibus perceptis
ex bonis ipsius & mulieris in meliorando ipso fundo. Hoc etiam
casu censetur maritus declarasse fundum illum esse dotalem. Ita
Hab. Gabr. in d. conf. 60. m. 4. ver. terit. quatuor.

PRAESES VMBTIO LXXV.

Pretium rei venditæ recipientem, venditionem ipsam approbatæ atque ratificasse, præsumi.

S.K. M. 34-4 B. 14

1. *Premium re: sua vendita recipiens, proficuum renditione approbare.*
2. *Contrarium confirmatio & ratum habere minor presumunt, solutionem recipiendo, aut premium numerando.*

QVI rei propriæ venditæ premium recipit, venditionem i-
psam approbatque ratificatio p̄ficiuntur. Ita respondit

Sconsolam. l. quidam. ff. de exult. quo loci Bartol. distinguunt tres casus. Et illius fecit fum Roman. iu. conf. 79. Soc. iuu. in conf. 3. nro. 22. lib. 2. & Tyrada de retral. confang. 5. gl. 9. m. 137. Huc facit text. I. Julian. g. vlt. cum l. seq. ssad. S. C. Macelio, quo adductus respon- daret in conf. 3. m. 39. minorem profumi confirmare ratum- que habere f contrahensum, quando solutionem recipit, vel pre- tum ipse numerauerit. Et alia his familia congessi in commentariis de recip. prof. secesserunt. 17. & mulier. ff. Conferunt etiam ea que de ratificatione scripti superiori lib. in evalvnt. 20

PRAE SVMP TIO LXXXVI

Pretio simpliciter promisso, quæ moneta
promissa presumatur.

SUMMARY

¹ *Premium in contractu promissum, de pecunia in loco frequentata et.*

² Pecuniam legans testator, presumitur de visuali & currenti intellectu.

Musica sacra. Canticum novum in die natalis.

Non semel ex facto evenit, ut contrahentes non declarent, cuius monetae esse debet pretium promissum, putat ab emperatore, conductore, & similibus, quare ambi solerunt, quoniam praesumunt promissa? Recepta et omnia sententia, prae sumi i promissum monetam vialeam, & in loco frequentata. Ita F. solitudo in tract. de empione & venditione, in 5. questione principali, num. 4. & 15. Secundum, in conf. 24.7. mon. 4. lib. 1. Decius in l. 1. semper in stipulationibus, num. 3. & ibid. C. qual. num. 3. vers. actum pariter, qd. de regali, ut quis alios reservet. Et facetus est Myrsinus, in tract. Observatio. cent. 1. obseruat. 7. Alii accedit Rabanus in conf. 7. column. qd. eiusdem sententia evenit et Oldrad. in conf. 25. & Corneum in conf. 32. lib. 3. Et de eadem fuit iudicium Rabus responderunt Carribus non in conf. 24. Aliatis in resp. 18. & Pupper. in conf. 21. Ita quoque discimus in dispositione tellatorum, vt si tellator legat 7 pecuniam, prae sumunt legales viales & currentem. L. Imperator, in fin. & l. si ferum plurius, qd. vi. vix Dolt. de leg. 1. & sicut loco dicimus.

Sic dicimus Itatuta, quae monetae mentionem faciunt, intelligi debere de moneta visuali & currenti. Ita Fulgos. conf. 7.2. m. 2.
Tres de istis est confusa 6. s. id est non 4. s. de moneta 1. l. p. 16.

PRAE SVMP TIO LXXVII.

PRAE SVMP TIO. LXXXVI.

Vinum in dolce vendens, an & dolium vendisse presumatur.

SUMMARY

¹ *Vinum in dolio vendens, non presumitur vendere dolium.*

Attendamus iamen loci consuetudinem.

2 Viam legato doli alegata non praesumti, secundus de Tassis & cypri

3 *Dolia apud antiquos quae vasa fuerint*

Vit vinum in dolio texistens vendit , dolum ipsum non venditissim prae sumit. *ut Lucas de Penna m. l. 3. in preceptis 10. C. de epoch publice. lib. 10. & idem seors Bartol. l. 3. 6. ff. de tritico vino, atque legat, quem separatis est *de* *bo*r**, in proprietate 177. num. 2. Quam fermentum praecepit responso Vlpianus in L. 1. 6. vif. ff. de periculo & commode. rei vendit. *cates* verba haec sunt, *si* dilire vnum emitis, nec tradendis eo quidquam conuenienter id videlicet actum, *ut* *anc* *eu* *ca* *re* *cur* *et* *u* *ta* *re*, quam ad vendimiam operum futura sic necessaria, &c.] His significavit Vlpianus, dolia venditis vino, non censerit vendita, aliquoquin vina fuiller dubitatio quo tempore euasuri deberent ipsa dolia. Sic etiam Vlpianus in l. 3. 6. ff. de tritico, vino, atque legat, respondit, legato vno & non prae simili legata vino, maxime si deprela in cella vinaria fuerint ut ea sunt quae per magnitudinem difficiliter mouentur. Cum vero vinum est in vasis & cuppiis, eo legato, censerunt legata & ipsa vas, & cuppa, & ut Vlpianus ipse in dolio q. i. respondit. Nec alter de vas & cuppis : vino vendito, respondit ipsi Vlpianus in dicta L. 1. 6. vino, ff. de periculo & commode responde. vbi de dolis tantum loquitur, que nec vendito, nec legato.*

LIBER TERTIVS PRAESUMPT.

³ legato vino accedunt. Erant enim apud antiquos *dati* viae amplissima, & capillissima. Sicut ex *Liquid facie*, & penult. f. de *co-
trahaven*, emptio. Hotomatus in *commentariis*, *verbena raria*, in *verb.*
Dolatius, & *auctoritate* *Columelli* eregitur explicata lo. *Braheus*
in L. viii. de verbena significat, qui scribit, in tis reponit confusio
vifile & aliare res prater *vinum*, cum *fine vini effent*, ut propterea
cum ad alios etiam *vitis effent definita*, nec *loco*, & *cella vina-*
miseria non confuerint, vendito, vel legato vino, *non accedunt*:
vita *verò* & *cuppe* cum *paria effent*, & *viti confutundineque cō-*
trahaven cum *vino venditio transserunt*, ita venditacum
lio dicebantur. *Quocirca Bart.* & *Boer*. *confutundinem* *l loco-*
rum obseruantiam *elle scriperunt*.

P R A E S V M P T I O LXXVIII.

Vendere nolle præsumitur is qui immodi-
cum pretium petit.

SUMMARY.

- ¹ Vendere nolle, & premium immodicum petere, pars sive sunt.
² Contrahentes mil praematur agere voluisse, conditionem imposibilē si contra dictū adiecerint.

PARIA quidem esse intelligimus, nolle omnino vendere, vel dicere, velle vendere, si petendo pretium immodicum, cum nil aliud sit hoc potissimum, quam tacite emere volentem repellere. Ita Lucas de Penna in l. 3. præsumptione s. c. de opacis pabiliis, l. ii. hoc colligens ex responsio Caius, nō dubius, s. b. lega. z. cuius verba haec sunt, "Sed si in legatum relatum est, ut aliena rem redimat, vel prebet, si redimere non posse, quod dominus non vendat, vel immodico pretio vendat, iustum estimationem inferet." Hoc Caius.

Et responsum hoc annotarunt Bart. ibidem Castrum. & reliqui.
Est simile quod dicimus, profumi contrahentes tñ agere
voluisse, quando conditionem impossibiliter in contractu adiicitur.
Sic scriptis ibidem Lucas de Peñai in d. i. 3, in presump. 174. adductum nu-
merositate pio. In l. non scimus ff. de alt. & oblig.

P R A E S U M P T I O   L X X I X .

**Emptorem tradentem rem, præsumi habere
fidem de pretio.**

SUMMARY.

- 1 Exemptio contractus suos statim recipit a pretio.
  - 2 Exemptione pretio non intercedente non consistit.
  - 3 Pretium statim numerari, vel fidem de voluntate, ad contractum per felicitatem non sufficit.
  - 4 Venditor et rem tradente fidem de pretio habere presumi.

EMPTIONIS venditionis contractus substantiam re-
cipit a prelio, & prelium, in iustitia, de empto, & vendito, & scri-
ti copione in conf. 31, num. 5, vbi explicati quo dicuntur sub-
stantia, que naturalia, que foliemnia, & que accidentalia con-
tractus. Nisi ergo intercedat prelium, t' emplo ipsa non confundit,
& d. prelium. Verum nul retinet quod latim. I numerorum prelium,
vel de e fides habebatur, d. & prelium, & videm Doct.

Quare venditore ipso rem tradente, constituto tamen pretio, fidem de eo habuisse presumitur. Ita *Lucus de Penna* in l. 3. in *prosimptio 112. C.* de epoch public. lib. 10. 1d quod colligit ex *l. 15. s. statuta*, in *l. 6. II. foliis*.

PRÆSUMPTIO. LXXX.

**Emere & alios contráctus celebrare quando palam
de bona fide præsumuntur tutor cum pú-
nillo cuius tutelam gerit.**

SKMMA 214

- ² Tutor cum pupillo palam contrahere perimatum, clavis vero prohibita.

LXXXVIII, LXXIX, & LXXX.

Ratio ad eum sed ut si fraudet, & ut illarum cesseret sufficio, vitt. 2.

- Tutoris contractum cum pupilo bono si de falso, rebus sufficiens fraudis
cepsisse.
Annullari et tutoris adhibendam in contrahit a pupilo intercedo, non est
de ipsius contrahit a sufficiens.
Alius fiduciarius illa invenit non posse.
Autoritas tutoris car in contrahit adhibetur.
Annullari potest et per se, vel de proprio comando agitur.
Tutor palam & bona fide contrahit, et non indice bene informatus.
Item eorum amicis & consanguineis, n.m.g.
Adhibita anterioriter contrahit, p.m.o.
Tutor si dicatur, tam contrahere fieri ac occulare fieri de cuius intercessione
agatur, non apparet.
Aut non adhibebatur eorum praesentia aut annullari, quia necessaria
erat, n.m. 12.
Ita si confessa quidem fieri tuta & testibus adhibitu, illu ramen te
ceant si dicunt, n.m. 14.
Aut contrahit tutor per personam intercepit, n.m. 15.
Contrahere dato voto fine altera re tellie non contrahit.

RECEPTA & vera est interpretatio sententia, titorum per-
missum quidem esse, palam suo cum pupillo concubare,
clam vero non esse, ut fradesque ab illis administratori
committi solent, quantum fieri potest, evincentur. Ita *cl. eleg. m.*
ad emotio[n]e, q[ui] s[unt] de contrahend. emp[ot] & in tutori ratione, q[ui] s[unt] de al-
ienat. *rat.* In *l. singulare*, 77 s[unt] ff. *conspicunt pet.* & in *pupillis*, 4, q[ui] s[unt] de
cl. eleg. rur. *Angel.* in *conf. d. colom.* 1. *Aliud in conf. 62, column.* v[er]o *lib. 1.*
in *cl. princip. disib.* col. 3 vers[us] 7, *tunc atque aff.* cert pet. *Sacra. sen.* in
conf. 78, n. lib. 1. *Rati. in conf. 24, n. lib. 1.* *Dec. m. l. singulare,*
3, 6 q[ui] committunt esse episcopum testatur. *& Rati. 1 p. 2.* *q[ui] sunt que-*
nunt 3, 7 ad Trebel. Et probatur *pupillis*, q[ui] s[unt] de andor. tutor.
1. cum ip[s]t. C. de contrahend. emp[ot]. Et accedit ratio, q[ui] quia contra-
pendio palmar[um] celsa frades suscipiunt, *Non exp[er]im. ff.* de alieno, iur.
q[ui] impedit fratrib[us] cum p[ro]prio pupillo contrahare.

Nec repugnat alioquin iura & argumenta quibus Accusatus d.i. *juratur*, & manifestius Ioan. Corasit. *lib. 2. Mjellor. iuris. cap. 1. art. 1.* ad communia aliorum sententia reculerunt. Et primum quidem text. *I. fin. empitione, v. 1. vff. id de contrah. emp. quo sibi absolute respondit Iurif. Conf. tutorum emere non posse reponit. Verum respondeatur, intelligi quando dubium esse potest, pupillum posse hedi, & aliquod detrimentum capere, ut si clarum est, non audeat de dannum, sed portus lucrum. Nam *ut diximus* vii celsat *† fratiadis fulpicio*, contractus bona fide factus erat.*

Secundo efferti foler argumentum, quod fabstantia obligacionis contrahenda per pupillum, est ipsa tutoris auctoritas, *lib. 1. art. viij. gloss. Et Bart. s. de auctor. tuto.* At qui non potest tutor sustinere vices duorum, nempe tutoris & contrahentis, *Ipsa illas. s. item ipse tutor. ff. de auctor. tutor.* & præfertim in obligatione de novo contrahenda, *i. e. q. fait question. ff. ad Trever. annos. Er. s. 8c.*

Terzo virgine videtur, non licet, s^f. de contrahend. emp.
iuncta interpretatione glossa, *in*, cum enim dixisset Mariam,
non licere illis qui officia gerunt, emere per se, vel alium, Accur-
sus interpretans est, sine publica existimatur, sine priuatis, quemad-
modum sunt illa tuncrum & curatorum.

Ceterum respondetur, Martianum loqui de his, tantum qui publica gerunt officia, quales sunt magistratus, & reliqui qui iurisdictioni praelunt, *mixta l. p. i. g. d. b. f. s. c. s. t. p. e. s.* Præterea se secundo responderetur, responsum Martiani esse intelligendum;

- 3 quando est dubium quod ex eo contractu aliquid destinari fentre poscet subditus, cum quo magistratus ille contrahat, neque ita quoniam non palam & non bona fide contrahitur. Ita post aliis diebus et iis, in d.i. principiis ab eo, cito 3 versi predictiorum. Et similiter declaratione explicativis supra l. i. emptio, & v.l. si de contrah. empt. Est itaque vera recepta illa sententia, tuncem posse palam, non autem clam cum suo pupillo contrahere.

Ceterum apud nosistros dubitare contigit, quando praesumatur tutor palam, & bona fide contrahere cum pupillo? Hic ego dic am primum quando palam, deinde subiectum, quando clam praesumetur contrahere. Et primo quidem palam, & bona fide contrahit, quando i contractus coram iudice bene informato celebratur. Ita Bart. in tract. de iur. s. 10. vers. testit quaro, f. de cond. & m. d. b. Alex. sol. in tract. de iur. s. 10. C. de transact. iun. m. cons. 67. m. 3. s. 1. & Alciat. in tract. de praefungi: xig. 1. p. 4. q. 1. p. 2. ad dicti sunt omnes textuali vlt. vlo. p. 6. quod met. eaq. Dilletur tamen videatur Curtius in. an. 29. n. 12.

Secundum palam celebrari dicitur contra factu, quando coram amicis & coniunctis connicuitur. Ita gl. in l. Pol. 4. glossa magna. C. de iur. quibus rei legi. & vlo. B. 1. l. 1. U. 1. o. 1. m. 4. C. qui admitti. Dec. in f. iugularia m. 10. ff. si certum pet. Petrasanta in folio 37. & Curt. in manuor. 29. num. 12. Et huius his diffident. Alciat. in d. p. 4. q. 1. p. 2. & C. no. 1. l. 2. b. 1. s. 1. in. fin.

3 Filius nobis peradūs pater, ex affectu paternotri potius quam dolo praesumetur persuasus.

4 Patri de bonitate & officiis in liberis lex multum confidit.

5 Pater filii minori bona adiunxit, sine Pratorum dei reto alienar.

QVI fideiente eatore cum pupillo contractu & ius apparet, experitis potest adiutor tuteorem, quia iuris est praesumptio quod iustitia causam praebuerit iustitorem, immo ille cum pupillo alias non contrahit. Ite hanc iuris praesumptionem collige lo. Andreas in ad d. s. ad Spec. mit. de praesup. species, num. 1. vers. supradicta concord. ex l. pen. 6. & 1. ff. quod falso tuto auctor, quo loci Vlpiantus ita respondit: [Qui dolo auctoritate accommodat, tenebitur hoc editio. Sed eti. quis filius auctor, auctor factus sit ad contrahendum, tenetur. Idemque iuris est, si ancilla, quis tutor autore credidisset. Nam omnibus illis modis propter tutorem decipitur qui contrahit, qui aliter cum impube contrahatur non fuit, quam si tutoris auctoritas intercessisset.] His significatur, quod illi contrahens non contrahit verisimiliter, nisi suauis fuitus ab ipso tuteore, ea propter tutor ipse tenetur, quantum dolo id iusserit.

Declaratur hac praeiudicium, ut locum non habeat in patre qui perficiat contrahere, viupur si perficiat filii minori diocedam annis, ut reverenter. Nam ergo & Gis. non nos satis diligit.

10 Tertiū palam dicitur geri contractus, quando adhibetur t^o cōtūtoris auctoritas, *non ex officio s^o de amm. tm.* & *in officio aman-*
tat Coram in d. i. a. m. s. ficiunt contra dicterū clan fieri, quan-
do adiectū dictrum est, & fine eius auctoritate celebretur contra-
ctus, ut flarim dictrum est.

Clam vero dicitur geri st̄que celebrari prafumitūr, dici-
tur multus modis. Primo quando t^o ita occurrē confictrūt ut
sciri & cognoscīt nō possit ab eo, de cuius interfēcē agitur. Ita Bart.
in l. 2.zu. C. d^e p^r q^o ex publ. rati. lib. 10. Dec. in l. quo tabula, num. 1. de
reg. inv. & in Conf. 399. col. vlt. & Par. in Conf. 579. no. 12. e. adiuctū
text. 1. g. vi. quod ex ipsa clam. Et ferdūt omnes illi. clamo salutē, &
etiam, ut habetur. Nam enim t^o iura nostra et alia dicta vī-
tūm, attenāt aduersus patrem non s^o illa actio, cum dolus aliquis
excogitiari non possit in patre, qui affectus propensione magis,
quam dolo id perficiat, si nisi Vlpianus p^sse respondat in d. l. p^o 1. q.
Indiana, cum enim lex plurimum t^o confidat de patris bonitate &
amore erga filium, inde sit, vt non prafumitūr scidi dolo agre-
in detrimentū filii, aut evenīt filio contrahentis. Sicut in istius
permittūm esse patri t^o administranti bona filii minoris, alienae
sive Pretorū decreto, vt latissimē tradit Oftaū Simon contrac-
ta de decretū in alienatūm bor. s^o am uniusv. lib. 3. t. 8. num. 9. q^o
communem effe opinionem testatur, locum hunc retulisseuf-
ficiat.

P R A E S V M P T I O LXXXII.

Minores & mulieres contrahentes, præsumi faciliè
lædi, & ob id facilè eis subuenient
dum esse.

S V M M A R I A.

- Bald. & Caffren. in d.l. cum ipse, *C de contrabendo. enq. tmla & Socin.* in l. 1. § fuit questra n. num. 6 ff ad Trevel. & ibidem R. pann. 7. in fin. *Ca-*
gno. 1. singularia. num. 8.2. & ibidem Bologn. no. 17. in fin. ff si cert. pe-
tato.

Tertiū dicitur clam contrahi, quando confidit quidam mandri-
14 ptura & adhibentur testes & notarii, sed tamen illis 1 mandari
ut taceant. Ita si perferat multus quis congefit in commentariis de Arbit-
iudicium, lib. 2. c. 14. in fin. 19. & in conf. 99. no. 40. p. tert. testio respon-
det. Et illi credunt Dei. in loquitur. clam. in fine, de reg. sur. &
15 denim. *magistrat. no. 17. ff si cert. per. & ibidem Bolog. no. 17.*

Quarto clam dicitur tutor contrahere, quando per interpo-
16 situm perferant contrahebit. *L. populi. lib. 1. neus. 1. sicut. et. sef. per*
*interrogatione. ss de acto. ut. Nam tunis fratus & mala fides praelumi-*natur. Ita in fin. re respondit Bald. in conf. 357. Tit. lib. 1. & in conf. 31. in*
questione. lib. 1. c. 5. t. 1. de ipsius quod in fin. 1. in fin. 1. sicut in fundam. in
num. 47. Instit. de acto. Dei. in d.l. qui tutela. clam. num. 2. & ibid. Ca-
gnal. num. 4. de reg. int. Neuca. in conf. 5. num. 11. & Cracov. in conf. 16.
*cam. 1.**

1 Minoris & mulieris ob fragilitatem facile presumuntur decipi.
1d. cert. autem sicut non sint regulariter nisi.
2 Minor contrahens cum se. era ore, presumuntur Iesu, nisi suscipiatur
fatuus probetur.

3 Venditio papillorum ledeni. sicut & similata per presuipit.

4 Contrahens cum populo, presumuntur in mala fide, ne vice sapit.

Idem habere locum in contrahente cum muliere, n.s.

5 Mulier tanquam in mala fide presumuntur in ignorante.

Reverentia utriusque sive mulier moneta, non presumuntur, nisi de
certioribus factis esse appareat.

6 Sententia contra se leta si minor non apparet, Iesu presumuntur, &
resistuntur.

1d. tamen quoniam o procedat, t. u. 9.

7 Comprimitudo minor non presumuntur Iesu.

8 Appellatio beneficium minor per compromissum avertitur.

9 Comprimitio cor amplexum, eoz, aquila & saltu, minor non presumuntur
lesu.

10 Refutacionem in integrum petens minor, tria probare debet.

1d. Reductio in contraria.

P R A E S U M P T I O   LXXXI.

Contrahentem cum pupillo, non pr̄sumi quod si-
ne tutoris auctoritate contraxerit, vt inde
obligetur tutor.

SUMMARY

1. *Leibus contra illam, cum populus autem celebrato, aduersus tutorum regis exprimeret.*
 2. *Familiare patre sicuto contra illam esset sed amittit, de dolo aduersus patrem non agit.*

ter facetus loquenter, i.e., *qui aduersus credat.* quod sine fine respondit in hanc sententiam sic citauit Alciatus in tractatu de profanis regis, pref. auctor. 42, c. 2, et. 2. & prius Lucas de Penna vol. 3, in pref. auctor. 36, & pref. auctor. 38, de spacio publico, lib. 10. Et certe quod adiungit, quod id venditio, *quaque libidinosa est*, *dicta* 3

- et similiter presumuntur. l. vlt. C. si aduersi vend. Illud ego nunc addo: ceterant enim cum pupillo et presumi in mala fide, & propter eam non vñscapit. l. s. si a pupillo se a papa ap. p. eupto. Et quod de pupillo & minore dictum est, locum habet etiam in muliere.
- Nam & i. illi presumuntur facile decipi, & hi consponent, in aut. de equal. doto. Et in specie sic annotarunt Lucas de Penna in d. l. 3. in p. p. p. p. 37. & Alciat. in d. p. p. p. 2. num. 2. qui addit, hoc præsumt procedure ab viri seductionem. s. i. in Aut. vt immob. ante msp. dona. & cap. 1. & 2. de adul. Est ratio tam in muliere quam in minori, quia tuerque i. presumunt ignorare ius suum, l. i. in fin. de endo. I. si que partem. b. ff. in Macedon. l. cum de indebito. b. fin. autem i. ff. de probato. & l. 2. in fin. de iure his. glo. 1. in Aut. de iure sp. Alex. in conf. 26. num. 8. lib. 7. & multis comprobatis Nicanor Arelatus in additionib. ad Alciatum in d. p. p. p. 42. qui ob id subiungit, i. mulierem, & minorem non dici remunari suis iuribus, nisi appareat de eis factis fulvi certiores. Hinc etiam ex predictis in tert Alciat. in d. p. p. p. 2. num. 2. vers. & idem minor, quod si minores non appellavit a sententiā t. contra se late, eo ipse latu presumentur, & propter eam in integrum restituti debet. Aut. in l. vlt. C. de in integrum refit. minor. Exterius Alciatus i. p. p. p. p. p. t. in locis subiungit, hoc verum est, quando minor allegat ea, que pro ipsa t. causa dicta, & allegata fuerint, iuxta minor autem magistrum, & fin. autem. ff. de minor. alios fecit, ut scribunt Aut. & Alex. in l. num. 4. & fin. autem. ff. de minor. atque ita possunt conciliari (inquit Alciatus) opiniones Doctor. in d. 4. si minor, & hanc esse contumueni opinionem, teflatur Sfortia Oddo, quem mox referam in quæff. 26. num. 46. vers. in contraria q. Alter distinguunt Fulginius in d. 4. si minor, & in l. vlt. C. in quibus causis in integrum restitut. non est necessaria. vbi Catren. & Jacobinus a sancto Georgio num. 40. Alexan. in conf. in fine. lib. 5. Rutilus in conf. 25. num. 1. lib. 2. & hos confirmat Anton. Gabriel. in d. 2. consolacione. m. rit. de minoribus. conlusc. 1. in fine, i. fin. dixerunt, quod minor est ratus, aut genitor si res est, eo ipso, quod non appellavit, latus presumentur, si vero aucto. non. Verum distinctionem hanc reipectant Crotus in conf. 26. & in conf. 32. num. 4. & Sfortia Oddo intraducta de refit. parte 1. quell. 36. num. 46. vers. 6. de contr. qui aliam & probabiliter quidem subiungit distinctionem, quod aut loquimur de aliquo probatione fatem summaria, ad docendum qualiter quater, de bono iure petentis restitutionem in integrum. Et hoc cau vera est illi communis sententia, quod scilicet necessaria sit probatio iustæ causa. Aut loquimur de probatione plena, facienda super bono iure minoris, in causa principali. Et hoc si probatio huc non est necessaria. Ita procedit opinio aduersus communem. Et hanc distinctionem (inquit ille) in specie probantur Præpolimi extantia, num. 70. de appellat. & Rota Roman. in decif. 30. de recip. in antiquis. & aliis. Et Rotam locutus est Crav. in conf. 17. num. 8.
- Ex predictis etiam inferitur, minorem presumi iussum coi-
10 pio, quod i. compromisit. l. si minor 25. annos filius an. s. minores ff. de
11 minor, quo loc. i. ratione etiam esse scribitur, quia per i. compromissum aucter minori beneficium appellationis. l. ff. de dete-
12 ceptu arbitrio, & in p. p. p. Carneu in conf. 12. libro 3. & script. in libro 2.
de arbitrio ad. iudicium, cap. 17. num. 43. si tamen t. coram principe, vel
13 ex auctoritate, factum est compromissum, minor non presumentur
latus. Ita respondit Alciat. in p. p. p. 369. num. 5. & 6.
- 14 Predicit premissum locum habet certis in casibus: sicut sunt item enumerati, ut probatio ex ipso oplo contrafacta, mi-
nor non presumentur latus. Ita declarat Alciatus in d. p. p. p. 42.
num. 2. vers. 1. p. p. p. 2. tamen. Et præter eum item respondit Carneu in
conf. 12. num. 5. lib. 2. conf. 17. num. 4. Hinc fit, quod quando minor
petit restituti in integrum, non sufficit, ut probat e. e. minori
15 i. probare t. debet tria, primum, se esse minorem, secundum, se
latus, tertium, se dolo aduersari, vel nimia sua facilitate, latus. Id e. responderunt Carneu in conf. 12. num. 6. lib. 2. & Socin. in conf. 37. num. 1. lib. 4. Hac tria sufficiunt: non enim requiriunt illud quartum requisitum, relatum a Butrio in cap. constitutus, de in-
tegrum restitut. Alexan. in lib. 6. minor. C. de regit. in integrum.
Franci. de Marchis in decif. 5. lib. 6. p. p. p. 4. parte, quod scilicet minor
petit restituti, probet se esse iura tempus petiti restitutum.
Nam Butrio, & sequacium traditionem reipectant reliqui omnes,
sicut permulsi commemoratis, teflatur bene eruditus Sfortia
Oddo in commentariis de restitutio. in integrum q. 39. artic. 1. vers. in
extantia est communis, qui egregia distinctione Doctorum opinio-
nibus conciliat. Est quoque aduersus etiam circa illud restitutum
requisitum, quod si minor latus esset non dolo aduersari, i. fed
- verilimili ignorantia, vel sui facilitate, adhuc competenter reli-
tu in integrum, saltem ex clausula generali, si qua iusta miti-
causa. Ita declarat Alciat. in d. p. p. p. 42. num. 3. vers. 1. c. 1. 4.
men. post Corneum in conf. 14. l. 3. quos fecerunt sum in communi-
tarys de recuperanda p. p. p. remed. 15. num. 156. vbi alios eiusdem
sententia Doctores commenstrari. & Alciatus adiungit Sfortiam
præsumt commentariis, de restitutio. in integrum, q. 39. artic. 2.
vers. in contraria est. & predicta quadam regula, quod scilicet mi-
nor non presumentur latus, procedat multo magis, quando con-
stat obseruitas fuille solemnitates, que observari debent in eo
contractu tunc celebrato. Ita Baldus in cap. 1. colum. 2. vers. querit
Laedam, qui feudent dare p. p. p. quoniam fecerunt sicut Alexand. in conf. 79. co-
lin. 5. vers. fortificatur, h. b. Decimus in conf. 32. colum. 2. vers. & in d. 4.
lib. 2. T. aquil. de legibus omnibus, glo. 6. num. 64. & Lamberten-
gen in commentariis ad statutum Mediolani, probabilius mulierem: contra-
genu certa solemitate, ad fine. v. num. 171.
- PRAE SVMPTIO LXXXIII.
- Minoris laetionem ex p. p. p. affectione erga
rem distractam, vel emptam, con-
siderari.
- 3 P M A R I A.
- Interest aff. in minoris habenda ratio est.
2 Afficio quam erga res sua, & max. suorum habet confi-
dabilis est.
- 3 Restitutio minori ob interest affectionis conceditur.
- 4 Minor res maiorum suorum dignificando, enunciatur censetur laetus.
- 5 Progenitorum suorum res amittere grave est.
- 6 Interest affectionis ad ipsa parentes, confidabilis quo ad dannum evi-
titandum non quo ad augendam pretium.
- 7 Interest affectionis, non impeditur, quoniam de fug. & quis suscepit a
fug.
- 8 Recredit debitum dute in m. & solvendo. n.
- 9 Interest affectionis etiam in minori considerabile, si censendo aut
permutando malum adeste sicut vicinum.
- Item si in malum incideret locum n. 12.
- 10 Vicinum habere malum, magno. & m. dum.
- 11 Vicinum malum agere modum s. o. cre voluit Cat.
- 12 Vicinum bonum habitarum, emperiorum pra. q. s. i. proclamari infit
Thesmofiles.
- C Vm minoribus laeti concedi solet (vt diximus supra) in
1 integrum restitutio. dubitari interdum contingit, an haben-
dat ratio intereste prouenientis ex affectione p. p. p. Quid in re dicitur t. habendum esse. Nam considerabilis est affec-
tio, quia quis erga sua & maiorum suorum res habere permit-
tur. l. cum ferme ff. mandati. & script. Alciat. de p. p. p. 42. reg. 1.
p. p. p. 20. Et propter minori conceditur t. restitutio causa
huius intereste prouenientis ab affectione, l. si in exceptione ff. de
minor. s. g. iniqui, annis, qua probatur, quod si minor permittat la-
bius tempus a statuto concepit, ad luendum rem patetiam; (Mediolani exstat statutum hoc) ibi competit in integrum restitutio
aduersus lapsum ipsum temporis: cum datur laetus ex affectio-
ne illa veri simili, & presumentur erga res paternas. Ita Alciatus in d.
p. p. p. 10. ex sententia l. an. igne in Laganum, num. 35. ff. de regu-
lit. m. & d. dolum, num. 39. C. de contrab. emp. Identem p. p. p. 10.
permulsi, quis concepit Sfortia Oddo in commentariis de restitutio.
in integrum, quell. 4. artic. 10. num. 8. 4. vers. in contraria est. Et illis ac-
cedit Barb. in conf. 27. colum. 15. lib. 1. & in conf. 15. colum. 2. lib. 2.
qui post Baldum dixit, minorere censeri laetus, & quidem enor-
miter, t. cum res maiorum suorum distractio. Et illa in locu. respon-
dit, graue esse amittere ea, que fuerunt t. suorum progenitorum.
sic etiam scripferunt Dec. in conf. 47. in fine. Sic & Neut. inter confli-
ca. Brana in conf. 12. num. 70. Particulariter Cremen in l. 2. num. 32. C. de re-
spond. 31. vnde. sic etiam in specie statuti Mediolani censetur Alciat. m.
respon. 31. 2. habentiam, etiam rationem huius affectionis, erga rem
maiorum suorum, quando minor vuln. in integrum restitutio.
Ita quoque T. aquil. in tractat. de terrib. conf. 8. glo. 6. num. 52.
qui in cœra feduloi loci non habere declarat. & Petrus Rebusius
in l. vnu. num. 286. C. de fest. que res o. quod interff. p. p. p. rem.
Et tamen hic observantur, quod eti. i. interff. affectionis,

ad res paternas, est considerabile, ad evitandum damnum, atque ita ad petendum restituendum in integrum: attamen non est considerabile, vt augeat rei pretium, sicut ex sententia Capollae de similitudine contractuum docuit Ripa in *l. sive familiis, q. diu, num. 2 in fine, de legat. 1.* sic etiam similis in causa refundit Parif. in *conf. 99. num. 27. libr. 3.* inter esse hos affectiones non efficere, vt debitor tū fūlpectus de rūga dici non debet sic fūlpectus ob remmationem fūtorum, quas recuperare potest, cum hoc interesse non reddit eum tū diutinem, & soluendum.

Exst & aliud exempla interesse affectionis, sicut quando minor propter emptionem, vel permutationem, vel alium contracitum incidit in malum vicinum. Ita in *sive scripta scripta Oddo in d. quatuor. articulo. v. num. 16. auditorate gloria LXXXI. quod. 6. i. ff. id. Tribulli & m. l. quod ipso de rāben. empt. ac etiam Manuale in p. 7. num. 3.* Nam (vt etip apud Plautum in *mer. store*) aliquid est mali, propter vicinum malum. Non aliquid ego mali, sed magnum malum dicere solebam, habere et vicinum malum. Cato enim in libro de agricultura vicinius aque fac morbum nocere, scriptum reliquit. Quare Themistocles (vt in illius vita memoria prodidit Plutarchus) predium vendens, proclamari iustitiam vicini etiam habere. Sentiebat ille tantum danni ex malo vicino (vt Heriodus dicebat) quantum ex bono commodi nos sequi. Quod recipia ego exterior, qui satis male vivi dirigit affligit, etiā canum latratus tanta molestia afficit, vt vix studi inter diū incumbere valeam. Nec mihi vel amicorum precibus tanta abduci in humanitate poterit.

Est & aliud exemplum interesse affectionis considerabile, vt minor dici possit laetus, sicut quando incidit in malum locum, hoc est in malame seris tempesta. Ita in *scripta in d. quatuor. articulo. 10. num. 17.* ex sententia Capolla de securi, rūficiūrum præd. instru. de secur. m. 4. & R. pain. ad. de p. secur. in ut. de remed. præf. etiam. contra p. secur. m. 3. Plura alia affectionis exempla commemorat Panthaea Crem. in d. l. 2. nu. 323. & multo seqq. C. de r. scind. vend.

PRAESENTATIO LXXXIV.

Premium rei vendita à minore, an in eius utilitatem versum præsumatur.

S V M A R I A.

- 1 Vendicari rem alienatam minor, premium restituere debet.
- 2 Quatenus tam in utilitatem suam concurrit ipsa summa.
- 3 Premium in non solito summa, in utilitatem concursum presumi, si requiri tam concursum se ferunt audita.
- 4 Contrarium reconditum potest minor quando probare teneatur premium deceptum, aut male consumptum.
- 5 Alienatione erum minore facta & pro contabente cum ei præsumptio est si debitor oleum rati fuerit audita.
- 6 Dolus & mala fides in contrabendo cum minore ab his solemnitatibus regrediatur.

CVM minor rem alienatam vendicans, premium tū se receperit restituere debet, non solum in fine, & de præd. & alijs reb. &c. & responderunt Anch. in *conf. 3. m. 20.* & alij consilia ob Ostatu Simoncello in *m. tr. de Deservi lib. 3. art. 7. num. 17.* qui nū. 18. autorizant multorum subiungit, teneri etiam restituere viuras & impensum melioramento. Hoc tamen intelligitur, quatenus premium & verbum est in ipsius minoris utilitatem. Ita Bar. & reliqui in l. prædrom, C. de pred. minor. & alijs gessi à Simoncello prædicto in luce. Caterum dubitari contingit, quis probare debet premium tūle verbum in pupilli utilitatem? Lucas de Penna in l. 3. in *præ. m. 17.* C. de apob. publico. scriptum reliquit, pretem præsumto solutum miror, eumque ex illo locupletatum, si in venditione tūl obseruantur fuerint requisita solemnitates. Quam traditionem eximiliter probari *l. prædrom.*, & l. si in prædium. C. de præd. minor. Et hac quidem fuit opinio Accurij in d. l. præd. orum, qui sic disinguit, aut contractus est validus, quippe quod obseruantur debitis solemnitates. Hoc casu minor potens recindit contractum tūl probare debet, premium & se deperditum, & male consumptum. Aut vero contractus est nullus, ob id, quod requiruntur solemnitates non fuerint obseruantur. Et hoc casu non ipse minor, sed qui cum eō contraxit, probare debet, premium tūle et verbum in utilitatem, & commodum ipsius minoris. Et distinctionem hanc probarunt etiam Bar. Bald. & Sallc. in d. l. prædrom, & in d. l. si prædium. Corneus in *conf. 91.* l. num. 6. & 109. 72.

DE PRAESENTATIONE.

*num. 9. libr. 3. Marian. Socin. senior in conf. 5. nu. 22. libr. 1. Iason. in l. 1. nam posse. q. si minor. num. 21. ff. de inventore. Natta in conf. 63. num. 3. libr. 1. Kinald junior in conf. 5. num. 26. libr. 1. & in institut. quibus alienare licet vel non. q. vlt. num. 61. & Eruditissimus. Ampliusque Cardinalis Albanus in *loculus attingendus ad Bar.* in d. l. praedictum. Et hos secutus est Octavianus Simoncellus in d. 3. art. 7. num. 20. Prædictis addo Alexan. in *conf. 4. 6. num. 1. libr. 4.* Socin. senior in conf. 10. num. 13. libr. 1. & Alphonse Alvarez in *Specul. Sam. Pontif. Imper. & Regum. cap. 80. vers. dixi.* & hac quidem distinctione communis retinenda est, etiā ab ea dissimilat commemoratur a Simoncello in d. l. 1. art. 9. num. 20. *vers. Pileum tamē.* Huius distinctionis & differentia ratio est. Nam quando alienatio est facta, tū obseruatā à iure requisitus solemnitatibus, præsumptio fiat pro eo qui contraxit cum minori: sicuti explicamus superiore libro in *præ. 7. 5.* & ideo omnis dol præsumptio est subtilis, & consequenter præsumptio pretium tūle verbum in utilitatem & commodum ipsius minoris. Diversum vero est, quando solemnitates obseruantur non fuerint, quia tunc præsumuntur tūla fides, & dominus in eo, qui contraxit cum ipso minori, mixta e. qui contra. det. *libr. 1. art. 6.* & dicimus infra in *præsumpt.* in *epitomo cap.* 1. ubi explicabimus, quando mala fides præsumuntur ob non obseruantas iuris solemnitates.*

PRAESENTATIO LXXXV.

Conductor quando reconduxit præsumatur rem conductam

S V M M A R I A.

- 1 Conductor in re sibi locata & persistente præsumitur reconduxit.
- 2 Idq. præsumptione inv. sur. 2.
- 3 Et in quo stetit haec præsumptio, m. 3. & 4.
- 4 Precarium & locutio non diff. in le. eſſe.
- 5 Conducere in re & conducta & persistente præsumi conduxit, tam in urbano quam rūfico prædicto locum habet.
- 6 Conducere prædicti rūfici & urbani qui in re differant.
- 7 Prædicti rūfici fructu, certa ratione anti parte percipiantur, urbani vero quilibet anna parte rūfus intermixtus.
- 8 Prædicti rūfici reconducere oportet rūfum percepientibus falla præsumptio, m. 10. & 12.
- 9 Idem in urbano prædictio m. 11.
- 10 Prædictum si uno anno framenerit, alio milium tribuar, vna dicitur prædicti cultura, fructu q. confunduntur.
- 11 Conductores q. d. annu persistendo, confessur reconduxit, vide tamē n. 3.
- 12 Domus partens conductens facit, persistendo, præsumitur reconducere.
- 13 Operarium locatio & conditio, faciendo ultra tempus præsumitur repetita.
- 14 Mala operarii & impetrari prædicto rūfico.
- 15 Medicus confessus reconducit, cum eidem qualitatibus & conditionibus, quibus prima vice conductus fuerat.
- 16 Reconducere o cum eiusdem qualitatibus & conditionibus, quibus primus conductus facta præsumptio.
- 17 Conducere o: non expellere pallium in prima conductione fallit, confessus in secunda repetitum.
- 18 Reconducere non confessus repetit ipsa pars, prima locutione adiuta.
- 19 Pallium de redimento & effigieando, an dicatur in secundatione repetitione.
- 20 Reconducere præsumitur facte, si disponente hoc statuto, conductus vtrorsus mens. m. 17. conducta committat sit.
- 21 Quid autem si præsentes dixerint, ut confessus repetit, m. 25.
- 22 Inter communi, pala & præf. autem non dicatur.
- 23 Conductores aut locato aut baseder, in contractu sallo, perfecta- re voluntate præsumit, m. 27.
- 24 Conductio aut locatio, aliam requiriens solemnitatem ultra patientia repetita non præsumatur.
- 25 Fiducia enim hypothesis concessa cu. s. puram regredit, renuntiata non præsumatur, vide tamē n. 26.
- 26 Locatio honorum Exclusio re. anal. non præsumitur.
- 27 Societas fiduciaria capite auctoritate cum, non præsumatur resu- natum dom. instrumentum intervenire debet.
- 28 Societas invenit res uires contractus due ad quinquaginta solennitatis pola- time & scriptaria eo usq. non confessus renuntiatur, lucis in mortuo auxilio fit adiuncta.

- 33 Recundatio vbi saltem requiritus stipulatio, factio non praesumitur, resoluta contraria Signoroli op. n. 34.
- 33 Conduktion & concione renuntio, concurrente tempore antiquitate praesumitur, item si cedula & locatio ad longum tempus facta sit, vel in embryonum, an. 36.
- 37 Renuntio contractu, praterquam in locatione, conduktione, aut per carid., non praesumitur. Ita quod non in contraditu venditionis fructuum, num. 58.
- 39 Veligallum locatio, et fructuum venditio.
- 40 Cofudia canfate & concessa ad certum tempus, non praesumitur facta avenitio, confiteo vita tempus praefuturum permanentem.
- 41 Concessione officiorum quae necessaria geruntur, finita prima concessione, non praesumitur renuntio.
- 42 Recundatio facta non praesumitur, quando conculcatur apparet aliam finem locatiori solvantem.
- 43 Conducere non implente ex parte sua, locationis non praesumitur facta avenitio.
- 44 Relocatio facta non praesumitur, impedimento in locatorum intermissione.
- 45 Conducere perseverante in re conduktionis modicum tempora, non praesumitur facta contra dictu renuntio.
- 46 Infringimenti in prima locatione factum, in tacita relocations non praesumitur repetitio.
- 47 Relocatio ex secundaria tacita facta, non inferitur ad aleam tacitam priorem.
- 48 Recundatio ex relocatio in rebus mobilibus facta non praesumitur. Adibit at amē distinctione, num. 49.
- 50 Conduktionis in contradictione pignor adata a tertio non consentit in tacita relocations in eis praedictis repetita.
- 51 Locani operari suas in meo tempore si cofudia causa finito tempore iei perfinitur, non praesumitur facta a relocations.

PRAECLARA est tractatio hec, quando conductor, ob id quod finito primo conduktionis tempore, perficit in re conducta, eam reconduxit praesumitur? Quia in re pro regula traditum est, reconduxisse facta prae sumi, item quartus §. viiiim. I. locati. [Qui impletum] ait Vlpius, tempore conduktionis, remanet in conduktione, non solum reconduxit videbitur sed etiam pignora videtur durare obligata, &c. Et in seq. subiungit idem Vlpius. [Qui ad certum tempus] conducti, finito quo tempore colonus est. Intelligitur enim dominus, cum patitur colonum in fundo eius, ex integrō loco, &c. Et in Legem, §. i. C. cod. iste est scriptum. [Sin autem tempus, in quo locatus fuerit fundus, sit exactum, & in eadē locatione conductor permanenter, tacto cōfūtae] locationē vna cū vinculo pignoris renouare videtur, &c.]

2 Hanc esse iuris praefumptionem scripsit Ioan. Andr. in addit. ad Spec. intit. de prae sumpt. & societ. in verbo, in predil. Est autem praefumptione haec fundata in ea ratione, quod conductor iste non posset altera licite retinere fundum illuminatum ita occipando delinquere, quod praesumendum non est, item iste pro ficio. Hanc rationem probavit Bar. in d. 9. vit. Verum Cafr. in d. 9. vit. & Alciat. in trit. de prae sumpt. regul. 3. de prae sumpt. 17. num. 2. ver. sed

3 prior, exifiarunt, & recurrunt, eam illationem, quia t̄ factio hoc contractu, tam locator quam conductor praesumuntur approbae eam voluntatem, quam iam in prima locatione habuerunt. Est simile in t̄ precario quod à locatiori non est disimile, in reb. §. viii. §. de prae sumpt. Ita in specie tradit Alcia. in d. de prae sumpt. 17. num. 2. qui subiungit ex tentitia Comen. in conf. 3. in seq. num. 16. idem esse in deposito. Hac praefumptione locum habet, tam in prado ruficum & co t̄ quam in urbano, vt probant præallegatura. Differunt enim columnmodo in hac materia, præsumptum & urbano, ratione t̄ temporis ipsius reconduktionis, & relocationis. Nam præsumptum urbano censetur reconduktionis solum prout habituit, hoc est, si annum, vel menem habuit, solum pro eo tempore dicetur reconduxisse. Præsumptum vero ruficum praesumitur reconduxisse per annum tantum, etiā prima conduktione fuit maioris temporis. Ita probat text. m. l. item quartus. §. viiiim. verific. quod autem diximus, si que ad finem. Alexander. in conf. 28. in libr. 1. Ruit. in conf. 6. num. 11. circa aqueductum. libr. 1. Rationem differunt astant ibi & Bartol. man. 10. quod ex t̄ prado rufico non percepuntur fructus, nisi in certa parte anni: atque ita certo tempore. Sed ex prado urbano, vñfornitor qualibet parte anni fructus consequmur. Quam rationem probavit Bald. in d. Legem. Clocati. Hinc infert Barto. in d. 9. viiiim. num. 10. ver. lex hac, quod si est præsumptum, ex qua non percepuntur fructus nisi

Menoch. prae sumpt.

de quinquennio, in quinquennium censetur facta reconductio. Idem si est præsumptum ruficum, ex quo i bis in anno percepuntur fructus scilicet contingit prædicti Agri præceptio Plinio lib. 3. natura. b. 20. Nam tunc solum in iuxta mensa præsumetur facta reconductio. Rufus inquit Barto. si est præsumptum ruficum, ex quo percepuntur fructus vñfornitor, quilibet parte anni, sicut ex hortis & vii idarijs. Nam tunc pro rata temporis præsumetur facta t̄ reconductio, cum eadem sit ratio quae in prædio urbano. Et præterea subiungit Barto. si est præsumptum urbano, ex quo non percepuntur fructus vñfornitor, qualibet parte anni, sed vno certo incise vel habebundam, ut si haberem dominum, in loco vbi sunt nundinae, & illam locarem, licet conductor totto anno eam inhabitet, atramen quia plus nundinam tempore percepitur, & quia eam ob causam domus codicatur, atque locatur, idem est de ea domo dicendum, quod de prædio rufico, cum eadem sit ratio.

Verum Fulgulus in d. 9. viii. colm. viii. ex his inuitat hoc potius esse relinquendum arbitrio boni viri, qui iudicabit, quid verifi mil fit.

Et rufus (ait Barto. in d. 9. viii. num. 10. ver. adiutor.) quod si ex prædio rufico qualibet anno fructus percepitur, t̄ diffidimenter, ut quia vno anno percepitur frumentum, alio verò anno faba vel milii: & conductor nō codicetur pro eo solo anno in quo percepitur, intelligenter facta reconductio pro duobus annis, itaque ita in biennium praesumitur reconduxisse: cum eadem sit ratio, ut in prædio, in quo solum fungulo biennio fructus percepitur. Et confort quod docuit Bart. in Lib. diuina. §. viii. quod in anno, f. folia. matrino. quod li ex p̄dicio vno anno percepitur frumentum, & alio anno milium, dicitur esse una sola cultura prædiij, & fructus confunduntur.

Huc pertinet quod docuit Affilius, in deci. 36. num. 12. quod cum ē feudo percepuntur fructus solum in vna parte anni, & ita certo tempore, renuntio atque reconductio eius praesumitur atque confert facta, ex modo quo & prædiū rufico.

Extenditur primò hæc praefumptione, vt locum etiam habeat in locatione & conduktione t̄ vegetigallum, quando feliciter locatoribus liberam potest locandi absque alia formellatio obseruatione. Ita Bart. in d. 1. item quartus. §. viii. num. 6. ff. locati. Eandem sententiam probavit iuribus, & argumentis Signoroli in conf. 2. 2. num. 6. & 7. qui dixit, quod etiā in locatione gabellarium requiratur licitatio nihilominus illa licitatio facta primo anno, ex fuit repetita in secundo. Idē de prædiis Reip. vt censentur & illa reconducta, probat rex. d. 9. vit. ver. eadem causa & scripturn. Sal. in Leg. Clocati & Barbat. in conf. 3. 4. col. pen. nu. 16. lib. 2. Qui & idem dicit de prædiis ecclesiæ, quod intelligo semper, & præsupponit facultate Praefati locantis.

Extenditur secundū, vt procedat etiam in socio conducte partem i domo faci. Ita Pet. de Vald. in tralia de duobus atriis, port. 1. domi faci. Aeliat. in tral. de prae sumpt. regul. 2. de prae sumpt. 17. num. 2. ver. procedit & dicit. Nam & hoc cali militat ratio huius præsumptionis, nempe tacitus censensus securorum, atque quod primam illam voluntatem in prima locatione conduktione factam approbauerint. Nec repugnat argumentum, quo adducti cōtrariant opinionem probavit Soc. in sensu electione. §. iiii. 3. de leg. 1. & Paris. in addit. ad Bart. in d. 9. viii. num. 3. in verbis deliquit. Illa enim confidatio quia vñfornit eius Soci. vera non est, cum dixit, quod hoc caeli efficiat illa ratio, ob quā in alijs præsumitur facta relocatio, & reconductio, nempe nō delictum præsumuntur. Non enim vera efficiatio hoc, vt diximus cum Caiſt. & Alcia. esse rationem præsumpti census, & approbationis.

Extenditur tertio hæc praefumptione, vt locum habeat etiam in conduktione, & locatione operarum, vñfornit adiutori, medici, & familiis. Ita respondit egegie Corneus in conf. 3. 4. lib. 1. qui loci in finis affirmavit, quod operari & medici comparatur prædio ruficum magis indigentias opera ipsius medici ultro tempore, quā hyenal, ob morborum pluralitatem. Et præfertur si conductus fuisset medicus etiā pro tempore pelli, quod magis graffiarum temporis, & caloris, quam frigoris. Et illo in loco respondit Corneus, t̄ medicū censeri reconducentum cum cōfūtae qualitatibus, & conditionibus, quibus iam prima vice conductus fuit, qua de statim dicimus. Hanc quoq; extenso nem probarunt Soc. in conf. 9. lib. 2. & Mascard. in conf. 990. nr. 12.

Extenditur quartio, vt hæc praefumptione locum habeat etiam respectu qualitatibus. Præsumitur enim facta reconductio cum cōfūtae qualitatibus & conditionibus, quibus prima cōduktionē exitit,

- sicut quando conductor dedit propria pignora. Nam illa repetit
a sententur in relocatione. Ita probat *th. d. l. item queritur*, §.
videlicet, [non solum reconduxisse videtur, sed etiam pignora vi-
denter durare obligata. Et de pignoribus scripserunt Bart. idem, *ibid.* i. 1. 1.
Castr. Bald. in *I. legem. C. loc. at. Barba. in conf. 1.4. col. 7. vers. eius ego*,
lib. 2. Berachimus intral. de gaudiis. par. 2. num. 15. Corneus in conf.
3. 4. 5. colum. 2. vers. non in omnibus. lib. 1. Boer. q. 28. 4. num. 1. 4. Ruin. in
conf. 7. num. 4. lib. 1. Alciat. in tract. de presumpt. reg. 3. presumpt. 17. num. 3.
& plures congerunt *Mafard. in d. concil. 990. num. 3.* & accedit *Rota Roma. in decr. 497. par. 1. in nouissime edit.*
- 10 Ita quoque pacum ne conductor expelli posset, factum in prima conductione, censetur repetitum in secunda hac renouata, respondit *Socin. feni. in conf. 17. num. 2. lib. 3.* quem secutus est *Craut. in tract. de antiqu. temp. in 4. particula quarta. pars principal.*
- 11 Non habet locum hac presumptio in pena, quae repetita in reconductione non censetur. *Ita in conf. 49. cap. 2. lib. 2. pol. Baldum in d. 6. vlt. & lib. 1. legem. C. locat. item decidit affl. in decr. 365. num. 14. & Boer in quod. 28. 4. num. 1. 4.* Non pariter locum habet hac presumptio in ea qualitate & c. inductione p. paci de redimento, sed ut vulgus appellat, de affrancando, adiecti in instrumento locationis & conductio[n]is. Non enim per tacitam ipsam relocationem & reconductio[n]em factum presumptum prorogatum tempus illud affrancandi. Ita in specie responderunt *Alex. in conf. 12. num. 12. lib. 4. & in conf. 70. num. 5. lib. 5. & Ruin. in conf. 36. in fin. & manf. filius in conf. 1. 4. num. 4. lib. 1. & fecutus est *Gozad. in 1. 2. num. 7. 4. in fin. C. de pati inter empt. & vendi. qui eiusdem lententia recente imolam. in conf. 36. in fine. qui vix est. ut hoc sentiat. refert etiam sic respon-
dit *Socinum. Campigium. Petrum de Canonici. Florianum. M. Antonium Bauerium. Franciscu[m] Cremenio. Joan. de Anania. Gafarenu[m]. Ardengheriu[m]. & Bartholomeu[m] Herulanum.* Et testatur ipse Gozadinus, se ita aliquando obtinuisse. Eande quoque traditionem probavit *Cagno. in d. 2. num. 88. Quibus confar. hanc esse recipitam opinionem. & si ab ea diffinatur Alex. ibi parum confians in conf. 28. in fin. libr. 4. Crotus & alius quidam modernus, quos sic allegat *Gozad.* in d. 1. 2. num. 165. hos etiam vult usque noue Vincentius Carrocinos in tract. de locato & cedulo, in tr. de re-
locatione locationis, no. 4. qui alios nonnullos recenset, qui nihil ad rem hanc scribunt, *Ruin. etiam in conf. 7. num. 3. vers. secundum casum eff. lib. 1.* dicit, se confundendo dubitasse de ea opinione. *Alex. in d. conf. 56. lib. 5.* sed verè confat ex dubiois aliis responsum ipsius *Ruin.* cum probat primam illam sententiam. Quam quidem mul-
titas rationibus & argumentis comprobavit *Gozad. praeclarato in loco.* Non est hic locus, ut can repeatem & expicem. Et haec quidem communis sententia locum habet multa magis, quando ipse con-
ductor promittit scipsum affrancare intra certum tempus. Nam tunc lapsu illo tempore, si ne affrancavit, non potest asserere, per continuatam locationem prorogatum etiam elle tempus af-
francandi. Ita *Ruin. in conf. 1.4. num. 6. vers. & siud etiam. lib. 1. & idem affirmat. Gozad. in 1. 2. num. 166. C. de pati inter empt. & vendi.* Sed cogitandum est; quia non videtur satis vera haec traditio, cum Alexander relatus ab eis loquatur in conductoris, qui non satisficerit ex parte sua foliundo feliciter mercedem conductio[n]is. Qui quidem defectus non videtur posse confidari in conductori, qui promittit se affrancare: quia dum locator non requirit conductorem, ut obferatur promissa, non dicitur ipse conductor deficeret ipsum pactum fit pro sui commode & utilitate factum, & rursus recepta hanc sententia locum habet multa magis, quando pacum de affrancando non fuit factum causa & contemplatione ipsius locationis, ut si separatis & distincte ab ipso contraria locationis & ita dictum est, Et praefatis locator sponte & ex merita liberaliter promisit diu conductori reuendere dicta bona intra quinquennium, &c. Hoc sane causa facta relocatione non dicitur prorogatum illud tempus retendendi, atque ita affrancandis compa-
tum non censetur factum causa & contemplatione ipsius locationis. Ita in specie docuit *Gozad. in d. 2. num. 177. C. de pati. met-
empt. & vend. & videt in additione Petro. Monacida a conprobavit.* Quocirca inferunt, quod si constaret aliquibus verbis, pactum af-
francandi fusse dictum causa, respectu, seu contemplatione ip-
sum contractus locationis & conductio[n]is, vt si dictum est, Et
quia conductus prædictum à te misi venditum, ob id promitto ti-
bi reuendere ipsum prædictum intra quinquennium, hoc sane ca-
usa prorogata locatione, quae respectu commodum locatoris, dici-
tur etiam prorogatum tempus redimenti, quod cœdendum fuit ad
commodum & utilitatem conductoris. Ita docuit *Cagno. in d. 2.****
- 12 Proterè presumptio haec non habet locum in iuramento, quando non presumptum repetitum in reconductione. *Ita Bero. in q. 100. m. 4.*
- Excedit quintū vt locum habeat haec presumptio, quando extat statuum, quid p. conductio censetur renouata, si conductor in re conduca perfeuerant per tres mens. : Et locator conductus, paci sunt, quid finita ipsa conductio prima, non dicatur facta reconductio, & conductor perfeuerant ultra tres mens. si factu p. factum hoc sine calu dicitur facta reconductio, ita egregie respodit *Ruin. in conf. 78. num. 4. vers. non obstat etiam. lib. 1.* Ea ratione mortuus est, quia illud pacium, & protessatio, quod locatio prima finita non censetur facta relocatio, intelligitur respectu cursus trium meū ex dispositione statui. Et propter ea ultra tres mens perfeuerant conductor in re conducta, secundum hūs communis, cui pacto, & protessione non dicunt derogatum, relocatio facta presumptum. Cum aut illic protessatio facta in vna non extendatur ad aliam, & docuit *Bart. in l. non. 5. lib. 6. morte. quod. 1. ff. de operi noui mort.*
- Caterinus ergo certe valde dubito, cum ea ut videatur mens pro-
testantium pacientiumque, ut evitarent hanc presumptam volun-
tatis & contentis perfeuerantiam.
- Excedit sextū, vt procedat haec presumptio etiam respectu hereditum f. tam locutoris, quām conductoris. Nam et ipsi prae-
muntur relocate, & reconducisse, si conductoris heres præsum-
perfeuerant retinere. Ita *Castr. in d. 8. lib. 11. 5. Ang. in s. cum fatu. 4.*
cave. am. C. de agricol. & cens. lib. 11. 10. de anav. m. 2. de indec. Alex.
in conf. 2. in lib. 1. 4. Alciat. in tract. de presumpt. reg. 3. presumpt. 17. num.
4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. in conf. 63. num. 20. lib. 2. & Affl. in decr. 365.
- Excedit septimū vt locum habeat haec presumptio etiam in hereditate locutoris ante aditum hereditatem. Nam adiutus ci-
setur relocate, si p. f. illud condutorem perfeuerare in re ei locata. Ita *Alciat. in d. presumpt. 17. num. 4. sic intelligens l. qu. ad certum. f.*
locati. vbi Castr. & Mafard. in d. concil. 990. num. 16.
- Declaratur primò haec presumptio, ut locum habeat quando conductio locationis requirit aliquam solenitatem: atq; ita, quid aliud ultra patientiam illam locutoris. Nam tunc non presumptum facta reconductio, aque relocatio. Ita docuit *Bart. in d. 3. tem. que-
ritur. 6. vlt. & 7. num. 4. cum dixit, quod ex parte locatoris, qui permit-
tit conductorem perfeuerare in conductione, quid agendum ell,* ultra patientia præfationem, locatio ipsa renouata non censetur sola ipsa patientia. Idem *Bart. abidem num. 7. m. 6.* & cum eo *Calif.*
scripti, vbi locationis contractus requirit scripturam, sola patientia & locutoris contractus requirit scripturam, sola patientia
renouata non censetur renouata ipsam locationem. Idem affirmavit Fulgo. in d. 6. vlt. *Roma. in conf. 10. num. 6. Ruin. in conf. 167. num. 22. lib.*
1. 1. in conf. 49. cap. 2. vers. secundum dicitur. lib. 3. Gallaula in l. in prim.
*nu. 26. ff. de verb. oblig. Affl. in decr. 365. num. 10. Boer. q. 28. 10. 1. & Craut. in tract. de antiqu. temp. in 5. parte principal. num. 1. 4. qui quidem ob id dicunt, non censeri renouatam concessionem t. emphyteu-
sis, & feudi, ex quo illa pro sui fidelitate & solemnitate requirit scripturam. Idem respondit *Craut. in conf. 37. num. 3.* Alter declarat *Cotta in memor abil. in verb. emphyteusi & cens. 1.**
- Idem de locatione bonorum t. ecclesia, qua sine magna so-
lennitate aliquo fieri non posset, respondit Alex. in conf. 17. num. 1.
lib. 4. sic & *Bero. in conf. 16. num. 8. lib. 1.* confluens non censeri renouatam emphyteusi iam cœfficiat emphyteutæ ad 29 annos, si eo primo tempore in ea perfeuerant. Est simile quod respodit Cro-
tus in conf. 15. num. 1. 2. non censeri renouatam f. societate dimi-
tione capitalis apud locum negotiantem, ex quo contractus ille
socieratus requirebat instrumentum pro sui effectu & solennitate.
Est Crotus fecutus sum in conf. 12. num. 87. & 10. vbi expri-
munt speciem in terminis societatis dissimili. Est simile quod tra-
dit *Baldus in tr. de pace Conf. ante. in verb. item societatem, in fine.*
quod si due t. ciuitates folemi stipulatione & scriptura invent
societatem & confederacionem per quinquennium, si elapso
quinquennio mutuo auxilio se adiuvant, non tamen censetur
renouasse societatem ipsam, quia scriptura & stipulationem
requireras. Non enim quod hunc effectum differat solennitas
stipulationis ab illa scriptura. Ita dicimus, quod vbi requiritur
solemnitas stipulationis, non censetur facta reconductio. Ita *Bart. in d. 6. vlt. num. 13.*
- His conflat minus t. recte respondit *Signorolum in conf. 22.*
nu. 6. & 7. cum dixit, quod eti templo conductio quoce vñigal
fieri adhibet solemissa licitatione, attamen si finito tempo-
re prima conductio[n]is in ea conductor perfeuerat, dicitur re-
nouata

33 noua condauctio. Hanc autem decrato locum non habet, quan-
do ad eis temporis & antiquitatis tunc renouatio conductio-
nis non etiam concessio praesumptio. Ita Crat. in Italia de antiqui-
temp. vñ. p. 1. n. 14.

Declaratio secunda, ut locum non habeat haec praesumptio
36 quando locatio & conductio facta est ad longum tempus. Et
idem quando coelestis facta est in emphyteum. Hac enim duo
quod hunc effectum procedunt a pari. De emphyteu si affirmari
munt Bald. in d. i. item queritur s. vlt. si locati, & in l. i. q. p. n. c.
quando non pet. pars Roman. in conf. 103. n. 4. Alexan. in conf. 17.
num. 12. lib. 4. & in conf. 26. num. 4. lib. 5. Iam in conf. 1. 1. ver. scriptum per
gradia. C. de re emphyt. Rui. in conf. 17. lib. 7. Libr. in conf. 52.
num. 1. & in conf. 55. num. 1. Affl. in conf. 56. num. 6. Crat. in tract.
de antiqu. temp. p. 1. pars principali. n. 14. & Macfarl. in d. can. 99.
num. 14. Quibus confortat minus recte sensibili Alciatus, in tract. de
praesumpt. regu. p. 5. praesumpt. p. 2. num. 2. Hanc tamē declaracionem
intelligunt. Iuli. & Crat. in locis practicis, non habere locum,
quando ester decursum longissimum tempus. Idem in locatione
ad longum tempus, quod in ea locum non habeat haec praesumptio.
scriptor Alex. in d. conf. 17. lib. 12. lib. 4. Affl. in d. conf. 36.
n. 1. Gozad. in conf. 4. n. 52.

Verum ab hac opinione dissentit ipsemet, sibi parum consilias
Alex. in conf. 21. n. 4. lib. 5. Ruin. in in conf. 61. n. 1. lib. 1. vbi num.
1. ver. & etiam. respondit, habere locum etiam in disportione
statu.

Declaratio tertia, ut haec praesumptio locum non habeat, in alijs
37 i. contractibus vltra locationem & conductione, ac vltra
precariam, etiam si alii contractus essent similes ipsi locationi, & el
precario. Ita respondit Alexan. in conf. 26. num. 7. ver. non obstat predictis.
lib. 5.

Et subiungit Alexander declarari si debere sit auctu, quod vult
praeiūni reconstructionem, ut illud locum non habeat in alijs con-
tractibus. Id quod vult est ad declaracionem statuti huius ciuitatis
Paduæ, ad rub. De villas & aquilas. §. 4. quod.

Hinc inservit, praesumptionem hanc locum non habere in
38 i. contractibus venditionis fructuum. Ita Alex. in d. conf. 26. n. 4. lib. 5.
Ruin. in conf. 21. n. 7. lib. 5. Crat. in conf. 17. n. 3. Boer. in conf. 15. n. 23.
lib. 5. & Macfarl. in d. can. 99. n. 30.

Vetus diligit Signorius in conf. 22. n. m. 6. & 7. dum re-
spondit, dilipotionem hanc locum habere etiam in locatione
39 vtrigalium. I. que dicitur fructuum venditio, ut ex ipsi capi popu-
los libra, & dicimus in ea præsumptio.

Ita pariter non habet locum haec praesumptio, quando res sunt
concessa ad cultuodium. Non enim finito eo tempore conside-
40 ratur, si custos & perfecteur aliquod tempus in ipsa cultuodia,
non praesumit illa ex ea tenet. Bart. in d. i. lib. 3. vlt. n. 6. eti
ipsemet Bart. in d. i. lib. 3. vlt. n. 6. & fol. matr. alter virtus fit sententia,
& apertus in deca Imola & Alexan. & Grammat. in conf. 3. n. 2. n. 1. in
cruentis.

Ita pariter locum non habet haec praesumptio, in concessionis
bus officiorum i. que necessitate geruntur, sicut in rutela & limi-
libus. Non enim vestitus, sicut prima concessionis, illud renou-
rum, eti illuc in eo permaneat, l. 3. s. vlt. ver. quare si quis finita ff. de co-
ngreso tute. Bart. in d. i. item queritur s. vlt. n. 6. lib. 5. locat. Verum ab
hoc declaratio diffringit. Vetus Alex. in conf. 17. lib. 2. dum
respondit de concessionis præcepti q. s. facta Hebreis, ut in clutre
Christianorum sensus possint exercere.

Declaratio quartus, ut locum sibi non vindicet haec praesumptio,
quando manifeste consentiuit fuit, quod locatione non non
intelligatur facta relocationis. Ita in p. 1. secund. Contra p. 1. n.
167. C. de polit. mer. capo. & red. Idem est, quando follis conscientia
ris i. apparat illam esti locator voluntatem, quam vt conscientia
relocationis. Exempli afferri potest in ea facili questione, de qua
se recipido scribit Alciat. in d. prof. 17. in p. 1. lib. 5. Ita statuto quod
d'ominus tenetus denuntiare iniquitatem inter tres menses vt exist
et domo ei locata, finita locationis tempore, aliquo tempore facta
reconducentio. Quid fuit aliam (ut dixi supra) extat hic Pa-
tavii. Euenit, quod dominus litigauerit cum iniquitatem, quia non
soluerat penitentem, et quia ita non fertur formam iusti. Con-
trarium respondit Alciat, quia relocationis ex haec praesumptio mente
partium, d. i. item queritur s. vlt. & l. qui ad certos s. locati. Que sa-
me mens praesumptio locatoris tollit contraria voluntate, ex quo
dominus litigaret, ut non expelleret. Vnde apparebat, quod cla-

pfo anno non intendebat relocate. Et prater Alciatini accedit
ratio, quod cum i. conductor non impetraret ex parte sua non tol-
lendum penitentem, remoto locationis facta a locatore non per-
fumitur. Ita in p. 1. secund. Contra p. 1. lib. 3. Rau. in
tou. 7. m. 2. & 3. & in conf. 167. n. 22. lib. 1. G. ad. ad. in conf. 9. 5. 5.
& Crat. in conf. 21. n. 3. & fecimus summa in conf. 21. u. 10. & idem scri-
psi Macfarl. in d. can. 99. n. 31.

Caterius prædictis repugnat videtur, quod respondit Alex.
in conf. 1. col. penit. resp. nec obstat discret. lib. 2. Cum dicit, quod
licet Dux Mantua qui per aliquot annos conceperat Hebreis, vt
nisi in vrbe posset exercere fenus, pendent illo tempore inhibu-
eretur, nec item exerceretur, attamen si finito tempore illo permis-
tit illis fonsuerat, dictum renouari precepimus ei, concilium.
Respondo potest, Alexandrum loquitur, quando inhibito exercitu
non habuit, vt quia (vt ipse dicebat) tempore incognito fuit locat.
Colligi tamē potest alia conjectura, ad demonstrandum voluntate
locationis non esse, quod censeatur facta relocationis. Et si satis
conjectura, quando conductor promisit, quod finita locatione re-
laxabit non conductor liberetur, & renouatio iste conductor enti
in legum auxilio & beneficio. Ita scripta G. ad. in d. d. i. m. 169. C.
de p. 1. in p. 1. & red.

Declaratio quintus, ut non procedat, quando in ipso locatori
i superius indicati impedimentum, quod impedit conseruacionem, vt si
efficeretur denegari vel suruolit. Nam deficiente ceteris, non in-
tellegitur facta relocationis. Ita ex sententia Iar. in d. q. 2. n. 10. in
specie de d. affl. in d. conf. 59. n. 2. Et conformiter Lelio, c.
vniuers. ff. de optio. legata. lib. 1. quia non videtur cetera, quia con-
seruare non possum, id est, etiam quando locator sollicitabatur, tem-
perante locationis. Nam & tunc deficit ceteris, & properet
non praesumit facta relocationis. Ita affl. in d. conf. 56. in fin.

Declaratio sexta, ut non procedat, quando conductor perse-
verauit in re eodam i. medium tempus, vt triduum, vel quartu-
dum, & postea locator rei domini prohibuitur eum, ne ibi plus
commoraretur, quia violatur prædictum pro se. Hoc causitum pre-
sumitur facta relocationis. Ita in p. 1. secund. Bart. in d. i. item quer-
tur. s. vlt. 5. locati. affl. in d. conf. 56. n. 10.

Caterius Bart. in d. i. item queritur. hoc totum indicis arbitrio re-
linquit. Quia de re scripta lib. de urb. in d. can. 99. cap. 5.

Declaratio septima, ut locum non habeat quod influenter
in primis p. 1. locatio locationis cœctum. Nam illud non conferat
repetitum in relocatione, in eaque excepto non potest, ut Bart. in d. i. lib.
c. 1. cap. 1. Alex. in conf. 17. & in 169. n. 23. lib. 4. & Macfarl. d. conf.
99. n. 29. quod auctor est.

Declaratio octaua, ut non procedat in secunda tertia relocatione
i. ex parte. Ita ergo eti p. 1. lib. 2. Bart. in d. conf. 26. lib. 3. & Ruin. in conf. 7.
n. 3. p. 1. lib. 6. Non enim ex ea tertiæ relocatione inferri potest ad
aliam raciam. C. in d. i. d. 2. n. 17. n. 17. resp. secunda. & Macfarl. d. conf.
99. n. 29. quod auctor est.

Declaratio nonna, ut locum non habeat in rebus i. mobilibus.
Nam in his non praesumitur facta relocationis, & reconducentio. Ita gl.
in d. i. secund. p. 1. lib. 2. Bart. in d. can. 99. n. 27.

Vetus Bart. in d. i. lib. 2. distinguit, ut Atres illa inobilitas erat
confecta locatori, utpote si agitur de eaque locari folio. Et tunc pre-
sumitur reconducentio. Alio non confundit locatoris facta quod no-
nisi est concedit equum amico. ut aliquem certum in locum pref-
cisit. Hoc quod eadu non dicitur, facta relocationis potest si a
mico habuit comunitate dicuntur, nisi aliqua ratione creditur, do-
minus fuisse per se ipsum, ut declarat Bart. in Lentes enarr. 9. 2. &
ff. in p. 1. & p. 1. lib. 2. & 3. & 4. & 7.

Declaratio decima, ut non procedat haec praesumptio, quo-
ad pignora data per teritoria pro cautione obseruationis contrahens.
Nam illa non confundit i. ad praesumptum ipsius teritorum repeti-
ta in relatione. Ita Bart. in d. i. item queritur s. vlt. n. 3. ff. 20. 21.
In hoc enim teritorio quod pignoratur dicit, cetera rationes illa, quibus
locator, & conductio praesumptio cōfident relocationis recon-
ductio, ut, quemadmodum est ergo d. clarat ipse Bart. sic & quo-
dileto fuit Boer. q. 28. n. 1. et. Bart. in d. conf. 3. 1. lib. 1. Grande
Marchis q. 5. 29. n. 10. 5. 9. 12.

Declaratio undevicesima, ut locum non habeat, quando est qui est
in predicto, est locator, & dominus eius conductio ruriputata. Causa lo-
cutori operas feras, veslet in meo praedio casu cultuodia. Si finito
tempore Calvi manus in predicto, et illius cultuodium, non videor
ipsum reconduxisse. Et ratio, quia si locatio non impleret con-
tractum ex parte mea. Et ego si feci ex quo praesumit debet, me
ipsum Caj operas reconduxisse. Ita Bart. in d. Lat. item queritur. s. vlt.

na. s. gl. loc. st. quem secutus est Socin. Sen. in conf. 6. colom. 1. l. d. 2.
Inquit tamen Bart. quod ille custos petere poterit mercedem sui
laboris, actione negotiorum gestorum.

P R A E S V M P T I O LXXXVI.

Locatorem praesumti adhibuisse patientiam, vt con-
ductor re conducta posset vti & frui.

S V M M A R I A .

- 1 Conditor in contractu locationis pensionem, locator patientiam praesumit.
- 2 Locat patientiam vtiendi, & fruendi praesumitur praeexistere.
- 3 Impedimentum vtiendi, & fruendi praesumit, cum qualis facit sit, non praesumitur.
- 4 Fecere contra legem & fidem promissam graue est delictum.
- 5 Delictum non praesumitur.

Q UEM A D M O D U M conductor ex natura contractus locationis & conductionis, tenet praelate promissam † pensionem, i. quare & inter locatorem & locat. Ita ecorum locator debet adhibere, & praestare patientiam, vt conductor valeat vti, & frui re conducta.

Venit quando dubitatur, an locator praefiterit patientiam vtiendi, & fruendi, † praesumitur eam adhibuisse. Ita respondit Cardinalis Zabarel. in conf. 1. 40. col. viii. in prim. vers. sed hoc nihil est. Ea ratione adductus est, quod praefiterat impedimentum vtiendi & fruendi est, quid factum, quod non praesumitur, nisi probetur, i. quacumque, q. vltim. f. de probit. in ter. a. & l. u. b. 6. f. act. ff. cap. & postlim. res. & discimus latissime infra lib. 6. impr. p. 24. Accedit, & altera ratio, quod si locator non patetur conductorum vti, & frui re locata, aduersus legem, & promissam fidem faciat, quod gravis est delictum, i. ff. de p. 24. Cum vero delicto non praesumatur, i. meritis & proposito, sic nec praesumit conductor locatorem prædictum se hoc impedimentum.

P R A E S V M P T I O LXXXVII.

Mercedem praesumti promissam eo ipso, quod mancipium fuit naui impositum, aut res mu-
lionis ferenda tradita.

S V M M A R I A .

*1 Nauta promissa mercem praesumitur, rem mancipi, ad vebendum navi
impeditum.*
Quod & in malo obtinet, nu. 2.

C VM mancipium naui imponitur aliquo in loco vebendum, esti † merces promissa non fuit domino nautis, eo ipso quod fuit impositum, praesumitur promissa. Ita Lucas de Penna in l. 3. in pr. 173. C. de apoen. public. lbr. 10. adductus responso Labeconis in f. 1. recte in p. 1. ad leg. Rhob. de s. 1. cuius verba ad ipsili, si vebenda mancipia conduxit, pro eo mancipio, quod in naui mortuum est, vectura tibi non debetur. Paulus. Immox queritur, quid actum est, utrum probis, qui imponisti, an pro his qui deportatis essent, merces darecerit, quid si hoc apparere non potuerit, fatus erit pro nauta, si probatur, i. ipso positu esse mancipium.] Haec tamen Labco, qui fatus esse existimat, quod probetur, mancipium suffice in naui impositum, quia merces eo ipso praesumitur promissa, mancipium sufficit, fuit vectura definito in loco fuerit. Et responsum hoc annotarunt ibi Bart. & Petrus Peckius in *comitatu s. l. f. recte in p. 1.* Non enim quod vixerit vel mortuus sit levius, scilicet quin vectura debetur. It. id scripserunt Rom. in sing. 5. 5. *s. condit. Signor. m. conf. 9. 1. n. 7.* qui idem de re tradita 2. multo, aliquo in loco ferenda scribunt, sic & Benenut. Strachan in tract. de mercede, in tr. de mercede auct. in tr. de nauis part. 3. nu. 16. qui quidem distinguunt tres casus, quos non refero.

Ex eadem l. vebenda diffiniri solet, & illa dubitatio, si nauis dominus certa mercede consueta, promitti Titum in nauis sua ponere, & in loco aliquo veberet atque expondere, si reperitur Titus in nauis, & expolitus in loco, an praesumatur implita cōditio, nempe & a domino suffice politus in nauis. Quia de scriptis multa post alios Benenut. praeceps loco, nu. 23.

P R A E S V M P T I O I X X X V I I .

Contrahens cum aliquo praesumitur habere cogni-
tam illius conditionem,

S V M M A R I A .

- 1 Contrahens conditionem eius, cum quo contrahit, scire praesumitur.
- 2 Mercurum tradens filium suum repetit, cum conditionem eius sciungit praesumitur.
- 3 Idem in manuante minori, nu. 3.
- 4 Contr. bene cuius socii mercatoris societas finita, damnum quod finita sit impunit.
- 5 Debitorum ac pieis, qui solendo non fit, sibi imputabitur.
- 6 Idem est in fiducia non natus idoneo, nu. 6.
- 7 Eligio electi conditionem praesumitur sine.
- 8 Beneficiis personis suis cum aliquo sibi adscribit, si quenadmo sit obtemperatur, non perquisitur.
- 9 Barbitur offensore cuius bannum inauditedum est, ob ignorantiam non existatur.
- 10 Contulit cum aliquo famina, eius conditionem non praesumitur ignorare.
- 11 Nostitutus nuditus falsa sit persussum, nu. 11.
- 12 Fortius conterebatur, cum cum quo contrahit, praesumitur cognitionem cogere.
- 13 Multaretur ob ignorantiam statuti, in domicilio maris de lucranda date, se excusat non posse.
- 14 Ferentem & cines, prae extu ignorantia à delicto, non autem in cunctando excusat.
- 15 Ignorantia multum probabile, de conditione eius, cum quo quis contrahit, excusat.
- 16 Emerit à munere, qui communiter reputatus maior ob ignorantiam excusat.
- 17 Idem est in contractante cum filio sum. qui est in quasi possessione sūa in. & pro talis gereret, nu. 17.
- 18 Heres succedens debitorum, excusat ob ignorantiam conditionis per-
fona, cum qua contractum sit.

Q VI contrahit cum aliquo, praesumitur scire † & cognoscere eius conditionem, & qualitatem, an faciliter fit seruus, vel liber, minor, vel maior, sapiens, vel fulvus, & prodigus, i. si parvus, sibi Bart. f. de conforma, tuus. & i. minime, C. de fortia sibi, & scribent Dei in l. qui cum alio, nam. f. de reg. ur. & ibidem Cogn. num. 3. Et ratio, quis est qui contrahit, diligens & cautes eius debet in perfundenda conditione, & qualitate eius, cum quo vult contrahere, d. l. qui cum alio, de reg. ur. quod responsum ergo explicat Cognitio in lib. 7. obserua. cap. 36. Ea propter lue negligenter adscribitur, si male contraxit, ignorans illius conditionis. Hinc dicimus, quod is, qui in iure dedit pecuniam filio sum, repente non potest, eti dicat, si ignorat illius filius sub patri potestate: cum id sciuisse praesumatur, l. p. f. s. C. M. M. Idec dicimus de eo, qui minori f. mutauit, ut eadem ratione repete non possit. Ita p. 3. in lib. 7. Tame inv. s. statut. ff. de s. de s. ff. Decim in d. l. qui cum alio, p. 2. T. p. 2. in tract. conf. ad suam titul. nu. 4. qui alia summa c. gerit. Idec dicimus de eo, qui contrahit cum socio † mercatoris, quorum societas iam erat finita. Nam sibi imputare debet, si non perquisitur eius conditionem, & qualitatem. Ita Cognitio, in l. 1. s. non autem, rectific. item dixit & solvit ff. de exercita. alio. Decim in d. l. qui cum alio, num. 2. & ibidem C. g. num. 3. Illi simile quod sublitigio ibidem Decim in d. l. qui cum alio, num. 3. & ibidem Cognitio, num. 3. post Aretium in l. 2. i. princip. solom. pen. ff. solato matrimonio. Alexand. in f. cum detent. 3. f. maler ff. solato matrimonio, esse adscribendum negligientiam eius, qui acceptavit & debitorum, qui soluuntur non est. Eius enim inopiam sciuisse praesumitur. Idec de recipiente fidei-
fusiorum & minus conspicuo facultatibus Alexan. in conf. lbr. 5. & Cognitio, in d. l. qui cum alio, nu. 7. Idec dicimus de eligente, qui praesumitur sine conditione electi. Bart. in l. p. 2. decim. f. de conforma. Decim in l. 1. qui cum alio, num. 3. rectific. & quod hic dicitur, sic & permittas beneficium, t. cum aliquo, sibi imputat, si non perquisitur, quodnon est illud obtineret. Cognitio in conf. 132. num. 13. Idec est in offendente bannum, cultus bannum est inauditedum. Nam praesumitur id sciuisse, & propter ea non excusat. Decim in d. l. qui cum alio, num. 4. & ibidem Cognitio, num. 5. late declarat.

LIBER TERTIVS.

r.1. Et alia huius finalis adiungit Alcia in tracta. de presumpt. regul. p. pre-
sumpt. utr. sed posse debitorum. Infurter, debitorum presumti tan-
quam idoneum comprobatum a creditore, qui illius fidem fecu-
tus est. Alex. in lib. de arbitrio. nro. 2. q. satisfa. reg. et. & Mafcar. in con-
clu. 8. qui declarat.

Extenditur primò, vt procedat hæc presumptio etiam in foren-
tina, que cum alio contrahens presumit sequere scire eum con-
dicione, sicut vir. Ita tradidit Comes in conf. 26. column. 1. & in conf.
72. col. 3. Decim. in conf. 19. column. 1. tertio speciatis. Purpur. in Com-
des populi. nro. 49. C. de sum. Tract. & sive casibz. Curt. Iun. in Lexige-
re datum. column. 5. p. de fund. & de lib. Cogn. col. 1. & idem Cogn. in d.
l. qui cum alio. nro. 17. & Roland. à aliis in tracta. de loco datus. q. 14.
nro. 11. Quam extensionem intelligo, nisi t' mulier fuerit affe-
tum, & peritus, culis t' estet conditionis, si cum quo contrah-
bat. Purpur. in tracta. in loco.

Extenditur secundò, vt procedat etiam in forensi, t' qui pre-
sumit scire flatum conditionem, & qualitatem eius, cum quo
contrahit. Ita senit Deci. in conf. 19. col. 1. vers. nec obstat. cum
dixit. mulierem t' non posse fe excusare quod ignorauerit flatum
domicili mariti, de lucranda doce, eo p. pretructu. quod effet for-
ensis, quia etiā ipa perquirere atq. percurriti debet flatum, &
cōditionem mariti. Et Decimus fecutus est Roland. in tracta. de lib.
etra dict. quest. 4. nro. 16. qui dicunt, for easem t' & citem novellum,
excusari quidem a delicto prætextu ignorancie, non tam
in contrahendo. Ceterum dissident Alcia. in refon. 16. num. 10. se-
cundum antiquam impræstionem Ladeussem, qui dixit, quod foren-
sis volens acquirere bona in loco, vbi lex municipalis prohibet,
debet fe informare, quid lex ipa disponit. ita quod non excusat.
Reinenda est opinio Decii & Rolandi. Nam Aretin. in conf. 11.
nro. 9. ab Alcia allegans alter fensit, quando agitur de pecunia
eviduanda, & Decijs ac Roland. opinionem probauit etiam Plorius
in conf. 19. nro. 79.

Declaratur primò, vt locum non habeat hac presumptio,
quando t' adfert ignoranciam multum probabilis & null. Nam haec
excusat. I. quia patrem p. ad Macedon. & I. Tarr. p. de fidei usq. & fer-
bit Deci. in d. l. qui cum alio. nro. 3. vers. & sive regul. p. de regul. iur. &
per conueniens hic presumit ignorante conditionem eius, cum
quo contrahit. Huius probabilis ignorancie exempli afferri pos-
tent, quando cum quo contrahens communiter pro tali habeb-
ant. Ita Guido Pagan. in quif. 163. col. 1. & in q. 30. Alex. in conf. 6. lib.
5. & tract. Aris. Pinel. in l. 2. p. 2. par. nro. 3. C. de refon. vend. 6.
16. encens t' minor, qui maior communiter existimatibus, excus-
etur. Et etiam exemplum in eo qui contraxit cum filio familiæ,
qui erat in quafi posse fuit iuri, & pro tali fe gereret. Hoc fa-
ciat ea cuius ex fatur hic contrahens, si non est percurritus illius flatum,
& conditionem. Ita declarando d. l. qui cum alio. tract. Al-
cia. in tract. de presumpt. reg. 2. p. 2. p. 5. vers. nec obstat. q. 17. qui dicit
hæc ignorancie potest etiam probari iuramento, vt tradit Ma-
cardus in d. cancl. 2.

Declaratur secundò, vt non procedat quoad hæredem, t' qui
succedit debitor, qui iam contraxit. Ita Dei. in d. l. qui cum alio. nro.
7. Cogn. nro. 17. qui copiose declarat.

PRÆSVMPTIO LXXXIX.

Seruitutem non presumi, sed libertatem.

3 V M M A R I A.

1. Res quibus liber. non seruitutem obnoxia. p. presumpt.
2. Seruitutem causam naturalem regulariter tenet habet, sed aut impositam
aut praescritam.
3. Aedes fons ad calum vñq. tollere, cuiilibet liberum esse.
4. Feudaliter res esse, car. non. p. presumpt.
5. Causa vñl. et res non p. presumpt. subdit.
6. Res libera p. presumpt. et res extata quafi posse seruitutem.
7. Quafi posse res cognoscere statu primo, t' q. res origin. non trans-
fert enim probandi in aduersarium.
- Distinguit tamen Alcia. nro. 8.
- Id. q. cum quafi posse concurret contumacia rem liberam esse
affertur, nro. 9.
- Liberam non p. presumpt. si communis fit vox & fama, eam seruitutem ob-
noxiam.
- Idem si maior illius rei pars seruitutem subiecta seruitur p. presumpt. &
vel quam. nro. 11.
- Menoch. Presumpt.

P R A E S V M P T . LXXXIX.

341

C Vm de presumptionibus, & conlecturis, que circa feuda &
emphyteus seruitur, multa dicturi finis vel p. pri-
prefationis cūtidam loco differere. Quod quilibet t' seruitur
libera, non autem seruitutem obnoxia presumit, I. altius. & I. si in
adib. C. de fort. & aqua. & illo in loco annuntiatu' reg. Bald. & 16.
I. qui sic etiam scribit Barto. in l. p. prim. nome. 12. ff. de operi noni sui
in l. 5. hoc interdicto, nome. 12. ff. de sinere aliq. p. presa. Floria.
in Lepicu. s. festi etiā queratur. ff. si seruitur vend. 1. si in dicta p. prima,
name. 38. Decim. in conf. 360. name. 4. Alciatus in tracta. de presumpt.
regul. p. presumpt. 1. nome. 2. & presumpt. 3. numeri. Dicimus h. ibi p. va-
riatio in refon. 17. nro. 7. versus fed & fort. Crast. in conf. 11.
name. 9. qui alios commenator. sic & Andreas Gait. lib. 2. tractat obser-
nat. cap. 69. nro. 2. & alios referuntur Mafcard. in conf. 79. nome. 8.
& in cancl. 29. nro. 2. & Alciato in tracta. de iure emphyteutico. quest.
vñ. nro. 1.

Huius presumptionis ratio est, qui seruitur t' regulariter
habet causam naturalem, sed aut impositam aut præscriptam,
q. vñl. in inst. de seruit. & scribit Bald. in cūmones, de consta.
in l. 1. in l. p. prima. nome. 40. Hac ex presumptione sumptum est il-
lud, quid diffidit Iurisconsult. in d. l. altius, liberum effe t' vinculat
quod aedes suas ad calum vñq. tollere. Quia de re plura scribit
Ial. in conf. 9. lib. 1. Marfil. sing. 1.4. Parisian. conf. 6. mon. 4. lib. 4. Co-
ral. lib. 1. & M. Scilla. cap. 49. Vegius in conf. 5. 3. & Andre. Gall. d. lib. 2.
præst. obstat. cap. 69. Est etiam sumpta illa recepta omnium tradicio-
rem non presumit t' feudalem: cum feudum t' seruitur, ut diffe-
re. m. in s. p. in loco. Hinc etiam respondit Decimus in conf. 16. num. 4.
quod vñl. ciuitas non presumit alteri subdita, ex quo libera
presumit. & eo in loco respondit pro ciuitate Savonia, quod non
presumebatur subdita ciuitati Genue, & de ea facti specie
idem respondit Curt. Iun. in conf. 12. 4. Ita etiam dicimus, homines
præst. liberos. Bero. conf. 11. num. 30. & in conf. 15. num. 3. lib. 1. &
Gram. vñl. 16.

Extenditur hæc presumptio, vt locum etiam habeat, quando
ex quarti possesso t' seruitur. Ita Bart. in d. p. prim. 17. 17. ter.
tert. contr. a. & idem in refon. 35. quis seruitus sum in conf. 75. nro. 4. Af-
fer. f. fol. ter. ratio, quia quando quarti possesso repugnat statu pri-
mario, atque ita origini rei, nil illa operatur, sicque non transiert
onus probandi in aduersarium.

Ceterum à predicta opinione dissident Alcia. in d. p. presumpt. r.
num. 3. vñl. quantum autem ei. distinguunt. Aut loquimur (inquit Al-
cia.) de qua possesso seruitur, que acquiritur ex interpolatione
puta, interplexo aliquem, non alio tollat aedes suis: Cum
ades illa mihi debeat seruitutem altius non tollendi. Hac in-
terpellatio, nisi est contradicat, coiuituit me in qua possesso illius
seruitutem. Cum incipiam præscribere, ut docuit Bart. in d. p.
prim. nro. 9. Non tamen haec quarti possesso aliquid operatur, arcta
non transiert onus probandi in aduersarium. Quandoquidem
probare debet causam, mea ex interpolatione, nempe seruitutem,
qua est mei intentionis fundamentum. Aut inquit Alcia. loquimur
de qua possesso hebeo seruitutem, seruitutem, puta, si in muro
mihi cõrigens habeo seruitutem, seruitutem luminis mihi praestant.
Hac quarti possesso reletus me ab onere probandi, illudque trans-
fert in aduersarium, sicut operantur alia quasi possessiones. I. vi
fini. vers. quod p. forte ff. b. vñl. p. petal. p. 1. nro. 8. ff. Quar. a. ff. p. ser-
uitutem vend. & conf. 12. 1. p. prim. 1. de sine. aliq. u. p. prima.

Declaratur primò, vt non procedat quoad presumptio, quando
cum quasi possesso seruitutem concurrat etiam contumacia eius,
qui rem libera est alludebat. Ita declarat Ial. in d. l. p. prim. 36. ff.
de oper. non. nro. 4. qui ratione est.

Declaratur secundò, vt locum non habeat hac presumptio, quando
cum communis vox, & fama extat, quod res sit seruitutem sup-
posita. Ita declarat Gozad. in conf. 50. nro. 2. 4. qui ob id alt. rem p. re-
sumi feudalem, quido ita se habet communis fama, qua de re suo
loco diffidemus.

Declaratur tertio, vt non procedat, quando maior t' pars illius
reli effet seruitutem obnoxia.

Nam tunc residuum presumit seruiture. Ita dicimus rem p. re-
sumi feudalem, quando maior illius rei pars est feudalis, vt dicemus
infras. in p. presumpt. 9. dum explicabimus, quando res presumit
feudalem in conf. 13. & in ea presumptione plura affer-
mus, quae hinc pertinent.

Declaratur quartò, vt non procedat, quando factum aliquid
est, quod seruitutem a communite contingentibus arguit, incu-
ti quando quis vñs est itinere aliquo per fundum alterius. Nam
in dubio presumit vñs iure seruitur. Ita festi Bart. in d. l.
ff. 3. ff. de

*ff. de vices attaq; prima, & manifestissima Istan Fabr. in §. aquit. In folio de A-
ctis. Alexandri. in conf. 69. mon. 6. libr. 5. Fede. Scors in conf. 12. lib. 6. tom.
2. idem ego ipse scripsi in commentariis de retinenda possessione, reme-
dio 3. num. 19.*

PRAESUMPTIO XC.

Ius patronatus in Ecclesia acquisitum, quando, &
quibus præsumatur.

S V M A R I A .

1. *Ius patro[natus] in Ecclesia non præsumitur.*
Præsumit si viserit at illud, aut forensi aliquid, in quod præterat, num. 2.
Id enim ius patro[natus] potest, quam recte quidam præsumunt, utr. 3.
4. *Ius patro[natus] quoniam probari velit Concilium Tridentinum.*
5. *Alternativa dictio, vel, inter diversa ponatur, & alteram partem veram esse sufficiat.*
6. *Ius patro[natus], constructione, readificatione, & datione Ecclesia quo-
que acquiri.*
7. *Inclusio eius non est ex exclusione alterius, sed eadem virtus, q[uod] ratio.
Item eius, quod adire ante inclusum legitur, utr. 8.*
8. *Dictiones, & omnes cum alterna tia loco capi.*
9. *Ius patro[natus] antiquissimum probatur etiam in lapidibus in foribus, &
iamus Ecclesiastis in repositiis.
Item & fames sufficiat, utr. 11.*
10. *Fama in antiquis, in quibus difficultas est probatio, obtinet locum
authenticorum documentorum.*
11. *Ius patro[natus] antiquus per testes de fama antiqua non probari, si
profusa ipsi communitate deposita.*
12. *Tres et duo multi dicuntur.*
13. *Præsentatione, & factis a patrebus in Ecclesia probari debere certi pro-
batim, & non concurrit alibi.*
14. *Concilium Tridentinum de iure patro[natus] declaratur.*
15. *Ius patro[natus] vel acquiratur, conuenientem ordinary, & statim eti[am] si non
certe per presumptum.*
Ita, ex cursu antiqui temporis censetur additum, utr. 18.
16. *Patronatum acquisitiōnē Ecclesiastis illius loci, rite & officia est.*
*Ecclesia collegata qui dicatur, & quem collegiat, num. 20. 21.
et 22.*
23. *Ecclesia cathedralis vel conventualis, ipso iure collegiata censetur.*
24. *Ecclesia si qualis sit non constet, attendatur eius quasi possesso.*
25. *Ius patro[natus] nullius capiatur alienari posse.*

EX suprà commemorata præsumptione, qua diximus, serui-
tutem non presumit, sicut hoc ipsa præsumptio, ius patro-
natus in Ecclesia non præsumicunt sit ius patro[natus] fer-
vitus quadam. Itam ego ipse scripsimus Archidiaca. in c. nudus. 16. que-
stio. 6. Innocent. mi. si non venerabilis de exceptio. Albus in consil. 49. colum.
2. libr. 1. & in conf. 70. & in conf. 108. 2. Paulus Conrad. in tract. de iure
patro[natus] in terciaria parte, in secunda causa, num. 7. Dic. in conf. 17.
colum. 1. & viii. & Lambert. de iure patro[natus] parte 2. in 7. artic. 11.
qui est princip.

2. *Et prædictum hoc locum habet in iure patro[natus], quod t[em]p[or]e
nueritatis, vel potens aliquis prætentit. Nam illud magis præsum-
bitur vii scriptio, quam recte quidam, utr. 1. in folio Batr. in c. cum
dicuntur, de officio ordinis. Roche Cur. in tract. de iure patro[natus] in verbis,
contraria, quest. 2. & alios referunt in deci. 57. 59. & 20. libr. 1.
& item edo. (scriptio) Verallum in deci. 28. parte secunda. qui mibi
videtur corrigit scripta. Cion legimus sicut est, ius patro[natus] in ma-
gistris dominis, præsumunt magis ex usurpatione, quam ex datione, &
fondatione acquisitum. Idem respondet Hieronym. Gabriel. in conf. 192.
num. 1. libr. 2. Quam sententiam comprobavit facrum Concilium
Tridentinum, in sessione 21. De reformatione, cap. 9. cuius sane
verba hanc sunt. (Dicitur sancta Synodus, ut titulus iuri patro-
natus sit ex fundatione, vel, donatione, qui ex authenticis docu-
mento, & alijs iure requisitis ostendatur: sive etiam ex multiplicatis
præsentationibus, per antiquissimum temporis cursum, qui
hominum memoriam excedat, alijs secundum iuris dispo-
nitionem: In ipsis vero personis, seu communitatibus, vel vniuersitatibus, in quibus id usus plenarius ex usurpatione potius quia-
sum præsumit plenior & exactior probatio, ad docendum verum
titulum requiratur. Nec immemorialis temporis probatio
aliter ei sufficietur, quam si præter reliqua ad tam rem necessaria,
præsentationes etiam continuantur, non minori saltu quam*

quinquaginta annorum spacio, quo omnes effectum fortius sint,
authenticis scriptis probentur. Reliqui patro[natus] omnes in be-
neficiis tam secularibus, quam regularibus, seu parochialibus, vel
dignitatis, aut quibuscumque alijs beneficiis in cathedrali, vel
collegiali Ecclesiæ, seu facultates, & præiuligie concessæ, tam in
viam patro[natus] quam alio quocunque iure nominandi, eligendi,
preferentiad ad ex, cum vacant, exceptis patronatibus super Ca-
thedralibus Ecclesiæ competentibus, & exceptis alijs quod ad Impe-
ratorem, & Reges, seu regna possidentis, aliquoq[ue] sublimes ac
premores principes, iura imperij in dominis suis habentes perti-
nent, & que in favorem studiorum generalium concepta sunt, in
totum peritos abrogata, & irrita, cum quasi possessione inde se-
cuta intelligenti, &c.]

Requirit facrum Concilium, quod ius patro[natus] non præ-
sumatur, sed probetur, & preferatur à Communitatibus, in quib[us]
foler præsumit vi usurpatio. Probari autem vult Concilium, funda-
tione, & vel dotatio vel cursu temporis, hoc est præscriptione, &
iunctis præsentationibus. Et ij quidem probacionis demonstra-
tionis: modi, ita distincti, & separati sunt, vt unus eorum tantum
sufficiat posuisse madmodum declarauit in conf. 24. num. 2. libr. 3.
pendendo distinctionem illam, fine, que est distinctio, & non
conjunction. Bar. in l. i. qui duxera §. stram. ff. drebub. dabs. Ex illa
dictio, [vel], jefst alternativa, que inter diuersa poni foliis & lat-
tis fieri alteram partem esse veram, & sic pars iurius patro[natus] sic
declarat Lambert. in tract. de iure patro[natus] lib. 1. part. 3. §. 7. cap.
1. Qui ita iure communis fancitum esse scripta, vt scilicet vnu ex
his tribus sufficiat, hoc est, vel fundatio, vel dotatio, vel præscrip-
tio, & no[n] haec anno 1581. die 4. Febr. illustriss. interpretes fa-
cri Cœlici, sic sunt interpretati. Et prater tria enumeratos modos
acquirunt etiam ius patro[natus] coniunctione, readificatio-
, & ditatione Ecclesiæ: sicut scribuntur permissi, quo communi-
vit, & fecerunt sunt in conf. 90. nunc. 28. & 29. libr. 1.
Nec Concilium ipsum Tridentinum: tres hos postremos modos rejecit, eti[am] alios
commemorat. Non enim inclusio ius vnu est excludit alterius,
quando eadem est vtriusque ratio, vt declarando regulam, L.
cum Prator. ff. de iudicis. scriptum Felic. inc. n. m. 3. n. m. 3. de
præcepto. & Parvus in conf. 91. n. m. 29. libr. 1. qui secundum fuit in
90. num. 23. libr. 2. Et præterea inclusio vnu, non est excludio
alterius, quod alio iure & inclusum legitur, fuit in tract. de iure patro[natus] 8
l. i. in 3. libr. num. 8. ff. si ceterum. Et in conf. 90. num. 18. Porro hic
candem ratione esse vnu, & Alius modi certum est, & alij modi
di iure non inclusi, sunt à iure ipso communis probati. Imo &
ide sacram Concilium in conf. 14. cap. 12. de reformat. statuit, ius pa-
tronatus acquiri coniunctione. Et quamquidem Concilium copi-
latius ita loquatur: aut capellans de novo fundatur, & coniunctione
xerit: atamen extitimo illam distinctionem, t[em]p[or]e illam, non stare copi-
latum, fed potius loco alternativo, in statu. t[em]p[or]e quidam. C. de ver.
ffig. vii glo. & Delt. Et dum Concilium mad. libr. 25. cap. 9. requirit,
quod tituli ius patro[natus] probentur authenticis documentis, cre-
derem inter ea posse communiaris probationes conciueras,
que iure probatis sint facti aliorum collatorate responsi in conf. 24.
n. 7. quando scilicet agitur de probatio ius patro[natus] antiquissimum.
Quocirca ad probandum hunc patro[natus] sufficiunt antiqui la-
pides in foribus, & iamus ecclesiarum repolitis quendam edem post
Baldum, & alias scripti superiore libro in presump. 59. in primo casu.
Familiari sufficit ad probandum p[ro] antiquum patro[natus]. Lam-
bert. in tract. de iure patro[natus] lib. 2. par. 2. in 4. art. decima quiescere primi
capitul. n. 13. Rota tamen Roma. in deci. 79. num. 2. & 3. in 1. parte,
in novissime editio dicedit, solam famam non sufficiere etiam in anti-
quis. Rufus Lambert. in loco pre allegato. n. 2. subiungit testes
etiam de auditu probare. Hac enim in antiquissimis, in quibus
difficilis admodum est probatio, locum obtinent authenticorum
documentorum. Quod intelligo non habere locum in tellibus
Communitatis, qui dicent autem esse à suis maioribus, patro-
natum esse ipsius Communitatis. Ita decidit Rota Romana t[em]p[or]e Ver-
allo in deci. 34. par. 2. Dum vero requirit Concilium illas multiplica-
tas præsentationes in patro[natus] præscriptione queffito, ex ultimo
fatis verificari in dubiis, vel tribus præsentationib[us] cum duis & ce-
tres dicuntur multi, l. i. §. hoc resp[on]sum. v. glo. ff. id sylla. & post alios
dicitur 1. s[ecundu]m iudic[em] Imperator. num. 19. ff. de leg. 1. qui tamen inquit, iu-
dicio arbitrio relinquit. Porro haec præsentationes probari debe-
re certis & veris probacionibus, nec conjecturales sufficiere re-
spondi in conf. 33. num. 1. ver. nec obſ. a. libr. 4. scripti tamen infra
lib. 6. præsumpt. 26. num. 4. & 5. continuas præsentationes posse di-
cendi, quando extant vna, vel duas precedentes, & vna vel duæ frequen-
tes,

kes, sed vna deficit in medio: cum extremis probatis, medi prae-
sumatur, vt in beneficiis affirmarunt Felic. & Alij à me citati.
Non etiam est omnitem, quod cum sacrum concilium requiri-
t continuas presentationes per cursum quinquepartitum anno-
rum in personis illis, in quibus ius plerumque ex vi partatione anno-
rum quaecumque presumi solet: non habet locum quando cum ijs
ad eft perfona, in qua certa vi partationis sufficiō: Sicut aliquan-
do respondi, quod si ex duobus, qui præsentantur ius patronatus,
vnum iur potens & magnus, vt feudatarius diues & opulentus:

26 de quo posset esse vi partationis sufficiō: alter vero effet priuatus,
in quo sufficiō illa celaret. Hoc fane in cufu locum non habet
sacrum Concilium exiliſmo. Cum hoc ius patronatus haberet de-
bet, ac si effet ius priuatus & impotentis tantum: Sicut ad rem
prope nostram respondit Hieron. Gabrieſ, in conf. 197. nam b. lib. 1.
cum dixit pof Rotam, Felnūm, & alios, ius patronatus mixtum
clericis & laicis, non haberet pro clericis ob dignitatem cle-
ricis, fed pro laicali, ne laico prædictetur. Et contraria pro clericis,
quando utriq; magis expedire. Et propterea subiungit Gabrieſ
fuo illo in cufu, regulum Cancelleriae, que referunt Summo Pon-
tifici collationem beneficiorum pertinenter ad Episcopum, nō
comprehendere canonicos, quorum collatio pertinet ad Epis-
copum, & Capitulum Canoniconum fumul. Cum ut dicebat Gabrieſ,
ib. ann. 7. ver. item affirmitur. Iuxta affutum naturam eius sim-
plicis, per quod ius foij non tollitur: defit conferuntur. Propter
accedit, quod quando diffitio loquens de simplici trahatur ad
mixtum in favorabilibus id contigit per extensionem ob mentē
& voluntatem prefumptum disponitum eo in cufu, quo in mix-
to teneat aquitas & ratio viget quae in simplici: fecit si ratio &
aquaſtas cefit, ita Hieron. Gabrieſ, in d. conf. 197. m. 2. lib. 1. poff Cretum,
& in l. Galus. 6. & quidam ten. ann. 46. lib. 2. de liberis & pofsum. Porro
ratio illa Concilii requirit tot continuas presentationes in
personis potentibus et ob periculum & sufficiōne vi partationis
potentis, quam Concilium in huius prefumptum. Quae fane ratio cefit hoc
in cufu, in quo refpectu patrōni priuatus & non potensis prefum-
pi non potest vi partatio. Et eò magis quia veritatem non elfit,
quod alius compartronis potens pafus fuit hinc impotentem
presentationes aliquas facere, si nullus extitit ius patronatus
sed ipse potens totum vi partatio. Etiam obferuantur, poten-
tes & vi partationis sufficiōnes dicti non posse eos, qui superiorem
habent, a quo facili coherci potuerint: fuiſci decidit Pateo in deci-
si. mun. 5. lib. 1. Et præterea cefit sufficiō vi partationis, quando E-
piscopus, altius Rector Ecclesie et aque potens ac ille, qui di-
citur ex potensitate & magnatu. Cum veritatem non fit, quod e-
què potens, vel potenter pafus fuit Ecclesia beneficia vi partatio.
Pateo ita declaravit & decidit Rota Romana anno 1572. die 9. Ma-
ritijne. Archiepiscopum Tolentino & Ducem de Bejar, referente
R. B. Blancheto Rote auditore. Et etiam annotandum, quod
etiam Concilium vtatur hoc nomine, presentationes: attamē idem
elfit, ita instrumenta patronatum apppellare electiones: & telles
dicerent patrōnū elegisse. Quandoquidem per se canores, &
eorum interpres his abutantur nominibus appellantes pre-
sentationes electiones, vel collationes, & econtra, ita Lapa in sileat.
nam. 4. Feder. de Senis in conf. 1. 2. colem. 2. verific ad hos respondentes.
Barbat in conf. 33. column. penit. lib. 2. Robin Cart. in tral. de iure pat-
ronatus in verbis, houſionum q. 38. Dec. in conf. 1. 2. 4. num. 3. in fin. & Lam-
bertin in tral. de iure patronatus, lib. 1. part. 1. no. 3. art. nona quæficiens
principia. & in lib. 1. part. 2. art. 3. quæf. 5. principia. Dum etiam Con-
cilium requirit patronatus probari authentici documentis, &
alij à iure rescriptis, inter haec requirita extat confeſſio. Prelati,
nempe ordinarii, vel summi Pontificis, vt alii respondentes A-
77 lex. in conf. 4. lib. 4. & Berou in conf. 5. num. 4. lib. 1. Confessus tam
men tacitus seu praefumptum sufficit, sicut respondit Berou, in d.
conf. 5. mu. 12. & alios commemorant in conf. 2. 4. mu. 12. quo loci nu-
18 20. scripti, curſu antiqui temporis præsumti adhibitus confeſſionis
sumunt hunc. Præsumtum enim adhibitus confeſſionis in ipso actu, &
licentia conceſſia edificat Ecclesia. Ita Lambertin, in tral.
de iure patronatus, lib. 2. part. 2. in 7. art. 11. quæf. principia, qui ob id sit,
19 profumi ecclesiæ tam patronatum illius communitatibus, vbi fuit ad-
dicta. Non enim omniſtem effit, quod cum Concilium per-
mitit nominationes, electiones in cathedralibus, collegiatis, &
regularibus, hoc etiā conuentualibus, non repugnat iuri communi-
ni, fed cum eo concinere. Nam & ius commune permittit etiam
laicis, vt habeant facultatem eligendi, confeſſio ordinarii vel Pon-
tificis, scilicet traductio gloriſac. abu. 9. lateriorum de iure patron. vbi. Zabas-
tilla col. 3. de iure patro. in verbis, ecclesiæ q. 2. Paulus Cittadin. de iure pa-

tronatus, lib. 2. part. 1. no. 5. principia, num. 12. Collegata autem Ecclesie
quia dicuntur, explicat copioſe Lambertin. in d. 5. c. 1. & 2.
qui tandem fecuntur effit Abbatum in. nobis, de iure patron. post lib. 10.
Andr. & alios, qui plures casus vitiū fuit distingue.

Primus etiā, quando in ipsius Ecclesie institutione ordinatio-
ne, prima fuit ordinatum, quod ibi effent clerici collegiati, tunc Ecclesia dicit debet collegiata c. memo. 10. q. 1. & c. 1. de elect.

Secundus casus etiā, quando fuit ordinatum, quod ibi effet fo-
lus Rector, vel rector cum clericis, tunc non etiā collegiata, c. 1. com
22 qu. de vita & benef. cler.

Tertius etiā, quando fuit ordinatum non habere ius col-
legi in ea, tamen habere presentationem, tunc ecclesia non
effet collegiata, in d. 1. nobis, qui exemplum effit in ecclesi-
a Annunt. B. Virginis arenæ in hac ciuitate Padua meis adibus
vincina, cuius Ecclesia patronatus etiā Claris, familia Foscara.

Quartus casus, quando ecclesia eff cathedralis, t. vel conuen-
tionalis, nunc ipso iure cenfetur collegiata, c. ne pro def. ista, pro elect.
Hoff. in d. c. nobis.

Quintus casus, quando nullo modo apparere potest, an fit col-
legiata, nol tūc attenditur ius quasi pofſicio. Naſiſtis praefi-
mitur, qualis cam eſe pofſicio significat. Si enim eli in quaſi
fēſiōne Collegii, iudicabitur collegiata, sic econtra. Quia pof-
ſiōne vero collegii ostendunt tigia, vt cum exercerent per-
tinencia ad collegium, ficut quando conſuetuerunt facere Syno-
dum, vel habere ligillum communem, vel eligere Praefatum, &
familia, ita Abbat. & Lambertin. praecitat in loca. Cum vero Concilium
prædictum distinguat certis casibus ius patronatus ecclesi-
ſiū, hoc etiā clericis quoſiſtum ex bonis ecclesiasticis a patro-
natū fœculari, dubitari foletur, quando præfumptum ecclesiasticum,
vel fœculari Rota Romana referente Pateo in dec. 2. 28. lib. 2. de-
cidit ſpectandum eſe, quibus ex bonis pefumptum clericis acqui-
ſitum. Qa de diſputatione diximus ſuprā hoc lib. in pofſim. 3. 3.
Statuit etiam Concilium in d. 5. ver. Nec diſculpum patrōnū. vdi-
6. & alienari non poſſe ius patronatus contra canonicas fanctio-
nes. Admitit ergo Concilium a fœni contrario, ius patronatus
poſſe vendi, alienari, & in alios transferri illis in cufibus, quibus
iis ipum communem canonicum permittit. Casus autem multi ſunt
in quibus alienari potest ius patronatus: ficut quando alieno
vniuerſitas iuris, ſub qua ius patronatus continetur, ita fividur
vila, vel caltrum. Abbat. & religioſi in c. ex litera, de iure pat. late. Lam-
bertin. in tral. de iure patro. lib. 2. part. 2. in 1. art. quinta quæf. principia.
& ibidem in 1. art. quando vndeatur hereditas in qua extat ius patro-
natū. Non hic commorato alios caſus ab eo relatos. In illis vero
casibus, in quibus permitta non eff alienatio, ita illa fieri, ipſo iure
nulla erit, vt fuitur Concilium, quod iure ipſo communī fani-
cū, requirat tamen declaratio facti, tempore facti etiā aliena-
tionem in cufu prohibito. Qua declaratio facta, ſequitur priu-
tio ipſo iure, ita Lambertin. praecitat in loco, art. 2. & 3.

PRAESVMPT. XCI.

Feudalis res quando præsumtūr, & quando
libera, & allodialis.

S V M M A R I A.

- 1 Allodiale & liberam, non fœudalem in dabo tem pefumptum.
- 2 Feudum dicitur quædam am feritiva.
- 3 Liberares quælibet ob priuatum flatum/fatum dicuntur.
- 4 Peſumptum iure proprio potius, quam alieno qui pefumptum.
- 5 Conſefio reſuſcita a principio, in dabo libere non per iudeſtationem pefumptum.
- 6 Prædatis rufica, ſuſi natura, & à communiter contingentibus, liber-
aſta, & pefumptum.
- 7 Caſtrum in dabo libere, & allodiale pefumptum.
- 8 Comitatus liber, & allodialis, non fœudali pefumptum.
- 9 Idem in Marchionatu, m. 9.
- 10 Allodiale pefumptum res, etiam fœudali vicina, & comp-
guia.
- 11 Allodiale etiam fœudum pefumptum, ſi a principio donante factum
fit.
- 12 Non refert ſi dicat Princeps, noſtri principia, & domini, & aliorū
quorūlibet iuris ſempſer ſalvi, mu. 12.
- 13 Aut aliqdum animatum principi pefumptum, eu. 1. 4.

Ff. 4

12 Fœda

- 12 Fenda & iurisditiones liberi donari possunt.
 13 Feudalites non presumunt, aliquando in concessione verbis extantibus que feudalem, aliquando que allodialem significant.
 Vel exprimerunt in concessione aliqua feodalitatem, non expressa enim presumuntur allodialitas, nra. 16.
 14 Feudalites non presumuntur, et si a principe recognoscetur.
 Quod recte tamen intelligentum, nra. 17.
 15 Res ad naturam suam prouidimus reverti desiderat.
 Feudalem est regnum & confectum prouidendum praecepit.
 Item si protali habitus fuerit & tenta, nra. 73.
 Vel appareat ex instrumentis antiquis etiam inter alios celebratis,
 nra. 74.
 Aut ita indicatum sit, et atque ipsi, quorum intercessio, nra. 75.
 16 Fidelitatis reuersatio seudum significat.
 17 Homagium etiā resumptionem etiam intercessio.
 18 Homagium non arguit concludentes feudum.
 19 Res presumuntur allodialis & libera, sicut & professores illius se vasallum confessi fuerint, & tanquam vasallum intraverit & de latere domino.
 Id est etiam procedit, licet per triginta annos servitum aliquod personale proleteretur domino, a quo tamen etiam aliquam confessum fuisse non constat, nra. 27.
 Idem si recte ipsa confitit subditum nihil a Principe dominare habuisse, sed ipsa potest & ex adversitate proficit aliiquid seruitum personale, nra. 28.
 20 Vasallus non est agnoscitur, & vasallus etiam dicuntur subditi, qui nihil a domino confessi sunt.
 21 Feudalitatis etiam dicitur ille, qui fidelitatem iuramentum imprimat, et si feudum non obtinet.
 22 Confessus res esse feudalem, non est ita tam esse feudalem.
 23 Allodialiter virtutem sit, ex verba concessio ne prouidetur.
 24 Donamus, largimur, conferimus, communicamus, liberi de omni, &c.
 Verba haec in concessione, liberam, non feudalem res demonstrant, nra. 31.32.33. & 34.
 25 Allodialem esse rem, colligi ex signo.
 26 Homagium etiam non fidelitatem, in concessione nulla facta mentione, res fidei non presumuntur.
 Idem nullum in concessione soli noster concessio sit, nra. 37.
 Ant concessio pro libera & allodiali facta sit, nra. 38.
 27 Feudalem rem esse presumptio, & concessio non demonstrari posse.
 28 Feudum concessum esse, demonstrant verba Principiū in feudum concedent.
 29 Feudum concessum figurat, seu dictu factu fendo convenientes, demonstrant.
 Id est, si ex certa scientia non errore probabili, nra. 42.
 30 Feudalitatis res, ex concessione judiciali posidetur, presumuntur.
 31 Feudi loco tempore propria cognoscuntur, sicut feudalem facti si certa id scientis sit.
 32 Feudalem res esse, antiqua Principiū assertio facit.
 33 Feudalem non fidelitatem utramque arguit.
 Concordant ut opinione contraria, nra. 47.
 34 Fidelitatis & homagii reuersatio feudum arguit.
 35 Passeris res seruitus pro fidei in signum subdictionis, feudum arguit.
 Et quot amorem cursum proferunt, nra. 30. & 35.
 36 Allodialis & libera non presumuntur res, in effectu cito atque non descripita, in qua alia de cito non conveniunt.
 37 Feudalites presumuntur res etiā etiā feudalium descripta.
 38 Feudalites presumuntur, tanquam talu posse.
 Et quot amorem proponunt, nra. 32.
 39 Feudalites posse fides ad accessorium, ad hoc de eodem iste presumunt per seipso.
 40 Feudalites presumuntur, de quo consistat in genere, si requisitor a domino ve bona ostendat, id negat, proficitonem contra se habet.
 41 Vasallus feudum negat, de mundato coruclu, fidei cedit.
 42 Feudalites res esse, concedent per personam qualiter indicat.
 Prelatus ecclesie bona concedens, in fidei res presumuntur concedentes, ibid.
 43 Baronum ecclesie natura est, ut alienari nequeant.
 44 Donare patrem, quod in fidei res non concedunt.
 45 Feudalites ex parte bonorum, parte maiori, de alijs eadem etiā presumunt, id tanquam negantur, accedit, nra. 62.
 46 Res eadem, in diverso modo confitentur non debet.
 47 Feudalites res esse, concurrit res & fidei, in antiquis presumunt.
 Quot autem annos res sua res eis erit, nra. 66.
 48 Feudalites presumuntur principiū vel domini concedente, etiā vel fidei res presumunt.
 49 Feudum esse, ex testibus rationem scientis reddent, nra. presumunt.
 50 Feudalites res que sunt, adiecta talis esse presumuntur.
- 51 Præcedentia declarant sequentia.
 52 Res ad naturam suam prouidimus reverti desiderat.
 Feudalem est regnum & confectum prouidendum praecepit.
 Item si protali habitus fuerit & tenta, nra. 73.
 Vel appareat ex instrumentis antiquis etiam inter alios celebratis,
 nra. 74.
 Aut ita indicatum sit, et atque ipsi, quorum intercessio, nra. 75.
 Fidelitatis reuersatio seudum significat.
 53 Homagium etiam resumptionem etiam intercessio.
 54 Reversio quadrat.

POSTERIORVM cepimus differere de presumptionibus, quae versantur circa feudorum concessiones, adiuvamus hanc quadam res presumuntur feudales. Quia in re dictum primum, Quod quando vere sumus in dubio, presumptio est rem esse libram & allodialem, non autem feudalem.
 Prima itaque erit hec presumptio, quam probatur Iohannes Andre, et alij in numero de invento. Castren, in consil. 79. In causa quam magistrorum, nra. 3. lib. 1. Praepof. in proximo feudorum, ver. 15. Abb. in eis significavit, column. 2. ex scripto Alexani, in consil. 29. num. 1. lib. 1. in fol. 53. num. 4. lib. 4. & in consil. 15. num. 7. lib. 5. Curt. Sen. in consil. 76. Dominus Ludowici, col. 2. verificata, tamen hoc non obstante. Ruini, in consil. 15. num. 1. & in consil. 15.6. num. 1. lib. 1. Decisio in consil. 269. num. 7. & in consil. 68. num. 6. & in consil. 48. num. 8. Curt. num. in consil. 41. num. 7. Ghizad, in fol. 4.7. num. 14. Paris, in consil. 6. num. 1.4. lib. 4. Brun, in consil. 127. colum. 4. lib. 2. proposito. Ande. Gall. lib. 2. praefat. Observat cap. 69. num. 4. Alar. in tract. de iure empti, quod. vltim. & alias congruit in consil. 1. num. 1. lib. 2. & in consil. 191. num. 21. lib. 2. & in consil. 397. num. 2. lib. 4. & de easdem facti species idem mecum respondit Sardus in consil. 151. num. 23. lib. 2. sic & aliarum in tract. de iure empti, quod. vlt. num. 2. quia si feudum dicti feruntur quendam, ut inquit glor. in fol. 1. num. 5. si p[ro]ficiuntur, in verbo, portet. ff. de iure fidei. At omnis res presumuntur libera, id sum primatum flatum, s. alim. C. de fidei. & aqua. Accedit & ratio, quam in d. consil. 191. num. 22. recentiori ex Roland. in consil. 6. num. 4.4. lib. 3. quod vnuicunque magis presumuntur & possidere iure proprio, quam alieno, l. filii famili. 6. Dom. per fidem Principis, de leg. 1. & di Angel. Non ergo quis possidere vt vasallus, atq; ita iure directi domini, sed nomine proprio presumuntur. Quia tamen ratio solum conclusit, quando is, qui alicet rem est libera, ei possidit. Et presumptio hec maximè procedit in concessione facta à Principiū, i. qui in dubio libere donare, non autē in feudare presumuntur, h[oc] respondit in consil. 191. num. 2. lib. 1. post Olden. in consil. 1. num. 3. et alias plures, quibus addo Roland. in consil. 85. num. 1. lib. 4. H[oc] presumptio multo magis procedit in praedictis ruficulis, quae fuit natura & à communitate contingentibus sunt libera, vt in fidei res quida Crat. in consil. 662. num. 14. quem secundum fuit in d. consil. 59. num. 5.
 Extendit primò h[oc] presumptio, vt locum habeant ut si de Castro aliquo fit disputatio: etiā enim Castrum dicatur continet etiam iurisdictionem, attamen in dubio presumuntur librum & allodiala. Ita Curtis Senior in d. consil. 78. Dominus Ludowici, column. 2. verificata hoc tamen non obstante. Jacobin, in iurefectoria feudal, in verbo de Castro, num. 1. & Parilius in consil. 16. num. 18. lib. 4. qui dixit, idem est, quando Castrum est intra Regnum, vel Provinciam. Idem de Castro respondit Bellum in consil. 10. num. 9. & Abar in consil. 16. num. 1. & idem scriptor de Mafard in cr. 1. fidei. num. 79. numer. 1. & ab aliis communis, idem tradit. Mafard. in dicta conclusione 79. num. 10. & latissim in conclusione 523. num. 1. vbi declarat. Idem de Marchionatu respondit in consil. 1. num. 35. Et intelligit Alciat, prædicto in loco, etiam si hic, qui Comitatu, vel Marchionatum obtinet, plique seruitus domino præficietur, quia ea tanquam feudatarius præficietur non presumuntur, sed vt domino & superiori suo.

Extendit secundò, vt procedat etiam in Comitatu, t[em]p[or]e 8 presumuntur liber & allodialis, non autem feudalis, ita Jacobinus in verbo de Castro, num. 16. post Baldum, querit respectu, idem scriptor de Bellum in consil. 10. num. 9. quos fecitos fuit in d. consil. 191. num. 21. Idem scriptor Alciat, in tractatu de presumptionibus, regal. 2. presumuntur 3. num. 2. qui alios communis, idem tradit. Mafard. in dicta conclusione 79. num. 10. & latissim in conclusione 523. num. 1. vbi declarat. Idem de Marchionatu respondit in consil. 1. num. 35. Et intelligit 9 Alciat, prædicto in loco, etiam si hic, qui Comitatu, vel Marchionatum obtinet, plique seruitus domino præficietur, quia ea tanquam feudatarius præficietur non presumuntur, sed vt domino & superiori suo.
 Extendit tertio, vt procedat etiam in re empta & contigua, 10 & confini seculi. Nam adhuc libera & allodialis presumuntur Bald. in c. 1. §. eccliariorum, num. 2. de iurefectoria, de re aliena facta, quem fuit sibi liber. Montanus in tractatu de iurefectoria regum, cap. 93. ad fin. Et hac quidem extenso tanto magis procedit, quando prædicta alia vicina seu confinia sunt libera & allodialia. Nam & tunc haec, de quibus

LIBER TERTIVS.

PRAESVMT. XCL

345

quibus est disputatio, allodialia presumuntur, ita Isernia in c. r. n. 5. de controversiis inter nos. al. & securam. & ibidem A. fiduci. nam. 10. ver. fin. secunda nra. Birnum in conf. 27. colom. 7. ver. quod si aliam & Nartam conf. 34. nam. 3. quos secutus sum in l. conf. 39. nra. 9. lib. 4. & ibid. nra. 10. subitumxi post predictos, multo magis procedere, quando in illis finibus maior pars prædiorum est libera, & allodialis.

Excluditur quartus, vt locum habeat huc præsumptio etiam in concessione ei feudalium, dixit dominus & Princeps cœcedens [quod domobat & concedebat feodium.] Ita enim dixit, feodum & feudum liberum, & ut quid allodium concecum, cum in feuda & iurisdictione liberum donari possem, ita responderem Paris in conf. 23. nam. 15. lib. 6. & in conf. 26. nam. 1. lib. 4. & Alaric in conf. 16. mm. 2. idem scriptor Marin. Et ecclesia intrat de subiect. lib. 2. rat. qui dicatur subiectum datatum, & quos secutus sum in conf. 19. nam. 29.

Excluditur quintus, vt procedat etiam, quando in ea concessione rei adiecta sufficit hinc verba: [Nofr principatus & dominij, & aliorum quorumlibet iuribus semper faltus. Hoc etiam causa non presumuntur concessio feudalium, sed libera, & responsum in conf. 19. nra. 4. l. 1. ex sententia Rami & Lacobini, recta opinione Dei & alii. t.]

Excluditur sextus, vt locum habeat etiam si pro re ipsa habita a domino & Princeps, aliquod tantum Præcipiti præfaturam. Nam adhuc præsumuntur libera, & non feudalium. Ita Bald. in l. 9. q. 31. ff. in rerum dñis. & in libertate reg. colom. vii. C. de bona liber. Alexan. in conf. 36. colom. 4. lib. 1. quem fecutus est Affili. in dec. 129. nam. 3. in fin. qui testatur sic suffice decimū, & Grammat. in dec. 57. nam. 9.

Excluditur septimus, vt locum habeat huc præsumptio etiam quando aliquis extant verba significativa feudi, & aliqua significativa allodi. Nam adhuc allodium præsumuntur, ita Lat. respondi in d. conf. 19. nra. 27.

Excluditur octauo, vt procedat etiam, si in concessione aliqua bona exprimitur, vt feudalia. Nam et alia non expresa, feudalia non præsumuntur, sed allodialia, & a Alexan. in conf. 29. col. vii. ver. de domum. lib. 5. & Brno. in conf. 26. col. 4. ver. & merito.

Excluditur nono, vt locum habeat etiam quando res ipsa referatur cognoscetur à Princeps. Nam adhuc non præsumuntur feudalia, sicut in refut. 18. nam. 2. verific. & solent nobis. Ea etsi motus ratione, quod sic recognoscunt, idat abundantiori cautelem faciunt, vt villore titulo cum opus erit, te tueri posint. Quod probatur secundum Alciciatum in post electionem, de concep. præb. & lib. Abb. nra. 4. cum dictum, aliquip posse obtinere rem varijs titulis, & eis se tueri. Ceterum dubia apud me est Alciati traditio. Nam aut recognoscens simpliciter, & recognoscit te rem habuisse ipso Princeps, & tunc certum, rem non præsumi feudalem, cum perinde est, id si dixisset, sibi à Princeps donata, si dix. supradicta dixit se recognoscere in feudum, & tunc feudalis præsumuntur, vt dix. conf. 19. Quo tamen ad tertium, certum est, hanc recognitionem non efficerem esse feudalem, ut respondit post Alciat. in d. refut. 17. nra. 2. & fut. et. & lib. 1. M. A. in conf. 29. nra. 22.

Excluditur decimus, vt locum habeat etiam si ipsi posselli præferti tit. & præfatur debet fieri iuramentum fidelitatis. Nam d. nra. res præsumuntur libera, non autem feudalis, sicut fidelitas iuramenti non arguit etiam rem efficiunt utrarebat Capr. & a. quos concessio in conf. 19. nra. 31. lib. 2. recta contra opinionem Abt. Arct. & aliorum, quos retulit in d. conf. 19. nra. 30.

Excluditur vindeximo, vt procedat etiam quando quis cum ipso fidelitatem turamento t' promisit homagium. Nam adhuc bona ab hoc possum non præsumuntur feudalia, sed libera. Cum & homagium præstari soleat a subiectis, qui nihil habent à domino, cuius iurisdictionis subiecti sunt, tract. Isob. S. Georg. in tract. de homag. nra. 22. qui pol. Bald. dixit, homagium est speciem quamdam leuitutis, & accedit Specul. in tit. de feud. 4. quoniam nra. 12. dum scripsi, homagium præstari vel ratione habitacionis, vel in recompensationem illatae iniuriae, atque ita homagium t' non agnoscit concludenter feodium. Nec aliter fieri Alaric. in præm. feud. 9. ver. insuper secundum, eti Deci. in conf. 25. nra. 3. & Her. in conf. 66. colom. 2. lib. 3. opinati sunt, Aluarotum affirmasse homagium arguerem rem esse feudalem.

Excluditur duodecimum, vt locum habeat etiam si quis confessus est, & esse valfatum, & tanquam valfalus t' iuravit fidelitatem domino. Nam adhuc bona ab eo posselli non præsumuntur iudicia. Cum nomen valfali sit aquinocum, t' ex quo conuenit &

subditus, qui est nihil à domino, cui subfunt, consecuti sunt, appellantur tamen valfali, ita *sentit Aluarot. in d. præm. feudorum. 9. 5. & apertus Iulus Clar. in d. feudum. q. 19. p. 9. Brno. in conf. 26. q. 10. lib. 2. & liceat Specul. in tit. de feudis. 9. quoniam nra. 3. dixit, valfali non nomen significare quod nomen feudatarum; Non ramen hinc fit, vt arguit bona esse feudaliam t' feudatarius dicatur & ille, qui fidelitatis iuramentum praestat, eti feudum non obtinet, ut *sentit Aluarot. in d. quef. 7. & quod confitetur t' rem esse feudalem, non officiat eam esse feudalem, latè respondi in conf. 19. nra. 5. lib. 2.**

Excluditur decimotertius, vt locum habeat etiam, quod quis per triginta annos feruum aliquod personale præfudit Principi & domino, à quo tamem reu aliquam confessurum fulle nō conatur. Hoc etiam causa bona ab hoc posse non præsumuntur feudalia, sed præfudit preallitum homagium: atq. ita hinc effectum est, etiam feruum, seu hominem obligatum ipi Principi & domino, ita *sentit Balbi. in l. fol. 9. vlt. nra. 9. ff. Præm. & legat. Balbi. in tract. de præfus. in 3. part. principali, q. 19. in prime part. nra. 3. & in 2. partis, quare et ipsi principi. q. 9. nra. 1. in fin. & l. 1. Clar. in d. feud. 19. in pr. Et idem est, quando re ipsa conatur, t' subditum nihil à Princeps domino quoque habuit: sed et se ipsa ponere adfrinxit, præfatur feruum aliquod personale. Nam adhuc bona ab hoc subditio posse non præsumuntur feudalia, sed libera, & allodialia. Cum ea à Princeps & domino accepit, sed folum præfudit, quod scipsum obligaverit t' tanquam homo subditus, vt tradit Jacobin. in tract. de homag. nra. 30. dum scripsi, subditos teneri uare dominum contra eius inimicos.*

Secunda præsumptio & conjectura, quod res concessa sit libera, & allodialis, est illa, que t' sumitur ex verbis concessionis.

Exemplum primum affertur, quando Princeps dixisset, [d. dom. & largiun.]. Hac sanè verba significant concessionem, suffite liberam donationem, non autem iudealem, t' in *specie respondit Oldrad. in conf. 19. quem fecutus sum in d. conf. 19. nra. 11. & in conf. 2. nra. 2. 25. lib. 1. & in conf. 19. nra. 9. lib. 2. quibus in locis quamplures res iudeales sententia commenstrantur.*

Elt & secundum exemplum, quando Princeps dixisset, t' conseruas: *Scutis respondi in d. conf. 19. nra. 6. & 7. vbi multius conprobatur.*

Potest etiam afferriri tertium exemplum, quando Princeps versus est his verbis: [Comititum tibi totaliter vices nostras.] Nam & tunc res non dicatur concessa in feudum, sed vt libera, & allodialia, ut respondit in d. conf. 19. nra. 22. post Jacobin. & Alaric. quos ibi commenstrantur, idem respondit Ruman. *confut. nra. 6. lib. 1. & Raul. in d. conf. 8. nra. 20. lib. 4. t' in multis scriptis.*

Quartum est exemplum, quando t' limitata concessum fuit prædium in feudum vixit ad saltem locum. Nam tunc reliquum allodium & liberum præfudit, ita *sentit Balbi. in conf. 27. col. 9. ver. quod est scriptum. & accedit Crast. in conf. 2. 203. nra. 5.*

Quintum exemplum est, quando concepsio facta fuit liberis, vel omni eo quoque haberet, vel alijs similibus verbis significantiibus translatione cuiuscumq. iuri, ita post multos scriptos Raul. in d. conf. 8. nra. 20. lib. 4. t' in multis scriptis.

Tertia præsumptio & conjectura, quod res concessa sit libera, & allodialis, est, cuius colligitur ex figuris.

Quorum primum est, quando in tota illa scriptura concessio nulla, nullum adegit verbum, quod res illa sit feudalis, seu in feudum concessa, ita respondit autoritate multorum in d. conf. 19. nra. 17. & accedit Raul. in d. conf. 8. nra. 19. lib. 4.

Secundum est figurum, quando in ipsa concessione nulla facta est referatio feruill, vel homagii, vel fidelitatis, sicut respondi in d. conf. 19. nra. 30. lib. 1. & in conf. 19. nra. 18. lib. 2. vbi etiam sententia t' t' t' Calderi. Alexan. & Decian. & idem respondit Roland. in d. conf. 8. nra. 23.

Tertium est figurum, quando nulla solemnis, t' inuestitura fuit concessa. Nam tunc res præfatur libera, non autem feudalia, sicut confutat in d. conf. 19. nra. 17. vbi etiam aliis, qui idem affirmantur.

Quartum est figurum, quando concessio ipsa fuit t' obseruata pro libera & allodiali. Hac enim obseruantia significat rem esse liberam, non autem feudalem, quemadmodum respondi in d. conf. 19. nra. 26. & in d. conf. 22. nra. 45. & nra. 6. lib. 3. & in d. conf. 19. nra. 19. lib. 2. vbi etiam sententia fratre Alciat. scripta.

Nunc differamus de præsumptionibus & conjecturis, que significant rem esse feudalem. Præsumptiones t' enim & conjecturas ad demonstrandas rem esse feudalem, sufficere scripserunt Alex.

L I B E R T E R T I V S.

Item. 4. lib. 1. Alciat. in tract. de presumpt. reg. 2. presumpt. 3. in fin. Anton. Gabr. in lib. 3. conclusio. in feud. canclis. 3. num. 4.

- 60 *Ea ratione vñ fuit, quod natura rerum t̄ conjectura est, vt non possint alienari: sed facilius infeudentur, s. t. qui feudum dare posse. Quare potius presumuntur infeudatio, quam libera cōcessio. Quia sane ratio celat in laico, praeſertim in Principe, cui magis conuenit donare, quam in t̄ feudum concedere, sicut auditorate Oldřadis, Alberi, Ioh. Deq. & aliorum quoniam latius, respondit in confi. 19. numer. 2. lib. 2.*

- Decimatercia presumptionis, & conjectura est, quando apparet maiorem partem bonorum t̄ esse feudalem. Nam tunc praelimitur reddituum esse feudale, nā scribunt Belus, I. Grm. & Alciat. m. 2. de controver. inter masculin. & feminam. & ibid. Affl. m. 6. verba secunda nō significant, num. 12. & num. 26. Rati. in confi. 10. num. 23. lib. 2. I. confi. 25. num. 1. lib. 2. Curt. in confi. 4. num. 2. & confi. 10. num. 10. & in confi. 5. lib. 2. Zaf. in confi. 11. num. 2. lib. 1. Capit. in confi. 12. num. 12. Nata. in confi. 4. num. 8. lib. 2. & confi. 4. num. 6. Hos fecit sumi in confi. 39. num. 11. lib. 4. & de eadem facti p̄fici interrogat idem respondent Sard. in confi. 13. num. 26. lib. 2. & hic accedit Crael. in confi. 5. & 4. num. 8. & in responſo pro Geneto, num. 4. Aluanus de iure emphyl. q. v. lib. num. 11. quia late declarat & Declan. in confi. 19. num. 2. libr. 3. Am. Gabr. in tit. de feud. canclis. 3. num. 5. & Mafard. in tract. de feud. canclis. 79. num. 17. Ea est ratio, quia res t̄ diuersio iure conferunt non debet, L. emm. qui adest. s. de r̄flicat. Erat hinc caput ellī feudale, & memoria, quia caput ipsum sequuntur, & de consecrat. eccles. vel altar.

- Verum hinc rationes convenient, quando bona seu prædia 64 sunt sub uno t̄ corpore comprehensa: non autem si diuersa, ut maxime dicimus.

- Contrairem itaque sententiam probârunt Bald. in d. 1. 6. 3. sum. autem, de controver. inter masculin. & feminam. & videtur Landens. & Propriat. colom. vñ. & Brunus in confi. 12. column. 3. verba, quod si affirmamus. Nata in confi. 4. & 6. num. 9. Alciat. in d. quies. plurim. num. 11. iij scriperunt, presumptionem hanc sumi quidem posse, quando ellī vnum quid integrale, sicut vi natus est fundus, eti amplius latuſus. Nam tunc i major eius pars ellī feudalis: idea de residuo ellī presumendum, ne cadentes (vt supr̄ dictum fuit) in dubio diuersio iure conferatur. Diuerfum autem est, quando prædia sunt separata: non enim tunc sequitur, maior pars ellī feudalis, ergo & residuum: sicut dicimus, quod expressio vnius rei, non dicitur quis aliam posſideret, s. & in certis. ff. ac quod posſet. Et probabilitas mihi videtur postrema haec sententia, & declarat Sardus in d. confi. 15. num. 4. lib. 2.

- Decimaquarta presumptionis, & conjectura ad demōstrandum rem ellī feudalem, sumi foliet à communī voce & tama, t̄ quādo sumus in antiquis, ita Alex. in confi. 1. num. 7. lib. 1. Barbat. in confi. 1. num. 37. & 4. lib. 2. & aliis locis communiter in confi. 191. num. 7. libro 2. & in confi. 309. num. 23. Et illi accedit Socin. Sen. in confi. 166. column. 5. lib. 2. Decim. in confi. 269. Gabr. ad. in confi. 30. num. 24. Crael. in tractat. de antiqu. tempor. part. numer. 9. Anton. Gabriel. in libro 3. conclusio. titul. de feudis, conclusio. 3. numer. 2. Nata in confi. 4. num. 7. & Mafard. in conclusione 4. num. 15. & in conclusione 209. num. 7. Basilius de quo infra. Et hac fuit debet t̄ esse centrum ambonum: sicuti respondit Curtius senior in confi. 5. 2. sum. prae. column. 2. quo loco colam penult. scriptis, plura requiri ad probandum hanc famam. Et copiosius scripti in d. confi. 191. num. 70. & in d. confi. 39. num. 26. vbi declaratur.

- 67 Decimaquinta presumptionis, & conjectura est, quando t̄ Princips concepit utile dominium, referato fibi directe. Nam tunc presumuntur feudum, sicut respondit Oldřad. in d. confi. 15. num. 6. quem fecerat ei Affl. in d. c. 1. num. 7. ex quib. causis fed. amit. Boř. in tract. carcer. criminal. inst. de Principe, num. 23.

- 68 Decimasexta presumptionis est, quando testes attestantur t̄ rem ellī feudalem, reddendo rationem scientie. Alex. in confi. 26. col. 4. lib. 1. Affl. in d. c. 1. num. 7. 4. ex quib. causis fed. amit. Boř. in tract. carcer. criminal. inst. de Principe, num. 23.

- 69 Decimaseptima presumptionis, & conjectura, t̄ quod res sit feudalis, sumi ex coquido iam prius feudalis extitit, et affl. in d. c. 1. num. 79. verba item presumpt. feudum, ex quib. causis fed. amit. Et

- 70 ratione prima adducunt, quod i præcedente declarant sequentia, l. semper de regul. num. vel. & secunda potest ellī ratio, quia: inquit Affl. res t̄ desiderari reuerit ad prætritum suum naturam, argument. l. summa. s. padua. vbi Ioh. Leonardi in confi. Brun. in confi. 117. num. 132.

P R A E S U M P T . X C I L

71 tur, t̄ qui testantur, ff. de probat. ub. & dicimus inf. lib. 6. inspre-
sum. 23.

Decimacocia presumpcio est, quod sumitur t̄ confuetudine & more regionis, vbi res aliquę concedi solent in feudum, ita Brunus in confi. 127. col. 8. verba, quod si quoniam.

Decimamē presumpcio est, quod colligitur à subsecuta obseruātia, cum feliciter res ipsa concessa habita t̄ tenta fuit pro feudali, ita p̄fici aliis respondit Brun. in d. confi. 127. column. 7. verba, quod si quartam affirmamus, & col. 13. verba, quod si decimam.

Vigēmā presumpcio & conjectura est, quod sumitur t̄ ex instrumentis antiquis, etiam inter alios gentilis, in quibus affirmatur, rem ellī feudalem, ita respondit Brun. in confi. 127. col. 24. verba, quod si diuocēdūm, p̄fici Barbat. in confi. 8. column. 23. lib. 2.

Vigēlimā presumpcio est, quando alia t̄ fuit indicata t̄ omnia t̄ ellī feudum, modo in eo iudicio citati fuerint agnati, de quo in re inter esse agitur, ita respondit Brun. in d. confi. 127. column. 25. verba, quod si decimamē tertiam ex sententia Arterii in confi. 15. col. 3.

Vigēlimā secunda presumpcio est, quod t̄ colligitur ex aliquibus reuerationibus factis in p̄fia concessione, vt si concessum ellī caltrum, & referato homagio sicuti scriptum in confi. 372. numer. 69. vbi Brunus opinione aliis multos commenstrauit. Ita quoque quando Principe ipse concedens referuantur t̄ resolutum, quod ellī genus quodam feruntur: sicuti fidicō Guidone Papas & Moderno Paſſiſeni scripti in d. 1. 6. 37. numer. 69. & illis accidunt Pyrrhus Engheler. in Commentarij ad confuetudines Aureliani senes, tit. 6. artic. 4. & Rebuss. in comment. ad Confident. Galliarum, tom. 1. in tractatu de educatione, num. 71.

P R A E S U M P T . X C I L

Feudi vel emphycusis inuestitirā primā obseruātia, secundām esse, secundām verò vel errore, vel dolo suceptam præsumi,

S V M M A R I A.

- 1 Feudum natura ex inuestitura vel verbis cognoscitur.
- 2 Inuestitura prima: verba attendi debent.
- 3 Inuestitura prima non operari, dolo præsumitur fabulata.
- 4 Inuestitura secunda: contraria prima, per errorēm sive cœpta præsumitur.
- 5 Inuestitura renouatio, secundum naturam primā intelligitur.
- 6 Inuestitura verbo dubio, interpretatio fit contra dominum.

CVM de feudi natura disputatio est, ante omnia ad inuestitū statu. Dicit. in confi. 193. num. 1. late Curt. Sen. in confi. 50. col. 23. Socin. in confi. 25. col. 3. & latissime Tyraquel. in d. 1. 6. 37. numer. 69. in verbo lib. 11. num. 2. 3. C. de remor. domini.

Venit cum aliquando à prima inuestitura variet secunda & tercia, adinceps a lix, non postemur, sed prima t̄ tantum verba obseruātia atq; attendi debent, ita Bald. & alij permixti, quos concepi in confi. 1. num. 12. & num. 123. lib. 1. & in confi. 193. num. 1. Quibus accedit Doc. in confi. 63. num. 4. & in confi. 48. num. 6. & Crael. in confi. 39. 2. num. 25. lib. 3. qui ob id scripturam, quod si prima inuestitura non repertur, dolo sublatā præsumitur. Et accedit, quod si secunda inuestitura prima: contraria, præsumitur per errorēm sucepta, Alex. in confi. 1. 5. num. 24. lib. 4. Et Rol. in confi. 1. num. 65. & in confi. 32. num. 50. lib. 4.

Et præterea renouatio inuestitura intelligi debet secundum naturam t̄ prima. Ita auctoritate aliorum scripti in d. confi. 193. quo loci dixi, etiam attendi secundam & posteriorem inuestitūram, quando scienter a prima recessum fuit.

Illi dixi hanc in re obseruāndum est, t̄ quod quando verba inuestitura sunt dubia, sumi debet interpretatio contra dominum, ut respondit Ioh. Iacob. de Leonardu inter confi. Brun. in confi. 117. num. 132.

P R A E S U M P T . X C I I I

Feudum antiquum, vel nouum, an & quantum de præsumatur.

S V M M A R I A .

- 1 Feudum in dubio antiquum presumam, verior est opinio. Contraria hinc altera, nra. 4.
- 2 Interpretatio & presumptio benignior in dubio sumenda.
- 3 Bona in familia & agnatione conferuntur aquitatis content.
- 4 Argumentum in sensu contrario debile esse, nec habere locum, cum ali rationes impugnant, num. 6.
- 5 Presenti ex flatu, quando non presumatur in praeteritum.
- 6 Feudum vel antiquum, vel nouum esse, probando omnia afferenti inca-
bere, quorundam est opinio.
- 7 Feudum qualem sibi presumpiones extant, illi statutum est, donec probetur contrarium.
- 8 Feudum vel antiquum, vel antiquum, ex obtinendis possessione presumatur.
- 9 Possessio antecessori, successori in fendo prodig.
- 10 Fendo partivna, vel noua, vel antiqua, tamen arguit & reliquias.
- 11 Feudum antiquum presumam, temporis antiquitas facit.
- 12 Idem & vox, & fama antiqua, nra. 4.
- 13 Fama in antiquis, vel saltem efficiat presumptionem facit.
- 14 Insestuta antiqua, feudum arguit antiquum.
- 15 Verbi autem antiqui fendi in concessione posita, significat feudum an-
te fuisse nouum, quod tamen effundit naturam antiqui.
- 16 Iuri accrescendi non ita locum est in fendo novo, sed in antiquo.
- 17 Idem in emphytesi procedat, nra. 9.
- 18 Iuri accrescendi locus est, quando constat feudum esse antiquum.
- 19 A fendo ad emphytesim, & contra, tenet argumentatio.
- 20 In fendo novo non est locus iuri accrescendi, sic nec in emphytesi con-
cessa duobus statutis, nra. 23.
- 21 In accrescendi locum habet in fendo novo concessio a Principe non re-
cognoscitur superiori, quod intelligi dolet, quando Princeps ipse mo-
tu proprio conceperat, nra. 23.
- 22 Feudo concepsa duabus statutis in solidam, locum est iuri accrescen-
di.
- 23 Idem in emphytesi, nra. 27.
- 24 Quod intellige, quando distributione est posita quid ad insestitos; secus,
si quid ad eorum filios, nra. 28.
- 25 Fendo si attributa pecunia vel servitio communis acquisito, locum est iuri ac-
crescendi.
- 26 In fendo individuali locu est iuri accrescendi.
- 27 Idem quando suisset concessum duabus statutis, ita quid post eorum
mortem revertantur ad dominium, nra. 31.
- 28 Ita quoq, in emphytesi, nra. 32.
- 29 Iuri accrescendi locum est, quando in insestitu sicut dictum, quod seu-
dum de uno in alterum permuteret.
- 30 Idem si concessio fuerit duabus statutis a linea vñq, ad quafas-
tela fuerat prima concessio, nra. 34.
- 31 Feudum de novo concessum posse communiam feloniam, retinet naturam
antiquam.
- 32 Et id non procedat in emphytesi deinde post eadem cedentem, ad-
iecta nova qualitate, nra. 36.
- 33 Feudum censetur nouum ob nouas qualitates, in noua insestitu ad-
iecta.

QVANDO conflat rem aliquam esse feudalem, qua de refu-
rè differimus, reuocari in dubium solet, an feudum hoc
presumatur nouum, vel antiquum? De his disputato-
ne plures sunt interpretationes. Prima fuit eorum, qui ex illimi-
nante, feudum est presumam antiquum. Ita scripserunt Bald. Altar. &
Affl. mon. 7. in cap. 1. in prime, si de fendo contra eum inter domi-
num & agnat. Alexand. in conf. 15. num. 7. lib. 3. in conf. 114. colum. 2.
lib. 1. Decim in conf. 232. num. 6. versus secundo respondetur, in conf. 269.
num. 3. & in conf. 4-5. num. 5. Zafar Epistole fundator, in conf. 110. 30.
Thomas Marin. in tractat. feudor. tit. 1. de fendo ex pacto & provi-
denta antiqua, num. 32. in fin. vñb. vñb. tellatur, si fidei sufficere dicendum in con-
filio Neapolitanis. Eadem probabant Alba in conf. 78. num. 7. Ro-
land. in conf. 5. num. 3. lib. 1. & Cyprian. Cumian. in commentarij ad con-
stitutiones Neapolitanis, in eis aliquem, in verbo antiquis, num. 98. Et si quidem adducitur fuit ex c. 1. de fuccelli statutum, tenu grad. succed.
in feudo, & ex c. 1. si de fendo fidei controver. inter domi-
num & agnat, ex quoq; ratione si fuit, quod benignior presum-
ptio & interpretatio recipienda est, l. vñ. C. qui bonus cedere possit. &
fuccelli lib. 2. de arbit. sudicatu, cap. 199. num. 6. Et autem benignior
interpretatio & presumptio, quod feudum sit antiquum, ob id
quod admittentur agnati, qui aliquoq; essent exclusi. Aequitati e-

nim conuenit, t. similia bona conferari in agnatione & familia, 3
iuxta ea que erit Batt. in l. 9. permittitur, s. de aqua & grot. & offi.

Secunda fuit opinio eorum, qui scripserunt, feudum in dubio
presumam t. nouum, non autem antiquum. Ita Inf. in conf. 24. num. 3. 4
lib. 3. & Affl. in Comment. ad constitutiones Neapolit. part. 2. Rovre.
2. & 3. & succed. nobil. num. 50. Ex adductis est Affl. ex c. 1. s. cum au-
tem, de controver. inuestit. de cuius sensu dicemus infra. Et est illa
motus auctoritate Baldi c. 1. versu hu verb. de grad. succed. in feda, 5
sumpto argumento à sensu contrario. Quod sane argumentum ge-
nus debet est, cum ruma probabile & non necessaria est t. Docu-
ris auctoribus, tum etiam quia argumentum à sensu contrario lo-
cum non habet, cum alia iura, vel rationes repugnant, sicuti hic 6
repugnare demonstramus.

Recte probari videtur hæc opinio ea ratione & argumento,
quo sibi fuit Alciat. in tractat. de presumpt. regal. 3. præsumpt. 28. num. 2.
vers. & idem cred. & Crauet. in tractat. de antiqu. temp. vñb. part. 11. 7
quod quando queritur de aliqua qualitate, in qua praescens status
reis non concordat cum antiquo ipsius rei statu, ex praescienti non
præsumitur in praeteritum, vt scribit Baldi. in l. ex persona, colum. 1.
C. de probatib. quem per multa committunt at. & Alciat. scru-
tatur.

Atque primus rei statutus repugnat praescienti statu, cum ab ini-
tio qualibet res præsumatur libera, j. alciat. C. de servit. & aqua. Le-
go in praeteritum non præsumit feudum.

Caterum nec argumentatio hæc satis est folida. Nam hic con-
siderandi sunt duo casus:

Quorum primus est, quando ex inuestitura non constat,
quod antea conceleum fuerit hoc feudum. Hoc casu procedit ar-
gumentum, quia in praeteritum præsumitur, quod res fuerit libe-
ra, d. Latru.

Secundus est casus, quando ex inuestitura, que producitur, ap-
pareat, quod enim ante conceleum fuit hoc feudum, sed non con-
stat, quibus & quo tempore fuit conceleum. Et hoc casu qui no-
stro contentus ex quo conflat de ipsa substantia, nempe feudum
esse faciliter præsumitur qualitas hoc, quod sit antiquum, tangam
qualitas benignior, vt supra dictum.

Tertia fuit opinio eorum, cui dixerunt, quod afferenti t. feu-
dum esse vel antiquum, vel nouum, incubunt onus probandi, atq;
ita in dubio non præsumi, nec nouum, nec antiquum. Ita Alciat. in
d. præsumpt. 28. num. 2. & apertius Crauet. in d. tractat. de antiqu. tem-
por. vñb. part. 11. 6. Quorum opinio, quibus iuriis probetur,
non huiusdem est illa multa. Doctorum auctoritates, quasi
pi commemorant, loquuntur, quando aduersarii afferentes est
in possessione ipsius feudi. At quando nec Actor, ne res possi-
der, & sic quando veri fuisse in dubio, nullum ab illis sit verbum.
Quamobrem retinenda est illa prima opinio, quod quando non
constat, quo tempore conceleum fuit feudum, præsumatur an-
tiquum.

Declaratur hunc hæc sententia, vt locum non habeat, quando
extant i. indicia, & presumptions, que indicant, cuius qualitatibus
est ipsum feudum. Nam illis præsumptionibus feudum erit, doc-
ere non contrarium probetur. Ita in tractat. tradit. Affl. in c. 1. num. 7. de
grad. succed. in fendo. & in commentarij ad constitutiones Neapolit. 11
part. 2. & 3. de fuccelli statutum, num. 50. Cart. iuxta tractat. feudorum, in
c. 1. part. 2. & 3. ab ea conf. num. 3. Ioseph. Cumian. in c. 5. si aliquem, in
verb. antiquis, num. 99. qui ales recentur. Presumptiones autem &
indicia con siderari solent.

Prima est presumptio & conjectura, que sumitur t. posses-
sione, in qua repertur obtinendis feudum. Nam illa arguit feudu-
m esse vel antiquum, vel nouum, vt erit nullus ipsi possessor, cuius
possessio transfert onus probandi in aduersarium, si in fidei ser-
vicio Belus in c. 1. de fuccelli statutum, C. Cofren. in conf. 4. & capite
secentem capi, colum. 2. vers. sive non constaret, & in conf. 29. vñb.
part. 1. lib. 3. in fin. feudorum, num. 07. in fin. Curtius sen. in conf.
29. memoria recollecta, num. 3. & num. 18. Crat. au. 1. e. communit. colum.
1. vñb. de legat. 3. Affl. in c. 1. num. 6. de grad. succed. in fendo. Curt. inn.
in tractat. feud. in part. 1. lib. 6. num. 6. vers. 1. idem. Crauet. in tractat.
de antiqu. temp. in vñb. part. 11. num. 6. Alciat. in tractat. de presumpt. reg. 3. præ-
sumpt. 28. num. 2. Ioseph. Cumian. in d. c. si aliquem, in verb. antiquis,
num. 99. & in tractat. feud. lib. 1. tit. de fendo ex pacto & prouidencia, num.
33. & 55. Qui quidem Cumianus & Marinus auctoritate allorum af-
firmarunt, idem est, quando constaret defunctum antecessorem
possedit, cum illius in possessione etiam fuccelori proficit. Nisi (aut
illius) medio tempore alter possidere possit. Et praeterea, posse-
lio

Si hoc nil prodest, quando esset vitiis, sicuti declarat *Cant. sen. in d. conf. no. 57.* Et rursum fibiungit *Cumiam praecato in loco, m. 11.2.* coniecturam hanc cefare, quando actor afferens feudum esse vel nouum, vel antiquum, alijs coniecturis & presumptib[us] virginitoribus suam fundavit intentionem.

¹² Secunda est coniectura, quando conflat partem *t* ipsius feudi esse antiquum, vel nouum. Nam tunc idem de refusio presumuntur, ne eadem res diuerso iure cefatur, ita tradidit *Affl. in d. rub. 24. de successione, m. 51. & 10 sept. Cumiam in d. verb. antiqui, num. 107. & num. 18.*

Tertia est coniectura, quando probatur feudum longo tempore suffice posse. Nam temporis antiquitas arguit feudum esse antiquum: sicuti contra, quando conflat modico tempore suffice posse, presumi debet nouum, ita declarant *Affl. in d. rub. 2.2. de successione, m. 50. & Cumiam praecato in loco, m. 11.2.* qui scribit, hoc procedere fine dubio, cum sit communis opinio, feudum ob temporis antiquitatem conferi antiquum. Et in specie predictis accedunt *Alex. in conf. 10. no. 7. lib. 5. Socin. Sen. conf. 66. sol. lib. 3. Iean. Jacob. Leonardi, et conf. Bram. in conf. 114. num. 437. & num. 4.6. & *Craet. in tract. de antiquitate temp. in vlt. part. num. 1. ver. feudum etiam, cum dixerint, feudum presumi antiquum, ob antiquitatem possessionis;* quando antiquius fuit posse feudum per praedecessores valilli, nisi agatur de praeditio tertii, ita *Pute. in dec. 66. num. 8. p. 1.**

Quarta est coniectura, & presumptio, quæ à communī ēt voce & fama l' antiquia furnitur. Nam haec arguit feudum esse antiquum, quemadmodum in specie respondit *Socin. Sen. in conf. 10. colum. 5. lib. 2. quam featus est Craet. in d. vlt. part. num. 9.* In antiquis enim fama probatatione facit, vel faltēm efficacem presumptionem. Ita & contra presumunt enim esse nouum, quando extat communis vox, & fama, quod sit nouum.

Quinta est coniectura & presumptio, quæ sumitur ex verbis ²⁴ 66 enunciariis inuestigata. Nam si inuestigata est antiqua, arguitur verba illa feudum esse antiquum, ut *responso Alex. in conf. 10. lib. 2. lib. 3. quem featus est Craet. in d. tract. de antiquitate temp. in vlt. part. num. 10.* sic contraria, quando verba enunciata sunt, feudum sit nouum, presumi debet nouum. Quocirca si legitur in inuestigata, concessum esse feudum iure antiqui feudi, significant illa verba, iuris antiqui feudi, & feudum ante suffile nouum, quod tamē hodie alium natūram feudi antiqui, ut *responso Alex. in d. p. 10. ap. 29. num. 2. quod est exellige. & copioso in tract. in conf. 10. num. 4. & num. 27. lib. 2.* Prædicta explicatio atq[ue] cogitatio feudi noui, & antiqui vali de virtutis etiūm magni referat, non feudum sit antiquum, vel nouum, & inter alia illa est différēta. & vltimis respectu iuriis accreditandū non ita in feudo noto, vt in antiquo i locus est fir. Quo dīcūtū dīputatū est pariter coniecturalis, ut *responso Alex. in d. tract. de antiquitate temp. in vlt. part. num. 1. ver. 17. col. 1. an open. ver. confirmatur, lib. 4. sc̄nti & de 1. employt. cert. Hieron. Gabriel. in conf. 66. num. 6. lib. 2. cuius quidem rei declaratīat grātia diu his casis distinguo atq[ue] constituo.*

Primus est, quando conflat, feudum esse antiquum, nēmp̄a ita concepcionē vel auct. Hoc in casu locū est iuri accreditandū, ut vno enim ex fratribus decedente sine filiis, ad eum portionē admittitur superlētia, ut glāfūc. i. in verb. patrī, defendo *Martini. Alex. in conf. 30. num. 7. lib. 1. & in conf. 31. num. 5. lib. 1.* Rūm. in conf. 10. num. 2. in lib. 1. *Affl. in dec. 29. Cant. in tract. feud. in d. 2. parte prīnc. num. 7.4. Part. in conf. 6. num. 1. & in conf. 3. num. 9. lib. 1. Zaf. in Epit. feud. in 8. part. 3. lib. 1. Rūm. in Lre confundit. num. 1. lib. 2. *Alicat. in lib. 1. mi. 1. lib. 2. & Tito. in lib. 19. de verb. oblig. lib. 1. Clari. in 5. feudum. q. 77. ver. sed quā de feudum est antiquum. 10. Elogi. in d. Lre confundit. num. 3.2. & Tito. Marin. in tract. feud. tit. 12. de seconf. frater. m. 8. idem in emphteuſi (a feudo enim ad emphteuſi, & econtra argumentantur palam in specie nostrā dīcūtū), concepcionē auct. vel patrī qui mortis duos reliquit filios, vt corum uno decedente sine filiis superlētia, ad predictū portione admittatur, *responso Bart. in d. lib. 2. & Tito. in d. verb. oblig. lib. 1. Aliat. in lib. 1. num. 2. & Tito. in lib. 1. num. 12. qui dīcūtū diffractū est. Alicat. in lib. 1. mi. 1. & Tito. in lib. 22. de verb. oblig. Bart. in q. 79. num. 2. Capul. in vnicā, m. 10. C. quando non patrī part. lat. 1. Ronchegallū. in Ladem. in prīnc. num. 15. lib. 2. de dīcūtū rebus. & lib. Clari. in 5. emphteuſi. q. 37. ver. sed quā.***

Secundus est casus, quando feudum est nouum, nēmp̄a cōfēsum duobus fratribus. Hoc in casu pro regulā traditū est, locum non esse iuri accreditandū, & ob id decedente uno ex his fratribus sine filiis, eius portio non accreditū superlētia portioni, Menou. Praesumpt.

sed ad feudi dominum reverteretur. Ita *Bald. Almar. Salicet. Curtius. iun. lib. Clar. Zonbeckerus. Aicat. & Craet. quos commemorant & fecerunt sum in conf. 6. num. 10. & bu accedit Tito. Marin. in tract. feud. tit. 12. de seconf. frater. num. 1. & vni. p. Et quidem recepta hanc sententia probatur text. c. 1. fin. autem, de iuri qui feudū dā, pol. p. vnic. in prim. de fratribus de novo benef. infeſt. & demin. c. 1. de succel. tend. que quidem iuri a corpore in d. conf. 6. num. 3. & 5. & 7. & ibid. m. 8. rationem quoque resulit. Et quidem de feudo dictum est, idem est dicendum de emphteuſi concilia duobus fratribus. Nam & in hac decadente vno confūt. alteri non accredit moriū portio, sicuti tradit *Bart. in d. simili & Tito. no. 4. de verb. oblig. d. conf. 6.5. lib. 5. & alex. in d. simili & Tito. col. 4. & ibidem Tito. no. 10. Crat. in Lre confundit. num. 1.5. de leg. 3. qui dixit, eis opinio, ab omnibus recepta. sum in conf. 10. lib. 1. Dic. in conf. 2.5. num. 2. & Tito. 20. num. 3. Alcat. in lib. 1. mi. 1. & Tito. num. 31. de verb. oblig. 10. Ronchegallū. in Ladem. in d. num. 1. lib. 2. de dīcūtū rebus. & lib. Clari. in 5. emphteuſi. q. 39.**

Declarator primū hic casus, vt locum non habeat in feudo cōfēlio summo Pontifice, vel Imperatore, vel alio Princeps non cognoscēte superioritem. Nam tunc locū est iuri accreditandū, ut affirmat *Bald. Coment. Capit. Rom. Aret. Alex. Bobat. Gratus. Sac. vni. lib. Clar. qui testatur hanc esse veriorē, & magis receptam opinionem. & Craet. quos congregantur in conf. 6. num. 1. lib. 5. & bu accedit Tito. in conf. 1. lib. 6. ver. & tenendo quod. lib. 4. Ladem in inuestigata feudali in verbis. Princeps. num. 16. Rūm. in conf. 10. num. 22. lib. 2. Tyroquel. in tract. de nobilitate. etc. vlt. num. 5.4. & Alcat. in lib. 1. simili & Tito. num. 2. de verb. oblig. & in fin. Et si quidem modi omnes sunt tex. Lvnicē, C. si fo. Imperial. liberal. lib. 10.*

Carterum à predictis dissentient *Cyn. Salic. Ifernia. Aluarot. Lauden. Curt. iun. Moder. Parfil. & Alc. quos cōmemorauit & vi-
sus sum fegi in conf. 10. num. 70. lib. 4. & in conf. 6.5. num. 1. lib. 5. & predictis accedit Tito. lib. parvū parvū conflans mi. 1. lib. & Tito. vlt. 7. de verb. oblig. Ripa in Lre confundit. num. 15. ver. c. 2. etar. am. opinio. & num. 19. de leg. 3. Hac tamen declaratio intelligitur, vt vno verbo iam attigit, quando confessio feudi facta fuit à principiū recognoscēte superiorē: sc̄is si à principiū inferiorē. Ita *Cant. in. Socin. Sen. in conf. 10. lib. 1. & Clari. quos retulit in d. conf. 6.4. num. 17. & idem dicitur Ripa practatio in loco.* Ita præterea intelligitur hac declaratio habere locū, quando Princeps ipse à motu proprio concessit feudū, sc̄is si potestib[us] ipsiis valassis in tifflis, vt *foribus Acti-
fus Bald. & Curt. an. quos retulit in d. conf. 6.4. num. 16. & bu accedit Ripa. in d. Lre confundit. num. 16.**

Declarator secundū, vt locum non habeat hic casus, quando feudū fuit concepcionē duobus fratribus infolidum, & i. dīcūtū fuit. *Cato. & Seio. & cūlibet eorum, vel si alijs similibus verbis fā-
ciāt fuit concepcionē.* Nam tunc locū est iuri accreditandū. Ita *Bald. Aluarot. Lauden. Alex. Leo. & cūlibet eorum, Beloum. & Parfus. quos commemorant in d. conf. 6.5. num. 2. ver. 2. terc. terti. triges. lib. 5. vlt. num. 17. ver. 2. non ob-
stat tertium declarari. Et predictis accedit *1. in d. lib. 1. mi. 1. & Tito. num. 10. ver. 2. ampliā ista fallentiam, de verb. oblig. Zaf. in Epit. feudorum. part. 3. num. 17. Ripa in Lre confundit. num. 14. de leg. 3. Socin. in conf. 10. num. 7. lib. 1. Thomas Matrin. in tract. feudorum, in tit. 12. de feudis attemp. num. 16. & Iulius Clari. in 5. feudum. q. 47. 77. ver. sic.
quā tamen quēsto. & idē est in emphteuſi concilia duobus fratribus infolidum, vt in eis locū turi accreditandū. Ita *fane afforma-
tio. lib. 1. vnicā. C. quando non petet. part. & in. 1. & filia. de se-
cū. feudi. Anch. in conf. 2.6. Duo dubia. Crat. in Lre confundit. num. 1.2. & leg. 3. Alexan. vlt. 1. mi. 1. & Tito. c. 1. oī. penal. ver. & quid si dicatur, de verb. oblig. & in conf. 10. num. 1. lib. 2. Corneus in on. 3. lib. 2. Socin. in conf. 10. lib. 1. Curtius. Sen. in conf. 1.9. Dec. in conf. 8. lib. 1. pei. Cato. & Clari. Cato in memorabilib[us] in verbis. emphteuſi concilia & Ronche-
gallū in Ladem. in d. Ladem. in prīnc. num. 15. ver. vlt. ver. si fuit. ff. de duobus rebus. qui pol. Ripa in Lre confundit. num. 16. de leg. 3. declarat proclat procedure, quando ipsa distributionē est. quidq[ue] quod ad ipsiū inuestigatos: fēcis si quo ad eorum filios, vt sita dīcūtū sit, inse-
diamus Tito. & Sempronius. & cūlibet eorum filios. Nam
tunc non erit locū iuri accreditandū, vel decreſcēt, quia distributionē
butūa respicit filios, non antē parentē, star. respondit Anch. in d.
conf. 2.5. Duo dubia, quem sc̄itū fuit Alex. in conf. 1. lib. 1. & Socin. Sen. in conf. 10. num. 28. lib. 3. Curtius in tract. feudorum, in 3. part. secundū
part. princip. num. 19. & in conf. 5.5. colum. vlt. & ege ipso in conf. 10. num. 17. ver. sic. non obstat tertium. Et biā accedit Rūm. in conf. 1. lib. 1. &
ibidem num. 5. declarat Ripa in d. Lre confundit. num. 16. de leg. 3. &
Ronchegallū in d. Ladem. in prīnc. num. 15. ver. vlt. ver. si fuit. ff. de duobus rebus. Et hēc quidem recepta est opinio, & si Alcia. in rep. 10.7.
Adē subtiliter, num. 1. ver. 2. præterea mibi videtur. &c. dixit traditionē***

G g

hanc

I A C O R . M E N O C H . D E P R A E S V M P T .

hunc periculofiam esse, & ratione carere, & rursus confitit Alciatus prudens in loco, num. 1. Anchur, loqui, quando concessio facta ita fidei, [vobis & cuiilibet filiis] iudicium verò est, quando sic dicum fuit, [vobis & cuiilibet vestrum heredibus]. Nam cum hoc caſu frater supererit posſit ille heres fratri p̄ mortui, locuſ illi iuri accreditandi, imo supererit ipſe dicitur clare vocans ex ipsa inuictilitate. Quo autem modo frater ipſe supererit debet esse heres fratri vel actu vel potentia, scripti in d. confi. 46. calvin. penult. verbi, nec obſtitat, quo d. in mortu. & manifestissim declarant Ruinus in confi. 14.4. num. 8. lib. 1. Alciat. in l. ſimihi & Titio, num. 19. de verb. obig. Olaf. in decif. 6. m. 10. & Zanchius in l. heredes mei, 9. coni. ita, in quarta part. nu. 4.2 & m. 1.5. ff. ad Trebelia.

Declaratur tertio, vt locum non habeat, quando feudum fuit a fratribus ipſis pecunia communis, vel communis feruicio praedito domino acquisitum. Nam tunc locum eſi iuri accreditandi, probat text. c. t. de feruicio fratris & tradunt Baldus, Hernia, Al uaronis, Socims iun. Marin. & Boer, quos recensui in d. confi. 46. num. 3. & ibidem nu. 17. ver. non obſtitat, quod tunc dixi ex tentatione Baldi, Propositi, Zafii, Sonsbeckij, & Marinij, intelligi quando fratres qui communis pecunia, vel communis feruicio praedito domino, vna cum in communione omnium honorum viveant. Et subiungit Marinus num. 14. idem esse, quando frater sciente dono, emit feudum etiam fine pecunia, suo tamen & fratri nomine, & idem responderi Ruin. in confi. 12. nu. 8. lib. 1.

Declaratur quartio, vt non procedat, quando feudum effe in diuinitabile. Nam & tunc locum illi iuri accreditandi, vt faciliſſiter admittatur ad portionem fratri p̄ mortui, ut aglo. in c. de fratribus de novo beneficio, inquit, & ibidem tſrma, Landesfri. Alzaretu, & Proprieti. Idem scriptor Crat. in l. re communis, num. 14.5. de leg. 9. & iudicem Ripa num. 169. Rauua in confi. 10. num. 22. lib. 2. Zafini in Epitome feudorum, in 8. parte, tit. 12. Parvus in confi. 17. lib. 1. Thomas Marinus in tral. feud. tit. 12. de feudo feruicio, na. 15. qui poſt alios declarat, nō dominus concedit feudum magis contemplatione vniuersi quam alteriusque tunc mortuo eo, cuius contemplatione facta effet concessio, feudum reveretur ad dominum, qui tamen tenetib[us] prelate frati supererit sellationem illius fuit portione. Et idem quod Marinus, docuit Ripa in d. re communis, num. 168.

Declaratur quinto, vt locum non habeat, quando feudum fuisse concessum duobus fratribus, ita quod poſt eorum iū morem reveretur ad dominum. Hoc iam caſu locum illi iuri accreditandi specie responderemus Abbas in confi. 13. lib. 1. Alexander in confi. 20. num. 7. lib. 1. & Lafon in confi. 117. colum. 1. verbi, quarto principaliſſiter, lib. 4. & idem in l. ſimihi & Titio, nu. 11. verbi ſimiliter si empheſtus, de verb. obig. Ripa in l. re communis, num. 15. de leg. 3.

³² Idem dicimus de empheſtis & tunc duobus fratribus adiectis his verbis, quod poſt eorum mortem reveretur ad dominum, ita ſicut tradit Specul. in tit. de locato, 6. non aliqua, verbi, 19. & ſep. Calfreyn, in confi. 18. verbi, 1. p. ſimiliter, colum. 2. lib. 1. Salicetus, 2. queſt. 2. C. de ure empht. Roman. in confi. 1. Alexan. in l. ſimihi & Titio, num. 9. de verb. obig. Crot. in l. re communis, num. 14. ſecondi, ſecondi fallit, de leg. 3. Ruin. in confi. 169 in ſecondo ſc. lib. 1. Alciat. in l. ſimihi & Titio, num. 20. & 23. verbi, illud quod, de verb. obig. Roncheglia in l. re communis, in prima nota, 13. ſecondi, de duobus rei. & Hieronymus Gabriel. in confi. 8. num. 6. lib. 1. & copijs in confi. 66. num. 3. 9. & 11. lib. 2.

Sic etiam, quando fuit dictum: [Quamdiu aliquis ex dicta generatione, &c. vel ita ſimplicerit, [liberi & generationi:]] ſicut tradit Alciatus in l. ſimihi & Titio, num. 23. de verbore obligat. Prædictis enim verbis ſignificavit concedens velle rem prius peruertere debere ad eos omnes, quibus facta fuit concessio, & poſtrimo ad ipsum concedentem, argumentum. P. lepidum, C. de impuber. & alijs ſubpletur. & I. qui doce. & L. ſuper impuber. ſe de vulgar. & popl. ſubpletur. Et hoc praefertur locum habet, quidq[ue] dictum fuit, [quod eo tempore tota res ad dominum reveretur] vt respodit Hieron. Gabr. in d. confi. 66. nu. 7. lib. 2.

Declaratur sexto, vt non habeat locum caſus illi, quando in inuictilitate feruicio dictum, quod iſ feudum peruertere de uno in alterum. Nam & tunc locum illi iuri accreditandi, vel verius iure ſuccelſionis, frater supererit admittatur ad portionem vacante, ut poſt Baldum & Lafonem declarat Ripa in l. re communis, num. 166. de leg. 2 ſc. & Alzaretu in l. ſimihi & Titio, num. 20. verbi, ſimiliter quoque, de verb. obig.

Declaratur septimo, vt non procedat, quando concessio fa-

cta fuit duobus iam finita linea virgo ad quam fuerit facta pri-
ma concessio. Hoc ſane caſu locus ei iuri accreditandi, ſicut de fe-
do, ſicut de empheſtis loquuntur. De feudo Ruinus in confi. 1. num.
3. & 4. lib. 1. & Alciatus in l. ſimihi & Titio, num. 19. ſc. de verb.
obig. & de empheſtis ſic tradunt Bart. in l. ſimihi & Titio, num.
4. de verbore obligatio, & in confi. 215. In caſu proprieſti quæſitione, lib. 3.
Crotus in l. re communis, num. 14.3. verbi, quod iſ ſellit, & legat. 3. &
ca ratione iſ viſi ſunt, quod huc empheſtis etiſ noue concessio
et iſ attamen retinet naturam illam antiquam, que huc accreditandi
admititur, argumentum. P. lepidum, ſ. xro. ſ. ſol. matruſio, ſic & in
feudo dicimus, illud retinere naturam antiquam, ſi poſt com-
miliſ ſeloniam noue concedatur, ita quoq[ue] in eo procedere
poſt ſuſtrare ſales, qui alloqui in feudo nouo (vt duximus ſup-
ra) non incedunt, ſicut ſcribunt Bartolus in l. quod dicitur, de
verbore obligatio, & Baldus m. 1. quæſitione 15. ſc. de rerum di-
ſuſive.

Ceterum declaratio huc ceſſat, quando empheſtis poſt ca-
dudicatum ſit demum concessio, adiecta noua qualitate. Nam tunc
dicitur empheſtis noua, ꝑ in transſuſtratione non admittitur,
ut tradunt Baldus in l. ſimihi & Titio, 2. ſc. de rerum diuina, in l. re aqua-
tis vel ſilm, & imperiale, ſ. impiger, de probbita feudi aliena. An-
gelus in l. re ſuſtratione ſe de inſtituta & ure, & Crot. in l. re communis, num.
4. verbi, ſequente ſc. de legat. 3. & de ſuſtratione de ſe de ſuſtratione
dict Olearius in confi. 17. ſadūtale el. Quid amiles, com dixit,
ſenſit ſenſerit nouum ꝑ ob nouas qualitates in noualibus ſitu-
ra adieciſ.

P R A E S V M P T . X C I V .

Feudum an praſumatur hereditarium, vel po-
tius ex pacto & prouidentia.

S V M M A R I A .

- 1 Feudum hereditarium praſum, vna eff. Doct. opinio.
Alia opinio refutatur, num. 7.
Id. procedere eſi in inuictilitate dictum fit, pre ſe hereditibus & ſe-
ciliſ ſuſtratione, ſuſtratione.
- 2 Proſpicere ſibi hereditibus ꝑ praſumitur quib[us].
- 3 Feudum hereditarium aici, nomine heredita in inuictilitate expre-
ſio.
- 4 Feudi natura tñ ad ſuſtrationem non autem ex pacto & traſferat.
Feudum venire in petiſione hereditatim, quando veniſit, num. 6.
- 5 Feudum in dubia praſumatur ex pacto & prouidentia.
- 6 Et quod verbo in inuictilitate poſit uta eff. apparet, à num. 8.
Vig. ad num. 16.

DISSERAMVS nunc, an in dubio feudum praſumatur hereditarium, vel potius ex pacto & prouidentia? Hac de-
ſunt Doct. corārare opiniones, quarū prima el. 1 quid ſe
hereditarium praſumatur. Hanc probant ſtrata in c. num. 7.
verbi, & quando concedetur in tunc agnatum, vel ſiliuſ & c. 1. num. 1. &
mo. 10. de alienat ſenſi paterni, & digi multis in tunc, Baldus in l. ſimihi
& lib. 1. liber. ſuſtr. querit quo de eo, C. de oper. liber. & lib. 1. c. 1. ſuſtr.
vel ſilm, & ſuſtr. Alzaretu in confi. 2. num. 18. & in confi. 5.
num. 9. lib. 1. Comen. in confi. 266. Alex. in confi. 18. col. 1. & in confi. 19. num.
3. ſc. 5. Socin. ſen. in confi. 257. colum. patern. verbi, ſanx. ſanx. offendo, lib. 2.
Affilius in ſenſum ſeudum ſenſum, num. 99, qui hinc inde argumenta dedi-
cit: & tandem ait, nū in conflito Neapolitanio ſuſtrit dictum. Item
in 1. num. 24. de alienat ſenſi paterni, Cart. ſanx. in confi. 3. num. 4. Ba-
der in confi. 1. ſc. 2. num. 8. num. 3. & in confi. 8. num. 4. Brauni in confi.
8. num. 4. Zafini in Epitome feudorum, part. 4. num. 6. Periu in confi. 6.
col. 9. & in confi. 8. col. 3. Euerardus in centurial legalis, in loco ſenſo ad
empheſtis ſim. col. 3. verbi, & inter alia.

Et hi quidem ea prima ratione moti sunt, quod quis in dubio
cenſetur proſpicere ſibi & ſuſtrationibus ſuis, ſi poſitum, ſi de prob-
atio. & c. de doct. ſe fratribus. Eſt ergo perinde, ac in c. eſtione ſeudi
exprimum ſuſtrit in inuictilitate, ſeudum dicitur hereditarium, ut 3
tradit pernolit a me conſigli in confi. 4. num. 6. lib. 1. Ergo etiam in
dubio hereditarium praſumitur.

Verum huic argumento responderet Thomas Marinus in tral.
feudorum titul. de ſeudo ex pacto & prouidentia, num. 5. argumen-
tum procedere respectu animi acquirentis, qui elicitor & oviſſuſ
proſpicere ſibi & hereditibus, & ſuſtrat. d. ſi ſuſtratum. Secus ve-
rō eſt respectu animi concedentis, qui praſumuntur, volūſe con-
cedere.

cedere solum pro se & eius descendenteribus, secundum naturam feudi, t̄que est, ut solum transeat ad suos, non autem ad extranatos.

Et hoc casu declaratur d. l. si pactum, quae locum non habet in his qui sui natura non transeunt ad extranatos heredes, sicut declarat glossa, ibi, quia in specie nostra facti sunt Ofas in diez, 161, num. 12, in fin. & diximus super ea in praesumpt. 47, dum declaravimus, quando acquires praesumatur acquisuisse etiam pro heredibus.

Nec reputnat d. c. i. de duobus fratrib. quia ibi expressè actū fuerat, ut feudum peruerteret etiam ad heredes recipientis, facti declarat Ofas in l. de c. i. de c. i. num. 14.

Secundo, ea ratione alii vi sunt, nempe, quod feendum t̄ venit in petitione hereditatis, ut inquit glossa, In terra veniente f. de peti. hered. Ergo hereditarium prasumitur. Ita argumentatur Afflito, in predicto feudo num. 99.

Ceterum facile responderetur, quod tunc demum feendum venit in petitione t̄ hereditatis, quando apparet esse hereditarium, non autem hoc demonstrat, quod regulariter feendum prasumatur hereditarium.

Secunda fuit opinio eorum, qui scriperunt, quod imo in dubio feendum t̄ prasumitur ex pacto & prouidentia. Nam probabant sibi parum confitentes, Bald. Ifernus, Caffensis & Alexand. quis recenset Ofas, in de c. i. de c. i. num. 12, qui postea commentator in Lectorum, Decimum, Berthachorum, Chrysostom, Affiliidum, Brunnum, Massilium, Curtius Innoterem, Ripam, Socinianum, Petram, Sigismundum, Lafredum, Didac, Parsum, Neum, annos, Gor. adinnum, Iulianum Clari, Modernum Parisi, & Bernon. Et his acceditus Ioseph Cumia, in comment. ad c. i. aliquem, in verbo, antiquis, num. 10, & num. 154, Thomas Marinius in tractatu feudorum, lib. i. tit. de feudo ex pacto & prouidentia, num. 53, & num. 55, & Mynglerus in commentariis observans, cest. 4. obseruat. 2, qui testatur, Camerano Imperiale ita iudicale. Et predicti quidem adducti sunt multi rationibus & argumentis, quae diligenter & accurate commemoerantur ab Afflito in predicto feudorum, num. 97, ab Ofasco in dicta de c. i. num. 5, & a Thoma Marinius prae-

tendit, quando fuit conceatum feendum rectum. Hoc etiam casu t̄ censeatur ex pacto & prouidentia: cum feendum rectum dicatur ad differentiam feudi hereditarii, quod non dicatur rectum & proprium: fed impropter, ut Thomas Marinius in tractatu feudorum, in tit. i. de feudo ex pacto & prouidentia antiquis, num. 49, & 53 post Bellum, Curtius, & Camerano ob eo causam negantur. Et comprobatur, quia natura feudi recti est illamer feudi ex pacto & prouidentia, quae sine est, vt translat. ad descendentes in infinitum, nec alienari possit sine signatorum consenti, si atra- dum lajor in predicto feudorum, non 3. Curt. mtr. in tractatu feudo- rum, in prima parte, quest. 3. num. 16. Z. fuit in episcopis de feuda, in urbium.

Sexto idem est, quando fuit dictum, [pro te & prole].] Hoc etiam casu t̄ censeatur feendum ex pacto & prouidentia, ut Tho- mas Marinius in tractatu feud. tit. 2. de feudo ex pacto & prouidentia antiquis, num. 70 post Ifern. Pandem, Aliu. rotum, & aliis.

Octauo idem est, quando dictum fuit, [pro te & tuis.] Hoc etiam casu t̄ censeatur feendum ex pacto & prouidentia, scripsit Thomas Marinius praecepit in loco, quod auctoritate contraire opinionem Alexan. in c. i. de c. i. lib. 5. Rubri in conf. 8. num. 3. & Pinelli in l. in prius, num. 93. C. de bonis materialibus.

Nonom idem est, quando dictum fuit, [pro te & descendenti- bus tuis.] Hoc etiam casu t̄ censeatur feendum ex pacto & prouide- ntiis tradit. Thomas Marinius praecepit in loco, num. 93, quā vñā cum Alexandro in conf. 8. num. 1. lib. 5. Curt. iun. in conf. 3. num. 4. Ex illi- sti in predicto feudorum, num. 97. & Pinelli, ad l. in prius, num. 90. Existi- maut hoc carere probabili dubitatione.

P R A E S V M P T . X C V .

Feendum rectum & proprium in dubio
præsumi.

S V M M A R I A .

- 1 Feendum rectum & proprium præsumi in dubio.
Id, procedere etiam in propria & recta feendi natura alterata aut imp-
mutata, num. 2.
- 2 Feendum pro avunclo censu ex pacto, feendum non est proprium.
- 3 Feendum emptum, feendum impræsum.
- 4 Feundo concessio, o adstolo, ut nullum praefatur scrutinium: ab eius
natura & receiptum dictum.
- 5 Feendum concessio pro mensura & termino, impræsum dicatur in
eo, quod ad significationem translat.
- 6 Feendum natura considerari potest duplicitate.
- 7 Feendum natura considerari potest duplicitate.
- 8 Feendum natura considerari potest duplicitate.
- 9 Feendum natura considerari potest duplicitate.
- 10 Feendum impræsum censetur si ex inquisitione verbis appareat.
- 11 Feendum propriu natura reponit alienando facultate.

ES vera hęc iuri & interpretum sententia, feendum t̄ in du-
blio præsumi rectum & proprium, ut gl. Baldw. & Alzatoru-
s, c. 6. præterea, Quod si iugis facias, & Thomas Marinius in tractatu
feudorum, in tit. de feudo simplici & recto, num. 3. & in conf. 1.
num. 32. & in conf. 3. numer. 70. vbi solus plures sunt optiones. Declar-
tes campanum, quā in accidente Persia corf. 8. numer. 10. Cratet,
in conf. 6. & Dicilius in conf. 10. soli in communitate, ut in Decreta
Pedemotivis, in tit. de feudo glori. Rubrica, num. 1. Et que dicuntur
de natura feudi recti & proprii, copiose scribit Thomas Marinius
in tit. de feudo hab. propriu naturam, ad.

Excedit primò, vt habeat locum etiam si propria & recta
ipso feudi i natura, alterata atque immutata fuit. Nra & tunc
quid ad reliqua retinet rectam & propriam feudi naturam, c. 1. de
feudo non habente propriam naturam feudi, ibidem, [t]uēt propriam na-
turam feudi non habet, tunc tamen feudi censetur. Et manifeste re-
spondit Romanus in cap. 50. num. 2. quid licet feendum, t̄ pro quo
praefatur census annuum, nō sit proprium feendum: attamen si in a-
liquo dispositione feudi mentio facta est, intelligunt etiam comprehendunt hoc feendum. Et Romanum fecuti sunt Præpositos in
Provincia Feudorum, col. 7. vers. 6. & prædicti. Decisi in conf. 103. nu-
mer. 3. Curtius junior in tractatu feudorum, in prima parte, questione. 6.
Craet in conf. 37. numer. 28. & in conf. 472. numer. 18. Natura in
conf. 467. numer. 12. libro secundo. Thomas Marinius in tractatu feu-
dorum

dariou. libro 7. t. 21. de feudi degenerantibus. Et in specie magis
scilicet si idem Thomas Marinius in *t. de feudi non habente propriam
naturam feudi. num. 7.* hac feuda dici, & non improprie nisi in his
tantum a quibus pacto est recipiendum a feudi natura. Ita quoq; Mo-
derus Parisiensis, *in commentarijs ad confutationes Parisiens. mta. 1.
§. 30. num. 100. in fin. dixit*, quod eti feudum est emptum est feudi
improprium, ob id, quod est contra naturam feudorum, que gra-
tuito solent concedi: attamen in reliquo retinet naturam feudi,
& feudi nomine, & dicuntur (ait ille) *verum feodium*, & regulatur in
omnibus tanquam feodium.

Idem est, quando feudum concecum est, † adiecto pacto,
quod nullum feuerit praefuerit: Nam & tunc remanet feodium:
est feudi natura in eo recipiendum est, vt feuerit non praefuerit,
ita affirmat Baldus in *m. 1. q. 2. ff. de rerum dirigit. Praesup in
praeuersis feudorum, colum. 6. verific. & proinde. Siquidem Lofebus in
conf. mta. 77. Roland in conf. 2. num. 135. lib. 1. Silvanius in conf. 4. 2.
num. 3. Fr. Franciscus Decimus in conf. 100. numer. 7. & eruditissimum Malinus
Hippianus in lib. 1. de Hispauorum primum cap. 15. num. 15. Sicut enim
quando feudum est concecum pro masculis & feminis, t' disci-
tur quidem improprium, quo ad id, quod transfit ad feminas, in
reliquo vero est proprium. Ita respondit in conf. 400. num. 6. lib. 4.
& idem consilium loquitur. Baptista Ferreus in conf. 178, qui sic re-
spondit de feudi Castri sancti Daniellis patria Fori Iulii, conces-
sis a Serenissimo domino Venetiarum, Gabrieli de Pitiansis,
De quibus quidem feudi sunt esse controviae inter ipsum Se-
renissimum Dominum, & illufrissimum Patriarcham Aquileiem, sic respondi pro Serenissimo Republica. Et prater iam di-
cta considerabam illa dicit vere & proprie feuda, cum non repug-
nent naturae feudorum, secundum mortem, & confutacionem ip-
sum patris Fori Iuliani. Naturae enim feudorum t' considerari
potest duplicitate, nempe secundum ius scriptum feudorum, &
secundum mores & confutaciones regionum, tales declarat Thomas
Marinius in *trat. de feudi. in t. de feudi non habente propriam naturam feudi. num. 6.* Et haec quidem natura feudi t' secundum morem re-
gionis attendit magis debet, quam illa, que est secundum ius scri-
ptum, ut dectus Gaudio Papa in *conf. 59. pto. 10. Hippianus, quoniam con-
miserat.* Porro secundum morem ipsius regionis Fori Iuliani,
feuda etiam illa propria t' dicuntur, pro quibus annuus census
preficitur.*

Declaratur hoc praesumptio, vt locum non habeat, t' quando
colliguntur verbis inutiles esse feudum improprium, & no-
recum. Ita tradit post alios Thomas Marinius in *t. de feudi non
habente propriam naturam feudi. num. 4.* Et ibid. num. 5. subiungit ex-
emplum, quando feudum est concecum pro se, & quibus dolo-
rit. Num cum his verbis confutatur data alienata facultas, id quod
repugnat t' naturae feudi proprii, dictur alterare ipsum feudum,
& efficere illud feudum non recum & improprium. Id quod in
specie responderint etiam Curtius in *conf. 130. numer. 7.* Campe-
gius in *conf. 130. num. 7. colum. 2. & Cracuit in conf. 472. nu-
m. 10.* qui tamen illud esse diverxit, quando concessio facta est pro
se, & his, quibus legitimè dederit. Reliqua exempla feudi im-
proprii sunt apud Thomam Marinius *practato in loco*, & in duob. tit.
subsequentes.

PRAESUMPT. XCVI.

*Castrum an praefumatur à Principe inseuda-
tum, vel donatum, aut custodie
traditum.*

S V M M A R I A.

1. *Castrum est a custodia concecum praefumum.*
Nisi ita sit, habitus ad transferendum dominium praefuerit, num. 4.
Aut traditum verba id significavent, num. 5.
2. *Donum translatum non praefumatur in dubio.*
3. *Clausum in traditione causa custodia factum praefumum.*

CONTINGIT aliquando Principem concedere seu trade-
re reliqui calibrum, non expreso titulo quo tradit, quare du-
bitari solet, quo titulo & modo tradidit. Declaratur Est pre-
sumptio, mitraditum t' causa cuius codicis respondit Brun. in *conf. 57. num. 1. & 2.*
Ea ratione moti sunt, quia vbi ignoratur causa traditionis,
2 praefumitur causa custodia, cum t' dominum tralatatio in dubio no-
praefumatur, s' comparet, & pater plausum, de leg. 3. vbi Bart. adem Bart.

*in l. num. 4. ff. pro date, & in l. sub conditione, in fin. ff. de solnt. Arg. in c.
examinata, xnum. 8. de indic. Deci. in l. tempor in obscuris, num. 7. ff. de re-
gal. nra. & in l. si pascenda, num. 15. C. de patia.*

Hoc facit quidem Scriptum reliquit Luc. de Pentia in l. 3 praefun-
zione 29. C. de apsch. prob. lib. 10. Claustrum traditionem praefumum fa-
ctam t' causa custodia loci qui clavis illis clauditur & refer-
tur, domini horaeorum, ff. locati, & d. l. cum pater, §. pluribus. Idem
seruit Iason in conf. 208. in fin. lib. 2.

Declaratur primo, hoc doctrina, vt locum non habeat, quan-
do t' praefuerit titulus habilius ad transferendum dominium: vt si
efficitus est venditionis vel aliut simili. Nam tunc praefumum
traditione facta causa custodia ipsius dominium, *ta de loca*
Bart. in d. l. num. 4. ff. pro date, & in l. sub conditione, in fin. ff. de
loc. Brun. in d. confi. by. num. 1. & Carta inu. ml. cum quid, num. 17. ff.
cert. pet.

Declaratur secundum non habere locum, quando verba tradi-
tionis t' significantem translationem dominium, vt si Princeps dixi-
set, [do, signo,] vel alio simili verbo veteratur sicut diximus su-
per hos libros in *praecept. 39.* vbi de re data à patre filio, an praesum-
tur donata, vel in pecunia concepta.

P R A E S U M P T. X C V I I .

*Castrum in feodium dato, vel donato, vel vendito,
quando iurisdictio, & merum ac mix-
tum imperium concecum
praefumatur.*

S V M M A R I A.

1. *Castrum simpliciter à Principe concesto, in quo aliquis iurisdictio exer-
ceti non confusat, non praefumitur concesto iurisdictio.*
2. *Castrum quod muto cingatur, dici.*
3. *Territorium dicitur, id quod extra muros castri continetur.*
4. *Separatum autem a diversorum concecto regno, non praefumitur cœfum
aut.*
5. *Castrum à iurisdictione quid separatum est.*
6. *Territorium sine iurisdictione, & iurisdictione sine territorio con-
ficiere.*
7. *Accessorum in translatione principali, quando non continetur.*
8. *Iurisdictione non esse accessorum castrum omnino coherentem.*
9. *Rescripta quibus iurisdictione ordinary alteri demandatis stricta in-
terpretari.*
10. *Totum castro, cœfum omnes ipsius partes translatae.*
11. *Principali concecto cœfentur tributari illi coherentia.*
12. *Cœfum seu territorium, significare viuestratum quadrangulum res-
tinctum suum.*
13. *Beneficia principali strictè interpretanda, quando tertius laditur.*
14. *Castrum simpliciter concesto, in quo iurisdictio & imperium exerceri
confusat, t' quoq; concessa praefumitur.*
15. *Castrum cum iurisdictione concesto, merum imperium concecum pra-
sumi, dyns fuit opinio.*
16. *Castrum in limitibus imperii, sine priori licencia adjudicari verum
est.*
17. *Concessio à principe facta a verbis latissimè interpretanda fuit.*
18. *Iurisdictione nomine merum imperium demonstrari significativa-
tis.*
19. *Beneficia principali latè interpretantur, nisi stricta interpretatio ale-
ge approbaretur.*
20. *Beneficia principali non comprehendunt ea quae requirunt specificam
mentionem.*
21. *No personam misitam sui natura concecibile est & delegabile.*
22. *Genus item quod species operatur.*
23. *Iurisdictione concessione generali, non concessum dici merum imperii,
est ipsi Baldi, Angelii, & aliorum.
Distinguunt Petri, num. 32.*
24. *Legem condere meri imperii est.*
25. *Verba etiam in materia facilius possunt in specie an sumenda sint,
num. 26.*
26. *Imperium merum ex regulibus est.*
27. *Regula specialis in requisitione concionant.*
28. *Regulam facta amentore in concessione aliquis, ferme etiam gen-
eralis illa concionat.*
29. *Magnistrorum et mandatorum potest in iurisdictione est.*
30. *Magistrorum et mandatorum potest in iurisdictione est.*
31. *Imperium merum, tenet appellacione iurisdictione in generi.*
32. *Castrum*

33. *Castrum quod civitatis fabri, cum iurisdictione principis concedendo, non praesumitur concordem merum imperium.*
Nisi tamen cum omni vel tota iurisdictione concesserit, ut. 34.
33. *Castrum cum iurisdictione concessa, si aliquam merum imperii principis fibi regnatur, regna prae sumuntur concessa.*
36. *Mandato procuratori generali, quod comprehendantur etiam qua fiscalia mandata res requirent.*
37. *Regalia ut iustitiam concessione contineri, & sibi quo aliquam referuntur sunt.*
38. *Castrum concessio cum iurisdictione & omnibus suis pertinentiis, dicitur concessum merum imperium.*
39. *Castrum concedens cum iurisdictione, quod ciuitatis non sibi, principiis etiam cum mero imperio praesumitur concessum.*
40. *Iurisdictio clavis soluta exercitio in castris sunt in ciuitate principis concedendo, praesumitur etiam merum imperium concedere & relasse.*
41. *Regalia concessa cum iurisdictione, non comprehenduntur.*
42. *Regalia personae principis ad eam coharent, ut eam vix ab eo proficiat.*
43. *Castrum vendens prius sibi aliquam iurisdictionem personam coharentem non praesumitur venduisse.*
Nisi tamen pretius quantitas sit id suaderet, ut. 45.
44. *Utra personam, & ipsius persona coharent.*
45. *Iurisdictio obiectus loco, ex vendito & ipsa praesumitur vendita.*
Nisi pretius quantitas sit aliud arguit, ut. 47.
48. *Iurisdictio in dubio est pro coherere, & in eius venditione comprehenditur.*

PREGREGIA est questio, que precedentibus annexetur, an & quando concessio Castrum in feodium, vel etiam donato, vel vendito, praesumatur concessio iurisdictionis, merum ac nullum imperium? Disputationem hanc & non leui studio & diligentia absoluimus, dum carissimum iurisdictionum tractationem, pro fugienti meis emannarim auditoribus: Non gravaborem tamen hic commemorare principia que rei nostra conueniant. Hic itaque distinguuntur sunt aliquot causas, ut facilius omnia explicentur.

Primum itaque est causis, quando Princeps concessio simpliciter Castrum, in quo non confundit exerceri aliquam iurisdictionem & imperium: Sed ab ipso principe feta eius magistratus iurisdictionis ipsa & imperium Castrum exercentur in virbe cui Castrum subiectum & suppeditum erat. Hoc caput principis non dicitur cum ipso Castrum translatum aliquam iurisdictionem, & imperium. Ita scripturam Bald. in. 1. m. 7. de legib. in r. b. f. 1. f. 1. &c. Corineus in cons. cap. col. 1. lib. 4. Goff. in. 1. al. f. 1. in Imperio, num. 5. 4. ff. de iurisdictione omnium in domo. & ibidem in Annales Longenellian. num. 12. Parfus in cons. 3. num. 4. & in cons. 9. num. 4. & 18. lib. 1. Modern. Parfus in commentariis ad confutacionem Parfus. c. 9. glo. 5. numer. 4. & 4. 47. vers. 1. scilicet de his. & apertis Didac. Conar. lib. prati. quest. cap. 1. num. 10. vers. 10. conclus. & c. In vers. primum etiam. & idem manifeste docuit Alciatus in d. Imperio, num. 103. vers. sic breuerter.

2. Eratione & argumento adductu sunt, quia Castrum dicitur quod muro cingitur: sicuti communis extat locu[m] videntur. Etiam Oldradus in cons. 121. num. 7. & clare ad rem Pontan. in comment. ad confut. Bl. confess. art. 65. & 20. col. 1. & 20. secund. in voc. barbarorum. sic & territorium dicitur, quod extra muros Castrum continetur. populus & territorio sive de verb. significat. Et ideo iurisdictionis ac imperium sunt quid separatum ab ipso Castru. Ergo concessio Castru, non dicitur concessio iurisdictionis. Cum concessio vno & separatis & diuersis, non praesumitur concilium altius, ita agunt glossae & capit. qui curiam vendidit. Et hoc quidem confirmatur secundo anterioritate eorum, qui scripserunt, Castrum 1 esse quid separatum a iurisdictione & iurisdictione possit esse vnu, & Castrum alterius, ita Bald. in. 1. 6. & contrario, de inuest. de re aliena facta. Oldrad. in cons. 121. num. 9. C. grec. in cons. 16. Videlicet discernit, lib. 2. Alexan. in cons. 76. lib. 2. lib. 2.

6. Imo territorium potest esse sine iurisdictione, & econtra iurisdictione sine territorio. Bart. in. 1. col. 1. vlt. ff. de iurisdict. omnium indi. Decimus cons. 48. 3. col. 1. vlt. Et inquit Bald. in. 1. dat. a opera. num. 29. c. de accus. iurisdictionem esse qualitatem ostendit. & Castrum alterius, ita Bald. in. 1. 6. & contrario, de inuest. de re aliena facta. Oldrad. in cons. 121. num. 9. C. grec. in cons. 16. Videlicet discernit, lib. 2. Alexan. in cons. 76. lib. 2. lib. 2.

7. Iuristerritorium potest esse sine iurisdictione, & econtra iurisdictione sine territorio. Bart. in. 1. col. 1. vlt. ff. de iurisdict. omnium indi. Decimus cons. 48. 3. col. 1. vlt. Et inquit Bald. in. 1. dat. a opera. num. 29. c. de accus. iurisdictionem esse qualitatem ostendit. & Castrum alterius, ita Bald. in. 1. 6. & contrario, de inuest. de re aliena facta. Oldrad. in cons. 121. num. 9. C. grec. in cons. 16. Videlicet discernit, lib. 2. Alexan. in cons. 76. lib. 2. lib. 2.

Meosch. Praesumpt.

tuidi potest, non continetur in translatione principalis. 1. quotiescunq[ue] de castris. emp. L. vltim. ff. de iurisdict. leg. a. & 2. sive de iurisdictione. Et si ergo conceditus, iurisdictionem esse quid accelorum ad Castrum, attamen non est in accelorum omnino coharent. Non ergo concessio Castru, dicitur concessio iuri[dictio]n[is] iuri[dictio]n[is]. Preterea & quando accedit, quod cum Castru quo ad iurisdictionis administrationem subicit ciuitati, agitur de praecidicio ipsius ciuitatis, cuius potestas immunitur, & proprie[te]s sumenda est stricte interpretatio, sicut dicimus in re. scriptis I. quibus iurisdictione ordinarii aleti mandatur, qua stricte interpretantur, ob id quod hacten ordinarii potestent & iurisdictionem, ita. 1. 6. & D. in. 1. de res. in. 6. & ad rem uigra[m] tradit. Cart. son. in. l. auerter. in. 1. 42. ff. de iurisdict. ann. inde.

Non obstante nunc rationes & argumenta, quibus contrariam opinionem probavit Roman. in l. 3. in p[ro]m. num. 9. ff. de acq. p[ro]p. & in cons. 4. 4. 4. 5. 7.

Et primo motus est Roman. l. 1. 1. §. cum vrbem, si de officio Prefecti virbi. Verum certe respondetur, ibi concessum fusile administratione vrbis, cui iurisdictione ipsa coharetur. Non ergo mirum si translatra dicitur iurisdictione: cum translatra & vno toto, censentur translatra omnes eius partes, sicut. l. q[ua]d v[er]a fr[on]tiam, de res. 1. 6. 10

Secundo adductus est Romanus co argumento, quod non iurisdictione coharet administrationi, quam quis habet causa & ratione territorij. L. vltim. C. vbi & apud quem in integrum reflecte, petim. & l. vltim. C. de fundo lantropis. libro. n. Atque concessio tri principali, ita censentur tributa etiam ea que illi coharent, & cresceret. l. vltim. ff. de alio. emp. l. v. scirem. q. legemerat. de legat. 3. & l. praeleg. ff. de fundo instrum. Ergo concessio Castru dicitur etiam concessio iurisdictione.

Ceterum respondetur ex iam dictis supra, vbi demonstratum est, Castrum sive natura annexam non habere iurisdictionem, atque ita ei non coharetur. Nec tura illa allegata a Rosiano probant: cum loquuntur illis in calibos, in quibus lex clare volunt Castru coharent iurisdictionem. Et in castru nostro pro plurimum iurisdictione non coharent huc Castru, cum habuit ciuitati, & ab eius magistratibus moderetur.

Tertio sic est argumentum Romanus: hoc verbum, q[ui] Castrum, seu in territorio, significat viuenteritatem quandam, l. populis, 12. §. territoriorum, ff. de revero, fr[on]tiam. Atque cum viuenteritatem translatra, quia aliquo in actu singulari non translatra, l. in modica. ff. de contrahend. encontra. & quod ad am. ff. de acquirend. sive domini. Ergo in concessione Castru & territorio dicitur contineri etiam iurisdictione.

Venit respondeatur, territorij nomen significare, viuenteritatem respectu nominis, hoc est quod ad predicta quae & ipsa territoria & terr. & v[er]o & l. hoc subseruit, C. de propria agent. uerbo, lib. 12. Ergo dicendum est, principem concedere voluisse Castrum, cum ipsa iurisdictione.

Respondeatur primò beneficia principium non latè, sed stricte interpretari, quando tertius huditur, ut declarat post alios: Iafus in. 1. lib. 1. ff. de consil. p[ro]m. sed hic huditur ciuitatis, cui Castrum ipsum subicit, & quo in illo iurisdictione exercet. Non ergo in concessione Castru continetur iurisdictione.

Secundus est causis, quando princeps concessio simpliciter Castrum, in quo confundit exerceri iurisdictione & imperium. Hoc casu praesumitur principem voluntate transferre ipsam iurisdictionem & imperium, atque ex sententi Bart. in. 1. Inter v[er]o ff. de acq. res. 2. et. dom. ferdinandi in specie Galber Vellaf. & l. 1. ann. Longenellian. in Imperio, ff. de iurisdict. ann. ind. illi. mu. 5. ff. num. 22. 4. Iacob. in magistr. f. sendit, in verbo, de Castru. m. 4. & apertis Didac. lib. 1. 1. 1. quod cap. 1. num. 12. vers. quod ipse confit. & col. 1. vlt. & 2. et. 3. consig. 1. 1. 1.

Primum fatus manifeste probat d. l. 1. 6. cum vrbem, supr. de officiis. Praefect. virbi, quem supra declarauit.

Secundum vrg ratio, quod concessio principali, censentur concesso omnia acceloria & eis coharentia, ut redimuntur sive in familiis, de argomento Roman., cum autem hic coharetur iurisdictione ipsi castro, ex quo in eo administratur, & nulli subicit ciuitati, dicendum est, quod Castru ipso concessio, praesumatur etiam concessio iurisdictione.

Tertid accedit, quod hoc in casu non agitur de alicuius pra-
iudicio, quā ipsius principis, & ob id latissima presumti debet in-
terpretari, sicuti tradidim omnes in d.l. vitim. ff. de constitutis primis. &
in lason.

Est ergo dicendum, quod princeps voluerit concedere etiam jurisdictionem.

Tertius est casus, quando princeps concessit Castrum cum iurisdictione, an presumatur voluisse concedere merū imperium, hoc est gladij potestatum? Hic casus multum dubitationis habet, quandoquidem tres extant interpretum opiniones. Quarum pri-

- quandoquidam tres sint interpreti opiniones. Quarum prima fuit eorum, qui affirmarunt, principem voluisse concedere etiam merum in imperium. Ita omnius primus scripti. Dicit enim, *governare est & probat loca. Andri in addit. ad Spec. inut. de servit. em. in universitate. imp. 1.* Ita quoque apertus Oldradus in cons. 23. *fald.* in Quod multa. *De bonis quidem. Cibis in cons. 15.* Notandum est, quia sibi a posteriori, *in lib. 2. 2. A exan. in cons. 37. column. 2. lib. 4. Vol. 1. i. persimil. 35. de universitate. omnibus iudiciorum. Paris. finit. conf. 8. mon. 5. & in cons. 9. numer. 1. lib. 2. Alcibi. me. quod. sedem. numer. 27. vbi *in statu communem. de officio ordinarij. Mader.* Patiens non sum iudiciorum ad co-suetud. *Parisen. finit. lib. 1. i. glori. 5. numer. 4. & Didacius Cesar. in lib. prat. quod. cap. 1. mon. 10. verbi. scđ. nō vobis. conciderit. Et iti quidem adduciti sunt textui. 1. §. cum vrbem. si de officio Praefecti vrb.**

Venit mea quidem opinione non probat, cum ibi iam meum imperium colaret ipsi viri Romæ, & propter eam commissariis administratione Praefecto, dictator cuiam concessa gladii potestas, qua ad ipsam administrationem pertinet. Et ideo Bart. in L. num. 3 de dam. sef. dixit, esse speciale in virbe Roma, cui competit omnis potestas.

Secundò afferri solet l.2. C. de bon. vacant. lib.10. vbi domo
donata à principe, transiunt omnia adiacentia.

Cæterum facile tollitur argumentatio hæc, cum in casu nostro merum imperium non collegat Calstro, ut diximus supra. Et rursus in d. l. 2. continentur adiacentia, quia domus fuerat concessa his adiectis verbis, [cum integro statu,] que sanè verba defunt in hac facti specie.

I tertio adducitur i.e. C. de fundis limitrophis, lib. 10. r. bigles. sed verè nihil ad rem pertinet: cum loquatur de folo ipso adiunctio Castrorum, quod ab alio quam à specialiter electis, posideri non potest in limitibus imperii. Nec ibi tamen adificari potest sine principiis.

- 17 plemento in statu inceptu, & ceteris causis, aduersis p[ro]p[ter]eis principiis licentia, ut *nr. de Bar*, & *reliqua & Brabant* *c. 37* *s. 18.*

Quarto ergo magis, quod verba conscriptionis facta à principio latissime sunt interpretari, *viz. vbi l[oc]a s[unt] 23. & 27. ss. de cons[erv]i. l[oc]a donatoris, quis Dime C. de donat, inter virum & vires & l[oc]a fabrikerum, C. de prop[ri]etate, agent, in reb. 12.* Atque secundum largam significacionem huius i[n] nominis iurisdictionis, meritis imperiorum demonstratur, *viz. glost. & omnes in l. imperio, ss. de cons[erv]i. annuum inde, & glost. in g. infra annum, in verbis, iurisdictionem in Ant[werp] de defensione. Ergo concepta iurisdictione, dicitur etiam concilium meriti imperiorum.*

Verum nec argumentum hoc satis solidum est, Nam benefi-

- 19 cia t principum late interpretantur, nisi stricta interpretatio legge approbetur. At t non approbat, quod in generali translatio ne iurisdictionis, transferat merum imperium, *i. s. p. m. d. de officio eius & numeris suis in t. 3. c. de off. viar. in b. vbi in vicarium generalium, cui concedit eum iurisdictionem, non dicitur transire merum imperium. Prater beneficia & concessiones principum non comprehendunt et quae requirunt specificam mentionem, t. quod translatio iuris de officiis, *i. e.**

Quintò affertur l.cognitio, in princ. ff. de officio eius. vbi in mandato generali iurisdictionis transit mixtum imperium . Er-

- Emulo gosseñi huiusmodi translati in lucis imperanti. Ego idem de merito dicendum est. Sed facile responderetur, locu*lo* illi misto i quod est sui natura concessibile & delegabile, vt est causa remouendi tutorem hispectum: su*us* prob*t*, t*u*, s*u*, f*u*, d*u*, f*u*
tu, t*u*, s*u*, f*u*
Et præterea in d*l.* cognitio, id concilium dicitur fauore pupillorum, ut ibi exer*ci*fum*us* est.

Sexto & vltimò adduci solet argumentum, t̄ quid genus idem operatur quod species, i. si *l. us.* in fin. ff. de admiralit. tut. Atqui prin-

Ergo etiam in generali concessione continetur.

Verum argumentum hoc nihil contradicit; a nos loquamur de voluntate, argumentum vero de potestate. Concedimus quidem principem posse, sed negamus velle sola coēsione iurisdi-
cionis transire mōrum iuris.

onis transferre merum imperium.
Secunda fuit opinio contra, qui sicut Cato, &

cessione iurisdictionis non contineri merum imperium. Ita 3
fortiori Bald. *ma. quatuor*, *ann. f. in fin de ruderis*, cum dixit, quod
concede omnijurisdictione, non dicunt conceffum merum
imperium. Idem fecit Angel. *in Imperium, calum.* 2. *ff. de surisfici. am*
nun. uid. qui postquam dixit, condere 1 legem esse meri imperii
subiungit, quod ob id infundat de cuitate, vel Caltro cum iuris-
dictione tantum, non posfit condere legem apertius opinio-
num hanc probarunt lafon in *D. Imperium, num. u. b. thodori Longobardorum ann. 1077*. & Curtius Junior *num. 41.* et idem Curt. *al. 1. 19*
pr. me. n. 15. 3. ff. de e. e. cuius. Quia quidem opinio *omnis. auctoribus*
Bald. & Angel. quibus vtrum lafon, cum probubiles, non
autem necessariae sunt, ita ut primò text. 1. si in aliquam, *sp. pl. nissimum, 1. l. feq. ff. de officio. Proconflicto. & Legxi* merum
imperium includatur in concessione iurisdictionis plenissima.
Ergo fecisti simpliciter conceffa fuit iurisdictionis.

Ceterum vna cum Decio in *Liberorum numer.* 26. respondetur, non esse bonam consequentiam, merum imperium continetur sub iurisdictione plenissimè concessa, ergo non continetur sub ea, quæ simpliciter concessa est: stat enim simul quod sub utræcunq; comprehendendatur.

Secundo mortuus est Curtius Iuni. in *I. imperium. num. 42.* caratione, quod sicut in materia favorabili curva *1* possum fumi in genere & in specie, debent sumi in specie. Bartol. *al. bar. legato. de legat. 3. quem sequunt sunt alexan. al. certi condicione. imp. 9. num. 2. si certum est patr. et in L. Gallu. §. f. Sive. numer. 3. ff. de labore & postibus & Marcelli. innotab. 10.* Arqui sumendo hinc nomen iurisdictionis in specie merum imperium non continetur. Ergo concello Castro cum iurisdictione, non censor concecum merum imperium.

Caterum respondet vnū cum Alciato in c. quid sedem. nam
27. ff. de sic. adiu. ea declaratione Abb. in c. Rudolph. n. 3. de reg.
verum non ē quod etiam in favorabilibus sumi debeat ver-
bā in specie, cum id procedat solum in edictis.

Tertio argumentatur Alcianus quod sedem numerum. 27 ff. de off. ord. hoc argumentum generis. Merum I imperium est ex regalibus, 27 c. i. praeceps que sunt regalia. *tempore & nulla compendia.* Atque regalia non venient in ferme generali, fed speciale concessione, 28 nem non requirunt sicut probat d. c. i. lib. n. 5 que presulat quod substat et condonare. Ergo merum imperium non continetur sub nomine generali iurisdictionis.

Verum prater responfionem Alciati negantis d. c. loqui de omni merlo imperio sed folium de penis & mulctis, quod falso exiffitimo, responfatur, inquam, quod quando in concessione fit alia mentio regalium, tunc in sermone generali & illa continetur. Ita de laeti sfernas in d. s. i. num. 5. & ibidem affl. in fin. Atque noſtro in caſu regalum facie eft mentio, dum conceſſa eft turſificatio, quod eft ex regibus, ſicut per hanc d. c. i. in gen. lib. potestas creandorum t magistrorum, quod iurifidicium in eisdem. 30 In personam, in ſuſſe, in iurisdictiōnem, ergo ſub eo sermone generali continetur etiam merum imperium, quod t appellatio in- 31 ridicitionis in genere venit.

Tertia fuit opinio Felini, *in e. quod sedem, emere, 3. de off. adiu.*
qui ita distinxit. Aut si princeps concedat Castrum cum administratione iurisdictionis, & tunc non presumatur concessisse merum imperium. Hoc in cafu procedit secunda illi opinio Baldi, Angelii, Iasonii, & Fequianum. Et hunc casum admittit Alcicius in d. quod sedem non, 30. & dicemus iustam in subjectione casu principis, qui est ex ordine quartum. Aut (inquit Felinus) si princeps donat Castrum cum iurisdictione, & tunc concessisse dicitur eisen merum imperium. Et hoc in cafu locum habet opinio illa prima Dvni, Oldrida, & aliorum.

Ceterum nec opinio haec refinenda est, quia Felin non probat vel, ratione secundum illud dictum, membris, quod nunc venit in controvseriam. Quartam tamen opinione aliquam do confidamus, vt diffinguntur duo causi, ficas confidatur fupra in concessione Catrii multipliciter causa. Primum est, quando Princeps concepit Castrum cum iurisdictione, quod sicut Castrum fubest ciuitati, a quo regitur, & moderetur. Hoc causa prafumitur Princeps eni*m* voluisse concedere solam ipsam iurisdictionem non autem merum imperium. Et hoc in causa procedit illa secunda causa, Balbi, Isoloni, & aliorum. Nam hic veritas fuit in odiis, cum agatur de praefactio*n* Ciuitatis, & ob id verba debent scripsi*r*, & in specie intelligi.

Hic tamen casus declaratur primò non habere locum, quidò princeps cōcessisset Caltrum cum omni, vel tota iurisdictione. 34
Nam

Nam tunc concessit dicunt etiam merum imperium. Ita glossa Clement. in verbo suuodum, de foro comperen, lafia l. I. Imperium, numer. 12. de iuris dicti, omnibus iudicium. Falso in d.c. quid sedem, numer. 3. de officio ordin. Curiam lxxii. m. 1. r. 3. de officio eius. Et in conf. 1. in lib. pralt. quag. 3. r. num. 10. vers. primum etenim, recta a opinione Baldi in d.c. quatuor, ita 7. sigla. de iudic. qui contraria assertur.

Declaratur secundò non procedere quando Princeps, con cello Castro cum iurisdictione, sibi aliqui meri imperij referuntur. Nam tunc reliqui, i.e. meri imperij sunt centurion cōscela. Ita in focce declarat Parvis in conf. 3. num. 9. & in conf. 1. in lib. 1. & fortior in casu idem scriptus Modas. Paris. in comment. ad confut. Parvis. ita. 9. 1. glo. 5. m. 6. Et prater rationes ab eo confidat, confer regula c. qui ad agendum, de procur. in 6. vbi in generali i mandato procuratoris, continentur etiam ea, quae requirent speciale mandatum, si in eo mandato excepta fuerint aliqua ex his, que speciale mandatum possunt. Et simile admodum est, quod in concessionē iurisdictionis, non continentur i regalia, nisi aliqua ex regulis fuerint referuntur, ut p[ro]p[ter] Alciatūm, & alios dicimus usq[ue]. Idem respodit Decia. in conf. 12. m. 39. lib. 2.

Declaratur tertio, vt locum non habeat, quando princeps conciliat Castrum cum iurisdictione, & omnibus suis pertinentijs. Nam & tunc dicunt conciliatum etiam merum imperium. Ita respondit Parvis in conf. 9. m. 16. & m. 20. lib. 1.

Quartus est casus qui est fecundus huius distinctionis, quantum ad principes conciliat Castrum cum iurisdictione, & Castrum ipsum à solo principe administratur, ex quo Civitati non subaret, & ita agitur solum de domino ipsius principis concedatis. Hoc cau dicunt conciliatum etiam merum imperium. Nam conciliatio haec favorabilis est, & latissimè interpres, ex quo est principium principis. Et hoc in casu procedit prima illa opinio Dyn. Oldi. & sequitur.

Quintus est casus, quando Princeps nō donavit, vel aliter transfluit Castrum sed folium conciliū iudicū & magistratū exercitū iurisdictionis fuit in ipso Castro, sive in ciuitate. Hoc cau dubitatio magna est, an praesumatur voluisse concedere merum ipsiū imperium? Receptio tamen opinio Doctori est, quod i etiam merum imperium conciliē praesumatur. Ita Bal. in 3. v. lib. ff. de off. Praefecti verb. Ab. in quod fedem, numer. 3. de officio ordinis. Alex. in 1. in prim. numer. 66. ff. de officio eius. & in conf. 3. lib. 1. De civili imperio, numer. 27. de iuris dicti, omnibus iudicium. idem c. liet et cau. cap. 1. de probat. Curt. lxxii. l. numer. 50. & 53. ff. de officio eius. & in. imperium, numer. 42. versus postmodum ff. de iuris dicti, omnibus iudicium. Al. at in 1. quod sedem, numer. 30. de officio ordinis. & Didac. lib. pralt. quag. cap. 1. salut. vti. versus quarto & regulariter. Et huc quidem sententia sequenda est, erit ab ea disenserent Alexan. & alij plerique à predictis relati.

Sextus est casus, quando agitur de regulib[us]. Tunc enim i concilio Castro cum iurisdictione, in ea concessionē non comprehenduntur merē regala. Cum necessaria sit specifica regalium nominatio, vt concessa dicantur. Ita scribitur Gafar. Valsalva in Imperium, numer. 50. ff. de iuris dicti, omnibus iudic. & lib. Iacobini. a. 3. Georg. numer. 14. Calcan. in conf. 1. 2. column. 1. Alcet. in quod fedem, numer. 23. & numer. 29. de officio ordinis. & Didac. m.c. 1. numer. 10. Modern. Parisien. in commentarij ad confutat. Parvis. in 1. 2. & 3. glo. 5. numer. 55. & 56. Idem decidit Boerius in quag. 30. numer. 12. qui ob id ait, in hunc vasallum non transire facultatem conditendi leges, creandi magistratus, condidi monetaria, & alia regalia commemorationis in e. que sunt regalia. Sic dictimus in concessionē generali non contineri regala, vt Lat. decidit Rota Roma. in deci. 34. & 35. parte prima, decimatione dispensationis novi impreglarum. Hec enim adeo inherent i personam principis, vt euellit ab ea vix posint, vt scribit Boerius in d. quag. 50. numer. 13. qui fabulat, non sufficiere concessionē generalē, sed requiri omnino specificam cum certa scientia, & Modern. Parisien. prædicta in loco, numer. 60. declarat, nisi in concessionē aliqua ex regulibus reservari, quæ de re supra ait. Idem est quando concursum alia conjectura, vt declarat Rota in d. deci. 34. & in deci. 35. vbi multa conjectura referuntur.

Septimus est casus, quando præfatus aliquis, vtp[er] vasallus vedit Castro, i an præsumatur etiam iuridictio, vendicitio. Barto. in 1. inter eos. ff. de acquirend. rerum domini. distinguunt tres alios casus.

Quorum primus est, quando iuridictio coheret personæ. Hoc cau iuridictio non transfit in empotem: atque ita non centurio vendita. Ita scribit præstat in loco Barto, quem fecit sans Ra-

men. in 1. 3. in princ. numer. 9. de acquir. poss. Barto. in c. Rodolphus. numer. 82. de rescript.

Erit huius sententia ex elratio, quia iuris personalia cohæret (vt dicti foliisibus ipsius personæ, & ob id nō pollunt in aliis transferri), vt ponam. ff. de creat. pater ff. de ferme. legat. & l. 1. q. ff. bavar. ff. ad ad Trebel. Et cōfert quod docuit Baldi. in 1. a. procuratore. C. manda. com dixit, quod si vasallus vendit fundum in quo loebat habere domum, in qua habitabant exatores, sui ad colligen pedagium, vel fundum, in quo erant crocæ force ad iuspen delinquentes, eo fundo vendito, non continetur iurisdictio seu facultas illa exigendi pedagium & incruellitudinem imperium, cum illa non fundo sed persona abhorcent. His casus non habet locū, quodam quantitas ipsius p[ro]pter significare venditorem hunc voluntarie vendere etiam iurisdictionem. Ita declarat Barto. in d. Rodolphus. numer. 31. vers. possit etiam. leg. & inf[er] oportet.

Quando vero iuridictio i cohæret loco, & ita secundus est casus secundum Bartolom, tunc sub venditione Castri cōtinetur etiam iurisdictione. Ita Bart. in d. 1. Inter eos. Et illum fecit Barto. in d. c. Rodolphus. numer. 82. Vallus in Imperium, numer. 55. ff. de iurisdictione o[mn]ibus iudicium. congregata i Didaco lib. pralt. quag. cap. 1. 10. dum relata habet Bartoli traditione, proposito conclusio[n]em, quod concelio Caltro, ceneretur conceilia iuridictio i consilens & loquitur absolute Didacus, ius facta sit conceilio a principe, ius a privato. Et his accedit Roman. in d. 3. in princ. numer. 9. vers. secundum casu de acquir. poss. Et sententiam hanc egregie fatis probat. Barto. in d. 1. q. de iuris. Et cōfert quod facit.

Non habet locum huius casus, quando quantitas p[ro]pter arguit contrariantes non sufficiat de ipsa iurisdictione. Ita colligo ex Barto. in d. c. Rodolphus. numer. 83. de regis pat. Ex conferunt que iuriscrip[er]a super p[ro]p[ter] 7. 3. dum explanari, que praudentiam comprehendit in empotem, ex quantitate p[ro]pter.

Erit tertiis casus huius septimi, quando verè fumus in dubio. Hoc sine casu praesumitur iurisdictionem coherere Castro, & ob id sub ipsa Castro venditione continetur. Ita Bart. in d. 1. Inter eos. Et idem docuit Barto, præstat in loco, scripsit enim ergo congregata i 14. numer. 1. & Cophd. in conf. 4. 10. numer. 22. & 31. lib. 3.

P R A E S V M P T O X C V I I I .

Castro recognito in feudum à Principe, an præsumatur etiam recognitio iuridictio, & imperium.

Sed etiam iurisdictionem.

CONVENTIT maximè, vt nūc explicemus, quod quis scienter recognoscit Castrum à Principe in feudo, an præsumatur etiam recognoscit iuridictio, imperium & territorium? Oldard. in conf. 12. numer. 8. respodit multis rationibus & argumentis, non præsumit i recognoscit iuridictio, imperium & territorium. Quam quidem sententiam fecit sibi Albert. in. imperium, numer. 15. ff. de iuris dicti, o[mn]ibus iudic. & in 1. vlt. col. vlt. C. ead. Bal. & Alar. in 1. s. de Capra. qui ceterum vendit. Iacobini, in monstrosa feuo in verbo. De Castro iudeo montia, numer. 8. & invenit. Didac. vasallus præsumetur numer. 1. Modern. Parisien. in commentarij ad confutac. Parisien. titul. 1. 2. glo. 5. numer. 6. Boerius in quag. 50. numer. 11. & Dionys. Pontanus in comment. ad confutacionem Blasius, tit. 5. art. 6. 1. 2. 20. 30. 3. & 4. Et motus est Oldardus multis argumentis, quorum aliqua commemora superiorē præsumptione in primo casu & alii adiungit Iacobinus, quem supra renuit.

Declaratur predicta traditio, vt locum non habeat, quodam ex aliquibus recognoscit in verbis colligi potest vasallum hunc voluntarie recognoscit etiam iurisdictionem, imperium & territorium, ut ipsi dixit, recognoscere pleno statu, vel cetera omnibus. Ita Iacobini. & Modern. Parisien. in loco supra alegata.

PRAESUMPTIO XCIX.

Feudo Castri, vel Oppidi concessio, vel recognito, an & quando pertinentiae concessae & recogniti presumantur: & que ex pertinentiis esse dicantur.

S V M M A R I A .

- 1 Tendit ad Castri, vel oppidi concessio, & presumit concessus pertinentia. Et de quibus tali pertinentiis non habet locum, ut. 5.
- 2 Castro vel oppido vendito, praesumuntur eorum pertinentiae.
- 3 Vendito cumibus rei complectitur presumptio.
- 4 Concessio Principis in pertinentias continere.
- 5 Adiecta altera in loco adiectionis ceduta.
- 6 Pertinentia fendi vel castri, nisi proxime, alia remota.
- 7 Pertinentia fendi proxima que sunt, & n. 9.
- 8 Pertinentia remota quae sunt.
- 9 Pertinentia remota quae sunt.

DISSE RAMVS nunc, quando Princeps & dominus concedit Castrum, vel oppidum in feudum, vel emphyteum, an praesumatur concessio etiam corum pertinentiarum. Et praesumit dominum tunc ceteris, vel vasallum a domino recognoscit manifeste scriptis Modernus Parisiensis in commentariis ad conflictum Parisiensis, i. s. glo. s. num. 14. & idem senatus Oldadrus in conf. 25. num. 8. Ita dicimus, quod vendito tunc castro, vel oppido, presumuntur vendita etiam corum pertinentiae. Bart. l. m. i. n. 15. ff. de acquirent. etiam dom. Alexander. In l. g. princip. num. 23. ff. de acquirent. C. Prosp. Antor. Corf. in singul. in verb. o. princip. incipit. Si princeps. Boer. in quoque. 3. s. num. 11. Neat. in d. conf. 7. num. 15. & Alciat. in respon. 4. s. num. 4. & 5. Alciat. in tract. de ure emplo. q. p. s. l. s. 3. late. Sardus in conf. 135. num. 65. lib. 1. & Melchior Palaez. in tract. de maior atq. par. 4. q. 20. column. Imò in venditione cuiuslibet rei continet alia ad pertinentias probant. l. fistulas, in princip. & l. huius. cum multis frequentibus. ff. de actio. emplo. Erit concessionibus tunc principium contineri pertinentias probat. l. si quando. l. a. C. de bonis vacanti. lib. to. ibi. continetur cum adiacentibus & omnibus suis.] Et huius sententia ea est ratio, quia quocunque alteri rei adiecta est functio, loco adiectionis edere dicuntur. t. m. s. num. 9. s. quis. & 9. quocunque. ff. de reverend. & l. sed & si ex me, 9. Prudens. ff. de acq. rerum dominii.

Declarat traditionem hoc Modernus Parisiensis praeclarito in loc. 9. num. 15. vt locum non habet tunc in his pertinentiis, quae accedunt feudo, non ut feudo, sed in eadem qualitate eiusdem feudi, sed finiuntur, vt fundo patrimoniali ex definitione patris famili. non autem ex cessione & invenit sita feudaliter ipsa in vasallus habens feudi confitens, in domo & centi iugis terri arabilis: & qui a carba vinctus, pratis & horro, emittit ingenierum vinea, horria, & quidam iugera prata, iuxta domum suam, & vniuit dicto fundo fortem sub eadem claustris, redditibus & rationibus confutis, sub denominatione vniuersitatis eiusdem fundi, ex quo pater vnius & fundum ex pluribus partibus eius factum, justa l. prud. 9. Tract. ff. de leg. 2. & respondit Alex. in conf. 13. lib. 5.

Hoc sine causa recognito feudo a domino, non consentur prae-
dia sic adiecta recogniti: cum non sint ex pertinentiis originariis ipsi feudi. Et hoc quidè nisi est vasallus. Kienter voluerit etiam pra-
dictis feodi recognoscere ab ipso domino arg: ita voluit esse feudalia,
v. relata lat. ab ipso domino habita, scilicet explicita predictis Mod.
Parisientiis in loco. na. 20. & 21.

7. Ceterum solet dubitari quae dicantur pertinentiae tunc Castri & feudi.

Et dicendum est, quod pertinentiae sive sunt proxime, ali-
8. que verò remota. Proxime sunt illas, tunc quibus respici-
plicis viam potest: quemadmodum armilla bellica, toraceta, annona,
et his similia exsillentia in Castro, oppido, & ciuitate. Ita Olda-
drus in conf. 135. Rad. m. 1. s. de manu. no. 4. si de sequitur a fuerit conser-
vatio, & ista est affilia. num. 5. & Prosp. Antor. & Bart. l. m. 1. am. di-
lenti. de dom. 1. s. s. 1. in l. v. num. 3. & num. 5. ff. de castello. p. nos.
& Prosp. Antor. & Bart. l. m. 1. c. c. de dilenti. 1. s. s. 1. in l. v. num.
5. & num. 5. ff. de confitit primis. & in talia se fendi. column. 7. vers.
& ter. hoc quidè feudum. Deius in conf. 136. num. 27. Cateletus Cata-
in minor. s. lib. 1. in verb. Castro subi concessio. Tyraspelus in tract.
de retratu consang. s. 1. gl. 7. num. 96. & idem respondit Dolichonu-

Pancratius in conf. 1. num. 91. libr. 1. sunt etiam ex pertinentiis proximi-
mis tunc melioramenta oppidorum, & Castorum, que effecta sunt
vnum corpus cum ipsiis oppidis & Castris, scilicet manifeste, & sed
sensum patet. Remote pertinentiae sunt, q. i. quae sita habent limites
si line eis res principalis tunc potest: scilicet molendina, valles seu
pacua, esse dicuntur de pertinentiis oppidi, & Castri. Ita Cateletus
in conf. 90. num. 6. Barbare. in c. Redulphus. num. 73. de script. Deius in d.
conf. 136. num. 24. & Parisien. in conf. 27. num. 18. libr. 1. Aliat. in respon. 4. s.
num. 9. & Modernus Parisiensis in commentariis ad conflictum. Parisien.
tit. 1. 6. 1. glo. 5. num. 47. Sic etiam nemora esse de pertinentiis oppidi,
vel Castris respondit Socini. lun. in conf. 50. num. 1. lib. 2. & idem
senitus Socini. Sen. in conf. 1. e. m. 1. libr. 7. qui tamen dixit, nemora quo-
rum expressamente facta est, non continet sub nomine perti-
nentiarum generali: & Palaez in d. tr. d. de maior. p. 4. q. 20. col.
1. & col. 2. in fin.

In modo & prædia adiacentia oppido, & Castro, quando pro
pertinentiis habita sunt, de pertinentiis esse dicuntur sicuti respon-
derunt Cateletus in conf. 1. num. 3. Crauet in conf. 5. num. 9. & Nat-
tare in conf. 5. num. 23. & in conf. 50. num. 26. & de eadem salvi posse
interrogari, idem respondit Capitulus in conf. 5. num. 9. 2. libr. 1. & Ra-
leard in conf. 10. num. 32. lib. 3. sunt etiam de pertinentiis Castris, & op-
pidi, redditus, census, vt taxe Salis, & equorum, & familiis, sunt scilicet
Ferunt Capitulus & Roland. præstat in locis, & manifeste Aliatius in
respon. 43. num. 2. Idem dicendum est de prediis, que Castro &
oppido circumiacent: si ab ipso Princeps, & domino concedente
potuisse bantur. Nam & haec consentur esse de pertinentiis Castris,
& oppidi: Et idem quando a nemine possidebantur. Ita multorum
auctoritatibus respondit in conf. 360. numer. 25. & dicendum in subsequenti
præsumptione.

PRAESUMPTIO C.

Castro, oppido, & ciuitati prædia adiacentia, an & quando presumuntur esse principis, & domini ipsius Castris, oppidi,
& ciuitatis.

S V M M A R I A .

- 1 Prædia Castro adiacentia, presumuntur esse sub iurisdictione Domini castris.
- 2 Prædia adiacentia Castro, quoad proprietatem eius presumentur, nu. 3. & 4.
- 3 Posse in dubio præsumuntur dominum.
- 4 Territorium existens intra fines fendi seudale non præsumi, si posse de-
tur a præusto.
- 5 Castris, oppidi aut ciuitatis dominum, non præsumuntur rerum particulari-
tum dominum, si ab alijs possidentur aut de eorum dominio confiat.
- 6 Quomodo autem de posse sive eorum confiat.
- 7 Prædia Castro adiacentia præsumuntur domini castris, si nec de domi-
nio vel posse sive alterius confiat.
- 8 Castris eius præsumi, cum eis regnum.
- 9 Castris inter fines repertorum præsumuntur iure dominij ad dominum ca-
stri spectante.
- 10 Dominus rex quo dignissim sacerdotis, & nu. 14.
- 11 Fides, posse sive dominus demonstrant.
- 12 Diuinitus terra quibus sacerdotis sacerdotis.
- 13 Dominus rerum iure gentium diuinitus a fraude.
- 14 Castris dominus, dicitur habere dominum viuerificatis agrorum in
territorio existentium.
- 15 id. procedit eis non posse deat, sed annuum pensionem ratione domi-
ni recipiat, nu. 8.

DISPENSATIO est frequens, & utilis, an & quando Castro,
oppido & ciuitati prædia adiacentia seu in eorum finibus
sunt, & existentes, præsumuntur esse domini ipsius Castris, op-
pidi & Ciuitatis? Quid in re duo capita distinguuntur vna cum nostris.
Primum est caput, quando est contentum de iurisdictione, &
secundum prædicta prædia sunt sub iurisdictione, & postellate ipsius
domini Castris, ut de illis, si contigerit contentum, posse ius dicere. Hoc
in causa recepta est Doct. Stor. sententia: præsumunt prædicta hæc esse ius
iurisdictione domini ipsius Castris, oppidi, vel ciuitatis. Ita Olda-
drus in conf. 136. in fine. Specul. in tit. de fendi. §. quoniam, quod. 4. & Ambar.
Incola

Abbas & abb. in c. nimis, de invenitur, idem Abbas in c. si diligenter, in 2. notat. de praescript. & inde ut Henricus Boic column. Guido Papa in fin. gal. 66. Socin. Sen. m. 1. num. 23. ff. de acquirent possef. in conf. 86. num. 6. & in conf. 127. num. 5. verbi, aliquando & tertio lib. t. Ifenarii commentarii ad confirmationes Regis, iuxta. ab effectu nostris. Affidit decif. 205. numer. 4. Chosferas in conf. 18. Bonetur in fragil. in verbis praesumpt. verbi, decimoduo. Iacobinus in inuestitura feudal. in verbis Diling. vafoli praevalent. d. 2. num. 6. Cartus Iunior in conf. 12. num. 2. & 27. & in conf. 18. num. 8. Antonius Gabriel in libro primo conclusionum in titul. de praesumpt. conclus. c. num. 1. Et illi accedunt Raimi in conf. 22. num. 7. lib. 1. & in conf. 23. num. 3. lib. 1. Paris in conf. 1. num. 9. lib. 1. Xvini. Iunior in conf. 65. num. 66. lib. 1. Cr. Anet in conf. 5. num. 9. & in regno pro Genero. num. 43. & ergo Dida. in cap. peccatum. par. 2. 6. 9. num. 8. de reg. in b. & fecundum in conf. 395. num. 24. & in conf. 406. & num. 50.

Et licet Gabriel. in d. conclus. 9. num. 1. vers. contraria. referat ab hac opinione diffirentiam Guido. Papae in conf. 213. in fin. Henrici Boic. in c. si diligenter. num. 4. de praescript. Cardin. Zabarella in iuris mixtis de inven. & Part. in conf. 26. num. 8. lib. 1. attamit si recte illorum traditiones perpendantur, non repugnant illi recepta sententia.

Secundum est caput huius dilitationis, quando est conceptio de dominio seu proprietate ipsorum i preditorum, quae sunt intra fines Castrorum, oppidi, & Civitatis. Hoc in capite distinguo aliquot casus.

3. Primus est, quando apparet aliquem esse i dominium illius predi. Hoc cau res est clara, quod dominus Castrorum non presumit dominus illius predi; quia in claris non est opus coniecuris, Lille aut ill. 8. cito in verbis. de leg. 3.

Secundus est casus quando praedita intra fines Castrorum existentia, ab alio quam à Castrorum domino possidentur. Hoc etiam in causa, predia non presumuntur esse domini Castris ipsius possessorum.

5. Cum in dubio i possessorum presumatur dominus, Liom res. C. de probola. & Labmarit. C. ne ror pro maris. & vrog. in libo. Dolt. & differeremus sibi libo. 6. in praesumpt. 38. Hunc casum in specie affirmamus. Aretan. i. in prima. m. 7. ff. de acquirent possef. & in conf. 3. column. & manifeste Socin. Sen. num. 22. verbi, aliquando & tertio. Et clariss idem Socinus in conf. 12. num. 4. & num. 2. verbi, aliquando & tertio. lib. 1. idem henr. Boic. in c. si diligenter. num. 3. in fin. de praescript. R. Jun. in conf. 13. num. 8. lib. 1. Idem fuit Gozadini in conf. 59. num. 27. in fin. sic quoque dictificat Adelitius in dect. 267. num. 4. quod territorium existens intra fines feudi, non presumit feudale aquitatem i fab domino direc. & i private possidente. Ita Cratu. in conf. 293. num. 6. Roland in conf. 6. num. 67. lib. 3. Cephalus in conf. 205. num. 2. 3. libr. 2. & Piteus in dect. 323. num. 5. libr. 2. Ita etiam intelligenti

7. fuit Doctores, dum dicunt, quod dominus Castrorum, i oppidi, vt ciuitatis non presumit dominus rerum particularium, loquuntur illi, quido prius particulares possident, ut eorum de domino consistat. Ita fuit intelligentia fuit Ovid. in conf. 176. in fin. Abbas in c. si diligenter, in 2. notab. de praescript. Castrorum in conf. 179. In causa quatuor Magistrorum. num. 5. libr. 1. Arcanus in conf. 15. num. 2. & 3. qui quixit, de possessione i confare quando apparet praedita culpa scilicet a particularibus. Corneus in conf. 2. 247. in fin. libr. 2. Bertrandus in conf. 3. column. lib. 2. Curtius Iunior in conf. 178. num. 24. & aliis conget. ab Antonio Gabr. in d. concl. 9. num. 4. & Bifur. in conf. 46. num. 2. libr. 1. & a Maseford. in conclus. 271. num. 7. & in alia in conf. 5. num. 2. libr. 2.

His intelligimus male agere Principes illi, qui predia Ciuitatum, & oppidorum, que communia appellant, fibi vindicant, & sua Camere appropriate contendent. Cum enim predia illa ab hominum ciuitatisitate possidentur, iuxta l. i. t. t. 9. ciuitatis statuta. ff. de ver. dimis. ex quo in nemoribus ligna incidere, & in paucis depascere coniuerent, propria ciuitatis, non aut Principis est praesumentur.

Tertius est casus, quando non apparet aliquem esse dominum preditorum, nec ea possidente, vel occupare.

9. Hoc casu predia illa i possumentur esse domini Castrorum, & oppidi. Ita Cadren in d. l. i. in princ. num. 7. ff. de acquirent possef. quem si intellexit, & declarat Socin. Sen. Heiden num. 22. verbi, aliquando & tertio. & in conf. 1. num. 6. & in conf. 12. num. 5. verbi, aliquando & secundum lib. 1. Raim. in conf. 2. 2. num. 7. verbi, & per manus. lib. 1. Decim in conf. 177. num. 9. Curtius Iunior in conf. 1. num. 9. Paris in conf. 15. num. 9. libr. 1. Socinus Iunior in conf. 66. num. 1. libr. 2. Aliatus in reg. 17. 5. num. 1. Natta in conf. 46. num. 20. Antonius Gabriel in d. conclus. 9. num. 1. & Cr. Anet in conf. 3. 4. num. 9. & in conf. 293. num. 3. in fin. & idem in respons.

so pro Genero. num. 4. 50. not. sexti. C. Et hoc fecundum fin. in conf. 395. num. 23. libo. 4. & Sardus conf. 15. num. 4. libr. 2. qui de cader. facti. officio. reu. necessari. edidit. Et timile scriptis Alcianis. de praesumptione, regul. 2. praesumpt. 20. num. 2. res. cell. verum. Calfrum i profumi olei eius, culis est regnum. Et huc facit quod docuit Baldwinus in lib. C. de contrab. contra. quies. 21. Cum dixit, quidquid reperitur intra fines t. Castrorum, & loci, profumitur ure domini pertinere domi no illius loci. Et Baldwinus fecundum fin. p. 20. fin. in conf. 3. 4. num. 1. & Soc. Iunior in conf. 15. 39. num. 1. in fin. lib. 3.

Ea ratione prima motus est Socinus Sen. in d. l. i. num. 22. de acquirent possef. quod à domino i rerum publicarum distincta tenuit rerum dominia. Lex hoc iure ff. de iust. & iure & termini seu finis apponit. Et video t. fines demonstrata possidentur, & dominium. l. ff. finit. C. Cum ergo non apparet ei assignata fuerint predicta prædia, remanent spud dominum. Hoc consideratione recipienda non est; Cum non confitit dominum Castrum sive ab initio etiam dominum predi, & illa subditis suis dimitisse, & concepisse.

Sei verius est ab initio iure i naturali, & genitum primo omnia sive communia, & sive gentium, i iusti de cetero dñe. Cum dixit Iustinian. homines nati & dominum teneantur, quod ipsum genere humano natura prodidit. Dicende inter he homines diuidere coepit orbem terrarum. Diuinus Augustinus in libro sexto, de civitate Dei. c. 3. scriptum reliquit, tempore quo natus est Phaleus filius Heber, qui erat abnepos Sem, vnu ex filiis Noe, factis suis terzis dimensiones. Vnde (vt alijs place) facta sunt diei a filiis Noe, hoc est, Sem, Cam, Iaphet. Ita Iacob in p. 2. ip. p. Bergomacum in amatione, quem ex se scripsit. Vocabulum in lib. declaracionum iuris. cap. 21. num. 5. Et ideo iure conflictu. Lex hoc iure ff. de iust. & iure, recte scribit, iure genitum i distingue sive rerum dominia & agri positos sive terminos. Distinctio itaque rerum non ab uno principio hominum, sed ab ipsius hominibus inter se facta est.

Secundum motus est Socinus eo argumento, & ratione, quod predia sunt domini Castrorum, & ciuitatis, aut particularium personariorum, ut inquit Baldwinus in lib. cito Bertholdus, de re iudic. & in lib. 1. ff. qui. Quoniam modo fedem amittit. Atqui hic non appetit ha predicta inca esse primotorum sivece particularium. Ergo presumuntur esse domini Castrorum, ob id quod ab initio dominum in ciuitatum erat eius proprium. Nam dominus Castrum i dictur habere dominium territorii, cum cuius timore, atque ita dominium vniuersitatis agrorum existentium in territorio, cito Bertholdus, de re iudic. Et propterea inquit Socinus fundata est intentionis ciuitatis dominum totius territorii, & ciuitatis habere dominium in ciuitatis agrorum in ciuitatis existentium. Habet enim fulm, quantum & ipse occupasse reperitur. Est eidem dominum quod iurisdictionem, & potestatem ius dicensi, non autem quod predi, nisi apparet ab eo possedit. Est tamen difficile in iudicis recedere ab opinione Castrensis, Socini, & sequacium, que communis est. Et i dissident Ripa in d. l. i. num. 16. & co-gitudine reliquit Socin. Iunior in conf. 15. qui contra ipsum Socin. Sen. inclinavit.

Excedit causus, vt locum habeat etiam quando dominus Castrorum non possidet, sed tamen annua pensio ei praefiat, ratione dominij. Ita Spec. iuris, de locato. s. non aliqua. quies. 2. & Gabriel. in d. i. in conclus. 9. num. 2. & aperte. Alcianus in respons. 173. num. 1. qui num. 2. libr. 1. videtur, idem esse quando particularis ipsi possessorum recognouerunt dominum Castrorum, oppidi, & ciuitatis.

Subiungit etiam Gabriel, in d. conclus. 9. num. 12. ex sententia Castrorum in commentariis ad confitendum. Bergundus quod si subdit omnes, vno, duobus vel tribus exceptis recognoscunt ipsum dominum Castrorum, quod quod illum vnum, duos, vel tres, dominus habet intentionem fundatam, quod felicit, & dominum prediiorum ab eis possidorum, fit ipsius domini Castrorum.

* *

PRAESUMPTIO CL.

Feudalia an & quando præsumuntur, prædia sita in territorio oppidi, vel Castrum feudalium.

S V M M A R I A .

- 1 Prædia sita in feudo, an & ipsa feudalitas sita, inter quos disceptatio dividendum est.
- 2 Castrum in feudum simpliciter conceitto, absq; prædiis vel pertinentijs, praesumuntur & in domino in feudum recepta si alio titulo possidere vallo non repertatur.
- 3 Castrum in feudum obtinens, si prædia alio titulo possidere demonstrat pro presumptione pro domino eis eo nullius.
- 4 Castrum generaliter in feudum conceitto cum pertinentijs, prædia ab aliis non possedit feudalitas praesumuntur.
- 5 Pertinentia sunt vero in venditione Castrum, solum in feudationem, & Castrum coheret, non autem prædia intelligi.
- 6 Castrum levante cum iuriis, prædiis, vineis, nemoribus, &c. concessio, vaſallus posseſſore aliquod ex illis esse ad caſtrum negante domino probatio incertus.
- 7 Et quid si de pertinentijs esse, vaſallus afferat, nu. 3.
- 8 Relatumque, Quæ ſu natura restringuntur eis.
- 9 Prædia omnia in feudo iuriis, non diversi confiduntur.
- 10 Posſeffit titulum ac vndeſum pofidere præsumuntur.
- 11 Feudal exigitur bonorum parte maiori, idem de reliqua præsumuntur.
- 12 Caſtrum cum prædiis, ſic ſed conceitto, & recognitio, illa feudalitas praesumuntur que specificè diuina ſunt.
- 13 Caſtri conceitto & recognitio generalius, nullam facit presumptionem aduersus tertium.
- 4 Inveniuntur, & locationem non probata ius feudi, in tertii prædiis.
- 15 Caſtri conſeſſionem limitate facta, feudalitas non præſumuntur prædiū aliquod contra tertium.
- 16 Employentum eſſe fundum conſeſſum, ſuo noſces ſucceſſori etiam singulari.
- 17 Caſtri conſeſſionem prædiū vaſallus conſeſſa exonerans, nanta- mē preindica in tertio.
- 18 Prædiū aut de pertinentijs caſtri sit vel non, orta diſputatione inter coniſſores, vel coruſ ſucceſſores, quomodo dirimenda.

CONVENT huic loco, ut explicemus, an & quando prædia sita in territorio oppidi, vel Caſtri feudalium, & ipsa feudalitas eis præſumuntur? Hac in re longam, & minus perfectam diſtinzione multorum caſuum fecit crudelissimus Crauettus in reſponſo pro Genero, à nu. 426. vñ. 432. Diſtinguo ego primum tria capita.

Primum eſt, quando de prædiis sita in territorio feudalitate ſit, & contentio eis inter dominum, & vaſallum.

Secundum eſt caput, quando de his prædiis contentio veretur inter dominum aut vaſallum, aduersus tertium.

Tertium caput eſt, quando de his prædiis disputatur arque contenditur inter ipſos folios vaſallos, vel vaſallorum ſuccelfores.

Quod attrinet ad primum caput, diſtinguedi ſunt aliquis caſus, facilius explanationis gratia, quamquam vna ſit omnium comuni ratio atque determinatio.

Primum eſt, quando dominus ipſe in ſu inueniuitur, & confeſſione, conſecit vaſallo ita acceptanti & recognitio Caſtrum vel opidum ſimpliciter, nulla tñ facita mentione prædiorum, vel pertinentiarum, ſed ſimplictor (vt dixi) locutus eis, vtpnq; ſi di- xit, [concedo tibi Caſtrum Carboniorum.] Hoc ſanctum in caſu, si vaſallus repertus poſſidebit aliqua prædia ſub territorio illius Caſtri, que conſtituit non ſuſtice alioquin poſſet tempore & illius confeſſionis, & hic Caſtri poſſefſor nō oſtentat, ſi alio titulo qm̄ eo, quo poſſidet Caſtrum poſſidere, præſumptio eſt, quod alio titulo prædiū poſſidere. Ita in ſeſſe docet Balme, à nu. 10. verbi in quaſtio- ne De m. Oldi adi de Caſtri, qui certam veritatem, dicitur declarari in ipſius Oderi diu in conf. 22. Et Baldom. ſententia et in Rammo in conf. 22. num. 7. & in conf. 49. num. 14. 2. Et ratio eſt manifesta, quia intentio ipius domini Caſtri eſt de iure fundata, quod ſillicit prædia ſita in ter-

ritorio Caſtri ſint ſua, ſi à priuatis poſſeffa non repertantur, eo re- porcio confeſſio, ut docet Caſſer, in l. i. in priu. f. de acquirent poſſeffa, quem diu reſent & ſequitur Socio. Seuor. num. 22. verbi. aliquando & terio. & dicemus in ſequenti præſumptione in tertio caſu ſecondi ca- ptio.

Quocirca, qui à domino Caſtrum obtinet, probare debet ſe alio titulo poſſidere tñ prædia, quam eo, quo poſſidet Caſtrum, & id probatum ſufficit ad contellendam eam præſumptionem, que eſt pro ipſo domino, qui in fugit hac præſumptio magis vehe- mens, quod hic qui nō poſſidet, poſſederit & amet, vel per ſe, vel per eius antecellentes eodem iure fuo, prædia ipſa. Eadem ratione ideat à fortiori dicendum eis, quando confeſſio eſt facta genera- liter hiſ verbi, concedo Carum cum pertinentijs.] Nam & tunc prædia non poſſeffa à priuatis, & conſentit ſub hac confeſſio- ne comprehenſio, arque ita feudalitas præſumuntur. Ita in ſpecie- foudit Caſſer, in reſponſo pro Genero num. 432. ver. 5, ſexta caſu, ex fe- tentia Soc. Sem. Rimi, Dey. & Natt. quos ſupra retulit. Et p[ro]p[ri]o Par[te] in conf. 27. num. 4. libr. 2. & Cart. Imm. in conf. 41. num. 4. & in conf. 34. num. 4. & Albam in conf. 84. num. 20. Nam manifeſtè conſtituit de voluntate domini condeſcēdit, & eadem eſt ratio, quod præſumuntur h[ab]et[ur] ipius domini, ſi à nullo poſſidebantur, ut diximus ſupra.

Et cum non conſtet vaſallus ipsum poſſidere hac prædia alio titulo, præſumuntur quod poſſideat ex eodem titulo antecedēti, quo poſſidet & Caſtrum, iuxta L. quodam modo f. de rei vend. & l. 2. C. de aq. poſſ.

Nec hic oblat quod ſcribit Doctores in l. 3, in prime f. de ac- quis poſſ. r[ati]o Imola ad finem. Alex. num. 23. Arc. col. 4. & alij mul- ti cum dicunt vendito vel concilio Caſtro cum pertinentijs, ſub verbis [pertinentiarum] non intelligi prædia, cum ſuſtice iuriſ- dictiōne & ſimilia, que Caſtro coheret, & in ſpecie magis Car- tius lun. in conf. 35. nu. 26. Crat. in conf. 5. 4. num. 9. in fin. & in conf. 23. num. 2. in fine, quia reſpondetur traditione illi procedere, quando prædia habita non fuerint, de pertinentijs: fecit eſt in hoc caſu ſuſtice vaſallus recipiendo prædia tamquā de pertinentijs & illa poſſidebat eodem tit. quo poſſidet Caſtrum, conſentit ea videlicet Caſtri pertinentijs agnouſſe. Ita declaratur bellona in confiſſ. num. 12. & late tradit[us] Melchior Palaez, in trac[ta] de maioratu, part. 4. q. 20. num. 6. & 7.

Hic caſus multo magis locum habet, quando confeſſio ſuit hiſ verbi facta. [Caſtrum cum villis prædiis, vineis, nemoribus conſtituitur in territorio & pertinentijs dicti Caſtri.] Nam & hoc in caſu multo magis collat prædia omnia ſuſtice habita de pertinentijs, atque ita ſuſtice ipius domini (nisi priuatis ſuſtice poſſet) & ideo eſt præſumptio, omnia eis feudalia. Ita reſpondit Caſſer, in reſponſo pro Genero, nu. 432. verbi in caſu, & C. ſententia ſuſtice in caſu ſuſtice in conf. 27. in fin. lib. 2. Ratiſon in conf. 10. nu. 22. lib. 2. & Narrat in conf. 46. nu. 9. lib. 2.

Secundus eſt caſus huius primi capit, quando Caſtrum ſuit in limitate conſelium, vtpnq; li dicunt eis, Caſtrum cum iuriis, prædiis, vineis, nemoribus, & paſculis, quo ad ipſum Caſtrum per- tinet. Hoc in caſu ſcribit Caſſer, in reſponſo pro Genero, num. 426. ver- bi prior capu, quid si vaſallus poſſidebat negat, aliquod prædiū ad ipſum Caſtrum pertinet, dominus qui afferit, imo pertinet, probare id debet. Ea ratione mouetur, quia præſumptio repugnat actori afferenti prædiū illud eſt de pertinentijs Caſtri, ex quo res non feudali, fed libera præſumuntur, & i. b. 2. f. de feudo ſuer. tra- ter. inter danc. & agnac. & i. num. 2. glo. 2. de contrarieſt. inter ſuſtitionem & ſuſtitionem de beneſ. tom. Andr. in c. num. de tuerac. et Rald. in liber. de ſuſt. de ſuſt. & alios reſentia ſupra. Et præterea iuriſ ſuſt. regula, quod ille, qui dicit, probare debet, i. e. qui ſi de proba. & La- bor. C. eod. cum vulgato ſuſtib.

Nec hic repugnat confeſſio, & recognitio, quia nec do- minus condeſcēdit, nec vaſallus recognoscens confeſſus eis, prædiū illud eſt de pertinentijs, ex quo reſtrictiue locuti ſunt per illud relatiuum, [qua] f[ac]tū ſuſtice in ſuſtitionem, i. ſtichnum, qui nec erit, vbi Bart. & reliqui ſi de leg. t.

Nam dixerunt, [Concede & recognoſco prædia, quæ ſunt de pertinentijs,] que autem illa ſint ex ipſis verbis non collatim videntur ignorare ergo qui eis dominus, afferendo eſte de pertinentijs, probare debet.

Eſi autem diuerſum, quando vaſallus qui poſſidet, afferit præ- diū hoc eſt de pertinentijs Caſtri. Nam tunc præſumptio eſt pro eo, quod ſillicit ſit de pertinentijs. Ita in brevi reſpondit

Caſſer, in diu in reſponſo pro Genero, num. 426. verbi in caſu, &c.

Ea

PRAESUMPTIO CIVILIS

Subvasalli subinfeudati, cuius effecti vasalli praesumantur, an primi mediati, vel secundi immediati domini.

SUMMARY

- 1 Sub a. fallut non primi mediatis, sed secundi subiungendis & a. salutis est, in re commone respectu, art. 14.
  - 2 Sub i. feudalitate & a. i. commone permitit.
  - 3 Secus foy mer. non est scimus meo.
  - 4 Sub a. fallut seruendum, priuina dominum cogere non potest.
  - 5 Sub a. fallut ineficaciter non a. primis, sed immediato denunc recipia, & illa. 15.
  - 6 V. a. fallut dominum preprimo dicatur immediatus.

7. *Subusfallum domino mediato non præstat relevium.*
Et si quod ex præstat, dicitur præstat in fiduciandum, nro. 8.
8. *Subusfallum domino mediato, non præstat fiduciandum.*
9. *Subusfallum sub fiduciandum alienare volens, requiri consensum domini immediati et tandem.*
10. *Dominum ville apenes duos esse poset eodem tempore.*
11. *Dominum ville duplex.*
12. *Fiduciandum primi vasallorum originem, & fundatamentum habere à domino directo, quando intelligendum.*
13. *Dominum prime directum, non potest ius dicere in subusfallis, nec in fiduciatis et aliis suis.*
Nec imponeat onera subusfallis, nro. 17.
T. illit illud in Imperatore, nro. 18.
Et in Galia Regis confutandum, nro. 19.
Alud quoq. si quis sua partem feude alio iure obtineat, nro. 20.
21. *Subusfallum qui ex regni vel loci confusione negari subusfallum, erit, ab eo, deinceps directe, et cetera, cum eiusdem vasallum.*
22. *Infensa diu incita, & alienata, maximè inter se differunt.*
23. *Subusfallum latuissima non esse propriæ alienationem.*
24. *Subusfallum non primi, sed immediati dominii vasallorum factum est, et enclavis quomodo probetur.*
Avicinus scriptura, nro. 25.
A confutatio ne Principi vel domini directi, nro. 26.
A loci & regioni confutandum, nro. 27.
Ab immenso beneficio vel allii in domum suum collato, nro. 28.
Agratuitate personis cuius feudum concessum est, nro. 29.
Agratuitate & fauore, quo verisimiliter vasallorum dominum volenter cobelligare ob benemeritam, nro. 30.
A confusione rei, qua ita confusione in feudum concedi, nro. 31.

DE subusfallis dicenda nunc sunt aliqua, nec quidem contemnenda: Et enim egregia, & vilis admodum disperitus, etius vasallorum effecti præstaminant subinfeudant, at felice illis primi domini mediati, vel feundi immediati. His ego duo dilingui capita, quorum prius est iure communis inspecto secundum est, confederato iure regni, & regionis, illiusque principatus, vbi fonda exiliunt. Et quod ad primum caput, existimo verisimilium, tibi subusfallum non esse primi dominii vasallorum: sed secundi, & immediati. *Sicut scripserit Bald. in l. i. nro. 9. c. communia de legatu & fiducem ex*iff.* in c. i. nro. 6. dolo & contum. Guido Prosp. in quist. 331. in d. dubio. Socin. Sen. in conf. 26. colom. 2. l. d. & in conf. 6. nro. 4. Deius in Lencely. & Socy. nro. 3. der. ser. & ibi Cagn. nro. 1. & d. in Imperiale. & l. illad. colom. 2. ver. 2. sed ponamus, de prob. feudi aliena per Freder. & Medicis. Parisiensis in commentariis ad confutat. Parisiensis in s. 5. glos. nro. 19. vbi d. pinguis tunc casu. Ut primo fulcitur horum sententia, quod cum his ipsum communi meum dicunt, tibi subinfeudare, t. i. s. q. quarti optimi feuduli a alieno pote, & post alios scripserint Curtius tum in tracta fedicione, in quarta parte, nro. 8. Jacobinus in investiture a feudali, in verbo. Ita etiam quod ipso quidam, colom. 2. ver. 2. sed ponamus, nro. 3. & Cagno. d. 6. Socy. nro. 2. inde sequitur, vasallum subinfeudantibz acquirere subusfallum, non autem domino suo. Sic etiam dicimus, quod nisi socij mei, non est locus meus, i. nam & focus iff. pro foco.*

Secundò accedit, quod dominus illius primus cogere non potest subusfallum tibi subinfeudatum: sicut tradidit Lacordi præstat in loco, nro. 6. verbi item quarto de pulchra questione. *Curtius tum in d. quoniam a parte tractat de feudorum, nro. 8.* Non ergo illius primi vasallus est, aliqui obligatus ei est inferiure, nro. 8. c. 1. de nona formula fidelis.

Tertiò suffragatur, quod hic subusfallum non tenetur suscipere per infeudationem a primo, sed a secundo domino, c. Imperiale. & præterea si quis de prob. feudi alieno per Fredericum, cuius verba hæc sunt: *Si quis infideudat maior quam decim annos sua iuraria, vel negligenter per annum, & diem fierient, quod feudi infeudatrum a proprio domino non poterit, transficio hoc scilicet feudum amittat, & feudum a domino non redat.* Ita ut hoc loco Fredericus, inueftitum peti debere a proprio domino. Proprium dominum vasallorum in intelligitur omnes ipsius dominum immediatum, sicut secundum dominum, fixi ex tractatione Baldini d. l. nro. 9. c. communia de success. scripserunt. In fece lacoli. & sando Georgio, in investiture a feudali, in verbo. Qua quidem multis præstat in loco a numentum fidelitatem, nro. 15. post Iacob. Raymond. d. 6. præterea quip. & Marin. Fræcia tracta de subfendo, l. b. 7. 2. in verbo. Tertia autoritas nro. 3. qui dixit, subusfallum non teneri præstat domino mediato refutavit (est recognitio quedam,

ficiuti laudemium, quod præstat emphebita: vt declarat Affl. in c. nro. 21 per quos fiat infeudatura.) Et ipse Affl. in d. c. 5. nro. 17. id est script quod Freccia.

Quarto confert egregia traditio Baldi in c. 4. r. r. m. 2. nro. 9. de de controuersi. inueftit. cum scrip. fit, subusfallum nil agere habere cum primo domino mediato: & quod ei i. præstat, in subfidium præstat dicunt. Et subiungit Bald. hunc subusfallum non habere causam primam, vel secundam à primo, & mediato domino: sed ex contractu per eum ex propria prouidentia inito, cum suo immmediato domino. Et qui contractus est separatus à contratu cuiusdam, quem cum superiore confecit.

Quinto confert, quod hic subusfallum non tenetur præstat iuramentum fidelitatis domino mediato, sed immmediato tantum, sicut scribunt Bal. in c. caterina, l. 1. de iudicij. 1. of. 1. s. 5. ex contra, sum. 76. ff. de acq. poss. & inter consilia Bruni in conf. 3. col. vltima. Jacobinus in investiture a feudali, in verbo. Qui quidem inueftit præstat in loco, non in feudali, nro. 7. & Cagnol. in l. Concl. & Socy. nro. 3. ff. de reg. iur. E. hinc scripti Jacobini, in d. inueftitura feudali, in verbo. I. subusfallum, il. 2. infe. subusfallum non teneri et recognoscere nisi dominum suum immediatum.

Sexto hinc pertinet traditio illorū, qui scripserunt, quod quando subusfallus vult alienare, tibi feudū, requirere debet consensum domini immediati. Ita sane affirmarunt Bertrandus Capellus in c. Imperiale. & illud, de prob. alienat per Freder. & thibidem Jean. Regnandi. Leon. Fabri in s. ad e. in feudis de locat, quis sic referat locum in verbo. Et cum puto de non alienando, nro. 21. verbi. contrarium opinio. & si ipse Jacobinus, vt mox i. eferat, dissentit. Et predictis feudis eti Curtius tam in tractate feudorum, in quarta parte pomeradi, nro. 59. in fine. Et si remittat se ad alium locum in quo nihil scripsit. Et aperte opinione hanc probavit Z. s. in Epitome feudorum, parteg. numero. 36. addituli omnes ex textu d. c. Imperiale. & præterea. Et qua duplex dominium (vt mox dicimus) consideratur. Non ignoramus quod ab horum opinione dissentit glo. d. 6. illud. Baldus in s. i. promiscute. C. ad Macedonia. Lafon in l. 5. ex costr. ff. de acq. possif. Socin. Senior in cors. 256. l. b. 2. Jacobinus in d. in verbo. Et compudat de non alienando, nro. 21. Cagnoius d. 6. j. o. 9. nro. 9. & communem dixit Clarus in s. feudum, quia glia. 32. in fine.

Vèrò postremē huius opinionis leua, & minus vera sunt fundamenta. Nam quid dicunt vasallum subinfeudatum non remaneant aliqua ex parte dominum: Cum totum videlicet suum dominium transeat in subusfallum, ex quo videlicet dominum non potest esse quod duos eodem tempore, l. 3. ex contrario ff. de acq. poss. est falfum: cum vera, & communis sit Doctormentia, in quo vasallum subinfeudandum remanere dominum: cum dominium videlicet sit duplex, superius feliciter, quod manet apud vasallum subinfeudandum, & inferioris, quod transit ad vasallum subinfeudatum. Ita Bald. in c. Caterina, nro. 13. de sud. l. Fabri in s. ad e. in tractate loc. Soc. in cors. 66. col. 2. ver. 2. secundum præmissum, l. b. 2. qui referunt in specie subusfalli ecclesia Montane. Curt. ton. in tractate feudorum, in par. nam. 3. ton. in investiture a feudali, in verbo. Dicitur. Vasall. d. l. nro. 11. ver. 10. p. rof. Cagn. in l. Concl. & Socy. nro. 2. ff. de reg. & Moder. Par. in s. 55. glo. s. nro. 9.

Et haec quidem sententiam probat d. c. Imperiale. & præterea is qui, vbi vasallus post se faciat infeudationem appellatur adhuc dominus. Non etiam virget secundum argumentum illius opinionis glof. & fequacium, dum referente Jacobino divergunt, primam causam feudi accepisse fundatamentum a priori ea antiquore domino, & appellationem domini intelligi de directo domino, l. 1. s. quoniam perpetuum ff. de ager regal. vel empir. p. 1. Ns respondetur; verum quidem esse feudum vasalli primi amplius originem, & fundamentum à persona domini directi: sed hoc non contingit in subfeudo, quod originem haberat ab ipso vasallo atque ita domino immediato, cuius quidem persona spectanda est. Nam ei iurare debet (vt diximus) fidelitatem etiam, & non domino mediato ferire debet.

Praeterea admisso citra veri preiudicium, quod verior sit illa glofia opinio, nempe requirendum esse etiam consensum primi dominii, in alienatione feudatuum lucis non est, quin hic subusfallum dici debeat verē & propriè subusfallum domini immediati. Non consensus illis mediari, qui requiriuntur in alienatione, quia fact subusfallus ipse, ob id requiriunt, ne illi domino mediato præiudicium aliquod afficeret, respectu directi sui dominij, sicut s. & præstat Doct. scribunt. His intelligimus verisimiliter quod leuentiam hanc, tibi subusfallum non esse vasallum primi domini media-

mediari directi, sed immediati. Ex quo sequitur, hunc subfassum non teneri sibi pereire. In eiuslittera à domino illo mediato, sed ab immedio ipso Principe, tacitumpromissum superiori anno in subfallo ecclie Mantuanæ. Infertur etiam dominum illum primū medium i non posse ius dicere in subfassum, sicut nec in subditis sui valfassis. *Bald. in ceterum deinde. Iugis inter confila Brant, in conf. 1. mon. 19. Canticis versus in conf. 2. mon. 1. Secum. imm. in conf. 127. mon. 4. lib. 3. & Novis, in conf. 12. Ita pariter non potest dominus mediatus, & directus imponere onera i subfassum. Eam. in conf. 129. mon. 5. lib. 1. Ceterum illationes locum non habent in Imperatore, qui subfassum imperare, & inter eos ius dicere possunt. *Cort. nov. in conf. 127. mon. 10.* Non enim locum habent in Gallia. *Codig. de conf. 127. mon. 10.* Non pariter procedit, quando valfassis obtinente partem fendi t alio iure. *Gild. Pop. q. 5. s. 1. col. pen. vers. nos. elij. Mod. Pars. in commentariis ad Confudit. Parisien. tit. 1. q. 4. glos. mon. 3. & Marin. Frecia de subfendendo lib. 1. me. quod inquit fuit dubium. *Mon. 3. & 11. 2. 4.***

Secundum eft huius disputationis caput, quando exstat regio-
nis, regni, & loci constitutio, vel consuetudo, quod valfalus non
potest i subfiefendare fine domini directi licentia, & ipse domi-
nus directus deinde recipit, concederet licentiam, & con-
fensus subfendit, an in subfassum sit ipsius immediati, vel me-
diati domini? Marin. Frecia in tract. de fufcione lib. 1. de orig. Baro-
num, c. viiiiiii quoniam fuerint, &c. num. 46. opinatus eft, hunc effici
subfassum primi dominii. Ego verius in comment. de arbitr. inde.
ib. 2. et 11. 2. 10. contrarium sententiam Marin. defendit, &
illius rationibus, & argumentis, quantum per me licuit, satisficer.

Ceterum, polferquam illa scripti, occurrit mihi egregia traditio Baldi in c. ceterum mon. 3. de indicis, qui scriptum reliquerit, quod si
valfalus suo nomine subfiefendat, concedit, atque ita suo nomine
acquirit subfassum, quod ipfe concedens retinet vtile domi-
nium, atque ita datur vtile dominium inferius, & superius directi
recepti etiam dominum iupradic vero*(Inquit Bald.)* voluntate cloma-
ti valfalus alienus, penes alienantem nullum ius remanet, sed
tota recognitio eft directi domini. Et Baldum fecut sunt Socin.
fan. in conf. 66. col. 2. vers. secunda premundum est lib. 3. *Cort. nov. in*
tract. feudorum, in 4. part. mon. 3. & Modern. Parisien. in Confudit.
Pars. 1. folio. 6. mon. 4. sensit ergo Bald. quod causa aliena-
tione voluntate directi domini, non solum valfalus non habet
subfassum, verum nec ius aliquod in ipso feudo.

Ceterum facile responderit, huc duo inter se maximè inter
se differre, i licentia alexandri, & licentia infendantum. Nam facul-
tas alienandi efficit, vt in totum rei dominium in aliun transfat,
atque ita valfalus alienans, perdit vtile dominium. Licentia vero
subfiefendandi, que secundum feudi naturam concepta dicitur, ope-
ratur ut valfalus subfieudante rerinque vtile quoddam domi-
nium, quod superius (ut diximus) appellatur & subfassum dominium
inferius. Nec alius aliquid prater directum dominium,
manet apud ipsum primum dominium. Quidcirca recte scribant
Doct. nostri, subfiefendationem non esse proprie alienationem.
sta sente abb. ac. etiam apostolica, de his quae sunt a pratis sine conf. 1. c. & Cort. iuram in tract. feud. in 4. part. mon. 3. 4.

probata remanet opinione illa Marin. Frecia, quod scilicet co-
cessio à domino directi licentia subfiefendandi, si subfassum in-
feudatus efficit valfalus ipsius directi primicie domini. Hac
fani opinio locum non habet, quando coiecturis & preiumpot-
ribus conflitat ita sufficere alienandi facultatem, vt si sub-
fassum sit subfiefendandi, & non primi domini, sic declarat Mar-
in. Frecia m. d. viiiiiii quoniam. no. 5. ver. *(hec autem proferit, et*
qui septem conjecturae recenter, quas esti enumeratus in tract. 1. 18.
*commentariis de arbitr. inde. lib. 2. et 11. 2. 10. sicut non tam gra-
bor & hic reperire.*

23 Prima triplex eft conjectura, que (inquit Marin.) defumitur à
viciinitate scripturae, argum. 1. si non plurim. & vlt. ff. de legge 1. & fer-
ff. sup. lib. 1. q. 2. mon. 3. & 11. 2. 4. multi comprehendunt.
24 Secunda eft conjectura tdefumpta à confundendine ipsius Prin-
cipis & domini directi, ag. 1. et 1. mon. 3. ff. de legge 1. & fer-
ff. loci. Causa respondebit, procuratorem posse pignori dare rei domi-
ni, si est dominus confundit sic accipere manu, pignore dare.
Et late compri. cuiuslibet. p. 1. mon. 1.

25 Tertia eft conjectura dicta à loci & regionis 1. confundendine,
argumento eorum quae scripti Hernani, & praterita, na. 8. de ca-
pul. Corradum dixit, aliquando non effe permisum subfiefen-
dationem ob regionis confundendum, sic voluntatis interpreta-
tione à confundendine patris, colligit tulimus in differentia plus. am.
Manch. Praef. ampl.

26 vlt. mon. de legge. 1. & alijs comprehensam in dicto libro 1. queſio. 28.
numero 7.

Quarta eft conjectura, que colligitur ex immenso & collato
bencidio à ipfi Principi, & directo domino, argum. 1. ff. 1. pa-
ter. 5. 1. ff. de donat. *[cum egregia verbis haec sint : si quis aliquem à la-
trum in vel bofus duis eripiat, & aliquid pro eo ab ipso accipiat, haec dona-
tio resuocatio est.]* Nam meritis eximiū laboris appellanda eft, quod con-
templatione salutis certo modo affimeri posse placet.

Quinta eft conjectura sumptuosa ex gravitate i personæ, cui con-
fessum fuit feudum, argum 1. plenum. §. 20. 1. ff. de viri & hab. quæ
cum multa illustratum infra lib. 6. præsump. 2. 29.

Sexta eft conjectura dicta ex eo, quod feudum fuerit i con-
fessum ob benevolentia valfali, quem ipfe dominus plenorie gratia
& fatore cohonestare verisimiliter voluerit. Nam (inquit Mar-
in.) iuncta ad augmentum, nō debent operari diminutionem,
i legato uti datur ff. de adiuen. lega.

Ceterum hæc conjectura non multum differt à quarta supra
memorata.

Septima eft conjectura sumptuosa ex eo, quod res ita i in feudum
concedi confuerit, argum. L except. C. de locat. & condit. vbi con-
fuetudo locandi attenditur in remittenda penitio ob iteritatis
& penitus causam. Et illo in loco differunt Bald. Salicet, & re-
liqui.

PRÆSUMPTIO CIII.

Priuilegium, seu cōnēcio, an & quando p̄fumatur
vel realis, vel personalis, & qui sit huius
ractionis vitis effectus.

S V M M A R I A.

- Privilegium aut concessio persona fulta personalis eft, cum ea extin-
guitur nec ad heredes transfit.
- Privilegium cansum proximan & immediatam fuita personam, signū
probavit.
- Sic ratio & causa concessionis ipfi flio foli persona conseruat, na. 3.
Si flos de persone falcum probavit, na. 6.
- Si flos nomine proprio aut presumisse fiat concepcionis, na. 9.
- Si persone industria videatur electa, id est ex qualitate negoti com-
missi appearat, na. 10.
- Si id appearat ex aliqua privilegio parte na. 11.
- Marius ad reificationem datus vlt. quā poteſt, nam condemnatur.
Idem in patre, patrino, & militi, na. 5.
- Flos negabatur soluit, concessum privilegium, non transfit ad gavello
conductores.
- Pally vlt. Archibishopo concessum privilegium personale eft, & cum
commissariis apparet.
- Privilegium concessionis ob benevolentiorum remuneracionem, verum
personale se fidei na. 13.
- Concessio sua natura ad heredes transfit.
- Beneficium non inferiori à Princeps, non ita latè interpretari.
- Privilegium reale dicitur, si personæ ex concessum fit, remota causa
fuerit proxima verò quænilia.
- Registrationem privilegiorum ad transfit ad heredes minorum.
- Registrationis minoris quændam competit.
- Immutatio i ob dodescens libertos, favor publicus est causa proxima.
- Concessio fols a persona per modum beneficij, non privilegij, realis eft.
- Brevifaria Princeps latè interpretari.
- Concessio fols persona in modum a p. diti, & conventionis, realis eft,
& ad heredes ex fusa.
- Concessio fols a familia realis eft, & ad omnes transfit p. f. f.
- Concessio fols a cunctis loco vnu fuita, & calo eft.
- Concessio populi, p. p. r. f. f. semper cadens eft.
- Concessio fols a rebus ipsius, realis eft, non personalis.
- Concessio fols a causa, realis praesumitur.
- Nobilitas & memoria con. effam præsumitur, realis eft.
- Concessio viri cause, ad personæ fols a f. f. in dñe p. f. f. realis eft.
- Ego tamen restituendo i unum confundit, na. 32.
- Privilegium concessionis à Princeps, reale eft.
- Personalis autem inferiori à Princeps, na. 32.
- Privilegium Princeps de fols aliquo, personalis eft.
- Privilegium de rebus indeterminato personale, de determinato reale
præsumitur.
- Privilegium seu concessio rei ad heredes non transfit, personam nō
egreditur.

30. *Oferentia concessum propter, virum p[ro]mulgum personale sit, vel
reale.*
31. *Audiu ducendi concessio[n]e, cur realis prouinciar[us].*
32. *Oferentia nautar[um] n[on] operatur in via[m] n[on]state.*
33. *Verbum, in perpetuum secundum subiectum materiam intelligi.*
Et in materia privilegiorum quo[rum] lo accipitur, ut. 40.
41. *Concessione alia, vel personalia, p[ro]fessio interdum ex aliquo ex-
terno accidenti sumitur.*
42. *Concessione p[ro]fessio, si alias ob qualitatem personae cuius sita
est, p[ro]p[ri]e reddetur mutatio.*
43. *Concessione alia prouinciar[um] interdum ex p[ro]missione reciprocā.*
44. *Commissari ad non suam missori.*
45. *Concessione realis ad omnes trans h[ab]endes, & successores.*
Et de persona ad personas extenduntur, ut. 46.
46. *Aliud in concessione vel privilegio personali, ibid.*

CVM haec tenus de seidorum concessionibus, & Principium liberaliter multa expoferimus, viuum et non ab re, hoc in loco differere, an & quando ipso Principium concessionis, & privilegii prouinciar[um] realia, vel personalia? Disputatio est valde frequens & utilis, in qua quidem distinguendi atque cō-
stituendi sunt aliquot causas.

Primus est causa, quando concessio[n]e facta sunt persone, cui ex-
ista causa proxima, & immediata ipsius concessionis. Hoc in causa p[ro]fessio[n]i personali, non autem reali, & propterea cum ipsa persona extinguitur, atque non transit ad h[ab]endos, sicut infra demonstribimus.

2. Caterūm ad cognoscendam, quod est persona ipsa fuerit causa proxima, & immediata concessio[n]is, sed causa considerari posse. Et primum est, quando ratio & causa ob quo[rum] facta est concessio[n]e, conuenit folium illi persone. Exemplum est in causa l. maritum, cum l. feq. ff. solitus, mar. & in l. esti fideicomm. s. cum mari-
tus, ff. de re iud. vbi p[ro]iulegium concessum marito, & ut adoris restitutio[n]em solum condemeretur, in quantum facere potest, per-
sonale p[ro]fessio[n]em, cum concilium sit ob horum marito debitu[m], ne aliquando indiget, famēque quodammodo neceret. I-
dem dicimus p[ro]iulegium concessio[n]e patris, & patrino, & militi, vt
condemnatum tantummodo in quantum facere possunt, l. sum
qui d. patrino. L. sum miles ff. de re iudicis.

Secundum est illi figura, quod sumitur a speciali fato & ipsius p[ro]fessione, cui concilium p[ro]iulegium. Exemplum in f[ac]to, cui
concilium est, ne soluit gabellam, l. iustici. ff. Imperatores, ff. de
publica, & regal. Quod quidem p[ro]iulegium non transit ad co-
ductores ipsius gabelle, r. & c[on]suet. Bart. in d. 6. Imperatores. Discutim
in l. emendat. causa, num. 2. ff. de regal. iusva. & in conf. 8. num. 2. & Ty-
r[oc]. in de retali. conf. 9. & gl. 13. num. 12. Est etiam exemplū
in Archipiscopo, cui facio[n]e speciali p[ro]p[ri]e persona concessio[n]is
vitis j. pallij, & ideo p[ro]iulegium dicitur personalie, quod nec quan-
dem vitis ipso committari alteri potest, immo cum ipso pallio se-
p[ro]liri debet, s. de aucto. & v[er]ba p[ro]p[ri]e. v[er]ba Della. & nota[re] Dec. in d. l. in
emendat. causa, num. 1. in fin. de reg. iur.

3. Tertium est figura, quod sumitur a nominatione proprii
nominis, v[er]ba p[ro]p[ri]e dictum est: [Concedimus Caios] p[ro]iulegium
enim ex hoc p[ro]iulegium esse personalie. Ita And. in conf. 527. num.
2. Alex. in conf. 36. num. 7. lib. 1. Socin. in conf. 59. num. 2. lib. 1. Fetus,
in c[on]suet. in num. 2. de p[ro]fessio[n]e. Dec. in d. l. in emendat. causa, num. 2.
& de reg. iur. in conf. 262. num. 1. Bellum in conf. 29. num. 7. Aleia. in reg.
23. num. 12. & Natura in conf. 5. num. 7. & in conf. 6. num. 21. Crac[er]
in conf. 92. num. 6.

Et hoc signum multo magis locum habet, quando adiectum
sufficeret pronomen [ipse], vt in dictu fuit: [Concedimus ipsi Caios.]
Ita in specie Natura in d. conf. 163. num. 8. lib. 1. post Baldum in l. apud
Anton. ff. qui aliud ff. de legate. Imolam & Anch. in c. p[ro]iule-
gium de reg. iur. in 6. Cum dixerint, concessionem p[ro]fessio[n]em per-
sonalem, si concedens dixit: [Per te exercet.] Ita etiam Alciat.
in reg. 23. num. 20. Crac[er] in conf. 92. num. 6. Idem Natura in conf.
164. num. 21. lib. 1. qui declarat, sicuti in ita suo loco dicimus. Eti-
dem multo magis procedit, quando proprium nomen refertur
fuerit ex p[ro]fessio[n]e. Crac[er] in conf. 92. num. 8. Caterūm Rulin. in conf.
25. num. 1. lib. 2. respondebat legamus p[ro]fessio[n]em personalie, quando fa-
ctum est persona exp[re]sio proprius nomine, adiecta tamen
explanatio, illa non. Quia de differentiis in subiectum i. lib.

Et praterea, quando dictum fuit, concedi Caios ob amorem &
benevolentiam, qua cum concedens ipse prosequitur, p[ro]fessio[n]em
personalie. Ita Crac[er] in conf. 92. num. 8. idem quando con-

cessio pro se, & defendantibus. Crac[er] in conf. 92. num. 10. p[ro]p[ri]e. l. 16.
de Asau. in conf. 20. Idem quando concessio est facta rei & cruce,
sed tamen respectu & intuitu personae. Nam tunc dicunt per-
sonalis: quia persona ipsa proualeat. Crac[er] dicto conf. 92. num.
numero 29.

Quartum est signum, quod sumitur ex qualitate negotij &
commis[ione] ipsi p[ro]fessione, sicut quando negotium aliquod non de-
terminatum commis[ione] mandatumque fuit. Nam nunc con-
cessio p[ro]iulegium personalis, ex quo p[ro]iulegium electa industria
perfonat, vt dicimus intra libro 6. in p[ro]p[ri]e. 20. vbi quando di-
catur electa industria, in quanto causa. Et in specie nostra signum
hoc p[ro]iulegium Bartol. in l. apud Italian. ff. q[ui] alcun ff. de legate.
& lib. 1. Alexander. num. 2. & Iason. num. 7. Idem lat. in conf. 89. colo-
num 2. & p[ro]p[ri]o facili. l. libra 3. & item in l. ff. p[ro]p[ri]e. l. 1. numer. 11.
de ver. oblig. Dec. in conf. 52. col. 2. vers. tertio. & num. 7. vers. Secunda
movalit. Dec. in conf. 51. col. 2. dicit loquitur de fidei conductu. Nat.
in conf. 163. num. 15. & in conf. 164. num. 10. vers. p[ro]p[ri]e. & num. 3. a.
Quintum est signum, quod sumitur ex aliqua parte ipsi p[ro]fessio[n]e
& p[ro]fessione, v[er]ba p[ro]p[ri]e, in qualia-
quid fuit concessio[n]e, dictum fuit [pro se, & h[ab]endis] j. dicendo
in alia parte, in qua aliud diuersum concilium fuit, solummodo
fuit dictum [pro se, & p[ro]p[ri]e] colligitur ex fectis partibus, concessionem
h[ab]ent p[ro]fessionem. Ita Bald. in conf. 368. quod permisit f[ac]ta, col.
vers. Secunda in datus, lib. 6. qui respondit, quod quemadmodum verba
antiquorum p[ro]fessorum, in quibus dicebatur, quod nemo ipsorum
politi aliud acquerere in territorio alterius, j. contentum p[ro]fessiona-
li, atq[ue] ita non referri ad h[ab]endos, sed solummodo ad ipsos p[ro]inci-
piales contraentes quia illa in dicta clausula nihil erat reputa-
tura de hereditatis, de quibus facta fuerit mentio supra in alia parte.
Et Bald. recte est. Natura in conf. 164. num. 1. & nu. 22. lib. 1. in
interiorum recente Cor. sed a Bald. recedendum non esse scipio[n]i.

Secundus est illi figura, quando concessio[n]e facta fuit per personam, que
fuit causa proxima & immediata ipsius concessionis, sed con-
cessio p[ro]p[ri]a facta fuit ad remuneracionem benemeritorum. Hoc in
causa sunt opiniones. Aliqui existimarent, h[ab]ent concilium ad
h[ab]ent p[ro]fessionem, & ob id non esse ad h[ab]endos transfor-
mati. Ita Iason. Andr. in c. p[ro]iulegium de regul. sur. in 6. an meritis
lib. vbi in solutione questionis per eum disputare, conclusit
quod si apparet, quod proper labores, quos aliquis pro Ecclesia
Romana sufficerit, vel proper eminentem ipsius scientiam, vel
sanguinis nobilitatem, priulegium fuerit concessum, illis calibus
p[ro]iulegium non p[ro]iulegium reale, etiam si sup[er]ficiem fuisse no-
men proprium: quia persona videtur fulle causa immunda p[ro]iulegiū.
Et Iason. Andr. secundu[m] est in loco Abar. Croctu in Lannes
populi num. 22. adem respondenter lat. in conf. 1. col. 2. vers. 2. Secundu[m]
facit lib. 3. Alciat. in resp[on]s. 20. num. 22. & Natura in conf. 16. num. 20.
vers. ad omnia, lib. 1. Crac[er] in conf. 92. in fine, ex l. 1. ff. de constitut.
primo.

Secunda fuit opinio, & verior quidem corum, qui scrip-
to, imo concordemente hanc reali esse. Ita responderunt Bald.
in conf. 515. p[ro]m[on]t[er]num est lib. 1. & in conf. 53. quartu[s] lib. 3. idem
Anton. in conf. 327. num. 3. Socin. se[ntentia] in conf. 59. col. 1. lib. 1.
& in conf. 2. col. 2. penult. num. 11. in fine lib. 3. & Tyr[oc]. in fin.
quaque in verbo, donatione lagnum. num. 6. C. de rebus domini. Extra-
tatione ij. m[od]i sunt, quod Princeps a sufficiente p[ro]iulegium lu-
cratus est aliquam donationem, vel factum, quod haber per-
tuam conformatio[n]em cum re concessa, & ideo dicitur trans-
ire in vim contracutus, arguens l. si cum milio, ff. de dolo vbi Bald. in fin.
assentit.

De natura autem contracutus est, quod transeat ad h[ab]endos,
Ipsius p[ro]p[ri]e, p[ro]p[ri]e. & dicens infra in quinto causa. Et accedit,
quod hoc non dicitur propriè p[ro]iulegium, sed beneficium, v[er]-
george tradidit omnes in l. vte, ff. de constitut. princip. & Socin. in
conf. 37. numero 8. lib. 1. ex quo sequitur non esse p[ro]fessionale, sed
ad h[ab]endos transitorium, vt dicimus infam. 4. causa.

Nec obstat d. l. 1. ff. de constitut. princip. quia respon-
det secundum lib. 2. declarat scipio[n]i illo in loco, vt se dicta
procedant in inferiore a l. Princepe, cuius beneficium late non
interpretari, v[er] illud Princeps.

Tertius est causa, quando persona, cui facta est concessio[n]e, &
p[ro]iule-

16 priuilegii, fuit t causa remora, & alia proxima. Hoc in cau*c*essio*n* & priuilegii dicuntur reale, & idem transit ad heredes. Ita Dya. in c. priuilegii, num. 4. ver*s*. aut persona*r* de reg*is*, in b. Decim*m*. in omnibus caus*s* num. 4. ff*e* regul*i*, ut in conf*s*. col*s*. v*t*. & Cratet*s* in conf*s*. 9*s*. nom*s*.

Exemplum in I. nonnullum. ff*e* de integrum reflit*min*. in L. minor ann*s*. ff*e* v*t*. & I. sequen*s*. ff*e* de minor. 2*s*. ann*s*. & in l. ea qua*C*. de temp*s* in integ*r*. rel*p*. v*b* priuilegium t reflecti*o*n*s* in integrum conce*s*um minor*s*, transit ad heredes & succ*f*ol*e*res, e*b* id, quid*o* non ip*s* persona*r* imm*in*mediat*e*, sed i*e*lo*f* fuit in causa*p* ips*s* reflecti*o*n*s* conce*s*er*f*ie*r*. Nam reflecti*o*n*s* priuilegium tunc competit minor*s*, quid*o* de la*f*one con*f*ar*t*, id. quid*o* si minor*s*, q*u*on*s* semper*s*. & I. nonnullum. ff*e* de minor*s*. E*t* etiam exemplum in l. heredes, id. s. C. Velleian*s*, v*b* priuilegium tributum mulieribus a s. C. Velleian*s*, pro fiduci*o*ne tene*r*nt*s*, transit ad ha*r*edes, atque ip*s* persona*r* non est*s*, q*u*o*d* priuilegium causa*p* non est*s* immediat*e* persona*r* mulier*s*, sed i*e*lo*f* dicit*e*. Et hinc aliquando responde*r*, quid*o* cum pat*s* fuit causa*p* remora*s* concessio*n* immunitatis*s*, ob numerum duodecim filiorum*s*, cum causa*p* proxima*s* sit favor*s* publicus*s*, & omnis educant*s* ips*s* filios*s*, secundum Roman*m*. in lex *s*old*m*. 13. ff*e* de vulgar*s*, ob id immunitatis*s* he*r*is realis dicunt*s*, & ad filios transit*s*. Ita Sac*s*. fin*s* in d. conf*s*. 2*s*. nom*s*. 9*s*. Et in Du*c*atu Medio*s* i*f* fuit constitutum noua constitutione*s*, in it*s* de immunitate*s* & in e*uo* d*uo* liber*s*.

Quartus est cau*s*, quando conce*s*io*f*acta fuit persona*r* per mon*u*men*tu*s benefici*s*, non autem priuilegium*s*. Hoc cas*s* profum*re* re*al*is*s* a Bar*s*. in l. v*t*. num. 4. ff*e* de leg*is*. leg*at*. Bald*s*. in l. ap*od* Iulian*m*. 6. ff*e* quo sicut*s* ff*e* de leg*is*. a. conf*s*. 30*s*. ad e*videntiam*, colum*s*. 2. ver*s*. item bene*f*ici*s*. 1*s*. 2*s*. Ambar*s*. in conf*s*. 32*s*. num*s*. 3*s*. Inol*s* & Alexan*s*, in qua*t*ale num*s*. 2*s*. ff*e* sol*s*. matron*s*. Bar*s*. in conf*s*. 4*s*. 4*s*. colum*s*. 6. ver*s*. praeter*s* fact*s*. 1*s*. 2*s*. & cum Bar*s* ad ead*e* fact*s* interro*g*at*s* u*er*ident*s* ips*s* respond*s* fact*s*. 2*s*. 3*s*. De*ci*us*s*. in conf*s*. 2*s*. num*s*. 2*s*. 3*s*. ver*s* ad*l*am*s*. & in l. in omnibus caus*s*, num*s*. 5*s*. ff*e* de reg*is*. Belon*s*. in conf*s*. 20*s*. num*s*. 1*s*. & A*clat*. in conf*s*. 20*s*. num*s*. 1*s*. & Nata*s*. in conf*s*. 6*s*. num*s*. 1*s*.

1*s* La ratione adduct*i* fuit, q*u*on*s* beneficia*r* Principium late*re* trepar*re*, v*t* ff*e* de conf*s*. prim*e*. Ut ergo prefund*re* p*u*nd*re*nt*s*, & success*f*oribus.

Quintus est cau*s*, quando conce*s*io*f*acta fuit persona*r* fed*in* medium p*u*ct*s*, & conventionis*s*, atque it*s* ex contr*act*u*s*. Hoc in cau*s* conce*s*io*f*acta profum*re* realis*s*, ita Bald*s*. in c. colum*s*. 7*s*. de i*ude* & idem in conf*s*. 12*s*. de gener*al* natura*s*, colum*s*. 7*s*. ff*e* prop*ri*eta*s* ips*s*, in l. 1*s*. ff*e* popul*s*, l. 2*s*. num*s*. 13*s*. & 17*s*, de verb*o*num*s* ob*s*, qui dix*it*, it*s* conf*u*nit*e* pro immunitatis*s* conce*s*ia*r* Chi*u*late Albe*s*, vt ver*s* conf*u*nit*e* in conf*s*. 2*s*. lib*s*. 2*s*, qui responde*r*, quid*o* immunitatis*s* conce*s*ia*r* & pact*s*, transit*s* ad heredes*s*, inst*a*l*s*. 1*s*. ff*e* de i*ur* i*ur* & natura*s* part*u*ctor*s*, & contract*s* et*v*, ut ad heredes*s* tran*sf*er*t*, l*u*ng*u*nt*s* & part*u*tor*s*, & l*u*le*l* p*u*lt*u* m*u*nc*s* ff*e* de heredes*s*, & l*u*le*l* p*u*lt*u* in prim*e* p*u*ll*u* ff*e* de heredes*s*, & a*ll*ius mult*s* pr*ac*re**at*s* in loc*s* recent*s* l*u*g*s*. Et illam fec*s* sunt Belo*s*. in conf*s*. 20*s*. num*s*. 3*s*. ver*s* quid*o*, & Cratet*s*. in conf*s*. 4*s*. num*s*. 2*s*. & in conf*s*. 9*s*. num*s*. 3*s*. declar*s*.

Sextus est cau*s*, quando conce*s*io*f*acta fuit certo gener*s* personar*s*, v*p*rt*u*ta*s* [familia*s*]. Hoc in cau*s* conce*s*io*f*acta profum*re* realis*s*, & ob id ad succ*f*ol*e*res*s*, qui e*st* e*st* famili*s* sunt, transit*s*. Ita Dya*s*. in c. priuilegium*s*, num*s*. 6*s*. ver*s* tertio cau*s* de reg*is*, in b. ex*s*. 1*s*. 6*s*. v*t*. & 1*s*. immunitatis*s* ff*e* de re immunitatis*s*, & l*u*av*at*o*s* ff*e* de minor*s*, & b*eo*. Et e*and*em sententiam apt*e* prob*s* Bar*s*. in conf*s*. 4*s*. 4*s*. lib*s*. 2*s*, cum quo*s* in e*co*demender*s* cau*s* responde*r* & Soc*s* senior*s* in conf*s*. 8*s*. num*s*. 7*s*. & num*s*. 9*s*. ver*s* p*ro*f*er*re*s* ad*l*ib*s*. 3*s*. qui dixer*s*, priuilegium*s* immunitatis*s* conce*s*um familia*s*, transit*s* ad omnes po*ste*res*s* ex familia*s*.

Septimus est cau*s*, quando conce*s*io*f*acta fuit [C]iuitati*s*, vel loc*s*, he*c*que vniuersitati*s*. Hoc cau*s* profum*re* realis*s*, ita Dya*s*. in d. pr*ag*re**am*s*, num*s*. 7*s*. der*eg*ur*s* in b. Bart*s*. in l. v*t*. num*s*. 3*s*. ff*e* de ser*s* 1*s*. 2*s*. Bald*s*. in l. omnia*s* in p*ri*ma*s* C. de Ep*s* & cler*s*. Aut*s* in conf*s*. 3*s*. 2*s*. colum*s*. 2*s*. ver*s* primo nam*s*. 2*s*. de reg*is*. Belon*s*. in conf*s*. 20*s*. num*s*. 9*s*. & Cratet*s*. in conf*s*. 9*s*. num*s*. 4*s*. p*ro*f*er*re*s* cap*s*. 4*s*. in fine. Cratet*s*. in conf*s*. 9*s*. num*s*. 4*s*. p*ro*f*er*re*s* Ol*s*id*s*. in conf*s*. 21*s*. num*s*. 7*s*. & post Bald*s*. in conf*s*. 20*s*. lib*s*. 2*s*. Nata*s*. in conf*s*. 6*s*. & 10*s*. in conf*s*. 27*s*. num*s*. 1*s*. & 13*s*. & egreg*e* Markus*s*. F*ec*ci*s* in tra*f*act*s* de sol*s* end*s*, in lib*s*. 2*s*. de ant*ar*o**to*s* B*ero* & in conf*s*. Dol*s*ol*s* S*tribu**s*. ver*s* C*on*tra*re*s** cau*s* num*s*. 4*s*. Qui quid*o* scrip*t*, titul*s* dignitatis*s* conce*s*um Ciuitati*s*, vt f*er*igat*s* in Comitatu*s*, vel i*D*atum*s*, conce*s*io*r* dicunt*s* realis*s*. Quia de re lat*e* differ*s* in conf*s*. 3*s*. Menos*s*. Pra*f*rag*u*pt*s*.

perpetuum. Ita Ancharia in conf. 327. column. 2. verf. Secundum principalem Socin. Sen. in conf. 3.4. num. 4. lib. 3. & cetero de eadem saec. scie confutatum respondit Barbat. in conf. 4.4. column. 2. libr. 2. violat ipsius comprobata.

Ceterum differunt Alcian. in d. reg. 292. num. 25. qui dixit, verbum hoc, [in perpetuum] i[n] intelligi locundum subiectam materiam, & ob id potest intelligi durante vita eius, cui facta fuit concessio, maxima t[em]p[or]e pro se, vbi p[ro]f[er]it & diluvia fecit Alcian.

Verum responsum fecundum Socin. in d. conf. 3.4. num. 4. quod non est personale, sed reale, & quod transire cum ipsius rebus ad hardeos & successores. Id quod ille multis probat. Et subiungit Socin. ibidem. 6. hoc maxime procedere quando alia verba adiecta sunt, quae significantur hoc perpetuum dehinc intelligi, ut sic realis ipsa concessio.

Sexto conjectura sumitur etiam aliud quando ab aliquo extrinseci accidenti ex verbis significatio, vtp[ro]p[ter]a, si dictum, & mandatum fuerit, quod ex libro affini & catalisti extractetur atque cancellaretur nomine, & aliam huius, cui facta fuit concessio. Nam tunc praeficitur, quod concessio facta, esse debet perpetua. Ita Alcian. in reg. 292. num. 25. verf. tam quia. Qui tamen nu. 23. verf. non obstat qu. d. declarat, nisi alia adiecta conjectura, vt quia liber alium coniuerit monari certis temporibus. Hanc conjecturam confirmat alia similis confitenda a Socino. Cum sicut, quod mandatum fuit, concessione illam debere registrari in actis publicis. Nam hoc significat (ait Socin.) quod concessio perpetua esse debet, atque ita realis, & ad hardeos transferitur.

Septimò sumitur conjectura, quando ob qualitatem personae, cui facta fuit concessio, illa redederetur penitius, si intelligatur personalis, vtp[ro]p[ter]a quando facta est in famili. Nam tunc preluminum realis, ut respondit Socin. Sen. in d. conf. 8.4. num. 9. infra, verf. secundaria ratio ej. lib. 3.

Cum sicut, ex verbis significatio, vtp[ro]p[ter]a, si dictum, & mandatum fuit, concessione illam debere registrari in actis publicis. Nam hoc significat (ait Socin.) quod concessio perpetua esse debet, atque ita realis, & ad hardeos transferitur.

Octavo sumitur conjectura a reciproca promissione, vt si viuenteritas concedit immunitatem aliqui, qui se obligavit tueri ipsam communitate, quemadmodum ex parte ipsius viuenteritatis promisit officio reali: cum communis mancipi moratur, l[oc]i proprie[ta]tis & d[omi]ni indic. Ita etiam ex parte eius, cui concessio fuit ipsa immunitas, dicitur realis: sic si p[ro]f[er]it respondit Ancharia, in conf. 327. col. 2. verf. num. 30.

Nono sumitur conjectura ex eo, quod sit facta coelestio etiam pro successoribus. Ita Bald. in conf. 59. super eo quod queratur, col. 2. lib. 3. & Crac. in conf. 40. num. 5.

Deinde, quando facta fuit concessio officio & dignitati, prae-

fumitur realis. Crac. in conf. 92. num. 2. & no. 3.4. declarat Bald. vbi supra.

Vndeclimò, quando Princeps sapientis concessionem ipsam confirmavit. Ita Bald. in d. conf. 159. column. 2. verf. item dictum contractum. libr. 3.

Duodecimò, quando dictum fuit [pro] se, & quibus dederit] Ita Crac. in conf. 150. num. 2.

Ex predictis intelligimus, magnum esse huius tractationis effectum. Nam si concessio realis est, ad hardeos & successores omnem transit, si vero est personalis, non transit, vt supra diximus ex l. 1. & per son. 15. de meo iunctu. & l. 1. foris dñm. 2. C. de expositis numeris. & respondit Socin. Sen. in coll. 50. num. 2. & in coll. 50. lib. 1. l. 1. fisi. & popular. l. 2. num. 2. de verbis. off. Erit & altius effectus, quod quando coelestio est realis, extenditur de persona ad personam, non autem quando est personalis, Res. in conf. 2.4. num. 4. Alexan. in conf. 3.4. num. 2. lib. 1. l. 1. fisi. l. 2. num. 2. ut. 7. ff. de reind. Dec. in l. m. inibus causis num. 6. & no. 7. ff. derig. iur. & Crac. in conf. 239. num. 4. & 8. & rufus translat ad colonos. dico in conf. 279. num. 7. vbi capitulo defini.

P R A E S U M P T I O C L I I I .

Emptionis & venditionis, vel locationis & condonacionis contractus an praefumatur, cum Princeps vel viuenteritas, aliquam vestigialium exactiōnem aliqui certo pretio concedit.

S V M M A R I A .

1. Vestigialium exactio[n]em concessio aliqui certo pretio a Princeps. Causa. aut Universitate, non exp[er]e[re] contractu[m] non nunc, in d[omi]no translat locatio.

D E P R A E S U M P T .

Id multo magis, si contrahentes verbo locationis vbi fuerint nra. 2. Et maxime si unum certum pretium, pro annibus annis praefundum fuerit constitutum, nra. 4.

Et quid, si pretium in singulis annis solaenam fuerit constitutum, numero 6.

Seruato a proprietate non recessendum.

Vestigialium contractus, non fructu percep[er]t, sed ipsum cultum perpendit, ut in contractu condicione.

Locationes die, vbi pretium annuum vel mensurum constitutur, ab servatis.

Glossa sollicitat probabiliter, non necessaria.

Locatio in causa sua, mercede remunerari possit, & qua de causa numero 15.

Locatio & emptio etiam rendu coexistunt.

1. Superfluo ut perfunto remunerari possit, ob superfluo in r[ati]o.

2. Interpretatio benignior accipienda, & quia illa sit in conditione regulacionis, nra. 12.

3. Retractio non emet, si est explicitatus, non conqueritur.

4. Contrahentes locundum naturam contractum, contractu[m] & proprietate.

5. Emptionis contractum, mercede remuneratio non admittit.

6. Emptionis natura, & substantia est, ut dominum transferatur.

7. Vestigialium in condicione, dominum vnde transire.

8. Vestigialium in conditione duo considerari.

9. Frustra te veclo p[ro]p[ter]e.

10. Pretium vbi singuli anni solvantur, non videris dominum aliquod in transire vnde sit.

11. Locationem per duas leges censent, cum merces constitutur singulis annis.

12. Concedat an unum tolli alia contraaria.

13. Vestigialium existit o[ste]r certo pretio concessa, quod emptio sit, alia est opinio.

14. Id est in me ab initio vniuersum sit constitutum pretium, & dividitur deinde facta in annos singulos, nra. 39.

15. Contractus deus creditur, qualem demonstrat verborum proprieta.

16. Contractus qualis sit dispositio tenor ostendit.

17. Contractus naturam petitis & materiali subiectam spectari, quam verborum sonum.

18. Id autem quando verum sit, nra. 37.

19. Materiali subiectam ad recognoscendam alium potissimum praferre inducit.

20. Emphyensis contractum estis contrahentes appellant, quando taxe cesserat venditor.

21. Merito disponitio potius quam verba attenduntur, ubi illa certa est.

22. Pretio falsa mentione in contractu, emptionem & venditionem praefas.

23. Pretium emptionis & venditionis substantia est.

24. Pretio, verbo, quando pro mercede poset exp[er]i.

25. Inappropriate duplicitate non recipitur.

26. Emptionis & venditionis natura est, ut dominum transferatur.

27. Emptionis & venditionis contractus censentur, in quo quod prae-p[ar]atur d[omi]ni promittere, & fieri aliquid in confirmatione.

28. Vestigialium aut gabelliar[um] contractus emptionis & venditionis, certe pretio constitutus ut si semel numeretur, emptio praefatur.

Quod procedat, est postea solutionis facta si distributio in singulos annos, nra. 39. nra. 41.

Idem in emptione daty, cum emptor commodatatem percepit di-
finita empo[r]e, nra. 45.

29. Vestigialium facta si dicitur locatio, facta finalis venditionis, & locationis mentione: praeficatione autem distributione in annos vel mensis facta.

Idem etiam si recte facta praefatio pro toto tempore, nra. 44.

D V T A admodum est, est valde egregia, illa interpretura nostrorum disputatorum, an praefumatur initius contractus emptionis & venditionis, vel locationis & condonacionis, quando Princeps, vel Cuius, seu populus aliquis, vestigialium exactio[n]em aliqui certo constituto pretio conseruat. Hanc disputationem pertractare. Bart. in sua digesta, ac script. publicatum. Ripa in tract. de p[ro]p[ter]e, in tract. de p[ro]p[ter]e, lib. 1. nra. 46. & Boer. in tract. 2. ap. num. 10. & num. 11. & alijs pluribus, quos flatim commemorabo. Placet mihi ista distinguenda, in multis fecutis Ripa tradidit.

Primitus est causa, quando contrahentes non sunt juxta verbo emptionis, & venditionis nec verbo, locationis, & condonacionis, vtp[ro]p[ter]a, si fuit ciuitatis communitas seu Princeps concelet. Caius gabellias

gabellas vñq; ad decem annos, pretio decem milium coronatorū singulo anno.] Hoc in casu recepte est Doctorem opinio, hanc presumit locationem, & conductionem. Ita communem esse effectu Ripa in d. s. de priuili. contrah. n. 5. & cum eo Boer, m. d. g. 2. 29. n. 1. ver. primo casu, qui tectatur esse communem opinionem.

Secundus est casus, quando contrafentes vñ sunt t' verbo locationis, & conductionis, vñptati, si dictum fuit quod Princeps locauit Caio gabellas ad decem annos pretio decem milium coronatorum singulo anno.] Hoc etiam in casu a fortiori presumitur atque confert locatio, & conductio. Et communem hanc esse opinionem affectu Ripa in d. s. de priuili. contrah. n. 5. & cum eo Boer, m. d. g. 2. 29. n. 1. ver. secundus casu. Easit manifesta ratio, quia si in dubio praefumitur locatio, cum felicitate locationis mentio non est facta, ut superiora causa dicimus: multo magis, quando fuit adiectum, verbum locationis. Et praterea fermonis t' proprieatem non est recedendum. *Lxx. diter. de leg. 3. & multus iuris cōprobatur.* Dum ergo locationis vñ sunt contrafentes, hanc locationem illi significantur.

Extenditur hic casus, ut locum etiam habeat, quando constituta sum tute vñcunt certum prestitum, praefundant pro omnibus annis, vel etiam si facta sit concesso pro uno anno. Nam & tunc ob verbum, locationis, vñ contrafentes vñ sunt, praefumitur ab his contractus locationis. Ita consilii Ripa in d. s. de priuili. contrah. n. 5. ver. 1. hoc intelligi. Quo in loco consilii ita sensisse Calixt. in *cetera foris. q. qui maximus. m. 4. ff. de publica. & vestig. m. 2. 9. adeo. ff. societ. eti spile Calixt. m. d. g. adeo. mil hac de re dixerit.*

Nec repugnat auctoritas Baldi in *l. 5. ex leg. num. 4. C. de vñsori.* quia vt recte etiam animaduerit Ripa *præstato in loco.* concedit Baldus hinc esse contractum locationis: sed sit, quod hoc in causa non fit remissio mercis sicut locutori, si fructus aliquos non percepit: cum hic conductor non confert locutus t' fructus percipientis, sed ipsi fructuum percipientiorum, arguit ista causum, ad eam famique fortunam concorduisse videtur. *I. nec empio. ff. de contractus. emp.* Et hacten vñ etiam est Bal. in *l. 1. loc. q. 3. C. locat.*

Tertius est casus, quando contrafentes vñ quidem sunt verbo emptionis, & venditionis, sed tamen in singulis annos pretium constitutis, vñptati si dictum fuit, quod Princeps vendidit Caio gabellas ad decem annos, pretio decem milium coronatorum in singulis annos foliatis. Hoc fanè in case recepta magis Doctorem opinio est, hinc locationis, & conductionis contractum. *Hab in opinione fuerit Bart. in d. l. cetera foris. q. qui maximus. m. 4. ff. de publica. & vestig. m. d. 1. d. p. 4. ex l. inter quer. 6. danni. ff. de damno infelicit. vñb. si. ex script. lib. 2. de arbitr. iudicium. ff. Cetera 109. n. 6.* Atqui benignior videtur esse hanc interpretationem, quod in dubio remittit contractus, ob id scilicet quod remissio mercis facile conceditur, fructibus non percipiti, vt in specie considerat Ripa in d. s. de priuili. contrah. n. 5. ver. 1. hoc intelligi. Ergo hinc contractus debet contractus locationis & conductionis.

Respondet retrocedendo argumentum, quod benignior conferit debet interpretatio, t' obid, quod remissio mercis non debet: cum hic nulla sit culpa communianis, & Repub. ob quam concedi debet remissio: Et ipsi Republica, magis fauendum est quam illi emptori, cum Republica equipararet minori. *I. nec empio. ff. de contractus. lib. 1. ex script. lib. 2. de arbitr. iudicium. ff. Cetera 109. n. 6.* Atqui benignior videtur esse hanc interpretationem, quod in dubio remittit contractus, ob id scilicet quod remissio mercis facile conceditur, fructibus non percipiti, vt in specie considerat Ripa in d. s. de priuili. contrah. n. 5. ver. 1. hoc intelligi. Ergo hinc contractus debet contractus locationis & conductionis.

Respondet retrocedendo argumentum, quod benignior conferit debet interpretatio, t' obid, quod remissio mercis non debet: cum hic nulla sit culpa communianis, & Repub. ob quam concedi debet remissio: Et ipsi Republica, magis fauendum est quam illi emptori, cum Republica equipararet minori. *I. nec empio. ff. de contractus. lib. 1. ex script. lib. 2. de arbitr. iudicium. ff. Cetera 109. n. 6.* Atqui benignior videtur esse hanc interpretationem, quod in dubio remittit contractus, ob id scilicet quod remissio mercis facile conceditur, fructibus non percipiti, vt in specie considerat Ripa in d. s. de priuili. contrah. n. 5. ver. 1. hoc intelligi. Ergo hinc contractus debet contractus locationis & conductionis.

Nec nobis facit quod in contractu locationis fiat remissio mercis ob sterilitate, cum ramen merces illa non augetur ob magnam vberationem: Nam facilè responderetur id contingere in locatione, quam certam esse praesupponimus, quia in locatione id t' faciat lex, & contrafentes confert contrahere t' secundum naturam contractus: Et propterea diuersum est in casu nostro, in quo dicimus esse contractum emptionis, t' cuius natura non admittit merces remissionem.

Quinto virge non mediocriter videtur, quod emptionis, &

vñdationis natura, & substantia est, quod dominium rei vñderetur transferatur. *I. nec empio. ff. de contractus. lib. 1. ex script. lib. 2. de arbitr. iudicium. ff. Cetera 109. n. 6.*

Et in quartu. Ingit in locat. Atqui nostro in casu nullum est translatum dominium vestigialis. Ergo non dicitur contractus venditionis, sed potius locationis.

Menech. Praesumpt.

singulos annos. Cum ergo vendi possit, & constet de mente contractantum, ex verbis ab ipsi probatis, debet judicari emptio, non aut in locatio. Nec oblitus gl. d. l. C. de ure emptio, quia illa probatur in dubio, & vñ contrafentes vñ non sunt verbo emptionis & venditionis. Er in clarissimo eti opini coniecturis. *L. continuo. ff. cetera 109. n. 6. ex script. lib. 2. de arbitr. iudicium. ff. Cetera 109. n. 6.* Et hanc interpretationem ferimur. *L. Pomponius. ff. quin. mod. vñscript. amitta.* Secundum adserit Ripa in d. s. de priuili. contrah. n. 5. hoc argumentum, quod aut à Bart. in d. s. d. p. 4. perpenit. Hic contractus assimilatur contractu locationis, & secundum eius naturam debet regulari. Atqui in contractu locationis t' fieri remissio intercedi. Ergo idem est dicendum hoc in casu.

Respondeo ego huic argumento, omilia responsum Ripe. Dico itaque hoc argumentum nil ad rem nostram facere. Nam nos non disputamus num, a fieri debeat hoc in casu remissio mercis, vel non, tanquam sit contractus locationis, vel venditionis disputationis, an sit contractus ipse emptionis, vel locationis: atque ita disputamus de cognoscenda ipsa qualitate ipsius contractus, qualis scilicet contractus sit. Et ex hoc responderetur illi considerationis, quam ex codice Bart. subiungit Ripa, quod scilicet emptio t' & locatio eiusdem reguli regulantur. *L. 2. impr. ff. 1. 109. n. 6.* Atqui nam adhuc non sit certum, quo species contractus hanc sit, sequitur recipiendum, ad rem non facere considerationem hanc.

Tertio mouetur Ripa in d. s. de priuili. contrah. n. 5. post Bart. in d. s. d. p. 4. ex l. inter quer. 6. danni. ff. de damno infelicit. vñb. si. ex script. lib. 2. de arbitr. iudicium. ff. Cetera 109. n. 6. Et tamen ele potest, quod titulus emptionis efficit superficiem. *Cetera 109. n. 6.* Ut enim est, tunc locari possit. *L. 1. ff. de superficie.*

Reipondit Ripa vñb. supra n. 52. ver. fed tu. Ego quantum attinet ad rem hanc respondereo, ut dixi supra. Eadem responsum dilutum aliud argumentum, quod recentet Ripa vñb. supra n. 52.

Quarto ad rem magis conferre videtur, quod in dubio recipienda est illi interpretatione, t' que benignior est, t' vñb. q. boni desiderio ad ultor eti script. 109. n. 6. sec. gen. in conf. 25. col. 2. ver. 1. non probatur. *I. nec empio. ff. de arbitr. iudicium. ff. Cetera 109. n. 6.* Atqui benignior videtur esse hanc interpretationem, quod in dubio remittit contractus, ob id scilicet quod remissio mercis facile conceditur, fructibus non percipiti, vt in specie considerat Ripa in d. s. de priuili. contrah. n. 5. ver. 1. hoc intelligi. Ergo hinc contractus debet contractus locationis & conductionis.

Respondet retrocedendo argumentum, quod benignior conferit debet interpretatio, t' obid, quod remissio mercis non debet: cum hic nulla sit culpa communianis, & Republica ob quam concedi debet remissio: Et ipsi Republica, magis fauendum est quam illi emptori, cum Republica equipararet minori. *I. nec empio. ff. de contractus. lib. 1. ex script. lib. 2. de arbitr. iudicium. ff. Cetera 109. n. 6.* Atqui benignior videtur esse hanc interpretationem, quod in dubio remittit contractus, ob id scilicet quod remissio mercis facile conceditur, fructibus non percipiti, vt in specie considerat Ripa in d. s. de priuili. contrah. n. 5. ver. 1. hoc intelligi. Ergo hinc contractus debet contractus locationis & conductionis.

Nec nobis facit quod in contractu locationis fiat remissio mercis ob sterilitate, cum ramen merces illa non augetur ob magnam vberationem: Nam facilè responderetur id contingere in locatione, quam certam esse praesupponimus, quia in locatione id t' faciat lex, & contrafentes confert contrahere t' secundum naturam contractus: Et propterea diuersum est in casu nostro, in quo dicimus esse contractum emptionis, t' cuius natura non admittit merces remissionem.

Quinto virge non mediocriter videtur, quod emptionis, & venditionis natura, & substantia est, quod dominium rei vñderetur transferatur. *I. nec empio. ff. de contractus. lib. 1. ex script. lib. 2. de arbitr. iudicium. ff. Cetera 109. n. 6.*

Et in quartu. Ingit in locat. Atqui nostro in casu nullum est translatum dominium vestigialis. Ergo non dicitur contractus venditionis, sed potius locationis.

Menech. Praesumpt.

Respondetur primū, quod in hunc contrahentem cum Republica etiam conductor sit, semper transit utile dominium. l. 1. s. ff. de loco publ. Bart. m. l. 1. s. de superficie. & Aret. in conf. 55. num. 3. fin.

- 20 Respondetur secundū, quod in vediālī tūdo confiderantur, nem̄ corpus ipsum vediālis, & ipsius vediālis fructus seu redditus. Quod ad dominum ipsum corporis vediālis, est certum illud non esse translatum, cūm dicta sit redditus venditos esse, non sicut ipsum vediālis. Et hoc casu procedit argumentum. Quo vero ad dominum iporum redditum, & fructum, illud dici potest vediālis, & translatum. Cūm & fructus tū vendi possint. Clem. s. de reb. alien. mon. 1. & tradit. Bald. m. l. 2. c. cod. & Fabian. de monte in tract. de emptio. q. 2. n. 28.

- 22 Sexto ad rem maximē facere videtur hac ratio quod quando tū pretiuū solūtū annis suis, non videtur dominus velle transferre aliquod ius, ad hoc, ut ille ceſſabit in solitione mercede, vel pretiuū polis expelli. I. s. interlocut. s. locat. & l. vediālis. q. v. s. ff. de publica. & vediālis. sed diuerſum est, quando vniū p̄tūtū oītūtū. Itē idē videtur probari. Item queritur, q. qui impletō, s. locati. vbi in locacione pradiuim tēp̄m habet respectus ad annuū p̄tūtū. Ergo h̄c contractus non est emptionis, cuius natura est, ut dominium transferatur, ut diximus supra.

Respondetur argumentum quidem demōstrare in contractus locationis etiā ratione hanc cur dominium, si talis ius non transferatur, ut scilicet conductor deficiens in solitione expellit: sed tamē ex hoc ipso arguitur non colligunt, quin istud sit remedium in caſu fructuum singularium annorum: qui dum in singulis annos venduntur, & singulis annis solū debet pretium, si deficit in solitione, polliſt̄ repelli à p̄ceptione aliorum fructuum subsequentium annorum. Ex illeſ reflectus, quia ratione quantitas fructuum habetur in locatione ex p̄tūtū p̄ficiōnē. I. & q. qui impletō. haberit etiam potest in contrac̄ta venditionis.

- Septimō ad rem maximē videtur pertinere, quod regulariter leges quoque de locatione i pridiō loquuntur, cum meritis constitutur in singulis annos. Itē s. item quartus, q. qui impletō & l. s. in lege. q. si domus. & q. s. ff. locat. vediālis. q. s. ff. de publica. & vediālis. l. s. in locato. & l. s. idē. q. pro amete. ff. de p̄ficiōne. & l. s. locat. Cum ergo nostrū in caſu foliū fieri debet singulis annis ratione fructuum, & redditus p̄cipiendorum, dici debet hic contractus locationis, non autem venditionis.

- Respondetur, quod licet hec dislibet solitione in singulis annos conjecturare faciat humā contractū esse locationis, ut loquuntur utrū p̄p̄ allegat. Attrahit ab hac conjectura recedunt ut clara verba apposita in contrac̄to, dum appellatur vendit: Et in claris non est opus conjecturis. I. cōstatu. q. cōm̄ ita. de verbis. oblig. Et præterea vna cōtraria alteram locutus est. l. diuina. ff. de integr. reb. & egrégie scriptor Bald. in art. extr. de p̄ficiōne. n. 1. Mafil. in l. 1. 6. diuina. n. 23. ff. leg. Cōs. de fiscar. Sacra. sum. in conf. 96. min. 66. lib. 1. & Gr. numerat. in conf. 73. num. 7. Hic autem, præter clarum verbum venditionis, adaliter verbum preiū, quod fuit natura ut diximus supra facit validam conjecturam, contrac̄ta effe emptionis & venditionis. Ergo diligitur huius argumentum coniectura dūcta à distributione solitionis in singulis annos.

- Contraria itaque opinione adiutoriū communem probant aliqui magne quidem autoritaris interpres nem̄ Roman. & Imola. d. late. ferro. q. qui maximo. ff. de publica. & vendit. q. idem Imol. in c. proper. fisc. lat. atem. c. gen. de loco. Lud. Bolog. in additio. ad loco. & Aret. in conf. 7. q. c. vlt.

- Primo itaque hoc opinio probatur, contrahentes vbi hi sunt verbo emptionis & venditionis, quod verbum propriè significat ipsum contractum emptionis & venditionis, ut clarum est. At qui tali creditur effe i contrac̄to, qualiter enim verborum proprietas significat. Ergo hic contractus dici debet emptionis & venditionis. Illa minor probatur ex 1. interlocut. ff. de solitio. ibi, [quātum lectio probat.] Hoc facit quod egrégie scriptor Dec. in manu. ex testamento. colum. 5. vers. 1. id ērte. C. de cœla. post Oldřich. in conf. 5. 9. quod b̄ dubitatur an aliqua cōfessio sit feendum, vel dolario, verba concessionis insinuanti fūt. Nem̄ si in ea dicunt, [Dominus] Iohann. est, quia verba id sonante. Et illud simile trudit illi Decus, & idem alia plura attribuit in conf. 28. colum. 2. vers. p̄ficiōne. & in conf. 48. colum. 2. vers. 1. & ex b̄ patet. Et hoc illud est, quod dicere soleamus tenore in dispositiōnē i ostendere quālis sit contractus, ut post aliis sit p̄ficiōne. C. de cœla. in conf. 5. 3. super articu-

lo. col. 1. & Latifrons Tigr. in l. s. in quā u. in verbe. l. libert. num. 3. & g. c. devenit. dona.

Nec obſlat consideratio neque responsio Doctorum, qui cōmūnū opinionem defendant, quod licet verba sonante in contrac̄ta emptionis & venditionis, attamen magis attendi deberet natura i contractus, scilicet subiecta materia, quām verborum formis, ut probant in p̄ficiōne l. s. in locat. & l. s. idē. C. egr. & confert. i. volew. ff. de p̄ficiōne. verba. Et hoc pertinent multa similia, que congruent Declarat. L. s. in locat. & egr. num. 4. de regal. iuris. in l. s. qui acutur. in p̄ficiōne. C. de cœla. & in l. 3. s. n. 8. C. de mil. regal. Alcia. lib. 2. de ver. figura. num. 4. & clare Crat. in conf. 2. 5. num. 6. Et ad rem maximē pertinet, quod docuit Aret. in l. 1. 9. quis sit de verb. vblg. dum dixit, quod ad cognoscendū actum potissimum indicūt resulat] ex subiecta materia. Et ex Arcenī sententia scribit Alcia. utrūq. de p̄ficiōne. q. r. de p̄ficiōne. 36. ff. subiecta materia ostendere quis vir voluerit actū priuilegiato, vel ordinario. His valde simili, & egregia recente Tigr. de retrib. conf. 6. 32. & l. s. n. 3. Et ad eum nostram ex valde simili, quod decidit Affili. in dec. 7. 3. in fine, quod licet contrahentes appelleret i contractum emphatyētis, attamen si adest p̄tūtū, & nāmen emptionis, emp̄to a subiecta ipsa materia iudicari debet. Idem de emphyteuti facta sub nomine locutionis respondet Neri, in conf. 92. n. 12. & Bell. in conf. 31. n. 8. & f. Nat. in conf. 1. n. 14. & simile de feudatōdēt Soc. in l. Gallo. q. etiā n. 6. ff. de p̄ficiōne. & p̄ficiōne. dicitur infra in p̄ficiōne sequent. vbi agemus de p̄tūtū p̄ficiōne. utrūq. contrac̄ta locationis, vel emphatyētis. Ita ergo nāfīto in caſu ob subiectum ipsam materiam, illud verbum [emittit,] p̄tūtū p̄ficiōne, id est, [locutus] nr in l. e. lege. q. locat. ff. locati. & l. q. qui. C. egr.

Huic considerationi facile responderet, quod tūc i demandū magis attingeret natura actū, quām significatio verborum, quād ipse actus est clarus, atque ita quando omnino conflatis de ipsa natura actū. Ita loquuntur p̄diciōne. utrūq. semp. l. s. idē. & dīlā. ff. in sol. & Dolares supra allegat. Nam tunc verba inappropriatur: sed diuerſum est, quando ipsa subiecta materia est dubia & ambigua, sicuti in caſu nostro, vbi creditus vel fructus ad tempus percipiendi ita p̄ficiōne vendi, quemadmodum & locari. ut nāfīto dicunt: Nam tunc à fermōnis proprieitate non est recendū. l. nāfīto. de leg. 3. cum simili. Et valde simile est quod scripit Soc. in La. Agn. num. 3. ff. de reb. dubi. cūm dixit, quod nūc ponit̄ attendit̄ mens t̄ disponentis quāna verborum proprieatis, quād scilicet ipsa mens est certa. Ergo scripit Socinus, quod vbi mēs est dubia, à fermōnis proprieitate non est recendū.

Præterē & secundū responderet, quod quantum ad tertium imp̄icitur quidem subiecta ipsa materia: sed quod ipsos contrafētē magis imp̄icitur proprietas verborum. Ita ergo declarat Epam. l. 2. p̄f. num. 37. ff. cōseruata.

Secundū mouet me plurimum, quād hic facta est mentio p̄ficiōne. Atqui vbi in alio contractū fit mentio p̄ficiōne, i contrac̄ta emptionis, & venditionis. Ergo hic & hic contrac̄ta noſt̄rū iudicatur ei emptionis & venditionis. Illa minor probatur ex l. v. vbi glo. & Bart. C. de p̄ficiōne. decurio. lib. 10. & l. c. d. cum. C. de lute. dotū. quo loci Baldus annotauit, quod si statum disponit, ut de p̄ficiōne cūf̄ solitūrū reſolutorū gabellā, statūm illud intelligit̄ de contrac̄ta emptionis & venditionis. & Baldus fecundū est. I. s. l. 1. num. 23. C. de vere emph. Et his accedit pl. in lapid. Cellum. s. l. c. cum legitima. ff. de dol. mali. & mens excep. lbi. [p̄ficiōne accepto] vbi emp̄to indicatur, ob p̄ficiōne. cōficiōne, etiā applicata fuerit cōficiōne. Aliud tradit̄ egrēgie scriptor Dec. in l. in agn. num. 3. & dīlā cōteri. Doctor. de regal. iuris, qui dicunt p̄tūtū t̄ esse subiectant̄ emptionis & venditionis, & prop̄terē arguere contractū esse latē. Idem scripsit Fabianus de Monte in tract. de captiōne, & reditū. quād p̄ficiōne. dīlā. Mart. singul. 10. Socinus. in conf. 81. num. 3. & num. 7. libr. 7. Parif. in conf. 3. num. 7. libr. 7. & Alba. in conf. 8. num. 17. Et h̄c obſcedit Alcia. in l. 2. a. princip. num. 26. ff. cōseruata. qui scriptum reliquit, quod mentio p̄ficiōne clarum omnino facit, ut vendit̄ celebrata videatur. Et quod verbum, dari quod aliquod actum permutatioē significat, impropositum, & exponit̄ protractū. Et ad rem prop̄p̄t̄ nōlātrūm cōficiōne cōficiōne. dec. 2. n. 9. contrac̄ta emptionis cōficiōne, ob p̄ficiōne mentionem, etiā alla verba significatē contractū emphatyētis.

Nec h̄c obſlat dicunt, quād hoc verbum, [tūc p̄tūtū] exponit̄ p̄ficiōne, pro mercede, vbi in l. e. lege. q. locat. & l. in sol. num. 9. qui aleu. ff. locat.

Nam

Nam respondetur, quod illud cōtingit ibi, quia ipsa subiecta materia erat omnino clara, quia erat contractus locacionis, & cōdictionis nullum quo contingit in causa nostra. Praterē in calib.
s. locacionis &c. qd. adem. premium conuenientib. solūm contrā
cū locacionis, cūmen tenuis premium effet. mixta desolutione tafon
in d. 2. usq. fine p̄f. si cōsumēt p̄ta. & in conf. 5. colom. 3. libro. A
nostris in causa p̄petuum cōsumēre ita p̄f. emptioni fructuum,
vt conductioni ipsius fundi, vel iuri exigiendi. Et propterē à fer-
monis proprietate non est recedendum. Et accedit praterē, quid
hī edifici duplex inappropriatio, nempe, verbū, { videntiōnis, } &
verbū premium, quæ quidem duplicita ī inappropriatio iure non
recipiunt.

Tertio adducor in hanc sententiam ea ratione, quod ex natura emptionis & venditionis est, quod dominium retransferatur, i.e. cum manu se, s. t. s. de contrab. emplo. & l. necessario. s. t. s. de periculo & commun. rei vend.

Atque hoc nō sit in casu dominium fructuum trāferri posse dicitur, *in xxi. 3. s. de tñfructu*. Ergo censeri debet cōtractus emptionis & venditionis, cum & nomen, & substantia, nemp̄ p̄mittit concurrit.

Quarto virget non parum, quid quando fit contractus, in quo quis primi intentus aliquid dare principitaliter, & aliquid facere in consequentiis, sicut indicatur contractus emptionis & venditionis. I. 2. 6. f. locat. & h. item queritur. Infl. redem. Atque noster in casu, qui vendit fructus ad decem annos, aliquid dari promittit principitaliter, nempe ipsum dominum fructuum, & aliquid facere in consequentiis, nempe, pari quid fructus colligantur. I. 3. f. infra-
I. 3. f. de ore domini. Ergo hic contractus indicatur emptionis & venditionis.

Extenditur communis conclusio, ut procedat etiam, quando tab initio fuit constituta vnicum premium, & deinde solutio distributa per singulos annos. Ita si ipsa in d. r. de privilegiis contractu anno 6.4.750 de latae supra prima extensione.

Quorum primus est, quando ipse emptor percipit redditus. Hoc casu non sit excomputatio pretij, quia ius usufructus videretur emptum. I. si quis ita. ff. de usus fructu. & l. cunctis. ff. de usus fructu. leg.

Secundus est casus, quando vendor percipit reditus. Nam tunc fit excomputatio pretij pro rata temporis, quo reditus non fuerunt praefitti per ipsum venditorem, ipsi emptori. Ita *Bart.* in *dif.*
4. arg. I. *venditor*, 8. *versimile*, cf. de *cous*, b. *empt.*

Extendit primo quartus usque ad casas, ut locum etiam fidei videntur, cum ab initio vincimus constitutum est prestito pro omnibus annis, sed deinde distribuitur et ipsa foliaria differunt in singulis annos, vix illa si dicuntur fit. *Principes venditori.* Calo redditus suorum ex eis, quod per decennos prestito centum milium coronatorum, ita tamen, quod primo anno numerus vigenaria milie, secundo anno numerus decim milia coronatorum. *Nec Ho.* Etiam secundum praestitutorum coram emporiis, sed venditorum. Ita et quinque annis, tractare de postu de Lata, de servilis contra ultima, quod debet ad Bar-

Ex diutinum secundo, ut procedat etiam quando vnico pretio venditū fuit; datum: num tunc presumuntur venditi redditus da-
ti, & ob id presumuntur contrahentes venditionis. Ita levius Bart., in d.
dij. q. an. 1409, sententia, col. 3. *Pr. & primo videtur, & aperte Bald., in*
l. et q. C. loc. atq. qui dicit, stat ex offerte Barcelonam d. q. qui maximo.

mēt̄ meū in codice, nullum verbum hac d̄e re scripsit Bart. ea ratione iñ moi fuit, quid confiterit hic emper commoditas perceptionis fructuum. I. f. s. f. s. f. s. f. de alto. Emper autem perceptionis confiterit emile ipsum actum percepidi, atq; ita spem, I. f. s. f. s. f. de alto. emp. & d. f. s. f. s. f. s. f. de alto datum. Ergo dicendum est, quid folia p̄t contentus esse debet.

Dissentient tamen à Bart. & Baldo, Alex. & Igneus, quos recē-
set & probat Ripa in d. tract. de peste. in tit. de primi g̃ys contr. allatum,
num 62.

Quintus est casus, quando contrahentes vsi sunt finali verbo venditionis, & verbis locutionis; & prefatio est diuina in fungos annos, vel menfes. Hoc calvi verē pafumifert locatio. Ita p. a. d. tie de primitiis & courto alium, n. 66. post Molam in d. 5. qm maximi. & Alex. in cons. rot. lib. 3. Alex. in esp. 5. 13. n. 4. & Boer. in d. q. 2. 29. colvit. ver. numerus casus.

Sextus & vltimus est casus , quando contrahentes vbi sunt simul verbo venditionis & locationis , & praefatio t̄ est vlnica pro tempore . Hoc casu prafundi contrahim locacionis scripti copia in d. tria de primis legi contractis numer. 66 vers. , s̄ reūd confutat , quem fecutus est Boer. in d. questione 2. cap. 10. vlt. vers. quartus casus est .

PRAESVMPT. CV.

**Contractus emphyteuticus, vel locationis, qui-
bus coniectruris, & præsumptionibus
iudicari possit.**

SUMMARY.

- 2 Emphaticus vel locutionem contrahentes nominantes, illius vero
flamulam est.
  - 3 Contractus talis presumitur, qualis ex verborum facie apparet. Ne
repugnat eius effectus.
  - 4 Emphaticus indicatio ubi concepsio perpetua est.
  - 5 Locatio ad certum tenetque fieri potest.
  - 6 Locatio dictio, quoad ipsius que prolatum fraudulens respondit.
  - 7 Emphaticus dictio quanto modice voluntate pendit.
  - 8 Emphaticus concepsio esse indicio est referentiam prestante Leudem.
  - 9 Lendum est pro locutione non voluisse.
  - 10 Laudemus lex appellat quinque grammaticos.
  - 11 Emphaticus vel locatio an sit, effectum magis quam verba indi-
cant.
  - 12 Contractus in qualitate et cognoscenda, non nomine, sed quod contractus
convenit, attendatur.
  - 13 Rei veritas falsa demonstratione & denominatione nequit immu-
tari.

CVM contrahentes claris verbis appellant contractum vel locationis, vel emphysi, ut ad nominaciones recedunt non est. *Neuia. s. alio. de iustitia lega.* Quicunque enim fuerit velata intentio attamen verbi flandum est, nec sunt verba caillienda. *s. 9. vltim. ff. ad Senatuscons. Tertium.* Et vere contractus suis praefumitur & indicatur, qualis ex verborum facie apparat. *L. Iudiciorum. Maxistructio. 1. 1. ff. de fidei. et. et contractum ipsum secundum verba indicamus. L. quin. fuscion ff. de dom. s. p. Inclusa. et in specie contractus locationis & emphysi responsum responderunt Neuia. *me. vif. 2. 2. nro. 1. & 2. & Natura. me. vif. 4. v. 1. & 2. & Rota. Roman. in dect. 2. 6. nro. 1. & 2. pp. prima pars in eiusmodi causa. Cum vero verba non sunt clara, ad praesumptions, & conjecturas recurimus.**

Prima coniectura est, quando concessio est perpetua. Nam tunc indicatur emphyteusis, si non autem locatio, qua sacrificio ad certum tempus. Ita Bald. in Literis, column. 2, vers. modicissimo dicitur. Angel. Actin. s. 6 adit. in legit. de locat. Cap. 1. n. 6. C. de cura emphy. Cagoul. in entibus, curia numer. 6. 7. C. de factis sancti acclif. Bellon. in consil. 27 may. 2. C. Natura in consil. 49. junij. 23. lib. 1.

Secunda est coniectura, quod quando i penso, qui presulatur, correspondit scribatur, locatio dicitur. s. *amphy* tuis erunt quantum soluit tenius & modica i penso. Iti Bart. in *L. maner. 9. ter quatuor. distar. hic.* tis de *impre*. & ibidem Iason. 16. et his accedit Specul. in *ritual. de employt.* §. *nunc aliquia. vers. 16. secundum quatuor. Etat.* qui manifeste *l'ecclias.*

perde fructibus quam solutus nomine penitentis. Idem respondit Alex. in conf. 22. num. 2. & 17. vers. 6. sed lib. 1. C. epollia intra dictum de summis contractuum, in tercio prefato pto, verbo & sic perito, qui in specie horum contractuum, qui Vroneo celebrari solet, sic affirmat Socin. Sen. in conf. 23. num. 5. Natta in conf. 9. 22. C. de testim. vend. Neuzian. in conf. 9. num. 12. & 18. num. 5. qui huius sententia alios commemorat. Siluan. in conf. 9. num. 5. Natta in conf. 9. 22. num. 7. & 17. lib. 1. & Julius Clarus in 6. in phystis 1. q. 1. vers. & ad uerba Rora vbi ssp. 2.

Tertia est conjectura, quando sicut inter partes conuentum, quod ille, cui facta est concessio, alienar, in aliud transferret rem ipsam fibi concessam, iudicium ex re praestaretur. Hec conjectura significat emphyteutum fulle coetiam. Cum laudem in pro eo non aeterni pro locacione prelari soleat, l. vir. C. de ure empt. vbi omnes. & respondit Alex. in conf. 23. num. 7. lib. 5. hoc laudem, quod lex appellat quinquaginta m., t. prelari ex natura contractus emphyteuti pro coenitu, quem dominus prefat in ipsius emphyteutis alienatione, & non alia scribit. Amedeus de Ponte in tract. de landemis q. 1. Pro alienatione etia rei locata ad decennium solui debere laudem in respondit Decius in conf. 20. num. 3. Differunt tamen se odores Particulis ibi in additionibus.

Quarta est conjectura, quando sicut facta est pactum, quod euinciente aliquo infortunio res possit restituiri domino, qui tam concessio. Hoc casu prafumitur locatio, non autem emphyteutus. Ita Cervini in conf. 23. num. 22. lib. 1. Berou in conf. 16. lib. 1. Rodemini 1. Galli, §. quidam recte. num. 202 de lib. & postea Bellon. in conf. 21. num. 8. & Etatam. decis. 164. num. 3. Illud verbum obseruandum est huius in re, quod eti contractus ipse manifeste verbis appellaretur locatio, vel emphyteutus nihilominus si effectus regnabit, ut quia concessio ad vitam, vel perpetuo, vel ad terminum, quartam ve (re) fieri solet generatione, ipse effectus i magis quam verba spestandus erit; atque ita emphyteutus, vel locatio, sicut effectus demonstrabit, indicabitur. ita in specie respondit Neuzian. in conf. 9. 22. num. 12. Et illud ibidem num. 22. post Purp. in l. 2. in pto. sum. 51. ff. si certum per. scribit, quod ad cognoscendum qualiterum t contractus non attenditur nomen, sed id, quod conuenit contractui. Ita in conf. 49. num. 13. lib. 1. Ita quoque Bellon. in conf. 21. num. 7. post Baldwinum in rubric. C. de ure empt. & Barba. in rubric. extra de locato & condicione sol. vlt. respondit, ab ipso effectu contractum iudicari emphyteuticum, non autem locationis a nomine. Et bellorum fecitos est Julius Clarus in 6. emphyteutis q. 1. in s. His accedit Afflict. in decr. 7. in s. Cui dixit, quod licet contractores appelleant contractum emphyteutis: attame si adit pretium, ex natura emphyteutis, dicetur emphyteutis, non autem emphyteutus, & idem ego ipse respondi in conf. 37. num. 20. lib. 3. & idem de contractu censu tradit Alarius in tract. de ure emptiveutico. q. 22. num. 28. & dicimus in sequenti pto. sum. num. 7.

Et huius quidem sententia ea est ratio, quod falsa demonstratione, & denominatione rati or veritas non potest immutari. I. cum falsa. C. de ure & facti go.

P R A E S U M P T . C V I .

Contractus emphyteuticus, vel censualis, quibus coniecturis, & presumptiobibus demonstretur.

S V M M A R I A .

1. Emphyteutis, & censuali contractu in quo differant.
2. Censum de re nostra, pensionem emphyteutis pro re aliena solvit.
3. Censuali potius quam emphyteuticos contractus in dubio presumuntur.
4. Et quibus in easdem id etiam procedat vel non, & numer. 7. q. 5. ad numer. 14. Differuntibus relatu. num. 6.
5. Minimorum quod est in dubio sequitur.
6. Emphyteutis se servat, quando semper se fert.
7. Censuali contractu, domum tam directe quam via translationem requirit.
10. Censuali presumuntur contractus, et fiduciam sit, concedo tibi in emphyteutis pro censu anno.
- Idem si fiduciam sit, concedo in emphyteutis vel censum. num. 11.

8. Censu & emphyteuti non se patiuntur.
12. Emphyteuta per biennium aut triennium a solutione cessante, ab emphyteuti ead.
16. Censuari etiam per mille annos si solutione cessando, non cedit a contraria.
17. Non tamen si specificè fit sursum. num. 17.
18. Emphyteuta dominio inconferto rem emphyteutican alienando, cedit ab ea.
19. Censuari domino inconferto alienans non cedit iure suo. Et de quid censario accipendum. num. 20.

N On est a precedenti dissimilis haec disputatio, in qua quisritur, quibus coniecturis & presumptiobibus demonstratur possit contractum esse vel censuum, vel emphyteuticum. Differunt equidem inter se duo iuxta contractus. Nam in emphyteuti transflatur foliimodo dominium ville cum possessione naturali censu vero transflatur dominium vtile & directum ac etiam ciuilis, naturalisque possellio: & folium referatur pensionis annua. Quocirca dicere solemus, quod censu foliimodo de cap. constitutio de religio dom. Basel. in l. 1. 6. hic titulus. ff. de pto. 1. 1. Rau in conf. 42. num. 4. & in conf. 160. num. 7. lib. 1. qui & Baldwin refert. Ita in l. 1. ad audiencem. num. 4. de rebus eccles. non alien. Cap. 1. in conf. 13. num. 2. Crast. in conf. 20. num. 1. & conf. 13. num. 3. & Didac. libr. 3. Variatio resolutio. cap. 7. numer. 1. & Natta in conf. 3. colum. 1. Euerard. accentuaria legali in loco ab emphyteutis ad censum. num. 3. In dubio autem quando non apparat, ut contractus sit emphyteuticus, vel censualis, praesumuntur censualis. Ita tradit. Ioan. Fabri in l. 1. C. de ure empt. Albert. in l. 2. mon. 13. vers. quid de questione. C. eod. Socin. Sen. in conf. 167. num. 6. vers. quidem. & in conf. 266. num. 6. libr. 2. Ita in l. 1. ad audiencem. num. 4. de rebus eccles. non alien. Rau in conf. 42. num. 7. & in 160. num. 7. lib. 1. I. apud in l. 1. num. 4. & in l. 1. 2. num. 14. C. de ure empt. Decius in anthro. qui rem. numer. 7. C. de sacra const. eccles. in conf. 13. num. 5. Neuzian. lib. 1. Sylva mortuorum. 17. vers. 1. in libro. Marpigh. 9. 1. Capit. decisi. 1. Brennius in conf. 14. num. 2. Parv. in conf. 23. num. 9. & in conf. 3. num. 2. lib. 4. Berou in q. 1. Crast. in conf. 20. num. 2. Gramma. in decr. 77. num. 30. Didac. Conar. lib. 1. disputa. annuar. cap. 7. numer. 1. Natta in conf. 3. num. 2. & Julius Clarus in 6. feudum. q. 5. & Corbulo quem infra referam. & hec est magis recepta opinio. Et iij quidem addebet sunt per ca. constitutionis de religio dom. quod minimè probare ostendit Euerard. quod max referam. Affertur etiam ratio, quia in dubio quod minimū t' est sequitur, s' opero in stipulationib. ff. de reg. sru. Est enim quo ad recipiendum minoris praedicti, quod id censu, cum ita facile perdatur, ut emphyteutis, que t' citur pra. se ferre speciem quādam seruitur.

Vерum à predicta opinione dissentunt Ioan. Fabri in l. num. 7. C. de ure empt. Iafon. in l. 2. numer. 15. C. de ure empt. Encard. in censoria legali in loco ab emphyteuti ad censum. numer. 3. Alarius Vallafucus in tractat. de ure emptiveutico. q. 1. in conf. 32. num. 5. Ea ratione motu finit, quod contractus censualis requirit dominum tamen directe quam vtilis translationem, ut dico ssp. Que quidem translatione non presumitur. Dec. in l. 1. pto. scind. a. m. 14. C. de pto. 10. Effet enim praesumere donationem, contra l. cum de indebito. ff. de probat. & l. cum auct. ff. de folio.

Extenditur primò ut locum habeat etiam ageretur de re ecclesiastica, t' cuius favore non pariter praesumitur emphyteutis, sed census. Ita Corbulo de ure emptiveutico. in tto. de causa priuationis ob nos foliut. num. 1. l. 1. q. 1. inf.

Extenditur secundò predicta recepta opinio, ut locum habeat, etiam si dicetur, concedo tibi praedium, vt de eo positis facias, ut tu ius tuum tanquam res tua propria. J. Nam tunc praesumitur in censum conceillia, ut post Socinum & Decum respondit Crast. conf. 20. num. 15. qui dicitur.

Extenditur tertio, ut procedat etiam, quando possessor impenitentia licentiam alienandi. Soc. Sen. in conf. 266. num. 5. lib. 2.

Extenditur quartò procedere, etiam quando fuit dictum, [concedo feodium & omnemius, quod in eo habeo in t' emphyteutis pro anno census.] Nam adhuc praesumitur contractus censu. Ita in l. 1. in cap. ad audiencem de rebus eccles. non alien. Ita in l. 3. num. 8. inf. de ure empt. Dec. in conf. 16. num. 3. Euerard practicatus in loco. 6. Socin. Sen. in conf. 15. num. 3. 266. num. 5. lib. 2. libr. 2. et 3. in q. 5. 2. 2. num. 31. Natta in conf. 3. num. 2. lib. 1. & Alarius in q. 5. 2. num. 21.

Extenditur quintò, ut locum etiam habeat haec sententia, quando

11 quando fuisse dictum, s' concedo tibi in tempore eius, vel censu-
lum. Nam adhuc præsumitur contractus confinalis, non autem
emphyteutus, si quidem in dubio (in disu) præsumitur censu-
lis. *Sicut. Sciam. conf. 26. num. 6. l. 2.* Et nolite in causa clarum
hoc magis redditum ex illis verbis, vel in cœsum. Quibus videtur
recessum ab illis, in emphyteutum, ex 1. si quis ante fidem acqui-
posse, vbi fidem sunt contraria, per secundum recessum a primis.
12 Cum autem census & emphyteutus non compatantur, per se-
cunda recessum dicuntur a primis. Alijs argumentis copro-
bat Euseb. *prædicto in loco*, quo tam in loco commemorat Io-
nab. 8. Iaconem ubi hoc opinione diffringit.

Declaratur primò vel locum non habet, quando dictum fuit,
13 [quod in perpetuum] faciat. *Ita dicitur in conf. 17. sol. 1. l. 2. lib. 4. &*
Ciam. in conf. 20. num. 14.

Declaratur secundo non habere locum, quando in ipsa regio
14 ne magis frequenter efficitur, & cedendi emphyteutum. *P. A. Alius.*
ad l. 2. no. 35. item in ea & Mascard. in conf. 28. no. 7. pell. Lefebvre
11. l. 1. num. 15. Cadeare emp.

Huius disputationis egregia est utilitas. Nā magni respectu quod
contractus sit censualis vel emphyteuticus. Et tunc prima uita
15 quae esti emphyteutica celulis per blenium vel triennium folure
penionem cadit ab emphyteufi. 2. C. de iure emp. &c. notis de lo-
16 cat. no. 10. Dicitur, non tamnam cadere censuariis, et per illi eam
celare folure. Ita gl. & Innsen. C. confitatum, de veligio dom. Bar.
in l. 6. s. ff. de publica & regal. Bald. in antea, et qui col. 11. num. 42 ff.
pone quod prius, C. de bonis quibusque. Ita in Fabri in l. 2. C. de iure em-
phyt. & in 9. addito in Institut. de iure & condicione, incola in aduentu
num. 4. de rebus non alienand. Ison in l. 1. spiss. in numer. 42 ff.
de operis non uiratis idem in l. 1. num. 49. & in l. 2. num. 43. C. de iure emp.
Sicut. Sciam. conf. 07. num. 22. l. 2. Rati in conf. 1. 2. num. 3. & in conf.
20. num. 7. lib. 2. Marfil. singul. 95. Decim. in conf. 13. Capit. decisi. 2. 3.
num. 6. Excedit. in censu legali in loco ab emphyteuti ab censu. no. 3.
Ciam. in conf. 20. no. 20. in conf. 29. col. 4. vers. secundo non sequitur.
*Dodal. in 2. varior. refolutio. 9. 7. 8. 11. Natura in conf. 1. no. 4. Albarus Va-
lise. in tract. de iure emp. 9. 32. num. 32. Quibus conflat, hanc esse re-
cepimus opinionem, eti ab differenti Bald. in conf. 17. libr. 3. &*
Imola in conf. 8. col. vii.

Non procedit tamen prædicta sententia, quando conceratur
17 censuialis est specificum iuratus. *Ita decidit Caſiodorus in decr. 2. titu-*
lo de iure utrius. His declarat potest Bulla Inno. 4. Pontificis Max.
edita anno 1.492, que de censu solutione, & caducitate non fol-
uentum ipsum cœsum edita est. In tertia enim parte ipsius Bulla,
ibid. [Ac eisdem Prælatis &c.] facitum fuit, quod si iuri censuarij
infra membra non docuerint, le parvule ipsi monitioni & man-
dato bullæ, incurrit pena primitu[m] ciuitatum, terrarum &c.
iuxta suarum inquietudinem & concilacionem. Hac bullæ
nil specifici de pena censuariis statuit: sed se referat ad formam
concessionum & inquietudinarum. Et propterè dicendum est,
quod si in inquietudine adiectum est pacium, quod censuariis no
foluentur cadat, vel quando adiubitum est specificum iuramen-
tum, iuxta decisionem Caſiodori, locutus est caducitatis, alios non
cum inspecto iure communi, quod non corrigit bulla, censu-
rius non faciat foliutionem non cadat a contrâdicto ipso cen-
suari.

18 Secunda est utilitas, quod esti emphyteuta alienando & em-
phyteutam inconfutabile domino cadit ab ea, non tamnam cadit
censuariis. *Ita Dicit. in conf. 16. col. 4. vers. 3.* Ultimum non obstat. *Capit. in deci-*
13. num. 5. & 7. Berou in d. q. 1. o. m. 11. Almar. 1. Vall. in conf. 1. tit. 2. de iure emp.
9. 2. lib. 3. 31.

20 Tercium Aliud. *in decr. 1. 29. num. 8.* intelligit, quando esti censu-
rius in quem translatum est omne dominum, fecit si conce-
fum ei fidei uile tantum: sic ille declarat Angelum Aretin. in 6.
edict. in p. 1. leg. loc. ati.

P R A E S V M P T . C V I I .

Censuſ constitutio an præsumitur, seu assimilatur
contractuſ mutu, vel emptionis & vendi-
tionis, vel emphyteutis, vel
locationis.

S V M M A R I A .

1 Censuſ quid sit, num. 3.

2 Censuſ cui confituntur, dicitur acquirere communitatem perceptio-
niꝝ diuitiarum.

Censuſ quid modis configitur.

3 Censuſ iſeruntur quoniam sit, & quia confituntur, num. 6.

4 Censuſ varijs titulis crederat and confituntur.

5 Denatione, num. 3.

Translatio, num. 9.

Legato facta in regalamento, num. ro.

Empitina & revolutione titulo, num. 11. dicitur, censuſ emptitina a
Bono.

Locatio, titula, num. 12.

Censuſ in dubio vbi de abo titulo non confitetur, emptione præsumitur
acquisitus, quando vincere pretium fuit numeratum vel promis-
sum.

Locatio vero si singulus auctor permisimus fit, num. 14.

15 Censuſ caput, directum dominum repletum redditum, vbi singulatum
reflexuſ praeditum acquirit.

Postquam a de contractu censuſ verba facere cepimus, dis-
ferendum est, an hic contractus assimiletur, vel mutuo vel
emptioni & venditioni, vel emphyteuti, vel locationi? Hac
in re dictum est, primum, censuſ est redditum, qui iam vel conflitu-
tus, creatusque est, vel de novo constitutus, ita quod conflitu-
tus recte bona, ex illis praestando annuatim pensionem. Ita
tradit. Petrus Foller in tract. de cœfum. in verbo, *bis* modis censuſ.
num. 2. in p. Et is, cui constitutus est censuſ dicitur acquirere com-
modatum perceptionis fructuum, *lib. vñſupra. 1. ff. de ore docum.*
& tradit. Bald. in l. 1. loc. quatuor. 4. C. locat. *S. Blasius Petrus in summa.* in verbo, *vñſupra. 1. ff. secundo.* 9. 12. & Dominicus Soto de inspi-
tione & iure, lib. 2. quatuor. 1. col. 2. dixit, censuſ est ius percipi-
endi pensionem, sine in fructibus, sine in pecunia, vel re aliqua
villæ.

Constitutur seu creator autem censuſ altero de duobus mo-
dis, quorum primus est, quando quis tradit rem suam alii, & in
cum transfert omnius dominium directum & ville, cuo quod
accipiens rem, teneatur solvere certam annuatim pensionem. Ita
probat. 1. vñſupra. 2. C. de rerum parvissim. & tradit. gl. in c. confitatum. gloss. pen.
de religio dom. Barr. in l. 6. s. ff. de publica. & vñſupra. Soci. Sciam. confi-
l. 167. col. 2. lib. 2. *lafon. in conf. 1. col. 1. defendit.* Cram. in conf. 217. num. 11. &
Foller. practicato in loco. num. 5. Et hunc censuſ appellant Doctori-
res & referuntur. Sic sanè Dominum Soto in art. 1. sol. 2. ver. 12. in
natum est.

Secundo modo constitutur censuſ, quido quis aliqua accepta
quantitate, constitutus aequaliter promulgit ex suis bonis praefare illi ma-
terianti annuatim pensionem. Ita Crat. in conf. 217. num. 4. ver. 4. secundo modo.
& tradit. Foller. vñſupra. 1. ff. 1. ver. secundo modo. & Dominico Soto
practicato in loco. col. 3. ver. alter ergo est censuſ. Et censuſ iste applicatur
a Doctoribus & consilioribus. Ita hoc nomine appellat practici
interpretes.

Et censuſ tam primo, quam secundum modo (vt suprad.) configi-
latur fit & creator, seu facultas percipiendi fructus in aliud trans-
fert varijs titulis, vñſupra donations, vt si quis donat bona sua,
hoc est redditum annuum ex suis bonis illi donatario praestitum.
Ita Crat. in conf. 217. num. 4. in fin. Bonis in tr. n. 2. de cœfum art. 2. 5.
num. 2. proprieatem. Petr. Foller. intrad. de cœfum in verbo. *bis* modis
de censu. num. 66. Domin. Soto in d. art. 1. col. 3. ver. 1. at vero dubium. Ita
titulo i. translatio constitutur censuſ. Crat. in conf. 217. num. 4.
in fin.

Sic titulo legati facti in testamento, vñſupra. 1. ff. lat. differit. Bonis in d.
art. 2. de censu. art. 2. 5. & tradit. Foller. practicato loco.

Sic etiam titulo emptionis & venditionis configitur, vt si ven-
dobi predictum meum, reservato mihi anno censuſ fieri scaturit
Dom. Soto in d. art. 1. sol. 4. ver. 1. quatuor potest. & alijs, quos infra refe-
rebo, sic ex stipulatione & promissione. Hinc. Gabrielem in conf. 141.
num. 2. lib. 2.

Vel etiam si vendo tibi prelio mille aureorum redditum censuſ
annuum 50. aureorum praefandum à me, vel ex bonis
meis. Et appellatur ille censuſ emphyteutus à Bonio in d. art. 2. de censuſ.
art. 2. 4. sic Crat. in d. art. 2. 4. in fin. & Foller. vñſupra. num. 5.
sicerat Abbas in suo disputatione in 5. quatuor. que inscripsit. Augu-
stino. num. 9. res. 2. in antea placet. Conradus in tract. de contradicib.
9. 79. in 7. 10. clausore. & Dominicus Soto de inf. & iure. lib. 6. q. 2. art.
2. col. 3. ver. 1. at vero dubium. & col. 3. ver. 2. in fin. que dicitur esse
emphyteutum & venditionem. Nec dici potest quod hoc cau-
sus sit venditio aliquis rei, & quando feliciter fundus remanet
meus. Nam veritas est, venditionem esse, cum vendiderim ins-
peri-

percipiendo fructus ex fundo. Ita declarat Cœsar ad iudicium d. q. 70. in 5. concil. in s. & idem sensu in 7. conclusione. vers. nullam iuratur.

Et verè cùm sit mentio tituli empionis & venditionis, dicendum est esse censum emptitum: atq; ita contraria dicere empionis & venditionis. Cum à proprietate nominis recedendum non sit in dubio. Non alter de legit. 3. & diximus super in presumptione 10. in secundo casu.

Ex propterè in Bullis Martini V. & Callisti, de censibus, que habentur inter extravagantes, appellatur contractus empionis & venditionis, & collocare sunt illæ fibi tibi de empione & venditione. Ita quoque titulus locacionis constituit potest census, vt si ad decennium aliqui locauit fundum, & reseruauit mihi censu anno, vel pro fructibus annuatim soluitur pentio. Ita sensu Abb. in d. quies. 1. num. 9. vers. mibi astem. dum allegat Clem. de reb. eccl. non alieno.

In dubio autem, quando scilicet non est expressus titulus & modulus census confititur, conetur, & presumptione agendum est. Quocirca adverterendum est, quid si vnicum à premium pro censu anno prestante numerari vel pro premium fuit, dicetur titulus empionis acquisitus. Si vero primum fuit in singulis annos premium, pro presumitur titulus locacionis constitutus census. Ita in specie scripta Abb. in d. quies. 5. nu. 9. vers. hinc dicitur accus. adductus traditio Bartol. in l. ceteris fiero. q. qui maximus de publica. & vellig. quem diligenter explicabam in subsequenti capitulo. Nec hic calibenda est diligenter, quod census sit redimibilis, vel non: Cùm etiam redimibilis dominium transeat in emptione. Ita Conradus de contractu, quies. 8. 3. in conclusione in 9. argumento. Et in tota illa conclusione ostendit Conradus quid sit vera emptione & venditione. Et in eadem quies. 8. 3. column. 15. vers. & ex quo. scribitur, quidquid emptor & census faciuntur dilucrum dominium respectu, et redit usus respectu predi, in quo fundator census, acquiri volummodo vnum erit. His faciliter potest disputatio que superioribus diebus eiusdem Misticus. Ea enim in ciuitate extat statutum fibi rub. Datum contractu, quo fancitum est, quod pro empionibus, venditionibusque rerum foliata se pemptim cum diu midio pro singulo centenario pretij numerati. Pro locacionibus vero seu concessionibus in empyleum perpetuam, vel ad decennium, vel proprie, cum pacto renouationis, soluunt gabbia, toto viuis censu dicitur rei seu iuri, quantum ascendit canon seu pessimo primi anni. Postmodum a Serenissimo domino. Duce auctoritate Pontifica introduxitum fuit census. Et in fine proclamat, quo ipsa censu introductio fuit publicata scripta sic legitur. Commentiamo, che tunc li contratti censuali, che si faranno nell' auuenire, debbono esse denuntiati nel modo nella forma, che si denuntiatio li contratti delle alienazioni de lecole immobili, declarando, che coi, quanto all' oblio della denuntiatio come al pagamento del Datio habbiano da offertur intercambiare li statuti & ordini nostri publicati sopra ciò, li quali estendiamo a essi contratti censuali, e massimamente la grida nostra. Dubitatum fuit, quod datum pro censibus constitutus solu debatur, an scilicet illud quod praefatur pro empionibus, & venditionibus. vel empyleus census. Ex iam dictis disoluvi facile potest haec dubitatio. Si enim census constitutus creatusque fuit titulo empionis expreßo ipsius tituli nomine, vel tacito, sicut quodvanson pretij censum pluriam annorum sit constitutus, soluenda erit gabbia empionum; & venditionum: si vero locationis, vel empyleus constitutus est census, praestabilitur gabbia solu, quia foleretur pro locacionibus, & empyleus. Iteratq; spectandus tenor, & modus constitutio- nis creationis; ipsius census. Anverò census inter mobilia vel immobilia sit consumerandus, explicat copiosè Hieron. Gabrielem in d. conf. 1. 4. lib. 2.

PRAESUMPT. CVIII.

Emphyteuta quando quis cursu temporis presumatur, & quanti temporis praescriptio requiratur.

S V M M A R I A.

- 1 Emphyteuta presumitur, qui rem empyleuticam diu possedit.
- 2 Emphyteuticum contractum pro sua effientia scripturam requiri.
- 3 Emphyteus titulum aliq; decem annorum cursu presum: valuerunt.

Alij patet annorum triginta. n. 4.

- 4 Emphyteus in Ecclesiastica presumenda, & an cursum prescriptio se- queratur.
- 5 Et in quoque predi id sit verum, num. 6.
- 6 Decima tanquam bona ecclesia scripturalia, prescriptio enim temporis immemorabilis vna cum titulo re patitur.
- 7 Emphyteutico titulo presumendo, quod autem tempori requirat in lex ve- neta, non rebus privatis quam ecclesia.
- 8 Emphyteutico titulus in his que dari in empyleum nequant, non presumatur.
- 9 Emphyteutico non presumatur, vbi alio titulo appetit ab initio con- cepta.

Egregia est disputatio, quomodo & quando, qui diu rem ali- quam posseidit tanquam empyleus, vel fundum canonem pre- sumatur talis, & quomodo contractus ipse empyleuticus praececerit? Et empyleutū presumit affirmatur in gl. magna, in l. 2. C. de ure empyle. Spec. in tit. de empyle. 9. num. aliquo. n. 169. vers. 142. Bald. in l. com. de in rem verso, in secunda lectura, in l. 1. lib. 1. C. de fiducia com- missi & in ca. c. de Ecclesia Sutrina, in fin. de causa pessimi & propriet. Angel. in l. prator. art. 9. 1. ff. de eden. in l. qui in aliena, column. 1. de acquir. b. sed & videtur in molta num. 3. 16. empyleutus in ambient. de non aliena, rebus privatis Salicam. in l. com. de in rem verso, quodlib. 6. de usur. Anchara. in conf. 20. in fin. Alex. in conf. 79. numer. 8. lib. 1. Decius in conf. 6. 4. column. 2. vers. & cum proposito. Ruin. in conf. 10. numer. 7. in conf. 63. num. 7. in conf. 15. 1. num. 4. lib. 1. & in conf. 51. 7. lib. 4. Alex. de Neu in conf. 26. & 27. Chaffan. in conf. 11. numer. 8. 4. Partibus in conf. 23. num. 8. lib. 4. Balbus intrat. de scriptur. in 3. parte princip. quodlib. 10. Berous in conf. 14. Iulius Clarius 9. empyleutis, quodlib. 1. vers. sed pene quod. Quoniam quidem sententiam iti problemat. Cum sponsus, vbi in vestigilibus, ff. de publ. in rem act. vbi gloflex. I. cum post duorū, in prin. ff. de ure doti, ex l. finita. 9. ff. de vestigilib. ff. de damno infect. ex l. competit. C. de prescrive. 10. vel 40. annor. ex l. vlt. C. de fundis patrimon. lib. 11. & ex c. 1. ff. qui quis per tringit, a feudo fuerit cotrouerit. inter dom. & gna. Nec respondit quod contractus empyleuticus requiratur pro sui effectu scripturam, l. 2. de ure empyle. vbi gloss. in verb. scriptura. Ex vbi scriptura requiritur pro eligendo actum, vel eius sollemnitatem, illa non presumatur curru temporis. Felin. in l. ca. sicut, column. 17. de rendit. Rumin. in conf. 99. column. 6. versific. secundum respondet, libro 1. & in conf. 49. num. 9. lib. 4. Nam responderunt secundum la- sonem in l. 2. num. 15. C. de ure empyle. post Alber. lib. 2. quodlib. hoc in curru presumunt, scripturam interuenient. Etidem mani- feste respondit Baldus in conf. 16. Columbinus in l. 2. lib. 1. & in conf. 2. subtiler. col. 2. versi. & not. adum est. lib. 4. quic secundus est Cran. intrat. de antiqu. tempore. in prima particula tertia pars principali, num. 4.

Ceterum dubitatio in eo versatur, qui temporis cursus requiratur ad presumendum hunc titulum empyleuticus. Aliqui existi- marunt sufficiere cursum decem annorum. Ita Baldus in l. num. 15. C. de fundis patrimon. s. dicit in l. com. de in rem verso, quodlib. 6. ff. de usur. & Crater. in tractat. de amiq; tempor. in primis particularis tereti pars principali, l. 36. & 40. Alij vero scripserunt, requiri cursum tri- ginta annorum. Sic consuevit Angel. in l. prator. 9. 1. ff. de eden. Alber. in l. 2. num. 10. C. de ure empyle. vbi in l. fin. 15. Chaffan in conf. 13. 1. lib. 1. Balbus in tract. de prescrive. 3. parte princip. 10. ma. 35. Rui in conf. 51. 7. lib. 4. & Berous in conf. 23. n. 5. lib. 4. & Berous q. 14. & Mafas in d. intrat. de prob. pars prima in conf. 3. 27.

Hec quidem recepta est opinio. In empyleutis vero Ecclesi- a presumenda, necessaria est praescriptio quadrangula annorum. Angelus in l. empyleutis n. 11. an. b. de non aliena aut permis. reb. eccl. Ad hanc in conf. 20. in fin. Alex. de Neu in conf. 26. & 27. Partibus in conf. 23. num. 5. lib. 4. eti Salicam in l. com. de in rem verso, quodlib. 7. ff. de usur. vobis sit diligenter, sufficere cursum decenni, & male quidem. Et hanc quidem traditionem vera intelligo ex pradij: quod a primitus polideri & praescrivi possunt. Secus in bonis ecclesie spiritualibus, sicuti sunt decimae. Nam in h. his requiri praescrip- tio temporis immemorabilis vna cum titulo. Quia de re differunt in conf. 29. l. 2. vbi declarauit legem Venetam, quia in presumendo hoc triplus empyleutico requiri cursum quinquaginta annorum in rebus priuatis. Illoq; in loco scripti virtus imprefractio lo- cum eius corruptum. Non hic repetit illa multa, que ibi scripti.

Declaratur primò haec presumptio, ut locu non habeat in his rebus que in empyleutis dari non possunt. Ita Rumin in conf. 15. nu. 14. lib. 4. qui multas comprobavit.

Declar-

LIBER TERTIVS.

Declaratur secundum, ut non procedat, quando apparet quod titulus res ipsa fuit ab initio concessa. Nā in claris non est opus conjecturis. Ita iuspeccit etiam Rauus in conf. 2. lib. 2. item q. 1. s. mons. inf. idem Claram in §. emphateus, q. 1. resp. sed pone. At quod ego intelligo, & Parisius in conf. 2. mons. 1. lib. 2. qui sic in specie declaratur, & intellexit legem illam Venetam sub rubro. Qui enī nomine perferitur per amorem quam iniquitatem, &c. quam latius explicatur in d. conf. 2. lib. 2.

PRAE SVMPT. CIX.

Emphyteuta cursu temporis effectus, an, & quando presumatur perpetuus factus, vel vique ad tertiam generationem tantum.

SYMMARIA.

- 1 Emphyteuta acquisita per auctoritatem, secundum concessum, uenit concessio, vel in certam regiam, generatim, vel imperfectum.
- 2 Procurator conflatus ad suum patrem mutuum, praeferitur ex modo quo de domo nostro ex parte concessum sit.
- 3 Monta numeri & qualitas qua si statueretur, presumuntur legitata.
- 4 Creditore vnum ex curri debendi eligente, non fieri praeditissimum ad usum alium.
- 5 Emphyteuta titulus concessio vel per prescriptum secundum regionem constitutum preservatur.
- 6 Conducere in secundum regionem constitutinem prædicta conductisse presumuntur.
- 7 Emploratio in dubio perpetua presumuntur, vbi de domini aut regioni non concessione non apparet.
- 8 Translationem dominum natura est, ut per perpetuam.
- 9 Perpetuam presumuntur in dubio, quod tempore late potest esse & perpetuam.
- 10 Inmarie et missa, postea presumuntur perpetuum.
- 11 Contractum secundum suam naturam præsumuntur celebratum.
- 12 Emphyteuta natura est, ut per perpetuam.
- 13 Liuellum in dubio presumuntur perpetuum, neq. id differre ab emphyteusa & cetero.
- 14 Locationem ad beneplacitum in dubio perpetuam presumuntur.
- 15 Empytenus ex lege sua, ad genitum solum concessa presumuntur.

Disputantur superiore presumptione, quando cursu temporis presumuntur quis obtinuerit titulum emphyteutis, dubitari nunc contingit, an, & quando iste presumatur efficitus emphyteuta perpetuus, vel viq; ad tertiam generationem tantum, ut in d. inq. inveniuntur illi aliquot quis vna cum Angelo in l. 2. col. pen. C. de ure emph. & 1. lib. 2. num. 160.

I Primus est casus, quando apparet vbi & constitutio illius qui pro domino recognoscitur, ut si apparet ei confessio concedere ad tertiam generationem, vel in perpetuum. Hoc casu presumuntur temporis cursu acquisiti similis emphyteutis, iuxta collationem ipsam recognoscit dominus. Ita Angelus & Ies. prædicti in loco, & in l. 2. col. 2. C. de ure emph. & 1. lib. 2. num. 160. vesp. 1. idem in libro 1. lib. 2. num. 17. ff. si certum petatur. Cattela. Cottam menor ab eo. verbis, emphyteuti. Et si quidem adducti sunt primo argum. 1. vel vniuersitatis, ff. de quinque actionibus eius procurator ad mutuum suum cipendium constitutus, presumuntur tempore constitutus, ut sub pignore possit accipere, ex quo sic factus confitetur ipse dominus. Et plura scripti supra lib. 1. queff. 16. num. 1.

Secundum argu. 1. si seruus plurimus, ff. vlt. de l. vbi presumuntur legatus numerus, & qualitas monetae: quia tellator ipse legatus vobatur, si differerentur infra lib. 2. preffam. 18.

Tertius confert. Vlt. C. de fidei, vbi in vobis quotidianum famicium est, quod si creditor eligit vnum ex duobus res debendis, non tamen ei fieri præjudicium aduersus alterum.

Secundus est casus, quando non consistit de vbi & constitutio dominicata de sola constitutio regionis. Hoc etiam in casu presumuntur, si concessio per prescriptum titulus secundum constitutio etiam illam. Ita Arg. & 1. lib. 2. supradicta.

Primum adducit ius rex. si fundus, ff. de cuius, cuius verba haec sunt: Si fundus venierit ex constitutio eius regionis, in qua negotiorum gestum est, pro cautione caueri oportet.

PRAE SVMPT. CIX. CX.

Secundum confert l. licet, C. de locat. & conductu. vbi conductor presumuntur conductus se prædicta secundum viam & confutandi regionis, ut datum quod lenit ob tempore latum, vel aliud celi vitium, ad eum non pertinet. Et illo in loco plura scripcrunt Bal. Sal. & reliqui.

Tertius est casus, quando non apparet de aliqua confusione, & viu vel regionis, vel domini, atq; ita vere summa in dubio.

Hoc in casu recepta magis Doctorum opinio est, quod emphatus presumuntur perpetuus. Ita papi Galathum Canemus scripferunt Angelus in l. quatuorundem, ff. de feruari, rurban, prædator, in l. Praetor. 6. 1. ff. de eden, in l. 1. insigne princip. ff. si ager veligal, vel emphate, per in l. quin aliena, ff. de aqua hered. & in l. male agere, C. de prescripto. 30. vlt. annos. 1. a. 1. lib. 2. num. 160. C. de ure emph. Soci. in conf. 20. num. 15. lib. 4. Ruinus in conf. 3. num. 15. & in conf. 165. num. 1. lib. 1. & in conf. 5. num. 1. lib. 4. Balbus in tract. de prescriptione, in prima partie, tertia pars principali, queff. 1. num. 35. & Alienus in tract. de prescriptione, regul. 2. presumpt. vlt. Et hanc quidem sententia fulcitur multiplici ratione, & argumēto. Et primō, quia natura translatiōis dominij est, ut sit perpetua. Lvt. C. de legib. 8

Secundo confert l. sufficit ff. de condic. indeb. & ibi annotarunt Bart. & Ias. in dubio presumuntur perpetuum, tū quod potest esse temporale vel perpetuum. & idem scripferunt Dec. in conf. 1. 2. 2. num. 21. Ruinus in conf. 160. num. 17. lib. 2. qui & allorum quamplurim autoritate comprobatur. I yraquellus in tractat. de rettula conventional. 6. 2. glori. 1. num. 39. & in specie fit etiam respondit Petrus in conf. 20. 4. m. 1. lib. 4. Balbus in tract. de morib. cum dictum pacium remissionis iniurie presumuntur perpetuum. Quoniam quidem traditionem probatur Alciat. in d. reg. 1. presumpt. vlt.

Tertiū suffragatur, quod à contractus bracumitum celebratur secundum suam naturam, L. quer. 6. inter locatorem, & locat. & copiosi scripti supra per prescriptum.

Ait autem natura emphatus est, ut sit perpetua. L. in prim. vbi. Bal. 12. & Ang. in l. 1. si ager veligal vel emphate petatur. Ias. in l. 1. num. 35. C. de ure emph. & soci. in conf. 10. num. 16. lib. 4. Ergo concelelio emphatus presumuntur perpetua.

Quarto accedit test. in c. i. de alien. studi. vbi Beliust & Bald. in r. notab. scripferunt: Liuellum, qui ab emphate tenui, & consu nō differt, ut diximus supra in dubio presumuntur perpetuum. Huc etiam per timer, quod respōdit Dec. in conf. 20. 4. m. 1. num. 35. dicti locationem ad beneplacitum dubio presumuntur perpetuum.

Decalarunt hic casus, ut locum non habeat in emphate usi. Ecclie classificari. Nam haec presumuntur concessa folium vlt; ad tertiam generationem. Ita Bald. in l. 2. col. 2. C. de ure emph. & 1. lib. 2. num. 160. vespi. 1. idem in libro 1. lib. 2. num. 17. ff. de acquerenti, hered. & idem in l. 1. lib. 2. num. 160. vlt. idem in libro 1. lib. 2. num. 17. ff. de iure inveniuntur. Ruinus in conf. 3. num. 19. & in conf. 10. num. 10. lib. 1. Francis. Balbus in tract. de prescript. imprimaria particula tertia pars principali, queff. 1. num. 25. Alienus in tract. de prescript. 2. reg. 2. presumpt. vlt. & idem se fit Craw. in tract. de auctor. tempor. in 4. parte pri. in tract. num. 70. Ita etiam Pancratius in conf. 9. 4. num. 7.

PRAE SVMPT. CX.

Emphyteusi ad tempus concessa, an presumuntur ad certum tempus, vel perpetuo

concessa.

SYMMARIA.

Emphyteusi ad tempus concessa, de decennio intelligitur. Et quod si late, num. 3.

Sententiam in qua ad tempus sit interdictione, tū de decennio intellegi.

CONVENTIT ut hoco loco differamus de emphyteusi concessa ad tempus, an presumuntur ad certum tempus, vel perpetuo concessio Baldus in l. 1. in prim. ff. si ager veligal, vel emphate, petatur, presumuntur concessione faciat tū ad certum tempus hoc effat, decennium, & adductus est argument. test. 1. fine prescriptio. ff. de penit. Cuius verba haec sunt, [fine prescripto tempore] a metallum dato imperitia dantis, decenniū tempora proximata videtur.

ta videtur.] Quo loci annotauit Bartolust extum illum esse ad rem hanc singulariencis & Bal dux in LXXX. c. de popula docuit, quod si in sententia non est praesumitur tempus, ut quia dixi inde, [interdicto tibi ad tempus] intelligitur de decennio. Idem in c. ex literis, n. 2. o. de confutat.

Nec huic traditioni obstat confidatior Iasonis in l. 2. n. 263. C. de iure emphyt., cum dixit, quod in modo prouum debet tempus perpetuum, luxuriam ipsius emphyteutis. Nam respondet, quod si natura emphyteutis, hoc est, ut sit perpetua, scilicet superioris 3 praeumptione probatum, recessum tunc dicitur, ex quo facta est confessio non simpliciter, sed ad tempus.

PRAESVMP. CXI.

Emphyteusis an & quando cursu temporis, ad com-
modum & beneficium directum domi-
ni prouumatur.

SV. M. MARIA.

- 1 Canonem soluent tangam emphyteuta, talis prouumatur, vt in posterum a domino directo, ad praeumptionem cogi posset.
- 2 Locatione nomine qui soluit, in futurum ad eiusdem mercede prae-
sumptio cogi potest.
- 3 Cessu nomine per multis annos quid soluerit, in futurum compelli
potest. Idem est in lucullario.
- 4 Emphyteutam, seniutram, condulorem ad futurum solutionem re-
lens compellere dominum directum, vel locator, quid probare debet.

Explanamus supra praeumptione ab hac tercia, cursu temporis prouumtitulum emphyteutis pro emphyteuta, adhuc directum dominum: Nunc econtra dicendum est, an & quando tempore cursu prouumatur titulus emphyteuticus pro domino directo, contra ipsum emphyteuta, vt si quis tanquam emphyteuta diu soluit canonem, an talis prouumatur, vt in posterum cogi valeat a domino illo directo prouare candide pensionem? Et prouumi affirmarunt manifeste & in specie Bal. in l. 2. c. tertia anno C. de pali. & ibidem Ias. n. 9. & idem Ias. in l. 2. n. 20. 15. Cade iure emphy qui ciuidam opinione recenset Bal. in conf. 7. 4. 6. lib. 1. lib. 1. idem responderunt Rom. in conf. 127. colum. 1. Alex. in conf. 113. n. 11. & 12. lib. 4. Deci. in conf. 15. n. 17. lib. 3. Paris. in conf. 77. n. 41. lib. 3. Soci. in conf. 187. n. 62. li. 2. Chaffan. in conf. 16. n. 16. Boer. in q. 15. n. 12.

- 2 Idem dicimus de eo, qui nomine locationis & conductiois soluit, vt scilicet prouumatur talis, quid in futurum compelli possit prouare candem mercedem. Bar. in l. 2. c. in re iure verso, n. 14. ff. de iure, & in l. 1st. n. 2. c. de agric. & conf. lib. 1.
- 3 Sic etiam dicimus de eo, qui ceteris nomine aliquid multos annos prouisit, vt in futurum ita prouumatur talis, quod cogi possit eundem censum soluere. Ita Guido Papir. q. 4. 6. Paris. in conf. 77. n. 42. lib. 3. in conf. 23. n. 14. & in conf. 2. n. 20. 5. & 6. 6. 6. 6. qui id est in lucullario, qui parvum a cetero differt. Eti tamz haec in re obser-
vandum quod quando dominus vult compellere emphyteutam conductorum vel, vel ceterum ad solutionem in posterum, debet allegare titulum ipsius prouisionis, & ad ipsius tituli probationem inducere prouisiones illas, tanto tempore prouisit. Non enim sufficerit allegare statim loca ipsius prouisiones. Ita declarat pra-
citas Doctor, sicut supra allegata.

PRAESVMP. CXIL

Caducitat penna, an, & quando prouumatur remissa a domino emphyteutis, vel seudi, recipiente cano-
men, & pensionem, & conuerso quanto prouumatu-
tur remissa penitus expresso ipso emphyteuta vel va-
fallio & quid si descererunt dominus, vel em-
phyteuta non facta declaratione iam
causare caducitat.

SV. M. MARIA.

- 1 Caducat atque remissa a domino prouumatur, & anuenit pro tem-
pore loqui sine vita & perefactione recipiendo, secundum usum Dd. ap-
plicatum. Contraria optio referatur, n. 6.

- 2 Panis dupli affidendum neminem.
- 3 Remedium contrarium vnuam eligenit, alteri dicitur renunciare.
- 4 Personam recuperare, & emphyteutam expellere, non esse contraria.
- 5 Creditur recipienda fortem, cur prouumatur ruror & emphyteuta.
- 6 Coloma simplex non quam amittit meliora amenta.
- 7 Alud est in emphyteuta, n. 6.
- 8 Sorte principali receptione, ppanam legal em non prouumari renunciare.
- 9 Caducitat ppanam a legi iudicatu.
- 10 Emphyteuta non tam parvae & irrato posse.
- 11 Emphyteutam expellere domum, pensionem prouumatur remissa.
- 12 Caducitat ppanam a legi prouumatur remissa domum, pensionem prouumatur recipiendo. Aut feruia ab eo, qui debito tempore conve-
rat petere inquisitorum, n. 14. Quod procedit etiam, si caducat a ob-
aliam quoniam non solutaria causam erit habere, n. 15. Id est, etiam si non dominus, sed etiam generalis procurator ppanam caducita-
tem pensionem recipiat, n. 16.
- 13 Caducitat a remissione prouisione ecclesia conferit, per alio (qui ad-
ministrator fuit) pensionem recipiente.
- 14 Caducitat a non remissione conferit domum, pensionem prouumatur cu[m]
protectione recipiens.
- 15 Caducitat a remissione remissa conferit, a domino canonem futurum, sine pro-
tectione recipiente.
- 16 Caducitat a non prouumatur remissa, si recipient futurum canem, &
protectio a domino, conuersa emphyteuta.
- 17 Et quod si contradicat, n. 21. Vel si taceat, n. 22.
- 23 Prosternit illo contrario vel operatur.
- 24 Pensionem pro futuro recipiendo, dominus emphyteutam in eius fu-
sionem.
- 25 Interpellatione secunda, prouisum rececum ab effectu prima.
- 26 Emphyteutam vel seudiare ad Ecclesiam reuersa, emphyteutam cor-
mittat ppanam pfecta.
- 27 Hypotheca generalis electione, [speciem non teat].
- 28 In summa remissa, nemo prouumatur.

D

isputatio haec, que congruo hoc in loco explicanda propo-
nitur, egregia quidera est, sed ardua & difficult. Quia in re
constituio tria capitula, quorum primu[m] est, an scilicet, & quid
do prouumatur dominus remissa ppanam caducitat, recipiendo
canem, & pensionem ab emphyteuta, vel vafallo. Distinguendi
fuit, mea quidem sententia, aliquot casis.

Primum est, quando dominus simpliciter, hoc est, nulla adhibita
protectione recipit pensionem, canemque pro iam elapsio
tempore. Hoc in casu recepta est Dd. opinio, caducitat ppanam
prouumari remissa. Ita ergo postur, de loca, vbi Card. Zabarel. &
Iml. Alex. in conf. 127. n. 3. lib. 4. Ruri in conf. 110. n. 4. & in conf. 15. n.
12. lib. 2. Cor. sen. in conf. 2. col. 1. ver. tertio principali. Soc. in conf.
66. col. 1. lib. 3. quia. 4. lib. 1. in l. 2. n. 12. 4. ver. 10. ppanam ab emphy-
teuta, qui communem effe in opinionem refutat. Dec. in conf. 127. col. 1. ver. 3. etid.
& in conf. 110. n. 3. Borri. in q. 309. n. 3. Paris. in conf.
110. n. 4. lib. 1. & in conf. 5. n. 201. li. 4. vbi similia Clar. in emphyteuta,
q. 10. resp. vero si remissa, qui refutatur haec est communio. Et quia ipse haec
ficiunt ppanam in trahit de morte employ. in art. de causa prouumatur non
solutionem canem declarat. 27. n. 1. & Mac. Card. in 17. n. 13. de prob. cancl. 127.
n. 1. Hac tamz recipio ppanam non satu[m] ave probatur.

Primum enim fulcitur eo argumento, quo ppanis precipiat Dd.
vitetur, quod scilicet quis non debet dupli pena plecti, & si clu-
ret, q. 6. lib. 2. ad. Atqui nisi diceremus remissa est caducitat ppanam,
duplex pena indiceretur, nempe in amissioni melioram-
torum, & lib. 1. lib. 1. in septimo notab. C. de iure emp. & praeumptione pen-
sionis. Ergo remissa prouumatur caducitas ipsa. Respondet, h[oc] non est duplice poena. Non enim ppanis soluto pena est,
sed debitum iam de praepteritorum emphyteuta possedit bona
emphyteutica. Sola itaq[ue] est pena amissioni melioramtorum,
quod nulli ob contumaciam, & inobedientiam imposita est.

Secundo est certus argumentum, quod quando quis eligit unum
ex duob[us] remedij contrariis, alteri dicitur renunciare, vt in specie
proprie probat. I. si de lege comitiu[m], vbi recipiens pretium
post clasum de praeceptu committitur, dicitur illi renunciare.
Atqui non in casu duob[us] sunt remedia contraria, consequi ppan-
men & emphyteuta expellere priuareque. Ergo recipiendo ppanam
pensionem, dicitur renunciare ppanam caducitat. Ceteru[m] respon-
derunt ex sententia Albert. & Iasonis in d. 2. n. 124. h[oc] duo non
est contraria, si recipere pensionem, quod praepteritorum recipiet
& expellere emphyteutam, quod recipiet futurum. Non ergo sunt
contra-

... mais j'en ferai à vit si je serai, veud-

contraria, &c. *et cetera.* Tertiū adiucit foliū tex. l.vt. in suff. de eo, quod certo loco, vbi creditor recipiendo pecuniam filii debitorum, dicitur remissio panam. Ergo idem videtur dicendum in causa nostra. Verum respondetur ex sententia Alberici m.d.z. ac d.z. ut dicitur, hoc forte ipso principalius, & ideo creditor recipiendo fortè prelustrum est remissio ipsius, & ut dicitur, declarat ab his m.s. quæ sententiæ sunt in conf. 13. col. 2. Soc. Jen. in conf. 18. sol. 2. s. i. Et alipræs. quæ sententiæ sunt in conf. 13. col. 2. Soc. Jen. in conf. 18. sol. 2. s. i. Diversum est in peccata legali, quia remissa non praeficitur, ut statim docetur.

Contraria itaq; fententiam, quod icilicet dominus recipiendo t penitentem prateritam non presumatur remisisse peccatum caducitatis, probarunt Bart. in d.l.z., n. 3. C. de iure emph. post Iacob. Butrig. videtur sic & Albericus, & alij nonnulli congettū à Iac. in d.l.z. n. 24.

Primo adducitur tex*in l.* colonus, *ff.* locuti, vbi & dominus expellit colonum, & tamē agere est potest ad penitentes præteritas. Verū respondet *l.* *prædicto mœvo*, d*l.* colonus, locuti in simplici colono, t*q* qui nunquam amittit melioramenta, *ut dicitur*, & de *claris Parfumis* *cur.* *pp. 79. n. 53.* *T*ra *yra*, *intr. a. 2.* & *retul. a. 2.* *comentis*, *7. g. 7. l. sur. 16.* & *alij* a *mæc. congredi* in *tralatu de recipio*, *posse remed.* *pp. 15. n. 53.* Diversum est in *exp. iur. teuta*, qui ob *t* non solutam pénitentiam ipsa melioramenta amittit.

Secundo itaq; loco, & melius sicutur opinio hexx. I. si pro
fure, g. i. f. de condic^t. furtiva, vbi ex receptione fortis principia-
lis non presumitur remissio peccata legalis. Atque haec caducitatis
penale et a lege indicita, d. l. s. C. de tute ephyl. Ergo dominus re-
cipiendo penitentem prateritam, non presumitur remissio ca-
ducitatis huic penam. Ne reputari quod inquit fa^m d. l. z. m.
124. d. l. si pro fure, g. i. loqui quando vno eodemque tempore
nascitur actio penal^s, & rei perfectioria; scilicet si diuersis tempo-
ribus, l. metum, g. sed licet, q. quod nec, c. s. Nam recipiend^o d. g.
sed licet, non probare lafonis propriactionem. Et prater etiam
in causa nobis vno eodemque tempore nascitur actio ad penitentiam
iam prater et confessionem, & ad declarandam caducitatem.
Nam etiam oblat^o quod inquit id lafon, quod cum emptheutae
polis purgare micram, nimirum non est, quod dominus recipiendo
penitentem prateritam, presumatur remissio caducitatis. Nam
recepit, dubium admodum esse opinionem cord^o, qui scrip-
tura emptheutae ipsius purgare moram sicuti pmiti de x
tum, purgare non potest, vt refert lafon in d. l. 2. nr. 2. & idem cefu-
rum Affilius in destr. 17.9. & Cor. 4. in cony. 37. xviii. 18.

Præterea in casu nostro præsupponitur, quod non sit locus purgationis mortis, alioquin fructus disputaretur de caducitate que ne expellim possum dominio declarari. Et poltrem haec opinio utriusque partis, tamen et ratiocinari possit. In foro tamen, & iudicij a recepta opinione recidere non solet. Et quæsi quidem propositum est econtra, nempe quando dominus iam expulit emphyteutam, quia tunc dicunt remissile penitentiam. Ita Clavis in 9. emphyteutis, q. 20. vers. 29. quare nunc.

Exterritu predicta communis est opinio primò, ut locum erit
13 habeat in feudo, nempe quid si feudi dominus drectius recipiat
penitentem præteritam, præsumitur remissio pecuniam caducitatem
vallo. In causa repondit Dec. in cons. 137. m. 6. quem fecerat
sum in cons. 335. m. 2. ad. quo loco adduxi simile ex Baldo, quod
si dominus feudi recipiat debita et scribita a vallo, qui omisca
debito tempore petere inadlitarum, præsumitur ei remissio ca-
ducitatem.

Exterritus secundum, ut locum habens hoc opinio etiam ex causa, quia causa si fuit caducitas alia de causa, quam non solum solitudo pensionem, ut ipsa si emphe terita, et avaritius inconfusa dominio alienasset emphe teutin, vel feudum. Nam & hoc caput recusat domino penitus esse prateriti temporis, praeterea remissio caducitatis. Ita regendis in d. conf. 335 ms. 12. p. 297 Cart. senorum, que allegantur.

Exceduntur tertio ut procedat etiam, quando dominus petit pensionem, si et adhuc non recipere. Nam sola ipsa petitione aquae fibi praeditac, ac si solutione recipitur. Ita alibi in l.a. nov. 6. & iiii. numer. 12. verbi, *Jeannus dicit C. de ure empyley. Sals. inf. invenit in fin. C. de pal. mter emp. & rend. Calam. in cunctis 2. numer. 5.* & *Tyraquel. deretatis auerent. & glos. 2. numer. 6.* qui idem oculi dixit, in domino requirent vifallum praestare fideliem. Ceterum differt speech. quoniam viellus est tunc Aurelius Corbulus in tract. de ure empyley. ut isti. de causa præsumptionis ob non
Metach. Presupst.

*Solutionem canonem, limit. 23. numero 10. &c si deinde cogitandum re-
quisit.*

Declaratur primò non habere locum, quando dominus ita
recepit p[ri]mō pro aliquo tempore preterito, vt adhuc remai-
nent triennium vel biennium, in quo non reperitur solitus ca-
nonis & adhucabilita p[ro]positio, falso ostendere caducitatis. Ita B[ea]tr[ice] &
Imol. in cap. patet, ut ille non iuste. illa non. xlv. Alex[ander] in conf. ias.
num. 13. lib. 5. Soc[ia]l. in conf. ias. num. 16. b. 2. Ias[us] in l. 2. num. 2. 2. ver.
item in quantum B[ea]tr[ice] C. de iure exp[er]t[us] & et p[ro]p[ter] mol[er]am min. s. ff. de
cqd. certo loco. Iulius Clarus in q[ui]a exp[er]t[us] est in p[ri]mo & aut eius
Corvulus int[er] alii de iure empl[or]i in t[er]ra de causa p[ar]titionis o[ste] non solutum
componit limit. 2. num. 2. ver. Et sic dominus recipiat.

Declarat fecundo, vt nō habeat locum, quando emphyteuta
conferente preterfatione domini directe. Nam tunc non dicet
terru remissa caducitas. Ita linda in d.c. potuit, 29. Iudicium in d.l. 2.
num. 177. Rati. in conf. 151. num. 2. lib. 1. Rubric in l. son. salut. 9. morre,
num. 229. mſi. ff. de oper. novis mucicat. & Corvinus in dicta lumen. 33.
num. 4.

Declaratur tertio, ut non procedat, quidam dominus ipse igno-

rauit causam fuisse caducitatem. Nam tunc recipiendo praeferi-

tas pensiones, non dicuntur rentifici islam caducitatem. Ita p[ro]p[ter] Speculatorum, ut Britton, Iustitia, & alios se p[ro]ferunt Alexan. in conf. 1. num. 14. libr. 3. in cap. 113. numer. 2. libr. 4. in conf. 15. numer. 22. libr. 5. Ioh[ann]es in d. 1. num. 2. 30. verific. pred. la. o[ste]ra. A. de rebus emp[er]i. 8. libr. in conf. 1. numer. 1. libr. 5. Dicitur in conf. 4.2. numer. 26. & in conf. 3.2. numero 12. Traq[ue] de retractio coniugiorum nos. §. 1. gl[ori]a. 10. num. 2. & communem testific. Gratius in conf. 2. numero 75. libr. 1. & alios manu[m] recent. Corbulus in tractatu de rebus emp[er]i creativo, in titulo, de causa praevaricatio[n]is ob non solutum can[n]e[um] limit. 22. no[ta] 4. Etidem sen[t]is Ali[cti]. in decf. 12.29. n[on] fortius dix it, scientiam procuratoris, quod catastrofa sit caducitas, non fuisse, vt dominus scie[re]t dicatur. Et accedit etiam Chaldaeus in conf. 1.18. no[ta] 6.

Declaratio quare, ut locum non habet, quando non ins[er] domi-

Declaratur quarto, ut locum non habeat, quodatio non ipse dominus, sed generalis eius procurator recipit pensionem ab ipso emphyteuta post causam radicem ad cedatum. Nam tunc remissa illa non censetur. Ita. *Rm. viii. conf. no. xxviii. no. 15.* Affiditu in dect. 129. nov. 16.
et *de Rr. viii. conf. no. xxi. no. 15.* lib. 1. Paris. *Conf. 86. num. 17. lib. 4.* & *Ad. vel Corvinus in dict. 21. n. 19.* & quidem enim est filia solitaria, quod dominus ipse constituit generali procuratore etiam ad recipiendum pheones, non praefumitur ei dedisse facultate remittendi ius cedimenti, iuxta l. quicunque. § item si infinit. si de infit. ac. quem dixit fingeram. *Rom. viii. fin. 62.* *Confitit.* & confitit l. s. i. igitur propositio. si de exercit. ac. vbi propositus ad recipiendum pheones, & pecunias domini non censetur admissus ad consentiendum alienationi rei domini. Nec ad prædictum candens domino, l. creditor. § *Lucia. ff. mandata.* Et procurator generalis non potest donare res dominii, contra u. s. v. lib. 5. ff. de patib. & fibrib. *Bart. in l. ff. procurator ff. de ced. et indeb. Bal. in l. nec amoneg. C. de donationib. & lason in dicta l. contra u. s. v. lib. 5. l. mod. quod fortius est. procurator constitutus ad recipiendum solutionem, non potest prorogare terminum, l. qui *Rome. 9. Calimachus. de verb. oblig.* & *scipio Bad. in l. non aliquid. C. de nusat.**

Nec repugnat quod ab hac opinione & declaratione dissentiat
Dec. m. conf. 13. col. penult. vers. 3. etiam. &c. quia in prima horum
Commentariorum editione fecutus sum. Cor. in conf. 18. col. 2.
vers. circa secundum, libro. & manifestius Modernus Parisiensis
in consuetud. Parisiensis in part. 9. 62. numer. 12. Nam horum rationes
& argumenta nihil nisi probantur. Ea enim principiū
ratione motus est Modernus ille Par. quod dominus constituit
procuratorem generalē, dicitur ei concessione solita & con-
fucta concedi. I. rel. iurisperitorum ff de p. actio. I. Titulum, ff quod cim-
te. & I. qui summis, insit, ff de viae. & traditum post aliis Dec. 16.
certi conductio. ff. summissus. ff. cert. pet. at. Cum ergo inquisitio sit Mo-
derinus & conjecture dominii directi facile remittere caducities
emphiteutis, clerici & voluntarie fine lire solvantur, di-
cendum est, dominum directū procuratorem generalē dedisse han-
facultatem remittendi ipsilam caducitatem. Quia sanè ratio vera nō
est. Non enim specienda est confuetudo allorum dominorum,
sed illius particularis, qui procuratorem constituit, ut loquuntur
de tel. & rel. iurisperitorum. & I. Titulum, & ita in parte declaratur, sic dicimus
declarationem dubiae voluntarie tefarioris esse per tenet ad
confuetudine ipsiusmet tellitorum primum, si qua exat, I. sermo
platon. & vltimo. & diximus supra libr. i. g. & auctoritate
terrea, quod confuetudo illa remittendi caducitates iure non pre-
sumitur; tum quia facti est, ut scripti in libris precedentibus, praesumatis.

tum quia non praefunditur iuri proprij remissio & donatio, i.e. de dicto, in princi. ff. de prob. & dico supra preceptum, 33. n. 1. Non etiā vix illi a confidatio, seu filii relata à Decio in d. conf. 18. cap. penult. ref. etiam com dixit, Praelatum ecclesie non collegiat, quia dictum generalis procurator & administrator bonorum ecclesie recipiendo pensiones, non adhibita protellatione celeri sumi sicut caducitatem: fuit scilicet etiam glori. Cardinal. & Arch. ind. & post. de loco. Signer in conf. 15. Petrus insufficit, tufi. Alex. in conf. 1. n. 11. lib. 2. Iaf. in l. 2. n. 136. C. de iure empti. & alios quam plures recordat Aurelius Corbulus in d. l. 23. n. 23. n. 1. nam expondetur, Praelatum ecclesie non collegiat, esse legitimum procuratorem ipsius ecclesie, & ob id posse remittere eaducatatem, sicut potest poter legimus procurator filij in specie respondit Soc. sen. in conf. 6. m. 2. l. 3. & cum remittere eaducatatem, non sit proprij remittere iuri quae sunt, sed quæcumque, ex quo requiruntur domini declaratio praetulsa ipse praedicare potest eadecaducatatis multo probatum est. 73. n. 5. 9. & 10. lib. 1. Hac vero permitta non sunt procuratores generali & propter ea argumentum ab uno ad aliud sumi non potest. Et haec quod dictum declaratio loci habet multo magis, quando dominus iam protellatus est, ignorat etiam procuratore, velle recipi incideat in communione. Ita Affili. in decr. 12. n. 11. ver. & tanto magis. Et idem sensit in oder. Paris. in d. § 6. n. 13. qui idem eadem dixit, quando iam procurator mouit item contra emphytutam, qui recusauerat preflare pensionem. Ceterum declaratio haec est, quando dominus scienter receptionem pensionis procuratore factam ratificavit, sicuti responderetur Rau. in conf. 23. n. 22. vers. 1. & insper. lib. 1. Dic. in conf. 3. 29. n. 3. & Rau. in conf. 22. n. 22. lib. 1. & hoc fecit est Corbulus in d. l. 23. n. 23. n. 7. in hoc.

Secundus est casus principali, quando dominus recepit pensionem propter temporis adhibita protellatione, salvi sibi uscilia declarandi eaducatatem. Hoc in causa recepta est penitentiæ sententia, non est remissa caducitatem. Ita Bart. in l. 2. ff. si quis auctor. lib. 1. n. 3. & idem Iaf. in l. 2. n. 17. ff. de quo certo loco. Cart. sen. in conf. 8. ad fin. Rupam. c. 1. M. Ferrar. n. 20. de confess. Boer. in q. 309. s. m. 5. & communio ad indebat an dictu. l. Clas. in §. emp. 9. 10. in prim. Et haec quid sententia retinenda est, tamet Guid. Pap. m. 17. 2. secutus Petr. Pap. affligeret secundum contraria opin. scilicet iudicavit, quod sollicitus pena caducitatis adhuc cencetur remissa, non obstante protellatione, qui nil profecte scriptum reliquerunt. Ut hinc quid casus locum habet econtra, quando scilicet dominus expulsi emphtytenus, adhibita protellatione salvo sibi iuri consequendi pensiones præteritas. Ita Boer. m. d. q. 309. & Clas. in §. 8. emphtytenus. 10. vers. quatuor. nunc.

Declaratur hic casus, ut locum non habeat quando illi protellenti faciat à domino non consentit, sed expressè contradixit emphtytenus. Nam tunc consenserit similia caducitas. Et man. p. 2. reponit Cart. sen. in conf. 2. c. 1. ver. 1. p. 3. p. 1. dicitur, qui braw. p. 1. ion. recente Baldwin. & Insland. & Picu. in conf. 2. n. 3. & g.

Teritus est casus, quando dominus recepit pensionem pro futuro tempore, post incursum ac declarata caducitate, nulla adhibita protellatione. Hoc fanè carni nem est, qui negat remissionem. Et prius dicitur caducitatem, & carere dubitatione dixit Iulius Clarius in §. emphtytenus. 10. vers. aut summa in dubio. Nā à fortiori permitti Doct. quos statim referant, affirmant remissionem carente caducitatē, etiam si dominus adhibuit protellationem, salvo ibi esse insipidae caducitatis.

Quartus est casus, quando dominus recepit pensionem pro futuro tempore, hoc est post incursum ac etiam (vt diximus) declarata caducitatē, adhibita protellatione prædicta, qui quidem protellatio ratione cōfessus emphtytenus. Hoc casu non consenserit remissa caducitas ita manifeste Rupam. c. 1. c. 1. M. Ferrar. n. 130. vers. prima casu, de confit. idem Ruin. in conf. 15. n. 12. lib. 1. Es ratione motus est Rupam, quia est protellatio hac sit (vt mox dicimus) contraria factis statim possunt partes ipsa voluntatem suam faciunt invito modo à facti o demonstrat, contraria verborum declaratione. Et iter declarat. c. diac. 23. diff. Et hoc in casu locum habere potest opinio Bart. quam r. referens infra in vir. cap. Non ignoramus ab hac traditione differente Rubenum in l. non. folio. 6. morte. n. 290. inf. de oper. novi nunc, sed leua eius argum. ex iam dictis dil. foliuntur.

Quintus est casus, quando dominus recepit pensionem pro tempore futuro, adhibita protellatione, salvo sibi esse sua caducitatis: & illi protellationi expressè cōtradicit emphtytenus. Hoc casu caducitas carente remissa, non obstante illa pro officiacione, quæni-

hil valet, cum tollatur per expressam contrariam protestationem & contradictionem emphtytenus. Ita inesse docet Rupam. in d. 2. 4. M. Ferrar. n. 130. vers. secundus casu, de confit. & idem respondit Ruin. in conf. 15. n. 2. n. 1. vers. nec obstat. lib. 1. Idem sensu Rauinum. sen. in conf. 429. n. 49. lib. 2. lib. 3.

Sextus & ultimus est casus, quando dominus recipit pensionem pro futuro, hoc est pro tempore decurso post committitam caducitatē, adhibita protellatione salvo sibi esse sua caducitatis: & ipse emphtytenus tacuit, atq; ita quando sumus in dubio. Hoc in causa recepta est opinio, ius caducitatis conferi remissum non obstante illa protellatione, que nihil operatur, esti ei expressum nō contradixit emphtytenus. Ita multi congesi à Iafon. in l. 2. in prim. num. 4. ff. p. 1. n. 1. c. 1. lib. 1. n. 24. vers. item in quantum Bart. C. de ore empti. Et illi accedit Aret. in conf. 35. in fine. Alexan. in conf. 1. 4. colum. prædicti n. versi. confirmatur lib. 2. Cart. sen. in conf. 2. c. 1. versi. secundo principales. Romulus. in conf. 429. n. 48. lib. 3. Rauin. in conf. 15. n. 10. num. 4. & in conf. 15. n. 11. num. 5. lib. 1. qui testatur hancesse communem opinionem Boer. in q. 309. n. 6. qui aliquid firmat, sic ferunt in illo amplissimo parlamento Burdigalensi. Rupam. in c. l. c. M. Ferrar. n. 130. versi. tertium casu, de confit. Atqui hoc protellatio est contraria factū, qui recipiendo pensionem pro futuro tempore, declarat ipse dominus velle habere illum in emphtytenus, protellando verò dicit contrarium. Ergo protellatio nō operatur. Nec hic respugnat cōfideratio Rupam. in c. l. c. M. Ferrar. n. 130. versi. tertium casu, cum dixit, hec doceps: expellere emphtytenus, & recipere pensionem, esti contraria factū tamē haec dūo, velle esse saluum ius expellendi, & recipere pensionem pro futuro non esse pugnantia. Nam (inquit Rupam.) clatio tempore pro quo dominus recipit pensionem, non poterit expellere emphtytenus, quia nō faciet actum contraria receptionis, cum illius effectus iam sit consummatus. Et idem (inquit Rupam.) durante tempore solutionis iam facte, nō poterit expelli emphtytenus: ut locum habet prædicta communis opinio, nūtio vero tempore poterit expelli. Et ita procedit opinio Bart. & idem ferè sensit Cephalus. m. conf. 22. n. 22. n. 1. vñla. n. 21. l. 2. 2. Hac sensu consideratio Rupam. nō obstat, cum ad remittitā non faciat. Nam Rupam loquitur, quando dominus recipit pensionem pro tempore futuro, & protellatur esti saluum esse ius caducitatis, & expellendi in futurum, ob non solutam pensionem futuri temporis. Ita intelligit Rupam. hanc Doctorem discepit. Ad quod saluum est. Cū verius sit, loqui Doctores, quando dominus recipit pensionem pro futuro, an præsumat remissim ius declarandi eaducitatis ob non solutam pensionem prædicti temporis, dicitur ipsi Doctores, dici remissim ius caducitatis. Nam recipiendo pensionem pro futuro, confirmat emphtytenus in sua emphtytenus, quem si posset expellere, faceret actum contrarium. Ita declarat Rupam. in d. conf. 19. n. 10. num. 4. lib. 1. Et si recte considerantur verba Bart. in d. 1. 2. num. 8. idem ipse fuit, dum proposuit questionem, quando recipiens solutionem, prædicti temporis, possit expellere emphtytenus ob iam commissam contumaciam deinde remittit. fuit si recipiat pensionem futuri temporis, quia videbit remissim ius caducitatis.

Secundū prater duas latentes argumenta, que parum ad remittit, ea ratione mouitor, quia erant motus est Ruin. in conf. 15. n. 2. num. 1. lib. 1. quod fecit per secundam interpellationem præsumit receplum ab effectu primi, & remissam mortis precedentis interpellationis, ut tradit gloria, quam fecit uita est. Boer. in l. 1. Aemilia. in rebus diebus. 1. ff. n. 10. 25. annu. Eadem ratione cum dominus recipit pensionem futuri temporis, declarat se remittere præcedentem contumaciam & penam.

Non obstante nunc rationes & argumenta, que afferri potest, pro contraaria opinione Bartol. in d. 1. 2. num. 8. inf. c. de ore emphtytenus.

Primit enim adducitur argumentum, quod hanc protellatio est iuri conferiatur: & qui tacer, consentire dicunt, l. 1. fiducias. & ff. quibus mod. pag. vel hypotes. solut. Respondet ex iam dictis, quod

quod etiā sit consuetudinaria, attamen est contraria factio, ob id nō valer.

Secundū vrgere videtur tex. authen. qui rem, C. de facrofancē. eccl. vbi re emp̄ȳtēutica, vel feudali ad dominum reveria, teneatur adhuc vasallus solare penitenciam pro futuro tempore: & contra, quando dominus recepit pro futuro ipso tempore, nō dicitur ibi praesudicasse pro praeterito. Verum respondeat d. auth. qui rem, loqui in emp̄ȳtēutica ecclesiast. cui nunquam dicunt remissa caducias, ut scribunt Doct. in d. l. potuit, de locato, & manifeste Iulius Clarus in 6. emp̄ȳtēutica, p. 10. veris. quarto num. Et. qui dixit, esse speciale fauore ecclesiast. vt consequatur virumque. Præterea & secundo respondeatur, sic in caſu d. auth. qui rem fuile factum, quia contractus fuerat minus recte, minime follemente confectus, & propter in pietam illius fiscopantibus rem ecclesiast. compellitur prelare etiam penitencias pro futuro tempore. Ita post Arctinum in 11. sive p. de acq. pof. Scilios tradit Boer. in quib. 309. num. 6. & in num. 5. recenset gl. in d. auth. qui rem, affirmantem illam procedere quoad præteritas, nō autem quo ad futuras penitencias. Id quod scripferunt Archid. & alii in 1. empl. 10. q. 3.

Tertiū videtur suffragante tex. I. quamvis, C. de pign. vbi per electionem generalis 1 hypotheca non tollitur specialis, sicut nec per actionem hypothecariam in indicio deducunt tollitur personalis, l. aduers. C. de pignor. & hypoth. C. de distract. p. gnor. Ita & nō in caſu discendum videtur, quod per penitencias receptionem non censetur sublatum ius declarandū caducitatem: etiam sit aliud beneficiū domino à lege conceſsum.

Ceterū respondeat d. I. quamvis, & d. I. aduers. loqui in re hypotheca, sine ratione redditus, pro quo duo diuerſa remedia à lege concessa sunt, ob id vno subato, remanere alterum. Ita declarat Boer. in d. q. 309. num. 6. veris. non pariter, quia plura in reat scribit.

Quarto & vltimo ad eum videtur facere, quod in dubio non dicunt ius sumi remissio. Dec. in l. postponit lat. mon. 1. C. de pign. & lastim. Tyrapel. m. l. ev. nequam, in verbis donationis, in 17. 2. C. de reuoc. donat. Si ergo iuri remissio non praesumitur in dubio, quanto minus debet praefumiri, quando adhibetur fuit protelatio? Verum respondeat, protelatio nem̄ illam est cōtrariantia factū, sequit se ita praetulsa factum ipsū, quod tollitur praesumptio illa, que sumitur in dubio, nempē iuri remissione non praefumili.

Extenditur hic caſus, vt locum habeat, etiam si declarata caducitate, dominus ipse copit iudicium contra emp̄ȳtēutam, veū expellerat. Nam adhuc dominus recipiendo penitencias decurſas poli declaratum ipsam caducitatem, & inchoato iudicium, dicunt remissio ipsam caducitatem ponamus. Ita aduers. in Capitulum in conf. 222. lib. 2. receptum à Corbulo in tral. de iure emp̄ȳt. in tit. de casaprimis, ob nos. 7. caſuorum declar. 11. m. 3. r. p. 7. redito super emp̄ȳtēutica etiā d. Ioan. Iacob. Vicentia la. vbi rationem & argumentum Cypriſti conſutū.

Secondū est huius diſputationis caput, econuerio ad præcedens, quando felicit dominus direc̄tē expulit emp̄ȳtēutam ob non iulatum canonem, an praesumatur ei remissile pētiones tam decurſas, vel ea potius petere adhuc pofit? Hoc in re fuit Doctorum opinione. Nam multi opinantur dominum poſſe adhuc huc petere decurſas penitencias. Ita seneſcens Cy. & Jacob. de Areas in 1. 2. C. de iure emp̄ȳt. & manefatu ibidem Bart. num. 8. veris. quod si clauso termino. Ita etiam Am. Anbar. & Butrus, quod reſer. Lat. in d. l. 2. m. 12. veri in quantum Bart. & Cagnol. in ant. qui rem. num. 4. 5. veris. quod C. de faroſand. eccl. Contrariū tentant, quod imo decurſas penitencias peti non poſſim, probabant Accurs. Specula. Ioan. Andrea, Belilius, Angelus, & Cardinalis etiā roſenſet & lequier lat. p. tractat in loco, & accedit Caſtreñ. in 1. 2. m. 12. etiā in re ratione iij moti sunt, quod dominus expellendo emp̄ȳtēutam ob id dicere ei remissile decurſas penitencias quod iniquum & absurdum sit, emp̄ȳtēutam dupliſi pena alijs, contra e. et si erierit, §. v. de iud. nempē iulutionis penitencias, & amittionis meliorationem, quia vere amittit expulſus ei de non iulatum canonem, & C. de iure emp̄ȳt. & hanc secundam opinionem fecimus fuit in d. l. conf. 7. & quam quidem fentiori exiftim procedure, etiam quando dominus expellendo emp̄ȳtēutam protelatio est, fuitam iuri usi eis consequendi decurſas penitencias, etiam non sit in facultate sua dupliſi pena efficerem̄t utrumque. Ita sentio aduersus Iacobensem in d. l. 2. m. 12. 4. veris. sanguini enem.

Menach. Praefumpt.

Terterū est caput huius diſputationis, an per mortem domini direc̄tē, vel emp̄ȳtēutae ante declaratam caducitatem, qua declarari iure potuit, praesumatur remissa ipſa caducias, vel declarari adhuc poſſit ab heredibus, domini contra heredes emp̄ȳtēutae. Hoc in capite sunt diſtinguendū atq. constitutendi duo caſus.

Primum est, quando decepit dominus direc̄tē, non declarata caducitate. Hoc sane caſu eius heredes declarare eam non poterunt, cum ab ipſo domino iam remissa praesumatur. Ita in specie emp̄ȳtēutae respondeat Rui. in conf. 13. num. 13. b. 1. & idem tradit Curt. in traſtr. ffordorū, in 4. part. principali, vol. viii. veris. residenſ in emp̄ȳtēutae. Caiſſodorus in dec̄l. 3. st. de locato, alioſ refer. Auct. Corbulo in tral. de iure emp̄ȳt. init. in de casaprima, ob non ſoluit. canem, ampli. vlt. num. 25. & hoc fecimus ſum in conf. 13. num. 17. libr. 2. & in conf. 7. 7. libr. 7. & idem dicimus in domino direc̄tē feudi, qui deſcēdit, non declarata caducitate feudi contra vaſallum, ab eius heredibus declarari amplius non poterit, cum remissa praesumatur. Ita fanſcripſit Ep. in d. l. q. 39. ff. 4. re rē dom. & inc. 1. §. 9. rōb. quis prima caſa benef. amittit. Alaricus in c. imperial. 9. inſper. col. 3. veris. fed adverte de prob. feudi alien. per Fed. Aret. in conf. 1. in fine. a. l. x. in conf. 189. num. 2. b. 1. lib. 2. S. Georgius in inſigſtis a fudente, in verbis d. l. q. vult. num. 5. 4. veris. roſ tenet. Rui. in conf. 13. num. 1. libr. 1. & in conf. 13. numero 1. lib. 3. Sen. in conf. 60. num. 19. libr. 3. Caiſſodorus in dec̄l. 2. num. 7. & in dec̄l. 3. titul. de locato. Boer. in queſitione 13. num. 7. inſi. Bero. in conf. 8. num. 25. libr. 1. & alioſ refer. Auct. Gal. in libr. 7. conſiſto in tit. de criminalibus conſul. 25. num. 7. & predicti quidem Doct. omnimes intelligunt, & reſcēdē, quando dominus ipſe ſicut cauſatam effe caducitatem, & eam declarare potuit ſed, i. ignorauit, vel ſi ſicut & non potuit. Et in specie multos iūcū declarare commemorat Gabr. in empl. 33. num. 6. & poſt alios scribit Corbulo in tral. de iure emp̄ȳt. ampli. vlt. num. 25. ſubiuſx, in dubio praesumti domini ignorare cauſatam effe caducitatem.

Secundū est calus econuerio ad præcedentem, quid felicit deſcēdit emp̄ȳtēutae, ſuper ſite domino direc̄tē, eo qui co emp̄ȳtēutae viuentē non declarari ipſam caducitatem. Hoc etiam caſu dominus ipſe eam declarare amplius non poterit contra heredes ipſius emp̄ȳtēutae. Ita gl. in c. v. de dom. & ibid. Cardinalis Zabala. q. 16. quidem eis difix in domino feudi contra heredes vaſallū, ſic & Iam. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de fendo. 6. vlt. Abbas in conf. 13. num. 7. b. 1. Aret in conf. 1. 4. in conf. 1. Praef. in d. 9. inſper. col. 2. veris. ſed adverte. Comeſt. in conf. 16. Praef. Rui. in conf. 13. num. 25. & in conf. 13. num. 12. & in conf. 16. num. 20. lib. 1. Caiſſodorus in dec̄l. 3. titul. de locato, qui teſtanſ ita iudicauit Rota Roman. Curt. in traſtr. ffordorū, in 4. part. principali, quæſit. vlt. num. 1. in L. vlt. q. vlt. C. de reuoc. et denat. Bero. in d. potuit. en. 7. de locato. & in conf. 6. num. 27. libr. 1. Corbulo in d. tral. de iure emp̄ȳt. in tit. de caſa priuatione ob non ſoluit canem, ampli. vlt. num. 2. & hoc fecimus ſum in conf. 13. num. 17. libr. 2. & 13. dec̄l. 3. titul. 2. & 3. & hoc fecimus ſum in conf. 13. num. 17. libr. 7. & hoc in caſu non fit illa diſtinctio, on dominis ſicut in ignorauerit: ſi utr. poſt Comeſt. in d. conf. 5. in conf. 13. num. 13. & in conf. 16. num. 20. lib. 1. & Corbulo in d. ampli. vlt. num. 25. & huius quidem caſus ei ratio, quia pena huius delicti inobedientia, & nō obſerua promifſionis, in non praſtanda penitencia, non tranſit contra heredes inobedientis emp̄ȳtēutae, vel vaſallū.

Extenditur primò hie caſus vt locum habeat etiam, quid p. a. p. ex prefūto fuit conuentum inter dominum & emp̄ȳtēutam, vel vaſallum, quid si canonem vel debitu ſenſitum ſenſitum non praefiſtit, cadet a commode emp̄ȳtēutae, vel feudi. 1. a. l. 1. m. l. cap. vlt. num. 13. deſerit Curt. in m. 1. traſtr. ffordorū in 4. part. principali, col. gen. veris. atuid tauruſ eſi qui dixit, Baldom in d. l. vlt. C. de reuoc. dom. idem ſenſit. 1. de... deſerit Rui. in d. l. vlt. col. vlt. num. 27. veris. 2. inſper. idem ſenſit Caiſſodorus in dec̄l. 2. num. 3. & apertus in deſerit. 3. num. 3. in titul. de loco. At hoc quidem opinio verior eiſi Baldi. m. inſper. 1. & ſenſit. num. 7. veris. vel eſi aliſ ſolutor. 2. de prob. feudi alvina. per Fed. quem fecimus eiſi Anton. Gabr. in d. conf. 35. num. 4. qui ciudem opinionis male recentet. Innocent. um. & Carinalis in vlt. m. 1. dom. cur. m. 1. traſtr. ffordorū in 4. part. principali, col. gen. veris. atuid tauruſ eſi qui dixit, Baldom in d. l. vlt. C. de reuoc. dom. idem ſenſit. 1. de... deſerit Rui. in d. l. vlt. col. vlt. num. 27. veris. 2. inſper. idem ſenſit Caiſſodorus in dec̄l. 2. num. 3. & apertus in deſerit. 3. num. 3. in titul. de loco. Siliſet, vero ab eodem Gabriele allegans, nil ad rem nōtrā ſcript. & preterea Baldm. in c. inſper. num. 7. inſi. loquitur, quando pactum ſuit ſicut vaſallus vel emp̄ȳtēutacadaſ ipsō iure, ſicuti Baldum

Incllexerunt Aluaros in d. 3. infop. num. 4. his in versi. ex quo infer, & ibidem apertus Afflict. num. 15. infop. & Abbas in conf. 3. nro. 7. vers. exponit Bald. lib. 2. Imd Afflict. praetor a mico in claris his terminis senfit aduersus Baldwinum, requiri declaracionem, qua non facta viuente emphyteuta, vel vafalo, contra hos haredes fieri amplius non posse. Et idem quod Afflict. scripterunt Imola, Barbar. Ital. & Ripa, quos recente Gabr. in d. conf. 31. nro. 17. vbi nro. 16. referunt alios, qui Baldi traditionem lecti sunt, & tandem nro. 16. & 19. conatur concillare opiniones.

P R A E S V M P T . C X I I I .

Creditorem recipiendo forte, presumi remissioe viuere.

S V M M A R I A .

2. Debitorum principale recipiens, interesse presumi remittit.
3. Soriens recipiens, primum censetur remissioe.

CVM uno atrigerim verbo superiori presumptioe, creditorem recipiendo forte, presumi remittere viuere, plauit hoc in loco hanc ipsam traditionem comprobare pol. gl. & Bar. in lvr. ff. de eo quod certe ovo. auctoritate Aretini in conf. 9. sol. 2. Soc. sen. in conf. 18. sol. 1. lib. Ruini in conf. 19. nro. 2. & num. 1. lib. 1. Parisi in conf. 3. 4. num. 35. lib. 1. Ita quoque docuit Bald. in l. 1. C. de positi, quod creditor recipiens debitorum principale, presumi remittere interesse, sic & recipies forte, presumi remittit.

Deinde in remittenti lauso, non presumi remittit.

Entra in remissioe sum in conf. 3. 5. num. 13. lib. 4.

P R A E S V M P T . C X I V .

Remittens iniuriam, an, & quando presumia tur remittere damna, & expensas.

S V M M A R I A .

1. Injuriam inferens, propter panam a lege indicti, tenet ad interesse, damnatione iniuria posso.
2. Occisores ad efficiendum operarum agere posse, quas iniuria occis. si vi exigit, impendere posse.
3. Iniuriam remittens lauso, non presumi remittit damna & expensas condonasse.
4. Idq. verius est, quamvis iniuria cum expulsionib. & declassificationib. res ipsa sit, num. 5.
5. Si statim remissio facta sit plenaria, num. 6.
6. Iniuria illata, & dannum ex ea proveniens, separata summa.

IVRIT & quidem optimo, sanctum est, laudem alterum, inferentem iniuriam, prater panam a lege indicti, tenet omnino lazo, & iniuriam posso, refardat damna & expensas ratione iniuriae, & latiosi sibi contingentes, ex hac ff. si quadrupes per se, scilicet datur, & ex illa. mero. Qui enim percutit vulneratus que fuit, si lucari non potuit, vt consuevit, refarciri debet, vt tantum consequatur, quantum fuerit lucus, si vulneratus non fuisset. Ita Abbas in d. 1. de iniuriis. lib. 1. tunc in 2. et 3. lib. 1. & 2. donato in virram & exremo. & alios communiter Dida. in lib. 3. varum resolu. s. nro. 11. lib. 1. tunc, qui etiam subiungit, illos & haredes iniuria occidit, agere posse ad efficiendum operarum, quas potuerit impendere, & ministrare occulus, si v. illorum, si uti fortior Abbas in d. 1. de iniuriis. Majolus in conf. 3. & in folio. 5. 2. & Crat. in conf. 10. Et alia ad eum scripta. Dicitur praetatio in loco, & Petrus Plac. Hispan. in optime debitorum, lib. 1. & 6. num. 31. & 32.

Ceterum dubitari hic contingit, an si laetus remisit iniuriam, presumi remissio etiam damna & expensas. Recepta eti. D. Etorum opinio, non presumi remissio. Ita scripserunt Bald. in. 1. p. 1. ff. de cond. fortuna. & in 1. lib. 1. 9. ff. de poss. & in conf. 19. num. 6. lib. 2. & Ita in Ann. de Ann. 1. cap. 1. de iniuriis. Angel. Aretini 9. vlt. in inf. de iniuriis. & thid. 10. Fabr. num. 3. Alex. in conf. 8. num. 5. lib. 2. & in conf. 25. lib. 3. lib. 1. nro. 16. ff. de poss. & in S. Georg. in l. lib. 1. nro. 5. ff. cod. de poss. Beor. in commentariis ad confit. d. Itin. rig. in tit. de iuriis. annata. ff. 16. Didac in d. lib. 2. var. 1. fol. 1. 10. num. 6.

ver. 4. et 5. Plac. in d. 6. lib. 6. num. 40. & Mynting in singul. observat. sent. 4. ob. 1. lib. 1. Ita est huius sententia ratio, quod duo haec sunt diversa, & separata, iniuria illata, & dannum ex ea provenientia.

Extenditur haec sententia ut locum etiam habeat, quando remissa est iniuria cum expulsionibus, & declassificationibus, nam adhuc non dicuntur remissa damna, interesse & expensae. Ita Bald. in lib. 1. demus, ff. de script. vrb. pred. & Mynting in d. ob. 10. m. 5.

Declaratur nunc haec traditio ut locum non habeat, quando remissio facta fuerit plenissima. Nam tunc etiam damna & expensae presumuntur remissa. Ita Petri Plac. in d. 6. lib. 6. num. 40.

P R A E S V M P T . C X V .

Divisione bonorum inter coheredes facta, an & quando presumuntur remissum ius fidicommissi, & bonorum emphyl. diligens, & accutata explanatio.

S V M M A R I A .

1. Ius fidicommissi, & bonorum emphyl posse remitti.
2. Fidicommissum ut remissum dicatur, & sententia sufficit.
3. Bonorum fidicommissi subdilectorum, duobus similiis factis, presumuntur remissum fidicommissum ipsorum, quibus eas quibusdam idem sit, videtur. 4. 5. 7. 8.
4. Propter & partibus, virtutem per, & eff. &c. n.
5. Bonorum fidicommissorum non sunt purgato, si implici divisione facta, non presumuntur remissum fidicommissum. Ne re vera si buramente confirmata sit ita 11. Aut si dentes i. m. cu. de videtur promiscuit, ut 12. Constatrum tamen aliquibus probate, an in lib. num. 15. Si preferuntur ex editione prima ex vero multum generalia sit facta, vel in iuris solium, ita 17. Aut in ipso inuiduo, con. videtur fidicommissum, num. 18.
10. Item ex aliis causis, lib. 20.
11. Adiuvi non inferit alium, qui necessario ex illo non sequitur.
12. Eiusmodi ex saldo autoris vel illius, a quo res eius sunt, contingenit, ex officiis eiusdem prouisori.
14. Eiusmodi ex futuris, a non tenetur ex editione primis.
15. Reg. L. 1. videntur, ff. de eius locum non habere dubio in causa.
16. Promissio specifica atq. individualis, maior virtus quam generalis.
21. Boni aliquid, vix ex fratribus in divisione, obviciuntur alteri fratibus soli, viri & emilia, de cessione contra alterum fratrem agatur.
22. Bonorum subdilectorum fidicommissi, divisione specificis facta, com. clausula, qua partes dentes, prout sunt omnia obseruantur, & non contrahentes: non tamen censetur fidicommissum remissum. Idque multo magis fidicommissum non sit recipi, ut in 10. num. 2. Aut, id est inter dentes inequalitatis, ut in 2. 3. N. est obstat ut ratione etiam abutatur, p. 2. Vel pro prima aucta perpetuo aut nullo usquam tempore cedentibus, num. 26.
17. Idq. etiam non si dentes aliquos fidicommissi occidit, ne per iniuria fit, ut in de portis, ut, nro. 2. lib. 1. sol. 1. et 2. lib. 2. 17. Nisi tamen remissio facta in iure inuiduo amplius & pro maiori tempore fit, fuerit numer. 25. Aut si contrahentes ex causa fidicommissum debent, id est propter remissum, ut in lib. 1. cap. 1. petere, est contra dentes iste suum fratre, si dentes ambo vel alio quoque non sit, num. 32.
29. Generis etiam ad prescripta, sicut etiam remissio, nequit esse refutata.
30. Administratur vell denariatione de aliquo re, ita si domino 9. lib. generali, libertate extenuata ad summa quae usq. ult.
32. Boni ducentes, omnes, in lib. 1. capite, & cooperari non remittentes, praesumuntur. Lectionem quod, remittit, quoniam cum lib. 1. p. 1. predicit, vel non num. 3. 4. 5. 39. ad. 4. Et quid probare debet, num. 31.
36. Aliorum & virium plurimarum facta non presumuntur, easq. si habent auctoritate probandae venit.
37. Remittens in quo habet aut habere sperat, intelligitur ex causa de praesumpta obligacione.
38. Bonorum divisione facta cum clausula, ad habendum, tenet, ut p. 2. & 3. lib. 1. non solum in remissio, nec datam emulo, sed & facultatem, sicut in op. 3. Contraria illi sententia, nonver. ob. 1. pp. 1. tamen sententia fidicommissum, 47. Tertia Bart. v. 1. 10. 11. Apud a. in d. 1. c. 1. ff. 1. non posse recedit, num. 51. Ex parte data facultate alterum etiam inuiduo liberatur, 1. 2. Nec si rite sententia

- fideicommissum confirmatum sit, num. 54. Ut neq; premium alter posuit et recuperare, num. 55. Quod ad hoc, nonnullis esse qui dissentiant, num. 56.
- 4.3 Clausula accessoria non mutant, nec ampliant dispositionem principalem, sed eam tantum naturam sequuntur.
- 4.4 Clausula de fidei potissim & ysa nota, quam partium confersu adiectam, vel operari.
- 4.5 Fideicommissus remisso, non nisi verbi testamenti inspectu facta dicatur.
- 4.6 Pignoraria venditio promissa debet eti a creditore, non talius ius pignorariae venditionis sequitur. Ead per remisso remissione iurius pignori, non principia debiti operatur, ut. 50.
- 5.2 Alienationi rei confidentis, sibi praejudicat, ut alienatio neque recusat.
- 5.7 Bonorum diuisione concessam alienationem liberam, comprehendere fideicommissum, si titulo singulari, secundum fini vel alienatio fiat.
- Aliquibus disponentibus, num. 58. Illam tamen alieniam facultatem de diuidentibus sollem intelligi, num. 59.
- 6.0 Bonorum diuisione facta cum alienando licentia, quo ad ysum fructuum, fideicommissum non comprehendit. Idem est si cum sive curio, alienatio post dictum disponentis, num. 61. Vel id confer ex alio subsequente diuidentis fideicommissum comprehendere veliusque, ysl. 62.
- 6.3 Bona diuidentia cum clausula, ad heredem, tenendam, & quidquid voluerit, placuerit facilius, prae sum fideicommissum remisso, num. 63. Id, procedere multo magis, si & heredem illa licentia dat, sive, ysl. 66.
- 6.4 Facere qui quod vult de re, potest vendere, donare, legare, & baredem in eas facere permittetur.
- 6.7 Bonorum diuisione facta cum clausula, ponentes se in omnem coru locum, sive, & flatus in probatu bonis ut in rem propriam fideicommissum remisso prae sumuntur.
- 68 Propria eius quod dicatur.
- 69 Proprietatis verbum rectum dominum significare.
- 70 Bonorum facta diuisione cum clausula, ut diuidentes habent, possiderent, & tenerent portiones sibi obuenientes pleniori, & ceteris utrue remisso fideicommissum, & num. 72. Et quid si in diuisione annularet testamento continua fideicommissum, num. 73. Ant retestamento si fideicommissum aliud, vel illico pat, num. 74. Vel aliud si clausula, renunciante omni iuri & legum auxilio, num. 76.
- 71 Rem pleno iure, quia habeat dictatum.
- 73 Exceptio quae sit de eo quod sub dispositione aliis non continebatur, ad illud extendatur, ne inutili redditum exceptio.

Cum haec tamen multi explicati sint casus, in quib; ex uno actu interdum refutat remissio iuris competitens ex alio actu & contractu, interdum non, è re viuis nunc est proponere, at & quando ex actu diuisionis bonorum refutat remissio iuris fideicommissi, & bonorum emphry. Disputatio est valde frequens, & vitios. Nō enim dubium est, quin ius hoc fideicommissi & bonorum emphry teutonicum posuit remissio. De fideicommisso manifesta fuit iuria in l. cum hereditate, la. tiff. ad S. C. Treb. in l. qui Roma, & duo fratres, ff. de verb. obli. ante restitutis, ff. de foli. & apertis in l. C. de pac. & in l. de fideicommisso, C. de trans. & in specie nostra Bal. in l. qui cum tutorio, col. 2. ff. de transf. Ripan. Lqua Rom. & duo fratres, 101 ff. de verb. Boer. q. 17. num. 5. cum de expre voluntate volunti remittere fideicommissum apparat, dubius non est illud effe remissum, d. l. C. de pac. Et idem est dicendum de bonis emphry de quibus respondit Iaf. in conf. 173. ii. 4. Et passim Dl. In hac disputatio & materia de fideicommisso & emphry, ea acquirantur argumentantur, ut apud Alex. in conf. 3. lib. 3. Et in claris opus non est conjectur, lilla aut ist. & cū in verbis, de leg. 3. Est solum dubitatio quando verba non sunt clara.

2 Nam tunc ad conjecturas configimus, que quidem sufficiunt, ut dicatur remissio fideicommissum, ut scrivunt Bald. in l. Quid cum tutorio, col. 2. ver. 2. modo. ff. de transf. Alex. in d. 5. duo fratres, col. 10. Dec. in conf. 86. num. 4. Anto. Gabr. lib. 2. capitulo 8. de fideicommissu in claus. m. 35. Decia. in conf. 2. num. 8. lib. 3. Roman. in conf. 29. num. 32. libr. 2. Quo autem facilius intelligamus, que fint conjectura vrgentes & probabiles, vt remissio dici possit, vel non possit hoc fideicommissum, distinguendo sunt aliquot casus, sequendo principia traditionis Bart. m. d. qui bone, & duo fratres, in q. 1. 2. 4. & 6. & 8.

Primitus est casus, quando facta est simplex diuisionis bonorum suppositorum fideicommissum puro, vel in purificato, hoc casu recepta

3 est Dd. sententia, fideicommissum, confiri remissum, ita Caffr. in Menach. Præsumpt.

d. l. qui Roma, & duo fratres, col. 3. vers. super gl. magna, & idem Come. & Alex. & idem Alex. in conf. 100. s. v. lib. 7. Dec. in conf. 79. m. 3. lib. 8. conf. 2. 67. m. 3. in f. Rau. in conf. 39. m. 6. 7. & 9. libr. 2. q. 1. et 2. ex p. 16. Idem 28. c. tui eo loci pro contraria opinione male cōtemperant. R. prestatio in loco. Idem respodit Craf. in conf. 237. col. 2. 97. 3. ex q. 1. vbi Bal. & alios recenset. Cum enim fideicommissum leit puerum in vestitum vni heredum prelegavit fundo et ab aliis praefundatis si fundus cu eo prelegari diuidatur, prelinimur quod is prelegarius remiserit ius ipsius prelegati, cum simul flare non possit, vt scribitur Caffr. & Rau. quod prelegatum sit in toto prelegari, & quod diuidatur inter ipsos coheredes. Sic etiam lenit eruditiss. Leonius nunc Ferrarie Episcopus optimè meritus, in d. 5. duo fratres, n. 219. in f. b. Idem est quando fideicommissum, condictio effectum puri, secundum Rauianum, cum per futurum & effectus puri, & purificati. Bal. in l. com. test. ment. 107. C. in manu. test. & in specie Dec. in conf. 79. m. 3. vers. sed in f. 1. q. 10.

Quia ratione dilutio confideratio Ripa dissentient, in d. 6. duo fratres, ysl. 40. cum dixit, non presumi remissio tunc puri, prius, ut est quod est quodam donatio, ut diuisione pura in f. 1. q. 10. Diluit sine hac confideratio: quia donatio hoc casu preluminatur ex quo actus ipse diuisionis simul stare non posset cum oblatione praefundi totum prelegari. Et hinc quidem est preceptum credit multo magis, quando diuilio facta fuisse, ut in ampli, & pragmanticis, & adhibito iuramento. Ita in specie fideicommissi purificatis respondit Dec. in conf. 147. col. 1. vers. sed in specie purificatis. Idem multo magis dicendum est, quando facta diuisionis dum diuidentes pollederunt, & de aliis rebus inter le gelis ratione reddiderunt, nulla fideicommissi mentione habita, iuxta. 1. Procula, ff. de probat. Ita in specie consilunt Dec. in conf. 79. m. 3. & 4. Nec hoc in casu poterit diuidens recuperare premium ab emitore. Ita Cestet. prestatio in loco. Et confirmatur ex his, que dicimus infra in 2. extentione quinto casu.

Secundus est casus, quando facta fuit diuisionis simplex bonorum suppositorum fideicommissi nonnullum purificata. Hoc in casu certissima est Dd. sententia, nō presumi remissum fideicommissum. Ita Bart. in d. 5. duo fratres, q. 1. num. 10. & ibid. Caffr. & Alex. & communem testantur. Crot. m. 73. qui referit Ios. Andraitianus, calum hunc dubitatione carete. idem f. 1. p. 1. Capra in conf. 147. m. 10. num. 17. & in conf. 138. m. 5. lib. 2. & in conf. 20. m. 12. lib. 3. Dec. in conf. 79. m. 3. & in conf. 36. m. 4. Sis & Ripan. d. 5. duo fratres, m. 38. & ibid. Soc. m. 26. Boer in q. 147. num. 2.

Et communiter etiam affluerit Grat. in conf. 1. m. 1. lib. 1. Etiam sententia alios multos commemorant, & sequuntur Anto. Gabr. in d. com. l. m. 1. Decian. in conf. 3. num. 112 lib. 3. R. Rinaldi. Iun. in conf. 10. m. 39. lib. 3. tandem probauit Leontius in d. 5. duo fratres, num. 36.

Primo adducti sunt ex d. 5. duo fratres, intelligendo, quod ibi fuerit male iudicatu. Secundu ex l. cum pater, q. 9. h. hereditaten, de l. 1. qui tamen non fatis probat, quia nō appare fideicommissum purificatum inter illos diuidentes, ut perpendit Alber. & Comens, quos sequitur Ripa in d. 5. duo fratres, q. 19. Adducitur tertio tex. l. subtilitate, in principe de leg. 1. ut fideicommissarius emendo rem suppositum fideicommissi, non purificatum remissum ipsum ius fideicommissi. Melius forte probatur ex ratione, quod vius & tunc non infert alium, qui necessari est illo non sequitur, l. vlt. C. ne vero promovatur. & idem sopra in precepta 6. num. 55. At duo haec simili fatre posunt, quod bona diuidantur inter nos, & quilibet habeat partem suam, donec euueniat conditio fideicommissi: & ea euueniente portio vnius ad alterum redcat. Atq; ita necessario non sequitur, quod perpetuo apud vnum esse debeat.

Excludetur primo hic casus, ut procedat etiam si diuilio hec fuit iuramentum confirmata. Nam adhuc non presumitur remissio fideicommissum. Ita in specie Ripa in d. 5. duo fratres, m. 32. p. 8. Bal. in conf. 349. super co. in f. 1. lib. 3. Ea est ratio, quia iuramentum non auger confusum, l. vlt. C. de nonnum. p. 1.

Excludetur secundo, ut locum etiam habeat, quando ij diuidentes præmissent iniucem de euilectione. Nam adhuc ob simplicem ipsam diuisionem, non presumitur quod volunt remittere fideicommissum. Ita f. 1. Bart. in d. 5. duo fratres, m. 10. vers. queritur dicitur, & mandat e. affirmatur Crot. ibid. num. 77. & Ripa num. 79. Et accedit Alex. in conf. 2. num. 6. lib. 5. Rau. in conf. 14. num. 3. lib. 1. & in conf. 37. num. 12. lib. 2. Aleria in d. 5. duo fratres, m. 36. p. 1. et 2. et 3. dec. in conf. 36. m. 4. lib. 3. Decia. in conf. 4. num. 155. lib. 1. & Rinaldi. iun. in conf. 20. m. 40. go. lib. 2.

- 13 Et est ratio, quia vbi ei cuiuslibet contingit ex facto auctoris, vel ex facto ipsiusmet a quo res cuncturatur, non tenor illius promisit euictio, sed non esse euictio. At in cuius non nobis euictio causatur ex facto hæreditis, qui aucteo hæreditatem, censetur se obligasse ad refutandam hæreditatem, in cuius restituitionis facie. si ergo euicitus causa fideicommissi, euicitus hæreditas per superfluum ex facto illius qui prædeceperit, & ideo non est locus euictioni. ut preterea, quando res euincitur ex natura ipsius rei, si promisit non tenetur de euictione. Ita Cyn. Bartol. Bald. Cagli. & Salic. in l. si familiæ, C. fam. erit, alios recensere infra impræsum. 13. m. 2. casu, scripserunt iij quod in vni ex fratribus diuidentibus obuenient bona partim allodialia, & partem feuallia, & in iuicem premerunt de euictione, & deinde hunc contingat mori relata sola feminina, à qua dominus feudi euicit feudum, quod non est ad feminam transitorium illa feminam agere non poterit contra patrum suum de euictione, ex quo euictio nulla sequitur ex natura rei, neque quia feminam capax non est feudi. Ita ergo nostro in casu dicendum est, cum euictio sequatur ex natura bonorum, que restituitioni subiecta sunt. Nec etiam a cursivea culpa aliqua huic fratri euincitur, quia ita ad detrimentum contingeret potuisse hic causus, sicuti existent in perfunctori fratribus suis. Et enim hoc metuum periculum. Præterea considerari potest alia ratio, quod quilibet diuidentibus scilicet posse euincere cuiuslibet restituitionis fideicommissi, ob id quilibet in periculum suscepitur videtur, & convequeretur euictio euictio promissio. If. d. fratres, C. comm. viri, 2. iud.
- 14 Contraria tamen opinionem, iij quod imo ob promisitione euictio abhibitam in hac simplici diuinatione, præfumatur remissum fideicommissum, nixi sunt probare Roma, in conf. 47. m. 2. vers. advertemus. Curt. fen. in conf. 64. Antiquaria. cap. 1. per. Grat. in conf. 26. nu. 37. lib. 2. Soc. fen. in conf. 31. num. 7. lib. 4. Paris. conf. 71. nu. 9. & 10. lib. 3. Thob. No. 10. in conf. 110. nu. 6. Et iij quidem adducti sunt ex reg. I. vindicantem, si de euicti, quia dictimus, quod que de euictione tener actio, eundem agentem repellit exceptio. Is ergo frater, qui contendit sibi debere restituitionis fideicommissum, repellit exceptione, ex quo de euictione promisit. Verum respondetur, repul. d. l. vindicantem, locum non habere dubius in causis suis præcommemoratus, nempe quando euictio sequitur ex facto ipsius auctoris, vel ex natura rei.
- 15 Declarat primò hic casus, vt locum non habeat, quando in hac simplici diuinatione adhibita fuisset, & promisit euictio, verbis multum generalibus, vel uniuersalibus vel si dictum est, quod in iuicem premerunt de euictione, ex quacunq; causa, vel modo subfecuta. Ita verè sensi, & declaravit Curt. iun. in conf. 49. nu. 13. quis sic intell. Curt. fen. in conf. 64. col. 1. & apertus ista declaratio. Soc. iun. in conf. 110. nu. 6. 37. lib. 1. Sev. & Gratus in conf. 60. numer. 10. lib. 1. Quibus constat hanc esse receptam opinionem, eti ab ea diligenter Ruit. in conf. 37. num. 13. lib. 2. Idem multò magis dicendum est, quando euictio promissa fuisset in individuo, causa felicitatis ipsius fideicommissi. Ita responderunt Alex. in conf. 21. numer. 6. in fin. lib. 5. Corinna in conf. 33. lib. 1. Goz. ad. in conf. 53. numer. 23. & Ber. satr. in conf. 32. nu. 21. lib. 2. Quia sententia parum dubitationis habet: cum maior virtus sit specificatio atq; individuus & promissio, quam illius facta veris multum amplius, & generalius.
- 16 Declarat secundò, vt locum non habeat, quando in hac simplici diuinatione, vni fratribus obuenient bona omnia allodialia, & alteri fideicommissum supponeretur. Et adiecta est expresa promisitio euictio. Hoc in causa præfumatur remissum fideicommissum. Ita Alex. in d. duo fratres, nu. 34. ver. Bald. tamen, & ibid. sensit Rup. nu. 99. ver. aut eiusm. & clariss. Alesia. n. 37. & idem dicit. in resp. 13. m. 5. in fin. & ber. euictio sum in conf. 87. nu. 85. lib. 1. Et his accedit Burial. in conf. 17. nu. 19. & 21. lib. 2. Dec. in conf. 2. nu. 86. lib. 2. qui considerat aquilatorem inter filios fertudam, ac scilicet virus habeat omnia bona libera, de quibus ad libitum possit disponere: alter vero grauata onere restituitionis. Nec obstat quod diligenter videantur Crot. in d. duo fratres. nu. 73. & Decian. in conf. 44. nu. 103. lib. 1. dum probant doctrinam Baldi, & sequacium in l. si familiæ, C. familiæ erit, qui discutunt, quod si vni fratribus obtigerit bona allodialia, & alteri feuallia, & feuallia fuerint euicta, ergo non potest de euictione. Nā responderetur absolute nimis hos locos sufficere, & propterea esse intelligendos secundum Alex. in d. duo fratres, nu. 34. ver. Baldus tamen, quam scilicet de euictione non fuisset expresa promissio, fecis si adiecta expresa promissio, si autem verè respondet Alex. in d. conf. 21. nu. 7. lib. 5. Et tunc l. si fratres, C. communi. viri, 2. iud. à Baldio allegatus, loquitur quando mutuo

periculum fuit suscepimus, ut post Alcianum respondi in d. conf. 37. nu. 27. Hac determinata malitiae magis locum habet, quando apparere potest deinde nullum communissimum, ex parte fratris, qui bona omnia allodialia, & libera est confecutus, ut alteri fratri obuenient bona supposita fideicommissio, quemadmodum declarat Alcianus in d. du. fr. ares, nu. 37. quem fecutus sum in d. conf. 37. nu. 26. lib. 1.

17 Tertius est casus, quando facta est simplex diuinitus ipsorum bonorum suppositionum fideicommissio, & adiecta est clausula, quia plures partes diuidentes promiserunt, attendere, obseruare, & non contravenire predicta diuinatione. Hoc in causa gravis est dicit. contentio, ut remissum præfumatur fideicommissum? Recepta est opinio, "remissum non præfumatur." Ita Bar. in d. 1. qui Roma, & duo fratres, q. 2. dverb. lib. pps. Galatianum Can. lib. Idem in L. t. 2. fratres, ff. de pect. lib. Baldus, & gen. in l. t. 2. fratres, ff. hæreditate, d. 1. Et idem Bar. in conf. 5. in fin. lib. 1. & Baldus in conf. 1. Nobilis vor. lib. 3. m. 1. in fin. Imper. Larbarius, Cis. in d. L. t. 2. fratres. vbi affirmat hanc esse communem opinionem. Idem Calt. in conf. 188. Quia dubia super a formata. col. 1. 2. Fulg. in conf. 41. Casius talu proponit, col. gen. 7. fin. super eo, qui dixit, hanc affirmat Iacobinus Butrig. Petrum Kayne. Idem scripserunt Imola, Aretin. & Alex. in d. 6. duo fratres, in cedula quæstione Bartoli, & Crot. m. 90. qui testifit hanc esse communem. Eadem probamus dñi conf. 29. Capra in conf. 89. nu. 10. Corinus in conf. 15. o. col. 1. & vlt. lib. 3. & in conf. 1. 20. nu. 2. lib. 4. Alex. in conf. 39. col. 2. in conf. 10. lib. 4. & in conf. 32. vlt. lib. 5. Barbatus in conf. 8. col. 1. celum, lib. 1. 10. in conf. 1. vlt. lib. 1. & in conf. 43. nu. 13. lib. 1. Dec. in conf. 26. col. 2. 20. vlt. lib. 1. Temis binus non Rui. in conf. 37. nu. 9. & in conf. 139. nu. 2. lib. 2. Gor. adm. in conf. 36. nu. 12. vlt. lib. 1. data Boer. q. 17. num. 10. Paris. in conf. 71. col. 1. 3. lib. 3. Socr. in conf. 116. nu. 33. & in conf. 128. nu. 11. lib. 1. Curt. iun. in conf. 25. m. 1. dñb. Rimen. idem in conf. 20. nu. 66. lib. 2. Et hanc esse veram, et ab ea non esse recedendum scripti Leoninus in d. 9. duo fratres, nu. 36. qui quidem a nu. 315. nu. 2. lib. 2. diligenter & acutissime, ut reliqua omnia, in vtranc; partem adductis argumentis disputatione, & demonstravit, falsam esse contraria opinionem Rogerii, Dyni, Angel., & sequacium.

18 Hic casus multò magis procedit, & locum habet, quando fideicommissum non esset reciprocum, & vt via forte rater maior subtilitas fuit fratri minori, & non econtra. Nam tunc ex diuinatione non censetur aliquis modo remissum fideicommissum, ex quo ex parte minoris nil erat, quod maior posset remittere: Ex ideo non præfumatur, quod maior suo cum detrimento voluerit remittere. Ita Crot. in d. duo fratres, num. 85. ver. secundum casu, qui dixit, omnes in honore concubine. Et huius hic casus locum habet multò magis, quando inter ipsos diuidentes adiecti insequitatis, vt viuis fratrum haberet filios lateveret vero non, nec habiurus esset. Nam tunc præfumatio est, quod habens filios noluerit remittere fideicommissum. Ita post Alex. in conf. 36. col. 3. praeter in causa, ut respondet in conf. 37. nu. 86. lib. 2. Eiusdem sententia adducto Gratianus in d. duo fratres, nu. 114.

19 Extendit primò hic casus, vt locum etiam habeat, quidam adhibetur fulis fideliter de obseruanda diuinatione, eti non contraveniendo. Nam adhuc non præfumatur remissum fideicommissum. Ita Corn. in conf. 150. col. vlt. lib. 3. Dec. in conf. 3. 6. num. 4. Rui. in conf. 137. nu. 10. lib. 2. Bertrandus in conf. 76. col. 2. lib. 1. quis vlt. lib. 2. qui Aut. Gab. in lib. 4. conclusio nam, ut de fideicommissi, concil. i. m. 2. Ramond. in conf. 23. num. 17. 38. lib. 2. & Francise. Becciu in conf. 117. col. 12. qui alias phares recenset. Eta ratio, quia iuramentum sequitur naturam actus, super quo interponitur; & ob id non auger consensum. I. vlt. C. de non numer. pecu. & diximus in precedenti causa, in prima extensione. Verum Dec. in conf. 3. 5. vlt. lib. 2. diligenter, sed verè loquitur, quando cum iuramento concurrunt verba generalia.

20 Extendit secundò, vt locum etiam habeat, quando promissum fuit non contravenire perpetuo, Ivel vlt. in vñquum tempore. Ita Rui. in d. conf. 137. col. 3. lib. 2. & Gabriel. in d. conf. 1. nu. 3.

21 Extendit tertio vt procedat etiam, quidam fulis promissum non contravenire causa, & occasione fideicommissi, & aliquod fideicommissum esset purificatum. Nam tunc præfumatur remissum fideicommissum purificatum, non autem conditionale, & purificandum. Ita Bart. in d. duo fratres, q. 5. nu. 27. in fin. & idem explicat clariss. Alesia. Crot. in conf. 107. & 108. Rup. nu. 61. Huic adiectum Sabin. fen. in conf. 139. nu. 9. lib. 2.

22 Declarat primò, vt nos habeam locum hic casus, quidam hoc promis-

23. promissio de nobis contraueniendo, facta t̄ sicut est verbis multum amplis, & (vt dicit solet) pragnabitibus, vtrquā si dictum fuit, quod promittunt non contrauenire aliquatione, iure, vel causa, que dici aut exceptiori potest. Nam tunc presumuntur remissum fideicommissum. Ita sumū primū scriptū loquitur. Andi in addit. ad Specul. in tr. de tib. av. 6. in primis. num. 27. vers. sed quid si fidicommisum farin. Hunc fecerit sumū Bald. id. 6. duo fratres, colum. 1. vers. sic, quod quando. Idem vere affirmit Capra. in conf. 29. num. 16. & 17. presupposito, quod diuidentes habuerint scientiam fideicommissi. Alex. m. d. 6. duo fratres, colum. 1. vers. adiutori Crot. sum. 94. idem Corneus in conf. 32. col. vlt. ad fin. lib. 3. Luid. Boleg. in conf. 31. in fin. Scen. febr. in conf. 4. 3. num. 3. vers. 2. multum assertor. lib. 4. Cart. sen. in conf. 6. 4. col. 2. num. 2. quodno. Ruin. in conf. 31. num. 21. & in conf. 13. num. 1. lib. 2. Decr. in conf. 11. num. 7. in conf. 28. col. vlt. in conf. 3. 4. num. 2. Curtius in conf. 49. num. 2. Gratius in conf. 7. num. 22. lib. 1. Paris. conf. 31. colum. 1. lib. 2. Socin. in conf. 31. num. 5. & 51. lib. 1. qui fecerit sumū in conf. 29. num. 52. lib. 1. His nomine accedit Anton. Galeni. m. d. confut. 1. num. 20. qui predictis post omnes committitur. Crat. in conf. 24. num. 17. amplius dicit. Caphal. in conf. 23. num. 1. lib. 2. Oſſel. decr. 12. num. 17. Decr. in conf. 2. num. 89. lib. 2. Fancrolis in conf. 5. num. 3. Burfat. in conf. 9. 4. num. 29. lib. 2.

24. Ea huius declaracionis ratio, quia cum verba sunt t̄ generalia, refrringi non possunt ad specificata, satis ratione recti sermonis, operator ergo remissionem fideicommissi. Ita sumū Bart. in d. 6. duo fratres, num. 12. Et comprobatur traditione Cyri in l. si es manu. C. de exco. si debitor solvit partem debiti, & creditor fecit pacatum generali de non petendo, recti ringuit hoc pactum, quo ad partem solutam, si tamen dixit creditor, quod non posset amplius aliquid petere occasione cuiuscunque debiti, tunc verba haec non patiuntur aliquam restrictionem sive ratione recti sermonis. Huc etiam pertinet traditio Bald. in l. sub pretextu pectorari. vel. cit. de factu. 6. testes. & ibid. Iaf. si administrator i. redditum rationem aliquę de re & negotio, & dominus eum liberavit verbis his generalibus, t̄ liberio te ab omnibus, & quibuscumque, de quibus mihi in hanc vicie dicte tenetebaris t̄ liberatio haec non restringitur ad specificata, sed extenderit ad omnia quincunquaglia. Item dicit pectorari Alex. in conf. 4. 6. num. 7. lib. 1. Ruin. in conf. 20. col. vlt. lib. 1. Goz. ad. conf. 4. num. 21. Affidit in decr. 28. num. 7. & Crat. in conf. 29. num. 6. vbi his sumū congruerunt.

Hic intelligimus male diffiniret ab hac declaracione Caltr. in conf. 31. Quia stobs. sup. col. 1. lib. 2. Socin. sen. in conf. 31. num. 28. lib. 2. Ruin. in conf. 37. num. 9. in conf. 38. num. 9. in conf. 47. num. 15. in conf. 159. col. vlt. lib. 2. Decr. in conf. 49. col. 5. Grat. in conf. 29. num. 22. lib. 2. Godzad. in conf. 36. col. vlt. & Rimandil. iun. conf. 204. num. 69. conf. 31. col. 2. Et iij moti sunt ea ratione, quod hec verba (promitto non contrauenire aliqua ratione, tunc vel causā) potius intelligi in deponentibus ab expressis. Sed responderunt, verba predicta generalia, quanis ratione, iure & causa, comprehendere etiam ultra dependentia ab expressis in ipsa divisione.

Declarator (scundus), vt locum non habeat hic casus, quando ipsi diuidentes proferuntur non contrauenire occasione fideicommissi debendi. Nam tunc, praesupposita scientia fideicommissi, censetur illud remissum. Ita Bart. in d. 6. qui Roma, 6. duo fratres. q. 4. num. 27. de verb. oblig. que fecerit sumū in Crot. num. 107. Ripe. num. 62. Et hic accedit Capr. in conf. 33. Quia dubia. col. 1. lib. 2. Curt. conf. 4. 6. col. 17. in fin. & Newt. in conf. 31. num. 4.

Hac declaratio multo magis procedit, quod diuidentes proferunt vel nihil amplius petere, t̄ vel contrauenire iure fidelitatis, vel fideicommissi, vel alio quocunque. Hoc facit causa, suppedita tempore scientia fideicommissi paueri, vel aucti, utue transfiert alium, censetur illud remissum. Ita Bart. in d. 6. duo fratres. q. 3. num. 28. quem fecerit sumū in Crot. num. 107. Ripe. num. 62. Atque ita verba sic conceperint comprehendere etiam tempus t̄ futurum. Hic clarioris doctrina gratia, diffinientur fuit duo casus vna cum tib. In qua Roma, 6. duo fratres. q. 6. num. 19. rebus ad propositionem. & verb. oblig.

Primus est, quando nulla alia causa t̄ sit est, ex qua diuidentes sperare possent aliquid ius in ipsi boni equum fideicommissum. Hoc in casu praesumuntur remissum hoc ius fideicommissum. Ita

- Bart. in d. 6. duo fratres, num. 19. in fine. Et illi iuris facti videtur Crot. sum. 27. qui multa similiter comprobant. Idem repondet Baldus in conf. 4. 40. Fallunt proponit esti tale colum. 2. vers. sicut sunt facti hic verba, lib. 3. Alexand. in conf. 10. 2. num. 6. libro 6. qui similiter traditione Baldi comprobatur. Rotinus in conf. 5. 2. num. 7. in conf. 119. num. 11. in conf. 5. 4. num. 3. in conf. 15. 2. num. 9. libro 2. in conf. 92. num. 2. Et in conf. 5. 6. num. 3. libro 3. Et in conf. 28. in fine. Parfisi in conf. 5. 2. num. 39. & in conf. 71. num. 14. libro 3. Socin. minor in conf. 16. num. 50. & 54. libro 1. Et hoc secutus sum in conf. 29. num. 20. libro 1. Et hic accedit Decr. in l. num. 32. in fine. C. & fidibus Cagnoli num. 8. & dissentit.) Ripard. 6. duo fratres, num. 4. & num. 7. Crat. in conf. 6. num. 9. Vers. fecundus. con. actio. & num. 1. Roland. in conf. 3. 4. num. 92. lib. 4. & Decianus in conf. 5. num. 114. & num. 121. lib. 3.

Ea etlatio, quia (vt dicebat Bartol.) videtur nominatim expressum hoc ius fideicommissum nullum aliud adiut has, argum. l. 2. ff. de legite. & poftione. Et confert, secundum Crottum in d. 6. duo fratres, num. 129. simile ex l. si optio. ff. de optio. legat. & l. pediculis. S. cum quereretur, ff. de euro & argent. lega. Vbi si testator legat ornamenti muliere cum auro, comprehenduntur ea, qua testator habebat venia, quando testator nihil aliud habebat, ad quod predictum legatum pollet referri. Confert & l. funditus qui locatus, ff. de fundo in fructu, instrumento que leg.

Praterter etiam frustra verba haec effici apposita, & nihil operarentur, contra l. si quando, in princ. de legat. l. Et in specie ita confert Crat. in d. conf. 5. 2. num. 12. qui regulam hanc ex dicta l. si quando, defimpsum multis exornat.

Caterum fuit hoc in casu dubitari, cui incumbatonus t̄ probandi, siiam non affuisse causam, quam ius fideicommissi? Ruitinus in d. conf. 5. 2. num. 9. lib. 2. respondit, afferente altam affuisse causam probare debere. ut Ruitinus fecerit sumū in d. conf. 5. 2. num. 21. et idem vere scribit Gratius in conf. 6. num. 17. vers. sed hic non aperte, lib. 1. Et afferit potest ratio, quod i. actionem & iurum pluralitas non presumit, iuxta e. a. que tradunt Cornaeus conf. 1. 4. num. 11. & Socin. sen. conf. 40. colum. 2. lib. 3. & Crat. in conf. 5. 2. num. 3. Is ergo qui afflere potest habere actiones & iura, probare debet, vt praetaciti Doctores scribunt, & si aliter responderet Albanius in conf. 7. num. 11. & 12. & Beccius in conf. 1. num. 26. Quocirca male à Ruino diffinient Alba in conf. 7. 4. num. 11. & 12. & Franciscus Beccius in conf. 1. num. 25. Quorum considerationes constituit in d. conf. 5. 2. num. 21. & 22. Et hic considerandum est, quod respectu bonorum fideicommissi, nulla alia causa, & actio considerari potest, quia nullus contractus super illius bonis potuit fieri.

Secundus est casus, quando tempore divisionis alia extabunt t̄ causa, ex quibus diuidentes sperabant in dictis bonis habere aliquodius, vtrquā ex aliquis precedentibus contractibus. Hoc in casu conciluit Bartol. in d. 6. duo fratres, num. 19. vers. sed non ad propostum, non presumit remissum fideicommissum. Et Bartol. fuit sumū Baldus in conf. 126. Ripe. num. 58. Cornaeus in conf. 55. in fin. lib. 3. Gratius in conf. 12. num. 47. & in conf. 6. num. 6. lib. 1. Godzad. in conf. 4. 5. num. 18. Ruitinus in conf. 92. libro 3. qui respondit eo in casu, in quo cellio actionem referri potest ad personas eorum, qui bona fideicommissi occupauerant. Decianus in conf. 3. num. 22. & 23. num. 12. lib. 1. sic & Franciscus Beccius in conf. 1. num. 26. Hic accedit decisio Rota Romana referente Ver. alio in deo. 20. parte 2.

Et ea est ratio, qui remittens ius t̄ quod habebat, vel habere sperat, intelligit remissum ius, quod sperat habere ex causa fidelitatis de presenti, non autem de futuro, atque ex causa evenienti casus fideicommissi, iuxta l. quod seruif. de condicione, ob causam & l. ff. de statu liberis, que deducit & explicat Barto. in d. 6. duo fratres, num. 19. vers. probatur supra. & traducti praetaciti Doctores, qui sumū comprobant.

Hic casus multo magis procedit, quando in divisione sufficente apollita t̄ aliqua verba referentia, quibus excluderetur ius futuri, ut dixissent s' remittere, & liberare ab omni iure vñque in praesentem diem.) Ruit. in conf. 157. num. 15. lib. 2. idem sen. Angel. in conf. 287. num. 3. vers. sed in themate.

Declaratur hic casus vt non habeat locum, quando verba possuta in divisione t̄ essent valde vñscerit. Soci. senior in conf. 25. 13. dixit in specie, quod quando verba non possunt adaptari ad plenum fideicommissum. Ruit. conf. 152. num. 10. lib. 2. Decianus in conf. 287. ad finem, & in conf. 3. 5. colum. 2. idem respodet Gratius in

et conf. 17. num. 12. & in conf. 6. num. 17. lib. 1. Socinus imm. 1 in conf. 16. num. 5. lib. 1. Idem est, quando dixilimus transferre omnimodo omne ius. Ita Graeca in d. conf. 6. num. 18. Parvus in conf. 71. num. 14. lib. 3. Ita etiam in specie respondit Cræsus in conf. 53. num. 16. remissum premium fideicommissum, cum dictum est, quod renunciabant omnibus iuribus quomodo libet ad se spectantibus. Ita enim quando expressè dictum est, quod renuntiant etiam t' iuri de futuro. Boerius quæst. 147. num. 14. Idem etiam responderunt Cephalus in conf. 23. num. 9. lib. 1. & Rolandus in conf. 34. num. 92. lib. 4. quando diuidentes dederunt, & concesserunt in iudicium omnium iura, actiones reales, & perlornates sibi spectantia & pertinentia, & quæ spectare posent, possunt & potuerint in futurum, sic & Thobias Nonius in conf. 8. num. 7.

Ceterum declaratio hæc locum non haberet, quando referatum atque exceptum sufficit fideicommissum. Ita Gratus in conf. 29. num. 20. lib. 2. & Cephalus in conf. 29. num. 9. & num. 11. lib. 2. vbi in m. 30. recitat contraria opiniōnem. Socinus senior in conf. 43. lib. 4. quem etiam Alciatus in dicto 6. duo fratres, num. 20. ver. sed si in abrumpere, eti Ripa ibidem num. 8. 4. ver. ampliatur, sequitur si Socinus, cuius opinionem probavit, eo tantum non relatos, sibi parum confans Cephalus in conf. 23. num. 28. 21. & 22. lib. 2.

Quintus est casus, quando in divisione adiecta fuit hæc clausula t' ad habendum, tenendum, vendendum, alienandum. &c.] ad his verbis præsumptum remissum fideicommissum? Hoc in causa varia fuit Dd opinione.

Prima fuit coram, qui exiliarunt, non solum t' non esse remissum fideicommissum, sed nec etiam datana facultatem alienandi bona ipsa fideicommissum, quin exentiore conditione recuperari possint. Hac in opinione sibi Aretus in d. 1. qui homo, & duo fratres quæst. 8. de verbis. lib. 2. quam se utru sit G. & Adversus in d. conf. 30. num. 7. ver. 3. & num. 13. estibz citat. Cephalus qui alter dicunt. Et in b. m. 7. sibi proclameret Socinus iuror in dicto 9. duo fratres, numero 127.

Primo ex ratione mons est Aretus, quod alienandi potestas referri non debet ad fideicommissum dependens ex testamento.

Venit respondeat ex sententia Lalonis & Ripæ, quæ infra consenserunt ab initio, id verum est, quando clausula illa postea aliud operari. At hic operari nil potest, nisi dicamus remissum esse fideicommissum. Quandoquidem abisque prædictio fideicommissi poterat quilibet ante divisionem alienare partem suam, donec eueniens conditio l. 1. & s. 1. in amaria, C. communia delegat. & infra comprobabimus, ubi etiam clementiaribus, non esse recipiendam conditionem Sociniu[m] in d. 1. d. & d. fratres, num. 127. ver. nec etibz, cum dixit ferendum magis est eis quod clausula hæc nil operatur, quam t' fideicommissum dicatur remissum. Præterea respondetur secundum Rulinum in conf. 39. num. 11. lib. 2. quod illud procedit inter ignorantem, disposta in tellimento, siquæ fideicommissum sciret interlocutum.

Secundum motus est Aretus ex ratione, quod clausula hæc & illi similes accessoriæ dicuntur, & in parte executiva posita, & propterea nō mutant, t' ne ampliante dispositionem ipsam principalem, sed eius naturam tantum sequuntur. item de prob. & trans. Dec. in conf. 30. numer. 8. & in conf. 52. numer. 14. & 15. & alibi sibi. Non ergo clausula hæc operatur remissione fideicommissi.

Ceterum respondetur, vt scripsi in conf. 37. num. 4. lib. 1. post Ripam in dicto 6. duo fratres, num. 14. non repeteo, que facile illa in loco legi possunt.

Tertio virgore videtur, quod hac clausula creditur adiecta ex stylo & vsu t' notarij & propterea nil operatur, vt in officio reipubl. sociorum in conf. 16. num. 21. lib. 1. Et similibus in causis tradunt ame. confessi in conf. 37. num. 6. & 7. lib. 1.

Venit respondeat, vt scripsi in d. conf. 37. num. 4. quod imò hac clausula præsumptum apponit partium confusum. Quan sententiam illa in loco molles rationibus, & Dd. auſtoritatis cōprobauit. Et alia plura scripsi in conf. 37. eod. lib. 1. Sic etiam in specie nostra responderunt Riminaldi, iun. in conf. 30. num. 4. & Roland. in conf. 30. num. 9. & 14. lib. 4.

Quarto mouetur Aretus, t' quia remissio fideicommissi nō dicitur scuta, nī viis & inspectis verbis testamenti, l. de hu. ff. de traſatio. Q[uod] nī verba dici non possunt suffice inspecta illo in causa.

Respondeat, Dd. præsupponere diuide: tes ipsos scire dispon-

sita in testamento, illudque videlicet & considerasse. Nam quando de vno dituptritor, reliqua præsupponuntur habilia, t' qui refutant, in o[mn]iis ff. de fideicommissu[m] & c. d[icit] de a[cc]ute & qual. in d. q.

Secunda est opinio eorum, qui exiliarunt, t' imò ob hanc alienandi facultatem conceplam, præsumit absolute & simpliciter remissum fideicommissum. Hanc manefit p[ro]p[ter]at arg. in d. q. 48. duo fratres, q. 1. lib. 2. & Crot. num. 123 qui s[ic] (e si male) laq[ue] Bart. in relaxerunt. Eadem affirmarunt Crot. sc[ri]p. in conf. 5. col. 5. punct. 1. ver. & presenti narratione. Desc. in ns. 17. num. 49. & aperte in conf. 6. num. 1. lib. 1. Socinus minor in conf. 6. num. 16. lib. 1. Rolandus à alle incens. 34. numero 32. libro 4. Cephalus in confilio 23. numero 1. lib. 2.

Horum opinio vihi mihi fuit semper verior, præsupposita tamen scientia fideicommissi. Nam frater iti, qui d[icit] facultatem alienandi, simpliciter & pure can dat, non autem sub conditione. Si enim data esset sub conditione, ea alienatione non fecuta, locus est repetitione fideicommissi: quippe quod ea conditione non purificata, res primum suum fuisse retinet. Sed cum, in re data est, nil aliud significare voluit is concedens, quia quod frater illi fuit cui concessit est liber & absolute dominus, & propterea posset ad libitum rem ipsam alienare.

Tertia fuit opinio eorum, qui dixerunt, ob hanc clausulam, non esse fideicommissum & simpliciter remissum fideicommissum, sed

solum fœcta ipfa alienatione. In hac opinione vere fuit Bart. in d. 48. duo fratres quæst. 8. num. 21. sicut illud exprimit ab intell. Alex. num. 73. Isom. num. 53. & Socinus in d. num. 127. ver. 5. &

ab quo duxit qui dixit abf[ac]t: dubio Bartolom[us] sic intellexit, quod & ego verum puto. Nam id significant iura, quibus traditionem suam confirmat Bartolus, praetertim I. sicut, § superiacim. & §. penit. ff. quibus modis pignus vel hy posuit, solutor, de qua infra dicimus Idem significant & verba eiusdem Bartoli in quæst. 9. que indicant subsequenter, dum ita scribit. (Non quoero, pone quod non remissum ius fideicommissi, nec data licentia de vendendo, &c.) Ecce quod Bart. constituit differentiam inter fideicommissi remissione, & pactum de alienando. Hanc quoque Bartoli opinionem fecunt est Bart. in d. 28. Do. inw. Thomas abazin in p. 50. lib. 2. qui manifestè dixit, durante fideicommissum licet obliteretur. Idem etiam festa Caffren. in conf. 18. Qua d. 1. datus, sum. in fine, lib. 2. & aperte Romanus in conf. 43. num. 2. Alexander & Lason in d. 5. duo fratres ille num. 2. in fine, ite num. 73. Ita etiam Ripa in num. 8. simili biu. quae tradit nom. 7. 4. ver. 1. knutat prim. & Alciatus biutem num. 29. ver. 5. primu[m] est. & num. 30. & num. 31. & in reff. 539. m. 1. Exinde probatur Alexander in conf. 109. num. 1. lib. 2. u[er]o 1. m. 2. lib. 1. Socinus feuit in conf. 43. num. 1. & 14. ver. 5. ex quibus in for. 1. lib. 4. Cor. in conf. 14. 4. colum. 10. & num. 2. Ru in conf. 17. num. 16. lib. 2. & conf. 92. num. 27. 1. b. 3. Alciatus in reff. 577. num. 1. Crot. in conf. 3. 2. num. 1. & conf. 20. 4. num. 14. lib. 2.

Primo motus est Bart. ex 1. sicut, § superiacim. & §. pen. ff. quib[us] modi. pign. vel hy po. h[ab]uitur, ubi permitti[lo] facit a[cc]to debitori vt possit vendere pignus, non tollit ius pignoris, nisi venditione fecuta. Ita ergo nōstro in causa facultas alienandi fideicommissi bona, non interficit remissum, nisi fecuta ipfa alienatione.

Ceterum respondetur terminos non esse p[ro]p[ter]a. Nam in causa d. § superiacim. & §. pen. permitti[lo] illa creditoris ad duos re[pon]dit i[us] pontile videtur, hoc est, ad ius ipsius crediti, & ad ius pignoris, in dubio autem intelligitur referri ad ius pignoris, tum ob naturam actuum non creditor ius suum totum donabile, n[on] inde accepto, dicatur. Et ideo permitti[lo] illa operatur t' remissione iurius pignoris, non autem crediti principali, secura scilicet ipfa venditione. Nōstro in causa permitti[lo] hac nō aliud operatur remissione iurius fideicommissi, cum tantum ip[s]e reintereat, quantum traxit concedit, quod non contingit in causa d. §. superiacim. in d. §. pen.

Hac tamen opinione Bartoli approbata à qua in t' iudicis difficie est recedere, sequitur, quod alienatione fecuta, non portet eueniens conditiones, si frater, qui alienationem permittit, reciperetur boni, e[st] manibus corum, qui ea emerunt, vel a[cc]to titulo consecuti sunt. Nam i[us] emporis noui[us] qui acquisitores tui sunt contra te rite hinc qui affirer eueniens causum fideicommissi. In vere docuit Bartol. in d. 5. duo fratres quæst. 8. num. 20. lib. 1. reff. 539. id quidem alienario est fecuta, p[ro]to quod empor non polit potest inquiratur & Bartolom[us] sic intellexit nihil[us] Alciat. num. 23. ver. 4. sed quid si & in d. reff. 539. in fin. Etii Ripa in d. 5. duo fratres

Patre, num. 3. & alij plures alter nixi sint intelligere Bartolum. Hic itaque emperor tuus est, sive (vt inquit Bartulus & recte) fratres fuerint scientes, fideicommissi. Quandoque dem (volute dicere Bartolus) eorum ignorantia noncere debet emptori, qui in bona fide est, ex quo emit, viva diutiose cum facultate hinc inde concessa alienandi: id credidit hic emperor fratres illos sciuissime & cognosuisse fideicommissi, quod eis competebat & competebat poterat in bonis a se dituis. Eft itaque (vt diximus) iustus hic emperor. Et Bartolus secundus habet aliam in conf. 3. num. 147. lib. 1. Crater in conf. 658. num. 15. & Rimini. iur. in conf. 229. num. 11. lib. 2. qui similius comprobatur. Differuntur tamen ab hac traditione Gratius in conf. 60. num. 9. lib. 2. Panciroli in conf. 29. num. 30. & Rimini. iur. in conf. 9. num. 40. lib. 1.

Declaratur secundum, vt locum habeat hinc alienandi facultas respectu iporum diuidientium, non autem aliorum, ad quos cœnuntur causa restitutio[n]is fideicommissum deobligatur. Ita Ruini in conf. 38. num. 9. lib. 2. qui hoc comprobatur ex doctrina Baldi in conf. 1. qui licentiam & apertum Ruum in conf. 6. num. 10. infine lib. 2. Socin. Sen. conf. 4. num. 19. lib. 4. Paris. conf. 6. num. 26. 27. lib. 2. Id quod probat Bart. primò ex l. 1. mandato Titii. lib. 1. mandata, quam ad rem hanc inducit Socin. iur. in d. d. duos fratres. num. 127. Adducit secundum Bart. text. l. si fundum per fideicommissum, in princip. ff. de legat. t. quam non probare sentit Ripa in d. d. duos fratres. num. 83. quia ibi haeres vendidit rem tanquam proprium ipsius fideicommissarii praesentis & expresse consentientis.

Nostro verò in casu frater confessus, quidam cam alienaret tamquam proprium ipsius alienantis, & in absentia ipsius emporis. Quo confidatio non diluit argumentationem. Nam & hic frater dictum confessus fratri alienati, ut videtur illus, quod ipse confessus posset habere euidentis conditione. Nec dictum facere absente empore, quia facultas instrumento diuiditionis concessa generaliter, ab emporte deinde acceptata, videtur concessa generaliter, ab ipso emporte. Tertiò prater Bartolus adducit Ripa l. quoties ab omnibus. C. de fideicommissi. Quarto text. c. s. Titius. ff. de feudo fuerit controuersi. His accedit l. si seruus communis, ff. de donatio. inter virum & vxorem. I. apud Cellum. 6. quecumque ff. de doni mali except. fideicommiss. ff. patris. ff. de fideicommiss. l. 1. 2. C. de remissi. pigno, quibus probatur, quodam confessus in alienationi nisi priusdicta, vt alienatio reuocari non posset. Quinto secundum Alciatūm d. d. duos fratres. num. 29. infine. qui non debet emporis esse deceptus. l. si cum nihil de dole de legat.

Hac opinione multa magis locum habet, quando data fuit liberaria & omnimodo facultas alienandi. Nam tunc confutetur omnino remissum fideicommissum. Ita respondit Socin. Sen. in conf. 4. num. 11. lib. 4. Idem quando fuit dictum, quod, vno diuidientium vendite portionem suam, alij etiam tenentur vendere, & prestatum inter se diuidere. Suo consilium Crater in conf. 17. num. 14. in fin.

Excluditur primò, vt procedat prædicta opinio, etiam haeres ipsi fideicommissarii grauita suo iuramento & confirmasset ipsum fideicommissum. Nam adhuc concessa in diuisione alienandi facultas, confutetur remissum fideicommissum, secuta alienatione, ita quod non possunt ipsi bona recuperari. Ita docuit Alciat. in d. d. duos fratres. num. 51. vers. Secundum ff. fideicommissum, &c. qui recedit opinione Iasonis in conf. 17. lib. 4. qui quidem Iason respondit de bonis emphaticis.

Extenditur secundum, vt locum etiam habeat, quando in diuisione lic dictum fuit ad habendum, tenendum, & quidquid voluerit faciendum. Hic enim verba, ad habendum, tenendum, & quidquid voluerit faciendum, sunt. Ita Alciat. Alexander. Crotius. & Parvus, quo res iste & sequitur sunt in conf. 37. num. 15. lib. 1. Et illos accedunt nunc Ruini in conf. 47. num. 15. in vers. aliis casis post Ang. lib. 4. s. 5.

Declaratur quintum, vt non habeat locum, quando ex alio actu subficio confitare i polli diuidientes nolue[n]t renitentes fideicommissi, etiam secuta alienatione. Ita Ruini in conf. 47. num. 15. in fin. lib. 2.

Sextus est casus, quando in diuisione adiecta fuit clausula, f[ac] ad habendum, tenendum, & quidquid voluerit faciendum. Hoc in casu affirmantur multi, perficiunt remissum suffic[ie]nti fideicommissum. Ita Alciat. Alexander. Crotius. & Parvus, quo res iste & sequitur sunt in conf. 37. num. 15. lib. 1. Et illos accedunt nunc Ruini in conf. 47. num. 15. in vers. aliis casis post Ang. lib. 4. num. 30. lib. 1.

Hac enim verba, ad habendum, tenendum, & quidquid voluerit faciendum, sine dubio plus operantur quam illa la precedet. Nam quod se re aliqua facere potest quod vult eam vendere, donare, legare, & heretem in ea instituire potest, sicut manifestum est. Imo decedunt ab intellectu, dicitur vocare proximiores: atque ita ea de disponere, sexta l. confessantur ff. de iure codicilli de qua differentes subsequuntur in libro. Id quod permittum non est, quando data fuit simpliciter alienandi facultas: scilicet super ea causa expliacionem.

Excedit hic casus, vt locum etiam habeat, quando in diuisione lic dictum fuit ad habendum, tenendum, & quidquid platerit faciendum. Hic enim verbi confutetur remissum fideicommissum. Ita scriptor Crotius. Ruini. Gratius. Zuchard. Socin. iur. & Alciat. quis commemoratur & secutus suu in conf. 47. num. 19. lib. 1. & eadem facti specie mecum accertatus, idem respondit Roland. in conf. 34. num. 5. lib. 1. Illi non accedunt Berou in conf. 17. num. 7. lib. 2. Natis. in conf. 55. num. 33. lib. 3. Caphal. in conf. 253. num. 7. lib. 2. q[uo]d ex eadem facti specie respondit cum Cratius in conf. 632. & huius in d. conf. 64. num. 37. lib. 1.

Ea est huius sententia ratio, quia hec verba significant plenam alienandi deinceps esse facultatem, quia aliqui nul operaretur, nisi fideicommissum dicereetur remissum.

Ceterum à prædictis difficiuntur Ruini. in conf. 37. num. 7. & in conf. 47. num. 15. lib. 2. Alciat. in d. d. duos fratres. num. 35. vers. sed quid si latrone. Gratius in conf. 17. num. 19. lib. 1. & in conf. 29. num. 33. lib. 2. Rimini. iur. in conf. 24. num. 93. lib. 2. qui late differunt. Quorum quidem opinio comprobatur ex his qui similis in casu respondit De. in conf. 52. num. 11. vers. 1. huius est. Ita tamen prima opinio magis recepta est.

Excedit hæc multo magis procedit, quando eadem facultas data fuit etiam t haredium ipsorum diuidientium, Ita Crotius. in d. d. duos fratres. num. 13. vers. prædicta ratione in causa. Ea ratione vñs est; quia si fideicommissum adhuc extare dicereatur, non possent dici bona, veluti fideicommissum sufficiebit deobligari ad eorum haeres, cum alienari prohibentur in contractu, & in ultima voluntate, l. peto. 6. prædictum de legat. 2. Qui ergo vult consequens, suis (ut Crotius) per fideicommissum succedent ipsi tellatoris, non autem heretem grauito. Leberecht. 6. cum filio. ff. de vulga. cum ergo dictum sit, quod eorum heredes possident, & perpetuo faciante

52 rā & omnimodo facultas alienandi. Nam tunc confutetur omnino remissum fideicommissum. Ita respondit Socin. Sen. in conf. 4. num. 11. lib. 4. Idem quando fuit dictum, quod, vno diuidientium vendite portionem suam, alij etiam tenentur vendere, & prestatum inter se diuidere. Suo consilium Crater in conf. 17. num. 14. in fin.

Excluditur primò, vt procedat prædicta opinio, etiam haeres ipsi fideicommissarii grauita suo iuramento & confirmasset ipsum fideicommissum. Nam adhuc concessa in diuisione alienandi facultas, confutetur remissum fideicommissum, secuta alienatione, ita quod non possunt ipsi bona recuperari. Ita docuit Alciat. in d. d. duos fratres. num. 51. vers. Secundum ff. fideicommissum, &c. qui recedit opinione Iasonis in conf. 17. lib. 4. qui quidem Iason respondit de bonis emphaticis.

Extenditur secundum, vt locum etiam habeat, quando in diuisione lic dictum fuit ad habendum, tenendum, & quidquid voluerit faciendum. Hic enim verba, ad habendum, tenendum, & quidquid voluerit faciendum, sunt. Ita Alciat. Alexander. Crotius. & Parvus, quo res iste & sequitur sunt in conf. 37. num. 15. lib. 1. Et illos accedunt nunc Ruini in conf. 47. num. 15. in vers. aliis casis post Ang. lib. 4. num. 30. lib. 1.

Hac enim verba, ad habendum, tenendum, & quidquid voluerit faciendum, sine dubio plus operantur quam illa la precedet. Nam quod se re aliqua facere potest quod vult eam vendere, donare, legare, & heretem in ea instituire potest, sicut manifestum est. Imo decedunt ab intellectu, dicitur vocare proximiores: atque ita ea de disponere, sexta l. confessantur ff. de iure codicilli de qua differentes subsequuntur in libro. Id quod permittum non est, quando data fuit simpliciter alienandi facultas: scilicet super ea causa expliacionem.

Excedit hic casus, vt locum etiam habeat, quando in diuisione lic dictum fuit ad habendum, tenendum, & quidquid platerit faciendum. Hic enim verbi confutetur remissum fideicommissum. Ita Alciat. Alexander. Crotius. & Parvus, quo res iste & sequitur sunt in conf. 37. num. 15. lib. 1. Et illos accedunt nunc Ruini in conf. 47. num. 15. in vers. aliis casis post Ang. lib. 4. num. 30. lib. 1.

Hac enim verba, ad habendum, tenendum, & quidquid voluerit faciendum, sunt. Ita Alciat. Alexander. Crotius. & Parvus, quo res iste & sequitur sunt in conf. 37. num. 15. lib. 1. Et illos accedunt nunc Ruini in conf. 47. num. 15. in vers. aliis casis post Ang. lib. 4. num. 30. lib. 1.

Ea est huius sententia ratio, quia hec verba significant plenam alienandi deinceps esse facultatem, quia aliqui nul operaretur, nisi fideicommissum dicereetur remissum.

Ceterum à prædictis difficiuntur Ruini. in conf. 37. num. 7. & in conf. 47. num. 15. lib. 2. Alciat. in d. d. duos fratres. num. 35. vers. sed quid si latrone. Gratius in conf. 17. num. 19. lib. 1. & in conf. 29. num. 33. lib. 2. Rimini. iur. in conf. 24. num. 93. lib. 2. qui late differunt. Quorum quidem opinio comprobatur ex his qui similis in casu respondit De. in conf. 52. num. 11. vers. 1. huius est. Ita tamen prima opinio magis recepta est.

Excedit hæc multo magis procedit, quando eadem facultas data fuit etiam t haredium ipsorum diuidientium, Ita Crotius. in d. d. duos fratres. num. 13. vers. prædicta ratione in causa. Ea ratione vñs est;

facient de dictis bonis quicquid libi placuerit, fideicommissum dicitur rem istam, quia aliquo eis non succederetur ratione dictorum bonorum, sed testatoris, à quo fideicommissum fuit relatum d. s. sūm filia. Sicut intelligimus minus recte sensisse Gratiani conf. 29. m. 4.

57. Septimus est casus, quando in diuisione apostola fuit haec ter clausula, sed ponentes sed in omnem eorum locum, ius & statum in predictis bonis, vt in rem propriam.] His enim verbis pra&fumatur remissum fideicommissum. Ita Alex. in conf. 1. num. 6. ver. de nigris lib. 5. Crot. in d. duo fratres num. 15. Ruin. in conf. 15. 2. s. u. in conf. 15. 4. num. 19. ver. & dato in conf. 15. 2. cetera penult. lib. 2. Gratian in conf. 60. num. 19. lib. 2. & Sotin. in conf. 16. num. 60. lib. 1. Et horum sententiae secundu[m] sententia conf. 37. num. 29. in fin. lib. 1. & bi accedit Thob. in Num. in conf. 4. s. u. 1. p. 1. et conf. 19. m. 29. Idem sensu Roland. in conf. 3. 4. num. 8. lib. 4. qui illi meo responso 27. scripsit. Ea affectur ratio, quod res sunt propria ter dicatur, quando is habet dominium cum alienis donandi, & quo quis alio modo dirihendit libera facultate. I. s. m. 6. lib. 2. & lib. 3. C. de secund. nopt. idem in l. sic de proprietate. nu. 12. C. si a*no* comp. ind. Nam verbum [proprietatis] rectum dominium significat. I. a*m* b*u* s*u* m*u* d*u* s*u* g*u* a*m* d*u* s*u* . 6. ad*o* s*u* n*u* 8. d*e* leg*a*.
68. 1. Boet. q. 44. m. 29. Et qui ponit alium in locum suum, ius & statu, vt in rem propriam, vere cōcedit, quod posuit facere omnia, quia posset ipse dominus, si prēcēs esset. Alex. in l. p. 1. p. 1. mali. 5. si ego. m. 9. ff. d*e* o*p*e, nou. num.

70. Octauus est casus, quando in ipsa ter diuisione dictum fuisse, quod ipsi diuidentes haberent, possiderent, & tenerent portiones sunt obvientia pleno iure.] Hoc in cestia remissum fit fideicommissum dubitari sole*c*. Aliqui scriperūt, pra&fumatur remissum. Ita Sotin. Sen. in conf. 3. 3. num. 10. 12. lib. 4. Auton. Gabriel. lib. 4. conclusio de fideicommiss. conf. 15. num. 37. Ea ratione ejus motu fuit, quod is pleno iure dicunt habere rem, cum eius dominium ita habeat, vt a libitum posuit de eo disponere alienando, & diffundendo. 1. s. m. 6. lib. 2. A*l* d*u* i*u* c*o* n*u* s*u* e*u* r*u* s*u* C. de secund. nopt. Et quod resp*u*la non subiaceat alicui restitutio*n*em. Iamater. C. ad 3. C. Testal. vbi Angel. & Cest. ut simile est quod responderunt Bartol. inconf. 15. in fin. lib. 1. & Butte. in conf. 33. num. 2. Cum dixerunt matrem excludi tacita pupillari subiunctione filio facta his verbis, pleno iure.] Quid re*d*iscremerūt sequenti libro, in *pr&fumatio*. 45. vbi agens quando mater excludatur per tacitam pupillarē.

72. Alia fuit opinio Crotti in d. l. q*u*i R*o*me. 6. duo fratres. num. 35. de verbo obligat, qui dixit, in*m*ò his verbis non ter pra&fumatur remissum suffice fideicommissum. ta etiam Ruin. in conf. 15. 2. s. & in conf. 15. 8. num. 8. lib. 2. & responso 29. lib. 2. & Leonius in d. 6. duo fratres. num. 30. Et haec opinio fulci*r* videtur tex. 1. generaliter. 6. v. ter im. ff. qui & à quibus. Vbi seruus legatus sub conditione, pendente conditione, dicunt pleno iure esse heredes grauita*t* & tamen eveniente conditione illum restituit.

Et contraria argumentatione recte satisfacti Leonius. Ethac quidem secunda opinio nunc mihi magis probatur.

- Nonus est casus, quando in diuisione ad ecclesi sunt clausula, qua annullatur ter illud testamentum quod continet fideicommissum. Nam tunc pra&fumatur remissum suffice fideicommissum. Ita Boet. 147. num. 11. dum declarat responsum Caprae in conf. 39. num. 17. qui loquitur, quando partes diuidentes volunt annulare testamentum quod actum est illud diuisione, in quo plus vni ex bonis fideicommissi quatuor alteri agnati fuisse.

74. Decimus est casus, quando in ea diuisione referuntur ter fuisse aliud fideicommissum, vel pars eius, quo deo exorta est contraria. Nam tunc ex illa referentio*n*e conjectura sumitur, fideicommissum non referuntur suffice remissa. Ita Crot. in d. 6. duo fratres. num. 9. quem secundu[m] sententia conf. 37. num. 34. lib. 1. Name accudent Anton. Gabriel. lib. 4. conclusio in lib. 12. de fideicommiss. conf. 1. num. 40. & Leonius in d. 6. duo fratres. num. 37.

75. Ea est ratio, vt scripti in d. conf. 37. num. 36. quia ter exceptio, quod de eo, quod alias sub diuisione non compre*h*endebatur, ad illud extenditur, ne inutili & superuanea redatur exceptio. Differit tamen ab hac opinione Francisi. Decim. in conf. 111. num. 36. 37. & 38. vbi multis conatur respondere predicta ratione. Dicitur.

- Vnde cùm est casus, quando in diuisione sunt addicta clausula, ter frequentiantes omni iuri, & legum auxiliis.] Hoc in cestia, pra&fumatur remissum fideicommissum, dubitatur. Et pra&fumatur affirmantur Alexan. co*m* s. m. 19. lib. 2. Ruin. in conf. 15. 2. num. 10. ver. & etiam lib. 2. & in conf. 32. num. 24. lib. 3. Curt. iun.

DE PRAESVMPTO.

in conf. 49. numero 12. Ofascus in decisione 12. infine, qui alios refert.

Declaratur secundum Ruinum in d. conf. 9. 2. num. 24. non procedere data ignorancia fideicommissi. Ruin. iun. in conf. 20. 8. num. 8. lib. 2.

Declaratur secundo, vt per Riminal. iun. in conf. 2. 24. num. 74. lib. 2. quando verba ad futurum non resipiciunt, vt quia non fuit dicta [omni] legum auxilio competenti, & competituro.]

Idem est, quando haec verba [renuntiantes omni iuri, & legum auxilio] se referunt, & restringerent ad precedenti*m*. Ita Ruin. in conf. 2. 37. num. 16. lib. 2. Riminal. iun. in conf. 2. 24. num. 66. lib. 2.

P R A E S V M P T I O C X V I .

In fideicommissi, vel bonorum emphyteuticorum, an remissum pra&fumatur a fratre, qui pra&fens fuit, & tacuit, quando alter frater bona ipsa fideicommissi, vel emphyteus alie-

nauit.

S V M M A R I A .

1. Fideicommissu*m* remissi*m* pra&fumatur frater pra&fens, & tacens in alienatione fideicommissu*m* vel emphyteuticu*m*.

Idem. Locus etiam habet quod primum num. 3.

Fallit tamen si pra&fens & contradic*t*, alienationem impedit non potest. num. 4.

2. Tacens consentire videtur, qui cum potu*s* sit, non contradixit.

CONVENIT etiam, vt hoc in loco explicitem, an & quando frater pra&fens alienationi bonorum fideicommissi, vel emphyteutis tacet, pra&fumatur remissum ius suum? Quia in recendim el*c*, pra&fumatur remissum. Ita gl. Bald. in l. 2. Bald. in l. 3. ter propria filius. C. de pastu. Bald. in l. 2. quoties. C. de fideicommiss. Abb. in conf. 21. 1. dubio. 1. Ab. 2. Alex. in conf. 3. num. 4. lib. 3. Des. in d. 1. cum propria, num. 4. in fin. Crat. in conf. 237. sol. 2. ver. 3. ex quo*s*. Quorum sententiae probant in l. cestia pater. q. liberis. de legat. 2. & in l. quoties ab omnibus. C. de fideicommissi. Et accedit ratio, qui tacet consentire i*d*icatur, qui potuit contradicere, & non contradixit, ut scimus. Dof. in l. que date s*f* facit. matrim. & differetur in fratrib. 6. in pr&fumatio*m* 33.

Exceditur, vt locus habet etiam ter respectu pretij, quod hic frater sic consentes recuperare non potest. Ut in *scripta* respondit Crat. in d. conf. 237. colum. 2. ver. 3. ex quo*s*. Nam (inquit Crat.) faciunt tacens i*f*rat dicunt ad commodum fratris consentire, vt alienare possit: Sic pariter dicit confessare ad beneficium postelloris, ne ab eo pretium peti possit, qui si molesta*m* afficeretur, cogere*r*que pretium i*ter* solvere, posset agere contra fratrem venditorum, atque in contractis empionis & venditionis: ut per indirectum reddetur inefficax, contra regulam c. cum quid. de regal. iur. in 6. Et conferunt quod scripimus in superior*m* pr&fumato*m*.

Declaratur pr&fumatio*m*, vt locus non habeat, quando frater pra&fens, & tacens impedit ter non potuisse alienationem, etiam si & contradixit. Nam tunc non pra&fumatur consensile. Ita pr&ficiat Doctores omnes declarant.

P R A E S V M P T I O C X V I I .

Ius legati, vel fideicommissi, remissi*m* an & quando pra&fumatur legatarius vel fideicommissarius, qui rem ipsam emit, aliove titulo acquisuit.

S V M M A R I A .

Legatarium fideicommissi rim*u*s, remissi*m* debitat scienter emit*u*s, ut suum pra&fumatur remissi*m*. Solo si sciente Bartolo. num. 17.

2. Legat rem alienata*m* heredi*m*, co*m* scientio*m* legatarium vel fideicommissarius, legatus pra&fumatur reputare*m*.

3. Alienationem re*t* legata*m* conscientem etiam in pretio filii pra&fumare*m*.

4. Velle cùm in vno*s* p*ro* i*st* dicitur in cuius necessario*m* accedit.

5. Exemptione res sua non valere, quando*m* accipitur.

6. Legat re*t* dominum quonodo trans*u* in legatarium.

7. Legat am*u* aut fideicommissario*m* rem relata*m*, legatarium vel fideicommissario*m* re*t* revocabiliter debet*m*.

8. Pignori

8. Pignori fuit datum remissione ementes, præsumuntur inuenient com-
muniem, & pignori ius remittere.
9. Rem propter quoniam est rem ius quodam lex consular.
10. Legatarum emens se extiterit rem alienam vel hereditati
iis sumi præsumit ut remissio.
Sic etiæ in fiduciœ communis emere rem aliquam ex comprehensione
fiduciœ communis videretur, m. n.
11. Idq. quoniam modo accipendum, n. m. 12.
12. Legatarum vel fiduciœ communis emens ab herede granatore rem fuit
sab conditione legatis aut resistentiandam, ut legatis vel fiduciœ communis
non præsumitur rem fuisse.
13. Repudiatio expresa legatis conditionaliter quod non valeat.
14. Legatione fundato clauso, post mortem testatoris emens sicutem
legatarum lego ut resumisso non præsumitur.
15. Legatis fundato clauso, pretium illius præsumit legatis.
16. Legatarum emens ab extraneo possidente, rem testatoris puræ fuisse reli-
ctum, non præsumetur ius sumi remissio.
Quod autem sit in hereditate fuisse puræ legata, eam ab extraneo sien-
tibus emere, m. n.
17. Legatarum fuit rem viro aliud testatorum emens legatus, qui legatus non
præsumit remissio.
Idq. præsumit si sibi conditione legatus sit, n. m. 20.
Vel ante adram hereditatem emere, m. n.

Hec locus postulat, ut differamus, an & quando acquirens
rem sibi legatum, vel fiduciœ communis relâcam, præsumatur
iis sumi remissio, illigite remissio. Hac in re distinguenda
di sunt aliquot casus.

Primum est, quando legatarum vel fiduciœ communis scienter
emit rem sibi pure debitam. Hoc in causa recepta est Doctorum
sententia, præsumit ut remissio ius sumi. Ita polt. Dynum, Com-
sem. & Aretinum affirmatur Ripa in l. qui Roma. §. duo fratres, n.
95. ver. 1. tunc est ergo qd. de verbis obliquis & ibidem Alciat. num. 57.
ver. 1. ostendit attingere, qui communem esse opinionem refutant.
His accedit Abb. M. conf. i. n. 1. lib. 2. Ruin. in conf. 145. num. 4
libr. 1. & Alciat. in respons. 52. num. 5.

Eaprima & principia ratione ij moti sunt, quod legatarum vel
fiduciœ communis, consentiendo hæredi alienandi rem fuit relâca-
tum tertio, præsumit repudiare legatum. L. codicil. 6. i. de lega.
2. Atqui legatarum, vel fiduciœ communis emendo efficacius
consentit hæredi alienanti. Ergo conferetur remittre ius sumi.
Nec reputant confidatio Ripa, dum dixit, quod confidentes a-
lienarii rei legate non prædicunt sibi in pretio l. s. fundum per
de communis de leg. vbi Bart. dixit, d. Codicil. 6. 10. loqui in
casu speciali. Nam respondetur, limo etiam sibi prædicare ius
priori, vt lenit idem Ripa n. 93. dum responderit primo Bart.
argumento ex l. v. 6. vlt. C. communia de legat. vt dicimus infra.
Nec obstat l. s. fundum per fiduciœ communis, quia apparet ibi sibi
dei commissarii consentiente alienationi, quæ ob quandam ne-
cessitatem ab hæredi fiebat, nempe ob imminens alienum. Et
properior non præsumitur sibi voluisse prædicare in pretio. Ita
tex illum communis intellectu exponit Doct. d. v. testatur Iaf. n. 1.

Secundo adducitur argumentum, quod qui vult ius vnu dic-
tur etiam velle antecedens necessarium ad illud. L. ad legatum. & l.
ad rem mod. d. fe. præsum. Atqui legatarum emendo dicuntur vel-
le antecedens, quod sicut hæres possit vendere, atque ita quod
resist ipsius hæredis, alioquin eam vendere non posset, quia firmo-
mentum legato, empito nulla esset. L. etiæ ff. de contab. exposito.
Ergo legatarum, vel fiduciœ communis emendo præsumit re-
mittit, quod habet in re ipsa relata. Nec reputant confidatio
Aretin. m. d. 6. duo fratres, quod venditio non valeret
cum quod repudiatus dici debet legatum. Nam respondetur,
confitit faris de voluntate ipsius emensis, qui voluit
re emptionem. Et in dubio sic præsumit debet. L. quotes ff de re
bus duobi.

Non etiam vrget confidatio Ripa, cum dixit, non valere ius
emptionem rei fux, quando iure communia fuit etiæ, te ipsum fure
speciali. Argv. l. 1. C. de doct. que sub ipsa est. At res legata in di-
micio legatarum sicutum legatum, & traditionem fôlant ex
privilegio. L. à Ritu. ff. de furtis. Ideo concurrit rei vendicatio
cum actione personali Bartoni l. 1. C. communia de legat. & salvo com-
misi. Respondetur, dominum vel legata transiens in legatum
a que mortis testatoris non i transire privilegio, vt dici posse
priulegiom. Nam esti quoquid ipsum actum translationis dominii
dicitur dominium suum, ut scribitur Iaf. in l. f. nichil & tibi. impri. nu-

s. ff. de lega. 1. Comefan. h. s. ff. 1. ag. num. 24. Instit. de actio. Cr. Tyraqu. in
tral. le morti suis le vñs in p. part. principal. i. n. 2. declaration. num. 6.
Attamen isti ipsius legati, quod habet ipse legatarius in legato, est
ius verum, & proprium secundum iuris communis dispositiones,
qua permitit cuique de re sua ad libitum testari. L. C. de facrum.
excl. Et propterea legatum etiam nondum acceptatum adeo di-
citur esse debitum legatario, atque ita de eius iure, vt si non acce-
pare, dicteretur dannum pati, scilicet exegit de c. stat. Rom. in conf.
123. num. 2. lib. 3. Nec multum ad rem pertinet text. d. l. 1. C. de do-
nat. que fuit modo, quæ ibi donatio facta fuit sub modo, quo non
impli, domini translatio refoluitur.

Non etiam ollib. altera confidatio Ripe, dum dixit, quod
tunc non valet emptio rei legato, si est irrecoverabilis legatarius,
scilicet si remissio. I. plan. 1. s. 6. & l. hanc. adi. 6. qui feruntur. v.
bi Bart. de lega. Nam respondetur rem f. legatum, vel fiduciœ
militi relâcam pure debitam legatario vel fiduciœ militari ei-
deberi irrecoverabilis. Et text. d. l. plan. 6. 1. loquitur quando res
sapius legata fuit. Ita id si rem est f. legatum, non tam
prohibetur interius consequi pretium text. ver. d. l. huiusmodi.
6. qui feruntur. Loquitur in legatario, qui rem sibi relâcam igno-
rante rem.

Tertio fulcitur sententia hæc eo simili, quo dicimus, quod e-
mientes simul scientem rem sibi pignori datum, præsumit invenient
conferre, & pignoris ius remittere. I. Titus ff. quæ. mod. pga. vel
typ. solmar.

Quarto & vñlimo confert tex. l. cui res. ff. de act. emp. vbi lex
confitit ei quod ignorans rem propriam emit, vt actione ex emplo
possit experiri, & scientem qui scientem emit nullam dari actionem,
ob id, quod ius sumi remissio dicatur.

His intelligimus veram & sive communem hanc sententiam, à quo
1 dixissent foliis Bart. in d. 9. duo fratres. n. 26. ver. 2. eis qd. d. erat,
qui negavit legatarum vel fiduciœ communis præsumi remissio
iis sumi. Neat. Bart. argumenta subfutur. N. tñx. l. v. 6. vlt. C. comm.
de lega. non virget secundum Ripa in d. 9. duo fratres. n. 93. & Al. iat.
ibid. n. 37. vñs. f. lengt. 1. ag. quia loquitur in extraneo scientem
et, cui res referunt actionem ad pretium: que finè ratio collat,
quando legatario ipse scienter emit ab hæredi. Nam emendo vi-
deretur ei conferre, & consequenter odij causam collare præsumit.
I. f. sanctorum ff. ad S. C. Macedo Non hic reperio alia Bart. argu-
mentationis, quibus Ripa & Alciat, præcitat in loco, abunde & recte
faciliunt.

Excludunt casus ille, vt locum eriam habeat, quando legata-
trus emit rem alienam, vel ipsius hæredis sibi pure relâctum. Nam
adfinim præsumit remissio ius sumi, atque ita remissio legato.
Ita Comment. & Aretin, quos fecurit est Ripa in d. 9. duo fratres.
n. 94. in p. n. 26. ff. 1. ag. Quod intelligit & recte. Ripa non concer-
trum ius fiduciœ communis respicit f. aliam rem sum: f. s. v. re
po. respicit rei emptio: Nam & tunc militari prædicta ratio repu-
gnant. Et accedit, quod idem debemus iudicare de parte quod
partem, quod de toto quo ad totum. L. que de r. ff. de r. vnde.

Secundus est casus, quando legatarum vel fiduciœ communis f.
emit ab ipso hæredi granato rem sibi legitam sub conditione, vel
ex fiduciœ communis conditionaliter restituentiam. Hoc casu non pre-
sumitur remissio ius legati, vel fiduciœ communis. Ita Bart. in d. 9. duo
fratres. n. 26. ver. 2. ff. 1. ag. quando Cr. ibid. Ripa. num. 92. Idem effundens
Socie. f. etiam. in conf. 1. num. 27. l. 1. s. 2. & m. conf. 1. 2. n. 1. lib. 4. Rati.
1. 2. n. 1. 4. lib. 3. lib. 1. & in conf. 1. 6. num. 4. lib. 1. & noui. Dicitan. in conf.
1. 2. n. 1. 4. lib. 1. Cum enim non valet t. expresa repudiatio le-
gati conditionaliter f. f. scriptum. q. f. sub condicione de lega. 2. & tra-
ducent Doct. m. l. C. de pal. multo minus valere debet tacita, quæ re-
fultare videatur ex emptione rei. Et præterea alia ratione & causa
dere potuit legatarius, quam vt remitteret ius sumi, atque ita
donaret. Emere finè potuit ob dubium conditionis cuentum: &
præsumit.

Nec repugnat text. I. si cui res. ff. de actio. empt. quo adductus contrarium opinionem probavit Alciat. in d. §. duo fratre. nu. 32. ver. Sed etenac bac. Nam illi responderi Ripe ibid. num. 92. ref. Sed venturam.

- 16 Tertius est casus, quando relictus fuit fundus t alienus; & legatus post mortem testatoris scienter illum emit a domino. Hoc causa non pradumit renuntiatio legato. Ita Alciat. in d. §. duo fratre. nu. 40. ver. primus causa. adductus text. §. si cui. in Inscript. de leg. & caratione, quia qui fundus alienum legit, t premium legaliter pradumit. Non dubius in fin. de leg. s. Vnde qui rem emit non pradumit voluntarie facere actum contrarium legato: ob id potest a barece per primum ipsum consequi. Et idem Ripe in d. §. duo fratre. nu. 93. dum declarat. §. 6. 6. cui.

17 Quartus est casus, quando testator fuit rem propriam purè legavit & cum mortuo ipso testatore, legatus scienter emit a extraneo possessor. Hoc in causa non prae sumit remissum ius legati, docuit Bart. in d. §. duo fratre. nu. 26. & communem testatur Ripe ibid. Inscript. Verum distinctum aliij multi relati a Ripe d. nu. 61. & ab Alciat. nu. 40. ver. alter causa.

18 Quintus est casus, quando legata fuit purè res hæreditis t quam legatus scienter ab extraneo possessor emit. Hoc in causa Bald. & Imola in d. §. duo fratre. scripserunt, legatarium censeri renuntiatio legato. Contrarium docuit ibidem Comensis. Distinguunt illa in d. §. Alciat. nu. 41. ver. ego tamen.

- 20 Sextus & ultimus est casus quando legatus t viro adhuc testatore, emit rem fisi legatum, hoc causa non pradumit remissum legatum. Ita Alciat. in d. §. duo fratre. nu. 42. qui multò fortius hoc procedere scriptur, quando t legata fuit res sub conditione. Idem eis dixit Alciat, quando legatus emit ante t additum ab hæredi hæreditatem. Non enim dicunt his causibus questionis ius aliquod ipsi legatorio: & propter emendem rem illam, non dicatur alii iure renuntiatio, nostra t fides aliena, s. fin. de leg. & 16. ver. de ruffi. de eu. it.

P R A E S U M P T I O C X V I I I .

Diuisione bonorum inter cohæredes facta, si secuta est euictio portionis alterius corum, quando alter præsumatur obligatus, & tenetur.

S V M M A R I A .

- 1 Bonorum communis diuisione facta a testatore cohæres cohæredi de eu. tamen non tenetur.
Limitare tribus modis. in d. §. 9. & 10.
2 Voluntas patris inter filios bona dividuntur sequenda est.
3 Diuisione a testatore facta, speciali legato valit.
4 Hæres pro speciali exato de euictione non tenetur.
5 Diuisionem a testatore fallax, hæredes approbatse consentitur et modo, quo facta fuit.
6 Diuisione a testatore facta, permittantur vim in bateat, vel speciali prærogati. nu. 7.
11 Euictio sequitur facta cohæredum vel anteriorum sui nulla datur actio. Id est, euictio in diuisione facta, t de euictione implicetur promiserunt. num. 12.
Quid etiam ad pretij consequentiam extendit. nu. 14.
Alciat tamen, quando in specie & in indutio de euictione præsumpta ex ea facta est communis, vel bonorum se. datum. nu. 13.
15 Euictio sequitur facta cohæredum vel anteriorum, alio contra cohæredum, si in diuisione facta filia feudalita, vel fideicomiso subiecta, alterum autem libet a dicta obvenient. Id est, diuisione facta sit inter hæredes ignorantes bona feudalita, vel fideicomiso subiecta. nu. 16.
17 Euictio facta ex euictione tamen, non ante se facta cohæredum, alio contra alterum datur.
Quod annis diuina inter eos à indice facta sit. nu. 19.
Et an si verum, quando portio cohæredum est in eadem euictione causa. num. 21.
Et quid si cohæredes rem dividendum periculi euictione sub sacre. nu. 21.
Quid denunciatur inter eos ultimum sit vel nullum cohæredum de euictione tenetur. num. 22.
18 Euictio in permutatione, quem a locum in emplojione prefatur.
22 Euictio in permutatione, quem a locum in emplojione prefatur.

D E P R A E S U M P T .

N Vne c diffundendum est, quando unus cohæredum cuius lo-
nue tenetur erga cohæredem, ob id, quod rem, qua in bono-
rum diuisione fisi obtigerat propter euictum codicil-
lis fideicommissi refutare alteri cogitur. Hic etiam casus con-
iecturalis est, facti probat. L. tam pater. §. misit. de leg. a. & collat. ex Alex. in l. q. Roma. §. due fratres, q. n. f. de vero oblig. & ex aliat. in
ref. 233. nu. 3. & ex du. qua in infra explicativa apparetur. Diffingenti-
di sunt aliquot casus: ficiunt viuis est diffingere Ripe in d. §. das
fratre. nu. 91. & 91.

Primus est, quando diuisione bonorum communis facta fuit t ab ipso testatore qui in bonis illis predictis barecde fecit. Hoc in causa cohæres non tenetur cohæredo pro recusat, quam quidem ob conditiois euictum coactus fisi refutare. Ita q. §.
Bal. in l. q. Rom. & in l. q. cogitatione. C. famili. erit. Bart. in d. §. duo
fratre. quaf. 13. Cor. in conf. 228. col. 2. & in conf. 231. col. 7. l. 4. Dec.
in conf. 232. nu. 2. communem testatur Ripe in d. §. duo fratre. nu.
95. ver. retentio tamen. Et codens in loco Alciat. nu. 36. ver. quod ex omni-
zandem probant. Et haec accedit Paris. in conf. 34. nu. 22. l. 2. Dec. in
conf. 34. nu. 15. 4. & nu. 16. l. 3. & hoc secundum in conf. 37. nu. 16. l. 3.
Quae sententia fulcitur eod. text. t. famili. C. famili. erit. sed
melius, & secundo facit text. l. q. cogitatione. C. eo. vbi t voluntas
partis sequenda est, quando inter filios hæredatim diuisionis, fin-
gulis alignando portionem. Non ergo, secuta aliqua euictione
portionis vnius, alter cohæres tenetur, quia si tenetur, non ob-
feretur voluntas testatoris.

Tertius suffragatur, quod diuisione facta a testatore vim habet
specialis legati. L. q. d. r. g. l. a. 2. §. 6. vlt. l. 1. & l. ex falso ff. de barec.
Instit. Atque hæres pro speciali legato non tenetur t de cuius. 4.
t. suffragatur. §. 1. de leg. Ergo nec cohæres teneri debet pro euictio-
ne, facta diuisione facta a testatore.

Nec hic repugnat confidatio Ripe in d. §. duo fratre. nu. 91.
ver. confide. at. Cum dixit, rationem hanc verum non esse, quia
ea attenta cohæres non tenetur de euictione etiam ope exceptionis,
cum tamen tenetur. l. compatri. §. misit. de leg. 2. Nam repō-
det, quod in eis ope exceptionis hoc causa teneri de euictione
cohæres: Cum pater scienter diuisionem fecerit.

Nec repugnat text. d. §. euictis, quia loquitur, quando firmus
in dubio, & pater agere vni ac alteri præleguit: atque ita collig-
tur q. voluit filios esse omnino egales. In causa vero nostro testa-
tor alignando vni & alteri separant coram portione, censem
quodammodo speciali singulari prælegisse, & propter locum
non est actioni vel exceptioni pro subficta euictione.

His intelligimus minus recte sensisse Ripe in d. §. duo fratre.
nu. 95. ref. Ideo Rephel, qui fecutus Comensis contrarium op-
tionem aduersus eum communis probavit. Nam primum eius argumen-
tum ducitum à d. §. euictis, nil. (vt demonstrauimus) vrg.

Non etiam suffragatur secundum, dum dixit ipse Ripe, ha-
redem adeudo hæreditatem censeri approbatse diuisionem fami-
liam a defuncto, & eo modo quasi diuisione. l. ex maleficio. §. 5. bart.
ff. de actio. & ob. q. Si in eis ipsoem cohæredes diuisionis, vni alteri
tenetur de euictione, vt diuisione inf. sic pariter & diuisione
a testatore facta. Nam repudetur cohæredes si censem approba-
se diuisionem a defuncto factam, eo modo quo facta fuit: at si
facta diuisionis non admittit actionem pro secuta euictione, vt de-
monstrat animus. Ergo nec ipsi cohæredes sua approbatione pro ea
teneri voluerunt, atque ita Ripe argumentum retor querit.

Nil etiam facit tercia ciudem Ripe confidatio & argumen-
tatio, cū dixit diuisione facta a testatore vim habere permutationis
l. q. filia. §. pater. ff. famili. erit. Atque ob permutatione t
testatore factam, cohæres de euictione tenetur. Ergo & ob diuisionis
nam ipse net Ripe responderit d. §. si pater, loqui in diuisione
omnius bonorum aceriam hereditatis alieni. R. responderit etiam
potest diuisionem hanc a patre factam censeri specialis t prele-
gativi vim habere, non autem permutationis, vt in specie se. filia.
in l. q. pater. nu. 14. ff. famili. erit. & ob id (vt diximus lupra) non
admittrit actio pro subficta euictione.

Declaratur primò hic casus, vt locum non habeat, quando t cul-
piplus hæredes res euicta fuit. Nam tunc potest de euictione.
Parte Bart. in d. §. duo fratre. nu. 27. add. d. u. tex. l. si pater. ff. famili.
erit. vbi etiam amittit Florian. in fin.

Dubitatur tamen Ripe in d. §. duo fratre. nu. 95. ver. retentio tamen.
Declaratur secundo, vt non habeat locum illis in causis, j in
quibus pro legato speciali hæres tenetur de euictione, quos fandi
causas numerant Bar. in l. q. d. u. §. de leg. a. & Bal. in l. q. alii. 2.
C. de

C. de legat. Ita declarant Ripa & Alcia. in d. 6. duo fratre allie. nro. 97. in jn. 11te nro. 25. vers. vnde & generaliter. Nam hoc casu celsit illa ratio specialis legati.

Declaratur tertio, vt non procedat hic casus, quando t̄ refra-
tor in diuinitate volunt preflare singulis filiis & heredibus suis ins
integrum. Nam tunc voluit esse locum actionis pro fideilecta
eūtione. Ita declarat Alciatus in d. 6. duo fratre. nro. 36. vers. quid si
integrum. Vnde in ipsius Alciatis, refator qui rem pignorauit, cum
eam legando videtur non solum ius, quod habet reliquie, sed libe-
rari legatario dari velle, l. si res obligata est de legato. heredem eūtio-
nis nomine obligata, d. si perfrat am. s. non erit, aliquo huius
non luendo in culpa efficit.

Secundus eis casus, quādo cuiuslibet fecuta est factio i ipsiūlmet
cohereditas quo res fuit cuīcta, vel factio sui auctoris. Exempli
gratia in causa nostra. Tefator granatus heredes fuūt, vt qui de-
cesserit fine filii, partē suam alteri relliquerit. Diuerterunt heredes
hereditatem, deinde eorum ius deceperit fine filii, ita quod eue-
nit casus collationis fidei commissi, atque alii ab hereditatis huius
definiti fine filii coincidunt bona hex. Hac pro eūtione nulla
datur actio illis heredibus defuncti fine filii, ex quo ordinatio-
ne refatoris & factio sui antecelloris, dum fine filii deceperit,
casus est locum eūtitionis. Quia quidem eūtio a Doctoriis ap-
pellatur ex natura rei, hoc est ob initium fideicommissum fab-
ecuta. Hanc sententiam probarunt omnes. Ita sanx Bart. in d. 1. quā
Roma. 9. duo fratre. q. si. ff. verb. oblig. & lib. Ripam. i. d. Alex. in f. 1.
vers. obligata. col. xl. & ibid. Ias. nro. 23. de leg. idem Alex. in conf. 21.
num. 6. lib. 3. Ruan in conf. 1. 6. 2. vers. f. d. brauus. lib. 2. Paris in conf.
21. num. 11. lib. 3. Alciatus in d. 6. duo fratre. nro. 36. vers. et ceterum illud quod
Bretarum in conf. 38. nro. 2. Franci. Becc. in conf. 2. 4. nro. 31.

Et idem opere respondit in conf. 37. nro. 8. lib. 3. Est aliud exemplum
in bonis hereditatis. Sicut enim Principis concepit fideiūlmat
pro se & coram filiis masculis, & eorum uno decedente sine mas-
culis, feudum vel ad alios fratres superferre, vel ad dominum ip-
sum reverteretur: & predicti fratres diuerterint inter se feudum
ipsum, & eorum ius deceperit reliqua sola filia, feudo de solito
vel ad dominum, vel ad fratres, poterit illa pro fideiūlmatu
eūtione agere contra patruos: cum enīcūtio faciat dictum ordi-
natione Principis, atque ita natura ipsius rei. Ita gl. & Bal. m. ff. sfa-
mante. C. famili. erit, quos fecuta fuit in d. conf. 29., nro. 78. vbi enīcūtio
sententia eius est. Bar. Sanx. C. famili. & Tyra. Et hoc ac-
cedat alii nomina, ut Franci. Becc. in d. conf. 2. 20. nro. 32. & atti-
g. f. p. r. in pref. 15. in secundo casu, infecunda extensio. Et hanc
quidem sententiam probat Doct. text. l. fundum meum. ff. de e-
uict. & licet. ff. de dote prelog.

Exterritus primō hīcasus, vt locum habeat etiam, quando
ipsi diuidentes inueniūt prōmīlerunt t̄ de eūtione simpliciter.
Nam adhuc fecuta eūtione, haec ordinatione refatoris & Princi-
pis, atque ita natura rei, non datur actio. Ita tradunt predicti Do-
ctores, & omnino apertius, Ruhn in conf. 4. 6. num. 3. lib. 1. Alciatus in d. 6.
duo fratre. nro. 37. & ibid. Lennus nro. 35. & alios retulit superiori
praeſentia, in secunda ex eūtione fecunda est.

Est autem diuersum, quando specifico, t̄ & in individuali pro-
misifatione de eūtione ex causa fideiūlmati, vel bonorum feu-
dalium. A. J. s. famili. s. nro. 1. super eūtione verum singula adiudicatu-
rum specialiter inter eos censuitur. & manifeste Alcia. vbi. f. p. r.

Exterritus secundus, vt procedat hic casus utreficiūtio pre-
tij. Nec enim ad illud agere potest heres, cui bona haec eūtio hue-
bit. Ita communem eūtio opinionem tellatur Alcia. in d. 6. duo fra-
tres. nro. 36. ad fin. vers. ceterum tamen. Et alios recusat Franci. Becc. in conf. 2. 4. nro. 38.

Declaratur primō hic casus, vt locum non habeat, quando in
diuinitate vni obligatior bona omnia libera & alloodia: alteri
verò bona feudalia, vel fideicommissum fipposita. Hoc sane casu
fecuta eūtione horum bonorum feudalium, vel fideicommisso
suppositionis actio t̄ duru contra coheredem pro contingentia
portione. Ita respondit in conf. 3. nro. 8. & nro. 35. lib. 3. ex sententia
Guidi Suarez. Alcia. & Alcia. Evidenter opinio addo nō
Franci. Beccum in conf. 2. 4. nro. 34. qui alios commemorat. addo
etiam eundem Alciatus in d. 6. duo fratre. nro. 36. vers. vnde confe-
guen. est: qui timet intelligenti, nisi accipiens bona feudalia, vel
fideicommisso fipposita, ea accepterit tanquam viriliora bonis libe-
ris, voluerit: cum vtilitate cum futuro euentus periculo com-
penire, ag. L. f. d. f. s. nro. 1. & c. de traſal.

Declaratur secundus, vt locum non habeat quando diuinito-
fa fuit inter coheredes, t̄ qui ignorabant bona fipposita eis fi-
Menoch. Praeſumpt.

decommittit, vel feudalia. Ita tradunt predicti Doctores omnes: &
manegiſtis Alciatus in d. 6. duo fratre, nro. 36. vers. ceterum in pro-
cedit. Si etiam respondit alios plures congerens Decisa in d. conf. 2. 4.
num. 3.

Tertius est casus, quando facta diuinitate bonorum inter co-
heredes fecuta est, cuius est cuīcta: facie (vt vno verbo dicam) ex
t natura rei. Hoc sane calūatio contra coheredem datur ei cui
res cuīcta fuit. Ita gl. & Bal. in lib. 3. nro. 36. ceterum in d. conf. 2. 4.
Alci. & Caffren. in lib. 3. s. famili. C. famili. erit. Ruhn in conf. 4. 7. 20.
lib. 2. Alciatus in conf. 30. num. 7. lib. 6. lib. 3. in l. quis Roma. 9. duo fratre.
nro. 37. of verb. oblig. & lib. 3. nro. 35. Socim. Ian. in conf. 12. num.
14. & num. 23. lib. 3. & Francis. Becc. in conf. 2. 4. num. 3. Et hunc quidem
casum probat Li. fratres. C. communia vtriusque ius. Erat
credidit ratio, quod diuinitus inter coheredes vim permutationis ha-
bet. Lib. 3. s. famili. & hereditatem, de leg. 2. Atqui in permutatione cl. cla-
rus est prefari eūtione: ficit in contractu cōmptionis, i. si
permutatione. C. de emulo. Ita ego & coheres pro fecita cuīctio-
netetur.

Exterritus hic casus, vt locum etiam habeat, quando diuinito-
facta fuit a iudice. Nam fecuta eūtione, adhuc datur actio co-
tra coheredem. Ita Ruhn in d. 6. duo fratre. nro. 36. vers. ceterum in d. conf.
2. 4. Alciatus in conf. 31. addidit test. 3. s. famili. & c. famili. erit. Et ratione
illa: quod dictum factum iudicis esse factū parti, lib. 3. s. famili.
C. de emulo. & scripti copiose in commentarys de recuperatione off. in re-
med. 8. num. 4.

Declaratur primō hic casus, vt locum non habeat, quando
portio alterius coheredis est in eadem t̄ cuītione causit. Ita Gu-
liel. Bald. & Caffren. in lib. 3. s. famili. C. famili. erit. sufficit enim quod
portio alterius sit in pericolo cuītioni: & si illa pondus est fe-
cita. Et licet ille tertius qui potest cuīntere, non suincastratum
hoc edere debet lucro coheredis posiceloris.

Ceterum a predictis dissentient Salic. in lib. 3. s. famili. & Ripa
in d. 6. duo fratre. nro. 36. vers. & fortè vnde illa ratio addidit fuit,
quod fortuna debet esse communis, sicut periculum commune illa.
Et sufficit quod succurrat sit ex praesenti in cuītioni periculo,
casu quo sequatur cuīctio, lib. 3. s. famili. & pen. s. famili. erit. Haec
contraria opinione diligenter conciliat Alciatus in d. 6. duo fra-
tres. nro. 36. vers. ego & flagrandam pato, quod secundum cuītio in
natura iudicinimine, & tunc vnde est Baldi sententia: aut non immi-
ne, & tunc procedit Saliceti, & Rijpe opinio. Quid sane diffinictio
requirit confitentia milii citam probari.

Declaratur secundus, vt locum non habeat hic casus, quando
coheredes scibant i rem diuidēdam subiacere periculo cuītioni
nam tunc facta diuinitone, & fecuta cuītione, nulla redditur
actio, ei à quo res cuīcta fuit, contra coheredem. Ita Bart. in d.
duo fratre. nro. 31. lib. 23. & vers. transita non procedit, & attingit s. p. in pre-
dicti casu, lib. 3. s. famili. & ceterum in d. conf. 2. 4. num. 3. addidit
test. 3. s. famili. & lib. 3. s. famili. s. famili. erit. Et quis
coheredes sic: Genter diuidentes, praesumuntur si celiplite in-
cum mutuū periculum, ag. l. de fideicommisso. C. de traſal. &
lib. 3. s. famili. & lib. 3. s. famili. s. famili. erit. Et hec quidem declaratio locum
habet etiam respectu pretij, quod non recuperat coheres, à quo
fuit cuīcta res, ab altero coheres de pro eius portione. Ita Bart. in d.
duo fratre. nro. 35. & ibid. Ruhn in nro. 36. vers. ceterum in d. conf.
2. 4. num. 3. & lib. 3. s. famili. & lib. 3. s. famili. & lib. 3. s. famili. erit. Nam & respectu
pretij militat eadem ratio, quod mutuū periculum si celiplite
dicuntur.

Nec repugnat argumenta à communis dissentientientis, quia
illis abunde satisfaciit Ripa.

Declaratur tertio, vt locum non habeat hic casus, quando
etiam est, quod nullus iporum coheredum diuidentium tene-
rebit t̄ de eūtione. Nam tunc pro secuta cuītione agi non po-
test. Ita Ruhn in d. 6. duo fratre. nro. 36. & Alciatus nro. 37. addidit
test. 3. s. famili. C. famili. erit. Quidam declarationem intelli-
gunt procedere etiam respectu pretij, ex senten-
tia. g. o. m. d. 3. s. famili. quam Doctores con-
miserit probare.

PRAESUMPTIO CIX.

Creditor consentiendo rem sibi obligatum alteri pignorari, quando & quomodo praesumatur ius pignoris remisibile.

S V M M A R I A .

- 1 Creditor secundus, cui pignus consentiente primo obligatum est, illi secum contendenter preferatur.

Quid autem si tertius adserit eum agit. n. 2.

Et quid in muliere, iuri sua hypotheca remittante, n. 3.

CONTINGIT aliquando, ut debitor rem obligat pignori primo creditori, deinde eo consentiente obligat secundo, quare dubitari contigit, quomodo est primus creditor consentisse praesumatur, an feliciter, ut remittat ius pignoris in toto, vel possum, ut efficiatur posterior creditor. Marcius in L. creditor, qui potior, s. vlt. if. quod potio in pign. habeant. respondit, facti quiescione eius.

Hic distinguendu fuit causa.

Primus est, quando est contentio inter primum & secundum creditorem, quorum scilicet alter praeserri debeat? Hoc cau dicendum est, si secundum praeserit primo, cum hic prius consentiendo illi obligationi ad haucmodum secundum, ius sua prioritatis remisibile praesumatur. Ita potest adiunguntur Dofl. in d. 6. vlt. & Negus. in tract. de pignoribus in 2. membro quinta a parte principali, num. 30. vers. decimo sexi dicit.

Secundus est causa, quando est contentio cum aliis pro quibus cōfēnsis nō sunt in immediata prædictis. Hoc in cau Ioan. Andreæ in addit. ad Specul. in Robr. de obligatiōnib. & solut. ius, volum. 1. verba. item cito debitor, c. 6. dixit, quod si debitor, rem mihi obligatam sine meo consentio obligatus secundo, deinde cum meo contentio obligauit tertio, dico mihi praetudicasse etiam quod illum secundum, eti pro eo confundim immideate non praesert. Ita intelligit I. Lucius, verific. Paulus. ff. quibus modis pignus, vel hypotheca solvitur, quem textus sic etiam intellexit Barto. m. l. creditor. s. vlt. quo dixit, creditor sic consentientem censeri remisibile in toto ius pignoris.

Dissentunt tamen ab hac opinione nonnulli antiqui ab ipso Ioan. Andreæ commemorati, quorum considerationes ille rejeicit.

Declaratur hic causa, ut locum non habeat in muliere, cui est beneficio S. C. Velleiani succurrunt, si iuri sua hypotheca renuntiata tamen restringitur illud beneficium quadam personam, pro quibus immediata consenserit & renuntiavit. Ita probat I. Luberm. C. ad Velleian. quoniam si intellexit Bar. in d. 6. vlt. & declarata manifeste ius, and. praetor in loco & Bald. in d. l. Luberm. Idem respondit: Dec. in conf. 329. n. 6. & in conf. 55. n. 9. dum dixit in cau d. l. Luberm. nō admitti extentionem remissionis & renuntiationis sui iuris, de persona ad personam, quia renuntiatio stricti iuri est, vt ergo & declarando d. l. Luberm. responderunt Soc. Sen. in conf. 200. col. 2. lib. 2. & Rain. in conf. 210. n. 3. & 4. lib. 1.

PRAESUMPTIO CXX.

Pignoris & hypothecae diuisionem eo modo inter creditores factam praesumi, quo & sors ipsa principalis diuisa fuit.

S V M M A R I A .

- 1 Reditus & pensiones quo modo dividunt emptores, eodem etiam dividunt & praesumunt ut pignoris vel hypothecae obligatas.

Quid autem si tot non possint, n. 2.

- 3 Pignus tamquam fortis ac efforum illius naturam sequitur.

4 Vix a fortis sunt accessoria.

CVN plus emptores inter se faciuntur de diuidendis & redistributis & pensionibus rei à se empta, vixputa, quod vix primi, alter secundi, tertius tertijani resoluti & pensiones confequantur, confequa ductus, quod eadem modo & ordine, diuidere voluerint res pignoris, vel hypothecae obligatas, si tot extant, que pro omnibus sufficiunt per plenitatem vero & nō sufficiunt,

praesumitur conuentum, quod sicut prius obligata est, cui primus sors ipsi prædictis foliis debet. Ita respondit Paulus in L. injuriam, if. qui patet in pign. habeas, quo loci Bartolus, in fine, sensis rationem est, quia t' pignus tamquam accessorium fortis principals, sequi debet illius naturam & modum. Confer I. Lucius. ff. co. qui patet in pign. hab. vbi prior in forte censetur etiam prior in virtute, t' qua sunt accessoriae ipsius fortis.

PRAESUMPTIO CXXI.

Creditor primus, quando iure sui crediti praesumatur emisse rem pignoratam, vel hypothecatam, ne secundus creditor offere re ci possit.

S V M M A R I A .

- 1 Creditor posterior, offere potest priori, & pignus vel hypothecam conseq.

Id est, locum habet, et si priori in solutum datum sit, vel venditum à debito, n. 2.

Idem & primus creditor qui in solutum accepit vel à debito emit, vendidisset alteri, n. 3.

Et denunt si debitor vendidisset alteri, ut ex ea pecunia primo solutetur, n. 4.

5 Creditor primo videntur bona hypothecata extra auro emptori, iure sui crediti, creditor secundus, emptori offere non potest.

6 Creditor primo videntur creditor secundo, potest illi offere ter-

tius.

7 Probationem daturum sustinere enim an posset n. 11.

Probationem contraria lex in presumptione iuri & de iure regit.

9 Presumptionem iuri & de iure, tunc demum dicit, quod dictum sicut contraria probari non posse.

10 Creditore tamen extraneo emere posse, lex non prohibet.

12 Legatum cum date compensare voluntate, rude colligatur mariti & minorum.

CVN duobus creditoribus res pignori data, vel hypothecata fuit, iure concecum est secundo posteriori, offere primo creditori creditum suum, & rem i. pignoratam vel hypothecatam, lucre & consequi, l. postor. s. vlt. if. qui patet in pign. habeas tur. & l. C. C. Quia sententia & iurius regula locum habet, etiam si debitor t' ipsi priori creditori pro eius credito rem ipsam hypothecata datur in solutum, vel vendidit. Nam adhuc secundus creditor potest offere primo, l. s. cum antem. C. si antiqu. cred. diff. vlt. Salicet & fratribus Negus. in tract. de pignoribus in 3. membro, quanta a partia principia sua iuxta.

Eratatio et secundum Negus. in tract. ibid. n. 2. quia sicut fuit debitor rem hypothecaram alteri extraneo alienasset: fuit etiam hypotheca aduersus tertium illum ex quo transit cum suo fine, oner, s. debitor. C. de diff. d. pign. ita & quando vendit, vel dat in solutum primo creditori, remanente debet fuita hypothecata secundo creditori, atque ita iurius offerendi quoadmodum hanc equiparationem facit d. l. C. si antiquior creditor.

Habefetiam locum hac sententia, quando ille primus creditor t' qui accepit in solutum, vel emit à debito, alteri potest iuri didicit. Nam & huic emptori offere potest secundus creditor. Ita Negus. praecato in loslo, n. 2. verific. secundo amplia. Et denunt procedit, locumque sibi vindicat traditio hoc, quando debitor vendidisset rem hypothecatam alteri, t' vel obligasset, ut ex illa pecunia, folueret ipsi primo creditori, & potest foliari. Nam adhuc secundus creditor offere potest illi emptori, vel creditori. Ita probat I. C. cum prior si de diff. pign. & tradit. Negus. in loslo, s. p' allegate, n. 3. verific. tertio amplia, quo loci dixit dubitationem quandam.

Cetera sententia hoc & iurius regula cessat, & locum nō habet, quod primus creditor videret bona hypothecata iure crediti sibi, extraneo emptori. Nam tunc creditus creditor offere nō potest illi emptori. Ita sicut sententia est in l. C. si antiqu. creditor, quo loci constitutur differentia inter extraneum ementem & creditore ipso primo, & ipsummet creditorem ementem, vel in solutum recipientem. Cum enim primus creditor emit vel in solutum accipit, potest (ut diximus supra in prima extensione) secundus credi-

Creditor offere, cum verò extranxem emit, offere ei non potest. Ratione differentia aifert pot si alios Negantur, in loca pro alegato, num. 2. Verbi tamen abe, quod quando primus creditor vendit iure creditoris, transfert in emptorem dominum non afferatum, quia ipse creditor tempore contracta hypothec habuit ab ipso debitorc licentiam & ius alienandi, si consenserit si dico ag. Et ideo vendendo, refolutum fuit omne ius secundi creditoris, & perinde et si res illa nunquam ei fuerit obligata, quia licentia vendendi precessit obligationem ipsius secundi creditoris, sed refoluta iure datoris, hoc est ipsius debitoris, refoluti conetur ipsius acceptoris, nempe secundi creditoris, Lvi. §. sed Mart. in d. in d. cum addit. & l. lex vestigat. d. pign. Sed datur solum eis, quando debitor ipse vendit, & in solutum dar ipso primo creditori, vel alteri. Nam tunc transfert dominum iam effectum hypothecam secundi creditoris, quix per dictam venditionem non refolutur, quia ipse debitor data non fuerit à secundo creditore alienanda licentia, prout data fuit à debitor primo creditori.

Ceterum declaratio hac restringitur a Negantur primito in loco festi modis, inter quos exst fecundus, qui ad rem nostram pertinet, quanto scilicet i primus creditor venderet alteri creditori, puta secundo. Nam huic secundo offere poterit tertius, immo etiam ipsemet debitor. Ita respedit Martianus in l. cum vnu. §. 1. §. de diff. a. pignor, cuncta verba haec sunt: [Si secundus creditor, vel fiduciarius, soluta pecunia, pignora suscepit, recte ei offertur, quamvis empionis titulo ea tenuerint.] Et in l. sub querenti sic subiunxit Modelinus: Cum posterior creditor à priore pignoris emitto non tam acquirendi dominium, quā secundū pignoris sui causa, intelligunt pecuniam dedisse. Et ideo offerti cū debitorre potest? Hic Modelinus manifestam attulit rationem, quare cum secundus ille creditor emit à priore, offerti ei posuit, vel à tertio creditore, vel ab ipso met debitor, quia scilicet creditor ille sic emens, praesumit non tanquam extraneum emere, sed ex creditore conferandi pignoris sui causa, atque ita lex hunc creditorem sic ementem, habet vt creditorem adhuc, non vt exterrit emptorem. Et hanc praefumptionem à Modelino considerat esse iuris & de iure, ex isti invenimus eruditissim. Vincent. Franc. in d. 69. num. 7. tum quia in ea praefumptione lex fuit fundata, quae etiam quia lo. I. C. de dolo. à Baldio & alijs recepta, hoc affirmavit. Et probari potest ex eo, quod idem Franciscus scripti in d. 69. num. 11. legem non admittere, vt creditor posuit emere vt extraneus: ex quo non potest quis suffinere personam i duorum, num. 2. si quis in d. 6. de electio. in b. si ergo non potest creditor emere vt extraneus, necessariae cōsequitur, quod dictum est meare, vt creditor.

Creditur enim verius, esse praefumptionem iuris tantum. Non enim Modelinus in d. 69. num. 7. reicit probationem contraria, sicuti facit post lex, i quando statuit aliquā esse praefumptionem iuris & de iure, sicuti facit post lex i q. ad adultery. C. ad ult. de adult. sed iuris, sed iuris, C. de donat. aut res. & in c. u. q. ad fidei. de fidei. & alijs cap. Et ideo permitti quis res tulit pign. in b. quod. 3. num. 20. scripsierunt, quod tunc demum dicitur praefumptione iuris & de iure, quando dictum fuit, quod i conseruari probari non posuit.

Nec repugnat quod aequiparatur in hac materia creditor secundus, & fiduciarius debitoris, d. 69. num. 5. At in fiduciis ore emente est praefumptione iuris & de iure, vt inquit glo. in l. 1. C. de dolo. & in d. Bal. Salv. & Com. am. mag. pign. Ergo & in secundo credito emente praefumptione iuris & de iure.

Nam responderi polo existim, aequiparationem facit esse à Martiano in d. 69. num. 5. respectu tertii creditoris, vt sicuti is offere potest secundo creditori, qui emitte etiā posuit offere fiduciarii ipsius debitoris. In secundo creditori est ratio à Modelino considerata, quia emere praefumptione causa conservandi ius sui pignoris. In fiduciis vero est ratio, quia praefumptione nomine debitoris sui principalis, pro quo interest; & aquita videtur quadam relatio: sicuti quando primus creditor vendit daret debitoris, contra quoniam datur hypothecaria, nata & egredia in d. ad dictione gloff. & Coffr. in l. 2. c. de repud. hered. probatam & Negantur in loca pro alegato, num. 5. vers. quanto refringuntur. Et locum in cuius res agatur in tertium creditore, & ipsum fiduciarem, considerari non potest, quia illi sicut rupet a fiduciario, suo principali, quam considerari. Imp. Seiterius, & Antoninus in d. 1. C. de dolo. vbi res agebatur inter debitorem & suum fiduciarem; foro; qui in detrimentum ipsius debitoris emerat a creditore, Et flaturt ut ipsi Imperatores fiduciarii & ipsum, oblati sibi forte.

Mebula, p. 7. pign.

& usurpi, rem emptam reflectere debet ipsi debitor, sicuti principali, ne decur fidem rupit. Quia enim pro ipso debitor intercesserit fiduciarius, taciti promissi dicuntur sicuto pro eo, & huius pignore: si ergo emit pignus suo nomine, & recusat reflectere, non modo est praefumptione iuris, & de iure sed etiam certitudine, quod fidem regredit. Non etiam virgo consideratio illa, dum ex a. q. quis in d. 6. de electio. 6. dixi, non posse creditorem suffinere personam eius, nempe creditoris, & extranei.

Nam respondet casum dicti cū quis iulio. §. 1. non posse casu nostro adaptari. Nam in casu dicti §. 1. procurator ille fecerat duas electiones: una pro procuratore non esse, altera proprie-

Nostro in casu non due, sed vix tantum empito facta est a creditore, sed dubitatur, an eam fecerit tanquam creditor, vel tanquam extraneus.

Nec lex prohibet, quin creditor posset, tanquam extraneus.

Ita quoque scripti in praef. dicitur, quod in casu d. 1. fecunda, ille fit admisus tanquam creditor, & autem tanquam extraneus his frustulis dubitatur, si ille golius, an vt creditor, vel vt extraneus suffit admisus, si admisus nō a legge prohibetur.

Et quod quis suffinere posuit i personam daurorum in confidendo actū contat, illo exemplo, quando iudex quis est potest vt ordinariis, & vt defecganis, & dubitatur an de causa conqueritur & tentantur tulerit, vt ordinariis, vt defecganis vi. scripti superiore l. 6. in p. 7. cap. 17. Ita quoque scripti in praef. dicitur, quod in casu d. 1. fecunda, ille fit admisus tanquam creditor, & autem tanquam extraneus his frustulis dubitatur, si ille golius, an vt creditor, vel vt extraneus suffit admisus, si admisus nō a legge prohibetur.

Et praterē rationes illius causae d. si quis iulio. §. 1. non consentiunt casui nostro. Non enim adaptare prima illa ratio, quam communem esse dixit eruditissimus Ludecicus Mor-

lin in l. 2. de l. 6. in p. 7. cap. 1. non. 1. quod cū illicet & ele-.

titio, de quo loquuntur dictum cū si quis iulio. §. 1. fieri debet de me- liore. Duo ergo eligi non possunt, cū virtus tantum melior sit.

Hic ratio, vt mancipabile patet, non contenit hinc casu nostrū. Nō etiam adaptatur secunda ratio, que fit Archidiac. &c. Meling. in d. 6. num. 52. quod cum electio, etiam si nomine duorum est, ex vicino tamē confundit procedit, ob id incerta est, & consequen-

ter iure non valet. Hac tamen ratio nec casui nostrū regit, cum etiam, quia empte facta à creditore non redditur nulla, & si certum non hinc causa persona creditor illi emerit. Et illi dictum, dicendum, praefumptione, & quia apud Martianum in d. 1. cum offer-.

etie praefumptionem iuris tantum, ait Albericus in l. 1. cum secunda. Et hac quidē iuris praefumptione multo magis locum habet, quando concurredit aliquod aliud signum, quo demonstraret creditor emisse tanquam creditor, non autem tanquam extraneum.

Sicuti eniit in casu Franchi in d. 69. q. vbi num. 5. vers. secundum, qui respondit animatum tellatoris non comprehendendi legatum vxori factum cum eius doce. Et colligi ex conjectura, quan-

dant tanta etiā quantitas, quanta est legati, atque ita datum conuenientia quantitatibus. Et praterē Crassettam, conjecturam hanc in specie compensationis fecerunt, & alijs, quos conscripsi in conf. 5. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 7. & alios, cōmemorabo in oblique ut libri, in p. 7. cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. vbi explicitius coniecluras, quibus colligi potest tellatoris animo comprehendendi legare voluisse fuit creditoribus. Existit & alia conjectura in casu Franchi, vt ipse referat. 1. 5. vers. & rev. 1. 2. quod

ili creditor volunt fentire aliquod detrimentum, non percipi, ien- do fructus bonorum emptorum, quod non alia de causa praefum- tur fecisse, quām quis copiebat consequi bona causa fui creditoris. Existit ipsi fuit fatis confutum: si fortē ipsam falsum faceret;

Quocirca iure optime dictum fuit ab amplissimo illo confi- feo Neapolitano, creditorum illum emile tamquam creditorum, & ob id aposteriori offerti ei potuisse. Hinc arnici potest quod

tradit Ioan. Andr. in additionib. ad Spec. in situ. de praef. d. 5. vers. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. quod quando creditor finxit

emere rem sibi pignori datam, vt ea dilatatione praeludet cre- ditori, cognita simulatione, creditor rem recuperat. 1. & qui fab-

ris in l. illa enumeratis, quas esse iuris conjecturas dixit Ioan. Andræ.

PRAESUMPTIO CXXII.

Pignoris, & hypothecæ contractus usurarius, & simularius, vel emptionis, & venditionis, an & quando praesumuntur.

S V M M A R I A .

1. Simulationem in contractu quatuor modis considerari.
2. Contractus usurarius, nec finaliter praesumitur, nec usurarium.
3. Usurarium contractus legi divinae, & humanæ damnatur.
4. Instrumentum publice consecutum, veritate habet praesumptionem.
5. Usurarium contractus quando potius quam usum praesumatur.
6. Et que praesumptiones ex rebus suis, nu. 6.
7. Usurarium, & fenerarium contractus ad detegendum, una non sufficit praesumptio, immo quod nec duc, nu. 32.
8. Pretium quo parvum dicatur, aut medicum ad contractum simulationem detegendum, indicis est abiciari.
9. Pacium de reuendendo rem manuteneat esse facit valorum.
10. Pacium de reuendendo, non expunctionem, & venditionem, sed pignus contractum arguit.
11. Pactum de retrorendendo, infirmum esse, & divisa humana, qd. legi permanentem, nu. 3.
12. Pacto de retrorendendo, quando non praesumitur contractus usurarium, etiam si aliqua lesion interveniente, nu. 14.
13. Et quid sine fratre interuenientem nec legit, nu. 16.
14. Usurarium inter contractum, & contractum illicitum, nō tamen fenerarium, differentia est.
15. Pactum de reuendendo involutamente vel emporio vel editorio collato, emptor semper facit fructus suis.
16. Feneratus tunc contractus praesumitur fraude, dolo, simulatione, verē vel falle, nra cum lesion interveniente.
17. Simulatio in contractu, quando vere dicatur interueniente, & quando falle, nu. 20, secundum Capitulum.
18. Feneratus qui dicitur contractus fraude, dolo, simulatione, qd ex parte viri usq; interueniente, aut simulatione dubitetur, appareat etiam venditare lesionesse in tribu, nu. 24.
19. Et quid si in dubio tantum, nu. 25.
20. Vel in una tantum, lesionem sibi minus dimidias iusti pretij, nu. 26.
21. Et quid si est proprieatis pretij dimidiam, nu. 27.
22. Aut si est vltra vel circa dimidiam, nu. 28.
23. Feneratus praesumitur contractus, lesionem ultra dimidiam interueniente, cum pacto de reuendendo scilicet ab eo quo scilicet fit fenerari.
24. Et quid si post lesionem ultra dimidiam, cum pacto de reuendendo interuenient, vbi res sententia opinione, nu. 30, 31, & 40.
25. Contractus praesumitur alia debet, qualem enim prima ostendit facies.
26. Expressionem satu dicitur, quod ex conjectura à lege probatis, colliguntur.
27. Instrumento standum in dubio.
28. Contractus illicitus, & à lege reprobatu dicitur non debet, nisi manifeste appearat.
29. Præterea tamen non arguit contractum fenerarium.
30. Et quid ad praesumendum dolam, sibi non sufficiat, nu. 38.
31. Reputari evertitur, non tamen vel pignus, non venditare infeste.
32. Redictum, & mulier, ansie ignari, & simplices sunt, ut nil de ipsis malis posse sapienti, iudex arbitri arbitritur.
33. Dato instrumento, vim obtinet venditionis.
34. Et in ea non facile praesumere fene, nu. 43.
35. Usurarium, & fenerarium contractus ceteretur factus ab ipso, quod lex annuum non contrahendi habuisse praesumit.
36. Simulationem ad detegendum annuum declarator, ex tractatu ante contractum.
37. Nisi tamen contrarium expresso constet, nu. 48.
38. Instrumentum ex mercatu facta, maius enim arguite sufficieniem.
39. Auctoritate super bonum quem contractum significat.
40. Usurarium praesumitur contractus, ut lesionem pronominem ex quantitate perfuncti pendente tempore de reuendendo.
41. Redictum centum aureorum quia sit.
42. Redictum tot eis debet, ut 20 anni forent aequent.
43. Usurarium contractus arguitur, ex lesionem in pretij quantitate, cum pacto de reuendendo.
44. Usurarium, & fenerarium contractus ceteretur factus ab ipso, quod lex annuum non contrahendi habuisse praesumit.
45. Simulationem ad detegendum annuum declarator, ex tractatu ante contractum.
46. Nisi tamen contrarium expresso constet, nu. 48.
47. Auctoritate super bonum quem contractum significat.
48. Usurarium praesumitur contractus, ut lesionem pronominem ex quantitate perfuncti pendente tempore de reuendendo.
49. Redictum centum aureorum quia sit.
50. Redictum tot eis debet, ut 20 anni forent aequent.
51. Usurarium contractus arguitur, ex lesionem in pretij quantitate, cum pacto de reuendendo.
52. Usurarium contractus arguitur, ex lesionem in pretij quantitate, cum pacto de reuendendo.
53. Usurarium id omne est, quod sorti accedit.
54. Loquere sumus nemus praesumitur.
55. Usurarium contractum arguit, si plus ex venditione secunda percipitur quam illud sit quod non in pecunia, sed aliare solutum sit.
56. Usuraria eis, tamen melioram pro deterrare recipere.
57. Usurarium praesumitur contractus, si in pacto de reuendendo impensa que ad emporium fecerit, & locatorum imponatur venditori & consulari.
58. Nisi tamen quid iusto prelio plus numeret, nu. 39.
59. Aut in e regione sic confutatum sit præsumit, nu. 60.
60. Instrumentorum impensam, qd acquirat, solvere debet.
61. Usurarium contractum arguit, res pro parte vendita, pro parte bona, nra donationis iusta causa sufficiente.
62. Et quid nec instrumentum adhibitus niquid operetur, nu. 62.
63. Famus exercete, quoniam erubescit, nec etiam peccata erubescit.
64. Usurarium contractum arguit etiam verba in pacto de reuendendo apposita.
65. Palla in solita, & contra naturam contraria, simulationem arguit.
66. Litteras non proprietatem sed vnde dominum vendere dicunt.
67. Clavis in solita in contractu, evidens argumentum usurarium.
68. Requisitum est, ut aliae praesumptiones concurrant ad detegendum simulationem, nu. 69.
69. Palla reprobat arguire simulationem, & quod idem sit de iustitia.
70. Usurarium praesumitur contractus, si cum pacto de reuendendo adiectum sit ab emporio, vt iusti r. qd ad certum tempus, non distingueretur.
71. Quia tamen præsumit pio aliarum indiget administratio, nu. 70.
72. Excepta venditione censum, & redditum annuum, vbi sit sufficiet, nu. 71.
73. Usurarium arguitur contractus, si cum pacto de reuendendo adiectum sit vi, vt ad certum tempus possit venditor redire.
74. Et quid de pacto, vt post certum tempus licet venditori, si velit redire, nu. 73.
75. Funderum tradente venditore cum palla, vt ei locutus imperpetuum, & quod virg. ad decimum vel in perpetuum possit redire, finalatio præsumitur.
76. Ementem rem cum pallo de reuendendo, cur impensam & malioramenta in re non faciat.
77. Pactum de reuendendo fieri ad certum tempus, nra eius est quoniam perpetuum.
78. Simulationem contractus praesumitur, si pallium inter contractantes sit, vt quandocumque pretium venditor refusaret, rem reddat emporio.
79. Restitutio magis ad mutuum, quam ad venditionem accedit.
80. Palla clavis in solita omnia ad sanorem emptori adiecta, contractum simulatum arguant, & fenerarium.
81. Venditare afferente se certum aureum indigere, quod si emporio numeret se venditare, vbi fundum cum pacto de reuendendo, eligandum existat ab emporio, simulationem est praesumptio.
82. Idem siem per vertum pretium numerare vel, venditor aut leuem sumnum tantum patet, nu. 82.
83. Pretio isto vendere velle, immo plurim potius quoniam minorum, quia praesumitur.
84. Pretio tenuitate contractum arguit simulationem, & usurarium.
85. Empote rem empat videre non curante, sed simpliciter reuendente nomine litteris vel locatione qd venditori, simulationem est praesumptio.
86. Quia tamen si la non sufficeret ad detractionem, nu. 86.
87. Empote versicolor emere non praesumitur, qui similia prædicta reuendit.
88. Quae tamen praesumptio levius est, nisi alia concurrant, nu. 89.
89. Contraria agere in omnibus nemo praesumitur.
90. Venditio clam & oscula facta cum pacto redimendi, & consequente locatione omni litteris excepit simulata, & feneraria.
91. Nisi inflata de causa id sit nu. 93.
92. Donatio facta clam ab eo qui post deliquit, in fidem suam si fallit praesumatur.
93. Instrumentum dicitur occultatum, praesumitur simulatum.
94. Quia qualiter contractum simulatum non potius quia arguit.
95. Non tamen sola hac praesumptio sufficit ad detegendum contractum usurarium, nu. 97.
96. Et quando ceperit illa a presumpcio, nu. 98, & 99.
97. Altum id praesumitur in dubio, quod eo loci fieri conseruit.

- 100 Feneratius & alii presumunt, cum pacto de reuendendo factum, ab eo qui conquisuit contractum similes facere.
Debet etiam concurrere alias coniecturas, iuu. 104.
101 Fadi qualitas secundum qualitatem personae alicuius interpretatur & presumuntur.
102 Bonum à bono, malum à malo factum presumuntur.
103 Malus femei in eodem genere malis semper presumuntur talis.
104 Contractum factum ad usurari facile presumuntur usurario, alijs considerant accedentem.
Ad detegendum tamen simulationem solam non sufficere, neq; & cum pacto de reuendendo iuu. 108.
105 proferunt si per quandam circuitum erat, iuu. 106.
106 Rem feneratius, sicut & surticulari, euerit non est permisum.
107 Simulationes & fementia sufficiunt pro probato cesse.
108 Venditor in possessione rei vendita permanentie, simulationis est presumptio.
Eamus inris est secundum 10. And. m. 11.
109 Venditor modico tempore durans simulat apud presumuntur, & usuraria, si tamen a expreſſa actum sit, vi modico tempore daret, iuu. 114.
110 Venditionis fieri solent, ut res perpetuo sit pones emptorem.
111 Vi arri contrarium usus presumptionem facit, modus ab emptione aut venditione contracta recedenda.
112 Insufficiencia argumentum.
113 Feneratius contractus apud presumptionem, quomodo purgantur.

PO STEA Q Y A M de presumptionibus & conjecturis, que verfantur circa contractum pignoris, & hypotheca, difference corporis, viuum est ad rem pertinere, si nunc explicemus, & tanto pignoris, & hypothecarum contractus simulatus, & usurarius, vel verus emptionis, & venditionis presumptur? Quam si spationem valde vultus, & in foro frequenter, ut dulcitudinem ab illo sumat, primitudo sunt prius aliquia; illud primum, simulationem in contractu considerant quatuor modis. *Sunt post Bartel. in conf. 5. Petri Nicol. lib. 2. tract. Affilia. s.c. in prim. m. 11. de seculo dato in auctoritate legi commissi.* inter quos primus est, qui ad rem non ultra pertinet, quando felicitate in veritate agitur, vt vius contrauctus, hoc est pignus, celebretur, & tamē aliis nempe emptionis, & venditionis simulatus celebretur. De his simulationibus dicimus de aliis, verò in subfrequentibus presumptionibus. Primitio secundum est, contractum si tui natura non preium simulatum, & usurarius facti ex ipso scripta Bar. in d. conf. 6. col. 2. ver. 5. fed. ad hoc. lib. 2. Bart. in. rogo. si tibi in sim. si certum pecc. vbi. sec. m. 6. & ali multa, quis consigil. in conf. 10. iuu. 3. lib. 2. & in conf. 34. 3. m. 1. lib. 4. Et ratio huius sententiae illa est, quia contrauctus usurarius t legi diuina, & humana damnatur; & ob id, qui sic contrahit, peccat, & delinquit, quod sane delictum non presumuntur, *I merito pro facto.* Et tantò magis hoc locum habet, quādo publicè conjectum fuit in instrumento, quod presumptionem veritatis habere dicitur, *vi respondi in d. conf. 5. 3. m. 2.*

5 Porro si quando aliqua extat presumptione, & conjectura, & agitur de solo anima personali, contrauctus praे umbris potius usurarius quam iulus. Ita intelligi Genitula in conf. 16. col. 3. ver. 1. statuta. & in conf. 12. in fine. & aliis, quo se memoriatur in conf. 19. m. 2. lib. 2. Et illi accedit Natura in conf. 19. m. 2. lib. 1. Ita pariter quando extat conjectura, & presumptione, iudicatur contractus simulatus, & usurarius ad commodum, & utilitatem iustitiae, que decepti sunt scripti in d. conf. 10. iuu. 7. & in d. conf. 34. 3. m. 19. Verum ambiguitas, quales esse debent ha presumptiones, & conjecturae? Aliqui inscripunt, ut oportere videntes. Ita Cofferius in conf. 7. in can. mota contra domum Doretum lib. 2. Cap. 10. tract. de simulatione contractum, m. 90. veris probat non posse, & lason in l. 1. qui ex argenti. q. 3. Prator. a. m. 26. ff. de ed. Aliqui vero opinati sunt, sufficiere etiam leues, si sic post contractum reponunt Coffer in conf. 19. Vis apertiones. col. 2. m. 19. lib. 2. & idem confit Natura in conf. 19. m. 10. lib. 1. Alij vero, quoque tequor, hoc iudicis arbitrio tribuant. Ita illi autem scripti in lib. 2. de arbitrio iudicium, m. 247. & in specie responderem Decimus in conf. 2. m. 2. lib. 1. & Hieronymus Gabr. in conf. 7. 4. m. 1. lib. 1.

Primitio & tertio, vnam solam presumptionem, & conjecturam ad detegendum, & contractum usurarium, & feneratius non sufficere, sed due, secundum aliquos, vel tres ex aliorum opinioni necessaria sunt. Alij vero dicuntur, esse hoc indicis arbitrii. Ita tradidit Capellanus in tract. de simulatione contractum, m. 108. in 5. conclusione, in nona & decima. Didic in lib. 2. variar. r. folio 1. cap. 2. m. 1. & verba. catena del sedandum, & Hieronymus Gabr. in conf. Menal. Praesumpt.

7.4. m. 11. Et nos de singulis presumptionibus, & conjecturis infra differentes, non ferim suis locis admonebimus.

Primitio quartio, & vltimo, esse etiam iudicis arbitriarum, & stimare, quod pretium dicatur telle paruum, & thodium in venditione, vel in locatione, ad argumentum, & detegendum contractum simulatum, & usurarium. Ita tradidit Capol. in d. tract. de simulatione contractum m. 11. ver. 5. & 6. & 7. Et ihu. m. 11. scribit, indicem arbitrii debere, secundum qualitatem personarum, & causa, & contractus. Nam arbitrii poterit aliquando sufficere lesionem in tercio parte iusti valoris, atque in dimidia, atque in dimidia aliquando etiam ultra dimidiabitur. Quae singulatim explicatip. Capol. quem fecitus sum in lib. 2. de arbitrii. m. 1. cap. 21. 7. fn. Illud vero obseruandum est, quod res, que venditur cum pacto & de reuendendo, minoris est valoris & pretij, quam illa, que liberè venditur: cum nemo sit, qui non cupiat habere potius rem irreducibiliter suam, quam renunciabiliter. Ita Ab. Butri. & reliqua, in ad iustitiam, de empt. & vend. & dios comue- morant, ac sequuntur Roland. in conf. 3. m. 1. lib. 4. & Decimus conf. 2. m. 16. lib. 1.

His premisis, differamus nunc de singulis presumptionibus.

Prima itaque presumptio, & conjectura contractus feneratij, & usurarii est, que secundum aliquos sumitur ex pacto de reuendendo. Nam non est emptio, & venditio, sed pignus ex illo contrario presumuntur. Ita Bart. in. creditor. & sibi si quis pot. impiger. habe. & Bal. in. creditor. in fin. C. de pign. Ceterum à Bart. & Bald. dif- sentiunt alii, maximè Angel. in. ad offitum, in fin. C. commun. dimid. qui contrarium dicuntur, pactum scilicet de retrorendendo esse iustum, & t. legi diuina ac humana permisum, & properter ex eo argui non potest contractum esse usurarium. Recitit Barthol. Capol. in tract. de simul. contractum, col. 6. ver. ego Bartholomeus. distinguit permissum casus, quos commemorabimus, & aliqua non comprehendit adiunguntur.

Primus itaque est casus, quando tempore & contractus emptio- nis, & venditionis, acta non fuit expresa, nec tacite de retrorendendo re vendita, sed deinde ex interculo promisit venditor reuendere. Hoc in causa permisum est pactio hæc, & properter ex ea argui non potest contractus feneratius. Ita Capol. in d. tract. de funder. contr. ad. l. m. 11. num. 4. & ver. primo casu. & alios retuli in lib. 2. de arbitrii. m. 1. cap. 13. m. 3. vbi declarat, nisi conjectura alia contraria extet. Et ratio, quia nullus exitit contrarium animus, sic pacificandi ab initio, & fuit in libera potestate emptoris, contractu ipso iam perfecto, non promittere reuendere. Et properter fuit eius liberalitas sic pacifici. Et ea que fuit ex interculo, non potuisse adprobare ad probandum in simulationem. Ita Bart. & Ang. in. l. 1. qui cum aliis, de verb. oblig. & in fine magis affl. in c. in prim. m. 2. & de seculo dato invicem legi commissi. Et quia pacium ipsum de reuendendo fuit natura permissum t legi humana, l. 2. C. de pign. inter empt. & vend. in d. & diuina, v. 1. Lema. cap. 25. & scribunt egregiis Albert. in d. 2. Capol. in tract. de simul. contractum, m. 5. 3. tr. 14. reg. de retral. contractum, in prim. m. 2. Natura conf. 19. m. 2. lib. 2. Di- dac. in lib. 3. variar. refolatio. cap. 3. nume. 4. & noui bene eruditus 1ean. Baptisi. Lap. in commentarij ad d. 2. 2. C. de pali. inter empt. & vendit. in z. par. prim. m. 2. 1. Decision. in conf. 2. num. 134. lib. 1. & Oſeſan. decif. 4. 2. m. 1.

Extenditur primò hic casus, vt locum habeat etiam; quando in illo contractu emptionis, & venditionis interuenientest t lassio aliqua, vt quia iusto pretio res vendita non fuit. Nam adiuc pactum de retrorendendo subflectum ex interculo, non arguit contractum ipsum usurarium. Ita Capol. præstat in loca, num. 4. in conf. & num. 7. quem se fecit sicut alexand. in conf. 23. colum. 2. veris. & quanum. libr. 3. Ripa in l. nona potest. nume. 7. 3. de legit. 1. & alios referit Cognit. in l. 2. num. 6. & num. 10. C. de pali. inter empt. & vendit. Huic enim lasso redditus tantum modo actio, qua recindere posit ipsum contractum, iuxta l. 2. C. de rescind. vend. & c. cion. dieci. & c. cion. casu am. de empt. & vendit. ita docuit Capol. præstat in loco. Et id prius respondit Bal. in conf. 2. iacob. lib. 1. Et Capol. in. 7. addit differentiam sicut inter contractum t usurarium, & contractum illicium, non tamen feneraritum. Nam quando eti- furarius, recinditur, & fructus percepti restitutur, tēu cum ipso forte compenſantur, & ad nos tēu de empt. & vendit. & c. l. v. os de pign. Quando vero est solūmmodo illicium, fructus non restitutur, sed contractus tamen recinditur, restituto pretio, vel iustum ipsum pretium, fieri manente contractu, suppletur l. 2. C. de rescind. vend. vbi latissime scribentes omnes explicant, K. V. 3 que

qua pactedicitato in loco traduntur. Ceterum ab Alexand. Capol. & aliis predictis differtantur. Caelstrin. in conf. 100. column. 2. versi. est etiam lib. 2. & alii relati à Ioan. Bapt. Lupo. in d. l. c. de paci. inter empl. & vendit. part. 2. 9. 1. mon. 34. Crediderim primam illam opinionem veriorum esse, nisi aliqua conjectura concuratur, vt si emperor solitus est fecerari. na Alexan. seu alter quo, inter emere-
spousa, in conf. 119. column. 2. versus posse ergo libr. 4. Tyrannell. de re-
tral. comment. in prefat. num. 9. & Cracut. in conf. 1. 56. num. 18. & dicau-
is à in feccordia coniecturis. Idem quando clavis, & secreta confectum
fuerit instrumentum illud paci de reuendendo. VI admissa Lupo
praeceata in loco, num. 35. ex his praefatis, quae tradidit Capol. in d. tra-
ctatu de simulac. contractuum, in 19. praejunctis. & nos infra ex-
ponemus.

Secundus est casus, quando pactum reuendendi sicut appo-
sum in ipsofecto contractu emptionis, & venditionis, vel incon-
tinenti post, fed tamen nulla rursus, dolus, laetus, & deceptio in-
tercessit in ipso contractu, vel in ipso pacto. Hoc etiam casu contra-
ctus iste dici non potest virarius. Ita Capol. in d. tract. de simulac.
contract. n. 12. versi. secundo casu. Nam cum hoc pactum reuendendi
sit sui natura licet, iure facilius disiungo, & humano permisum, fuit
sicut a deo demonstratum, & probat Capol. vbi supra n. 33. nil referit, quod
adjectum ipsemet contractui, vel quod ex intervallo apponatur.

Nec refert, quod pactum hoc collatum sit in voluntatem ven-
ditoris, vel emporis, quemadmodum admittunt Dida. in d. lob. 3. va-
riar. resolut. cap. 9. impr. & Lop. in d. l. 2. in prefat. 2 par. nro. 25. & idem
senior Capol. de simulac. ent. al. 10. & 11. & 12. praejuncti. Et propter eum
pactum hoc t' collatum sit in voluntatem emporis, fuit vendi-
toris, semper emptor facit fructus suos. Quando est in facultate ven-
ditoris redimerit, dubium non est, quia emperor faciat suos fructus
interim perceptios. ita lib. 1. c. ad usum, num. 3. de empt. & vend. &
alij commensuratis a Dida. & Cenac. gratitatis in loco. Quando vere
pactum reuendendi est potissimum in volumate, & arbitrio empo-
ris, maius est dubium, ut ipso emptor faciat hos fructus suos? Re-
cepita magis opinio est, telle Ioan. Cora. lib. 3. Misellian. cap. 9. em-
prorem non lucrari hos fructus. Et hinc sequi sunt alii relati à Lu-
po praeceata in loco, num. 20. Difinitionem tandem glo. Card. & Mol. in d.
c. 10. art. de simulac. contract. nro. 33.

Tertius est casus, quando in ipso contractu interuenient fraus,
vel dolus, vel simulatio vere, vel fictio, vel tacitè, vel præsum-
ptio. Exadebet etiam deceptio, sine laeto in venditione, vel in loca-
tione, vel pacio de reuendendo. Hoc in casu sine fine controuer-
sia contractus iste dicitur feceratus. Ita Capol. in d. tract. de simulac.
contractuum, nro. 12. versi. tertio capi principali. Verè autem dolus,
vel fraus, vel simulatio (inquit Capolla) dicitur interuenient, quâ-
do actum fuerit inter partes, quod licet in instrumento loquere-
tur de venditione, nihilominus intelligetur esse pigius. Fidele
20. t' vero (ait Capol. qui supradic.) dicitur interuenient dolus, vel fraus,
aut simulatio, quando lex, vel statutum ita finget: Si quis dece-
rit tales contractum, fingatur virarius, vel simulatio. Et inquit
ad rem facere glo. I. vnu. 9. accedit. C. de exco. adio. & ml. nro. 10. est ve-
risimile ss. quod met. can. & m. c. u. q. fidem, de pso. 10.

Ceterum difficulter est tueri, quid licet statutum ita possit dispone-
re, quod difficile præsumptionem veritatem esse in contrarium, sicut glo.
d. 9. accedit. manufofe dicta. Dici forte potest Capollam sensisse,
quid fictio hæc fumatur pro præsumptione turpi, & de iure, que
pari procedit cum fictione, quod hoc, ut non admittatur pro-
positio in contrariis, quen. admissum habetur in d. s. q. q. fidem, allegato
21. à Capella. Tacite t' dolus, vel simulatio dicitur interuenient, quando
tacite actum est inter contrahentes, quid licet instrumentum
fieri de venditione, tamen in veritate est pigius, vel contra. Præsumptione t' dolus, vel simulatio interuenient dicitur in contrâ-
etu, quando non constat quid actum sit expreſſe, tacite, vel fictio,
sed coniecturis, & præsumptionibus fraus, dolus, vel simulatio
detegitur. Quas quidem præsumptiones, & conjecturas enumeramus:
22. s. 1. & 2. secunda vñ. ad. 10.

Quartus est casus, quando in ipso contractu venditionis, loca-
tionis, & pacio de reuendendo interuenient frustus, dolus, & simula-
tio. sed tamen nulla comititia est deceptio, & laetus in pretio ven-
ditionis, locationis, & pacto de reuendendo. Hoc in casu si ex
parte viri inque interuenient dolus frustus, vel simulatio, contractus
dici debet simulatio, & feceratus. Ita Capol. in d. tract. de simulac.

contract. nro. 90. versi. quarto vero casu. & propter eum rescindi posse, &
& debet etiam in foro Ciuii & Canonico, quam in foro consciencie
est. Si vero inquit Capol. d. num. 90. versi. sed si frustus dolus & fraus
interuenient ex parte viuis contrahentium tantummodo, fabri-
cating Capol. multos casus, quos hic repete superfedco.

Quintus est casus, quando dubitatur, an in dictis contractibus
interuenient dolus, frustus, vel simulatio: sed ad venditoris detri-
mentum interuenient laetus in tribus, t' hoc est, venditione, conductione
& pacto de reuendendo. Hoc in casu scriptum relinet Capol.
in d. tract. de finalitate contractuum, nro. 93. verò quantum vero casu, sine
controversia contractum esse illud citum, & prelumi simulacrum, ac
etiam vi virarium, ex quo hec laetus concurrit cum pacto de retro-
uendendo, inquit ad insiram, de emplo. & vendit. & illos vos de-
p. & dicimus infra.

Sextus est casus, quando ambiguitur, an in dictis contractibus
interuenient dolus, frustus, vel simulatio: sed ad venditoris detri-
mentum interuenient laetus in tribus, t' duobus contractibus tantum, hoc
est, in venditione, & conductione, vel in venditione, & pacto de
reuendendo. Hoc in casu Capolla in præceata loco, num. 93. versi. se-
cunda casu, quando, &c. subdiligit multos casus, quos nunc non
refero.

Septimus est casus, quando dubitatur, an in dictis contractibus
interuenient dolus, frustus, vel simulatio: sed tanquam ad venditoris
interuenient interuenient laetus in vno t' dictum, hoc est, aut in vendi-
tione, aut in locatione, aut in pacto de reuendendo, & laetus est
minus dimidiata iusti pretio. Hoc in casu Capol. in d. tract. de finali-
tate contractuum, nro. 93. versi. sexto casu principali, scripsit contra-
ctum non dici illicitum, nec præsumti feceratum, tam in foro
Pontificio, quia Caxareo, cum vtroque iure permisum sit
contrafictus, se inuenire decipere.

Ocattus est casus, quando predicta laetus est proprie dimidiata iusti
pretio. Et tunc quod præsumendum contractum virarium, idem
(inquit Capolla) dicendum est, quod dicimus in laetis de re
vendita vel circa dimidiata, quo vero vt contractus dicatur il-
licitus, & ob id refendens, iuxta l. 1. c. de rescind. vendi, dicendum
est, non censeri illicitum.

Nonus casus, quando laetus est vt ultra vel circa dimidiata iusti
pretio, sed nullum adest pactum de reuendendo: atque ita vim
tantum adest, nempe laetus, nec emptor solitus est fecerari, nec
est alia ad eum a laita male per rafsumptio. Hoc in casu contractus non
præsumit feceratus, & simulatus. Ita Capol. præceata in loco, nro.
99. post Cyn. & lac. de arena in l. empone. & 3. C. plus valerit quod ap-
pe. & c. Ideo Cyprianus Gor. in d. l. 1. c. de p. & v. non iust. & emp.
& vend. & v. Hier. Gabr. in conf. 7. 4. num. 9. in fin. & nro. 10. lib. 1. Et q. adiu-
tans text. Interpositas. C. de transact. vbi Ang. & L. lob. 1. C. de rescind.

Dicimus est casus, quando t' interuenient, t' nempe laetus
in vno ex contractibus ultra dimidiata iusti pretio, pactum de re-
uendendo, & quod emptor sit solitus fecerari. Hoc in casu reci-
pissimum est feceratus Legitimalum, Canonistorum, & Theologo-
rum, contractum præsumti simulatum, & virarium. Ita Capolla
in d. tract. de finalitate contractuum, nro. 107. verò statim
has quæ. & nro. 108. versi. secunda causa loqui, t' quod t' hæc esse com-
mune, & t' foro sic fecerari. Hanc quoq; fecuti sunt Cynus, Cal-
Salic. & alij permitti, quos commemorat & sequitur Dida. lib. 3.
var. resol. cap. 8. num. 4. & res. num. 5. & res. num. 6. & res. num. 7. & ed.
& d. c. illo v. p. que explicat Capol. & nos in tria attingem.
Est tamen obterendum, quod laetus considerari debet habita-
tione etiam paci de reuendendo cum certum sit, rem esse minoris
valoris, cum adiectum est pactum ipsum de reuendendo, cuius au-
toritate multorum responderunt Rolan. in conf. 18. num. 11. lib. 4. &
Decia. in conf. 2. nro. 169. lib. 1. & dimid. supradic. inserito pre m. 10.

Vndeclimus est casus, quando concurrentur duo, hoc est, laetus
in t' vno tantum contractu ultra dimidiata iusti pretio, & pactum de
reuendendo. Hoc in casu varia sunt Doctortum opinions. Pri-
ma fuit eorum, qui scriperunt, his duobus tantum concurrentibus
pactum contractum feceratum. Ita glo. c. m. compag. de
vñ. vbi lib. 1. & Ioan. Andree, idem lib. 1. c. ad usum, num. 4. &
episcop. etiam ibi abbas in co. 76. lib. 1. brevi. Archidiacon. & c.
pleric. dicta maq; a quoq; 3. albertus in l. empone. C. plus val-
ereq; agat. Imola. c. m. illo v. nro. 15. deponit. Capellen. in conf.
1. 109. Vña petitione predicta, calvar. 1. libro 2. Ambrosius de Vig-
nate, in c. salubriter, numer. 111. de vñ. Guido Papa in conf. 10.
decau.

Alexan. in conf. 5. s. num. 1. libro 6. Afficiet in decf. 339. & in e. i. in principio. num. 16. & num. 4. de fide d.o in vicem legi commissor. Ratiu in conf. 16. num. 1. libro 4. Ferratius in canta 17. qui tellatur hanc esse magis communem, & feruari in iudicando, idem affirmatur Capo dorum in decf. etat. de vñr. I. ari in conf. 5. 4. num. 62. & in conf. 35. num. 29. libro 1. Beitrands in conf. 29. libro 2. parte 1. Jacobus in l. 6. quae nec cap. 2m. q. 1. si scilicet petatur. Chrysanthus in Commentariis ad Confutand. Borgundia. volv. 3. n. 2. Capra in regal. 37. & 17. 3. Granat. in decf. 76. numer. 30. Crauet. in conf. 15. 6. numer. 4. & numer. 7. qui affirmat Tautinensem ita iudicare coniunctiole. Eodem factum Nata in conf. 98. numer. 6. libro 1. & in additionib. ad Alexand. in conf. 5. 6. libro 6. Graeca in communibus opinioneib. libro 1. capite 3. numer. 8. Vñr. in communibus opinioneib. a verbo, vñr. de vñr. & in verbo, contraria. Emanuel Sozets. in thes. o. & c. par. 1. sententiarum, ut vñr. in etat. 20. lib. 20. Ioan. Raptus in l. 1. 2. sententia parte 2m. 29. vñr. tu antem. C. de pacts ante empe. & vendit. Heron. Gal. in conf. 7. 4. num. 3. lib. 1. Et tellat Capo. in tract. de finalitate contratu. num. 20. hanc opinionem confulendo ballo. Capitulum Mediolanense & Papensis. vñl. confilio Ioan. de Castello Episcopi Vicentini. S. p. p. etiam Capula s. r. refutatio. S. genor. in c. summa p. Certo tempore. late. de Homines. & illi subseruens Folgo. Plumbus. S. vñr. S. vñr. Proficiens de Comitatu. Fran. Capitulum. Henricus Alanus. Alexander. & Benedictus de Gloriob. aff. magis que Capolla sic in confutand. Antonium Roselli. Eam de vñr. est probare Mafardus in conclus. 4. 4. 3. 3. His constat re ceptim illa hanc sententiam, quod scilicet haec duae presumptions sufficient. Et tibi adducti sunt præcipue text. a. d. nostram, de empt. & vend. & c. illo vos. de pign. de quorum sensu & intellectu dicimus flatim.

3. Secunda fuit opinio eorum, qui dixerunt, quod tñ hoc duo, iustio felicitate & pactum de reuendendo non sufficiunt ad arguendum contractum vñrarium, ita sanè Iacobus de Arens, & Cyprianus. ex parte quefi. C. plus valere. Ioan. Andricus. alios de pugno. & abdum Zabarens. s. & Ambros. ac. nostram, de empto. & vendit Laurentius in Rod. in tract. de vñr. quae affirmatur etiam scilicet Laurentius de Pina. & Capo. in conf. 34. incisa nota p. Dom. Dorothaeam. in lib. 2. Et predictis restulit ac fecit illi Capolla in tract. de finalitate contratu. num. 10. qui dixit. si semper hanc opinionem probabile confulendo, & quod si causas euenire, sic confuloret, & iudicaret, & idem eadem. tract. num. 13. & 19. Et predicti accedunt. arch. int. quaquepter. 4. quefi. 2. Bald. in c. de fide d.o in vicem legi commissor. Alexan. in conf. 19. colun. vñr. libro 4. Certe. in conf. 4. lib. 1. Socin. Sen. m. c. 5. 2. 4. lib. 2. Ratiu. in conf. 16. num. 10. & lib. 4. Deinde in conf. 16. num. 4. & in conf. 6. 9. 2. num. 2. & 4. Antonius Borgo in d.o ad notam. 20. Boerius graff. 100. num. 1. qui tellatur s. ita iudicale. & confulibile: sicut vere confuluit in conf. 31. Socin. in conf. 5. 3. lib. 1. & etiæ magis communem affertur T. yraquellus in tractatu de recte. vñr. conventione, in professio ne. num. 5. sic & Corafti l. b. 3. Misell. n. cap. 9. Cognitum in l. 2. num. 50. C. de pacts ante empe. & vendit. & thom. Ged. adnum. 32. vñr. vñr. tertio quarto. Ita quoque Ofic. in decf. 8. 2. col. 2. vñr. R. Landau à Velle in conf. 32. num. 10. lib. 4. qui alias novimur refert. Ita & Decianus in conf. 32. num. 176. & 177. lib. 1. Barst. in conf. 16. num. 2. 3. lib. 1. Fran. Becciu in conf. 3. 2. num. 7. & Rimbald. 1. mon. in conf. 218. num. 13. lib. 2. Et hanc vñr. s. sequitur in lib. 2. de Arbitrio. iudicis. cap. 27. Et ex predictis Capolla in d. tract. de finalitate contratu. num. 10. vñr. vñr. quia. contra ista. facta conclusionem, quod ad degenerandum contractum. tñ feroceritatem, non sufficiunt duas presumptions. Et has opinio fulcitur multis his rationibus, & argumentis secundum Capo. in tract. de finalitate contratu. num. 10.

3. Primo ea ratione, quod tñ contractus premium, & iudicari debet, qualem eius prima facies offendit. s. d. o. p. C. de p. 1. s. d. t. tam. s. d. S. C. Maf. & tradit. Dicitur in l. vñr. num. 1. C. de edict. Dm. A. d. l. & d. Zoch. au. 8. & in p. Baldus in c. 1. 3. p. de fide d.o in vicem legi commiss. Abbas in conf. 5. infra. & in conf. 49. colun. 2. lib. 1. & Alexan. in conf. 5. 3. lib. 2. quis fecerit ei. Crater. in conf. 2. num. 1. & Dicte. in conf. 2. num. 6. lib. 1. qui multo comprobant. Atq[ue] prima ipsa facies huius contractus, non offendit esse feroceritatem. Ergo presumitalis non debet, argum. d. s. d. o. vñr. vñr. & glori. in vñr. es forma. & c. in uitante in verbo, ex falso. de vñr. Cetera facile responderi potest, quod tñ prima ipsa facies scriptura contractus, non offendit, contractum esse vñrarium: atamen probata ipsa falso, & adiecto pacto de reuendendo, colligetur conjectura iure probata, & recepta contractum esse feroceritatum, illud enim latu expressum i. dicitur, quod colligetur

ex conjectura legeris probatis sententiam super a. lib. 1. quefi. 45.

Secundo motu. s. Capolla, quid in dubio standum est instrumento: nec in dubio presumitur simulatus, & vñrarius. l. cum preci. C. de probat. & late supr. in prou. hanc presumptiu diximus. At qui hoc in instrumento & contratu, nullum est factum verbum, quod sit vñrarius. Ergo, &c. Respondeatur vt. supr. Et contra catus presumitur legitimus, & non simulatus, nisi conjectura contraire existat.

Terteri usquefagatu. secundum Capollam, tñ contractus dici non debet illicitus, & a lege reprobatus, nisi manifeste appearat. I. prævaricatio. 9. vñr. s. de prævaric. & vñr. 31. q. vñr. c. prævar. 23. q. lib. 1. & m. quid autem, to. quefi. 4. Atqui nulla lege reperitur catus, quid in contratu adest iustio, & pacium de returendo, dicti debet vñrarius. Ergo talis non est iudicandus. Hoc argumentum est latu solidum: cum pactum ipsum de redendum sit fui natura permisum, vt diximus supr. Nec ipsa remota pretij arguit contractum feroceritatum: cum lex cœderet aliud remedium, nempe ipsius contractus relaccionem. l. 2. C. de resu. vñr. vi. diximus supr. 1. Quod intelligo, nisi pretium ester admidum teme, vi dicens supr. 3. 3. sp. 37

Quarto sic argumentatur Capolla, iure canonico duo tantum fides iura, quibus videtur probari, an & quando presumptum contractus simulatus, in fraudem vñrarium celebratus, videlicet d. c. illo vos. de pign. & d. c. ad nostram, de empt. & vendit. quibus illiciunt opino. Doctorum affirmantur duo huc sufficiere. Atqui duo illa iura (inquit Capolla) requiriunt alias presumptions vñrilia illas duas. Ego huc non sufficiunt. Respondeatur, predicta duo iura nul. etiam pro hac opinions vñr. vt latum dicimus.

Quinto arguit Capolla auctoritate glossa in l. dolus. C. de resu. vñr. den. vñr. quod dixit, quod i. sola parutas pretij, non sufficit ad 38 presumptum dolum, sed comunita cum alijs. sic. vi. l. 1. 3. 9. mod. s. de transj. atque ita loquitur in plurali, dum dicit cum alijs, & sic falem dux alia presumptions requiruntur, argum. l. vñr. in manu. s. gl. vñr. & confit text. l. inflammatu. in glo. vñr. C. de p. 1. t. hoc ideam tradit ipse Capolla practicato in loco. num. 10. & vñr. 17. vñr. j. d. quoniam ad hoc. & Moderni Parisi. in tract. de vñr. num. 59.

Ceterum respondeatur, glossa auctoritatem esse probabilem, non autem necessariam.

Sexto perpendit Capolla num. 59. text. in d. c. ad nostram, de empt. & vend. vñb. tria erant presumptions; prima ob pretij faciliter parvatum, vt colligitur ex illis verbis, l. quid vñ diximus pretij contingebat; j. secunda ob poctum de returendo, ibi profituit, vt quandoconci. vñr. ad novennium darat exigua vñr. in cursum, domos eius restituere, & oilius. q. Tertia, quid ille Martinus emperor, non teneretur restituere domos, & oilius vñr. ad septuaginta ipsi venditor, qui ibi appellatur debitor.

Quartam etiam presumptionem considerat Capolla, quia i. dictum fuerit, quod emptor teneretur restituere rem, numero et p. ratio, quod vñr. in vñr. t. f. restituere. j. significat mutuum, vel pignus, non autem venditionem, vt dicens n. f. in 13. contra. Quicquid. inquit practicato in loco Capolla) cum Pontific Max. dixerit, quod contractus ille presumitur feroceritatum ex his qui dicuntur ibi, requireret dicendum, quod falem ibi concubant res conjectura, non p. pretium modicum, & pacium de reuendendo, & quod emptor non teneretur restituere, nisi clero certo termino. Ex hanc interpretationem, supplex Capolla nomine, probarunt & Dicte. Cour. in lib. 3. vñr. 2. resoluta. l. 8. m. 4. 4. 7. p. fed. s. d. ex actus p. f. Dicte. in cent. 2. num. 33. & m. 13. 1. 6. lib. 1. qui dicti, neminem considerat illam iam conjecturam. Verum respondeatur facile potest, Pontificem Maximum nō negare dolo in loco, quin due conjectura fata nullum, ad detegendum contractum feroceritatum. Et si enim ob tres, vel etiam quatuor conjectura: que ibi concurrebant, contractus ille finit a pontifice habitus vñrarius, non tamen inde sequitur, quia dñe conjectura tantum fatis sufficiunt quia hoc non negavit fatus Pontifix.

Septrimo, & vñltimo considerauit Capolla practicato in loco, tex. & illo vos. de pign. quod plures ibi existenter conjectura, & praesumptio. Nam ibi præter pactum de reuendendo, actum fuit, id. & quod vñrilia recipiat perfoluerentur quinquaginta fatus. Et dicitur, quod fructus in lortem imputarentur. Et accedit, quod is dñe dicitur, praeritum cum vias coniugebit exerceri. Respondeatur K. 4. potest;

potest, ut diximus supra ad c. ad nostram. Pontificem Max. non negare, quin duæ conjecturæ & præsumptiones sufficiant.

- 40 Tertia fuit opinio eorum, qui eximifaram, iudicis arbitrio relinquunt, an duo hanc tantum, pacium scilicet de reuendendo, & pretij temnitari, arguere posint contractum esse simulatum, & feneraticum. Hanc opinionem probat ne etiam est Corne. in cons. 4. lib. 1. Alex. in conf. in s. lib. 4. Neut. in conf. 38. num. 9. Didac. in lib. 3. varia refusat. cap. 8. num. 6. verbi. easterum ad sedanum, & Ioan. lupi. Lopus in 1. m. 2. part. 6. 1. numer. 29. vers. simili illud tamen, C. de pe-
blu inter op. & vendit. Quorū quidem sententia vel ex eo cō-
probatur, quod & reliquæ omnes coniecturæ, de quibus diffi-
cilem, iudicis arbitrio relinquuntur, sicut scripti multorum au-
torum in lib. 2. de arbitr. iudic. cap. 2. 47. Index itaque prudens diligenter considerabit pretij temnitari, qualiteram personæ empitoris, & naturam ipsius contractus. Nam ipia pretij temnitari, tan-
ta est posse, ut facile coniceretur index contractum esse vñfariū,
sicut responderunt Caffren. in conf. 30. num. 5. lib. 2. Alex. in conf. 5. 4. li-
bro 6. Modern. Parisen. in tral. de script. 9. 16. Crasen. in conf. 15. num. 8.
& manegellus Didac. in lib. 3. varia refusat. cap. 8. num. 6. verbi. easterum
ad sedanum, & Oſſer. in decpl. 2. 2. sol. 1. verbi. cont. art. Perfon-
etiam qualiteram considerabilis index. Non enim idem de rufico, &
ignaro valoris rerum emptore, iudicabat index, quod de ver-
fato mercatore. Non etiam idem de muliere ignara, quod de vi-
ro diligent eximifabili. Nam & ruficus, & mulier facile excusantur, & fenus exercuisse dicantur, sicut scriptura Bald. & Ca-
ſren. in Lib. alleg. C. de fver. 1. s. I. si quis id quod, in 3. mot. 5. ff. de-
tinet. in ad. fver. 7. 7. Tyr. de etatibus clement. in pre-
fatione. num. 3. 4. Didac. in d.c. 8. num. 4. in fine. & Ioan. Baptista Lupus in
d. 4. 1. num. 30. qui recēt post alios admotum, iudicis arbitrio relin-
qui, an ruficus, & mulier sic ignari, & simplices sint, vt nī mal
de ea posfit suplicari. Qualiteram etiam contractus considerabit
prudens, & diligens index. Nam datio t̄ in solutum, eti venditio
nūs vim obtinet, & attamen difficultas in ea praefumitur exerci-
tus, quam quando pecunia ipsa numeratur, ita fulgo. in conf.
13. 4. col. 2. Dec. in conf. 18. 1. val. 2. ver. sec. obſlat. & in conf. 16. 7. col. 2.
Cagni. l. 2. num. 5. 4. C. de palt. int. empl. & vendit. Neut. in conf. 28.
num. 6. Tyr. q. in tral. de retrah. conventionali, impr. auct. num. 27. &
Bar. in conf. 17. mon. 8. Non repugnat, quod Angel. in conf. 2. 4. 3. li-
bro. Imols. in mon. 9. 1. s. lib. 2. in conf. 9. 9. col. 2. verbi. quantum dimi-
nūs, & Barbat. in conf. 31. lib. 1. Par. in conf. 5. 3. num. 7. lib. 1. respon-
derint, etiam in datione in solutum committit, & prefumi-
fus. Nam respondet, & facile conceditur, committit, & prefu-
misit. Non ita facile, vt quando pecunia contrahitur: quemad-
modum scripsit, & Didac. in d.c. 8. num. 5. qui hoc etiam iudicis
arbitrio relinquit: sicut facit & Ioan. Baptista Lupus in d. 4. 1.
num. 32.

De hac prima coniectura fatis, quando scilicet pactum de re-
uendendo, est coniunctum cum pretij temnitari. Nunc ad alias co-
iecturas venianus.

Secunda est praefumptio, & coniectura contractus vñfarij, &
feneratici, quando lex t̄ praefumpti, quod contrahentes non ha-
buerint animum emendi & vendendi. Hic sane animus colligatur atque detegitur, quando tempore venditionis, vel ante di-
ctum fuit, vel tractatum, quod non effet venditio, sed pignus. Nam tunc venditum statim secura cum pacto illo de reuendendo,
praefumitur simulata, & feneraticia. Ita Capolla in tractatu de
simulatione contractuum, num. 15. verbi. & prima praefumptio sic etiam
Coffren. in conf. 30. Quæcumq; longe sit, col. penultima, in princ.
& idem in mon. 9. 9. col. 1. verbi. hic adiungit libro 2. Boerius in que-
stione 15. mon. 16. Grammat. in decpl. 7. num. 4. & Hieronymus Gabriel
in conf. 7. 4. num. 4. libro 1. Tyrapnel. in tractatu de reuendendo. 6. 1. glo. 1.
num. 2. 4. & aliis referat Mafardus in concil. 4. 40. numer. 6. Et ratio, quia animus & voluntas t̄ ad simulationem detegrandam declarat
ex traciatis ante ipsum contractum. Ita Bart. & Bald. in l. palt.
nowissima, C. de palt. & Decim. in conf. 5. 4. num. 9. Item ei, quando
venditio fit ex interculo: sed venditor prius fuerat protestatus,
quod nobletur vendere, sed pignori dare, ita Bart. in l. item quia, 6. 1.
dem Inlavor. num. 3. ff. de palt. & Bald. & Angel. in conf. 1. l.
pacta nowissima, num. 5. C. de palt. & Bald. in l.
verbis oblig. & lib. 1. lib. 1. num. 7. Et hoc securus est Capolla in loco
alio allego. Si vero præcitat, & secura est prædicta venditio, ex
interculo, nulla tamen precedente protestatione, contractus
non praefumitur vñfarius, ita praesciat in loco Capolla autoritate
Angel. i. si quis cum alii, num. 9. de verbis oblig. & videtur Alexan-
dri. 12. & 1. 3. num. 1. & scriptis in libra 2. de arbitr. iudic. capa-
tu. & Cratet. in conf. 15. 6. num. 18. quos fecutus sum in cons. 10. num. 2.
lib. 2. & illis accedit Natura in cons. 4. 49. num. 3. cīm dixerint, infra-
metra facta ex interculo, iargue maiorem fulpicionem. Quia
posterior opinio locum habere potest, quando es emptor eti
scripti, vt si conuenit similes contractus simulatos, & fenerati-
cos facere. Ceterum quā contractus īā est perfectus, & deinde ali-
quid dicatur, vel fiat quod aliquis significare possit contractum
esse simulatum: non tamē ex actu habecuto arguir: quia vt di-
ci posfit simulatus, requirunt quod ab initio fieri sit actu.
Bald. inl. vñca. num. 19. C. si formu extero, Alexan. conf. 29. num. 19. libo-
9. & Natta in conf. 6. 2. num. 20. Et & secundum signum, quo ani-
mus illi colligitur, quando debitos preterat pecuniam mutuos
creditor verò dixit, nolle mutuo dare, sed emere cum pacto de
reuendendo ad certum tempus: & deinde subfecuta est venditio
cum prædicto pacto reuendendi. Hoc sane signo colligitur an-
imus fenerandus, ita Capolla in loco prolegato, num. 15. verbi. item pra-
sumitur quod, vñfaria sententia commemorat Hobicens. & Bur., in ad-
nostram, de empt. & vendit. Odoffred. & Bald. in l. empson. C. pali. Vale-
rit agit. Gal. & Zabarel. Clement. gl. de vñf. Roman. in
conf. 2. 23. num. 12. & in conf. 4. 40. ap. pala de retrocedendo, & Imol. in
ad. usfr. na. 9. de empt. & vendit. Deci. in conf. 167. na. 7. Hic addit. Af-
fici. in c. in prim. numer. 25. verbi. ostendit praefumit, de fendo dato in
vicem legi committit. Grammat. in d.c. 75. num. 4. & epig. epip. in
d.c. in conf. 10. num. 19. lib. 2. Hoc tamen signum locum habet, quan-
do latum fecerit et venditio fecit si ex interculo, ita declarat af-
fici. vñfaria. num. 6.

Est & tertium signum, quando constat, quod debitor quere-
bat pecuniam mutuo, super illo prædio, quod deinde vendidit
cum eo pacto de reuendendo. Hoc est signum contractus fene-
ratice. Num venditio illa, est quidam color quefutus de contra-
ctu ad contractum, ita scripti Capolla in d. tral. de simulatione
contractuum, num. 22. 26. verbi. idem quando probatur, addicūs auctoritas
Caffren. in conf. 32. in meo Codice est in conf. 10. reg. Vñfaria petitione prædilecta,
na. 2. lib. 2. Magist. conf. 4. 2. num. 9.

Quartum est signum, quo colligitur animus contrahendi mutu-
tum sub vñfaria, non autem vendidi, quando actum fuit inter
partes à principio, quod ipse emptor cogerecur logare rem ven-
ditum iphi venditori, cum pacto de reuendendo: & quod alter
venditor ipse non effet vendituro. Hoc esse signum contractus
feneratici, scripti prædicti in loco Capolla, num. 16. verbi. item non
præsumatur.

Quintum est signum, quando reperitur scriptum in libro
emptoris, quod ipse effet alicucratus & super talibus bonis. Nam
verbalia significant, non venditionem, sed paginis contractum
suic. Ita respondit Caur. in conf. 16. num. 17. & præter eum, idem de-
cidit Boer. in d.c. 9. 10. col. 2. num. 3. verbi. pres. Ita pariter, quando emptor
alii verbis confessus est, pignus esse & non emptionem à se facit,
sicut scripti Affid. in c. princip. naev. 21. verbi. quādri. præsumit,
de fendo dato in vicem legi committit. Recedit tamen ab hac
præsumptione, & prædictis signis quando t̄ confiteat posset ex-
pedit contrarium. Ita Capoll. d. num. 16. 10. lib. 2. hec tam præsumptio.
Nam hac est præsumptio (inquit illi) iuris, non autem iuris,
& de iure, vt tradit. Laer. Rodolphus in c. consil. quadrig. 60. de
verbi & idea non admittit probationem in contrarium. vt scripti
glo. lib. 9. q. 3. Idem etiam si huc effet præsumptio iuris, & de iure,
adduc secundum Capoll. admittetur probatio in contrarium,
per confessionem venditoris. Cum præsumptio iuris, & de iure,
dilatetur confessione eius, pro quo stat ipha præsumptio. glo. &
D. in. Inter stipulantes. 9. 5. Stichum. de verbis. oblig. cum aliis con-
fessis in opib. Capolla. Ceterum minus veram existimo hanc Capolla
traditionem: cūm non pendeat à venditoris potestate,
quod contractus iuris non fit vñfarius, & idea eius confitetur nō
operatur, si huc effet præsumptio iuris, & de iure: iuxta eis, que
scripti supra lib. 9. q. 6. na. 11.

Tertia est præsumptio, & coniectura, qua detegitur contra-
ctus vñfarius, & feneraticus quando t̄ effet latio in locatione,
sive quantitate fictus, & pensionis, quae pendente tempore reuend-
dendi, à venditore præstari debet emptori. Ita Capolla in d. tral.
de simulatione contractuum, num. 32. verbi. tercias præsumptias, qui declar-
at hoc cōsingerre posse quatuor modis, in persona conductoris,
& alio modo in illa locutoris.

Primo modo in persona conductoris, quando excedit sum-
mam lati preti, habito respectuād quantitate pecunia folute-

pro re vendita, eademque locata: & habito respectu ad fructus percipiuntur, vel per ipsi fructus ex dicta re locata, & ad penitiorum quod solui debet ex re illius lata. Exempli gratia: Erit à Tilio centum aureis fundum, quem eidem confituta pensione, & ex auctorum locauit. Hac est latio respectu pecuniae: cum redditus centum & aureorum sunt quinque aurei. Est etiam latio respectu fructuum percipiendorum, cum tot fructus non percipiuntur ex fundo, vt redditus viginis annorum aequaliter fortem, atque ita minus percipitur, quam in quinque, pro fringuis centum aureis fundis annis: cum tamen legi facitum sit, redditus tot esse debet, sicut ut viginis annis fors aequaliter, & quia vero Luvia in Authen. de non aliena. Quam confitutio in praeceptis Capollani interpretari sunt Corine. in conf. 265. lib. 8. & in specie nostra Guid. Papia in conf. 8. col. 2. & post alios Graec. in conf. 16. num. 12. in fin. Natta in conf. 195. num. 1. & lib. 1. Roland. in conf. 20. num. 27. lib. 2. & Decian. in conf. 2. num. 75. lib. 2. Verinus Didac. lib. 3. varius resolut. cap. 9. num. 7. vestis quinquaginta existimat, iustum rei valore, esse secundum communem patris estimationem. Et conjecturam hanc probabunt Bald. in conf. 322. Instrumento in forma, col. 2. ver. stem fuit padi, lib. 3. Abbo. in conf. 76. volum. 1. ver. secundo interuenit. T. Yriquiel. de retratu consanguinitatis. gl. 7. num. 75. Roland. in conf. 4. num. 23. lib. 2. & Decian. in conf. 5. num. 16. ver. item probatur, lib. 2. Tres alios modos ex persona vendoris prosequitur Cepolla. Ex persona vero emptoris consideratur latio in quantitate pensionis, vt si enim fundus, qui constituit locari decem, & fuit ab emptore locatus, ipsum vendori quanto tantum. Hic apparet de laetione propria emptoris, qui si vere emifer, tam tenui pretio non localiter, ut tradit Cepolla praecestat in loco, num. 32. ver. quinto modo. Idem plenius respondet Baldwin conf. 322. lib. 3. & in conf. 311. In quaestione Salinacis, col. 2. lib. 3. Cranet. in d. conf. 156. num. 1. Natta in conf. 498. num. 12. lib. 3. & Decia. in conf. 105. num. 16. lib. 2. Quia de praesumptione dictam etiam & p. in 17. conjectura.

Caterum Hier. Gibr. in conf. 4. no. 8. lib. 1. existimauit conjecturam hanc esse leuisissimam, nisi alia accedat.

Quarta est praesumptio, quando contingit latio in pacto de reuendendo, in quantitate pretii. Ita Cepolla in d. tract. de famulis & contr. auctum, num. 37. verbo. quartapraesumptio. qui scribit, hoc est post altero de dubio modis: vno in persona vendoris, altero in persona emporis locatoris que. Primi modi exemplum plurim acutus Cepolla. Erit à te fundum, pretio centum, eumque tibi locauit in loco pretio: Deinde feci tibi pactum, quod quandoquidem que positis recimere pretio centum, & viginis. Hoc si cauisti tu laetus es in pretio: quia ita pacto de reuendendo, non tenetur nisi plus numerare, quam ego tibi numerari. Non enim possum dicere, ob id auctum esse pretium, quia ob cursum temporis arguit potest valor fundi, qui etiam melioramenta recipere potest. Si quidem (vt dicebat Cepolla) omne augmentum, vel ob tempora cursum, vel ob melioramenta, pertinet ad ipsum vendorum, qui fundum tibi liuelli nomine conduxit, i. v. l. c. de tute emph. Ceterum cum ratio hac Cepolla non conueniat causa, quando ipse emptor tibi vendori non litellis nomine, sed proprie locatione locauit, ob id dici potest, hasiomen ad eis, quia si auctum non sufficit valer fundi curio temporis, vel melioramenti, omnino pluri resemeris, quam vendidisti. Et propterea illud plus est illudcum. Ita (inquit Cepolla) probat d. illo vos de signib. Et quod ultra summam recipiam, sexaginta fuli de debentibus, jusque ita sententiam hanc affirmantur. Namceter. in canticis sine fine yfrys. Guielil. de Monte Laud. & Zabarelli in Crem. ex grande de yfrys. Idem scripserunt Angel. Claus. in familiis. in verbis yfrys. 4. lib. 1. num. 8. & alios referunt Didac. lib. 3. 18. ar. 1. folio. cap. 9. num. 1. & loan. Baptista Lopus in d. 2. m. 2. p. 5. n. 1. 4. 2. de pali. inter emp. & vend. Et praterea (ribiuigit Cepolla d. num. 2. verbo. sub patef.) vifra dici haec potest: cum vifra sit, quidam id assertio fortis. I. lib. decemf. de pali. & l. regali. g. si ibi. p. 2. & c. p. 2. & q. p. 2. & quaff. 3.

Secundi modi, latios contingentis in personam emporis locatoris, ex exemplum auctili Cepolla praecestat in loco, num. 39. verbo. de fonsu modo. Erit à te pretio centum fundum, qui erat valoris centum, & quinquaginta. Et feci tibi pactum de reuendendo eodem pretio centum. Certe ego sum laetus in eo, quod ultra centum vale fundus. Et ob id incurrat praesumptio, quod contractus fit sceneratibus, & simulatis. Non enim est verisimile, (inquit Cepolla,) quod si emptor voluisse esse veram emptionem, promisisset reuendere eodem pretio rem ipsam maioris valoris: quod elet inactare i sum, quod facere nemo praesumi-

tum, cl. clam de indebet, in principe probat. Idem se fit secundum sen. ac conf. 4. 3. in fin. lib. 1. sic quo: ex vifra est responderre auctor. in conf. 17. num. 2. & alios referunt Lopus in d. 3. num. 3. verbo. de mon. 1. sic & Hier. Gibr. in conf. 4. num. 5. verbo. quodcum lib. 2. Idem etiam dicendum est, quando conuentu est inter ipsas partes, quod ille vendoris non reemet pradium à se venditum, intra praestitum tempus, vt pata decennium, emptor supplet ipsi venditori centum aureos. Hoc enim patrum significat, id est pretio ab initio, & emptorem emere nolle, sed pignori accipere. Ita respondet Bald. in conf. 322. col. 2. lib. 3. & metius lib. in conf. 7. col. 2. ver. 4. et 3. lib. 1. Ceterum Hier. Gibr. in conf. 4. no. 9. & 20. lib. 1. existimauit conjecturam non lufucere, nisi ictio sit magna, vel alia conjectura concurredit, & id. m. 24. late explicat.

Quinta est praesumptio, & conjectura, quando tibi pretio ex venditione lecunda, quam sit illud, quod foluit non in pecunia: sed in alia re. Ita Cepolla in praecestat tract. de simulatione contrarium, num. 40. verbo. quinta praesumptio. qui exemplum attulit. Eimi fundum centum aureis à Tilio, cui liuelli nomine concessi, adiecto paeto, quod quandocunque, vel vifra ad septennium dabit milii Tilius alium liuellarium benum, tam pro contracum vel reipublica fundi, quam respectu persona, si emis obligatus reuendere. Hoc causa si fundis a Tilio milii venditus non sufficiens, vel Tilius non sicut idoneus, & sufficiens liuellarius, vel si effet tam fundus, quam persona sufficiens, vlo milii confignari meiore fundum, vel meiore liuellarium. Hoc sicut in fin. lib. 1. inquit praecestat in loco Cepolla) contractus praesumitur & eferatur. Cum vifra sit recipere rem melioram pro deteriorio, & putat. in conf. 3. quaff. 3. [Putant (inquit D. Hieronym.) quidam viuunt tantum esse in pecunia, quod prouidens diuina scriptura omnibus auctor superabundantiam, vt plus non recipias quam dedisti.] Idem probant c. li. teneraueris, & c. p. cleric. eo. t. Ceterum existimat esse animaduertendum, quod aut emptor emit fundum qui non est sufficiens, hoc est, qui tuus non est, vel à venditore minus idoneo, seu non tuto, et tamen iusto pregio, quo communis hominum affirmatione sufficit venditus, aut villori pretio: si villori pretio, crediderim Cepollam recte sentire. Quia hic augeget mundi valor, recipiendo fundum idoneum, & meliorum, si veroculo pretio fundus fuit venditus, dixerim aduersus Cepollam, contractum non esse viuariatum, quia recipit fundum idoneum, pro cautione mei infli pretij numerati, non autem aliquod augmentum, & lucrum conjecturatur captor.

Sexta est praesumptio, & conjectura, quando in pacto de reuendendo contingit aliquia impensa, que spectat ad ipsum emptorem eundemque locatorem, & ipse emptor vult, quod pertinet ad ipsum vendorum, cunctaque conductorem, ita Cepolla in d. tract. de simulatione contrarium, num. 41. verbo. sexta praesumptio. & ante Cepollam etiam respondit Abbari in conf. 7. In praecestat, col. 2. verbo. quarta conjectura, lib. 1. Idem scripserunt alexand. conf. 3. numer. 2. lib. 2. Tyr. d. in tractat de rerum concentuali, 6. 6. gl. 2. inf. & Ioan. Bp. p. Lopus in d. in secunda p. 1. & numer. 45. C. de padi inter emp. & vendit. se etiam respondunt Paris in conf. 5. 4. numer. 77. & in conf. 35. num. 36. lib. 1. & Bertrandus in conf. 1. in fine. & in conf. 27. in fin. libro 2. parte 1. Bertron in conf. 165. num. 4. 4. & in conf. 199. num. 7. lib. 1. Natta in conf. 198. num. 3. lib. 1. & Roland. in conf. 40. numer. 33. lib. 1. Exemplum artulerunt Cepolla, & alij, quando contentum est, quod quandocunque, vendor reuenerit, teneatur solvere omnes expensas instrumentorum inter se factorum, cum tamen ipse primus emptor tenetur pro instrumento sua expensis: & vendor pro instrumento fixe recompensis, solvere impensam instrumentorum, vt docuit Albert. in l. 1. & t. 1. C. de yfrys. & in l. dissoluta. C. de conditi. ex lego. qui testatur, ita vifra esse receperum, vt is, qui acquisit, solvere debeat impensam instrumentorum ergo: emptor velit, quod vendor etiam soluat impensam, quam solvere ipse tenetur, agitur quod emere nolle, led portio pignori recipere. Est etiam secundum exemplum ab eodem Cepolla & alijs commenoratum, vt si emptor pacificatur, quod vendor reuenerit, solvare omnes gabellarum expensas etiam pro ea parte, quam solvere debeat ipse emptor, iuxta l. debet. & ad. edit. vbi idem Cepolla declarat. & idem scripserunt Par. Natta. & Roland. p. 2. commen. eti.

Tertiu exemplum est feundum Bertrand. in d. conf. 187. num. 4. lib. 2. quando factum est pactum, quod vendor solvare faciat in iudicium, etiam pro ea parte quia solvere tenetur emptor. Est tamen aduerendum, quod si emptor numer. aut quid tibi plus iusto pretio, quo communis gloriam in alio sumpta res fuerit,

- JACOB. MONOCH. DE PRAESUMPT.

cum ipso reuenditionis pacto: & deinde cōuentum inter eos est, quod venditor reuendit solutus omnes impensis, id factum diceretur ob id, quod emperor ipse tam pluri emerat. Et hoc in casu procedere potest opinio Bertran. in conf. 166. num. 4. lib. 2. Et hinc summi pufati cautela, quod emperor, & venditor affirmant, quid plus pretij suffic numeratum hanc habet causa, ut venditor tollat gabcularium, & instrumentum impensis. Hac tamen cōlectura locum non habet, quando sic pacific et in regione comunitate conficiuntur, ita declaratur Roman conf. 16. num. 11. Versus prae-terea in iusta infor. lib. 4.

Scripma est presumptio, & conjectura, quando res fuit pro parte vendita, & pro parte donata, cum tamen nulla subfalsa iusta donationis causa, ita Capolla in prellegato tract. de simulatione contrarium, m. 2. vers. 3. septima presumptio, & ex propria Bald. in conf. 371. in qua legimus Galaganum, colum. 2. lib. 2. & in conf. 322. Infrumento in forma saltem, 2. vers. 4. item presumitur, lib. 3. Ambar in conf. 257. num. 3. Idem offerit Ambar Caleon. in conf. 26. sol. 2. Affili. in c. 1. in primis num. 27. defendit dato in vice legi communis. Crater. in conf. 5. lib. 9. lib. 10. Bapst. Lopus in l. 2. in 2. part. 6. num. 48. de palli interempt. & rest. & Mac. ad. in conf. 1. lib. 4. num. 3. Quibus conflat, hanc esse recognoscimus sententiam, eti Hieron. Gabr. in conf. 74. num. 14. Ver-
sus possum collig. lib. 3. dixerit, hanc conjecturam nullius esseponde-
ris. Ea praepucia ratione motus est Capolla, quod non sit veri-
fice venditore donare voluisse illud plus iusti pretij, ex quo de-
inde adiutur pactum de reuendendo. Et accedit præter Capolla,
& alios, quod pactum reuendendi codem pretio, elicit in-
quim ex persona venditoris: quia si iam donauit partem pretij,
reuendit totum fundum, debet et plus numerare quam accep-
ti enim fundus valeret centum, & quinqusinta iultii valoris, &
vendidi pretio too. & residuum, hoc est, quinqusinta donauit,
reuendit numerare centum quinqusinta. Cum ergo
emperor ipse promiserit codem pretio reuendere, manifeste lig-
nificantur, donationem illam non esse veram, sed fictam & simula-
tam. Et haec quidem confidat, fatus planum facit, idem effi-
cendum, quando venditor dislexit, si id donare ob emporis be-
nemerita & merita ipsa in specie exprefit, tametii Capolla &
Affili. præstat in loco a latere scriptum reliquerint. Imo idem esse
exstimo, quando adhibuitur iusflet iumentum. Quia si qui-
dam presumptio potius interpositum ad tegendum fraudem,
quam demonstrandum contractum ita vere suffit conjectum.

Nec enim illud est fides emptori, qui si non erubet si fons
exerce, minit etiam cruceb. & peirare. Non etiam creden-
dum est venditori, quem cum necessitate virget, mille iuramen-
tū rafferit. Imò quando emperor aliquafus pacione laborat, iu-
mentum magis auger fufpcionem, vi responsum in conf. 109. num. 17.
lib. 2. lib. 3. lib. 4. buss sententia De Bellis et aegris. Et illa accedat Rima-
num. m. 2. num. 20. lib. 15. lib. 1. Franc. Bev. in conf. 52. num. 40. &
num. 110. Flet tamen, quod scripsit præstat in loco Capolla.,
num. 45. resps. crater. s. folium, c. v. cum dixit, hanc folam præ-
sumptionem in foro fori, non sufficeret ad detegendum contra-
dictum simulatum, & vfurarium. In foro vero confidit & per-
petualiter, standum esse veritati, vi responsum Bal. in conf. 2. Quod am-
Petrus Lop. quem allegavit Capolla, & sicut Baldi respsa in innere
moxi potuerit. alias declarationes refert Mafatius in dicta con-
clus. 4. 4. 4.

Ocasus prie'umptio est, quæ colligitur ex quibusdam verbis,
qua t apponi solet in pacto de reuendendo, sicut quando dic-
tum fuit: [quod quandoconque dictus conductor datur, aut foli-
tus fletur rem venditatur, tenetur dictus locator, facere in-
strumentum reuenditionis.] Ita Capolla in loco sopra alegat. num.
47. vers. oltaria præsumptio, qui scriptum reliquit, prædicta verba
habet hunc sensum, quod per cationem soliundum fictum per
biennium, vel triennium, non cadit empfiteuta sine liueillariis
a iure suo. 2. C. de mire in p. & e potuit, de locato. Nam pacta in-
folta, & contra naturam contractus, simulationem & fictionem
arguit, e. de ros. de pugno. vbi pactum in folitura de computatis
dis redditibus in foro, arguit contractum simulationem cum re-
pugnet natura empionis & venditionis, vt diu annotat Baur.
& relig. & manu scilicet Bald. in c. 1. resps. quero de quibusdam pactis,
in statu de fato in vice legi communis. & respondit Grat. in conf.
num. 23. lib. 2.

Hac comprobantur ex his, quæ in subsequenti presumptio ne & conjectura dicimus de clausulis infolitis. Et presumptio ne hanc auget fonsfundum Capoll. illel. verbum, & venditorum, j. dum dicitur, i. fonsfundum venditatur. Non enim s. folium, & in foli-
tus, lib. 2.

Caterum (subiungit Capolla præstat in loco) hac presumptio
fola parum operatur ad arguendum contractum esse fictum &
vfurarium: cum præstet ignoranta imperitatem tabelloni-
nis, appositum fuisse presumatur illud verbum, venditatur. Hac
tamen presumptio (inequit Capolla) alijs fundi iuncti operari
poterit. Nam singula quoniam non possunt, simili sunt, & iuncti, i. in-
frumenta, vbi gl. C. de probat. & declarauit suprad. in lib. 1. q. 40. & 41.
vbi exposuit, quando multa presumptiones imperfecte iungim-
sunt pofint, ad pertinetiam aliquam continfundandam. Et Capoll. fe-
citur et Hieron. Gabr. in conf. 4. m. 25. vers. secundum est caput.

Nona est presumptio, quæ colligitur ex paciti, vel t. clausuli
infolitis. Ita Capolla qui supra a. num. 3. 4. vers. non praesupsumt, qui tempore
Bald. & Angel. recensit Adem in specie affirmavit Bald. & Alber. in p. p.
mod. C. de eut. Ambar in conf. 27. num. 5. Sacim. in conf. 32. num. 2. lib.
2. Affili. in c. 1. in primis num. 24. vers. sexto præsumptio de fado da-
to in vice legi communis. Dec. in l. qua debitatione, num. 4. de regal.
Perefractio in singul. 7. Clauſula infolita, in fine. Par. conf. 3. m.
39. lib. 1. Gratius in conf. 1. num. 22. lib. 2. Aliat in l. s. maior, numer. 3. C.
de translat. Tyr. aquil. in tract. de retratu contentiousi, impr. et. num.
71. Natura in conf. 19. num. 2. lib. 2. Decimus in conf. 2. m. 27. lib. 1. Quam
quidem sententiam probavit illo text. de c. d. illo vos, de quo in
precedenti presumptione, & arguit. Li quis sub conditione
de. condit. institut. Primum afferri foler exemplum in eo pa-
cto, quo actum est, vt pro domo locata ipsi venditori, præliter
atque soluator vinum, vel oleum, vel quid simile. Haec n-
um penitus infolita est pro domo. Ita exemplum hoc confi-
derat Capolla præstat in loco, resps. ex quo in foro. & Affili-
cus in c. 1. in primis. numer. 43. de fendo dato in vice legi com-
miffo.

Secundum est exemplum simile prope, quando emperor loco
pretij dedidit velles aureas, vel animalia, vel quid simile, quod
deinde venditor necessitate habet vendere, atque ita cogitat facere,
(vt vulgo dicitur) Stochum. Ita responderunt Deci. in conf. 109.
num. 18. & Decia. in conf. 1. m. 8. lib. 2. quando emperor voluntibz
proprimi expressum à venditore, quod non opponat & alleget cō-
tractum fictum nec simulatum, s. Am. lib. 1. conf. 25. m. 5.

Tertium est exemplum clausule infolito; vt si in ipso instru-
mento ita dictum est: [venidit, & tradidit verę & non in fra-
dem vfurarium.] Ita hoc exemplum probavit Capolla præstat in loco,
num. 1. lib. 1. p. 1. Bald. & Insel. quos ad illam. Idem agit in m. 2. Sadi. in
l. m. empione, c. 1. c. 2. p. 1. valere quod. quod. Elin. m. 1. c. 1. s. 1. lib. 1.
20. vers. de materia de fide in stru. Chasian. in conf. 25. colum. 2. vers.
septim. Tyr. aquil. de retratu contentiousi, in præfatione num. 19. Natura
in conf. 19. num. 1. lib. 1. lib. 2. Roland. in conf. 40. num. 39. lib. 2. Franc. Bev. in
conf. 2. num. 8. & de. Bag. Lopus in l. 2. in 2. p. 11. q. 1. num. 39. C. de palli
interempt. & rest.

Nec praesupps. reponnat, quod respondit Decia. in conf. 2. num.
129. lib. 1. ex sententia Ambar. m. 1. p. 1. et. c. 1. resps. de regal. in l. 6. De-
cius in conf. 1. in prim. & Crater. in conf. 1. m. 2. num. 2. cum dixit, tunc
decimus pafca arguit contractum simulatum, & fecundatrum,
quando sunt a lege reprobat. Nam responderunt, quod eti
pacta i. reprobat arguit simulationem, non tamen excludit
tunc idem sit de pacitis infolitis, quæ dici etiam possunt a le-
ge reicta.

Caterum advertermus est, quod si hanc presumptio non
sufficeret ad detegendum contractum vfurarium: sed alia debet
concurcre, s. Iustus. Gabr. in conf. 1. lib. 2. num. 4. lib. 1.

Decima est presumptio, & conjectura, quando emperor idem
quæ locator contractum venditionis posse diffidit, nisi re-
que ad certum tempus, pofit nisi poft sex annos, atque ita facultas
remendi non pendebat ab ipso venditore ab initio, sed folium
poft certum tempus, ita Capoll. in d. tractat. de simulatione con-
trarium. num. 49. vers. de m. 1. p. 1. resps. qui bunc omnino refutat
Hesler. & Ioan. And. in l. m. 10. nrof. de emp. & vendit. & beatum
Bernardum intratratu de contradic. & v. s. in sermo. 39. art. 2. ca-
pit. lib. 1. lib. 2. accedit Bald. in conf. 43. apparet. lib. 1. Capr. in conf. 109. 1. 16.
versio. resps. sicut etiam alia. lib. 2. Abbas in conf. 2. num. 2. lib. 1. & 10.
lib. 12. ad. nostrar. in 3. 1. p. 1. Alex. in conf. 109. in foli. lib. Guida Papa quod.
516. lib. 1. conf. 15. lib. 1. num. 2. lib. 2. Tyr. aquil. de retratu concert. 6. 1. gl. 2.
num. 69. Crater. in conf. 1. lib. 1. C. 1. g. 1. num. 2. num. 6. C. de palli interempt. &
rest.

in d. 1.2 in 2. part. num. 40. qui alii nouissimis reventur, & alios addit. Declar. in conf. 2. num. 17. lib. 1. et in conf. 3. num. 21. lib. 2. idem respicit Gabr. in conf. 7. & ref. secunda conjectura, lib. 1. qui dixit, esse coniecturam virginitatis. Accedit etiam ex theologia Confessio in tract. de contradictione q. 12. in consil. 8. & locan. de Medina in tract. de rebus suis. in de censu ad mundi, col. 26.

Ceterum praedicta presumptio, & conjectura sola non sufficit.

70 Et ad probandum contrarium esse viariorum, sed cum alijs presumptionibus lucis, fatus erit, ita declaras ipsenit Capella practicato in loco, no. 50. ver. 2. et tamen propter presumptio, qui sic intelligit Baldwin in s. defendo dato in vicini legi commissione. Idem sepius respondit Alvarus in d. 4. et column. penitentia, quae extra. Socin. Sen. in conf. 2. s. 2. column. 2. verf. quarto, lib. 2. 1. in conf. 13. libro 4. Crat. in conf. 16. num. 5. Clausum in summa, in verbo, verf. 1. a. num. 69. Contradicte in loco supra alleg. Tyr aquil. de rect. alia concordia. q. 4. glori. 2. num. 70. Modernus & vires in tract. de voto, no. 3. 2. in si quae alii nouissimi conuenierat. Contra q. 1. 2. num. 60. C. de patre inter. empor. & vend. & ibidem locan. Baptista Lopex in 2. parte, num. 40. verf. inter. regla tamen, & Decret. in d. conf. 2. num. 131. & 132. libro 1. qui latet explicat. sic etiam respondit Hieron. Gabr. in conf. 7. 4. num. 6. lib. 1. qui tamen dixit, esse conjecturam virginitatis.

Et haec quidem locum habent in venditionibus prædiorum, & aliarum rerum mobiliuum, ut hoc sola presumptio non sufficiat: fecis vero et in venditione censum, & redditum anno

71 num. Nam tunc sola hanc conjectura sufficit, ita Modernus Parisien. practicato in loco. Citer. in lib. 3. varior. refolut. cap. 8. num. 3. quos secutus est Lopus, qui supra num. 42. idem respondit Hieron. Gabr. in conf. 15. 2. num. 7.

Vindicta presumptio est filius prædicti (inquit Capolla in d. tract. de simulatione contradictionis, num. 51. verf. vindicta presumptio) quando scilicet in pacto de reuendendo dictum fuit e-
contra, quod empor. teneatur reuenditor. fundum venditum, vñque ad certum tempus, ut post decennium, quo clauso sit in ipsius emporis facultate quod venditor remaneat per-
petuus Luellarus, vel quod posset cogi ad reuendendum. Ita Capo-
polla ex sententia Hesiodi, in summa de voto, q. 4. verf. 2. qui dixit
malum esse presumptionem contra ipsum empor. quando voluit,
quod est in sua potestate recomponi, & non reuendendi.

Est tamen obseruandum, valere pacum, quod possit certum
72 tempus, vel conditionem licet venditor. i. redditum non ven-
ditam, si ipse veller, ita Capolla practicato in loco, num. 51. verf. ad de-
ta. non post b. addit. rescen-.

74 Duodecima est presumptio, & conjectura, quando i. venditor vendide fundum, & adiecit pacum, quod locaretur in per-
petuum, & quod vñque ad decennium, vel in perpetuum venditor pollet recuere, & aliae concurrent conjectura. Ita Capol. in d. tract. de simulatione contradictionis, num. 52. verf. 12. presump. in loco
num. 5. 4. Qui quidem subiungit dubitationem, an maior presum-
ptio similitudines sit illa, quae oritur a pacto reuendendo ad tem-
pus certum : vel illa, quae sumitur a pacto de reuendendo in per-
petuum? Distinguunt ipse Capol. ibid. in d. num. 5. 4. verf. circa quod,
&c. aliquipus casus.

Primus est, quando agitur de presumptio contra vendito-
rem. Hoc casu [inquit Capolla] maior simulationis presumptio
oritur, quidam factum est pactum de reuendendo in perpetuum.
Nam significavit ipse venditor nullo modo voluisse perficere vñ-
deretur post pignori dare. Ex quo voluit esse fibi concessa per-
petuo redimendum faciliatum. Si enim effectum pactum de redimen-
do videtur ad certum tempus, puta decennium, falso significat, fe-
polli illud tempus habuisse animum vendendi, & dominicumque abdicandi.

Secundus est casus, quando agitur de presumptio contra em-
ptorem, qui fecit pactum de reuendendo perpetuo, sic tamen vo-
lente ipso venditore, qui nobiliter ait altere vendere. Hoc in casu nol-
la est presumptio contra ipsum empor. Ita tradit Capolla in loco
de laicis proleg. 10. num. 14. in fin. & num. 33. Ea adductus est ratione:
quia credendum est, emptorem minus liberum sapientissime:
cum veritatem illi sit, eum potius voluisse promittere ad certum
tempus: ne res ipsa empta fieri semper in suppono. Est sane vi-
lis, melius & favorabilis empor., promittere reuendere ad certum
tempus: quia fieri posset, quod ipse venditor intra illud
tempus non recueret. & propter res libera remaneret apud i-
psum empor. Est etiam virilius: res empta cum pacto redi-
mendi perpetuo, est semper, (vt experientia docet) multo mino-
ris valoris, quam empta cum pacto redimendi ad certum tem-

pus. Qui enim emunt cum pacto reuendendi perpetuo, non au-
dient in i. cipula i. empta impensis & melioramenta facerent, oculis semper habere videantur venditionem, re effecta meliore
vñtilio erit offertenib[us] fibi iam numeratum preium. Id quod non contingit re vendita cum pacto reuendendi ad certum tem-
pus quia illo clatio potest empor ad sui commodum, & vñtilia-
tem reddere rem meliorem & vñtiliem.

Tertius est casus, quando agitur de presumptio contra em-
ptorem, qui fecit pacum de reuendendo perpetuo, sic rospite
venditore, qui voluit, quod pactum esset perpetuum, vel saltem
ad certum tempus: & ipse empor placuit promittere perp[etuo].
Hoc in casu idem est dicendum, quod in prædicto, nullam hic
esse presumptio contra empor: cum potius sit gratia &
liberalitas, quam fecit ipsi venditore, ita Capella qui supra num. 55.
verf. aut venditor vñtilis.

Quartus est casus, quando agitur de presumptio contra em-
ptorem, qui fecit pacum de reuendendo perpetuo venditore,
non magis peti fibi promitti perpetuo, quam ad certum
tempis reuendendi. Ut ipse empor ob amiciziam, que cum vendito-
re intercedebat, sic promitti perpetuo reuendere. Hoc casu ca-
sus dicendum est, nullam esse malam presumptio contra em-
ptorem. Ita Capolla prædicto loco, num. 55. verf. aut venditor vñtilis.
Ea monus est ratione, quam superiore in casu cum eo com-
memoratur.

Quintus est casus, quando agitur de presumptio contra em-
ptorem, qui fecit pacum de reuendendo perpetuo, ipse vendito-
ri non roganti, nec cogitanti, sed quia ita ipse empor. voluit.
Hoc fane causa praesumptio aliqua male intulit contra ipsum em-
ptorem, quod faciliter emere moluerit, sed pignori habere, quia
is voluisse emere, potius promittere reuendere ad tempus,
quam perpetuo. Ita tradit Capolla practicato in loco, num. 55. verf.
aut empor facit pacum. Et ibid. num. 56. ex sententia beati Bernar-
dini concludit, inclusi est ille, quod ista pactum de reuendendo
ad tempus certum, quam perpetuo. Et tempus ipsum certum,
est festennus. Quod qua ratione fieri sic debet, tradit in loco
Capolla.

Tertiadecima presumptio, & conjectura contractus simulati
& fecerat eti, quæ colligitur ex pacto, i. quo ipse empor. &
venditor conuenierunt, quod quandoque venditor refutinet
preium, empor. teneatur refutare rem suam, ita Capolla in tra-
ct. de simulatione contradictionis, num. 50. verf. sexta decima praesumptio,
post Capolin. in conf. 7. 6. in causa matre p. D. Doreatian, column. 3. verf.
quarta refolut. lib. 2. Et idem affirmatur in Calcan. in conf. 1. num. 68.
Corin. in conf. 1. col. 2. verf. 2. adiutorum de reuendendo lib. Deuter. in conf. 1. 2.
col. 1. verf. quod accens. Rua in conf. 1. num. 11. lib. 5. Beccaria in confus.
in fin. 3. & Grammar. in dec. 7. 6. num. 7. Natta in conf. 15. num. 9. lib.
1. i. f. & Decimus in conf. 3. num. 31. & Corin. 15. lib. 1. idem agricola
mag. articulo in conf. 4. 9. num. 6. & La ratione motu sunt, i. qui re-
futatio magis accedit ad mutum, quam ad venditionem: cum
refutatio non prestatum venditionem sicuti pacum de reu-
endendo. Et propter eam sit que dan. promissio, facit contra
tutur in ipsius emptionis & venditionis, arguit suppositionem, metu-
li si quod sub conditione, i. de coulet, usq[ue] & duximus supra. Et alijs mul-
ticulae Capolla practicato in loco.

Decimiquarta presumptio & conjectura ad detegendum co-
tractum similatum, & fecerat eti, quando i. pacta apposi-
ta in contractu claudicant, quia omnia facta sunt in favorem cre-
ditoris, siquid empor. nullum verò in favorem debitoris, siquid
venditoris, ita tradit Capolla in d. tract. de simulatione contradictionis, num.
60. verf. decimiquarta presumptio, post Holsten. in summa, de v-
oto. 4. vñtilis, verf. secunda quia e. optima, Gualdir. a. Moste Landau,
in Clanc. ex grām. de voto, & Zavarellam ibidem in v. ceterum, quies-
c. idem fecerat. Deuter. in conf. 10. num. 16. affidat in c. 1. primis,
num. 2. 1. verf. 7. presumpzione de fondo dato in vicina lega commissari. Ei-
teron in conf. 1. 6. num. 1. & in conf. 16. num. 11. libra 1. Gratianus in ep-
it. 10. libra 2. Pariser in conf. 3. 4. num. 59. libra 2. Rebus in Com-
munis art. ad concordata Rega Galliarum, in titul. de collationibus, 4. ver-
sus. Deuter. in conf. 1. 15. num. 25. libra 2. Ea ratione motu sunt: quia si
veris sufficit contractus emptionis & venditionis, non est veris
cifex emporis: cum non presumatur venditorum voluisse la-
terare in debito, in princip. si de prolati. Ita tamen fo-
la i. presumptio non sufficit, sed alij debent concurrent. Econtra
vero quod potest omnia sunt equalis, arguitur contractus influs &
legi.

¹ Legitimus, ita Decius in d. conf. 207 num. 5.

Decimaquinta praesumptio & conjectura contra factus simulacra, & scienter colligere ex ea, quod i vendor dixerat emporis, sed indigere certa curia quos si emptor numerabit, venderet fundum viuum ex multis suis ab ipso emptore eingendem compacta de rendendum, ita *Capollam* d. tractat de simulacione contrarium, numer. 3. verific. decimaquinta praesumptio, & Affid. in c. l. prim. min. 3. respic. decimateria, de fendo dato in vicem lego campano. Non enim hoc in causa venditor habuit animum vendendi sed potius pignorandi, quia si vere, & liberè venderet voluntet, pro sua necessitate, vel voluntate, non diffidet electionem empori accipendi fundum, quem magis vellet habere. In eo est praesumptio, quod vendidisset deteriorem, & minus libi dannatum, arg. I. m. aqua p. 6. non p. 5. sum. d. deretur eis. Non enim (vt diximus supra) praesumptio, quod venditor voluntet facit, sum. d. l. sum. d. deinde, laetatur. Nam, si cum ponuisse vendere etiam deteriorum, & minus dannatum, vendidisset meliorem, & viiliorum, idem est dicendum, subiungit Capolla, quando venditor habens multa diuidat, vendidisset solum nobilium, & maiorum suorum, quam veritatem multa non erant venditibus, ob affectionem, quam erga cam habebat, iusta l. s. in emptione, & i. ff. de tenore, cum alijs allegatis a Capolla, & plor. fratre super hoc in libro, vbi differentia de refectione affl. iste. Et praesumptio hanc probatur Angel. in l. fano. m. ff. de p. 1. & Barb. in conf. 2.2. n. 3. lib. 4. quo securi est Mafard. in conf. 4.2. num. 1. & 2.

Praterē sola illa venditoris indigentia suspicione arguit, ita cetera in conf. 26. col. 8. quem fecutus est Cratet. in conf. 15. num. 13. & alios commenor aut in conf. 99. num. 20. verific. praterē lib. 2. Hac tamen sola coniectura non sufficit ad detegendum contractum effe visurarium.

Decima sexta presumptio, & coniecula contractus simulati, & fonsenarii similitudinibus ex eo, quid est empator voluit foliure iustitia rei pretium, ut puit centum: attamen vendor dixit, volo quinquaginta tantumque pluris non indigo, et statuta Capilla in d. xxi. a. de simulatione & contrarium summa. b. verbi, decussat ex parte imperii Caesarei, non confi. 32.8.7.2. p. postea prædicta, ac genere huiusmodi non inveni. Idem etsi, quando vendor petet sc. pro ipso fundo vendendo cum pacto redimendi, & empator dissilvet, le numeraria centum, fine illo pacto reundendi. Et vendor noluit sic vendere, sed potius habere illa sc. cum dicto pacto. Hoc etiam in causa praefunditur contractus simulatus, & viharus, ita Cosen, & Cey illa prædicta in loco. Ut rationem confiderauit ipse Capo-
paulus, qui in dubio quis presumptior velle vendere res iusto pre-
cio, & potius quod est minoris pretij, pluris vendere, l. in case. 6.
em. s. t. si. minor, & Lue s. p. f. rata, q. quemadmodum f. locati. Et id
eo quando quis sponte vendit minoris pretio, quod est maioris
aloris, & minus vult quam quod sibi offertur; presumptio et
aliam contra cum. c. ita, ve faptus dictum fuit, nemo presumatur
actare iustum, cum. c. ita, de iusticio.

Decimafifthims presumptio, & coniectura est, que oritur ex
partitio*n* i*p*ret*i*, ex performance i*m*otor*s*, ut p*ro*ta, quando penso*r*
est tenuis*re*cep*t* redditus fundi, ex quo multo*pl*e percip*iat*,
ita *Carolla* in *d*ec*a*ct*u* *f*or*m*ulatione *c*on*tra* *cl*iam, num. 82, vers*u* 1.
de*m*afifthims *pr*af*u*to*p* *pol* *Eald*, in *d*ec*a*ct*u* *m* 322, lib. 3. idem *responde*n**
*Cra*mer, in *ca*si*n* 16, num*u* 17. & *Natta* in *confi* 19, num*u* 1, in *sum*, lib. 3. &
diximus in *fin*. *v*it*u* *com*me*nt*u**.

Non enim, inquit ille, est verisimile, quod cum maior pensio ex fundo haberet positis, quidam hac que à venditore prestat, voluerit emptor minus sibi praefari, cum nemo ut diximus praeferatur iacturam recipere. Est ergo presumptio, quod emere non noluerit, sed timetur recipere.

Decimastauit p r a s u m p t i o , & c o n i c t u r a c o n t r a c t u s f i m u l -
s t i , & f o n e v a r i c i s c o l l i g i t u r e x c o , q u ò d e m p t o r i s n o n c u r a u t v i -
d e r e r e m , v e l d e e i a t u n u r e i n f o r m a t i o n e s , f e d s i t e s f u i r e t e m -
e u m p a c t o r e u n e n d u , & c a m c o n c e d e r e v e l v e n d o r i v e l n o m i -
n e i u s t r i , v e l l o c a t i o n i s . S i e n i m v e r e c i n e r e i s v o l u f t e t , a d h i -
b u i s t f i l l e g a n i a m i n e a r e v i d e n t i a & c o n f i d a n c i a , s t a r u d a -
C a p i l l a m d i r a l a t u s f o r m u l a t i o n e c o n t r a d i s u m p t u s 6 & 7 , a l l o -
f u t u r u s r e p e n s i o n e s i n c o n s i g n u m e r z i d u b l e 2 , & a c c e d i t l a r g i s i n c o n -
s i g n u m e r z i d u b l e 1 .

86 Exstimo tamen solam hanc coniecuturam non sufficeret ad dergendum contractum viariorum, cum (ut etiam est communis huic regni visus) sic emanetur Iustelli, & redditus, quemadmodum & Veronae obseruari testatur Cappella praeiato in loco. & Afflxit, ut c. i. 1° princip. numer. 41 de fendo dabo in vicem lega cum
con-
allego
ad
fauci

mifaria. de hac conjectura dubitanit, nisi deducatur, & probetur, quod in ea ciuitate, & regione solent emptores videre bona à cemenda.

Decimadona presumptio, & coniectura colligitur etiam ex perfoma emptori, qui veritatem emere noluit, ut quo ipso perfumam familiam prædia vendit, ita Capula in d. tract. de formulacione contraria vnu &c. presumpcio. Nam hęc videtur esse contraria vendere & emere. Et numero ⁸⁸ praefumum inconveniens contraria agere. *Agre. M. et e. ff. de cond. & demonstr. & Cepol. fentim unu in conf. agn. num. 22. lib. 2.*

Ceterum crediderim leuem admodum esse ⁸⁹ hanc prafumationem, si alia non concurret. Cum emptor ad sic vendendum, et emendum iulius de caufis moteri potuit. Veritis forte coniuctura hac locum habere posler, quando emptor vendidit propria auctaria fertilia, ut tunc fieret illa, ut affidat in c. s. s. prim. num. 37 de rudo de service leuus commissarius.

Vigesima præsumptio, & conjectura contractus simulati, &c
ceterminate colligitur, quando clam & occulte facta est vendi- 99

...cum pacis redemptio, & secum est locatio, vel ad illumine
concessio, ut Capella in d. tract. de simulatione contractus num. 66.
ref. se p. finam p. simponia. Idem ejusmodi sunt officia in c. s. in primis, non
8. versic. 19. pr. causam, de feudo da in vicem legi consuetudin. & De-
in conf. 2. man. 2. lib. 1. Ita actionum censio f. clam, & occulte g.
et praefumit simulat. & fieri facta, l. ab Anagnosio, C. man. &
censio infra b. lib. 1. impr. p. sumptione 129. sic & donatio facta clam
o. coquid deinde deliquit, praefumit facta t. in fraudem fieri. 91
sic dicens infra b. lib. 1. impr. p. sumptione 124. His similis omittit.
tamen conciencia facili certa, & quando apparere potest,
tud aliquis iustitia de causa fieri clam contractus confessus ia. Ita
12. capol. praeclar. in 10. qui subfumigat, quod si instrumentum dicit
i. occultatum, praefumit simulat. Contrario verò, quam
13. l. man. 10. contraficiat celebrantur, fulpicio tollitur vita Dicunt in
conf. 2. num. 92. lib. 1.

Vigesimaprima praesumptio, & conjectura contractus simili-
& vifurari, colligit ex qualitate loci, vbi contractus fuit 95
debratus a Capella in d. m. de simulatione contractuum, num. 3.
Vig. sima prima ex a. praesumptio, post Galloisiam ad Men. e. Landano in
Clement ex a. etnd. de vifur. & Hefstiens in somma de contrahibili, cor-
is. ha. re si nul autem non ibi, c. infutato ex vifur. & tanta,
hoc maxime attende das est. & hinc ceteris supradictis erit. Cen-
tral. conf. 19. s. p. cap. 1. art. 1. A. fol. 16. i. m. 1. in pric. num. 29. de feudo
in vicin. reg. conformat. & Rel. in conf. 11. num. 26. lib. 1. El. ra-
qua in dubio a. praesumptum id efficiunt, quod eo in loco fie-
conferuit. I. quod si nol. que si dico ff. de adi. est. quia de re fu-
l. b. 1. q. 15. s. 1. & m. 2. scripti, praesumptionem & conjectu-
mam in partia.

Ceterum presumptio haec, etiam si emptio facta sit cum pa- 97
re de reundendo, non sufficit ad detegendum contrarium v-
arium, sicut a posteriori dicimus in dubiis subsequentibus co-
uris ad finem. Et praeferatur accedit, quod si loci vius, & confu-
studo hoc ferat, ut similes contrauersus passim fiant, excludant
adem si contrahentes per anna inditula contra virilarios, ut tra-
bitur. Et capi possit, & ali congregati a Rolandi in consiliis numeris 4. & 4. De consiliis in consiliis, 2. num. 2. lib. 2. Non tamen excusat ad pre-
dictum leui, ut in consiliis, 4. consiliis, 2. numeri, 2. lib. 3. Plat. In consiliis, 19.
vix sufficiunt hec celata, quod emptor emi vir probus, &
et honestus. Ita passus respondebat Rolandus, in consiliis, 96. numeri,
doro, 1. & in consiliis, 32. numeri, 2. lib. 4. & De consiliis, m. consiliis, 2. numeri, 4. 98
Identique quando tempore est ruficulus, & persona simplex, ita 99
in consiliis, 18.

Vigilima secunda p. assumptio, & conieatura coractus sumu-
ſe & feceruntij, t. i. captio, qui fecit pacium de reuendan-
tibus inimicis contractus facie, ita Cerdola in d. trait. de fa-
tione contrarium nro. 7. *Post regnorum secundus ap. simptum p. pl-*
elnum & West Landum in d. Clemen. ex grātia, & Zabareb.
b. 9. ceteris, quæstione 2. de suis. Ideo p. regnorum Ciferim. in
109. *Vigilima p. regnorum, ceteris, utriusq. ipsorum est etiam, libro 2.*
In L. 2. M. 2. No. 1. viximus p. temere ante contractum, C. depatit.
C. Vendit. *Nata in sept. 1611. nam. 20. libro 2. & Cramer. in 1605.*
d. ratio, quia profumatio contra aliquem ex eo, quod facere
solet, i. non omnes, q. alibi vero si dñe male vult alijs a Cerdola
hunc facit usque ad hunc. Cerdola s. ceteris, viximus p. regnorum

t accedit secundum Capol. *ibidem*, num. 72. quod t qualitas tot
secundum qualitatem personae facultatis interpretatur arque
præfatu-

presumitur, & ab ist. quaf. 3. & t.e. vindiata. 23. quaf. 4. Et inquit gl. in d. i. q. 4. annat. 38. dist. bonum t. presumi illud quod a bono factum fuit. Ita contra malum presumitum acutum sicut à malo.

Et ruris accedit secundum eundem Capol. *præcitatō in loco*, num. 70. in fin. quod semel t. malus semper presumitur malus in eodem genere mali, *semel de reg. ian. in b. & d. et dicens insp. 2. lib. 5. in præsumpt. 40.* Ceterum hæc conjectura etiam coniunctio pacto de rendendo, non t. sufficit ad demonstrandum contracutum esse viaturum. Sed concurrendo debet alia conjectura, ita declarat Capol. *præcitatō in loco*, na. 75. veris. *hæc tamen, & dicens in fin. subseq. t. præsumpt.*

Vigilimateria presumpcio & conjectura est, quando emptor ipse ellet t. viaturum & solitus viuras exercere. Hæc sanè conjectura coniunctio alia facile accutum, ab hoc geltum esse feceratum, ita Capolla in d. tral. de simulatione contractuum, num. 73. veris. *vigilimateria presumpcio post glossam. illo. de pign. & in c. coniunctio. de vjrat. Hofm. in summa de pign. 6. quando, veris. id est dico. & idem c. ad no[n] s. de eupt. & vendit. Paul. Leaz. m. sua disputatione, quæ incipit *Contra instrumentum defactu*, colom. 5. veris. de quatuor. Angel. in sua disputatione que vocatur *Affensis miles, colom. 30.* Hæc accedit Bald. in conf. 20. *lacom. colom. 1. veris. nam si quidem, libro i. Roman. conf. 30. num. 4. & aliis referunt Deian. in conf. 2. numer. 13. lib. 1.**

Hæc conjectura locum habet multo magis, quando solitus fecerari, per interpositum quodammodo personam, & (vt dici solet) per quandam circuitum emituntur euenit, quando curant, vt alter non solitus fecerari, emat tenui pretio cum pacto de rendendo, qui em por deinde vendit ipsi viurario. Idem quando (vt facere solent veri t. i. feceratores) res ambulat per duas, vel tres manus: si detegatur id factum fuisse operarius viurari, nullus magis augebitur presumpcio fraudis, *at rati. Capol. præcitatō in loco*, num. 7. & veris. *& idem vjrat. 40. p. Gauil. de Mo. laudano in Clem. ex grandi. & Zabellam ibid. 6. cetera, quaf. 3.* Idem sénior Crœter. in conf. 36. na. 11. qui respondit fortiori in calu quando feliciter empator non confutavit fecerari.

Et cum contractus illi ob preteri remuneratio & pactum de rendendo sufficiens sit, *et dicens fop. a. t. presumpcio. dicendum est*, quod cum haberit malum principium, non dicatur permisum aliqui scienti, emere, quia empto. Elle, in eadem damnatione, *argum. i. tua nos de vjrat.*

Non enim permisum est emere res feceraticiam: *i. siue nec furtivam, ut lat. pof. also respondit in conf. 300. num. 15. 16. 17. 18. & num. 25. lib. 3. vbi plus a. ad rem scripsi.*

Ceterum hæc conjectura, quod si solitus fecerari t. etiam coniunctio pacto de rendendo, non sufficit ad detegendum contractum viurarium, *at scriptum est quod præcitatō in loco*, Capolla, na. 75. veris. *hæc tamen, qui haec sententia recentit Bald. in epistole, in sua pign. C. p. quod videtur quod aperte, & in l. interlocut. colom. 1. C. et rati. facio. Angel. i. s. f. c. s. & soveracum. ff. quibus modis pignus vel hypoth. solo. & disputatione Astenia miles, colom. 32.* Nam (v. p. p. n. Doct. scribunt) etiam viurari per se faciunt contractus iustos, & lege probatos.

Excontra autem, quando probatur, quod empator est vir probus t. & solitus contrahere iull. & legimine, *celf. sufficio simulatio & feceroris, ita Dicim. in conf. 30. num. 5. veris. tertio in c. et. Cræter. in conf. 34. in fin. & aliis multis congreſt. in Rolen. in conf. 38. na. 2. lib. 4. & in Dicim. in conf. 2. na. 11. lib. 1.*

Vigilimateria presumpcio, & conjectura contractus simulatio & viurari fumitur a. modo recedendo ab ipsi contractu emptionis & venditionis, quando feliciter receditur per refutatio in instrumentorum incolumem; atque ita per modum reclusus ab ipsi contractu; non autem per modum nouæ venditionis, fumetur fieri, quando ab initio facta sufficit venditio vere. *Hæc conjectura probas Capolla in d. tral. de simulatione contractuum, num. 26. veris. vigilimateria presumpcio post Cefr. in d. conf. 74. In causa t. per D. Dorebar. colom. 3. veris. tertio refutat. lib. 2. Idem affirmat Aliud. in d. impri. numer. 37. veris. quod de fendo i. in vicem lega commis. & Magistr. in conclus. 40. num. 3. Nam i. infolio arguuntur suspiciones, i. si quod sub conditione, ff. de condit. missa. & dicens simulatio & feceroris. Atqui quando sit recenditio, non inciduntur instrumentis venditionis iam facta, sed aliud instrumentum ipsius recenditionis conficitur. Ergo per incolumem hanc instrumentum arguitur suspicio simulationis. Nec hæc sententia repugnat aliquo iura, quibus satisfacit Capolla *præcitatō in loco*, num. 35. veris. *in contraria tamen.**

Erit præterea obserendum, prædictas presumpções & spesiones contractus simulatio & feceroris purgari, quando per nouum contractum receditur ab eo primo simulatio & feceratio, & responderetur in pfecte Roman. in conf. 30. 4. Plus sunt. in fin. & in conf. 16. in fin. lib. 4. De his satu.

Menoch. *Præsumpt.*

PRAESUMPT. CXXIII.

Vsura quando & quomodo in contraetu mutui
commissa praesumatur.

S V M M A R I A.

1. *Vsura a direcione in mutuo, in alijs contr. ab ipso per inde eum committit.*
2. *Mutuum feneraticum esse non praesumatur.*
Receditur tamen ab his regulis, alijs conjecturis, nro. 3.
3. *Fatuus ut praesumatur, sufficit plus acceptum quam datum esse.*
Nec personam mutuantur considerari, an feneratus confuerit, numerus. 5.
4. *Restitutio non incertitudo, non tollit vitium fenerarii in mutuo.*
5. *Feneraticum non praesumatur contra eum, quando alijs conjecturis apparet animus contrahentium non fenerari.*
6. *Feneraticum contra eum est, & contra eum est si etiam exercutio, ut possint ponari, deversa sunt.*
7. *Veris ut per seipsum affirmare vel negare non immutatur.*
8. *Luctuus prater animus & volumen aemus accedit, vsura non est.*
9. *Mutuum feneraticum praesumitur contra eum inter personas, nulla amictia conuenientia.*
Idque praesertim, si mutuantur pecunia sumumperd indigebat, numerus. 12.
10. *Mutuum praesumitur feneraticum, quando mutuantur magno pretio & tempestate, non emptori, nisi pecuniam mutuo recuperet.*

11. **R**ECIPIT AEST apud eos sententia, vsura proprietate & directio committi in mutuo: in alijs vero contractibus, ut empionis & venditionis, & similibus improprietate, seu indirecte, cum & in his alijs contractibus, ut empionis, & venditionis, infit mutuum implicitum. Hanc fane sententiam, authoritate quanplurium probauit in consil. 109. num. 28. libro 2. & illis accedit Decimus consil. 2. num. 11. libro 1. Porro dubitari sapere soleret, quando & quomodo praesumatur commissa vsura in contraetu ipso mutui?
12. Et pro regula statuendum est, non praesumit mutuum nisi esse feneraticum, sicuti de aliis contractibus dixi supra, & in specie mutui tradunt Bald. m. 1. roga. §. 5. lib. 1. in fin. §. si certum petat. & ibidem Iaf. & Dec. vterque num. 6. Non hic repeat rationem, quam supra commemorauit. Receditur tamen ab hac regula iuxta presumptionibus & conjecturis, sicuti post alios respondit in d. consil. 109. num. 7. Et ratio, quia (ut supra admoniti) contractus isti feneratici solent clam & secreto celebrari: & propterea cum difficilis sint probatio, conjectura & presumptions sufficient, ut scribit in lib. 2. de Arbitr. ind. c. 1. cap. 16. num. 8. & in c. 24. 7.

- Prima itaque est conjectura, quando videtur mutuantur recipiunt, vel promittuntur. Nam illud praesumitur vsura causa datum, vel promissum. Et ratio, quia repugnat praecopo diuinum: mutuum date, nihil inde recipiatur. *Luc. 1. 16.* Nec hoc in casu re quiritur quod is mutuans confuerit ei fenerari cum sufficiat ad praesumendum. Ita fenus plus esse acceptum quam datum, ita docent Bald. m. d. 1. roga. §. 5. lib. 1. in fin. §. si cert. petat. & aperte ibidem Consil. 109. num. 5.

- Nec verum est, quod scribit Deci. in d. 5. roga. 1. num. 5. citiam in mutuo considerari personam mutuantis, an confuerit fenerari. Ille enim autoritatis Bald. Sali. & Alexan. quis recente ipse Deci. in alijs contractibus loquuntur, ut dicimus infra.

- Excluditur hanc conjectura, ut locum habeat etiam si ratione incertitudinis restitutions aliquid videtur mutuantur promittere. Nam adhuc praesumitur vsura. Cum incertitudine restituatur, non tollat vitium fenerari in mutuo. Ita docuit Albert. m. 1. num. 1. a. 2. col. pen. vs. 4. quid de talis contractu, C. de sacro san. eccl. qui attestatur ita iudiciale collegium Doctorum Bergomense. Ex Alberico sciret fuisse tum in d. 5. lib. 1. num. 4. in fin. m. l. de fidei cunctis, num. 5. C. de translat. m. consil. 12. cap. 2. s. 1. Nam incertitudo non purgat suspitionem fenerari, nam anti in principe de vsura.

- Et in hoc differt contraetus mutui à contraetu empionis & venditionis: qui fanè empionis contraetus respectu incerti euultus constituit, qui alioquin non valeret, sicuti empionis annui redditus ad vitam, sicuti tradunt Hoffensis. & alijs commemorati à Decio in d. 5. lib. 1. & in d. 1. de fidei commiss. num. 4. C. de translat. c. si Lafon in d. 5. lib. obiectat l. si ex lege, l. fragmenti. & l. olev. C. de vsura. & dice-

do declaratur primò hac conjectura, ut locum non habeat, quod alijs conjecturis appareat posset, mutuans & mutuantur animus & propotitum non suffit fenerandi. Nam tunc non videtur contraetus feneraticus, ita collig. videtur ex glos. & Doli. m. l. qui nec causam, in princ. vbi Dec. num. 1. ff. si certum petat. Ceterum animaduertendum censeo, quod duo haec sunt diversa, 1 contraetus esse feneraticum, & contrahentes temus ita exercuisse, ut puniri debant. Nam vt quis tanquam fenerator puniatur, insipi & considerari debet, qualis fuerit eius animus & propotitum, p. consil. vbi Doli. de vsura. sic & in l. i. quis nec causam, in princ. ff. si cert. petatur, considerari animus & propotitum mutuans ut iudicandum an fenus exercere voluerit, qualis sit. Et hinc ipse animus & propotitum vel ex qualitate personae fisis probatur, ut si est homo diuines, qui non indiget, ut impetr. Fidej. in d. l. si qui nec causam, in princ. vbi etiam Dec. vel si est homo bonae conditionis & famae.

Probatur etiam hic animus iuramentum ipsius mutuans, ut scribit glos. in Clem. vlt. in verb. negotiandi, de censib. Bald. m. 1. c. 1. c. 1. propos. C. de noctu faveore, & Alexan. in Letera. §. sed est q. de legat. & Dec. in d. 1. si qui nec causam, in princ. v. i. qui hoc intelligit, nisi repugnat alia praesumptio, & conjectura, ex sententia Bart. m. 1. Inter annos. §. ex c. de fidei de furtu.

Contraetus vero ipse etiam si contrahentum non affuerit fenerandi animus, attamen non delinquit esse feneraticum, ut si acutum est quod plus quam mutuantur restitutur. Est enim, contrahentes errore lapidi existimauerunt contraetus esse legitimus, attamen eorum opinio non tollit veritatem, cum per nostrum affirmare, vel negare non immutetur veritas. l. consil. 1. c. de varia & fida ignorari. Porro illud concedimus, quod si prater voluntatem & animum & lucrum aliquod secundarij accessit, viuunt non esse, sicuti in Corineo in l. i. p. 1. c. 1. & de pat. & aliis scribit de. Euph. Lupus in c. naufragiis in 3. part. num. 29. de vsura.

Secunda est conjectura in contraetu mutui, & quando penitus intercedebat amictia inter mutuantem & mutuantarium. Non enim praesumitur, quod is mutuans gratis mutuantur, sed potius sibi in vsura, & a respondit Bald. m. consil. 13. Quidam multo filii families, colum. 2. lib. 1. quem post Cr. aut. in consil. 73. num. 16. secutus est in consil. 109. num. 4. Non enim confueuerunt homines tam grata feruia ignoti conferre fine aliquo premio, ut experientia docet. Et hoc quidem conjectura tunc maxime procedit, quando is mutuans his pecunias valde indigebat, ita respondit in d. consil. 109. num. 16. ex sententia Gemina. m. consil. 112. col. 2. ver. item ista non reditur. Calcat. in consil. 26. num. 19. ver. & ita dicendum est. & Cr. aut. in consil. 15. num. 3.

Tertia est conjectura & presumptio munium esse feneraticum, & quando mutuantur mutuans magno pretio emit rem quam non emifit, nisi pecuniam illam mutuo mutui promittit. Quod enim plus pretij numerare promittit, ob causam mutui promittit, & id eo fras est, arg. c. c. 1. questions. de finis.

In sp. est invenitur respondit Gemina. m. consil. 16. col. 2. ver. 2. c. 1. cor. 10. rit, quem fecit sum in consil. 109. num. 4. & 1. lib. 2. Et ibidem m. 1. com memoriam Baldum in l. c. 1. s. alleg. p. m. 11. de vsura. qui dixit, feneratores confuevit uti hac fraude recipiunt promissionem de vera forte, res steriles vel nomina debitorum difficultis exactioris vendunt illi, qui mutuo pecuniam fulcepit, pretio certo, quod postea repudiant. Et ait Bald. id fieri ob mutuum, quod alias ille mutuans concessit: et quod ita inquit Bald. vsura committitur. Et referat Bald. idem docitiae Bart. m. l. cum v. 2. xxi. ff. deure de- tenuit. His accedunt Roman. sing. 4. 40. Laur. de Rodulphiis in tract. de vsura. q. 6. 3. Angel. Claustris in simona, in verbis, vsura, d. 1. m. 6. & Tympan. in tract. con. farg. §. 2. m. gl. 1. p. 18. m. 70. Et hoc fecerit sum in consil. 109. num. 8.

PRAESUMPT. CXXIV.

Alienatio bonorum in fraudem fisci simular facta, ad uitandam publicationis bonorum potest, & alienatio bonorum facta in fraudem creditorum, quando praesumatur.

S V M M A R I A.

Alienationes in fraudem fisci facta, non esse nullas ipso iure sed respondeantur.

- 2 Boni post delictum commissum, am publicantur ipsi iure, vel per sententiam, differentia est.
- 3 Erat alienante, conculcante & presumptio nmb, cur satu probetur. Et ex aliquibus causis urgenti eis esse debent, nu. 4.
- 3 Aliquantum omnium hororum facta tamquam multo tempore ante delictum commissum, nulla delinquenda sufficiens existente, fraudem non arguit.
- Aus si de delicto in genere tantum cogitatum sit, nu. 6.
- Aliud, si facta sit lucrativo titulo, multo quadam tempore ante delictum commissum, subficiente tamquam sufficiens delictum committentem, num. 7.
- Idij procedere etiam in alienatione maioris partis bonorum taurum, num. 8.
- Aut in alienatione omnium melioramentorum, nu. 9.
- Et quod non interfit, etiam si temporibus interpolati sit alienatio, num. 10.
- Locum etiam habere in alienatione cum titulo oneroso, nu. 11.
- Cogitare tamen fraudis sufficere, sit ipsa pretium numeratum sit, quod loco rescedit, nu. 12.
- Et alienatione in vilius prelio facta, ad insitum pretium tantum reuocari, nu. 13.
- 14 Alienatio bonorum in fraude sufficere non presumuntur, ab eo qui ita deliquerit, ut puniri se possint, per se.
- Idem si alienatio causa de causa facta sit, nu. 15.
- 16 Adiu necessary fraudis sufficiens est, idem.
- 17 Alienatio bonorum titulo laetus atque facta, & de delicto factam subsequens, non fraudem presumuntur.
- Idem si facta est, nu. 18.
- Nisi tam aliquis reponatur etatio, nu. 22.
- 19 Adiugatio inconveniens, argu fraudem aliiw praecedentis.
- 20 Inconveniens quid gestum dicatur, arbitrio iudicis committitur.
- 21 Donations factae ut alienum ante commissum delictum, non valent, in Dicatu Mediolanensi.
- 22 Alienatio bonorum ante delictum commissum, in fraude sibi commissa dicitur, donatione omnium bonorum facta in personam propinquam.
- Distinguunt Bart. tres casus relatos, nu. 24. 25. & 26.
- 27 Communitas facta cum omni quando scire non presumuntur.
- 28 Communitas persona que dicatur.
- 29 Auctorita maior est ponderis, quam si auctoritas.
- 30 Alienatio in fraude sibi facta a presumentur, quando alienans in possessione rei alienata perleverant.
- Aliata tamen conculca concurrens, nu. 31.
- Ne referit si alienans adiugit clausum constituti, se posse dare nomine illius in quoem facta est alienatio, nu. 32.
- Iteus facta etiam corporali traditione si fraudulenta tradidit, alia conculcat a dicto, nu. 33.
- Facta tamen si fructus imperii persolveret, quo casu fraudis cogitat percepit, nu. 34.
- Item si fructus vel simile resuferet, cuius causa tunc in possessione diceretur esse, nu. 36.
- 31 Bitaneo prelio insufficiencia quantitate, nu. 37.
- Idem si modico tempore perleveret in possessione, quo casu fraudis cogitat percepit, nu. 38.
- Item si alienatione facta, vel a cunctate capite abesse, vel decessat relatione imputabili ignari celebrari contraria, nu. 39.
- 32 Posse magis dicunt si fructus consequtatur, quam si rem corporaliter detinet.
- 40 Alienatio bonorum ante commissum delictum, facta clam, a presumentur in sibi fraudem facta.
- Distinguunt Bart. aliqas casus, relatos num. 41. 42. & nu. 43.
- 41 Alienatio quando clam facta dicatur.
- 42 Clavis confitum dicitur contractum, quando instrumentum super eos contractum, non publicatione factum occurrit, nu. 44.
- 43 Alienatio in sibi fraudem facta dicatur, si facta sit sub condicione, vel dicto si bona mea publicari contingat.
- 44 Donatio facta ex mortis causa in deportatione, cur valeat.
- 45 Publicationem bonorum extra territorium mandabat.
- 46 Reis credendi dubium, vel si facta solitudo, alter excludatur.
- 47 Aliens in aliquem, & causa quo conmag bona eius publicari, donare alter, non dicunt in sibi fraudem facta.
- 48 Donatio hoc parte vi facta, at bona mea configatur, nu. tenetur a lege, non dicunt in sibi fraudem facta.
- 49 Aliens a cui debentur boni publicari.
- 50 Doublia mille nobis & heredibus meis, si bimichium etiam: vere, tu Menach. Et qdsumpt.
- commissio, & te fugitimo, cur petere expostum.
- 51 Aliens omnia bona, & possedit delinquent, in ipso qd, deprehensum trii minime presumuntur infrafecti, si audem facere.
- Idem in eo qui notorie deliquerit, & postea alienatus, nu. 53.
- Et in contumacie qui aufigit, nu. 57.
- 52 Notorie delinquens agnoscatur ei, qui in criminis sua deprehensus.
- 53 Donatio aut alienans, & postea de delicto in contumaciam datur, non presumuntur in ipsiis fraudem facere.
- 54 Contumacia inducit quod suam tacitam factum anum, confessionem.
- 55 Sententia contra contumaciam emata, creditor non nocet.
- Idem si contra debitorum, nu. 66.
- 56 Presumptio contra delinqüentem inducta, ad eum trahi non debet, qui culpa non est confessio.
- 57 Donatio confessione sua, cum alter de delicto non constaret, emptori non nocet vel debitorio.
- Limitationem vide, num. 65. & 66.
- 58 Cedentis confessionem, cedentario non nocet.
- 59 Alienatio facta ex causis necessariis, non presumuntur in sibi fraudem emanata.
- 60 Aliens bona sua postquam de criminis accusatum est, sicutum ut si auerari, fecisse presumuntur.
- Idem si alienatio verbo declarasset, se de delicto cogitare, nu. 69.
- 61 Donatio facta causa mortis, etiam sine fraude, publicatione bonorum vel delictum sequitur, reuocatur.
- Limitatio in donatione facta vxori, nu. 71.
- 62 Aliens omnia bonorum regulariter non presumuntur facta in fraudem creditorum, sed tamen alienatione a debito, facta, nu. 73.
- 63 Alienatio omnium bonorum titulo lucrativo facta a debito, presumuntur in sibi fraudem facta.
- Idem si instituto orerois patet venditione, & facta tamquam multo minori prelio a personis subjecta, nu. 75. & 76.
- Idem in creditore alienato maiorem suorum bonorum partem, aut magis prelio, nu. 77. & 78.
- 64 Procedere etiam si non suum, sed particulariter alienaverit, nu. 79.
- 65 Erat reipublica temporis presumuntur facta, & ibi, quoniam.

CVm de duplice simulationis specie, & modo, hactenus dictum sit, de tercia nra est agendum, quando scilicet prima facie ostendunt contrariantes, velle facere contractum: & tamen ex mente, & veri nihil agere volunt, sicut quando quis metu Tyrannum, ne bona sibi afferantur, simulat ea alteri vendere, vel donare. Et hinc sumulatio hac, sicut post Bart. & Bald. Kripf. Affl. m.c. i. princ. num. 11. de feudo dato in vicem legi communior. Ita quoque eti similitudo simulatio, quando quis timore, ne ob delictum a se perpetrandum publicentur facta bona, et simulari alteri donare. Quis sane duo simul facta possit: vt in specie respondunt Caffren. In conf. 5. Vgts. num. 4. lib. 2. Anchiar. In conf. 227. ad corroboracionem, nra. 3. & Natta in conf. 262. num. 19. lib. 4. Bart. 11. p. 19. contractum, & videlicet Picum. num. 11. Alciat. nra. 4. & Ibo. Annib. nra. 258. & Natta in conf. 4. p. 11. lib. 3. qui dilixerunt, has alienationes non esse ipsa facta nulla, sed renunciadas: cum quid ad effectum, validas sint. Et hanc in Bart. distinguunt quicquid tempora, hoc est primum tempus ante commissum delictum: Secundum post perpetratum crimen, fed ante accusationem. Tertium post accusationem, fed ante item contestationem. Quartum tempus est post item contestationem, fed ante sententiam. Quintum vero tempus post latam sententiam. Hac temporum distinctio facta est in Bart. & reliquis respectu reuocatio ipsius alienationis in alter, & facilis repudetur alienatio, facta post commissum delictum, quam antea. Et illis in causibus seu temporibus post delictum scilicet commissum, adhibetur aliquibus in causibus distinctione, & in ipso iure bona publicentur, vel per sententiam. Quando publicantur ipso iure, non est ipsa configurare ad aliquas conjecturas cum vero publicantur mediante sententias, dictimus, et effundimus, in adiungendum, non adiungere, fraudis, vel non. Ita Bart. m. d. post contractum, nu. 12. veri facta si in fraudem, & ibid. Plicus num. 7. & Iob. Annib. num. 28. qui icribunt, conjecturas illas, quae considerantur ante delictum commissum, a considerari prius post ipsius delictum. Differamus itaq; de hac fraude secunda Bart. & alios in d. post contractum. Et hoc quidem in re dictimus primorum, fraudem factam, conjecturis, & presumptiobus derogatis, sicuti ipsius et Bart. m. d. post contractum, nu. 12. 3. & subsequenter.

extendit & apertus ibidem Picus num. 19. & reliqui omnes, quos
suffici commemorabo, certe autem casibus haec coniectura facta
debet esse vrgentes, & dilucide, finire responderent Am. in conf. 21.
*Natta in conf. 21. 2. num. 2. lib. 1. Capital. in conf. 235. num. 21. lib. 5. idem
deut. Alciat. in d. l. pos. contractum. num. 34. vers. 7. sed eti. Vrgsumptio-
nes, & conjectura hic ob id sufficiunt; quod dolus & fraus consi-
tit in animo cuius folius Deus est perscrutator. r. erubefact. 32. q.
et. & ideo cum difficultas sit probationis, admittuntur coniectura,
Idolum, C. de dolo, tam similibus. Ita enim dicimus alij in casibus si-
tuationes contractum, eorumque fraudem, prafumptionem
& coniecturam probari, ut dicimus in suo loco.*

Prima itaque est coniectura, & prafumption, quando alienata
suerunt t omnia bona, sed hic sicut distinguedi aliquot casus,
quorum primus est, quando alienatio hac facta fuit multo tem-
pore ante commissum delictum, nulla existente delinquendi su-
picione. Hoc casu nulla prafumitur fraus, siue alienatio facta
estulo oneroso, siue lucrativo, ut docuit Bart. in d. l. pos. contractum,
num. 2. & alijs scinti sunt.

Extenditur hic casus, ut locum etiam habeat, quando de deli-
cto in genere tantum fuit cogitatum. Nam & tunc non prafum-
tur, fraude facta esse alienationem. Ita egregie docuit Alciat, in
l. pos. contractum. num. 37. vers. 7. Ceterum, pos. Salic. in l. 6. qui pos. hac
column. A. de boni prescript. Non enim (scribunt predicit) tunc aut
desperatio, aut metus imminentis accusationis subest: iuxta l. vlt.
9. exprom. ff. de boni corona qui sibi mortem concinx. Nec prater-
e fuisse causa, per quam verisimiliter committitur delictum, ut
requiri: Bart. in d. l. pos. contractum. num. 2. ex d. l. ff. qui pos. hac. & vlt.
trah. iste in istum actum. Vnde (subdit Alciatus) cum iuuenis ri-
xofus, & male moratus dubitans ne quandoque fibi contingeret
aliquid crimen committere, donasset amico, responsum fuit, si-
rman suffice donationem, cum reuocatio, que à filio fit, in penam
specialis, & dilucide probati delicti, fieri debet. f. d. & si manu.
9. lib. 1. ff. qui & a quibus non autem cum in genere tantum de deli-
cto est cogitatum. Nam tunc causa proxima donationis, non
est delictum, glori. in l. 1. scinditur. ff. verum auct. sed facilitas natura,
l. 1. qui causa fact. p. pro ev. aduerterus quam facilitatem, illa
talem prouisionem adhiberet volunt. Et idem esse refutatio credito
rum docuit Baldus in rubr. C. de his quo in fraudem creditor. Hanc
tamen extensio declarat Alciatus, nisi donatio clara facta
fuerit.

7 Secundus est casus, ut quando omnium bonorum alienatio,
titulo lucrativo facta fuit, multo tempore ante commissum deli-
ctum: sed aliquia tamen suberat suspicio committendi delictum,
ut quia habebat capitales iniurias. Que vixit ad tempus deli-
cti per duram. Hoc casu prafumitur fraude facta alienatio, si modo
probabit fiscus, illas iniurias capitales extitisse, & perdurare.
Ita Bart. in d. l. pos. contractum. num. 2. & aperte Picum num. 36.
vers. 2. qui sit decreta. Alciat. num. 40. Deius in conf. 235. colum. 1. vers.
prima est. Basius in tractatu causarum criminal. in tit. de publicat. bono-
rum. num. 4. Capital. in conf. 33. num. 3. & num. 4. lib. 3. Natta in d. l.
5. 9. num. 6. lib. 3. Blanctus in tract. de iudic. num. 8. qui manifeste
scribit, quod delictum debet esse fecutum in personam eius, cum
quo erat iniurias.

8 Extenditur primò hic casus, ut habeat locum etiam, & quando
facta est donatio maioris partis bonorum. Nam & hoc casu prafum-
tur fraude donatum, sicut scribunt Alciat. in d. l. pos. contra-
ctum. num. 40. Ioan. Annibal. num. 90. & num. 92. vbi idem dixit, de a-
llicatione omnium i melioramento. Et idem affirmarunt
Alex. in conf. 15. lib. 2. Socin. Sen. in conf. 1. col. 1. b. & in conf. 26.
col. 2. vers. 2. arguit. lib. 2. Dec. in conf. 235. col. 1. vers. 1. est.

10 Extenditur secundo hic casus, ut locum habeat etiam, & quando
interpolatis temporibus facta sufficit donatio hac omnium
bonorum, vel maioris partis. Nam adhuc prafumitur fraus. Ita
in specie docuit Ioan. Annibal in d. l. pos. contractum. num. 94. ex senten-
tia Bart. in L. nomen. 5. ff. de legat. 3. & in L. 1. C. qui boni ced. pos.
Baldi in l. 2. C. de repud. heret. Angel. in l. lomnes. 9. Lucius. ff. de his qua-
si dicit. red. Anch. conf. 5. 7. & 14. in 9. item si quis in fraude, col. 7. in
inst. de actio. dicit loquuntur de alienatione facta in fraudem cre-
ditorum. Eandem sententiam in specie nostra probavit & Alciat.
in d. l. pos. contractum. num. 40. vers. hincq. conseqvnt. qui intelligit,
dummodo donatio facta alienatio facta fit vni persona tantum,
fecit si dieris. Verum cum hic speciem solam ipsam fraude
alienantis, non autem eius etiam in quem facta fuit alienatio, se-
quitur dicendum, idem esse, quando dieris donatum fuit. Id
quod & ipse Alciat. lenit.

Extenditur tertio hic casus, ut procedat etiam in alienatione
omnium bonorum, facta à titulo oneroso, vt si quis vendidit, vel
alter sic alienauit, at glori. in l. qui est etiam numeratum, ff. de probat. Bart. in d.
l. pos. contractum. num. 3. & ibid. Alciat. num. 40.

Et hacten extensio intellegitur, quando de numeratione
preiij non coſtituit, nisi per cofederationem factus veri si re ipsa t' pretia
fuit numeratum. Nam tunc efflat fraudis suppicio, ex quo is ven-
ditos loco bonorum haber pretium. Ita declarant practicatio in locu
Boſius, & Alciat, qui fubtingit, quod si alienatio facta est à villo-
re prelio, recuator tantum vique ad iulfum pretium.

Declaratur primò vt non procedat, quando delinquens ex
filmata, se ex delicto non posse paniri, vt si in nemore, & clam
ita deliquit, vt crederet nuncquam delictum deripi. Nam tunc a-
lienando non prafumitur alienatio, ut fictum fraudetur, ita Cyru-
m in l. 1. qui pos. glori. q. 1. C. de boni prescript. & Natta in conf. 212. num. 4.
lib. 1. & in conf. 5. 9. num. 10. lib. 3.

Declaratur secundo hic casus, ut non habeat locū, qā alienatio
facta fuit iustis de causis, necessarij scilicet, & à lege probatis:
scitū quando ob alimenta, vel constitutione dotum filiarum
facta fuit, ut Angel. in l. ff. qui pos. hac. col. penult. C. de boni prescript. sic
etiam Concessio & Petrus, quo securi sunt Picm in d. l. pos. contra-
ctum. num. 44. vers. secundo limita, & num. 79. & Alciat. num. 30. Deci-
in conf. 235. num. 1. vers. secundo limita. & Natta in conf. 212. num. 2. lib. 1.
Bart. in conf. 49. num. 63. lib. 2. Bosius in d. l. de publicatione bonorum,
num. 45. Nam actus t' necessarij, fraudis suppositionem pleneque
elidunt, l. 1. num. 1. in ff. de litigio. & Lateral. ones. ff. famili. ex. Ita
dicimus bona subiecta fiduciomiffo, posse fine fraudis supicio
ne alienari, pro dotum constitutione, alimentis, & similib. vt seq.
lib. explica aboma.

Tertius est casus, quando facta t' alienatione statim, & incon-
tinenter, committitur crimen. Hoc casu si alienatio omnium bono-
rum facta est titulus lucrativo, prafumitur fraude facta, ita si
bunt Picm in d. l. pos. contractum. num. 36. & Ioan. Annib. num. 163. Det in
conf. 235. colum. 2. vers. quinque prafumitur, & Natta in conf. 49. num. 9.
lib. 3. Idem est qā alienatio facta fuit titulus oneroso, nempe vlt.
ditionis, ita scribit Bart. in d. l. pos. contractum. num. 3. vers. quinque prae-
sumitur, & aperte Alciat. num. 52. & 1. & Ioan. Annib. num. 166. &
Annib. in conf. 212. num. 3. Blanctus in tract. de iudic. num. 18. vers. 7. sibi.
Et quantum Bartol. expremis non explicet, an facta fuerit dotio-
nem, vel alia alienatio omnium bonorum, vel maioris parti-
tamen patsum ab omnibus intelligitur. Et illum quidem fecuti
sum prater relatios Deci. in l. petri, in 2. notab. C. de pall. Ruin. in
conf. 30. num. 2. lib. 2. T. traquel. in tract. de retratu consig. 5. l. glori.
num. 6. Natta in conf. 1. 49. num. 4. lib. 3. & Bosius in tract. de publi-
catione bonorum. num. 31. vers. 1. Et predictam sententiam multis simili-
bus comprimat Alciat. in d. l. pos. contractum. num. 5. quibus demon-
strat, ex actu t' incontinenti gello, fraudem actus precedentes ar-
guit. Incontinenti autem dicitur hoc in casu commissum delictum,
et arbitrio iudicis, factis in specie respondit Deciu. in d. conf. 235. col. 2.
vers. 3. prafumetur, docuit Alciat. in d. l. pos. contractum. num. 52. & di-
cunt. qā eluctuuntur, sed. c. 1. lib. 2. idem in specie docuit 10. An-
rib. in d. l. pos. contractum. num. 177. qui subiungit num. 178. pos. Bart.
idem. num. 8. in fin alienantem non habuisse animus delinquendi,
quando delictum ex inopinata rixa est flatim subsecutus. Idem e-
gregie scripsit Antonius Gomei, in commentatoris varior. resolut. 10.
no. 3. cap. 14. de consipatione bonorum. num. 4. vers. 8. & add. Cate-
goria. qā eluctuuntur, quid in Ducatu Mediolani t' extat De-
cim, quid donations facta: intra biennium ante commissum
delictum, non valeant, ut referat Boſius in tractatu causarum criminali-
um. in tract. de publicatione bonorum. num. 44. ob id intra hoc tem-
pus biennii delictum perpetratum, dicitur incontinenti commis-
sum, extat & noua Mediolani constitutio in. iure & primitio
ff. 6. si quis.

Declaratur hic casus, ut locum non habeat, t' quando ratio all-
qua repugnaret. Nam tunc ex delicto incontinenti commissu, no
argueretur fraus aliqua per alienationem antecedentem. Ita decla-
rat Alciat. in d. l. pos. contractum. num. 57. qā assert egreditum exem-
pli. Finge (ait Alc.) lex inbet domū parviciē regari solo, aliquis
aliena domo, statim parviciū cōmittit; domus (inquit Alc.)
demolienda non est. Cū fatorabilior interpretatio sumenda
fit, ne restructus domus, iuxta l. cetera. 6. statut. de leg. 1. Et ne flat-
um odiosum loquens in casu vero, extendarunt ad casum prafum-
pum, contra l. vlt. C. de interdict. mar. & c. suscepimus, de
re script. in 6. & scripsi supra lib. quisi. 47. vbi explicati, quando
dispositio loquens in casu vero, comprehendat & prafumum.
Secun-

Secunda est coniectura, qua dicimus, alienationem censeri factam in fraudem fisi et quando tali felicitate facta est donatio omnis bonorum coniunctus per persona Bartoli. In d. l. post contractum, num. 5. ff. de don. qui vifus est distinguere tres causas.

Primus est, quando t. donatio hec facta fuit coniuncte personae, eo tempore quo nulla exstabat causa seu presumptio committendi delictum; ut quia nulla subferat capitalis iniuriam. Hoc causa non praesumitur per fraudem facta donatio, ita sicut Bart. in d. l. post contractum, num. 5. & ibid. Picu. num. 45. Alciat. num. 41. & Ioan. Annal. num. 105. Anchi. in conf. 21. num. 5. Rom. conf. 267 num. 15. Alexan. conf. 4. num. 10. lib. 7. Deci. in conf. 23. num. 5. Blanca in tract. de indicis, num. 8. Et Lat. Bojano in tract. cariss. criminalem, in tit. de publicatione bavarum, num. 6. Capit. in conf. 25. num. 5. lib. 3. Alciat. regiam, 127. num. 8. in fine. Natta in conf. 549. num. 3. & 4. & num. 9. & eruditissimum M. Antonius Pergamino Patavinus primi nominis adlocutus, in Commentariis de iure, & privilegiis suis, lib. 5. titul. r. num. 159. Quam sententiam probat. I. si quis polt hac, verific. si quid. C. de bonis proscripti. Idem dicimus, in praesumpta similitudine contritus, quod felicitate illa non praesumatur ex eo solo, quod cum persona coniunctus confectus eus fuerit: sicut reponeretur Bart. in conf. 65. lib. 1. Concessi in conf. 65. & Aret. in conf. 65. colum. 2. & dicimus infra suo loco.

Exceditur, ut locum etiam habeat hic causas, quando allegatur causa generalis, utpote si dicere, se donatis, ut daret donarium sanguine fisi coniunctum. Nam abdufraudat donatum non praesumitur cum hoc non sit causa sufficiens ad arguendum fraudem, & delictum. Ita Alciat. in d. l. post contractum, num. 41. & in tract. de presumpt. regul. 1. presup. 29. num. 14. idem confitit Alciat. de ea causa quam donans allegaret, ut felicitate id fecisse, quia erat fecit obligatorum; nisi dilucide alter probetur, sed est maius in fin. ff. qui & à qua.

Secundus est causas, quando cum t. has donatione facta coniuncto, concurrunt aliqua causa seu praesumptio committendi delictum, sicuti quando iam extant graves iniuriae, quae eo donationis tempore perdurabant. Nam sicut causa donatio praesumitur fraude facta, & Bart. in d. l. post contractum, num. 3. quem sequuntur ibidem Picu. num. 46. Alciat. num. 41. & Ioan. Annal. num. 105. Idem Alciat. in d. presup. 29. num. 4. & in tract. 21. num. 5. & 14. num. 6. item in quo si in fundem, colum. 3. in fin. de acto. Dec. in conf. 23. num. 1. verific. secundum praesup. conf. 5. lib. 10. num. 9. verific. quarti modi. & in conf. 59. num. 2. Curt. au. m. conf. 6. num. 6. & Natta in conf. 549. num. 11. lib. 3. Rajsum in tract. cariss. criminalem, in tit. de publicatione bavarum, num. 6. Et si quidem moti sunt ex l. pen. ff. de bonis liber. & l. data. C. de donat. Exstinxit etiam sufficere leuem aliam causam fei coniecturam, coniuncta his coniunguntur. Nam eti ipsa facta ipsa coniunguntur, non arguit fraudem, attamen illa operatur, ut facilius praesumatur, si quia donationis, in fin. ff. de courr. empt. & gloss. in c. 1. in tract. 21. eccl. fact. & in specie Picu. & Alciat. in d. l. post contractum, num. 45. & in fin. 41. ff. presup. & cum eis idem finit. 10. Annal. num. 12.

Tertius est causas, quando titulus onerofo alienatio fit in coniunctam personam. Hic in causi item quod in praesedibus dividendum est, scriptum Bart. in d. l. post contractum, num. 3. verific. quid invenitudo. Et ergo dicendum, quod aut nulla subfuit causa, seu coniectura, quod voluerit committere delictum; aut causa subfuit. Quando nulla subfuit causa, non praesumitur frusus. Nam cum eo fuit contractum tanquam cum extraneo, ex quo loco rei pretium habere voluit, sicuti annotat in fin. Alciat. in d. l. post contractum, num. 41. verific. resumitur in alienatione. Cum vero subfuit causa, sicut coniectura committendi delictum, tunc frusus praesumitur, Bojano in d. tit. de publicatione bavarum, num. 47.

Ceterum hic causas alienationis titulo onerofo facere, differt ab illo, quando t. facta titulus lucratius. Nam in hoc requiriunt, quod is coniunctus, cui facta est venditio, debeat esse particeps fraudis, ut scilicet resipiscit resarcire bona illa, in cuius fraudanda, sita docuit Bart. in d. l. post contractum, num. 3. verific. Quid de venditione.

Ceterum sanguine coniunctus praesumitur (inquit Bart.) fraudis particeps, cum coniunctus praesumatur scire facta coniuncti, & tamen, si rite cogitat, & l. de trist. C. de integrorum restitu. mor. Et Bartolomei fecuti sunt multi, & communem esse teflati. Picus in d. l. post contractum, num. 46. sed & Bartolomei & aliis dissentient Alciat. in d. l. post contractum, num. 41. verific. russum in alienatione, et ej. adductus ex ratione, quod coniunctus non i. praesumitur scire facta coniunctus, cum sum ex his, quae celeri, & tegi solent etiam co-

mentis, ut probant L. tres fratres, & tri. Angel. f. de pat. I. lib. 1. lib. 1. ff. de liber. & postib. & L. quoniam, ubi Bald. C. de iure deliberat. Et autem certum, delictus confusus confusa est etiam coniunctus, dum delicta solent clara perpetrari, & utrum si de rituupt. cap. 31. de fib. cogend. & scribit Dec. in conf. 64. Nec reprobatur (inquit Alciat.) quod hic coniunctus praesumatur scire iniurias huius coniuncti sui: quia (air ille) praesumitur etiam, quod credere, cum sive vindicetur via iuris, non aseum gladio, & manu propria; ut tradunt glos. in tit. C. de his quibus ut indign. ubi Dol. & Lafin. l. num. 12. C. de criminis fug. Verum consideratio hec Alciati, vera mihi non videtur, quandoquidem scientia iniuriarum, iuncta hac omnium bonorum vel dilectione arguit, coniunctus hinc empitor scilicet saltum probabilis conjectura ipsum venditorem delinqueret voluisse, non utrum quod via iuris esset illatum in iuriam vindicatur.

Dubitant ac iurant hec Doctores, quod dicatur coniunctus hec persona. Imola in d. l. post contractum, num. 42. pp. 51. Salsicton in fin. stat. C. de contrah. empito. Et idem scriptum Bojano in tit. lib. 1. casuum criminalem, in tit. de publicatione bavarum, num. 5. 2. verific. secundum limitator. qui clar. & egregie explicat. Et enim vxor sub mariti potestate, & hice ei imperare potest, ut habetur Gen. cap. 4. & Plautus in Afraria, dum in Deimeneri persona conqueritur his verbis: [Argentum acceperit, dote imperium vendidi.] Idem dicimus de quouis alio, qui absenti negotia pertractare potest.

Nam & is inter coniunctiones habetur, ut alienatio omnium bonorum in eum facta, arguit fraudem, sic deinceps practicato in loco Alciat. sed l. & hec ff. de procurat. & ex sententia Iaf. in l. caus. alienam. C. de legat. Idem dicimus de amico magna amicitia coniuncto. Nam de eo idem iudicamus quod de sanguine coniuncto, t. in effectu ff. de fiducie confit. lib. 10. sicut. has confusione, & ex memperdo. C. de t. exequi, de t. & f. l. a. in. Lexic. num. 7. C. de procurat. Fraus itaque praesumitur eodem modo in alienatione facta amico, sicut quando fit coniuncto sanguine, sicut in specie affirmata Picu. in d. l. post contractum, num. 46. & ibidem Alciat. num. 42. & Ioan. Annal. num. 118. Et confirmatur has sententia ex eo, quod auctio in t. maioris ponderis, quam fraternitas, ut servit alter. l. & hec ff. de procurat. & circa ad rem scripti infra lib. 4. de presumpt. 75. vbi discussio de legato facta amico.

Tertia est coniectura, qua dicimus, t. alienationem censeri factam in fraudem factum, quando felicitate isti, qui alienatus, perciuerat in professione eti alienata. Nam tunc alienatio in fraudem facti praesumitur, si modo alia coniectura concurredit, ut statim dicimus. Hanc coniecturam in fin. probant Bart. in d. l. post contractum, num. 4. & in fin. quae sequuntur sicut relata omnes isti, ut illi in loco transacta excus. num. 47. & aperte num. 19. & idem affirmatur in d. l. post contractum. Alciat. num. 42. & Ioan. Ann. b. 11. num. 19. Quibus ac dicto Amciat. in conf. 23. num. 5. Socio. Sen. in conf. 26. 4. colum. 2. verific. 9. & vlt. lib. 2. Dec. in conf. 23. colum. 2. Verific. tertia de presumpt. Blanca in tract. de indec. num. 58. Bosum in tit. de publicatione bavarum, num. 48. aff. d. l. post contractum, num. 17. in dec. 6. in fin. & in dec. 7. 2. num. 3. Gor. ad. in conf. 9. 4. num. 5. Part. in conf. 5. num. 12. & in conf. 5. 4. num. 7. lib. 1. Neur. in conf. 8. num. 52. Alciat. in rcp. 379. num. 2. Cras. in conf. 10. num. 6. & alias congerit infra de presumpt. 22. vbi enumeratur de presumpt. fin. similiter facti, coniuncto.

Ceterum hanc coniecturam non sufficit, nrostro in cafo, nisi facta sit, & causa sita alia coniectura committendi delictum, sicuti Bart. Picu. Alciat. & Ioan. Annal. praesidato in loco de l. a. t. s. Iterum in conf. 170. num. 5. libro. 1. quia late explicat. Et coniectura probabilitatis est, quando extant iniuriae, querendam etiam declarant de legione Peregrinus in dicto lib. 3. de iure, & primogenit. f. titul. num. mer. 10.

Idem quando alienatio facta est sine pretij numeratione, l. f. f. 5. supernumer. ver. veritatem autem, qm. qm. suis pign. vel hypoth. foliis. Et in fin. autem sicut Alciat. in d. l. post contractum, num. 43.

Exceditur primo hanc coniectura, ut locum habeat, etiam si re, & possidere nomine eius, cui facta est alienatio. Nam adhuc non tollitur fulpicio simulationis, & fraudis, ita Bart. in d. l. post contractum, num. 4. verific. sed quid si venditor & illici feciit sicut sicut oritur, ut sitas in Ioan. Annal. b. 126. & alias congerit Tyrol. in

Menoch. Praesumpt.

Itali de lebre confitetur, i. p. a. l. m. 9. mon. 6. Et illi accedit Bofius in d. tis. de publicatione bonorum, num. 9. in fin.

Ex ea est ratione Bart. quia vbi el fuit fraudis suspicio, requiratur traditio corporalis, i. e. de suffragio.

Caterina Bald. in l. clud. C. de seco fonte eccl. distinguunt, & ab eo non differt Alciat. in d. l. pof contractum, num. 6.

- 33 Extenditur secundo, vt locum habeat etiam i facta corporali traditione, quando fubest alia conjectura fraudulenta traditionis, sicuti quando es donator vel venditor adiuc perfeuerant fructus percipere, & res, & bona, vt prius admittitlare, vel adiuc in suo ultimo descripta haberentur, *iustitia ex qua exribut Soci. Sen. in conf. 46. col. 2. lib. 3. Paris in conf. 5. num. 21. lib. 1. & Bayat in conf. 5. 3. num. 21. lib. 2. & in pofie ita respondit, in conf. 4. 2. lib. 1. quod redidit pro pofito Maudula.*

Declaratur primò hac conjectura, vt locum non habeat, quando es venditor in pofitione permanens, foluit i fructu i. p. empori, ita Bartol. in d. l. pof contractum, num. 4. verf. Et hoc foliom. & ibidem Pico numer. 47. Alciat. num. 4. verf. item non. & Ioan. Annibal num. 128. Et pofitul accedunt Anchiar. in conf. 25. num. 5. verf. *quarto excludit. Bero. in conf. 179. num. 12. lib. 1.*

Cum enim venditor fructus rei vendite perfoluit empori, cefat omnis fufpicio simulationis fictionisque, i. iusta. §. pofitionem ff. de alto emp. & l. lib. 1. C. de agric. & craf. lib. 11. Et pofide rei i magis dicuntur, quia fructus confequitur, quam qui rem corporaliter deciderit, i. arboribus, verf. nam eti agnum, vbi Bald. & Arg. ff. de vifitatu. Et hoc quidem declaratio procedit, etiam si venditor partem aliquam fructuum tantummodo praetul, sicuti Alciat. *les o p r e l a g o s admetunt.*

Declaratur secundo hac conjectura, vt locum non habeat, quando i venditor referuerunt ibi vobis fructum. Nam tunc cefetur retinente pofitione in cauſa ipsius vobisfructus, i. in d. l. pof contractum, num. 6. in fin. & bid. Pico nu. 47. verf. *secondo limita. Alciat. num. 4. verf. item non. 6. & bid. Pico nu. 47. verf. sed cmo. Et iij quicunque mo te ex Lepidus, C. de donat. Quatenus tandem declarationem intelligit?*

37 *gunt Picas. & Alciat. quando ex pofiti juxitate appetit, folium*

proprietatem venditam: alia si pretium etiam vobisfructui aqua-

rebat, adhuc pofum ptoni locus eſſet: cum verisimile non sit,

eum qui plenarij iurius premium deserit, nuda proprieitate conten-

tum fore, arg. l. in d. m. de imbuta, in pof. ff. de prob.

Declaratur tertio, vt locum non habeat hac conjectura, quan-

do iis venditor modico tempore perfeuerauit in pofitione, ita

Bart. in d. l. pof contractum, num. 5. & bid. Alciat. num. 6. Et intelligit

Bart. hoc modicum tempus relinquit iudicis arbitrio: *qua de re firi-*

p. in lib. 2. de Arbitr. iud. conf. 12. Et sufficie triennum respondit

Bero. in conf. 179. num. 9. in fin. lib. 1.

39 Declaratur quartò, vt non procedat hac conjectura, quod empor flatim emptio facta, abesse a ciuitate ceperit; vel de celis, vel latiis filiis impuberibus, & ignaribus celebrati contractus. Hoc cauſa cefat fufpicio fraudis ex pofitione in qua venditor perfeuerauit, ita Bart. in d. l. pof contractum, num. 5. verf. quid enim, & ibidem Pico num. 47. verf. *tertio limita. Ioan. Annibal num. 128. & Alciat. num. 4. & in pof. 37. num. 2. Bofius in d. l. pof. de publicatione bonorum, num. 49. verf. item limata.*

Hoc enim cauſa non preſumitur, venditor nec in pofitione ob quod facta, & fi-

mulata fuit, venditor debet ob negligentiā & ignorantiā eam

ptoris, vel eius bareidis. Cenſuit tamen Alciat. hoc relinquentum

effe iudicis arbitrio.

Quarta est conjectura, qua dicimus, alienationem ceferi fa-

ciunt in fraudem fici; i quido faciliſſet clam, & occulta facta fuit,

Verum Bart. in d. l. pof contractum, num. 5. vifus eff diliguerere ali-

quot cauſas, quorum primus eff. i quido alienatio facta fuit titu-

lo lucrativo, & clam, nulla tamen precedente cauſa seu conjectu-

ra committendi delictum. Hoc cauſa (inquit Bart.) non preſumitur

fraude donatum. Non enim ex eo fols, quod quis clam dona-

uit, preſumitur fraude donata: cum actus donandi fit sui natura-

licitus, & propter quoque in loco fieri poteſt. Et preterea (ve di-

cebat Pico num. 5. 7.) clam forte donavit, timens ab aliquo im-

pediri, vt a Tyranno, vel a agnatis. Quocirca male fensit Imlol.

in d. l. pof contractum. dum adiuerus Bart. & ceteros omnes exifi-

muit, solam hanc clandestinitatem, argente donationem cuius

fuit faciat.

42 Secundus est cauſa, i quando donatio fuit clam facta, & con-

currit aliqua cauſa seu conjectura committendi fraudis; vt si ex-

tant grates inimicitia, ita Bart. in d. l. pof contractum, num. 7. in fin.

Picus num. 5. 4. Ioan. Annibal num. 128. & Alciat. num. 42. verf. *hinc con-*

*ſequens. Dec. in conf. 25. 40. libm. 2. verf. *cum est pofumption. Signum**

de Bofius in tral. canonicum criminalium, in tit. de publicatione bonorum, num. 51.

Et praecato in loco Alciat. affert alias cauſas, quibus fraudis preſumitur adiuerus alios, præixer fūcum; vt adiuerus creditores, & fami-

les, quae tractatio à noſtra fariſa diuerſa eſt.

Tertius est cauſa, i quando alienatio clam titulo oneroso fa- 45

eta fuit, exiftente alia cauſa seu conjectura delinquendi. Hoc enī

cauſa preſumitur alienatio fraude facta, ita Bart. in d. l. pof contrac-

tom, num. 5. que fecuti sunt Picus, & reliqui ſuprā allegati. Ex illi ma-

rit uitem Bart. hoc in cauſa requiri, quod empor fuerit fraudis

particeps, vt renovatione locus fit. Et Bartol. fecuti fuit ibid. Al-

ciat. num. 48. & Ioan. Annibal num. 134. ex fententia Baldi. in r. l. p. de

huius in fine f. cred.

Dubitant, simulque querunt Doctores, praefert Alciat. in d. l. pof contractum, num. 50. quando i clam dicatur facta alienatio. Et inquit dici clam, cum quis cefauit actum, ut adiuerus, cuius controverſia timuit, innotesceret, l. 5. 6. vltim. ff. quod vi tam clam. Vel & clam dicitur, quando ita actum fuit, vt ad eius, cui intercedit, mortis non peruenire, ita Bart. in l. 2. C. de yis quod exp. p. ratio. Filius in c. confutat, de eff. delegat. & Decius in conf. 309. & alioſ ter- 44

feri. & sequitur Bartol. in conf. 57. nn. 18. libro 4. Quocirca ex aliorum

ſententia ſcripsi in libro 2 de Arbitris indicum, cauſa 194. num. 109. Et

iam clam dici contractum, quando conjectum fuit inſtituimen-

tu, quod deinde publicatum non fuit, fed occultatum. Clam etiam

factum effe, (inquit praecato in loco Alciatius) quando per interpoſitum perfoman actum eſt, l. ſi quis integris, in fin. ff. qui, &

et quibus. Erat alia rem, que non profector, illo in loco scribit Alciatus.

Quinta est conjectura, qua dicimus fraudem ceferi commiſſam contra fūcum in rerum alienatione, quando faciliſſet dona- 45

to facta eff sub conditione, vt quia dicimus: [D]ono, si contigerit bona mea publicari, ita Bart. in d. l. pof contractum, num. 9. quem fecuti sunt Picus, num. 63. Ioan. Annibal num. 135. & Alciat. num. 63. qui quidem Alciat. tellatur, recipitſim illa fententia, Dec. in conf. 23. 5. column. 2. verf. sexta. & ultima. Et quoque Anchazar. in conf. 25. num. 5. Bofius in tral. de indulg. vltim. ff. verf. ſexta, praefun-
gunt. Bofius in d. l. p. de publicatione bonorum, num. 51. verf. 6. eff. & Per ordinari d. lib. 5. de m. & p. privilegio fici. titul. 1. num. 164. Quam quidem probat Bartol. per l. vltim. ff. de flipul. feruor. & l. lumina cum ratione, i. p. p. ff. de pecul. Et accedit, quod donatio collata dicuntur in tempore inhabile, id eff., quo ius ad fūcum pertine- 46

re nec eſt, & idcē perinde eff., ac si tunc facta eſſet, iusta. in fin. ff. de hard. infir. ex quo ſequitur, nullus eſte moment. Non enim ex ea potue transferri dominium, quod ad fūcum cepit perti-
nere. Et ſequitur, vlt. ſupr. ff. de novat.

Declaratur primò hac conjectura, vt locum non habeat, quid-
o donaria fortior ei repugnat, ſicut quando maritus donat in
cauſa deportationis. Nam donatio valer, & de deportatione con-
firmatur, ſed & ſunt d. ſ. de donato, inter virum & uxorem. Ita declaratur quidem contingit fatore præmissi pudicitia, & coniugalis amoris, i. quod vir uxori, ff. de donatio, inter virum & uxorem. Ita declaratur Alciatus in d. l. pof contractum, num. 64. qui tamen ſubiuangit, alicui p. p. intelligere d. l. ſed eti. mori, ut locutus, quando maritus donat generaliter cauſa mortis, vi etiam pol. multo re-
mota. Natura in conf. 5. 49. num. 12. lib. 3. & lateſſerit Bofius in tral. cauſam criminalium, in tit. de publicatione bonorum, num. 37. Nam ſimplex mortis mentio, arguit id actum, vt donans prius ipſe, dum viuit, habeat deinde donatarius, argum. l. 2. statu. 6. vltim. lib. 5. ſed & ſunt d. ſ. de novat. Nec videtur quidem conſiderationis ad fūcum habuisse. Et hinc ſubiuangit Alciatus ad quaſio-
nem, dedi monachis certum fundum, ipſi vice vera conſideratione mihi redditum annum ſuper vniuersi bona fūci, vbiq; loco ſum, fita, iusta. l. cam ſupularum, de verbis obigat, vbi idem Alciat.
& conuentum inter nos fuit, vt quoque in loco pofſer eos con-
uenire. Deinde perpetrato in patria delicto, ſui bannitus. Queritur, an fūcum ipſe posuit exigere pensionem reditumque 47

Concludit Alciat, quod cum bonorum publicatio non trahatur extra territorium, vt ſeruatur Bart. in L. ſ. in L. ſ. & C. de jun-
ta. Trin. & ſide Carib. in l. ſ. in L. ſ. lex ſadu. de hard. infir. videtur

duo rei credendi effe, ſicut in patria, argum. l. 2. C. ad legem in l.

de p. ſ. ego extra patriam. Et idcē ſi monachi mihi prius fol-

uiffent, liberati a ſicio conuentur. Hoc enim in duobus reis & cre-

dendi regularē eſt, vt ſolutione vni facta, alter excludatur, & pen-
tulſit.

²gff. de duob. xiiij. Ceterum (subiungit Alci.) si specialiter conten-
tum est, quod monach. in cat. quoque confisicationis foliu-
rent, tunc posset fatus alienationem fundi, tanquam factam in
tunc, renocare: quo casti, et eructa, monachi amplius non ten-
tentur, l. vendicacione ff. de eniusto, & l. su. emphytentici. C. de fundis pa-
trum. lib. ii.

Declaratur secundò, vt locum nō habeat hęc confitęre, quan-
do agitur non de bonis delinqüentibus, sed alterius, vt si vendo, vel
dono tibi bona mea; adiunctio pàctu, quid si contigerit te delictum
aliquod committere, bona haec pàctum ad Caenum. Hoc casu nō
dicor in fraudem fui adiudicis pàctum, cum mihi literari rei meę
legem imponeas, *i.e. a leg. C. de cond. ob casu, & l. quoties C. de dō-
nat, que sub modo.* Et propter ea hure prohibetur potest alienatione
hanc, que aliquo ex delito ad fici commodi sequefetur, quem
admodum & careris in casibus res alienari prohibet, publici nō
permitit. *I. Imperator ff. de fiduciam. lib. vii. Bari, & scribit Alex. in con-
fl. 25. lib. 1. la. in filius sua. §. Dini. m. 6. not. de leg. i. & in specie nostra*
sic declarat Alcia. *m. 1. p. 107. contr. etiam. num. 9. in vers. patet enim.*
scribit, hanc declarationem maxime procedere, quando prohibi-
tio non loqueretur specialiter de fisco, sed generaliter ratum pro-
hiberet alienationem. Et rursus id Alcia. *ibid. man. 9. subiungit*
egregium hanc questionem. *Quid si statutum (quod Ferraria ex-
tare aliquando intellexi) huicmodi prohibitions etiam at tertio
fieri vetet, & præsumat in fraudem sibi facias? R. respondet Alcia;*
statutum non valere nisi eo in casu, in quo confortet delinqüen-
tem ea fiducia delinqüit: quia videat huicmodi prohibitive
rem fbi in tuto adulterius fiscum fore. Nam alia (inquit Alcia), ita
tutum est iniquum, quia sub colore coercendi factorio nos, fiscu
lo cupletaret, *arg. A. z. 2. c. ne in his c. fecund. mpt.* & qua abiqui
probabilis causa auferret liberis hominibus facultatem disponen-
di de rebus suis, contra l. nō vñq. adeo ff. si quis à paren. fuer-
manus. & l. 1. C. de facr. eccl.

Declaratur tertio, ut locum non habeat hec coniectione, quando donati sibi est contractio & pacto, si contigerit bona mea publicari, teneatis me altere. Hoc cuius Alciat. in d. p. *post contractum*, nro. 70 fidei donati, docuit, cessare coniectionem fraudis, quantum pertinet ad alimenta, quia etiam publicatis bonis debentur, l. 3 fde bu que pro non script. Quod intelligit Alciatus, nihil ex delicto committimus, pro hoc le publico, dispositio statut, habetur. Nam tunc alimenta non debentur, cum & occidi positis J.C. de bonis liber. Et tradit Bar. in sua questi.

Declaratur quartò, vt celiſt hac conieſtura, quando pæcum
ita factū eſt, vt poenit abſtinetas a delicto, quām vt delinqüeres,
vptimā promittit mihi, & habredus mei milles, fit homicidium
committeres. Committiſt, & aufugit, si filius occupat bona tua,
an ego vel hæredes mei consequtia te posſim illa milles promittis? Et
dicendum eſt, conſequi me posſe, con mea ipia ſtipulatio non in-
uitare ad delinqüendum, fed vptimā metu pena, et pro-
petrare in fraudem filii non prælumbratum facta. Ita declarat Alcia in
d.i. post centrum altum, m. 70. vers. 7. sed ſage.

Sexta est conjectura, quando alienatio facta es alienans ele-
liquit, & in illo crimine reprehensus est. Nam tunc presumitur
dolus meus immunitatem peccata, ut a maneficio Balii, qui proposito
naturae, et quidam si alienatus, C. de bon. prescript. ms. 65. ver. septuagesima pre-
sumptiuem. Et apertius Alcia ms. 29. ex sententia Bar. col. 1. ax. 7.
P. Apriani ss. de bon. cui qui sibi non confitit. Hac tamen conjectu-
ra potius conspicuum fecundum temporis, de quo Bar. ms. dicit contra-
rium. Iu. 12. eti. Picus subწimo horum tempore colloquacur.

Extenditur primo h[ab]et conjectura, ut locum habeat etiam
in eo, qui notoriter deliquerit, & deinde alienauit, ita Pius in d.l p[ro]p[ri]etate
contrahit, num. 8. & Aliud num. 29. verf. & qued. Nam notorie i de-
linquens, equiparatur ei, qui in ipso crimine reprehensus fuit, glo-
r[ia] Emp[er]ori, f[ac]t[us] ad ex[m]ptu[m] & D[omi]n[u]m ac bonum, de induc-
tione. Et hoc notorium intellexit IPIUS in d.l p[ro]p[ri]etate, num. 62. verf.
etiaman adde, quando constat per publicam vocem, & famam, &
citat Castrum, ibidem, & Angel. in d.l p[ro]p[ri]etate, sicut penit. Cde bonis
prosperis.

57 Extenditur secundum, ut procedat etiam in consummate, t. qui
vult auferre, vel aufigit. Nam & is in dominio alieno prel-
mitur, l. ut in s. fidei regnante. Ita in specie docuit Aciar, in d. p. l.
contrahendum, m. 29. vers. laterum, qui ob id subtingit, quod hodie di-
spositionis statutorum, que initia in locis vigent, vt consum-
mantes habentur pro confessis & concutis, ~~in~~ statuta a B. in
eum si de re milita, alienaciones ab eis factas per fraudem facta pra-
fumenterunt.

Declaratur primo, hac conjectura, ut locum non habeat, quando t̄ quis alienat, deinde de delicto in contumaciam fuit condemnatus. Hoc sane cuiuslibet ipsa contumacia non arguit, quod per fraudem illic allearerit. Ita declarat Alci. dñi post centrum, num. 37. et in ref. 22. mun. 9. Eius igitur ratione, quia t̄ contumacia inducit quandam tactum fiduciam; confessionem, l. 8. s. 1. de securitate, l. 6. q. 1. et l. 7. s. 2. de interroga. At ficta confessio nihil debet

verbis oblig. quia secundum Alciatū loquitur, quando delictum
præcessit donationem, non autem quando subfecit ut ei. Item ait
Alcia, *intelligi* debet, quando coſefio eft veriſimilis, vt quia ad
evidēt indicia, *uxor et querens*, *in finis de edid.* nec domatarii con-
tra trium probare vellent, *l. 2. s. 4. ff. h. ex max. 1. auſa 2. g. 2. m. p. 2. re-
ſpondit Cœnus in conf. 5. col. 5.* Hinc tamen traditio nō habet locū,
quando probaret coſefio *l. aliamantur ante ipsam alienationem,*
vt si diſiſit, quod volebat alienare fidei, & ſimilat. Ita ſcribit. Sen.
in conf. 26. 5. col. 2. ver. 6. agitor. libr. 2. Idem quando ad iſuſ inſtanciā
partis facta eft coſefio, quod praedictum iphiſus conſitemis,
ut loquitur *Bero*, *in conf. 179. 2. m. 1. lib. 1.*

Declaratur secundò, vt locum non habent hac conjectura, quando t alienatio suillet ex causa necessarii, vtpat alimen-
torum, dotis, & simili. Ita si alien. in d. post contractum, nro. 3.4. & dixi
supra à prima clementia, in prima declaratione.

Septima est conjectura, quando reus est de crimine f*accusatus*, & poft ipsam accusationem alienat. Hoc cauſum punitio alternativa, vt fraudetur iuris. Ita *Principi m. l. I. p. 1. contra alios m. l. 6. v. 7.* reuocat alios p*ro*p*ri*is *Imper. dicitur in fin. Ang. & Sclav. in l*b*. quis peccatis, col. pecc. C. & b*ea*s proscript*ac* *Genuin.* & *alios in c. cito fecundum in fin. prim. de* *barbit. art. 6.**

Hactenus de donatione facta inter viros: sed dubitari celum contingit, quod si causa mortis dominum eum, an & haec renocutio ad commodium sibi, fecura condonationem dorans ob perpetratum delictum? Et dicendum est, donationem hanc c. conferre revocatum, etiam quod fine fraude facta sit, f. d. aliquatenus, de donatione canifaturia, iustitia, causa, qui fit de se, sic dicimus donationem causa mortis factam a liberto presumi factam in fraudem patroris, & ob id renocuti posse. Ita Lucas de Penna in l. 3. reg. 1. c. de spechia publica. Hactenam sententia locum non habet, in donatione facta iuxto viros, quia ea si defendere poterit, & fiat in pendentia. Nam si marius non renocet, renepat penes ipsam vires, post mortem mariti, si autem renocet acquiritur ipsi filii quia futura non venient in confirmationem. Ita propositum est ei mero fit de donatione inter

404 IACOB. MENOC. DE PRAESUMPT.
**vir. & vxor. Ex quo sumitur cautela contrafiscum, quod tímēs
non properet delictū fiscis bona sua inuidas, donet ea causa mortis
vxori, quia si bona publicabuntur, non comprehendentur hec vx-
ori donata. Ita a fisculari teratibus Delictū, excepit, ut col. 9. ver. que-
ro, quid illius tamen. C. de exercitio iustitiae in d. quem feciut sicut Cafri & Roma-
ni in d. p. l. contraria fidei. dicitur. Taf. in l. fiscus patitur fiscum. §. cimis fli-
pamur. §. de verb. oblig. Nam in l. conf. 20. se-
cundum ampliatur tertid, qui mane. 22. distingue conciliando opini-
onem.**

Differant nunc de alienatione bonorum facta in fraudem creditorum; an scilicet & quando illa presumatur? & quidem dicimus, regulariter fraudem non presumunt ut etiam *ius* *littera*.

Recedimus tamen à prædicta regula coniecuris & præsumptionibus: sicuti in specie annotarunt permuli Doct. q. nos infra commemorabimus.

Et h[ab]et quidem coniectura ducuntur vel à qualitate persona debitoris alienantis; vel à qualitate, & quantitate bonorum alienatorum, vel qualitate persona, in quam facta est alienatio; vel à qualitate & forma numerationis pecunie factæ alijs creditoribus. De singulis dicendum est.

Prima itaque conjectura & presumptio est, quae ducitur à performance ipsa debitoris; sicut est illa deccotioris, t' quem fraudatorem appellat Papinia. In quod primulegum*ff.* de deposito, si tangatur cum*q. querel.* legi praecepit que*V ipsius est.* sic & Bald. in*conf. 38.2.* in*quest. M. l. m.* & in*conf. 40.* in*libro Theofanaria.* libr. 5. dixit, h[ab]o presumpti fraudatores & deceptores, & Baldum fecisti fuit cum gelia à Benenuto Strachia *in tract. de mercatura, in tuta de decotioribus & p. g. xam.* 1. & num. 23. recenset etiam Barto. affirmantem, bonam esse consequentiam, fallitus ergo fraudator. solent enim (subiungit Benenutus *narr.* 2.4.) deccotiores intricare rationes tam codicibus quam in aducaturi, in detrimentum creditoru[m], ex quo dolus malus presumitur. *I. summa cum ratione ff. de pecunio.* & *Liquidam ff. de iure reverso, vbi gloria tradita laetatur.* sed qui in*frandem num.* 37. *Inff. de alio.* solent etiam iiii deccotiores committere alia multa, quae eorum fraudem arguant, ut *apud iijfum Benenutum, num. 26.* & *multo sequuntur.* Est etiam conjectura fraudis dicta à qualitate personae debitoris, ut si quis humilis & deplorata sit vita obligationem exhibetur maioriis summae, quam ut verili simile sit enim speraturum fuisse. Ita Alcia in*l. 5.* maior in*fin.* C. de transact. *poll. Cart. Sem.* in*conf. 36.* m. fine, adductis ambo textu*l. ff.* qui ex *argentario. 6. 5.* ff. de eden.

Secunda est conjectura, que sumitur à qualitate & quantitate bonorum ab ipso debitorie alienatiorum: sicut quando tunc lucrativo alienauerit omnia † bona: *i. omnes*, *q. Lucra ff.* de biis quae in fundem credito, & *ibid.* *Bart. fa. & q. 4. item* si quis in fundem riu. *3. q. 4. Inf. de alio*, & *ibidem copioso* Gomez, *man. 8.* qui dixit, praefundem etiam ex parte donatariorum. Et predictos sententiis est *Beneplacito* in dicto *declaracione no. 29.*

Extenuatur primò hic casus, ut locum habeat etiam in alienatione omnium bonorum facta tituli oneroso, si utrumq; veditatio-
nem. Ita Bart. in d. §. Lxviii. & in l. quod reflectantur sif. de probato. & in
l. post contractum, sum. 7. si de donat. Iaf. in d. 6. item si quis in fraude,
mon. 3. inf. 6. de alio. & ibid. Gomec. me. 18. qui dixit, fraudem hoc in
casu non permissum ex parte empito.

Ceterum hanc traditionem intelligunt Imol. & Rom. in d. *l. pol. contra vitium. & Soc. Sen. in conf. i. a. nov. 7. lib. 4.* procedere, quando ipso facta fuit multo minori pretio quam valeret bona ipsa. & idem affirmatur Benen. in *d. fit. de corollariis v. p. 3. n. 2. pol. Iasonem in d. 6. item si quis in fiduciam. n. 35. & ibidem Gomes. n. 19. qui pariter dixit, hoc etiam causa non prelumi fraudem ex parte eius emitoris, nisi sit persona supficia, utrumq[ue] finguente coniuncta. Et simile de locatioe multo minori pretio facta in frau deum confinguntur, qui rem videtam potest redimere, tradit Yraq. *de veritate conf. 2. n. 6. l. 10. p. 7. 7. vir corollariis vittat.**

Extenditur secundò, vt locum habeat etiam in creditore alienate maiorem partem † locorum. Ita glo. & Bar. m. l. nomen. § filio, de leg. 3. Ias. m. d. § item si quis in fraudem n. 26. & Gomez n. 26.

Excedit tertio, ut procedat etiam in alienante res magis
priorum. Ita Angel. & g. Lusin. in l. *Marellus*, q. res quod ad
Trotul. & in l. *C. de fidel. seru.* Iaf. in d. s. *sterni qui in fratre* nu.
37. & *Gomezel. 1997. vixit. tamen*. Qui quidem dixerunt, text.
flamme cum ratrone, ff. de peculio, allegari ab Angelo, nō prob.
et propter ea ratione vissi et *Gomezel*, quod alienando res
prioriores, videatur alienare maiorem per tamen bonorum. **Quo**
anno rati, si excepit perpendiculariter, non adhuc multum fasicit.
Excedit tertio, ut procedat etiam in alienante res magis
priorum.

Extenditur quartò, ut locum habeat etiam quando non simul & semel, sed particulatim & interpellatim bona ipsa à prædicto

creditor fierunt alienata. Bartol. in l. *numen*, §. *filio de legit.* 3. *Bald.* l. i. *quæst.* 4. *C de his qui non fidem suam credito.* in l. 2. *C de repudia heredit.* & in l. 1. *in fine C.* qui non cedere poss. Angel. in d. 1. *lownes* §. *Lucius* §. de his quia in fundum credito. Anchara. in conf. 37. *colunm.* 1. *af.* in d. 4. item si quis in fundum, num. 33. *Instit. de alio.* & *Gomes.* num. 20. *ver-*
scit. item ampliatur tertio, qui nunc. 22. distingue conciliando opin-
iones.

Tertia est coniectura sumpta à qualitate solutionis & numerationis factus ēs creditoribus, vt si debitor soluit aliquibus creditoribus ante cunctū diei. Nam & tunc fravis respectu temporis & facta prafumuntur, *at prator. s. fin. de m. & l. annis. g. v. b. f. quem fraudes credito. & tradit Benemutus in d. situ de creditoribus m. 28.*
qui subiungit, idēm enim quidē debitor soluit creditoribus ministris priuilegiatis, eos anteponens magis priuilegiatis: ex sententia *Calatr. ful. f. 1. v. b. ff. de peculo. Non commemorō alios quosq[ue] caus ab ipso Benemuto congeffos.*

PRAESVMPTIO CXXV.

Simulatio de persona ad personam in contractu emptionis, & de alijs simulationibus in donationibus quando presumantur commissæ.

SUMMARY

- 1 Simulatio de persona ad personam, quoniam dicatur committi.
Et quid ea non presumatur in dubio, nro. 2.
  - 3 Simulatio de persona ad personam, quibus conjecturis detegatur, na.
4. & seq.
  - 4 Marito emente quando nomine uxori emissae presumatur, & nam.
5. & 7.
  - 8 Donatio simulata quando praesumatur, remissus.

DE multiplici simulazione, que de contractu ad cōtractum
committi foder, fiximus suprā. Nunc differendum est de
līs nonnullis, & primum quidem quando simulatio pra-
sumatur cōmīsa ī persona de peronam, vt maritus vēt emīt,
& tamen in empōsionis instrumento dīctū, & affirmatum fuit,
x̄sorem emīte. Qng fanē simulatio, dicitur committi de peron
ad peronam, ut p̄sona Badi. In m̄lūtū, nu. 2. C. s̄ q̄ta aliter vel p̄bi,
et r̄fūt. in c. i. in princ. nu. 13. de fēdo data in vicē legi cōmūnū, dōbit.
Hac autem simulatio, sicuti & reliquie omnes, in dībō t̄ non
præsumitur: ut trād. Affid. p̄ tractat in loco, nu. 14. fed tamen dete-
rminatur præsumptionibꝫ, & coniecturis quædam modū & alle-
quibus iam differimus, & in claris his terminis, sic refūpdi Dec.
con. 14.2. sub l. 12.

Prima est prefumatio, & conjectura, quando † ante confeccā acquisitionis intrumentū, tractatum fuit inter maritum & vxorem, vel maritū, & venditorem; quod si maritus est emptor sed quoniam ipsius vxoris tantum scriberetur. Dicā in confil. i + 3. nu. 18. in fin. & Affl. 3. m.d.c. i. in prīnu. nu. 12. ver. sed quidam de se dato in vicere qui comitū ad ultimū texit. 3. s. si ab eo p̄d. maritū, non exponit, & p̄t. in se invenit. 3. s. in confeccā auctore.

Secunda est conjectura, quando vxor confeccio ipsi emptionis instrumento, recognoscendo bonam fidem, confessa est, rem emptam fuisse pecunia mariti. Ita Soci. Sen. in conf. 29. 17. lib. 4. & Affl. in d.c.s. p.m. 12. ver. sicut si probetur, &c. qui in vers. 1 autem res, fisiungit, quodam vera tradita fuerit ipsi mulieri, celare suplicio simulacionis: & oī id teneretur relictione pretium mariti. *Vxoris de donat interiuersum, & vxo.*

Tertia est conjectura, quando t̄ constat, rem traditam fuisse
wxorion autem marito. Nam tunc presumitur cōtrāctus simu-
latus. Ita B. ad. i. l. multum, nu. 2. Det. in d. conf. 5+3. nu. 15. 16. & 17. quā-
dūcim. & alios refert, quos etiam fecerat eī Soc. Ser. in d. conf. 129.
12. lsc. 4. Affid. vñ sopra. Et yñ quidem adducti sunt l. Papin. ff. de dona.

ter vir. & vix. & filij. C. eod.
autem est coniectura, quando t' viror n'l egit & tractauit, su-
per ipso contractu' emptionis. Nam ex tractatu' habito a' marito,
prudentius quid ipsem emerit sua causa fuit simulacrum scribi fe-
rebit in instrumento nomen ipsius mulieris. Ita affl. in d.c. in
num. 13. de seudo dato in vicere legi commiso. Et ratio est, quia
tractatu' & ordinatione praecedenti presumitur simulacrum, ut scri-
bi tam in pastore nouissima. C. de pat. Ita quoq; diximus super in pro-
prietate.

fonsrio.122 in 2. coniectura, contractum soneratitii detegi ex preambulo tractatu.

Quinta est conjectura, quando † maritus ipse semper suo nomine posset, & fructus perceperit, nulla habita ratione ipsius uxoris. In Decius in d. conf. 5.43. num. 18. versic. & ista conclusio, qui sic respondit de quous altero, qui sua pecunia emit, & posset fructus percipiendo, eti in instrumento emptionis, scribi fecerit alterius nomen, argum. l. sion de in rem verso. & Lacion quidam. ff. de uiria, &c. contingit, ut translat.

Sexta est conjectura, eti leui, que colligunt ex affirmo & castro, in quo res empta sit nomine mariti descripta. Hec enim conjectura, si cum aliqua alia iungatur simulationem detegit. Ita declarando Baldwin in 1. multum interc. su. 3. C. quis alteri, vel filii respondet in loc. Sen. in d. conf. 129. num. 1. lib. 4. & secundum est Petrus tom. Anach. in q. 29. num. 18. par. 3. Catastrum enim, cum alio administricio probare scribunt Doctri. in decim. 5. decim. de verb. oblig. & copiose differit Macard. in tral. de probatio. conf. 27. 4.

Hic annecti possunt illas conjecturas similitudine donationis, quas enumerant Alciat. in l. si maior. col. 1. & de translat. Decianus in conf. 32. lib. 3. Francisc. Beccus in conf. 5.2. & Macard. in tral. de probatio. in conclus. 557. & 558.

PRAE SVMPTIO CXXVI.

Metu an, & quando illatus presumatur, & quando perdurare, ac purgatus dicatur.

S V M M A R I A .

- 8 Metu compulsi non metu contrahens presumatur.
Idq. praefatim si in curia vel loco celebra contractabitur, nu. 3.
Aut praefatim amici, id non confessio. nu. 4.
Vel ab his quibus ei qui metu alegat poterat imperare, nu. 5.
- 2 Metu incutere, et delinqutere.
- 6 Metu non presumatur, efi qui magnum dederit pro medico.
Limitari tamen in Tyranno nu. 7. vel subdit eiusmoris lafo.
- 8 Metu ill. tu, nec quidem a magistratuum vel dignitatem obtinente, presumatur.
- 9 Metu illatus ex praecepti obliuie extantibus probatur.
Idq. praefatim in contractu sibi, aut modis tempore confesso, nu. 10.
- 11 Probationes leviores in hi quia clam fuisse sufficiunt.
- 12 Princeps cum subdito contrahens, metu illatus presumatur.
Id tamen quodmodo accipendum, nu. 13.
- 13 Colleget praefare subdito grauans princeps, metu presumatur compulsa.
- 15 Metu illatum presumatur re alienata, que alienari non conseruatur.
Idem si contra hec rubore, & verecundia afficiatur, nu. 16.
Aut fieri lacrymatis contractus tempore, nu. 17.
Aut ex tempore verosimiliter non contractaverit, nu. 18.
Dec alborum fuisse qui in simulib. contractibus adhiberi debuerint, num. 19.
- 20 Metu scifice presumatur beneficio foliatis, & deinde illi renunciantur.
- 21 Non illatus, nemo velle presumatur.
- 22 Metum illi uero presumat ex communione voce, & feme.
- 23 Metu cont. axisse presumatur qui eo protestatum postea fuerit.
- 24 Metu illi tamquam auctor, praecedens modis illis, qui conseruatur exequi.
- 25 Minus inferre metum iustum, qua requirantur.
- 26 Metum presumatur contractive, qui est in carcere, aut loco, vel tempore quod libertate caret.
- Item si ad istum deus adiutor erat, nu. 27.
- 28 Metu illatus duc presumatur, eadem non causa extante.
- 29 Alius fadi in contractu possit metum illatum, metu fadi presumatur.
- 30 Contractu metu celebrato presumatur omnes clausula in instrumento per notarium abitura.
- 31 Taliibus dubiis de metu attestantibus una cum coniectura existente, plus creditur quam nulli dependentibus de voluntate spontanea.
- 32 Matrimonium contra illum metu plus creditur testificari, quam alij contra contractum offerentibus, si metu coniectura existat.
- 33 Metu purgatus ipse quidem presumptioribus, & coniecturis apparet.

E Tisi suprad in presumptione quarta huius libri explicatur, quando in contractu matrimonii presumatur illatus metus, & quando perdurare, ac demum quando presumatur purgatus. Attraen non grauor hoc in loco eodem ordine differere de metu alijs in contractibus illarum.

Primum itaque est caput, quando presumatur illatus metus in ipso contractu? Et pro regula confirmendum est, quod nemo in contractu presumitur metu copulsus. I.2. C. de reg. qui vi metuere causa, virgilio. Bald. & reliqua. Et ratio est, quia metus in incutere est delinquere, & delictum non presumatur, i. mortuus pro processu. Hanc rationem probabant Innoc. in c. causam matrimonii de eff. deleg. & Alciat. in tral. de presumpt. reg. 5. praefat. p. 7. num. 1. Et hec quid presumptio maximus locus habet, quando † contractus celebratur in ciuitate, vel alio loco celebrari, in quo absiduus has redditus, h. lib. 1. in princ. ff. quod metus causa cuius verba haec sunt. Non est verisimile, copulsus in vrbe ineque indebitu soluisse eum qui claram dignitatem habet praetendere. Cum poterit usus publicum inuocare, & adire aliquem potestate preditum, qui vtio, cum pati prohibuitur, sed huiusmodi presumptio debet apertissimis probationes violenter opponere. Et huc etiam facit text. I. si feruntur, in. C. quod cum eo, & scribunt Iaf. & Dec. in l. si super professione. C. de translat. & ad rem nostram magis Lucas de Penna in l. 3. in 4. presumptio de apostoli publ. lib. 10. & Alcia. in reg. 1. in 8. num. 7. & hos secutus sum in conf. 40. in 3. lib. 5. Habet etiam locum multo magis huc presumptio, quando celebratur fuit contractus praefutibus familiis, qui pauci non sufficiunt inferri metum, i. transalpinum, vbi Iaf. in. C. de translat. & dicimus infra in loco, & dixi in d. conf. 40. num. 4. Bert. conf. 49. num. 27. lib. 1. Et praterea multo minus presumitur illatus metus ab his, quibus allegans metum imperare † poterat. Bald. in conf. 4.8. Quod domini lib. 2. Arg. in conf. 29. Arbitr. & Benvenut. Stracchini. tral. de mercatura, in tit. de navigatione. nu. 23.

Excedunt primò, ut procedat huc presumptio etiam quantum do qui dedit magnum pro modo. Ita si in l. in epistola. nu. 1. & ibid. l. 1. C. de translat. Ruan in conf. 50. nu. 7. lib. 3. alibi in conf. 7. nu. 21. Verum Iaf. in d. interpretat. num. 4. ver. 1. multa, intelligi, nisi quod dedit tyrrano. Nam tunc meum dicitur presumitur. Hanc extensionem intellico nisi adesse enormis lafo. Ita Cosfr. & Alciat. quis retulit & secundum sum in d. conf. 5. 10. nu. 12. lib. 5.

Excedunt secundò, ut procedat etiam in obridente dignitatem & magistratū. Nam adhuc non presumitur metus ab eo illatus, Iad inuidius. C. quod metus causa, vbi Delt. & declarant Dec. in conf. 29. col. 1. Ruan in conf. 2. lib. 4.

Ceterum, vbi extant conjectura illati metus, † fatis superque illi presumitur. Ita Cyno. Laceron. C. de gr. qui vicemetu causa. Bar. in l. de tempore. num. 5. & m. 7. ff. de tempore tempus causam. Bal. in conf. 26. Pandus in conf. 4. lib. 3. & lib. 3. in conf. 29. num. 1. Com. in conf. 61. Alexand. in conf. 92. num. 6. lib. 3. & in l. in epistola. C. de translat. & ibid. Iaf. Corin. in conf. 1. nu. 12. lib. 2. Octua mi. in encl. in modis profecto. lib. 6. & 7. ff. de reg. vir. & in conf. 19. num. 2. Et hoc secundum sicut in commentariis de arbit. iudic. libr. 2. cap. 1. lib. 3. num. 1. & in conf. 1. num. 27. lib. 1. Et hic accedit Alciat. in reg. 1. nu. 3. & in tral. de presumpt. reg. 5. praefat. 7. Roland. conf. 1. nu. 12. lib. 4. & And. Gall. Germania erudit. l. 1. lib. 2. prae. obser. p. 9. 33. m. 18. & hos secundum sum in d. conf. 49. num. 5. & alias referit Macard. in conf. 10.2. nu. 5. Idque multo magis locum habet in contractu, actius, verè clam † se noctis tempore concocto. Alex. in d. conf. 98. nu. 6. lib. 3. & in conf. 56. num. lib. 5. Alciat. in reg. 1. nu. 5. And. Gall. in d. conf. 73. nu. 17. Et huius quidem in fuisse ratione, quia metus solet feceretur, & clam incutere, obid sufficiunt conjectura, & presumptions; cùm in his, que clam fuisse, sufficienti & leuiores probationes.

Prima est conjectura, quando † Princeps contractus cum suis subditis. Ita Iaf. in L. interpretat. num. 4. C. de translat. Brus. in conf. 81. num. 4. Bert. quatuor. 100. num. 19. Crater. in conf. 2. nu. 19. & in conf. 29. solen. 1. vbi respondit, metum non presumunt illatum à subditis dominosedi econtrari. Gramma. in conf. 5.1. nu. 12. & in conf. 6. nu. 7. in Crimin. Quid ego intelligo, quando † princeps ille conseruit metum incutere, & minus exequi, & fecit praeceptum aliquod communitatorium. Dicit. in conf. 21. num. 1. & 2. late Ruan in conf. 12. col. 1. & 2. lib. 4. qui latè declarat. Ita pariter, quando princeps grauit subditos praefare collectas, † quas multos iam ante annos non presulterunt, presumuntur illi metu compulsi id facere. Alex. in conf. 1. nu. 2. lib. 4. Dida. in p. 29. p. 1. p. 2. ff. & m. 1. de regul. in 8. Ruan. in conf. 1. nu. 21. lib. 5. Roland. in conf. 1. nu. 123. lib. 4.

Secunda est conjectura illati metus, quando † alienata sunt, quae alienari non conseruit. Ita Par. in conf. 1. nu. 19. num. 19. lib. 4.

Poët Baldus in l'interpolis m. 5. de translatio.

Tertia est conjectura, quando est contrahebitur, & contractus contentendo rubore, & verecundia quadam afficiebitur. Ita *Lafon additio ad Chrysostomum Pororum in h. 8. prop. 8. in inst. quibus modis ius patr. potest soluuntur, ex l. penult. ff. de furtis. & ex glo. m. 6. laufa. 6. mutat. ff. de procurat.* Ceterum adhibenda erit diligenter pro persona conditione: Nam fieri facile potest, quod rubor, & verecundia aliusque quam ex meo proueniat, sicuti capite condigit in mulieribus, in adolescentibus, vel alio, qui forte turpe extimatis alienare bona majorum suorum.

Quarta est conjectura, quando ita qui contraxit, vel contractus contento, eo tempore lachrymabatur. Ita de meo illato in contractu matrimonij scripsi super in praesumpte.

Quinta est conjectura, quando non est verisimile, quod eo tempore contraxisset. Exemplum afferri potest in filia, que ea dicit, qua pater ei mortuus est, ab affinis aliqui matrimonio traditur. Si scripti super in 19. m. 4. vbi declaratur. Et item fictio eius circumscribitur non verisimili, ad probandum metu, considerant Alba in conf. 77. m. 24. Crat. in conf. 49. m. 5. & Roland. in conf. 20. m. 12. lib. 4. & scriptus sum in d. conf. 49. m. 10.

Sexta est conjectura, quando in ipso contractu adhibiti sunt fuerū sanguine cōstituti, & amici, quemadmodum in familiis contractibus ita scripti super in d. praesumpte.

Septima est conjectura, quando quis iure suo spoliatus fuit, utrum beneficio, & deinde illi renuntiavit. Nam is metu i renuntiatis presumuntur, & super hoc de revere, vbi invicem. Ea est ratio, quia non pote umitur vel late facta sum, *Léon de indebto, in pr. 11. ff. de probat.* Et Innocentius in specie fictus est Alciat. in d. resp. 50. ff. & in tract. de praesumpt. praesumpt. 7. m. 1. & apertis Cracut. in conf. 49. m. 4. post Angelum in conf. 28. m. 2. & Aret. in conf. 24. colum. 2. qui sic argumentum illum in magistratus aliqui priuato, qui iure suo renuntiavit. Roland. in conf. 20. m. 12. lib. 4.

Ostia est conjectura, quando ex taxt vox & familiari metus. Ita *Cornelius in conf. 40. & Alcia. in conf. 8. v. 8. ver. 6. concurred.* & in resp. 50. m. 4. vbi. 5. ver. 1. confirmatur etiam, & scripti etiam super in praesumpte. & in 15. concurred.

Nona est conjectura, quando ille deinde protestatus est, quod nollet contrahere, vel contractui cōfiteretur: sed quod accedit id facit. Tunc tunc presumuntur metu contraxisse. I. qui in d. conf. 1. Cel. v. 8. 1. vni. 28. ff. de acq. hered. Roman. in l. de pupilo. 6. ff. qui ipsi. Prator. ff. de operi nouinov. & apertis Alciat. in resp. 5. m. 4. ver. secunda concurred protestatio. & Cracut. in conf. 49. m. 3. Idem respondit Decius in conf. 29. numer. 2. in fin. & idem tradidit ipse Decius in l. p. 1. de m. 1. m. 1. ff. de pad. & Rubens in l. non foli. 6. morte, num. 23. ff. de operi non nascita. Paris. in conf. 5. m. 16. & in conf. 60. lib. 4.

Décima est conjectura illati metus, quando praeceaserunt tam eius qui confundit eam exequi. Abbas & Decius in conf. 5. de ejus. delega. & Cracut. in conf. 49. mone. 1. qui post Bellameram in conf. 9. colum. 5. dixit, quod minus inducunt iustum metum, quando tria concurrunt, nempe magnum periculum communiam in persona, vel in bonis secundo, quod minus talis sit, qui posse damnum illud inferre. Tertio, quod in minis solitus sit eis ex equi. Ita declaranda erit illa conjectura metus, que sumitur ex facie vulnus terribilis eius qui foler & potest terrere; vt post alias tradit Cracut. in d. conf. 49. numer. 3. & ibidem, m. 9. arguit metum, quando minatus effectus fecutus est.

Vndicima est conjectura, quod quis t̄ contraxit in loco, vel tempore quo liberatae carabar, vñ in eo, qui est in carcere, iustit. qui carcerem. ff. quod metu causa. vñ etiā in eo, qui aduerterat potentia impeditum precepit ius suum. Ita Cracut. in l. conf. 49. m. 6. & scriptis lib. 2. de arbitriis iudiciorum. cap. 130. m. 4.

Duodecima est conjectura illati metus, quando t̄ ad ostium domus, in cuius celebratur contractus, extat armati, qui facile possunt armis vim inficeri facili de eo, qui afficeret metu contraxisse. maxime cum puerilla, quam aliquo non duxit in vxore, nisi existentes armati ad ostium non sufficiunt, respondit Cornelius in conf. 49. m. 11. lib. 2. & dicit super in d. praesumpt. 4.

Secundum est huius disputacionis caput, quando metus iam illatus in ipso contractu presumuntur continuitas? Hac de re scripti nonnulla super in praesumpte. 4. in 2. que hic pertinet. Dixi & iuvat reperire, metum precepit adhuc perdurare, t̄ quando exstat eadem causa metus. Ita Bar. & reliqui m. 1. pr. ff. de cond. ob turpe cast. Calid. in conf. 1. m. 1. vñ quod metu causa. Idem scriptor Marfil. in Angl. 525. Andreas Gallus lib. 2. pr. obser. cap. 93. m. 1. & 2. & Alba. in conf.

77. m. 4. & conf. 52. m. 12. Et metus à viro femel illatus vxori presumuntur durare tota tempore matrimonii, ex quo eadem causa, id est maritus durat. Idem respondit Dec. in conf. 219. m. 6. ver. 2. tertio hoc item. & in conf. 22. & idem ipse docuit in l. omnibus causis, in fin. de reg. sur. & in l. p. 1. de n. 1. m. 1. 2. C. de p. 1. & Boer. in q. 100. quā scripterunt, quod si maritus verbaverit vxorem, vt consentire instrumento, si deinde ex intervallo confessit, metu confessisse presumuntur: ex quo eadem causa metus, nempe factus maritus exhibetur.

Huc etiam facit, quod actus t̄ in continentis facti possit illum metum presumuntur metu facti, ex quo eadem causa perduratur. Ita Bald. in l. 2. q. 2. quod metu causa. Alexander. in conf. 98. m. 1. fin. 3. Corine. in conf. 1. m. 16. lib. 2. Decius in conf. 219. m. 4. & in conf. 49. m. 16. Tyr aquell. in tract. a de retralita conuento. 9. & glo. 5. num. 21. & Alciat. in resp. 5. num. 12. C. de p. 1. & Boer. in q. 100. quā instrumento, si deinde ex intervallo confessit, metu confessisse presumuntur: ex quo eadem causa metus, nempe factus maritus exhibetur.

Huc etiam pertinet, quod si contraetus meru celebratus est ita & clausus omnes in illius instrumento adhibeatur, presumuntur metu adiecta. Ita *Fridog. in conf. 5. 6. lib. 1. Alba. in d. conf. 77. m. 33. Roland. in conf. 1. m. 13. lib. 4. qui similius compredit.* Illud quoque obseruandum hic est iam dictum, quod quando aliqua extat conjectura illati metus, magis creditur dubius t̄ reflexis de metu atrettantib. quam mille de voluntate spontanea deponentibus. Ita Alciat. in tract. de praesumpt. reg. 3. & praesumpt. 7. num. 4. & in resp. 5. 6. in quia ita inellexit timorem, in super hoc determin. & Argent. in l. vltim. in princ. ff. quod metu causa. Ita etiam declaratur quod scripti Capolla in casula 134. Tempore m. cum dixit, quod mandat creditor t̄ effterent, matrimonium t̄ fusile metu contrahit, quā alii, qui sponte conjectum dixerunt. Hoc sane intelligitur quando extabantur alii conjectura illati metus. Ita etiam declarantur reliqui omnes qui Innocentius fecuti sunt; nempe Iason in l. interpolis m. num. 5. C. de translat. Decius in l. in omib. casu pro falso. num. 8. ff. de reg. sur. Ruijns in conf. 22. m. 2. lib. 1. Boer. in q. 10. m. 3. & 7. Gorazd. in conf. 9. m. 17. Parisi. in conf. 13. m. 62. & in conf. 60. 2. lib. 4. & Alba in conf. 77. m. 12.

Tertium est caput huius disputationis, quando scilicet metus iam in contractu illatus, presumatur aliqua ex causa purgatur: id dicendum est, quod contraetus signis, & conjecturis t̄ vel dilutur conjectura metus, vel metu ipse purgatur.

Primum est signum, quando ille, qui allegat metu contraxisse, peruenit ad locum ei omnino liberum, & protestatus non est se metu cōpulsum tali in loco contraxisse, non presumuntur quod metu contraxerit. Ita colligunt ex 1. q. 1. qui in d. conf. 1. Cel. num. 23. ff. de acq. hered. & in son. foliaca. 6. morte, num. 17. in fin. ff. de operi non nascita.

Secondum est signum, quando ille, qui metu contraxisse dicitur, sponte t̄ soluit vel exigit, vel alio modo, & obseruerit quod presumptum, metum purgatur presumuntur. C. quod metu causa. & l. in l. Baldus. & reliquo. Affid. in decf. 326. num. 6. Paris. in conf. 1. num. 5. lib. 2. Andreas Gall. lib. 2. pr. 2. obseruat. cap. 93. num. 21. & 22. Alciat. in resp. 519. ad finem. & idem ego ipse reprehendi in conf. 1. m. 297. lib. 1. in conf. 41. m. 6. lib. 5.

PRAESUMPTIO CXXVII.

Metus reverentialis quibus conjecturis, & presumtionibus dētergatur.

S V M M A R I A.

Alienatione rei doti alii consentient mulier praesumptum non metu, sed sponte sua confessio.

Et multo magis adhuc assiduum eius, vel sanguine inuidit, pat. 6.

Metus ex sola dignitate eius cum quo contractatur, non presumuntur illatus.

Nisi tamen aliquis metu impresso antecepit, m. 3.

Mulier reverentialis hypothecis super donatione propter impedita ageret, blandit. vñ modis a praesumptu.

Contraemulsius reverentialis affectu, nullum esse, nec ei derimenti affectu.

Contraemulsius reverentialis affectu, nullum esse, nec ei derimenti affectu.

Ideam in filia, que parti confessio, ut religionem ingrediatur, m. 3.

g. Metu

9. Metu reverentia non præsumitur, et si ante confusum adhibitum, vxor vel filia clam fuerit de eo protestata.
Nisi tamen id palam facere de maximaria reverentiam non potuerit. *ad. 10.*
10. Metu reverentia est confusum, si ante confusum praefatum, maritus vel pater verba sit interminatus.
Idem si imprudentia preces acciperint. *nn. 12.*
Idem est, si tantum reverentia pro persona conditione, ut index efficiere posset, metu illam confusum. *nn. 13.*
11. Confusum metu præsumitur adhibitum, ex quo Leso enormis sequuntur.
12. Metu reverentia præsumitur, quando lex tacito ex confusus prædicatur.
13. Patrem filio recte confusum præsumitur.
14. Fiducia à parte differente potest, cum ei indignum moribus, & tempore ipsorum eligit.
15. Confusum tacitus faciliter tollatur quam expressum.
16. Expressum tacito fortius est.

DISSE RAMVS nunc de alio genere metus, quem reverentiam appellare solemus. Dubitari sepe contingit apud interpretes nostros, an mulier confusum alienationi rei dotalis vel familiari à marito facte, metu, & vi confusum præsumitur, ob eam reverentiam, quam vxor marito praefare debet? Et magis receptum est, mulierēt præsumi sua ipsa sponte, non autem vi ac metu confusisse. Non enim metus sola reverentia illatis præsumitur, & proprieate alienatio illa non recinditur. Ita Inconfusum in c. causam matrimonij de officiis delegatis & in venuenis, de sponsal. Bartoli in l. ad iniudicium. C. quod metu causa, Abbas in c. c. omni contingat, in primo notab. de iure uxori. Alexander, in l. scilicet doto, q. eo tempore, numer. 3. ff. soluto matrimonio. Iason in L. transactioen. num. 2. C. de transact. & in confus. 3. num. 6. libr. 2. Felin in c. causam matrimonij, column. 2. de officiis deleg. Socin. Sen. in confus. 263. num. 2. libr. 2. Georgius Natta in c. causam, column. 2. num. 10. de palliis, in 6. Curt. Iun. in l. interpretatis, column. 3. libr. 2. C. de transact. Anton. Capic. in decisi. 15. num. 3. Aelius in c. causam contingat, in primo notab. de iure uxori. Roderic. Soares alleg. 2. in fine. Didacus Coattur, in epistole de sponsal. cap. 3. §. 6. num. 4. Et scripti in lib. 2. de arbitriis iuris iudicium, cap. 136. num. 1. Quorum sententia fatis probatur ex l. in sola dignitate eius, cum quo contrahitur. Ita & in l. si per impressionem. C. cod. fanicum est, ita demum præsumti, contractum metu gestum, cum magistratura tu, aliquia metu i impreso antecepisti. Ergo contra non præsumitur metu celebratus contractus cum superiori, si nulla eius præcessit imprelio. Et apertius probat constitutio Iustiniani, in art. 1. immobilia metu resumpta, in princ. ell. Novella 6. Vt res immobiles.

4. Et. Constitutio Iustiniani, quod mulier renuntians i hypoteci super donatione propter nuptias affligens, inducta videtur bladij tuis viris, & ob id recepta. Deinde subiungit Iustinianus, quod si post biennium iterum renuntias, præsumitur interim magis delibera te cogitare, atque ita decipiam non esse. Et propter ea infert confirmari primam illam donationem: Ex quo intelligimus haec fundam confirmationem, eodem matrimonio collante factam, non esse factam vi, vel metu, nec primam illam, cum tamē eodem tempore exeat eadem causa reverentiae.

Præterea hoc ipsa traditio probatur ex c. causam matrimonij, de officiis, vbi Pont. Max. declarat, confusum i mulieris verbis affecta, nullum esse, & ei detinimento non esse, ob verbis iam praecedentia. Ergo feci est, si verba non sunt adhibita. Et simile habeat in c. venuenis, de causes, coningua. Et hic accedit sibi in c. insinuante, in suo, qui clerici, vel videntes, cum dicit, solam poterant metu argere metus.

His intelligimus male respondere. Aretius in confus. 2. num. 8. Ris. 1. num. 2. Et scripti in confus. cap. 15. num. 8. & Soc. Iun. in confus. 47. num. 3. lib. 3.

Cū dicuntur, mulierēt praefaci, vel metu confusum prædicatur, si de mino, qua locutur, quando index compulsi debitorē, non ex sua maiestate, & reverentia, sed precepto.

Hac sententia multo magis procedatur, quando in actu ipsius confusum adhibitum ab uxore intercedunt eius affines, & fan-guitine coniuncti, justal. transactioen. C. de transact. Quia de redicione in subiectum præsumptione. Et ruris, multo magis procedit dicta præsumptio, quod filia habitat feitorium à patre, ita C. act. in confus. 14. num. 4. & 7.

Extenditur primò, vt procedat prædicta sententia, etiam in

confusum filie adhibito super contractū matrimonialis, dum patre eam matrimonio tradit. Nam eti confusum in ipso matrimonio magis purus requiritur, attamen t̄ confusum ille non præsumitur metu hoc reverentia, ita extortus, ut contractū ipsum matrimonio recindatur. Ita gl. in c. præfatu clericu, 20. cap. 1. libr. 1. in fama, in tit. de matrimonio, §. penit. vestig. vngue d' castro. Calder in conf. tit. de sponsal. abb. in c. venuenis, libr. 1. de sponsal. Præp. in c. omni latum, column. 4. eti. libr. 1. Imol. in tna de sponsal. quos sententia ell. Didacus in epistole de sponsal, parte secunda, cap. 3. §. 6. num. 3. quo loci nomine s. confusat, contrarium opinionem Ignor. in l. 3. elegant. & num. 179. ff. ad Sententias consuli. Sylbianum, ex l. 3. si parere cogenit. ff. de rite mortis, quia veritas Ignor. zaneras, si communis, & veram eius letitatem sequitur.

Extenditur secundò, vt procedat hæc sententia, etiam in filia, quae confitentia patris, qui eam i monachum fecit. Non enim præsumitur confusum ille metu reverentia extortus: & ob id ingreditus religiosum non dislocatur. Ita post alias Dida. in epistole de sponsal. in 2. part. cap. 3. §. 6. num. 7. recte a contraria opinione Butry, Angeli, Arctini, Imole, Alex. Iason. Marfil.

Extenditur tertio, vt loci etiam habeat hæc sententia, t̄ quamodo clam præmissa fuisse protellatio mens reverentialis, ut si filia, vel uxor ante adhibitum confusum clam protelat, ut si filia, vel metum patris, et patris, vel mariti reverentia. Nam adhuc metus non præsumitur, & ob id contractus non recinditur. Ita Bartol. in l. qm. in aliena. §. Celsus ff. de acquirentibus, & ibidem l. 1. libr. 1. l. ch. C. de fiducia confus. l. Alexius in confus. 16. num. 11. lib. 3. Abb. in c. causam matrimonij de officiis delegatis. & ibidem Dec. in n. 3. idem Decius in confus. 21. column. 5. Socin. in confus. 9. num. 15. libr. 3. Aeliat. in c. omni contingat, imponit notab. de iure uxori. & C. in confus. 1. num. 6. & in confus. 120. num. 2. Et eis huius sententia ratioquia ex quo mulier hæc potest palam protellari, & non est protellata, illa clandestina protellatio nihil operatur. Et ideo confusum illis non irritatur, diffusum autem est, quando i ob maximam reverentiam non potuerit palam protellari. Nam tunc sufficeret protellatio clam facta. Ita Soc. Sen. in confus. 263. num. 3. & 9. lib. 2.

Declaratur primò, vt non procedat hæc præsumptio, quando maritus, vel pater, iam ell minatus, t̄ quod eam afficeret verbibus, non confusum protellari. Nam tunc sufficeret confusus præsumitur metu adhibitus. Ita Bartol. in l. 6. que non erat a. ff. quodrum etiam actione non detur. At etiam in confus. 2. num. 7. Decius in l. omnia causis profecto, num. 2. ff. de reg. iuris in l. p. a. nouissima, num. 10. de C. causis & in c. v. de appell. Aeliat. in c. omni contingat, num. 2. libr. 1. v. ff. secundum. & in l. 1. libr. 2. Et scripti in confus. 2. §. 3. num. 4. qui invitatio verbi d. 6. 3. scribit idem. Declaratur quando t̄ preces importuna adhibita fuerint, ex traditione affidit in decisi. 6.

Declaratur secundò, vt non procedat prædicta sententia, quando talis ex acta est etiam reverentia pro personae conditione, & de taxatim posset, metu vere illam confusum: fuisse ex sacra causa in confus. 27. num. 33. lib. 3. scripti in commentariis de arbitriis iudicis, lib. 2. cap. 1. num. 8.

Declaratur tertio, vt non habeat locum prædicta sententia, quia t̄ ex confusum enormis iuxta orta est. Nam tunc metu præsumitur adhibitus. Ita C. in confus. 174. contra superem. num. 1. lib. 1. Aretius in confus. 24. num. 9. Socin. Sen. in confus. 161. column. 3. num. 4. libr. 2. Rauis in confus. 170. num. 17. libr. 1. & in confus. 60. num. 17. libr. 2. Decius in c. causam matrimonij, num. 7. in fine, de officiis delegatis. Capit. in l. 1. num. 19. num. 3. Aeliat. in c. omni contingat, num. 2. de iure uxori. Socin. in confus. 19. num. 27. Et in confus. 77. num. 12. libr. 2. Et. Abb. in confus. 27. num. 21. & in confus. 104. num. 4. Et scripti in confus. 2. num. 31. & in confus. 142. num. 39. lib. 1. Grammat. in decisi. 102. num. 65. Roland. in confus. 71. num. 13. lib. 1. & Didacus in epistole de sponsalib. parte 2. cap. 3. §. 6. num. 4. qui subiungit ex sententia C. Aretius, & C. Cratulae, in l. causam matrimonij, & ff. de officiis delegatis. & Aeliat. in c. omni contingat, num. 2. de iure uxori. Nec obstat, quod ab hac opinione dissentiant Abb. & But. in c. non de præsumpt. Aeliat. in l. interpretatis, col. 11. C. de transact. & in l. que num. 9.

Declaratur quartò, vt locum non habeat, quando t̄ lex prædicatur et ex tacito confusum. Nā tunc folius timor reverentialis sufficit, vt præsumatur confusum ille meticulosus. Ita Bartol. in l. qm. decisi. 100. num. 12. ff. soluto matrimonio. & in l. interpretatis, num. 4. C. de transact. Bartol. in l. fine C. ad S. C. Velleian. Decius in c. causam matrimonij, & ff. de officiis delegatis. & Aeliat. in c. omni contingat, num. 2. de iure uxori. Nec obstat, quod ab hac opinione dissentiant Abb. & But. in c. non de præsumpt. Aeliat. in l. interpretatis, col. 11. C. de transact. & in l. que

- datus ff. folio matrim. & ibid. I. s. num. 96. Nam horum argumentis satisfact Dec. m. d. l. ex fac. matr. qui inquit text. in v. n. i. s. por-
ro, de desponsi. impub. lib. 6. procedere quis actus ille non crede-
bat priedicare filio: cum praefaturum patre recte confusili-
filiu. iuxta a. nec in ea. i. s. ff. ad leg. l. de adulter. Et in specie pro-
bat l. sed ea que. ff. de sponsi. Cum dixit, tum filium t. posse à patre
differire, cum ei indigni moribus & turpe spoulium elegit. Non
etiam virginatio illa, qua Abbas & sequaces vii fuit: quod si me-
tus reverentia non impedit consensum expressum, non etiam vi-
detur impedire tacitum: cum eadem fit virtus taciti & expressio.
L. cum quid ff. sicut per. Nam respondetur ex eiusdem Deci-
ficiā, conuenientia taciti faciliter expresso tolli & impediri. Innoe-
c. i. extra quod metu. cay. Erit enim expressum t. fortius & potius
tacito, i. expulsione ff. de sui & legit. Abn. i. s. diligenter, num. 25. de
fato co. nupt. Deci. i. l. in quanto nupt. C. qui admittit. & in l. non vult
habeat esse, numer. 10. ff. de regal. nupt. & item in nupt. extra de constitut.
nupt. 2. Et ad hunc declaracionem explanationem, aliqua etiam dicendum
intra libro 7. in presumptio. 45. vob. agemus, quando tacens conserne
pi presumptio.*

P R A E S V M P T I O C X X V I I I .

Metum & dolum abesse presumti in eo, qui presenti-
bus sanguine coniunctis, vel amicis
contraxit.

S V M M A R I A .

- 1 *Contractus initus interuenientibus sanguine coniunctu & affinitib,
metu falso non praefutus. Idem si solum interuenient index, num. 6.
Quod & in vltimis voluntatis habet locum, nu. 7.
Hanc, tam forem praefumptionem esse, ut dubius testib⁹ contractu
negat probat, nu. 8.
Night, nomen persona, talis sit, qua etiam amicis praefutus metu queat
inferte, nu. 9.
Aut etiam enormis lafo, nu. 10.*
- 2 *Tutore gerentes negotia populi, coram propinquis expedite
debet in tutore finit.*
- 3 *Propinquorum praefutus a veritate tollat praefumptionem dolis.*
- 4 *Liquet secundum veritatem aliud est, aliud facere vera secundum
praeſumptionem.*
- 5 *Mulierum aut minorum in contractibus, cur statuta propinquorum
praefutiam requirant.*

- 1 *S V P E R I O R E presumptione scriptissimus, metum non praefu-
ti mi ob folium reseruentur, vt accus recindatur. Nunc dicimus
omnem alii metum, vel dolum non praefutum in eo qui t. con-
traxit interuenientibus sanguine coniunctis, & affinitibus, vt vno
verbo etiam suprā attigimus. Haec praefutio non probat l. trans-
futio, qua dominus. C. de transf. vbi Doct. praefutus laf. num. 1. Barto.
in l. s. t. & fratre, num. 3. ff. de condit. indeb. Bald. in l. Pella. C. de his,
quibus vid. indeb. & in l. C. de praeſ. decurio. libr. 12. Angel. in confi.
2.1. Thesma. t. s. est. Alexand. in l. sciss. dotem. s. eo tempore ff. folio
matrimoni. Scimus Semor in confi. 263. colum. 6. num. 10. verific. sed
ad hoc videatur, libr. 2. Decim. in singulari, num. 10. ff. certum petat.
& in confi. 232. num. 3. in confi. 448. num. 14. & in confi. 463. num. 7. Carto.
Senior in confi. 44. super contingencia, colum. 5. verific. comprobatur
praeſutia. Iason in l. bonorum, num. 4. C. quidam. Petrasanta
in confi. 37. Ruzius in confi. 179. num. 17. libr. 1. & in confi. 122. num. 12. lib.
4. & in confi. 51. num. 13. libr. 5. Marſil. in singul. 47. praefutus. Paris in
confi. 96. num. 39. libr. 1. & in confi. 88. num. 35. libr. 3. Boerius quesi. 100.
num. 7. Alciat. in traſta, de praefut. regul. 1. praefut. 21. & ibidem
Niel. Alcalata in additio. Cratet. in confi. 114. num. 3. & Gramma. in
confi. 66. num. 10. & ibidem num. 25. declarat nos sufficiere, quando hic
index, vel Prator interuenient tanquam testis. Idem Gramma. in deci.
103. num. 62.*

*Excluditur secundū, vt praefutio ita locum habeat, non
solum in contractibus, sed etiam in vltimis dipositionibus: si enim
quis praefutus propinquis, & sanguine coniunctis, tellatum
conficit, praefuturum sua sponte, non autem dolu & metu
compulsum ita disponere. Ita Bal. in l. I. num. 8. in fin. C. ff. qui aliquem
testari prohib. & Niel. Alcalata in additio. Ad Alcia. in traſta de praefut.
reg. 1. praefut.*

- 2 *Excluditur tertio, vt locum habeat, etiam si duorum testimoniis
t. vellet probare hoc mulier, vel minor, quod metu conserne
Nam tellitimum duorum non sufficit. Ita Spec. in t. de pre-
bat. 9. vlt. in fin. Bald. & Cagl. in l. transactio. C. de transf. Cart. Semin.
in confi. 44. super contingencia. col. 6. ver. & benefacit. Et Marſil. in sing. 52.
& Gramma. in deci. 103. num. 65.*
- Declaratur primō, vt non habeat locū hac praefutio, quan-
do persona, cum quia celebratur, etiammodi est, vt verificatio
liter inferre possit metu etiam praefutis confanguinis &
amicis, vt in tyramo. *Transpondit collegium Periphanos.* Ut ille relati-
viter confutus Angelus in confi. 230. Reperitur in quadam. Idem affirmatur
Iason in l. transact. mai. 1. ver. 11. in quanto C. de transf. Deit. in confi.
219. in fin. Marſil. in sing. 673. Nonnulli. Boer. q. 100. num. 3. & Gramma. in
dec. 103. num. 64.*

- Declaratur secundū, vt locum non habeat hac praefutio,
quando adeſt enimormis laſio. Nam tunc, non obſtante propin-
quorum*

quorum presentia presumitur meo, vel dolo celebratus ceteris. Ita Celsus in cons. 27. contra a posteriori confutat, libr. 2. Raim. in cons. 27. no. 17. lib. 1. Mass. in folio. 673. Nonnulli. vers. 2. predicta etiam a. Ripa lib. 3. reponuntur. e. 13. ann. 9. Alciat. in regione. 291. 1. ann. 5. & in resp. 519. m. 3. Hinc dicit Bart. in libro 1. interposita. m. 2. C. de transuersitate presumptio, cum quis dedit magnum pro parvo.

P R A E S U M P T I O C X X I X .

Cessio actionum quibus coniecturis, & presumptiobus, detegatur facta, & simulata.

S V M M A R I A .

- 1 Litium de redemptoribus lex multum sufficiatur.
- 2 Cessio actionum modo facta pretio, presumitur simulata, & solum pro numero et quantitate concedit cessionario.
- 3 Et quod sit usus facti presumptio. m. 3.
- 4 Pretio temetis in actionum cessio quando consideretur.
- 5 Cessio actionum modo pretio, simulata presumitur, et si pro parte et. sumptuaria.
- 6 Et locum vel habere etiam in hereditate venditione. m. 6.
- 7 Procedit etiam in sole pronuntione de cedendo. m. 7.
- 8 Nec obstat, si etiam in auctoritate interueniat. m. 8.
- 9 Cessio actionum quibus in cesso non presumitur simulata. m. 10. cum. 2.
- 10 Cessio actionum ob modicum premium simulata non presumitur, quando alios coniuncturae constet, infra de causis factam esse.
- 11 Et que sunt causa iusta. m. 17. 18. & 19.
- 20 Cessio alieni facta presumitur, quando de pretio numeratione confessum confessio cedentia & cessionaria.
- Id. predictorum si post confessionem aliquam pretio partem cedens reoperatur. m. 21.
- Locutus tamen quo ad eum solum conterat quem sit cesso, non autem contra cedendum, in notis confitetur. m. 22.
- Quantum post instrumentum cessionis tunc confitetur, sicut numeratio, m. 23. vel habebis fieri fiducia de cedente.
- 25 Cessio simulata presumitur, si numeratio sit quidem premium in cessione actu, ita tamen cedens deinde refutat cessionario.
- 26 Cessio simulata ut presumitur, quando cedens fons cessionario summa circumscribitur, ex talis causa cessit actiones contra suum aduersarios.
- 27 Alienes cessa pro parte vendite, & pro parte donata, faciunt presumptio cessionem simulata.
- Litteratur, quando persona quibus venditur, & donatur, efficiunt diversum. m. 28.
- 29 Cessio si non appetatur, quo titulo facta presumitur simulata. Solusq; confessio non infert titulum, ut cesso verius presumatur.
- 30 Tertius dicitur facta constare, quando ex coniecturis colligi potest.
- 31 Empio & venditio presumitur, sive sit mentio de pretio.
- 32 Ex cesso quando regurgitatur, sicut presumpcio.
- Id. ampliter etiam quando titulus superuenit. m. 33.
- Item, etiam si confitetur postulato confessionem de isto titulo merito. m. 34.
- Litteratur tamen, quando constat de titulo lucrativo, etiam per sola partem confessionem. m. 35.
- 36 Alienes cessa preceptores, presumunt faciunt cessionem simulata. Litteratur tamen, quando cessa est facta potestis committit factum. m. 37.
- Litteratur etiam, ut si crimen carceratus posita facta cedere sicut alios, aduersarii suis debitare. m. 38.
- Potestor ille dicitur qui potest aduersarium terrorre.
- 38 Potestor an ducatur uia quid cessionis conuenient potest, iudicium arbitrio velutquit.
- 40 Euphrates reliqui potestis huius, & descendentes potestoribus.
- 42 Profectus, & testificatus etiam contra quem cedentes actiones, solit presumuntur, eni similitudinem contradictionis.
- 44 Et non cessa verum & alienum a cessione facta, ratione procedentia contradictione. m. 39.

LITIVI redemptores curare solent, quo magis vident eos, qui litteras executarunt actiones libi cedis quarelex, & multū de his stipulaverunt, statimq; multis coniecturis, & presumptiobibus detegi possit licias, & simulatas has cessionesque sic detecte iritatis, & inane sunt.

Mens. p. presumptio.

Prima itaque est presumptio & conjectura, quando consistat cessionem factam, si tunc tenet modicorum pretio. Nam tunc cesso simulata presumitur, quatenus excedit numerum quantum, pro quo sola actio concedit cessionario. Ita statuit Anstafius in libro diversus. C. mandat illis verbis, ut si quod datum est in pecuniarum quantitatē, & viatorum, emi alios exerceat permittatur. Hic Anstafius, qui hanc edidit constitutionem in omnium reddituum litis, factum manu scilicet in verbis semper, & respondens sicut in. m. 4. ann. 6. liber. 3. Et Alciat. in regione. 224. num. 9. Horum enim redemptorum officium oditissimum & iniuridum recte appulit Ciacius in lib. 8. obseruat. cap. 30. qui de his egregiis aliqua memoria prodidit. Hanc est & tunc presumptio scripsit loan. And. in additionib. ad Specul. inst. de presumpt. §. 8. fecces. num. 5. vers. 1. praecepit. concor. Capilla in tra. de simulatione tradidit. m. 69. & Alciat. in regione. 2. 2. ann. 13. His declaratur Itatium Papiae 151. in cuius libro scilicet de cessione iurato, & dum latuit, priorem debere actualiter numerari.

Nec quale premium esse debet, apparente, intelligi debet de iustitia & legitimo. Pretii tenuitas & consideratur, quando deducti impensis, quae fieri possint ad consequendam rem, cuius actiones cessa sunt, adhuc tenuis appareat premium. Ita Bart. in d. p. divers. m. 6. & ibidem Baldus. num. 10. possit ostendit. at 3. 3. 4. 10. afflari debet, deducit a impensi, que fieri possit ad rei cessionem. Et idem de cessione Baldus & relinquens in d. p. diversus. C. f. in cons. 293. Procedit decimus ann. col. v. lib. 2. Ro. in cons. 26. num. 10. 10. Milia in rei portio, in verbo presumitur cesso, & alijs relat. ad Art. Gabr. in lib. 2. cedula in tit. de art. cons. 5. m. 3. qm alia ad rem scripti: sic & Soc. m. 1. in cons. 24. num. 5. lib. 2. Ego vero in lib. 2. de arbitria. indicum, cap. 243. scripsi etiudicari arbitriatum.

Excluditur primò, vt locum etiam habeat hanc presumptio, & legi dispolito, quando pro tanta parte venditur, & pro parte permanutur. Nam adhuc si habita rei estimatione, vni cum illa parte praetipit aparet eius tenuitate, adhuc cesso simulata presumitur. Ita f. f. f. in lib. 1. d. p. divers. 14. num. 6. & Bald. in d. p. lib. 2. column. 2. vers. 1. numpid. lex. C. mandat. & ibidem Bald. mil. 1. column. 4. C. dicit & obligat. Idem est quando cesso facta fuit, pro parte titulo venditionis, & pro altera parte titulo donationis. Ita G. 2. 2. 1. in cons. 24. num. 2.

Excluditur secundò, vt locum habeat etiam in hazardis & venditore, empatore. Nam sic vendens cedenitque actiones hereditariis, non erit presumptio simulata, nisi tuncque cessionis. Ita Bart. in d. p. divers. 14. num. 25. & ibidem Bald. num. 5. & Ruin. in cons. 27. num. 6. lib. 1. Exterum ab his differunt Salicet. in d. p. divers. 14. q. 7.

Excluditur tertio, vt procedat tanta in promissione de cedendo. Nam & illa presumitur simulata, & consequenter non valer. Ruin. in cons. 24. 5. in fine, lib. 1. & Anton. Gabriel. in lib. 2. cons. 1. in tit. de art. cons. 5. lib. 1.

Excluditur quartò, vt locum habeat etiam in instrumento confirmata. Nam adhuc simulata presumitur. Ita in specie respondit Got. ad. in cons. 5. num. 29. Et conferat quod diximus supra, in presumpcio. 222. contractum fecerat ratum, non confirmari iuramento conclusio. m. 3. m. 3. His intelligimus statutum predictum Papiae, cessione iurium esse correctiorum iuris communis, ex quo disponit, iuramento confirmandam esse cessionem. Iuramento tamen a statuto requiretur, debet formaliter praefari: nec sufficiere dicere iurasse, vt statutum disponit. Ita Soc. sen. in cons. 2. 4. lib. 1. & Des. in lib. 1. l. 1. a. 4. m. 14. ff. si certum petat. Alba in cons. 2. 4. 7. Plot. in lib. 1. quando. num. 26. & 28. ann. 165. C. vnde vi. & Romuald. ann. m. 20. 2. 67. num. 51. vers. 2. dies lib. 3. & has factas sunt in cons. 27. num. 29. lib. 3. Exultimo tamen necesse minime esse hoc iuramento praefari debet, ut brevis ipsi formalibus à statuto & notariis confirmationib; Mediolani recitari, histore respondit consil. 261. num. 52. vers. 1. responderetur secundum lib. 3. p. 29. Petrus Avon. ann. Ang. Galan. in cons. 1. ann. 1. vers. praecepit. a. locet. lib. 1. Porro in predictum iuramentum tota prout intentione dicti statuti etiam contra tertium, explicante Caltr. in cons. 19. 2. Necessitas lib. 1. Alexandria. in cons. 5. column. pen. lib. 1. Curtius sen. in cons. 79. column. 5. & Corne. in cons. 78. num. 7. & cons. 121. num. 5. lib. 1.

Declaratur primò, vt locum non habeat certis in cubitis, & in quibus lex non presumit simulationem in certis haec actionis. Quid finis casus enumerantur in d. p. diversas. & à Doctoribus nostris comprobantur.

Et primus est casus in cessione facta inter coherere.

Mm des.

deus probat text. d. per diuersas. ibi, exceptu scilicet cessionibus, quas inter coheredes pro actionibus hereditariis fieri contingit. Eruidum annuntiat Bart. & Bald. & Salicet. column. 2. Alciat. m. ref. 124. num. 2. & Gabriel. in d. conclus. s. num. 6. Et cum iure hoc communis consentaneum statutum predictum Papie videtur, de cessionibus.

Secundus est casus, quando creditor i. suo debitore pro suo credito cessionem recipit. Ita legitur in d.l. per diuersas, ibi, & hic qualiter vel creditor, pro debito. Quemcumque. & Doctores. column. 2. & Gabriel. qui supra n. 7. qui recent etiam Aretin. in conf. 126. col. 2.

Tertius est casus, quando est qui rem + alienam possidens sibi aliquam ex causa obligatum recipit cessionem, pro maiori sui munimine & cautione. Ita habetur in d.l. per diuersas, ibi, vel a quibus etiam posset debito leviorum quod ex confessione etiam monitione ac tuisione accepta. Et cessionibus annuntiat Caff. cuiuslibet col. pen. & Gabr. in d. conclus. s. num. 8. & Alciat. m. ref. 124. num. 5.

Quartus est casus quando est qui rem + alienam possidens sibi aliquam ex causa obligatum recipit cessionem, pro maiori sui munimine & cautione. Ita habetur in d.l. per diuersas, ibi, & hic qualiter vel creditor, pro debito. Quemcumque. & Doctores. column. 2. & Gabriel. qui supra n. 9. qui refert. & Guarden. in castellaz. d. aug. hered. Eruditum dicendum est ut alii causis predictis familiarsciri in cessione facta i. inter focios: Nam si illi est factus illi primo, quando cedens fit inter coheredes, qui loci hereditatis dicuntur. Ita in specie annuntiat Salicet. in d.l. per diuersas. col. 3. versus 2. nota ex litera. Et ita etiam similiter illi quoque, quando fit inter + fiduciarios, qui & ipsi locorum nomen obseruantur. Et in specie cessionis facta inter focios scripferunt Bart. Bald. & Salic. m. d. l. per diuersas. Gabriel. m. d. conclus. s. num. 12. & num. 13. Vbi & de habentibus rem communem. Item respondet Alciat. in d. ref. 124. num. 3. Et huius declaratur etiam predictum sicutum Papie de cessione iurium. Est enim de cessione, qua fit inter coheredes, mentionem tantummodo facit, non tamen excludit supradictas, quia a iure communis admittuntur.

Declaratur secundum, vt locum non habeat huc iuri's presumptio, & conjectura, quido + alijs conjecturis constat cessionem factam sive iussi de causis, non autem animo vexandu eum, contra quem facta fuit. Ita gl. in d.l. per diuersas. in verbis, & videntur, & ibi Bart. in s. 10. & ibidem Opus. & loas. Fabr. & alio refert Gabriel. in d. conclus. s. num. 4. Et item refert Alciat. in d. ref. 124. num. 2. Et enim dispositio d.l. per diuersas, fundata (vix diximus) in presumptio, facit etiam traditum Cyan. Angel. column. 2. Caffren. column. 2. Salicet. column. 2. & alio refert Gabriel. in d. conclus. s. num. 21. Iulta causa exemplum affter lois in p. paupere, qui ea ob causam iussi fuit, credit, cum ipso ob illi in opione consequi nequeat, quod siue est. Ita Specul. in tit. de cessione adiuv. s. 3. Alber. in d.l. per diuersas. Salic. in conf. 126. s. 3. in fine. lib. 2. & Gabriel. qui supra, num. 14. in q. p. recent lo. Fabr. in d.l. per diuersas, articulo. Iusta etiam causa, quando fit transfactio. Ita Rut. in conf. 126. col. pen. lib. 3. & Alciat. in d. ref. 124. num. 3. vñ. quia. In illo etiam causam exfimis uit Alciat. m. ref. 124. num. 9. quando t. iam obligations habeant initium in sua persona, & ipse tempora bona hinc te habuerunt.

Secunda est presumptio, & conjectura facta i. causa que cessionis, quando i. numeratione preij etiam iussi solum confat confessione cedentis, & cessionarii. Ita Bartulus in dicitur, per diuersas. num. 6. post Belisimus, Durig. etiam, Raynorum, & Lucubra de Areba. Et dicit Bart. se plantas ita confundere, sic & Bald. m. d. 2. num. 5. in fine. C. ne licet potest. Periut plausus i. usq. indicatur secundum hanc eprouvem. Quamquidem probant etiam Angel. Caffren. Salicet. Rota. Romana. Guido Papa. Cornelius. & Socin. qui recent refert Gabriel. in d. conclus. s. num. 21. Et illi accedunt Roma in conf. 126. num. 9. Alber. in conf. 36. col. 1. lib. 2. Bartol. in conf. 2. col. 3. lib. 2. etiam in conf. 124. num. 4. ref. Salicet. lib. 2. & in conf. 1. col. 3. ref. 2. etiam lib. 3. Tiraq. in l. fin. quoniam, in verbis, donatione. etiam. 77. C. de excessu. donati. Et in tr. d. de retra. in conf. 9. gl. 1. lib. 3. num. 15. Cracant. conf. 143. num. 7. Cate. iam. Ceterum in mem. al. in verbo. redit a priori.

Eis his confat hinc esti magis receptum sententiam, et si ab ea differenter Bald. in d. 2. num. 5. C. ne licet potest qui eiudem opinioni committuntur Specul. & fibiuniori, ita p. iures adlocutos Florentinos affermarunt, et vñ fore si in esse receptum. Idem Bald. in d. De nobis. col. 2. C. de Episcop. & cler. & in conf. 26. Quidam Laurentius. lib. 2. illi tamen in responso Baldus loquitur, quando cefio actionum fit ob causam antecedentis negoti gelli in nomine cessionarij: Quod iure permilium existimat. Sed Baldus in d.h. secuti sunt Calfre. in conf. 123. Presidentia. in fine. lib. 2. Fulgoſius in conf. 10. Aretin. in conf. 126. colom. 2. Alexander. in additione. ad Bartol. in d.l. per diuersas, qui dixit fit ita ex facto respondere, & Traquell. de retratu conf. 9. gl. 1. lib. 3. num. 16. alios refert & declarat.

Et idem recte statutum statutum predictum Papie decollatione huius, actuali numeracione fieri debet. Et hac quidem presumptio locum habet multo magis, quando cedens, qui confessus est recipit preium, post ipsam confessionem partem aliquam ipsius precepit. Nam tunc multo magis arguitur simulario, & fictio. Ita Bald. in d.l. vñ. C. mand. sic de confessione dicit tradit Roman. in conf. 26. Quod si confitearis, & seruisti super i. presumpt. 12. in num. 9. 4.

Declaratur huc presumptio & conjectura, vt locum habet quando enim, contraria quam facta sicut cessionis: non autem quod cedentem, qui confessio nocet. Ita Bart. in d.l. per diuersas. num. 12. vers. & hoc utrumque gaudentur sicut Alex. in conf. 36. colom. 1. lib. 2. Ita in s. fuerat num. 8. in 13. de al. C. mand.

Declaratur secundum, vt locum non habent, quando confessio cessionis instrumentum, etiam ex interculo precium numeratur. Nam tunc sufficit. Ita Bart. in d.l. per diuersas. num. 16. qui dicit, sic sum in m. l. al. Anf. C. mand.

Declaratur tertius, vt non procedat huc presumptio, quando t. habita est fides de pretio. Ita Bald. in d.l. per diuersas. num. 17. & lib. 3. S. 4. Guido Papa. q. 167. & Gabr. in d. conclus. s. num. 27.

Tertia est presumptio, & conjectura facta simulataque cessionis, quando in ipso cessionis actu numeratum fuit preium, donec inde paulo post cedens illud restituit cessionario. Ita Bart. in d.l. per diuersas. num. 17. & Bald. num. 29. Rinald. Sen. in conf. 126. num. 8. lib. 3. Affid. in c. 1. m. p. num. 42. de fidei dato in vicino lego. com. & Socin. num. cor. 97. num. 70. lib. 2. & hanc presumptionem approbat predictum statutum Papie, de cessione iurium.

Quarta est presumptio, & conjectura facta simulataque cessionis, quando cedens i. finxit cessionario esse fum. creditor, & deinde causa illius crediti ei certis actiones contra suum adserit. Ita Bart. in d.l. per diuersas. num. 19. C. mand. Roman. in conf. 45. num. 1. qui item esse respondet, quando pro parte finxit cedens, illum cessionarium esse fumum creditorem. Fulgoſius in conf. 20. Aret. in conf. 36. col. 1. lib. 2. & in 13. de al. in conf. 6. dobo.

Quinta est presumptio, & conjectura facta simulataque cessionis, quando cedens i. finxit cessionario esse fum. creditor, & deinde causa illius crediti ei certis actiones contra suum adserit. Ita Bart. in d.l. per diuersas. num. 19. C. mand. Roman. in conf. 45. num. 1. qui item esse respondet, quando pro parte finxit cedens, illum cessionarium esse fumum creditorem. Fulgoſius in conf. 20. Aret. in conf. 36. col. 1. lib. 2. & in 13. de al. in conf. 6. dobo.

Quinta est presumptio, & conjectura facta simulataque cessionis, quando t. actiones cessa pro parte venditare, & pro parte donante fuerint. Ita finxit est in l. vñ. C. mand. qui edita fuit a Iustiniano ad correctionem dicta. I. per diuersas. Cum enim A. naflasius in d.l. per diuersas. concepserit cessionem actionum tunclo emptionis, iusto numerato prelio, vel titulo donationis: Reemptores litium, qui omnia mala nouerunt, ad eludendam dicta. I. per diuersas. functionem, excogitarunt tres fraudes: Quarum prima fuit, quod in eodem instrumento cessionis pro parte venditare, & pro parte donaretur. Secundus, quod pro vna parte vñ. deuter vni, & pro altera parte donaret alteri interpolare persona. Tertia fuit, quod exprefse donaretur in totu rni: sed clam recuperaret aliquid nomine preij. Haec fraudes damnavit Iustinianus. m. d. vñ. statutus, tribus his causibus fraudem presumit. Ita Bald. in d.l. per diuersas. num. 5. & lat. de reddit. Bald. in d.l. vñ. col. 1. idem in l. vñ. C. ne licet potest. & m. 2. C. de repud. hered. Roman. in conf. 45. num. 2. Leon. de M. in verbo, simulata presumunt. Capitulum de simulata cessione contradicuntur num. 42. Socin. in conf. 97. num. 71. libro 2.

Declaratur primus, vt non procedat, quando vni vendita est pars actionis: & deinde altera persona diuersa donata i. alt. altera pars: ita quod revera est, cui pars donata fuit, eam habent, non autem quod sit per bona interposita ab illo empote alterius partis. Ita vero finxit Bart. in d.l. per diuersas. num. 9. vñ. tertio dixit. Cum enim actiones in totum donantur, nulla subiecta simulata presumuntur. Spicciol. d. per diuersas. fin. Ceterum, statutum Papie, super allegium, ab solute factis cessionem, quia aliquo titulo fit atque ita etiam donationis, vt verba ultima statuti significant, fieri debet, forma illa seruitur.

Sexta est conjectura facta simulataque cessionis, i. quando non apparet quod titulo cefio facta fuerit. Ita probat text. d. l. perd. verba, sibi instrumento cessionis venditata non numeratur. Requirit huc lex, contentionem habere debere titulum: aliquo qui simulata presumuntur, ut tradicunt ibi Bart. num. 3. & Bald. & idein Bald. m. d. vñ. C. de campes, quo loci scripti, solum confirmum non inferre titulum, ut cefio vera presumatur. De tunc autem satis constat, quam-

PRAE^ESUMPTIO CXXXV

Bona fides & mala fides possessoris, an & quando
presumatur, diligens & accurata
explanatio.

SUMMARY

- 1 *Possessoribus habentis verum titulum, bona fides presumuntur.*
  - 2 *Idem in habentem titulum patrum, nū. 2.*
  - 3 *Et quidem causas etiam errare misere, nū. 4.*
  - 4 *Bona fides causarum etiam ex iniuria & temerarij causis.*
  - 5 *Causa etiam iniuria exasperata a dolo.*
  - 6 *Praeceptio longissimum tempore etiam sine bona fide currit.*
  - 7 *Possessori titula carente, bona tamen fides presumuntur, accedente longissimi tempore currit.*
  - 8 *Ideg. locum habere, est possessor sit contra ius commune, nū. 3. Et in rebus quicunque corporalibus, nū. 10.*
  - 9 *Tempore longissimo cursus vel legum habet.*
  - 10 *Possessori careri titulo, triginta & annorum cursu in bona fide presumuntur. Ita si quis possidens de antiquiori alterius possesso approbat, nū. 2. Nisi tantum haec possessor non cum iure suo, sed etiam cum iure*

JACOB. MENOCH. DE PRAESUMPT.

- 412 *Ante defensione male fidei confitetur per presumptioem, num. 14.*
Vt etiam si fides induceret effectum, quod contrarium celebrato et repugnat, non est.
Ideo si de gratia queritur preindicio, num. 16.
- 27 *Possessor tituli locutus est sola de cetero vel 20. annorum cursu, in bona fide presumitur.*
*Id est, multe magis in iudicio possessorum, in quo bona fides, absq; alia-
 tul probat, quam praesumitur, num. 19.*
- Quemam posse habent causam locutum in annos, num. 20.
- 28 *Male fides presumptioem tellus curia longissima temporis, non
 utrum praesumantur, sed etiam aliisque, & non. 40.*
- 29 *Possessor ratiō caret, si illius possessor nouus sit, non presumitur in bene-
 ficio.*
Etsi si statuta bona fidem in requirat, num. 22.
Et illi ratione, si antiquorum p. fidei appearat, num. 23.
Ideo in corporalium, num. 24.
Vel si male fidei presumptions extiterit, num. 25.
- 30 *Malae fidei presumptioem contra ius conjecturatur reciditur.*
Et quia fidei illa, num. 27. 28. 30. & 32.
- 29 *Vero bona credere est.*
- 31 *Infringit & armis resoluenda in Ecclesia presumpcionem faciunt, quod
 bona fides quisit in possessione iuri patronatus.*
- 32 *Possessor habentem titulum a legge reprobatur, mala fides presumitur.*
Quoniam & domin. num. 32.
*Id est, non solum de re communi, sed etiam de fidei studio intelligentum,
 num. 36.*
- 33 *Idem si possessor contra iuris presumptionem sit, num. 38.*
Etsi & accedente causa 20. annorum, num. 39.
- 34 *Fidei presumptioem primum apparet interuenisse, num. 41.*
Ident. merito & multe, num. 43.
- Vel ipsa est dubium, num. 44.
- Ant non reflexe, lucis nec affectus, num. 45.
- Fallit præterea in successione erit, qui longissimo tempore possedit, quod
 contineat mercatum est, num. 46.
- 35 *Leges & iuris auctoritate & iusfe condita, omnes credere tenentur.*
- 37 *Statutum dicitur im commando que ad ipsos cœser.*
- 42 *Dolus in mendacio non presumitur, quando mentiens nullum senti-
 ret comodum.*
- 47 *Possessor mala fidei presumitur si ex aliquo alio extrinseco collig-
 potest.*
- 48 *Emptor cui denunciatum fuit ne emeret, mala fidei emisse, & possedens
 presumitur.*
- 49 *Lingua est cordis mentia.*
- 50 *Congressus extradicendum probat contra conscientem, dones de erroris
 confitetur.*
- 51 *Fama existente rem esse alterius, possessor illius in mala fide presumitur.*
*Nisi tamen possessor emerit ab auctoritate titulum, & longissimo tempo-
 re possidit, num. 52.*
- 53 *Alium naturae & contentum faciens, in bona fide presumitur.*
- 54 *Emere & vendere est alii naturali libertatis.*
- 55 *Alium quoniam iure probatum, publice tamen faciens in bona fide
 presumatur.*
- 56 *Matriam in contractum inter affines bona fide presumitur, quando
 placet id alium fuit.*
- D**ISPUTATIO est validè utilis & egregia, an & quidam bo-
 na fides in eo, qui possiderit, presumatur. Quia quidam in re
 distinguunt, fuit aliquot casus.
- Primum est, quando possessor habet verum titulum. Hoc sane
 causa bona fides in eo presumitur. Ita gl. in col. 3. de proscripto, &
 in l. super longi. C. de proscripto, longi tempori, & si idem Bald. col. 3. ver.
 illud autem, Bart. in l. & in col. 2. sed causa hoc videtur, qd de
 vīscap. idem in l. vlt. & in l. quod madurom, col. 3. ver.
 nota ex hoc. C. de agric. & confit. in l. Bart. in l. si diligenter, col. 2. de pro-
 scripto. Aug. in d. super longi. col. 3. ver. illud autem super hoc. Arch. in c. de proscripto. in d. abb. in c. graue, col. 3. ver. Si vero non confitetur de vīscap.
 Prat. Papiri informata presumptioem res content, qd vīscap. prescriptioem, n.
 16. L. de prima in d. col. 3. ver. 32. prescriptio. C. de apolo. publ. libr.
 Alex. in conf. 200. col. 3. ver. 32. prescriptio. A. 2. Bart. in conf. 1. col.
 3. ver. si hoc parere responderet. p. l. Bart. in conf. 2. col. 1. ver.
 Sufficiens, lib. 2. Secim. secundum conf. 2. inf. lib. 2. C. secundum conf. 2. col. 2. 1. ver.
 in possidere, qd secundum, n. 2. qd de acq. poss. & idem in l. non hoc, col. 2. 1.
 Ver. secundum quod licet. C. secundum. & idem De mon. 2. Et Bald. in l. Col.
 fu. num. 37. & 17. in fine ff. de vīscap. & idem claud. Sefif. num. 21.
 Marti in singulari. 3. & 4. tam. cum ecclisia, num. 91. de casu posses. &
- propre. Alciat. in tractat. de presumptio regula, 3. presumptio. 5. Cracius.
 in conf. 20. num. 30. & Tyrasquell. de presumptio regula, 2. ver. 1. una
 auctoribus. & Anton. Gabriel. in lib. 2. tractat. summa titul. de crimina-
 bus glo. 2. num. 27. & talibus etiam praedecessoris prodit. Ita Gauis. in
 regula cancellaria de triennali possessor. quod. 49. col. vlt. Et hanc quidam
 fentia manifeste fatis probatur in l. pen. C. de cuius. vlt. glo.
 & Bald. in l. super feruis, C. qui milit. poss. vel non. libr. 12.
 & ca ratione, quod in dubio delictum non presumitur. l. mens.
 ff. pro soc.
- Secundus est casus, quando possessor habet titulum pura-
 um. Hoc etiam casu presumitur bona fides: sicut omnes penes su-
 a pra conuersores ad Doctores afferunt. & manifeste Bart. in l. Celsus, na-
 12. ff. de vīscap. Prat. Pap. in forma & possessor res content, in verbis pre-
 scriptioem, num. 16. Dec. in conf. 266. in fine. R. in conf. 29. in fine. libr.
 Cart. in. in conf. 32. num. 4. R. in conf. 3. c. 1. cum electa, num. 95. Ver. au-
 p. Socin. in conf. 36. num. 60. & in conf. 77. num. 131. lib. 1. Ballon.
 d. l. Celsus, num. 93. de vīscap. Natta in conf. 72. num. 7. libr. 1. Officium
 in conf. 166. num. 6. & alio referit Majard. in commentar. de probat. in 13.
 elen. 228. num. 4.
- Et huius quidam fentia est et ratio, quod boni fides can-
 fatur enim iniusti & temerarii, cuius ut regi. D. in. qd. qd. qd. qd.
 de regi. in. n. 6. & alia recente Balbus practicato in loco, & late. Crater.
 in conf. 30. num. 8. ver. 1. Hinc scripsit Bald. in l. in. 2. c. de rebus
 alien. non alienam, cum qui emitat illo, qui non erat executor
 flamenti, sed talem esse probabilitate existimatur, utique credetur,
 ob aliquis viri boni alienationem censeri boni fidei emptorem,
 & ob id prescribere. Et Balbus scripsit salutem ibidem, & Rami.
 in conf. 68. num. 23. libr. 4.
- Est omnino simile quidam docuit Bart. in l. quis fundit, 6. pro-
 rator. & in l. vlt. ff. pro empereor cum dixit, quod eniens ab eo quem
 afflitione boni viri credet habere mandatum ad vendendum,
 presumitur habere bonam fidem, & idem præscribit. Et Bart. fe-
 cimus alexan. in conf. 1. c. 1. vlt. ver. circa secundum, lib. 4. Rami. in
 conf. 68. num. 23. libr. 1. Felon. in c. cuncta contagi. col. 3. ver. c. cuncta.
 & in c. de quaera. col. 2. ver. in prima doctrina. de prescript. Tyras. in tral.
 par. legum. & c. c. 31. num. 20. & Crat. in conf. 277. col. 3. ver.
 quod autem. Et idem est, quando afflitione illa pronuntiatur a persona
 patris, vel aui: quemadmodum ergo dicit Bart. in d. l. Celsus, num.
 4. ver. de patrem, ff. de vīscap. & c. c. c. c. plures commu-
 nitas Crat. in conf. 277. column. 3. ver. quod autem. & in conf. 39. num.
 14. Idem scripsit Didacius in possessor. part. 2. 9. 6. 1. ver. 5. boni fides.
- Excluditur hic casus, vt locum habet etiam in circulo puratio-
 nis causa. qd errore iniusto. taBart. in l. Celsus, num. 17. & ibid. Bald. num.
 93. in l. in. qd quod, in l. notab. ff. de iniusti. omn. aud. Dec. in conf.
 266. ff. & in conf. 32. in fin. Ripa m. c. cum ecclisia, num. 100. de cuius
 poss. & prop. Alciat. in d. præsumptio. & prop. & mon. 3. qui euidentia
 opinionis alios refert, idem decidit Rota Romana referente Ve-
 rallo in dec. 68. parte 1. alios refert & sequitur Crat. in d. conf. 279.
 num. 18. ver. 17. Et quidam adducti ratione fuit quod causa eti-
 ma iniulta t. excusat a dolo, & fronde. I. iug. 9. potest. vlt. ff. de li-
 radicatio. & similia permulta ostegit in tral. de recip. possessor. 3. n. 49.
- Verum Alciat. in d. in conf. 5. n. 3. ver. non obstat, inquit, errore
 illum non suffit. c. et c. vīscapendum: sed vt fruatur commido
 securis, qd ad infringendum indicium. Nam quo ad id suffi-
 cit, ne sit in mala fide. Secundo itaque loco affterit foli. l. si. l. ver. 3.
 1. de vīscap., qui tamen text. contrarium probare videtur, dum
 negat, errantem posse vīscapere. Quare contrariam opinionem
 probavit Imola in l. vlt. vlt. & lenit glo. in l. C. secundum
 causam, dum requirit quasi possessor. 30. anno. quando fentia ini-
 illida decaus crederet se liberum: & tamen si presumetur
 bona fides, fatis esset quasi possessor: o. annorum, l. 2. C. de longi tem-
 poris pro. prescript. que vlt. libr. & aperte eandem opinionem probavit Pe-
 drus Papiri in forma & respondit res content. vlt. ff. de acq. poss. & confit. 39.
 16. in fin. qui scripsit idem scripsit Dynast. & Cyn. Ideo scripsit Claudius
 Sefif. in d. Celsus, num. 23. ff. de vīscap. Et pro hac opinionem affterit
 l. vlt. ff. pro suo. que requirit errorem probabilem, vlt. ff. vīscapio-
 ni locus sit. Distinguunt Alciat. conciliando opiniones d. prof. &
 3. in fin. quod autem d. auct. longissimi temporis t. curius, & tunc vers.
 est l. Bart. & lequacionis opinio. Eft ratio, quia (inquit Alciat.) es-
 tiam bona fides currit hoc calu prescriptio. Aut ideo solus
 cuius de cetero vel viaginum annorum, & tunc vera est opinio. Imo-
 & hoc in calu loquitur d. l. vlt. ff. pro suo. Et huc quidam fuit ac-
 cedit. distinctio in l. Celsus, col. vlt. de vīscap. quam & he probat. Et
 Bald. in. 06.
- Tertius est casus, quando possessor caret titulo, t ad est tamen
 longi.